Με σεβασμό στη μνήμη
των Μενιδιατών αγωνιστών του 1821

Η έκδοση αυτή πραγματοποιήθηκε με δαπάνη του ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΧΑΡΝΩΝ και της ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ & ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ Α-ΧΑΡΝΩΝ.

Copyright ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΩΤΑΣ Ξενοφώντος 42 Αχαρνές Αττικής 13671 τηλ. 2460994

ΙΣΤΟΡΙΚΗ & ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΧΑΡΝΩΝ

ΔΗΜΗΤΡΗ ΓΕΩΡΓ. ΓΙΩΤΑ

ΟΙ ΜΕΝΙΔΙΑΤΕΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 18ο ΑΙΩΝΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ '21

ΑΧΑΡΝΕΣ, 1990

Πίνακας εξωφύλου: Η κατάληψη του Σερπετζέ από τους Έλληνες την 13η Νοεμβρίου 1821. Π. Ζωγράφου - Ι. Μακρυγιάννη. Αθήνα, Εθνικό Ιστορικό Μουσείο.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Από την αρχαιότητα ακόμα, τότε που ο Θουκυδίδης χαρακτήριζε τις Αχαρνές «χώρον μέγιστον της Αττικής» και οι κάτοικοι του χώρου αυτού συμμετείχαν στη δόξα αλλά και τα πάθη της Αθήνας, σημαντική υπήρξε η προσφορά των κατοίκων του αρχαίου Δήμου Αχαρνών ή Μενιδίου,[1] *στην ιστορική εξέλιξη της Αθήνας.*

Και ήταν αλληλένδετη η μοίρα του κέντρου με τη μοίρα των περιχώρων, γιατί αποτελούσαν ένα ενιαίο οργανικό σύνολο. «Χώρα και χωριά» της Αθήνας τα γράφουν οι ιστορικοί και οι χωρικοί της Αττικής αναφέρονται τόσο συχνά σαν Αθηναίοι, ώστε δημιουργούνται προβλήματα στους ερευνητές που προσπαθούν να ξεχωρίσουν τη δράση των κατοίκων της υπαίθρου Αττικής, από τη δράση των κατοίκων της Αθήνας.

Το αντικείμενο αυτού του ιστορικού μελετήματος είναι:

«ΟΙ ΜΕΝΙΔΙΑΤΕΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 18ο ΑΙΩΝΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ '21»

Η αρχαιότητα έχει δώσει σημαντικές πληροφορίες και η εξελικτική πορεία της αρχαιολογικής έρευνας φέρνει στο φως καθημερινά καινούργια στοιχεία που βεβαιώνουν τη σπουδαιότητα του αρχαίου Δήμου Αχαρνών, που είναι όμως έξω από το αντικείμενο αυτής της έρευνας.

---

1. Φερδινάνδου Γρηγορόβιου: Ιστορία της πόλεως των Αθηνών τόμ. Α΄ σελ. 409 Αθήναι 1917. Υποσημείωση για την από 13 Φεβρουαρίου 1209 Βούλα του Πάπα Ινοκέντιου Γ΄ (δημοσιευμένη εις MIGNE PATROLOGIA LATINA τομ. 215 σ. 1560):

... CASALIA, PROCOVENICA, PERTIPOS, TRIGLINI, PLATAN, FELIN, CURIOMONASTER, CASSAS, MENIDI, DUCHELEOS, CALIXTES, PERSECONAR, CATRAPERSETA, CLAZAZUNDAS, CHANTEBRIDE, ALIANASTASIS, POTAMO, PIRGO UH, MARETON, OARGITE, LARGEDO, LALACONITE, VATIA, LITERNE, MORTAZ...(Αναφέρονται χωριά και τοποθεσίες της Αττικής που με απόφαση του Πάπα περιέρχονται στη νέα Λατινική Επισκοπή των Αθηνών).

Παρά τη φανερή προσπάθεια εκλατινισμού από τους καινούργιους κατακτητές της Αττικής διακρίνουμε στον κατάλογο να περιλαμβάνεται η Φυλή (FELIN) ή Χασιά CASSAS) το Μενίδι (MENIDI) η Δεκέλεια (DUCHELEOS) και άλλα τοπωνύμια με καθαρά αρχαία προέλευση. Κανένα σλαύικο τοπωνύμιο κανένα αρβανίτικο. Πιστεύουμε ότι θα ήταν πολύ ενδιαφέρουσα μια σε βάθος έρευνα του εξαιρετικής εθνολογικής σημασίας Λατινικού αυτού εγγράφου.

Εμείς θα σταθούμε στην εποχή των παθών και της αναγέννησης του Ελληνισμού, που συμπίπτει με την Τουρκοκρατία, την Επανάσταση του «'21» και την Απελευθέρωση, και θα προσπαθήσουμε να φωτίσουμε αυτήν τη –δυστυχώς σκοτεινή ακόμα περίοδο– κατά την οποία μεγαλούργησε η Ελληνική λεβεντιά.

Χώρος της έρευνάς μας η Αττική και ειδικότερα το ΜΕΝΙΔΙ.

Πέρασε περισσότερο από ενάμισος αιώνας από το 1821. Τα πρόσωπα αυτής της περιόδου, δεν φωτίζονται σωστά μέσα στις σελίδες της ιστορίας. Ανόητες ψευτοσοβινιστικές αντιλήψεις, συνειδητή ή ασυνείδητη διαστρέβλωση γεγονότων και υπερφωτισμός προσώπων και συμβάντων ή υποτίμηση και ο υποφωτισμός άλλων έδωσαν μια στρεβλή εικόνα της ιστορικής πορείας της Αττικής υπαίθρου και του Μενιδίου ειδικότερα.

Οι Μενιδιάτες δεν ασχολήθηκαν ποτέ με τη μελέτη της ιστορίας της Αττικής και του χωριού τους, γιατί έμειναν πιστοί στην αρβανίτικη παράδοση, που θέλει να μεταδίδονται τα πάθη και τα μεγαλουργήματα της ράτσας, μόνο με το λόγο από πατέρα σε παιδί, από γιαγιά σ' εγγόνι. Το έργο αυτό σχετικά με την Αττική για την περίοδο που εξετάζουμε το ανέλαβαν οι Αθηναίοι γραμματιζούμενοι: Μπενιζέλος, Σκουζές, Γέροντας, Σουρμελής, Καρόρης, Ψύλας, Καμπούρογλου κ.α.

Οι κάτοικοι του Μενιδίου «δεν ηυδοκίμησαν στα γράμματα, αλλά στα άρματα!», θα γράψει αργότερα ο Χ.Α. Μαμόπουλος στο περιοδικό της Φιλεκπαιδευτικής Εταιρείας.

Είναι φυσικό λοιπόν, οι παραπάνω ιστορικοί να επηρεάζονται άλλος λίγο, άλλος πολύ, από υποκειμενικά κριτήρια, που εμποδίζουν τη σωστή σκιαγράφηση και ανάδειξη των χωρικών της Αττικής και φυσικά και των Μενιδιατών.

Απόγονοι αρχοντικών αθηναϊκών οικογενειών οι περισσότεροι απ' αυτούς, αντιπροσωπεύοντας τους απόλεμους αριστοκράτες της Αθήνας, συνειδητά ή ασυνείδητα, προσπαθούν να μειώσουν την προσφορά των χωρικών της Αττικής στο Μεγάλο Αγώνα.

Παρ' όλα αυτά όμως, μέσα στα κείμενά τους ο προσεκτικός παρατηρητής διακρίνει τη λεβεντιά των χωρικών και την πολύτιμη συμβολή τους στο Μεγάλο Αγώνα.

Δεν ήταν δυνατόν να γίνει διαφορετικά. Η συνεχιζόμενη μέχρι την απελευθέρωση και τη σύσταση του Ελληνικού Κράτους Μάχη της Αττικής, που ήταν μια από τις πλέον αιματηρές που έγιναν στον ελληνικό χώρο, ήταν κυρίως υπόθεση των σκληροτράχηλων περιοίκων της Αθήνας και ιδιαίτερα των κατοίκων των μεσημβρινών υπωρειών της Πάρνηθας.

Το Μενίδι υπήρξε ένα από τα χωριά που σήκωσαν το βαρύ φορτίο του Αγώνα και υποβλήθηκε σε φοβερές θυσίες. Αντιμετώπισε την οργή των

Τούρκων και την απληστία, το διωγμό, το «γδύσιμο» από τους Έλληνες «πλιατσικολόγους στρατηγούς»[2] *και παρ' όλα αυτά επέζησε.*

Μεγάλο μέρος από την ιστορική μας αφήγηση καλύπτουν οι αναφορές στη δράση της οικογένειας Λέκκα. Οι μαχητές της Μενιδιάτικης αυτής οικογένειας άντρες, γυναίκες και παιδιά, αποτελούν και σήμερα παράδειγμα φρονήματος και ηρωϊσμού. Βρέθηκαν πρωταγωνιστές στα γεγονότα της Αττικής, από την πρώτη μέρα της Επανάστασης και έγιναν ολοκαύτωμα στο βωμό της θυσίας για την πατρίδα. Οδήγησαν τους συμπατριώτες τους Μενιδιάτες, Χασιώτες, Αθηναίους, αλλά και λοιπούς ξωτάρηδες της Αττικής, στις μάχες για την Ελευθερία.

Τον αιματοβαμένο δρόμο της θυσίας χάραξε πρώτος ο γενάρχης Νικόλαος Λέκκας, ακολούθησαν τα παιδιά του Αναστάσιος και Γιωργάκης και τον έκλεισε, η θυσία του μικρότερου γιου του Μήτρου Λέκκα που αναδείχθηκε πρώτος καπετάνιος της Αττικής.

Αλλά και μια σειρά από ανώνυμους αγωνιστές του Μενιδίου, άγνωστοι μέχρι σήμερα, ξεπροβάλλουν καθώς εξελίσσονται τα γεγονότα, στα χρόνια του μεγάλου ξεσηκωμού.

Στην προσπάθειά μας να φωτίσουμε τις ηρωϊκές μορφές των αγωνιστών αυτού του τόπου, θα στηριχθούμε σε ιστορικές αναφορές από διασταυρωμένες πηγές, καθώς και σε νέα στοιχεία ενδιαφέροντα και αποκαλυπτικά, που βοηθούν στη θεμελίωση των γενικών συμπερασμάτων του ιστορικού αυτού μελετήματος.

Πολλά από τα στοιχεία αυτά βλέπουν για πρώτη φορά το φως της δημοσιότητας και προέρχονται από τους θησαυροΰς των Γενικών Αρχείων του Κράτους και από διάφορες άλλες πηγές, όπως ιδιωτικές συλλογές, το Αρχείο της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Αχαρνών και την Εθνική Βιβλιοθήκη, όπου φυλάσσεται το «Αρχείο αγωνιστών του 1821».

Τα στοιχεία αυτά συνδυαζόμενα με άλλα ήδη δημοσιευμένα κατά καιρούς, ορισμένα από τα οποία επαναδημοσιεύουμε σε μια προσπάθεια για σωστότερη συνολική θεώρηση των γεγονότων, βοηθούν στην εξαγωγή ορθών συμπερασμάτων, που αποτελεί έργο του αναγνώστη.

Μοναδική μας φιλοδοξία: η ελάχιστη συμβολή μας στην προώθηση της Ιστορικής έρευνας στην περιοχή μας.

---

2. Ι. Γκούρας, Στάθης Κατσικογιάννης. Γιάννης Μαμούρης ή Γιάννης του Γκούρα κ.ά.

Ο ΕΠΟΙΚΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΜΕΝΙΔΙΟΥ

Είναι γνωστό ότι, προς τα τέλη του 14ου αιώνα έγινε μια *ειρηνική* κάθοδος των κατοίκων της σημερινής Αλβανίας, προς την Ήπειρο και τη Θεσσαλία κάτω από την πίεση άλλων λαών (π.χ. εισβολή στα εδάφη τους Σέρβων υπό το Στέφανο Δουσάν).

Ο Δεσπότης του Μυστρά, Μανουήλ Καντακουζηνός, κάλεσε δέκα χιλιάδες αλβανικές (αρβανίτικες) οικογένειες, οι οποίες εγκαταστάθηκαν στην Πελοπόννησο, όπου ίδρυσαν ξεχωριστούς αρβανίτικους οικισμούς. Τα κίνητρα που τους έδωσαν (γη για να την καλλιεργήσουν, απαλλαγή από την πληρωμή φόρων κ.λπ.) έφεραν στο ίδιο μέρος αργότερα άλλες 10.000 οικογένειες, τις οποίες κάλεσε ο δεσπότης του Μυστρά Θεόδωρος ο Α΄, γιος του αυτοκράτορα του Βυζαντίου Ιωάν. Παλαιολόγου. Το ίδιο ειρηνικά έγινε κι αυτή η δεύτερη εγκατάσταση.

Την ίδια περίοδο, ο βασιλιάς της Αραγωνίας, που είχε κάτω από την εξουσία του τα Φραγκικά δουκάτα της Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας, κάλεσε Έλληνες και Αλβανούς να πυκνώσουν τον αραιωμένο πληθυσμό της περιοχής, υποσχόμενός τους κι αυτός γη και αφορολογησία δύο ετών (ασυδοσία).

Έτσι αρχίζει ο εποικισμός της Αττικής το 1382. Ο εποικισμός αυτός, όπως γράφει ο Έλληνας ιστορικός Σπ. Λάμπρος , το 1402 πήρε μαζικό χαρακτήρα. Απαραίτητο θεωρούμε να σημειώσουμε, ότι αυτή την εποχή, το Αλβανικό Έθνος δεν είχε αποκτήσει εθνική συνείδηση, την οποία αρχίζει να διαμορφώνει μετά το 1443, όταν άρχισαν οι αγώνες του Γεωργ. Καστριώτη ή Σκεντέρμπεη εναντίον των Τούρκων, αγώνες, που τον καθιέρωσαν σαν εξαιρετική και ηρωϊκή φυσιογνωμία, που συνένωσε τους Αλβανούς ή Αρβανίτες.

Οι Αρβανίτες είχαν ιδιαίτερες αδελφικές σχέσεις με τους Έλληνες, καθώς από αιώνες δεσμοί αίματος,[3] κοινή καταγωγή, συνεργασία

---

3. Τον 8ο π.Χ. αι. οι Αθηναίοι, Κερκυραίοι και Κορίνθιοι, ίδρυσαν στην Ιλλυρία αποικίες, κυριώτερες από τις οποίες ήταν: Επίδαμνος (Δυρράχιο), Απολλωνία, Ακρόλισσος, Σφύρα, Άγχεσμος, Βουθρωτό, Ωρικός κ.ά. Επίσης ο αρχαίος γεωγράφος Στράβων γράφει σχετικά: «... *Ηπειρώται δ' εισί και Αμφίλοχοι και οι υπερκείμενοι και συνάπτοντες τοις Ιλλυρικοίς όρεσι τραχείαν οικούντες χώραν. Μολοσσοί τε και Αθαμάνες και Αίθικες και Τυμφαίοι και Ορέσται και Παρωραίοι τε και Ατιντάνες, οι μεν πλησιάζοντες τοις*

και η θρησκεία, τους συνέδεαν μ᾽ αυτούς, ως ομοεθνείς και τους διαχώριζαν αποφασιστικά από τους Τούρκους. Δεν συνέβη όμως το ίδιο με τους εξισλαμισθέντες Αρβανίτες, οι οποίοι ταυτίστηκαν σχεδόν με τους Τούρκους και εναντιώθηκαν γενικά στον Αγώνα του ᾽21.

Σχετικά με τον εποικισμό της Αττικής, το περίεργο από πρώτη άποψη είναι, ότι ο πρώτος εποικισμός της φαίνεται ότι δεν αφορά το Μενίδι. Στο σημείο αυτό συμφωνούν οι ιστορικοί Σουρμελής, Καμπούρογλου, Μπίρης κ.ά.

Φαίνεται ότι, εκείνο που ενδιέφερε τους Δούκες των Αθηνών, ήταν να ασφαλίσουν τα παράλια και τα δερβένια της περιοχής. Τα παράλια για την απόκρουση των πειρατικών επιδρομών, από τις οποίες κινδύνευε και η Αθήνα και τα δερβένια, για την απόκρουση κυρίως των Τουρκαλβανών ληστών. Η μετέπειτα ιστορία δικαίωσε την ορθότητα αυτών των σκέψεων.

᾽Ετσι το Μενίδι παρέμεινε με το λιγοστό πληθυσμό του, γιατί δεν είχε τη στρατηγική θέση, π.χ. της Χασιάς, ούτε του περάσματος μεταξύ Πάρνηθας και Πεντέλης (Κατάδεμα).

Διακόσια ολόκληρα χρόνια αργότερα, μεταξύ 1574 - 1588, (υπάρχουν στο σημείο αυτό μικροδιαφωνίες των ιστορικών), το Μενίδι δέχθηκε κι αυτό το νέο αίμα των ομοαίματων αδελφών Αρβανιτών και εποικίστηκε μαζί με την Αθήνα (Γκάγκαροι).[4] Χρειάστηκε να περάσουν άλλα διακόσια σχεδόν χρόνια μέχρι να καθιερωθεί η αρβανίτικη

Μακεδόσι μάλλον, οι δε τω Ιονίω κόλπω... κ.λπ. αναμέμεικται δε τούτοις τα Ιλλυρικά ᾽Εθνη». (Σ. Σ. η υπογράμμιση δική μας) Γ. Ι. Ζωίδη: Οι ᾽Ελληνες και οι Βόρειοι γείτονες. Αθήνα 1957 σελ. 11, 12. ᾽Αμεσα δηλαδή και σαφέστατα μας λέει ο Στράβων ότι οι κατοικούντες την ᾽Ηπειρο αναμίχθηκαν με τους Ιλλυριούς, τότε που οι φραγμοί των μετέπειτα συνόρων δεν είχαν ξεχωρίσει τους λαούς.

4. Κατά τον Κ. Η. Μπίρη «... *Οι Αρβανίτες που εγκατασταθήκαν στην Αθήνα, προέρχονται όπως έχομε αποδείξει σε ξεχωριστή μελέτη, από τις εξοχώτερες τάξεις των Στρατιωτών της Πελοποννήσου και ακριβώς, από το στρατιωτικό αξίωμα που είχαν, προήλθε το όνομα Γκαγκαρέοι. Μαζί τους ήταν φυσικό να έχουν ένα μικρό αριθμό υποτακτικών ως υπηρέτες των σπιτιών τους και ως καλλιεργητές των κτημάτων τους. Ξέρουμε όμως ότι η κοινωνική συγκρότηση των Αρβανιτών ήταν τέτοια, που διατηρούσε έναν ευρύτερο κύκλο κολλήγων και γενικά ξωτάρηδων, ανθρώπων αφοσιωμένων πιστά σε κάθε φάρα. ᾽Οταν λοιπόν έχομε στην Αθήνα συγκεντρωμένες ευάριθμες οπωσδήποτε αρχοντικές οικογένειες Αρβανιτών, πρέπει να αναζητήσουμε στα περίχωρα της πόλεως την εγκατάσταση των σχετικών προς τις φάρες αυτές ανθρώπων της αγροτικής τάξεως που τις ακολουθούσαν.*

Είναι γνωστό από άμεσην αντίληψη του πράγματος ότι οι Αρβανίτες του Μενιδίου δεν έχουν συγγένειες, ή άλλες σχέσεις με τους Αρβανίτες της υπόλοιπης Αττικής ούτε και ταυτωνυμίες υπάρχουν μεταξύ τους. Στα ίδια δε τα χωριά της Αττικής διατηρείται από παράδοση η

γλώσσα απ' όλους τους Μενιδιάτες,[5] οι οποίοι ωστόσο συνέχιζαν κατά το Δ. Καμπούρογλου, να έχουν δύο διαφορετικά έθιμα του γάμου, ανάλογα με το αν ανήκαν στο παλιό ή στο νεότερο πληθυσμό. Στο σημείο αυτό, αξίζει να επισημανθεί ότι δεν έπαψαν ποτέ να μιλούν και την ελληνική γλώσσα, παρά το γεγονός ότι επικράτησε η αρβανίτικη.

Σημειώνουμε ότι, από την ανάλυση του Κ. Μπίρη σχετικά με τους Μενιδιάτες και τον εποικισμό του χωριού τους, δεν πεισθήκαμε ότι οι μέν άρχοντες *«Γκαγκαρέοι»* εγκαταστάθηκαν στην Αθήνα, οι δε αγρότες *«Κολήγοι»* στο Μενίδι. Όλοι ήρθαν με πρόσκληση των Τούρκων και μετά από παραχώρηση σημαντικών κινήτρων και κανένα στοιχείο δεν συνηγορεί σε τέτοιου είδους καταμερισμό και εξάρτηση. Τα ομόλογα, ξωφύλλια και λοιπά έγγραφα[6] δεν μαρτυρούν σχέση εξάρτησης των κολήγων από τους άρχοντες Αρβανίτες *«Γκαγκαρέους»*. Στενή, αδελφική, εμπιστευτική οπωσδήποτε, η σχέση των Μενιδιατών με τους Γκαγκαρέους, όχι όμως σχέση εξάρτησης. Έφτανε άλλωστε ο Τούρκος κατακτητής που είχαν και οι δύο στο κεφάλι τους.

συνείδηση ότι, ενώ οι άλλοι Αρβανίτες της Αττικής αποτελούν ενιαίο κοινωνικό σύνολο, οι Μενιδιάτες είναι ξένοι και άσχετοι με αυτούς.

Υπάρχουν ακόμα και αντικειμενικώτερα δεδομένα που επιβεβαιώνουν το γεγονός ότι οι Αρβανίτες του Μενιδίου ξεχωρίζουν από τους Αρβανίτες της Αττικής. Πραγματικά παρατηρούμε ότι ενώ σε όλα τα χωριά της Αττικής οι κάτοικοι μιλούν κοινό γλωσσικό ιδίωμα τα αρβανίτικα των Μενιδιατών παρουσιάζουν κάποιες διαφορές... Αφού όμως η ενότητα και η συνάφεια που παρουσιάζουν οι άλλοι οφείλεται στον κοινό εποικισμό με τον οποίον ήρθαν στην Αττική, ο λόγος που ξεχωρίζει τους Μενιδιάτες δεν μπορεί να είναι άλλος παρά το ότι εκείνοι προέρχονται από άλλον εποικισμό, εντελώς άσχετο και κατά μεγάλο χρονικό διάστημα μεταγενέστερον από τον πρώτο». Κ. Η. Μπίρη: Αρβανίτες στο Μενίδι και στο Μαρούσι. Εις Νέα Εστία. Ιαν. - Ιούν. 1949 αρ. 45 σελ. 89 - 90. Βλ. και ΜΑΡΙΑΣ ΜΙΧΑΗΛ - ΔΕΔΕ: Οι Έλληνες Αρβανίτες. Ιωάννινα 1987 σελ. 117. *«Στην Αθήνα και στα βόρεια χωριά της Μενίδι, Κουκουβάουνες, τους Αρβανίτες τους εγκατέστησε ειρηνικά ο Μουράτ ο Γ΄ δίνοντάς τους καλύτερους όρους ζωής από αυτούς που είχαν στην Πελοπόννησο για την οποία αποτελούσαν και διαρκή κίνδυνο. Η εγκατάσταση αυτή διήρκεσε και μέχρι το 1579. Είναι οι γνωστοί και με το προσωνύμιο «γκάγκαροι».*

5. Διον. Σουρμελή: Κατάστασις συνοπτική της πόλεως των Αθηνών... Εν Αθήναις 1842 σελ. 87 *«... Οι τελευταίοι των αλβανισθέντων είναι οι κάτοικοι των Αχαρνών και Αμαρουσίου, οίτινες παρεδέχθηκαν τον Αλβανισμόν μετά τα μέσα της ΙΗ΄ εκατονταετηρίδος. Και μέχρι σήμερον σώζονται γέροντες τινες εις Αχαρνάς ενθυμούμενοι την μεταβολήν και διηγούμενοι τα περιστατικά...»*. Σε σχετική δε υποσημείωση ο Σουρμελής διευκρινίζει: *«Τα περιστατικά ταύτα προήλθον από την κατά το 1770 έτος επανάστασιν των Πελοποννησίων δι' απάτην του Ρωσσικού Ναυάρχου Ορλώφ εγκαταλειφθέντων εις την σκληράν τιμωρίαν των Τουρκαλβανών, οίτινες ικανά έτη εμαστίγωσαν τους δυστυχείς τότε Έλληνες»*.

6. Από τα παρατιθέμενα στο Β΄ μέρος του βιβλίου αποδεικτικά έγγραφα δεν προκύπτει εξάρτηση (αφέντη - κολήγα) μεταξύ των Ελλήνων, Αθηναίων και Μενιδιατών.

άλλωστε αφού είναι γεγονός ότι τα παραχωρηθέντα κίνητρα από τους Τούρκους για την εγκατάσταση των Αρβανιτών στην Αττική ήταν τα ίδια για όλους τους επίλυδες, για ποιο λόγο να πιστέψουμε ότι οι Μενιδιάτες ήταν κολήγοι των Αθηναίων Αρβανιτών. Θα πρέπει επίσης να θυμηθούμε ότι πέρα από οποιαδήποτε αμφισβήτηση, είναι γεγονός ότι υπήρχε και το παλιό ντόπιο Μενιδιάτικο στοιχείο το οποίο είχε και καλλιεργούσε τη γη του.

Εξάρτηση φαίνεται ότι υπήρχε από τους Τούρκους για μεγάλα όμως κτήματα (Βαρυμπόπη, Μονομάτι, Δερβισαγού) Τουρκικής ιδιοκτησίας που τα καλλιεργούσαν Μενιδιάτες με κολιγιά, δίνοντας δηλαδή ετήσια το «*γιόμορο*» περίπου 15%. Αργότερα αγοράστηκαν κι αυτά από τους Μενιδιάτες. Βλ. και κατατοπιστικό άρθρο στο περιοδικό «*Αγροτική Οργάνωσις*» ετ. 1919 του Σπυρ. Θεοδωρόπουλου, από το οποίο διαπιστώνεται ότι το Μενίδι δεν έχει σχέση με τσιφλίκια κ.λπ.



Χωρικός των περιχώρων της Αθήνας κατά τον 18ο αι. Η. GUNTER Χ.Α. (Διαφάνεια Θεοχ. Προβατάκη).


Thebæ
Tanagra
Parnes mons
Asopus fl.
Attica
Montes
Aphidna
Hymettus mons
Athenæ
Sinus Saronicus
Ægina I.
Meridies
I. Belbina
I. Elæusa
Patrocli
Phaura I.
Cephale
Prasiæ
Panormus portus
Sunium promont.
Brauron
Cynosura
Mycale
Decelea
Penthelicus M.
Ilissus fl.
Phalerus
Munychia portus et op.
Piræus portus et op.
Salamis vetus
Cephissus fl.
Eleusis
Cithæron
Erythræ
Plataeæ
Thria
Lampus Pergusæ
Acharnæ
Cephisia
Amphialus mons
Carydalus mons
Lycabettus
Gargettus
Bates
Phyle
Parnes mons
Sphettus
Thoricus
Anagyrus
Thoricus
Lampra
Potamus
Prasiæ
Sunium promont.
Procli insulæ
Laurium
Thorikos
Sphendale
Phrearrius sinus
Panormus portus
Epacria
Potamus
Cephale
Prasiæ
Brauron
Steiria
Cynosura
Prasiæ
Lauriotica
Thoricus
Sphendale
Phrearrius sinus
Panormus portus
Sunium promont.
Procli insulæ
Patrocli
I. Elæusa
Phaura I.
Zoster promont.
I. Belbina
Ægina I.
Meridies
Sinus Saronicus
Eleusis
Salamis vetus
Piræus portus et op.
Munychia portus et op.
Phalerus
Cephissus fl.
Ilissus fl.
Athenæ
Aphidna
Cephyra

Η ΑΤΤΙΚΗ ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ
1456 - 1770

Η μοίρα του εκφυλισμένου Βυζαντίου ήταν αναπόφευκτη.

Στις 29 Μαΐου του 1453 έπεφτε η Κωνσταντινούπολη στα χέρια του Μωάμεθ του Β΄ του *«Πορθητή»*. Οι επαρχίες της πάλαι ποτέ Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, ακολούθησαν η μια μετά την άλλη την τύχη της Βασιλεύουσας, όσες δεν είχαν μέχρι τότε υποδουλωθεί στους Τούρκους.

Μια απ' αυτές ήταν και η Αττική, που βρισκόταν κάτω από την εξουσία του Φλωρεντίνου δούκα Φραγκίσκου Β΄ Ατζαγιόλη ή *«Φράγκου»* ο οποίος αποδυναμωμένος από κάθε ισχύ, κυβερνούσε με την ανοχή του Σουλτάνου.

Τον Ιούνιο του 1456, ο Φραγκίσκος Β΄ διώχτηκε *«ειρηνικά»* από τον Τούρκο Εμίρη της Θεσσαλίας Ομάρ κι έτσι έληξε η Φραγκοκρατία στην Αττική.

Με την αποχώρηση των Φράγκων, οι ναοί και τα μοναστήρια της Αττικής επανήλθαν στους Έλληνες ορθοδόξους, αφού καταργήθηκε η λατινική Επισκοπή των Αθηνών στην οποία μέχρι τότε ανήκαν.

Προνόμια παραχωρήθηκαν από τους Τούρκους στους κατοίκους της Αττικής κατά τις δύο επισκέψεις του Σουλτάνου Μωάμεθ του Β΄ στην Αθήνα. Ιδιαίτερα δε, ευνοϊκής μεταχείρισης έτυχαν τα μοναστήρια: (Μονή Καισαριανής, Μονή Πεντέλης, Μονή Ασωμάτων ή Πετράκη και τα μετόχια τους), που έγιναν σταυροπήγια,[7] διατηρώντας έτσι κάποια ανεξαρτησία έναντι καταβολής ετήσιου συμβολικού φόρου.

---

7. Μοναστήρια υπαγόμενα κατευθείαν στον Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως και απολαμβάνοντα ιδιαιτέρων προνομίων.

Σε σιγγίλιο του 1796 αναφέρονται τα προνόμια που έδωσε η Οθωμανική αυτοκρατορία με φιρμάνι στη Μονή Ασωμάτων (Πετράκη). Στο ίδιο έγγραφο αναφέρεται ότι η Μονή Αγ. Τριάδος Πάρνηθας (Οζέον όρος) και το υποκείμενο μετόχι της του Αγ. Νικολάου, ότι ανήκουν εις το εξής στη Μονή Ασωμάτων όπως το ζήτησαν οι ηγούμενοί τους, απολαμβάνοντας τα ίδια προνόμια με τη Μονή Ασωμάτων.

Με φιρμάνι καθορίζεται η φορολογία της Μονής Ασωμάτων και των μετοχίων της, σε 1.000 οκάδες μέλι και 1.000 οκάδες κερί ετήσια. Δ. Καμπούρογλου: Ιστορία των Αθηναίων τομ. Β΄ σελ. 340 - 342 έκδ. 1969.

Σιωπή απλώνεται απ' άκρη σ' άκρη της Αττικής, καθώς οι λιγοστοί κάτοικοί της προσπαθούν να επιβιώσουν.

Η μοίρα του λαού της Αττικής σφραγίζεται από τους φοβερούς λοιμούς που *«θερίζουν»* κυριολεκτικά τον κόσμο.

Από τα *«λίθινα χρονικά»*[8] πληροφορούμαστε για τους φοβερούς λοιμούς ή *«θανατικά»* που έπληξαν την Αττική και μείωσαν δραματικά το λιγοστό άλλωστε πληθυσμό της. Το 1480 συνέβηκε το *«θανατικό της Σπετζαρίας»*, το 1497 το *«θανατικό του τριαντάρη»*, το 1524 *«η χολέρα του Μαντζάκη»*, το 1533 - 1535 άλλο θανατικό και το 1539, σε χειρόγραφο του αρχείου της Οξφόρδης[9] αναφέρεται άλλο. Τα ίδια έγιναν το 1554, 1778, 1782, 1789 - 1792. Ήταν φοβερά τα πλήγματα αυτά για την Αττική. Βέβαια, οι χωρικοί δεν είχαν τις ίδιες απώλειες με την πολιτεία, ήταν όμως εκτεθειμένοι κι αυτοί στον κίνδυνο, καθώς οι Αθηναίοι της πόλης κατέφευγαν στα *«πλησιόχωρα»* και τα μοναστήρια της Αττικής.

Μια άλλη διαρκής απειλή ήταν τα παιδομαζώματα. Από το χρονικό της Οξφόρδης μαθαίνουμε: *«στα 1543 επήραν τα παιδιά από την Αθήνα, μήνα Απρίλιο στις 22»* και παρακάτω: *«Στις 28 Δεκεμβρίου του 1547 επήραν τα παιδιά από την Αθήνα»*.[10] Τα *«δυνατότερα και εξυπνότερα»*, κατά τη σουλτανική επιθυμία παιδιά της Αττικής, γίνονταν *«γενίτσαροι»*, αλλάζοντας την πίστη τους και μετατρέπονταν σε φοβερούς διώκτες των *«Ραγιάδων»*.

Αλλά και η πειρατεία ήταν μεγάλος κίνδυνος για την Αττική, ένας κίνδυνος που υπήρχε από τα Βυζαντινά χρόνια[11] και μέχρι το 18ο αιώ-

---

8. Ανώνυμες πληροφορίες χαραγμένες σε αρχαία μάρμαρα (Θησείο, στήλες Ολύμπιου Δία, κ.ά.) Απ' εκεί και η ονομασία.

9. Γ. και Λ. Κορομηλά: Αθηναϊκή περιπέτεια. οπ. παραπάνω σ. 233 πρόκειται για το ανώνυμο χρονικό (ECTESIS CHRONICA AND CHRONICON ATHENARUM. LONDON 1902).

10. Γ. και Λ. Κορομηλά: Αθηναϊκή περιπέτεια. Τόμος Β' σελ. 233 (Αθήνα 1981).

11. Φερδινάνδου Γρηγορόβιου: Ιστορία της πόλεως Αθηνών τόμ. Β' σελ. 708. Αθήνα 1917.

Μιχαήλ Ακομινάτου: κατήχησις η'. Αναφέρει ο τελευταίος ορθόδοξος επίσκοπος Αθηνών στο τελευταίο τέταρτο του 12ου αι. *«... τί δε νήσους λέγω και Πειραιά, ότε και των ορών αι κορυφαί τοις πειρατεύουσι βάσιμαι; ανάγονται γαρ κακεί κατά πολλήν του είργοντος ερημίαν και τους αυτού που καταδεδυκότας, ως δεινοί κυνηγέται συλλαμβάνοντες, κατάγουσιν επί θάλατταν»*. Χωρίς κανένα εμπόδιο οι πειρατές ανέβαινον, λέει ο Ακομινάτος, και στις κορυφές των βουνών και τους κρυμένους ακόμα και μέσα στις σπηλιές συνελάμβαναν, όπως οι κυνηγοί το θήραμα και τους κατέβαζαν στα καράβια! Το σκλαβοπάζαρο ήταν η δραματική κατάληξη.

Βλ. και Μαρτίνου Κρούσιου: Τουρκογραικία 1584: *«Εν τοις όρεσι πολοί εισίν λησταί και εν ταις φάραγξι...»*.

να. Είναι χαρακτηριστική η αναφορά του Γάλλου περιηγητή SPON, που επισκέφθηκε την Αττική το 1674 - 75 ερχόμενος από τη Βοιωτία, μέσω του δερβενίου Χασιάς: «*Στη Χασιά, πριν δύο μέρες μπήκαν στο χωριό Χριστιανοί κουρσάροι και το γύμνωσαν*».[12]

Ήταν λοιπόν φυσικό μετά από τόσους διωγμούς, λοιμούς και δυστυχίες, να εγκαταλείπουν τα χωριά τους οι κάτοικοι, προσπαθώντας να βρουν κάποια προστασία στα βουνά της Αττικής όταν διαπίστωναν επερχόμενο κίνδυνο, κάτι που συνέβαινε πολύ τακτικά. Απέφευγαν όμως την εγκατάστασή τους στα περάσματα, όπου μόνιμα ενέδρευαν συμμορίες ληστών. Κατά τον Απ. Βακαλόπουλο, οι ληστές αυτοί ήταν απόγονοι των Χριστιανών Αλβανών ή Αλβανοβλάχων που είχαν εγκατασταθεί στην Αττική κατά τα τέλη του 14ου αι. Κτηνοτρόφοι οργανωμένοι σε φάρες, λήστευαν τους διαβάτες στα περάσματα της Πάρνηθας.[13]

Η τουρκική κυριαρχία στην Αττική διακόπηκε για τρία χρόνια, καθώς στα πλαίσια του Τουρκοβενετικού πολέμου, ο Βενετός αρχιστράτηγος Φραγκίσκος Μοροζίνι, έφτασε το Σεπτέμβριο του 1687 στην Αθήνα και πολιόρκησε τους Τούρκους στην Ακρόπολη.

Στις 26 Σεπτεμβρίου 1687 βομβαρδίστηκε από τους Ενετούς ο Παρθενώνας, που είχε μετατραπεί σε πυριτιδαποθήκη (από τους Τούρκους) και ανατινάχτηκε! Μετά τη φοβερή αυτή καταστροφή έντρομοι οι Τούρκοι παραδόθηκαν. Οι Ενετοί κράτησαν μερικούς μήνες στην κυριαρχία τους την Αττική και στη συνέχεια την εγκατέλειψαν αφήνοντας τους Χριστιανούς στην οργή των Τούρκων.

Οι κάτοικοι που φοβήθηκαν τα φοβερά αντίποινα, αφού αυτοί είχαν καλέσει το Μοροζίνι, έφυγαν στα νησιά για να γλυτώσουν, ενώ οι περισσότεροι κάτοικοι των υπωρειών της Πάρνηθας κατέφυγαν στις σπηλιές και στα φαράγγια του βουνού.[14]

Για τρία χρόνια ερημώθηκε τελείως η Αθήνα και τα χωριά της Αττικής.

---

12. Κυρ. Σιμόπουλου: Ξένοι ταξιδιώτες στην Ελλάδα. 333 μ.Χ. - 1700. τόμ. Α΄ σελ. 693. Αθήνα 1984

13. Απ. Βακαλόπουλου: ιστορία του Νέου Ελληνισμού Τ. Β1, σελ. 324. Βλ. και Κυρ. Σιμόπουλου: Ξένοι ταξιδιώτες στην Ελλάδα όπ. π. Τόμ. Α΄ σελ. 514 - 517. Αναφέρει και περιγραφή του Γάλλου περιηγητή Sieur du Loir που το 1639 διέσχισε την Πάρνηθα ταξιδεύοντας από Χαλκίδα προς Αθήνα.

14. Ιστορία του Ελληνικού Έθνους. Εκδοτική Αθηνών τόμ. ΙΑ΄ σελ. 207 Αθήνα 1975. «*Εξακόσιες εξήντα δύο Αθηναϊκές οικογένειες πήραν το δρόμο της ξενητειάς, οι υπόλοιπες στα νησιά του Σαρωνικού και στα πλησιόχωρα...*»

Η εφήμερη ελπίδα της λευτεριάς που στήριξαν στο Μοροζίνι οι Αθηναίοι, χάθηκε μέσα σε λίγους μήνες, γι' αυτό πήραν το δρόμο της ξενητειάς.[15] Ύστερα σιγά - σιγά, με τη μεσολάβηση του Πατριάρχη στο Σουλτάνο, άρχισαν να επιστρέφουν.

Στα χρόνια αυτά της ερήμωσης (1688 - 1690), ο Δ. Καμπούρογλου αναφέρει ένα περιστατικό εγκατάστασης στην έρημη τότε Αθήνα χωρικών από τα Στείρα της Εύβοιας.[16] Πρόκειται για τους μετέπειτα κατοίκους της Αττικής, που λόγω καταγωγής πήραν το επώνυμο Στουραΐτες. Το επώνυμο αυτό υπάρχει και στο Μενίδι.

Αυτή η κατάσταση επικρατούσε στην Αττική, κατάσταση που ευνόησε τον εποικισμό της με αρβανίτικο στοιχείο (τέλη 14ου αι. - τέλη 16ου αι.). Ομαλά και ειρηνικά το νέο στοιχείο αφομοιώθηκε με το παλιό και η Αττική ξαναβρήκε τη χαμένη ζωντάνια της.

Απ' αυτή την ξαναγεννημένη φύτρα των παιδιών της Αττικής, ξεπήδησε σαν Ομηρικός ήρωας, ο θρυλικός ΜΗΤΡΟΜΑΡΑΣ, ο Μενιδιάτης Επαναστάτης.

Βλ. Διον. Σουρμελή: Κατάστασις συνοπτική της πόλεως των Αθηνών κ.λπ. όπ. π. σελ. 67. Αναφέρει: «... *η ζωή μεν των Αθηναίων διετηρήθη εκτός ολιγίστων τινων χωρικών μη θελόντων να φύγωσι των οποίων αι γυναίκες αιχμαλωτίσθησαν...*»

Βλ. και Δ. Καμπούρογλου: Ιστορία των Αθηναίων. τομ. Α΄ σελ. 63. Αθήνα 1969.

Από τα «*φύλλα Πιττάκη*» (σημειώσεις μοναχού που συνέλεξε ο Κ. Πιττάκης, παραποιηθείσες αργότερα από τον Φαλμεράϊερ) πληροφορούμαστε ότι για μια τριετία η Αθήνα ερημώθηκε από το φόβο των Αλβανικών «*φουστών*» (πειρατών) και ότι κατά τους χρόνους αυτούς (1688 - 1690) προφανώς μετά δηλ. την εγκατάλειψη των Αθηνών από τον Μοροζίνι, «*οι τα χωρία κατοικούντες, εις την Φυλήν την παραχειμασίαν εποιήσαντο, βραδύνειν εν εκείνοις τοις χρόνοις την ταραχήν νομίσαντες...*»

Βλ. και «*Αθηναϊκά*» τευχ. 2 Αθήναι 1955 άρθρο Δ. Σκουζέ: «... *όταν οι Βενετσάνοι που πάτησαν για λίγο το χώμα της Αθήνας... οι Αθηναίοι εξεπατρίσθησαν αλλά οι πιο θαρραλέοι από τους κατοίκους στης Πλάκας έμειναν άλλοι στα περίχωρα της Αττικής και άλλοι στα κοντινά νησιά Αίγινα, Σαλαμίνα...*».

15. Η πικρία της εγκατάλειψης των κατοίκων της Αττικής εκφράζεται δραματικά μετο δίστιχο που διέσωσε η παράδοση:

«Κάλιο μακελιό στον Τούρκο
παρά κρηάς στον Βενετσάνο»

16. Δ. Καμπούρογλου: Ιστορία των Αθηναίων. οπ. παραπάνω τομ. Γ΄ σελ. 352 «*επτά κυνηγοί - παιδιά θεότρελλα από τα Στούρα - μπήκαν σ' ένα καΐκι κι έπιασαν σ' ένα ξερόκαβο της στεργιάς για να κυνηγήσουν. Κυνηγώντας κυνηγώντας φτάσαν στην Αθήνα· κ' εκεί παραξενεύτηκαν που δεν ηύραν κανένα άνθρωπο. Ανέβηκαν στο Σέγγιο (Φιλοπάππου) και κυνήγησαν αγρίμια και βλέποντας γύρω τους τόσην ομορφάδα αποφάσισαν κι έμειναν στην Αθήνα...*».

Ο ΜΗΤΡΟΜΑΡΑΣ

Οι Έλληνες, που διαπνέονταν πάντοτε από φιλελεύθερα αισθήματα, στήριξαν μεγάλες ελπίδες στο Ρωσοτουρκικό πόλεμο (1768 - 1774).

Η Μεγάλη Αικατερίνη, αυτοκράτειρα της Ρωσίας, επιδίωξε να προσαρτήσει στην αυτοκρατορία της τα βόρεια παράλια του Εύξεινου Πόντου, που θα της εξασφάλιζαν την ελεύθερη διάβαση των Δαρδανελλίων και ελευθερία δράσης στο Αιγαίο.

Η Ρωσία, γνωρίζοντας τα αισθήματα του Ελληνισμού απέναντι στον Τούρκο δυνάστη και για να επιτύχει τα δικά της σχέδια, υποσχόταν μέσω των πρακτόρων της, να βοηθήσει τους σκλαβωμένους Έλληνες να αποτινάξουν το ζυγό. Ευαίσθητη η λαϊκή μούσα, τραγούδησε την ελπίδα της ανάστασης του Γένους.

Ακόμα τούτ' την Άνοιξη
ραγιάδες ραγιάδες
τούτο το Καλοκαίρι
καημένη Ρούμελη
Όσο ναρθή ο Μόσκοβος
ραγιάδες, ραγιάδες
να φέρει το σεφέρι
Μωριά και Ρούμελη

Αρχίζουν λοιπόν τα γεγονότα στον ελληνικό χώρο, που έμειναν γνωστά σαν *«Ορλωφικά»*.[17]

Το Φεβρουάριο του 1770, μοίρα του ρωσικού στόλου υπό τον Θεόδωρο Ορλώφ, κατέπλευσε στο λιμάνι Οίτυλο της Μάνης. Σε λίγο οι επαναστατημένοι Μανιάτες και οι λοιποί Πελοποννήσιοι, με τη βοήθεια λίγων Ρώσων, έδιωξαν τους Τούρκους από την Καλαμάτα, το Μυστρά και άλλες περιοχές της Πελοποννήσου.

---

17. *«Ορλωφικά»*: Γεγονότα στον Ελληνικό χώρο,στα πλαίσια του Ρωσοτουρκικού πολέμου, από το όνομα των αδελφών Ρώσων αξιωματικών, Θεοδώρου, Αλεξίου και Γρηγορίου Ορλώφ. Εισηγητής του σχεδίου τους για τη ναυτική εκστρατεία στη Μεσόγειο, ήταν ο Έλληνας Γεώργιος Παπαζώλης από τη Σιάτιστα της Μακεδονίας, φίλος των αδελφών Ορλώφ.
Ιστορία του Ελληνικού Έθνους *«Εκδοτική»* οπ. π. τόμος ΙΑ΄ σελ. 59.

Το παράδειγμα των Πελοποννησίων ακολούθησαν αμέσως και οι Έλληνες της Στερεάς Ελλάδας. Οι αρματωλοί καπετανέοι ενημερωμένοι για τα ρωσικά σχέδια και ελπίζοντας στη βοήθεια των Ρώσων για την αποτίναξη του τουρκικού ζυγού, ξεσήκωσαν τους κατοίκους των επαρχιών τους. Έτσι λοιπόν, σήκωσαν τη σημαία της Επανάστασης: στο Αίγιο ο μητροπολίτης Πατρών Παρθένιος, στην Κόρινθο ο Γεώργιος Νοταράς, στην Καλαμάτα ο Μπενάκης, στο Ξηρόμερο ο Χρίστος Γρίβας, στο Μεσολόγγι ο Παναγ. Παλαμάς, στην Παρνασσίδα ο Κομνηνός Τράκας, στη Λειβαδιά ο Ιωάν. Καλπούζος, στην Αττική ο Μενιδιάτης Μητρο - Μάρας, καθώς και σε άλλα μέρη της Ελλάδας διάφοροι οπλαρχηγοί.

«*Ο Μητρομάρας παρέδωκεν εις το πυρ και τον σίδηρον πάσαν την Μεγαρίδα και την Αττικήν, μηδέ των Χριστιανών φειδόμενος...*» γράφει ο Κων/νος Σάθας εξιστορώντας τα γεγονότα των εξεγέρσεων στις διάφορες επαρχίες.[18] Είναι προφανές ότι ο Σάθας εννοεί, πως ο Μητρομάρας στρεφόταν και εναντίον Χριστιανών, οι οποίοι είτε γιατί φοβούνταν την οργή των Τούρκων είτε γιατί αδιαφορούσαν, δεν βοηθούσαν τους επαναστάτες. Οποιαδήποτε άλλη εξήγηση, είναι δύσκολο να γίνει παραδεκτή, καθώς ο Μητρομάρας συνεργαζόταν στενά με τους χωρικούς της Αττικής σε όλη τη διάρκεια της δράσης του και είχε γίνει ίνδαλμα. «*Ο Μητρομάρας περιφρονούσε τόσο πολύ τους ντόπιους Τούρκους και τις διάφορες επικουρίες που του έστελναν από τη Χαλκίδα, τη Θήβα και την Πελοπόννησο, ώστε έκανε κάτω από τη μύτη των Τούρκων τρικούβερτο γάμο στο Μενίδι, όπου παντρεύτηκε μια πλούσια Μενιδιατοπούλα*».[19]

Κατά μια πληροφορία, ο Μητρομάρας γεννήθηκε το 1717 στο Μενίδι της Αττικής. Καταγόταν από πλούσια οικογένεια που ένα από τα κτήματά της ήταν και η Μονή Κλειστών στη Χασιά, την οποία επισκεπτόταν τακτικά.[20]

Το όνομά του είναι αποκάλυψη της λεβεντιάς του και προέρχεται από το αρβανίτικο ιμάρ = τρελλός (Μήτρο - τρελλός).[21]

---

18. Κων/νου Σάθα: Τουρκοκρατούμενη Ελλάς 1453 - 1821. Αθήνα 1869 σελ. 492.

19. Γ. και Λ. Κορομηλά: Αθηναϊκή περιπέτεια. Τόμ. Β΄ σελ. 320. Αθήνα 1981.

20. α΄ Αλεξ. Γκίρα: Ιστορία των Αχαρνών. Αχαρναί Ιούνιος 1949 σελ. 24.

β΄ Αλ. Ηρ. Γέροντα: Οι Αρβανίτες της Αττικής. Αθήνα 1984 σελ. 35 «... *ο ηρωικός και ατυχής εκ Μενιδίου Αρματωλός Μητρομάρας, όστις ανήκε εις Ρωσικήν υπηρεσίαν...*».

21. Κατά άλλη εκδοχή, το επώνυμο ήταν Μάρας και δεν προέρχονταν από το αρβανίτικο Ιμάρ = Τρελλός.

Το όνομα του πατέρα του ήταν Χοντρομάρας. Μαρία Μιχαήλ - Δέδε: Ληστεία και πειρατεία στην Αττική κατά τους προεπαναστατικούς και μετεπαναστατικούς χρό-

Και πραγματικά, η επανάσταση του Μητρομάρα μόνο σαν τρέλλα μπορούσε να χαρακτηρισθεί, αφού ήταν ενάντια σε κάθε λογική. Όχι μόνο εξέγερση ήταν αδιανόητη το 1770 αλλά και απλές πράξεις, παρεξηγήσιμες ίσως από τους Τούρκους, ήταν δυνατόν να οδηγήσουν σε σοβαρά αντίποινα. Γι' αυτό οι *«συνετοί»* (Ι. Μπενιζέλος και δημογέροντες των Αθηνών) εναντιώνονταν στην ιδέα της Επανάστασης.

Κι όμως ο Μητρομάρας όρθωσε το ανάστημά του βγάζοντας από το θηκάρι του το θρυλικό σπαθί του.

Κοντά σ' αυτόν και τα παλικάρια του, οι *«Λεμπέσηδες»*,[22] ή ορθότερα *«Λιεμπέσηδες»*, ονομασία και πάλι σύνθετη και αρβανίτικη, προερχόμενη από το λιέ = αφήνω και μπέσα = συμφωνία - υποταγή, (δηλαδή, σε ελεύθερη μετάφραση, ανυπότακτοι - επαναστάτες).

Με την έκρηξη του Ρωσοτουρκικού πολέμου, ο Μητρομάρας βρέθηκε κοντά στον Αλέξανδρο Ορλώφ, στον οποίο στήριζε μεγάλες ελπίδες για την απελευθέρωση της πολυβασανισμένης πατρίδας του.

Ήδη όμως, οι Τούρκοι για να καταστείλουν την εξέγερση της Στερεάς και της Πελοποννήσου, έστελναν από το Βορρά αμέτρητα στίφη Τουρκαλβανών, τα οποία εισέβαλαν στην Παρνασσίδα και τη Λιβαδειά. Ο Καλπούζος και ο Τράκας δεν μπόρεσαν να ανακόψουν την ορμή των εχθρών και κατέφυγαν με πλοιάρια στην Πελοπόννησο.

Ο Μητρομάρας μάταια αγωνιζόταν εναντίον τους στην Κακιά Σκάλα των Μεγάρων με τους *«λεμπέσηδές»* του, που είχε στρατολογήσει από την Αττική και τη Μεγαρίδα *«... πλήν και μη δυνάμενος να αγωνιστεί μετά της αυτής προθυμίας κατά των αδιαλείπτως επερχομένων, επυρπόλησε τα Μέγαρα και παραλαβών τα γυναικόπαιδα των επαναστατών, έφερε και εξησφάλισε αυτά εις Κούλουρην (Σαλαμίνα)...»*[23]

νους. Πρακτικά Α΄ συμποσίου Ιστορίας - Λαογραφίας Βορείου Αττικής. Αχαρνές Μάρτιος 1988.

Ο Ι. Μπενιζέλος τον αναφέρει άλλοτε ως Μάρα και άλλοτε Μητρομάρα. Ι. Μπενιζέλου: Ιστορία των Αθηνών. Εκδοτική Αθηνών. Τόμ. Α΄, Β΄ Αθήνα 1986.

22. Κ. Η. Μπίρη: Αρβανίτες οι Δωριείς του Νεωτέρου Ελληνισμού. Αθήνα 1960.

Επίσης του ιδίου: Αρβανίτες στο Μενίδι και στο Μαρούσι. Όπ. παραπάνω. *«... το κίνημα του 1771, παρουσιάζει στενούς και αποκλειστικούς δεσμούς Κουλουριωτών, Αθηναίων, Μενιδιατών και Αγκιστριωτών, και ο ίδιος ο πρωταγωνιστής του ο Μητρομάρας αναφέρεται ως Μενιδιάτης»*.

23. Κων/νου Σάθα: τουρκοκρατούμενη Ελλάς... όπ. π. σελ. 500. Βλέπε σχετικά και Κ. Παπαρρηγόπουλου: Ιστορία του Ελληνικού Έθνους (6η έκδοση) τόμ. Ε΄ σελ. 199

Από τις λιγοστές ιστορικές πηγές της εποχής που αναφέρονται στη δράση του Μητρομάρα, είναι και η *«Ιστορία των Αθηνών»* του πρόκριτου της Αθήνας Ι. Μπενιζέλου. Είναι γνωστό ότι ο Ι. Μπενιζέλος ήταν τελείως αντίθετος με την εξέγερση των Ελλήνων κατά τον Ρωσοτουρκικό πόλεμο. Όχι ίσως γιατί διέβλεπε την αποτυχία των Ελλήνων, όσο γιατί φοβόταν την εκδίκηση των Τούρκων κατά τη διάρκεια των γεγονότων εναντίον της Αθήνας και των προνομιούχων αρχόντων, στους οποίους συγκαταλέγονταν κι αυτός.

Ολόκληρο το έργο του διαπνέεται από το φόβο των Τούρκων και από μοιρολατρεία, που καλύπτεται πίσω από την προβαλλόμενη σύνεση.

Έτσι αναπόφευκτα, τα προσωπικά αισθήματα του Ι. Μπενιζέλου, βαρύνουν στην εξιστόρηση των γεγονότων και των προσωπικών χαρακτηρισμών σχετικά με το Μητρομάρα και την εξέγερση αυτή. Αναφέρει σχετικά: *«Ο γαρ Μητρομάρας Αλβανίτης Ρωμαίος από Μενίδι, χωρίον της Αθήνας, γενναίος ανήρ και πολεμικός, ευρισκόμενος προ πολλού υπό τον καπετάν Αλέξανδρον (Ορλώφ), μετερχόμενον έτι την εμπορίαν, και μετά ταύτα αυτομολήσας από την Πάρον, ήλθεν εις Σαλαμίνα, κοινώς Κούλουρη, μετά και τινων οπαδών αυτού, επ' ονόματι και σημαία Μοσχόβων και την εκυρίευσε.*

Ήρξατο δε εν ταυτώ να κηρύττει, επιδεικνύων και κάποια ψευδογράμματα, ότι είναι απεσταλμένος παρά της αυτοκρατορίσσης Αικατερίνης, δια να ετοιμάσει στράτευμα προς αφανισμόν των Τούρκων της Αθήνας, και Ελευθερίαν των Ρωμαίων, και ότι κατόπιν προσμένει και δύναμιν βασιλικήν και καλότυχος όστις προλαβών ήθελεν ευρεθεί υπό την σημαίαν της κραταιοτάτης και ευσεβάστης αυτοκρατορίσσης και ότι έφθασεν ο καιρός δια να επαναλάβουν οι Ρωμαίοι την ελευθερίαν τους, και άλλα όμοια.

Εν τοσούτω, διαδοθείσης της φήμης εις την Αθήναν και εις όλην την Αττικήν, επειδή ως επί το πλείστον χαίρουσιν οι πολλοί εις τους νεωτερισμούς και εις τας μεταβολάς των πραγμάτων, και μάλιστα όσοι έτυχον να είναι της ιδίας καταστάσεως με τον Μάραν, όλοι μετά χαράς προσέδραμον εις την Κούλουρην υπό την σημαίαν του Μάρα, και ούτως εντός ολίγου η Κούλουρη εις το όνομα Μοσχοβίας εγένετο λησταρχείον...»[24]

Ήδη όμως, όπως ομολογεί και ο Ι. Μπενιζέλος, το άνθος των Αθηναίων πύκνωνε τις τάξεις του Μητρομάρα στη Σαλαμίνα *«... απατηθέντες από τας ανεμώδεις ελπίδας της διαθρυλουμένης ελευθερίας...»* και τρέμει ο Μπενιζέλος τη μανία των Τούρκων από τα γενόμενα, καθώς ο

---

24. Ι. Μπενιζέλου: Ιστορία των Αθηνών όπ. π. τόμ. Α΄ σελ. 223.

Μητρομάρας με τους «*λεμπέσηδές*» του κινείται στην Αττική διακηρύσσοντας ότι θα ορμήσει στην Αθήνα «*... του θύσαι και απωλέσαι...*» και συνέχεια «*... ήτον μια καθημερινή προσδοκία του να ιδούμεν σήμερον ή αύριον το ξίφος των Τούρκων στο λαιμόν μας...*»[25]

Η επανάσταση όμως των Ελλήνων στο Μωριά, τη Ρούμελη και τον υπόλοιπο Ελληνικό χώρο, πνίγηκε στο αίμα αφού οι Τούρκοι έριξαν μεγάλες δυνάμεις, όπως είπαμε, για την καταστολή της Επανάστασης, οι δε Ρώσοι δεν ετόλμησαν μια αποφασιστική κίνηση παρ' όλη την απόλυτη κυριαρχία τους στη θάλασσα. «*... Μετά την κατάπνιξιν της Ελληνικής επαναστάσεως, (αναφέρει ο Κ.Σάθας) ο Μητρομάρας καταφυγών εις Σαλαμίνα, συνεκέντρωσε τα στίφη των εκ Πελοποννήσου και Στερεάς Ελλάδος φυγόντων ανταρτών και πειρατικόν συγκροτήσας στολίσκον, από τρομερού αρματολού, μετεβλήθη εις τον τρομερότερον των καταδρομέων. Ερημώσας όλα τα παράλια του Σαρωνικού κόλπου και μέχρι Σύρου και Χαλκίδος εκτείνας τας πειρατικάς αυτού εκδρομάς, ύστερον κατά των Αθηνών ιδίως προσήλωσε την προσοχήν του. Όθεν αποβάς εποliόρκησε στενώς την πόλιν και μαθών, ότι ο εν Ναυπλίω αρχιστράτηγος Ισλάμ, έπεμπεν ένα μπουλούκμπασην προς ενίσχυσιν της εν Αθήναις φρουράς, εξήλθε κατ' αυτού και μάχην φονικήν συγκροτήσας εις Κερατόπυργον κατηφάνισε τον επικουρικόν στρατόν.*

Μετά δε τούτο, στρατολογήσας και άλλους εκ του χωρίου Λεμπεσίου διέδραμε την Αττικήν και Βοιωτίαν και πλησίον των Αθηνών εκυρίευσε το δημόσιον Ταμείον. Οι Τούρκοι εξαγριωθέντες ηπείλησαν τρομεράν κατά των εν Αθήναις χριστιανών εκδίκησιν. Τότε, οι δυστυχείς ούτοι, δι' επιστολών παρεκάλεσαν τον Μητρομάραν να επιστρέψει τα συλληφθέντα χρήματα, ούτος δε προθύμως εξεπλήρωσε την αίτησιν αυτών. Τότε και η πόλις περιτειχίσθη δια τον φόβον του Μητρομάρα, όστις μεθ' ου πολύ, πληγωθείς εν τινι μάχη, απεβίωσεν την 15η Φεβρουαρίου 1772»[26]

Ο Ι. Μπενιζέλος αναφερόμενος στη μάχη του Κερατόπυργου, γράφει ότι ήταν ανώδυνη για τους Τούρκους, που πέρασαν χωρίς απώλειες κατευθυνόμενοι στην Αθήνα και ότι το «*μποχτζά*», το ταμείον δηλαδή των χαρατσίων, το ελήστευσαν οι Χασιώτες συνεργάτες του Μητρομάρα και ακολούθως το έφεραν σ' αυτόν περιχαρείς στην Κούλουρη.

Παραδόξως, ο Μπενιζέλος αποφεύγει να αναφέρει την πολιορκία της Αθήνας, μη θέλοντας να παρουσιάσει σοβαρή την κίνηση Μητρομάρα, επειδή είναι φανερό ότι για να πολιορκηθεί η Αθήνα χρειάζεται

---

25. Ι. Μπενιζέλου: Ιστορία των Αθηνών όπ. π. τόμ. Α' σελ. 224 - 226.
26. Κ. Σάθα: Τουρκοκρατούμενη Ελλάς... όπ. π. σελ. 520 - 521.

σοβαρή στρατιωτική δύναμη, την οποία αναμφίβολα είχε ο Μητρομάρας. Σιωπά και για τον τειχισμό της Αθήνας που δείχνει πόσο είχαν τρομοκρατηθεί οι Τούρκοι.

Ενώ όμως σημαντικά γεγονότα παρασιωπά ο Μπενιζέλος, είναι αποκαλυπτικός σε άλλα. Παρακολουθούμε λοιπόν μέσα από την αφήγησή του ενδιαφέροντα γεγονότα αρκετά αναλυτικά.

Από τον Εύριπο —γράφει ο Μπενιζέλος— εξεστράτευσε κατά της Αθήνας κάποιος Ιμπραήμ Κούρας με πενήντα ανθρώπους, με σκοπό να διώξει τον Ισλάμη που ήταν Βοεβόδας και να αναλάβει αυτός.

Αναπόφευκτα έγινε συμπλοκή των δύο τουρκικών σωμάτων κοντά στη Μονή Πετράκη. Η συμπλοκή έληξε με νίκη του Ισλάμη.

Ακολούθως, επειδή οι νικητές προέβαιναν σε διάφορες βιαιοπραγίες. «... *Όθεν συμφώνως Τούρκοι και Ρωμαίοι έγραψαν εις τον πασά και τον εσήκωσαν...*»[27]

Στη συνέχεια, με επέμβαση του πασά του Ευρίπου και σουλτανικό φιρμάνι, στέλνεται στην Αθήνα ο Τζατάλ Αλήαγας με πεντακόσιους σαριγγιουλίδες.[28] Ο μαλικιανέ - σαϊπής[29] όμως της Αττικής Ισμαήλαγας με επέμβασή του προκαλεί δεύτερο φιρμάνι αναιρετικό του πρώτου, που απαγόρευε την άφιξη του Τζατάλ Αλήαγα στην Αθήνα.

Ο ταχυδρόμος πρόλαβε τον Τζατάλ στο χωριό Μενίδι, όμως ενώ αποφεύχθηκε η γενική ίσως σφαγή των χριστιανών, ο Τζατάλ πήγε στην Αθήνα όπου άφησε τριακόσιους σαριγγιουλίδες για ενίσχυση των εκεί Τούρκων και έφυγε για τον Εύριπο (σημερινή Χαλκίδα).

Στις αρχές του 1772, γράφει ο Ι. Μπενιζέλος. «... *Του δε Μητρομάρα αποθανόντος, οι περί αυτόν λεμπέσηδες διεσκορπίσθησαν ένθεν κακείθεν, τινες δε εξ αυτών κατέφυγον εις Αγκίστρι.*[30] *Ο δε Οσουμάν Μακφής, συνάξας μερικούς Τούρκους επήγε κατ' αυτών και τους έφερεν εις την Αθήνα μετά θριάμβου, ομού και τας γυναίκας των και την γυναίκα του Μήτρου Μάρα.*

---

27. Ο πασάς του Ναυπλίου Μισίνογλου επενέβη. Χαρακτηριστικό είναι ότι η Αθήνα γίνεται θέατρο αντιζηλίας μεταξύ των οργάνων των δύο πασάδων Ναυπλίου και Ευρίπου. Του πρώτου που επιδίωκε τον έλεγχο της Αττικής και του δευτέρου που τον είχε με απόφαση του Σουλτάνου.

28. Σαριγγιουλίδες = σαρικοφόροι.

29. Μαλικιανέ σαϊπής = ενοικιαστής προσόδων.

30. Αγγίστρι: Νησάκι κοντά στην Αίγινα.

Βλ. και Αλ. Ηρ. Γέροντα: Οι αρβανίτες της Αττικής όπ. π. σελ. 38, «... *Ο Μητρομάρας έπεσε μαχόμενος με ηρωισμόν εις το εν Σαλαμίνι καταφύγιόν του... Η χήρα αυτού καταφυγούσα μετά πολλών άλλων γυναικών εις την έναντι της Αιγίνης νησίδα «Κεκρυφάλειαν»*

Ο Βοϊβόδας, τους μεν λεμπέσηδες εθανάτωσεν ανηλεώς, καθ΄ ότι τους έρριψεν επάνω εις σίδηρα οξέα κρεμασμένα και υπέμειναν πόνους δριμυτάτους έως ού εξέπνευσαν, τας δε γυναίκας επώλησεν ως αιχμαλώτους. Την γυναίκα του Μητρομάρα,ελθόντες από Μενίδι την εξηγόρασαν οι συγγενείς της...»[31] *«... Τον Ιούνιο μήνα ήλθον και τα βασιλικά γράμματα περί της γενομένης ειρήνης μεταξύ Πόρτας και Ρωσίας...»*[32]

Ο θρυλικός Μητρομάρας ανέστησε, έστω για λίγο, τις ελπίδες των σκλαβωμένων ραγιάδων πυρπολώντας τις ψυχές τους, όπως αργότερα το'21 ο Παπαφλέσσας στο Μωριά. Μόνος αυτός απ' όλη την Αττική με τους ψυχωμένους *«λεμπέσηδές»* του εναντιώθηκε αποφασιστικά στους Τούρκους ορθώνοντας, πέρα από κάθε λογική, το ανάστημά του στα δερβένια των Μεγάρων, στην Αττική, στη Βοιωτία και στα νησιά, καταπολεμώντας τους Τούρκους και τους συμβιβασμένους.

Η ύπαιθρος της Αττικής έβλεπε στο πρόσωπό του τον ελευθερωτή της, οι χωρικοί και οι Αθηναίοι πύκνωναν το στρατό του καθημερινά, καθώς ήταν αυτοί και όχι οι συμβιβασμένοι κοτσαμπάσηδες που ένιωθαν τον τούρκικο ζυγό στο σβέρκο τους.

Η Επανάσταση του Μητρομάρα πνίγηκε στο αίμα και ο ήρωας κλέφτης και κουρσάρος πέθανε, όμως η ευαίσθητη λαϊκή μούσα τον διατήρησε αθάνατο μέσα στην ψυχή του λαού: *«... Αφιερώνων ο Μητρομάρας (γράφει ο Δ. Καμπούρογλου) κατά την τελευτήν αυτού το περιώνυμον ξίφος του εις την Μονήν ταύτην (Φανερωμένη, Κούλουρης) απήγγειλε το δίστιχον:*

Των αντρειωμένων τάρματα δεν πρέπει να πουλιώνται
πρέπει σε τέτοιαν εκκλησιά νάναι να λειτουργιώνται»[33]
«πρέπει να κρέμονται ψηλά σ΄ αραχνιασμένο πύργο
να τρώει η σκουριά το σίδερο κι η γη τον αντρειωμένο».[34]

νυν δε «Αγγίστρι» λεγομένην ανεκαλύφθη την 12 Απριλίου του 1772 υπό των αναζητούντων αυτήν υπό τον Μακφήν Τούρκων...».

Σχετικά με το θάνατο του Μητρομάρα βλ. και Δ. Γέροντα: Ιστορία των Αθηναίων: Αθήνα 1969 σελ. 182. *«... Στις 15 Φεβρουαρίου (1772) απέθανεν ο αρχηγός των επαναστατών Μητρομάρας...».*

31. Ι. Μπενιζέλου: Ιστορία των Αθηνών όπ. π. τόμ. Β΄ σελ. 241.
32. Ι. Μπενιζέλου: Ιστορία των Αθηνών όπ. π. τόμ. Β΄ σελ. 245
33. Δημ. Καμπούρογλου: Μνημεία των Αθηναίων.Τόμ. 2ος σελ. 13.
34. Οι δύο τελευταίοι στίχοι και ολοκληρωμένο το τετράστιχο από τον Κώστα Πολίτη: Δημοτικά τραγούδια (κλέφτικα τραγούδια Νο 41 σελ. 44).

Και ο Δ. Καμπούρογλου συμπληρώνει, «... *Το ξίφος τούτο εδόθη παρά των προκατόχων ηγουμένων επί αποδείξει εις τον Ανδρ. Μιαούλη ίνα δοθεί εις το Μουσείον του Ναυτικού*».

Ο Αλ. Γκίρας, (Ιστορία των Αχαρνών) μας πληροφορεί ότι το θρυλικό σπαθί του Μητρομάρα βρίσκεται στο Μουσείο του Ναυστάθμου.[35]

Το 1884 το σπαθί του Μητρομάρα στόλιζε μαζί με άλλα κειμήλια του αγώνα τη σχετική έκθεση, που έγινε τότε. Το περιοδικό «ΕΣΤΙΑ» έγραφε στις 25 Μαρτίου 1884 και τα εξής σχετικά: «... *Του αρματωλού Μητρομάρα η βαρεία σπάθη ανάκειται εν τη εκθέσει. Το υπερήφανον όπλον το προορισμένον να φονεύει τους Πολεμίους της Πατρίδος, πολύν χρόνον κατεδικάσθη να κόπτει κρέατα βοών και προβάτων χάριν των καλογηρικών στομάχων αλλ ' επί τέλους εδωρήθη υπ ' αυτών εις άξιον κάτοχον τον κ. Ανδρέαν Μιούλην διευθυντήν του Ναυστάθμου. Χρ. Στασινόπουλου: Λεξικόν της Ελληνικής Επανάστασης του 1821 (εκδόσεις Δεδεμάδη Τομ. Γ΄ σελ. 377)*».

Κατά την τοπική παράδοση, τα οστά του ήρωα Μητρομάρα μετέφερε αργότερα η χήρα γυναίκα του και τοποθέτησε στην παλιά εκκλησία του πολιούχου του Μενιδίου Αγ. Βλασίου, που βρισκόταν μπροστά στο σημερινό Μουσείο Αχαρνών στην Κεντρική Πλατεία.[36]

Τη συνέχεια των αγώνων του Ελληνικού Έθνους θέλει να τονίσει προφανώς το δίστιχο:

«Του Μητρομάρα το σπαθί
Κολοκοτρώνης το φορεί»

Βλ. Μ. Στριφτού Βάθη και Δημ. Γ.Γιώτα: «*Αχαρνές*» Αχαρναί 1982 σελ. 32.

35. Αλ. Γκίρα: Ιστορία των Αχαρνών όπ. π. σελ. 29.

36. Κων/νου Παπασωτηρίου: Το χρονικό των Αχαρνών Αθήνα 1976 σελ. 11 και 23.



Η περιτοιχισμένη Αθήνα από το Λυκαβηττό.



Η αγορά των Αθηνών. Dodwell 1805.

Η ΤΥΡΑΝΝΙΑ ΤΟΥ ΑΛΗ ΧΑΣΕΚΗ (1772 - 1796)

Μετά την κατάπνιξη της Επανάστασης του Μητρομάρα, σκληρή τιμωρία επακολούθησε από μέρους των Τούρκων και των Τουρκαλβανών.

Η εποχή αυτή συμπίπτει, όχι βέβαια τυχαία κατά τη γνώμη μας, με την επιλογή ως *«ζαμπίτη»* και *«μαλακιανέ σαϊπή»* της Αττικής, του *«Χασεκή»* Χατζή Αλή.

Αυτός ήταν ευνοούμενος της Εσμά Σουλτάνας και αφού με τη βοήθειά της αγόρασε τις προσόδους της Αττικής, ήρθε να γνωρίσει τον τόπο (1773).

Επειδή όμως του άρεσε υπερβολικά, αποφάσισε να μείνει και ως ζαμπίτης και εύκολα το κατάφερε, χωρίς να υποπτεύονται οι κάτοικοι της Αττικής με ποιον έχουν να κάνουν.

Ο Χασεκής, ήπιος και παραπλανητικά φιλικός αρχικά, εξελίχτηκε αργότερα σε φοβερό δυνάστη και αδίστακτο εγκληματία.

Μάταια διαμαρτύρονταν οι Αθηναίοι και οι χωρικοί. Ο Χασεκής τα κατάφερνε κάθε φορά, βάζοντας τους Έλληνες να του πληρώσουν και τα υποτιθέμενα έξοδα του *«κατατρεγμού του»*.

Έτσι πλήρωσαν οι κάτοικοι της Αττικής *«χώρα και χωριά»* 60.000 γρόσια κι αργότερα άλλες 42.500 γρόσια.

Στο μεταξύ, είχε διατάξει ο Χασεκής να συμπληρωθεί ο τειχισμός της Αθήνας,[37] πράγμα που έγινε με προσωπική εργασία Τούρκων και Ελλήνων για να προστατευθούν οι Αθηναίοι που κινδύνευαν από επιθέσεις ατάκτων Τουρκαλβανών. Η τελευταία σύγκρουση έγινε στο Χαλάνδρι και τελείωσε με νίκη των Τούρκων και Χριστιανών της Αττικής, στη θέση *«Φασίδερι»* στον Κηφισό ποταμό.

Ενώ όμως συμπληρώθηκε ο τειχισμός, οι φρουροί που τοποθετήθηκαν στις πέντε πόρτες της Αθήνας αυθαιρετούσαν συνεχώς σε βάρος των Ελλήνων.

---

37. Η εργασία κατασκευής διήρκεσε 108 μέρες κατά τον Δ. Καλλιφρονά, ο οποίος σημειώνει στο ημερολόγιό του: *«... 1777 Φεβρουαρίου 20. Επιάσανε το τείχος και ετειχογυρίσανε την Αθήνα και το' γλυτώσανε Ιουνίου 8 εξός από τις πόρτες και ψήλωμα όπου μελετάει να το αψηλώσει ο αγάς Χατζή Αλή Αγάς»*.

Τότε, (το 1784) μια αντιπροσωπεία από 200 κατοίκους *«χωρικοί και άλλοι από τα συνάφια»* πήγαν και πάλι στην Κωνσταντινούπολη και διαμαρτυρήθηκαν. Μάλιστα οι γεωργοί, είχαν πάρει μαζί τους και τα άροτρα, τα οποία έβαλαν στα πόδια του μεγάλου Βεζύρη *«αραδικώς»*, ζητώντας να τους δώσει αλλού τόπο να πάνε να ζήσουν.[38]

Ήταν σοβαρή η διαμαρτυρία. Αφού έγινε η εξέταση, αποδείχτηκε το δίκιο των κατοίκων της Αττικής και βγήκε φιρμάνι εξορίας του Χασεκή. Όμως αυτός, με δολοπλοκίες τα κατάφερε πάλι και γύρισε στην Αθήνα και τούτη τη φορά η τυραννία του έγινε φοβερότερη.

Μόλις πέρασε η επιδημία της πανώλης (1785) που μάστιζε την πόλη, κάλεσε ο Χασεκής τους κατοίκους της Αθήνας *«πανδημεί χώρα και χωριά, γούμενους και κληρικούς»* και τους παρουσίασε ένα λογαριασμό από 400.000 γρόσια (!) που ξόδεψε επειδή τον κατάτρεξαν οι Αθηναίοι .

Οι δύστυχοι κάτοικοι της Αττικής άκουγαν χωρίς να μιλούν, ενώ οι άρχοντες, *«αλητήριοι κοτσαμπάσηδες»*, όπως τους ονόμαζε ο λαός, υπέγραψαν ομολογία ότι χρωστούν οι κάτοικοι της Αττικής το φοβερό αυτό ποσό. Αυτοί έβαλαν υποθήκη τα κτήματά τους, εγγυόμενοι ο ένας για τον άλλον και τέλος πήραν διορία εξόφλησης έξη μόνο μηνών.[39] Το ομόλογο υπέγραψε αναγκαστικά ο λαός και ακολούθως επικυρώθηκε από το δικαστήριο.

Γέμισαν οι φυλακές της Αθήνας, από δύστυχους Έλληνες που δεν είχαν να πληρώσουν το *«δόσιμο»*· οι κρατούμενοι στεκόντουσαν νυχθημερόν όρθιοι λόγω έλλειψης χώρου!

Οι άνθρωποι — αναφέρει ο Σκουζές *«... από την τυραννίαν και φόβον του τυράννου, άλλοι υποκοντρίασαν, οι γεροντότεροι απόθαναν, εδυστύχησαν, εχαύνωσαν. Το θανατικό εις τα 1788 έκαμεν φθοράν πολλήν»*.[40]

Κι αφού πήρε για ένα κομμάτι ψωμί τις περιουσίες του κόσμου, ο Χασεκής *«... ήρχισεν τέλος πάντων να καλλιεργεί τα κτήματα όπου αγόραζεν και να κτίζει. Όλοι οι μαστόροι της πόλεως εδούλευαν εις αυτόν το βράδυ τους εφυλάκωνεν να μην φύγουν. Τα χωριά Χασιά και Μενίδι έφερναν τον Κερεστέ ξυλιτζήν. Οι γύφτοι όλοι έφτιαναν τα σιδερικά και λοιπά.*

Κάθε Κυριατζή έβγαιναν οι φύλατζες και εσύναζαν όλους τους χωριάτες όπου 'ρχόνταν εις την πόλην να κάμουν τας υποθέσεις τους, να δώσουν ότι

---

38. Παν. Σκουζέ. Η τυραννία του Χατζή Αλή Χασεκή στην Τουρκοκρατούμενη Αθήνα 1772 - 1796. Έκδοση *«Κέδρος»* Αθήνα 1975. σελ. 69.

39. Παν. Σκουζέ: Όπ. π. σελ. 72, 73.

40. Παν. Σκουζέ: Όπ. π. σελ. 75.

έφερναν από τα χωριά. Τους εφυλάκιζεν κάθε βράδυ. Την αυγήν τους έβγαινε και εδούλευαν όλην την εβδομάδαν. Τελειωμένης της εβδομάδος άφηνεν αυτούς και έπιανεν άλλους... Ο τύραννος, δια να μαζέψει το εισόδημα των ελαιών όπου είχε αγορασμένα, οπού εσυμποσούτο έως δώδεκα χιλιάδες ρίζες ελαιοδένδρων, έπαιρνεν από κάθε χωριό γυναίκες έως 60 τον αριθμόν και τις είχεν εις δύο τρία οσπίτια και τους έδινεν μόνον προς το ζήν ψωμίον και προσφάγιον, δίχως άλλο και τας εμάζευσν... Έφερεν το νερό της Λυκότρυπας και της Τερβισαγούς του Μεμήσαγα το νερό και κάτι άλλα αναβρύσματα και τα φέρνει εμπρός εις τον μύλον Σκουτούνπη και παίρνει τον Κατήν, τους αγιάνηδες και κοτζαμπάσηδες και το μετρά έμπροστεν αυτών και το ρίχνει εις το μυλαύλακον και το λαμβάνειν κάτω εις τον Μύλον του Τζιλιώνη. Όσον έβαλεν τόσον και επήρε... από ετζεί έφτιαξε υδραγωγείο και το επήγεν εις το μεγάλο περιβόλιόν του όπου έως σήμερον υπάρχει. Αλλά δια να γίνει αυτό το κόντιτο τόσον πλατύ και τόσον διάστημα, τι επέρασεν ο κόσμος αγγαρείες και τα λοιπά».[41]

Ένας Άγγλος περιηγητής ο SOHN SIBTHORP που επισκέφθηκε την Αττική το 1794 σημειώνει μεταξύ άλλων. «*... Κάπου 2.500 άτομα είχαν εγκαταλείψει την Αττική κατά τη διάρκεια των τελευταίων επιδημιών και εξ' αιτίας των αυθαιρεσιών του Αλή αγά... Με διάφορες κακουργίες κατόρθωσε (ο Χασεκής), να οικειοποιηθεί το ένα πέμπτο των γαιών της Αττικής, εξαναγκάζοντας τους φτωχοκαλλιεργητές να του πουλάνε τα κτήματά τους σε εξευτελιστικές τιμές...*»[42]

Αφού δεν είχε πλέον ο τύραννος τίποτα άλλο να πάρει από τους κατοίκους της Αττικής, πήγε και εγκαταστάθηκε στην Κωνσταντινούπολη. Τότε για μια ακόμα φορά διαμαρτυρήθηκαν οι κάτοικοι της Αττικής. Έστειλαν μάλιστα κρυφά και αντιπροσωπεία τους με επικεφαλής τον Διονύσιο Πετράκη, ηγούμενο της μονής Ασωμάτων.

---

41. Παν. Σκουζέ: Όπ. π. σελ. 76 - 79.

Το νερό της Λυκότρυπας προερχόταν από την ομώνυμη περιοχή του Μενιδίου και το νερό της Τερβισαγούς, από το ομώνυμο κτήμα του Τούρκου Μεμήσαγα, που βρισκόταν Β.Α. του Πύργου Βασιλίσσης. Τα νερά αυτά μαζεύτηκαν στο μεγάλο μύλο του Σκουτούπη ή Σκουντούπη που βρισκόταν στη θέση «*Κόκκινος Μύλος*», πιο κάτω στο ρέμα ήταν ο μύλος του Τζιλιώνη. Όλα αυτά τα νερά, με το υδραγωγείο που έφτιαξε ο Χασεκής τα έφερε στο μεγάλο κτήμα του που βρισκόταν στη σημερινή περιοχή Βοτανικού. Ο κήπος του Βοτανικού όπου και η Αν. Γεωπονική σχολή σήμερα, προέρχονται από το κτήμα Χασεκή.

42. Κυριάκου Σιμόπουλου: Ξένοι ταξιδιώτες στην Ελλάδα 1700 - 1800, τόμ. Β΄, Δ΄ έκδοση. Αθήνα 1984 σελ. 616 και 617.

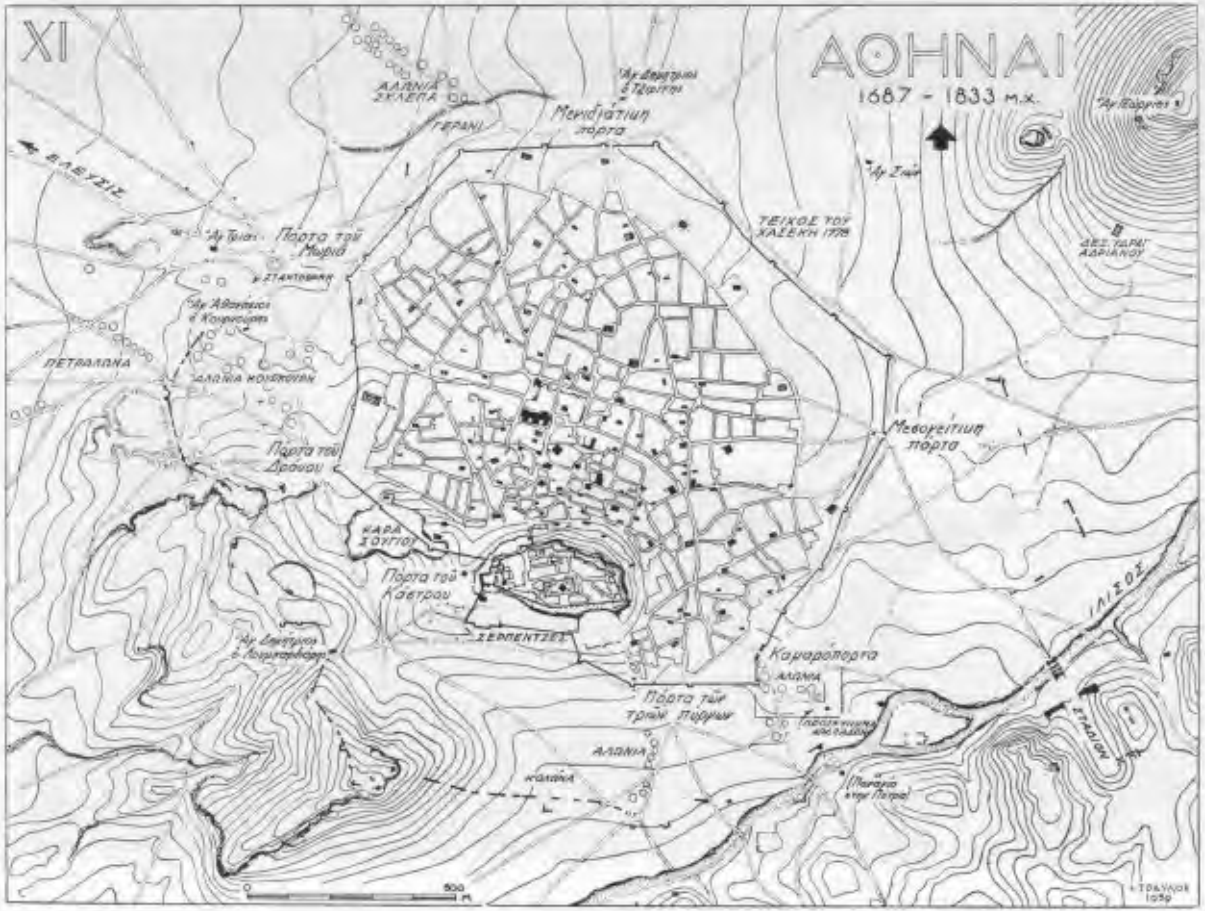
603

Τέλος, βγήκε φιρμάνι και εξορίστηκε στην Κω ο Αλή Χασεκής, όπου και αποκεφαλίστηκε.

Νέος διοικητής διορίστηκε στην Αθήνα, τα κτήματα του Χασεκή άρχισαν να βγαίνουν στη δημοπρασία (φανερά ωφελήθηκαν απ' αυτήν περισσότερο οι Τούρκοι) και οι Αθηναίοι άρχισαν σιγά σιγά να επιστρέφουν στα σπίτια τους.

«Η Αθήνα άρχισε να ευτυχεί και να καλλωπίζεται» όπως αναφέρει ο Παν. Σκουζές.

Ήδη φτάσαμε στα 1796. Είκοσι τέσσερα χρόνια τυραννίας που δεν είχε προηγούμενο, πέρασαν οι κάτοικοι της Αττικής. Περισσότερο απ' όλους επλήγησαν οι κάτοικοι της Αθήνας, καθώς μαντρωμένοι μέσα στο τείχος —που οι ίδιοι ζήτησαν να κτιστεί— βρίσκονταν καθημερινά στο έλεος του φοβερού τυράννου. Οι χωρικοί, παρ' όλες τις φυλακίσεις, αγγαρείες και κατατρεγμούς, φαίνεται ότι υπέφεραν λιγότερο.


XI
ΑΘΗΝΑΙ
1687 - 1833 μ.χ.
ΑΛΩΝΙΑ ΣΚΛΕΡΑ
ΓΕΡΑΝΙ
Μεσημβρινή πόρτα
Ἅγ. Δημήτριος ὁ Ἰδρώτης
Ἅγ. Σώστης
ΒΛΕΥΣΙΣ
Ἅγ. Τριάς
Πόρτα τοῦ Μυρτιᾶ
Ἅγ. Ἀθανάσιος ὁ Κονισσιώτης
ΠΕΤΡΑΛΩΝΑ
ΑΛΩΝΙΑ ΚΟΛΩΚΟΥΝΑ
ΤΕΙΧΟΣ ΤΟΥ ΧΑΣΕΚΗ 1778
ΔΕΞ. ΤΑΦΡΟΣ ΑΔΡΙΑΝΟΥ
Πόρτα τοῦ Δρυοῦ
ΚΑΡΑ ΤΟΥΡΚΟΣ
Πόρτα τοῦ Κάστρου
ΣΕΡΠΕΝΤΖΕΣ
Ἅγ. Δημήτριος ὁ Λουμπαρδιάρης
Μεσογειτική πόρτα
Καπνοβιομηχανία
ΑΛΩΝΙΑ
Πόρτα τῶν τριῶν πύργων
ΑΛΩΝΙΑ
ΚΟΛΩΝΑΚΙ
ΣΤΑΔΙΟΝ
ΙΛΙΣΟΣ
500 m



Νέα με παλιά Μενιδιάτικη φορεσιά. (Από το βιβλίο της Μαρίας Μαρίνη: Η Μενιδιάτικη λαϊκή φορεσιά. 1989)

ΤΟ ΜΕΝΙΔΙ ΜΕΧΡΙ ΤΟ '21

Απογραφικά στοιχεία βασισμένα σε τούρκικες πηγές, εμφανίζουν το Μενίδι κατά το 1506 με 72 νοικοκυριά, το 1540 με 100 και το 1570 με 136 νοικοκυριά,[43] που σημαίνει - αν δεχτούμε ότι κάθε νοικοκυριό περιλάμβανε 5 άτομα - ότι αντίστοιχα ο πληθυσμός του ήταν το 1506 = 360, το 1540 = 500 και το 1570 = 680 κάτοικοι περίπου.

Δυστυχώς τα στοιχεία αυτά δεν προσφέρονται για εξαγωγή σοβαρών συμπερασμάτων για την αύξηση, σύνθεση και προέλευση του πληθυσμού του Μενιδίου, γιατί δεν γνωρίζουμε ακόμα άλλα πρόσθετα στοιχεία. Οι φοβεροί λοιμοί των ετών 1524, 1533 - 35, 1539, 1554 που έπληξαν την Αττική, οπωσδήποτε θα είχαν σοβαρές επιπτώσεις και στα πληθυσμιακά δεδομένα του Μενιδίου. Δυστυχώς αγνοούμε ποιο ήταν ακριβώς το είδος και το μέγεθος των λοιμών αυτών και των επιπτώσεων τους.

Η αύξηση του πληθυσμού του Μενιδίου μεταξύ 1506 και 1570 δεν φαίνεται να οφείλεται σε εποικισμό, ο οποίος όπως είπαμε έγινε μετά το 1570, δύο αιώνες αργότερα από την υπόλοιπη Αττική.

Από τα δεδομένα των τουρκικών απογραφικών στοιχείων και την παραδοχή των ιστορικών ότι το Μενίδι εποικίστηκε με αρβανίτικο στοιχείο μετά το 1570, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι τα 136 μενιδιάτικα νοικοκυριά του 1570 αποτελούνταν από παλιό ελληνικό στοιχείο. Άλλωστε δεν αναφέρεται στην περιοχή τουρκικός οικισμός ή χωριό από κανέναν ιστορικό, ξένο περιηγητή ή οποιαδήποτε άλλη γνωστή πηγή. Το 1506 υπήρχαν στην περιφέρεια της Αθήνας τριάντα έξη χωριά, από τα οποία τα επτά κατοικούνταν από παλιό ελληνικό στοιχείο και τα είκοσι εννιά από αρβανίτικο.[44] Ένα από τα επτά χωριά, κατά την άποψή μας, πρέπει να ήταν και το Μενίδι.

Οπωσδήποτε το αρβανίτικο στοιχείο έδωσε νέα ώθηση και δυναμικότητα στο Μενίδι, το οποίο στις παραμονές του 1821 εμφανίζεται ισχυρό οικονομικά και με τέτοια δυναμικότητα, που του επέτρεψε να

---

43. Δ. Ν. Καρύδη - Μ. KIEL: Σαντζάκι του Ευρίπου. 15ος - 16ος αι. (Ανάτυπο από το περιοδικό «*Τετράμηνα*» τεύχ. 28 - 29 σελ. 1859 - 1903). Αμφισσα 1985.

44. Δ. Ν. Καρύδη - Μ. KIEL: όπ. π. σελ. 1890.

γίνει το πρώτο επαναστατικό κέντρο της Αττικής (συνηγορούσαν βέβαια και άλλοι λόγοι).

Έγγραφο Εθνολογικής Εταιρείας
αρ. 1280
(Ζητεία ή Ρόγα)

«Καταλέγονται τα υπό του Μητροπολίτου Αθηνών φορολογούμενα εν έτει 1820 χωρία της Αττικής και το ενί εκάστω αναλογούν ποσόν.

Τα εμβατίκια και ζητείται των χωρίων. 30 Χαλάνδρι, 25 Χαρβάταις, 35 Λιόπεσι, 70 Κουρσαλάς (Κορωπί) Όλυμπος, 70 Κεραταία, 45 Κουβαράς, 40 Μαρκόπουλο, 45 Σουλτάν Σπάτα, 20 Βρανάς, 45 Μαραθώνας, 30 Σούλι, 25 Γραμματικόν, 25 Βαρνάβα, 10 Καλέγγι, 50 Καπανδρίτι, 20 Τζούρκα, 15 Λιόσια, 35 Σταμάταις, 20 Τζιβισιά, 20 Μαρούσι, 25 Κουκουβάουνες Ηρακλή, 20 Τραχόνων ή Τράχοναις, 90 Μενίδι, 80 Χασσά, Στεφάνι, Ελευσίνα, Βρανάς, Ραπιτό (Ραπτόσα)».[45]

Η τεράστια έκταση που ανήκε στο Μενίδι κατά την Τουρκοκρατία, περιλάμβανε το μεγαλύτερο μέρος της Πάρνηθας[46] και έφτανε μέχρι τις παρυφές της Αθήνας. Ιδιοκτησίες όμως, είχαν οι Μενιδιάτες και μέσα στην πόλη.

Ανατολικά, τα μενιδιάτικα κτήματα έφταναν πέρα από τον Κηφισό και Δυτικά μέχρι την περιοχή Χασιάς (η περιοχή των σημερινών Άνω Λιοσίων, *«Λιοσέϊκα Καλύβια»* τότε, υπαγόταν στη Χασιά, και μετά την απελευθέρωση συμπεριλήφθηκε στο Δήμο Φυλής). Τα αναφερόμενα στο προηγούμενο έγγραφο Λιόσια βρίσκονται κοντά στα Κιούρκα (σημερινό Λιοσάτι).

Έτσι, το Μενίδι ήταν το κυριότερο οικιστικό και οικονομικό κέντρο μετά την πόλη της Αθήνας κατά την Τουρκοκρατία. *«Ντο βέμι ντ χωρ ντ βόγκλη»* έλεγαν οι Χασιώτες, δηλαδή, πάμε στη μικρή χώρα, όταν αναφέρονταν στο Μενίδι.

Μέσα σ' αυτή την τεράστια έκταση συμπεριλαμβάνονταν και διάφοροι μικροοικισμοί εκτός του κέντρου, που η δημιουργία τους υπαγορεύτηκε από διάφορους λόγους.

Τέτοιοι μικροοικισμοί, από στοιχεία που υπάρχουν από τις αρχές

---

45. Θ. Ν. Φιλαδελφέα: Ιστορία των Αθηνών επί Τουρκοκρατίας, από του 1400 μέχρι του 1800. Αθήνα... σελ. 260 - 261.

46. Απόφαση Εφετείου Αθηνών της 3.8.1843, σχετικά με δικαιώματα νομής Μενιδιατών στο δάσος *«Σαλονίκη»* της Πάρνηθας. Αναφέρει η απόφαση: *«... υπήρχον προ αμνημονεύτων χρόνων, υπό την αδιάσειστον διακατοχήν αυτών...»*.

μέχρι το τέλος του 19ου αιώνα, εμφανίζονται κατά καιρούς: Τατόϊ, Ασπρόβρυση, Μαχούνια - Λιόπεσι,Βαρυμπόπη, Ντράσιζα, Σαλονίκη, Μονομάτι, Δερβισαγού, Δραγουμάνου κ.ά.[47]

Αν τώρα μέσα σ' αυτό το χώρο, συνυπολογίσουμε και ορισμένους άλλους οικισμούς, που παλιά ερείπια δείχνουν ότι υπήρξαν κατά το παρελθόν, τόσο πάνω στην Πάρνηθα όσο και στα πεδινά τμήματα (Βίλλια - Σπηλιά Φώτου, Ψωρίλα, Αμυγδαλέζα, Παληοχώρι, Πλατανάκι, Ρουμάνι, Αυλίζα, Αδάμες, Αγ. Σωτήρα κ.ά.), φτάνουμε στα όρια του θρύλου που μιλάει για τα Σαράντα Μενίδια (!!), κάτι που ίσως δεν απέχει και πολύ από την πραγματικότητα.

Η διασπορά αυτή πιστεύουμε ότι επιβλήθηκε για δύο κύριους λόγους. Ο πρώτος ήταν ο φόβος των Τούρκων (παιδομάζωμα, βιαιοπραγίες κ.ά.) και ο δεύτερος ήταν η δυνατότητα της ανετότερης καλλιέργειας των κτημάτων και η εξυπηρέτηση των λοιπών δραστηριοτήτων των κατοίκων, δηλαδή της μελισσοκομίας των δασικών εργασιών, της κτηνοτροφίας, κ.ά.

Σ' αυτό λοιπόν τον τεράστιο χώρο που έχει στη μέση το κεντρικό χωριό Μενίδι, ζει και αγωνίζεται δορυφορικά ένας ολόκληρος κόσμος, προσπαθώντας να επιβιώσει από τις διάφορες διώξεις των Τούρκων και ταυτόχρονα να δυναμώσει οικονομικά, αποκτώντας ουσιαστικά κάποια μορφή ανεξαρτησίας.

Σημειώνει ο Γάλλος πρόξενος στην Αθήνα JEAN GIRAUD στις σχετικές με την Αθήνα και Αττική μελέτες του (1670 - 1680).[48]

«... Οι Τούρκοι κατέχουν το μεγαλύτερο μέρος των γαιών και ένα τμήμα από τα λιοστάσια και τ' αμπέλια. Οι Έλληνες κατέχουν τα περισσότερα λιοστάσια και ελάχιστα χωράφια. Οι Αρβανίτες είχαν πριν από τρία χρόνια στην κατοχή τους όλες τις γαίες γύρω από τα χωριά αλλά τα βαριά δοσίματα που τους επέβαλαν οι Τούρκοι, τους ανάγκασαν να δανείζονται με τόκο 30 και 40 τα εκατό το χρόνο. Κι επειδή ήταν αδύνατο να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους, τα κτήματα περνούσαν στα χέρια των δανειστών.

Έτσι, κτήματα που η αξία τους ξεπερνούσε τα 200 τάλληρα χάθηκαν για χρέος 50. Κι από τότε, όλη η γη έμεινε στα χέρια των Τούρκων και οι Αρβανίτες κατάντησαν δούλοι τους...». Όπως χαρακτηριστικά περιγράφει ο Μενιδιάτης ποιητής Μανώλης Στάσης, οι κάτοικοι της Αττικής ήταν τότε:

---

47. Έγγραφα, χάρτες, ομόλογα, συμβόλαια, απογραφικά στοιχεία και λοιπές πηγές.

48. Κυριάκου Σιμόπουλου: Ξένοι ταξιδιώτες στην Ελλάδα 333 μ.Χ. - 1700 όπ. π. τόμ. Α' σελ. 679.

«χωρίς χωράφι και ψωμί, καλύβι και κρεβάτι
με το κεφάλι στον ντορβά, τον Τούρκο αμανάτι».

Αυτά συνέβαιναν στα τέλη του 17ου αι. και ίσχυαν για όλη την ύπαιθρο Αττική και φυσικά και για το Μενίδι. Όμως, στις αρχές του 18ου αι. τα πράγματα φαίνεται ότι αλλάζουν πάλι.[49] Σιγά - σιγά, οι ιδιοκτησίες που είχαν χαθεί στα χρόνια του Χατζή Αλή Χασεκή, αγοράστηκαν πάλι και περιήλθαν στα χέρια των ραγιάδων.

Στα διάφορα ομόλογα, ξωφύλλια και λοιπά έγγραφα που διαθέτουμε από το 1731 και μετά για την περιοχή Μενιδίου, σπανιότατα αναφέρεται σαν συνορίτης Τούρκος, ενώ πληθώρα ονόματα Μενιδιατών αναφέρονται ως *«σομπλιαστές»* δηλ. συνορίτες. Έτσι οδηγούμαστε στο συμπέρασμα, ότι οι Μενιδιάτες ξαναπήραν τα χωράφια στα χέρια τους. Ειδικότερα γύρω από το χωριό τους δεν υπήρχε Τούρκος ιδιοκτήτης, με εξαίρεση τα κτήματα Μονομάτι, Βαρυμπόπη, το κτήμα της Δερβισαγούς και ίσως ένα - δύο ακόμα. Άλλωστε από τότε γύρω από το χωριό, η γη ήταν πολυτεμαχισμένη σε μικρά περιβόλια τα οποία φαίνεται ότι δεν κινούσαν το ενδιαφέρον των Τούρκων.[50]

---

49. Βλ. Αποδεικτικά στοιχεία: αρ. .Α3 κατάσταση χωραφιών και ιδιοκτησίες περιοχής Μενιδίου κατά το 1734.

50. WILLIAM M. LEAKE. Έτος 1806. Μετάφρ.Δασικά Χρονικά Σεπτ. Οκτώβρης 1981 σελ. 335 - 336.

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΗΝ ΠΑΡΝΗΘΑ
το Γενάρη του 1806

«... Το χαμηλότερο τμήμα του βουνού καλύπτεται με πεύκα. Αυτά καθώς προχωρούμε σμίγουν με πουρνάρια κι έλατα και προς την κορυφή τα δάση αποτελούνται καθαρά κλήρια απ' τα τελευταία.

Εδώ και τρία χρόνια τυχαία πυρκαϊά έπιασε στο ελατόδασος κι έκαψε τα τρία τέταρτα αυτού. Αυτός τουλάχιστο είναι ο υπολογισμός του συνοδού μου Ηγουμένου, αλλ' ένα τέταρτο θα πλησιάζει την αλήθεια. Λέγει ότι η φωτιά έκαιε για τέσσαρες μέρες, αλλά το μεγαλύτερο μέρος της ζημιάς έγινε μέσα σε λίγες ώρες.

Πολλή ξυλεία δεν καταστράφηκε αλλ' οι ξηροί και γυμνοί κορμοί δίνουν ερημωμένη εμφάνιση στη σκηνογραφία, η οποία πριν του δυστυχήματος αυτού, έπρεπε να ήταν όμορφη, έστω και κατά την παρούσα εποχή του έτους.

Ρυάκια και πράσινες χαραδρίτσες παρουσιάζονται συχνά μεταξύ των ελάτων κι εδώ και εκεί μικροί χώροι καλλιεργημένοι με σιτηρά. Με αυτές μονάχα τις εξαιρέσεις, ολόκληρο το βουνό καλύπτεται με δάση και παρέχει ανεξάντλητα εφόδια ξυλείας στους Αθηναίους. Στην επεξεργασία των σανιδιών οφείλω την κάθοδο του βουνού καβάλλα, με δρόμο υποφερτό.

Η Πάρνηθα εξακολουθεί ακόμα να εφοδιάζει την Αθήνα με ξυλοκάρβουνα, αλλ' η ζήτηση αυτών δεν είναι τέτοια να δημιουργήσει μεγάλη κατανάλωση ξυλείας στους κατοίκους των γειτονικών χωριών Μενιδίου και Χασσιάς, που διαδέχτηκαν τους «ανθρακείς των Αχαρνών»

Σημαντική μέσα στην κτηματική περιοχή του Μενιδίου, είναι η παρουσία - ιδιοκτησία των διαφόρων Μοναστηριών. — Μερικά μάλιστα απ' αυτά, κατόρθωσαν να γίνουν «*Πατριαρχικά σταυροπήγια*», όπως ήδη προαναφέραμε, και να αποκτήσουν έτσι διάφορα προνόμια χάρη στα οποία διατηρήθηκαν, αναπτύχθηκαν οικονομικά και βοήθησαν ταυτόχρονα τους ομοεθνείς τους με τον εθνικό ρόλο που αποδεδειγμένα έπαιξαν εκείνη την εποχή.

Πολλά από τα κτήματά τους καλλιεργούνταν με κολιγιά από τους χωρικούς.[51] Διατηρήθηκε έτσι μέσα από τις άσβηστες αυτές εστίες η ε-

---

στην κατασκευή τους και οι οποίοι κατά το παρόν δεν έχουν ανάγκη ν' ανεβούν πολύ ψηλά στο βουνό για τα υλικά.

Το θυμάρι, η μυρτιά κι άλλοι θάμνοι αφθονούντες στον Υμηττό και στα καλλιεργούμενα τμήματα της πεδιάδας, παρέχουν επαρκώς τα καύσιμα για τους φούρνους των Αθηνών, το δε μαγκάλι δεν είναι σε μεγάλη χρήση κατά το σύντομο Αθηναϊκό χειμώνα. Αυτό είναι συνήθεια μόνο των ανωτέρων τάξεων, όλων των οποίων τα διαμερίσματα έχουν καπνοδόχους να κάψουν πουρνάρια και μερικές γέρικες ελιές που ξερρίζωσε ο Βοριάς. Και τα δυο κάνουν καλή φωτιά, ιδιαίτερα η ελιά.

Το Μενίδι είναι το μεγαλύτερο χωριό στην Αττική μετά απ' τη Χασσιά. Αποτελείται κατά το πλείστον από μικρά σπίτια δυο πατωμάτων και κυκλώνεται από λιοστάσια και μικρά περιβόλια.

Απ' αυτού τραβήξαμε για το Μοναστήρι του Αγίου Νικολάου στους πρόποδες της Πάρνηθας. Λίγο πέρα του Μενιδιού μια αγκώδης θεμελίωση διασταυρώνει το χείμαρρο, στεγνό τώρα, με πλατειά κοίτη.

Σε μιας ώρας πορεία απ' το Μενίδι, φτάσαμε στον Άγ. Νικόλα.

Ο Άγιο - Νικόλας είναι μικρό Μετόχι, εξάρτημα του Μοναστηριού Αγίας Τριάδας, το οποίο κείται στο μέσον απ' αυτό και της κορυφής της Πάρνηθας σε κοιλάδα μ' άφθονες πηγές μέσα στον ίσκιο από καρυδιές και καστανιές. Το Μοναστήρι πανηγυρίζει τον Άγιο Νικόλα το Μάη, με επισκέπτες απ' την πόλη.

Στον Άγιο - Νικόλα κατέλυσα στο κελλί ενός καλογήρου μικρό μεν, αλλ' έχει ταβάνι πάτωμα και φωτογωνιά, πολυτέλειες τις οποίες πολύ λίγο δοκίμασα στη Θεσσαλία και Βοιωτία.

Η Πάρνηθα διατηρεί ακόμα αγριογούρουνα όπως στην εποχή του Παυσανία, αλλ' αρκούδες πολύ σπάνια ή και καθόλου θα φανούν. Αφθονεί όμως σε λύκους, λαγούς και πέρδικες και σκεπάζεται με γόνιμο έδαφος, καλλίτερο βέβαια απ' την ακαλλιέργητη πεδιάδα μεταξύ αυτής και Πεντελικού. Στην κορυφή του όρους, βράχος κάνει την εμφάνισή του στο πιο θεατό μέρος της οροσειράς, αλλά τα έλατα φθάνουν ως εκεί κι εμποδίζουν τη θέα προς μερικές κατευθύνσεις που είναι απ' τις πιο εκτεταμένες της Ελλάδος».

WILLIAM M. LEAKE

Διαφορετική εμφανίζεται η έγγειος ιδιοκτησία στο διπλανό χωριό Κουκουβάουνες.Βλ.ΑΠ. Α΄ 13 και 15.

51. Η Ι. Μονή Κλειστών παραχωρεί κτήμα για καλλιέργεια κ.λπ. Γ.Α.Κ. Μοναστηριακά Φ. 31. Βλ. και Πρακτικά Α΄ συμποσίου Ιστορίας - Λαογραφίας όπ. π. Δ. Γιώτα: Η Μονή Κλειστών στην Επανάσταση του 21... σελ. 312.

θνική συνείδηση, τα γράμματα και η θρησκεία, που αποφασιστικά διαχώριζαν το ελληνικό από το τούρκικο στοιχείο.

Το *«μοναστήρι της Καρυδιάς»*, ή Αγ. Τριάδα, ο Άγ. Νικόλαος στο *«Μετόχι»*, *η Παναγία η «Χελιδονού»* και δυτικότερα στην περιοχή Χασιάς ο Άγ. Γιάννης ή *«παλιομονάστηρο»* και το μοναστήρι της *«Παναγίας των Κλειστών»*, ήταν οι εθνικές εστίες που συνέβαλαν αποφασιστικά στη διάσωση του Ελληνισμού.

Η εθνική αυτή προσφορά των μοναστηριών ολοκληρώθηκε με τον αγώνα του '21, όπου οι καλόγηροι πολέμησαν στον *«υπέρ πάντων αγώνα»* για τη λευτεριά της πατρίδας.[52]

Αλλά και οι εφημέριοι των εκκλησιών διαδραμάτισαν σοβαρό ρόλο στην κοινωνική ζωή των κατοίκων κατά την εποχή της Τουρκοκρατίας.

Αν και από το 1573 εμφανίζονται Μενιδιάτες να γνωρίζουν ελληνική γραφή,[53] τα ομόλογα, προικοσύμφωνα και λοιπά έγγραφα, συντάσσουν κυρίως καλόγεροι και παπάδες του χωριού, ενώ σπανιώτερα καλούνται για τη σύνταξη συμβολαίων νοτάριοι, (συμβολαιογράφοι) των Αθηνών. Αρκεί το ιερατικό σχήμα, ο σεβασμός και η θεοφοβία, που συμπληρώνονται με το σήμα του βυζαντινού σταυρού στα ξωφύλλια των μελλονύμφων,[54] για να κάνει εχέγγυα τα ομόλογα και τα προικοσύμφωνα.

Όπως ήδη γράψαμε, οι κάτοικοι του Μενιδίου ασχολούνταν κυρίως με τη γεωργία, την κτηνοτροφία και τις δασικές εργασίες. Είναι γνωστό ότι οι κύριοι τροφοδότες του κέντρου της Αθήνας ήταν οι Μενιδιάτες και λιγότερο οι Χασιώτες, Μεσογείτες, Μαρουσιώτες, κ.λπ.

Σιτηρά, λάδι, μέλι, φρούτα, λαχανικά, καυσόξυλα, ρετσίνι, κ.ά. ή-

---

52. Πρακτικά Α΄ Συμποσίου Ιστορίας - Λαογραφίας Βορείου Αττικής. όπ. π. Δημ. Γιώτα: *«Η Ι. Μονή Κλειστών στην επανάσταση του '21»* σελ. *314. Αναφέρεται ότι οι καλόγηροι της Ι. Μονής Κλειστών, Παγκράτιος και Δανιήλ τιμώνται με το «αργυρό αριστείο» διότι κατά τον αγώνα του'21 διέπρεψαν ως πολεμιστές και μάλιστα υπαξιωματικοί.*

Επίσης Γ.Α.Κ. Φ18 Αριστείων. Και Γ.Α.Κ. Φ. 31 Μοναστηριακά. Βλ.και Στ. Μουζάκη: «Το άγνωστο μικρομονάστηρο της Παναγίας Χελιδονούς...» όπ. π. σελ. 51 - 55.

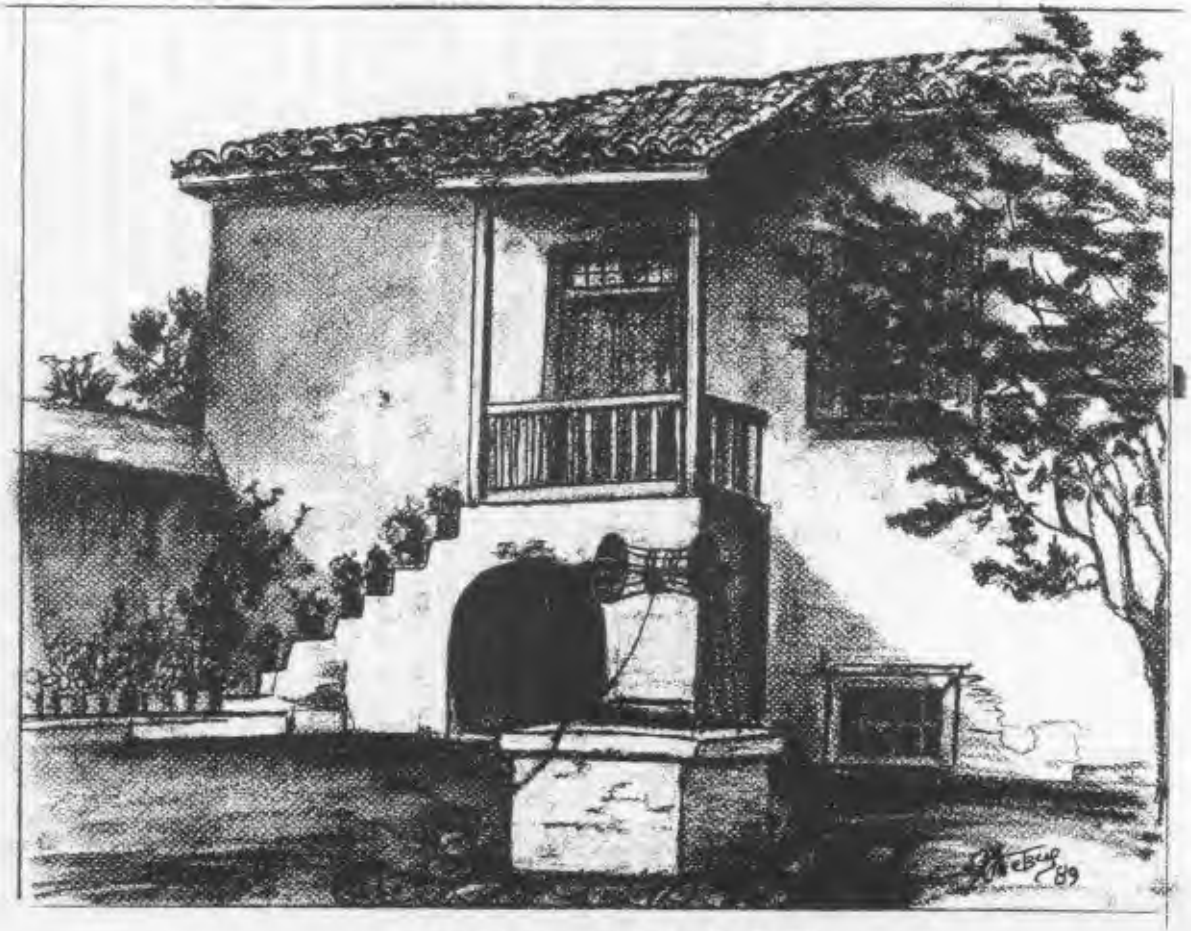
53. Δ. Καμπούρογλου: Μνημεία των Αθηνών. Τόμος Α΄, σελ. 180 και 181. Η τζέτουλα του γέροντα. *«... εγώ ο γέροντας ο Πουλημένος Σταμάτη Φακαής που εμοίρασα τα παντία μου από αμπέλια και δενδρά και εκράτησα εγώ δια γεροθρόφησίν μου... Ιωάννης Μενιδιάτης ο γράψας μαρτυρώ».* ΑΠ. Α΄ 1.

54. Μαρίας Δ. Μαρίνη: *«Η Μενιδιάτικη λαϊκή φορεσιά»* σελ. 104 - 121, Αχαρναί 1989 Βλ. και ΑΠ Α΄ 2, 11, 22.

ταν προϊόντα μιας σοβαρής εμπορικής συναλλαγής ανάμεσα στο κέντρο και στο κυριότερο των χωριών της Αττικής, το Μενίδι. Τα νερά επίσης του Κηφισού εξυπηρετούσαν μια σειρά από αλευρόμυλους που βρίσκονταν στην περιοχή Μενιδίου. Οι μύλοι Χαμόμυλου, Πράξη, Χτυπητού, Μονομάτη, Σκουτούνπη (αργότερα Κόκκινος Μύλος) και άλλοι ακόμα, δούλευαν ασταμάτητα για την εξυπηρέτηση της Αθήνας και των χωριών της Αττικής.

Η αξιόλογη επίσης δασική παραγωγή αποτελούνταν από *«κερεστέ ξυλική»*, χρήσιμη δηλαδή ξυλεία, καθώς και καυσόξυλα, που αποκλειστικά σχεδόν Μενιδιάτες και Χασιώτες προσκόμιζαν στο κέντρο. Επίσης πληθώρα ανθρακοκάμινων από το Μενίδι και τη Χασιά τροφοδοτούσαν σε κάρβουνο (συνεχίζοντας την αρχαία παράδοση) τά μαγκάλια και τζάκια της Αθήνας. Σ' αυτά, αν προσθέσουμε και τα ασβεστοκάμινα της Βαρυμπόπης κυρίως και τη ρητινοκαλλιέργεια, έχουμε μια πλήρη σχεδόν εικόνα των ασχολιών των κατοίκων, οι οποίοι ακούραστοι και σκληροτράχηλοι, κουβαλούσαν ακόμα και χιόνι από την Πάρνηθα και το πουλούσαν τους καλοκαιρινούς μήνες στην Αθήνα!!

Έτσι αυτή η πολυπραγμοσύνη τους απέφερε, κυρίως μετά το 1700, σημαντικότατα κέρδη, που όχι μόνο τους επέτρεπαν να επιζούν και να πληρώνουν τους διάφορους φόρους, αλλά και να αποταμιεύουν σεβαστά ποσά σε γρόσια. Ο πλούτος αυτός φαίνεται από τις αγοραπωλησίες κτημάτων και σπιτιών από Έλληνες και Τούρκους μέσα και έξω από την Αθήνα, καθώς και από τις προίκες των κοριτσιών, στις οποίες η προσφορά χρυσαφιού και ασημιού για τα κοσμήματα της νύφης ήταν κάτι συνηθισμένο. Οι γάμοι και οι στενές γενικά σχέσεις των Γκαγκαρέων Αθηναίων με Μενιδιάτες κάθε άλλο παρά σπάνιες ήταν.



Παλιό Μενιδιάτικο σπίτι (Σχέδιο Χρ. Τσεβά).

Το φυσικό περιβάλλον - Οι κοινωνικές συνθήκες

Σημαντική επίδραση είχε το φυσικό περιβάλλον στη διαμόρφωση του χαρακτήρα και της κοινωνικής ζωής των Μενιδιατών γενικά.

Τούτο στάθηκε ένας αποφασιστικός παράγοντας στην παραπέρα εξέλιξη και συμπεριφορά των κατοίκων της περιοχής αυτής. Το χωριό ήταν χτισμένο κάτω από τις νότιες υπώρειες της Πάρνηθας ή Οζάς όπως λεγόταν και είχε στη βόρεια πλευρά του το πευκοδάσος που σκέπαζε μέχρι χαμηλά το βουνό. Το πευκοδάσος αυτό σημειώνεται και σε χάρτες του περασμένου αιώνα.

Και σήμερα ζουν ακόμη υπέργηροι Μενιδιάτες που θυμούνται ότι το δάσος έφτανε σχεδόν μέχρι την Αγ. Τριάδα και τον Αγ. Πέτρο ή *«Κλησαμπάρδα»*[55] και τους θαμνώδεις λόφους του Προφήτη Ηλία και των Σαράντα Μαρτύρων.

Μέσα σ' αυτή τη δασική έκταση, (κάτω από τον κυρίως ορεινό όγκο), στη θέση της οποίας σήμερα είναι χωράφια, οικισμοί και δάση, υπήρχαν και καλλιεργημένες νησίδες, μεγαλύτερη από τις οποίες ήταν η περιοχή Βαρυμπόπης (τούρκικη ιδιοκτησία).

Γενικά όμως η γεωργική περιοχή τοποθετείται κυρίως στα νότια, στα ανατολικά και στα δυτικά του Μενιδίου.

Μέσα σ' αυτόν τον τεράστιο εύφορο χώρο, δημιουργήθηκαν οι μικροοικισμοί που αναφέραμε, ενώ προς βορράν το απέραντο δάσος της Πάρνηθας υπήρξε, όταν χρειάστηκε, πηγή ζωής και καταφύγιο σε δύσκολες ώρες για τους Μενιδιάτες, αλλά και για τους άλλους χωρικούς της Αττικής. Δύο ήσαν οι κύριοι δρόμοι που οδηγούσαν από το Μενίδι στην Πάρνηθα. Ο δρόμος της Αγ.Τριάδος και ο δρόμος των ξυλαράδων ή δρόμος της Μηλέας ή Μόλας.

Έγγραφα της εποχής αποκαλύπτουν ότι πολλές φορές οι Μενιδιάτες, όταν οι βάρβαροι πλημμύριζαν την Αττική, ανέβαιναν πάνω στο βουνό την Πάρνηθα, για να κρύψουν τα γεννήματά τους σε σπηλιές ή κατέφευγαν εκεί με τα ζώα τους για να γλυτώσουν την αιχμαλωσία και

---

55. «Κλησαμπάρδα» στα αρβανίτικα σημαίνει εκκλησία άσπρη. Ο Αγ. Πέτρος ήταν ένα μικρό εκκλησάκι του οποίου η ηλικία μετριέται με αιώνες. Καθώς ασπριζόταν εξωτερικά φάνταζε περισσότερο με φόντο το πράσινο των πεύκων και πήρε γι' αυτό ίσως την ονομασία Άσπρη Εκκλησία - Κλησαμπάρδα.

τις διώξεις.[56] Αυτό συνέβαινε κατά την Τουρκοκρατία, στην Πάρνηθα όπως και στ' άλλα ελληνικά βουνά, που διέσωσαν πράγματι τον Ελληνισμό όταν βρισκόταν σε κίνδυνο.[57]

Διάφοροι ιστορικοί γράφουν ότι τα βουνά της Αττικής δεν ήταν ασφαλή καταφύγια των κατοίκων, όμως αυτό δεν ισχύει για την απέραντη Πάρνηθα, η οποία και σήμερα ακόμη έχει αρκετά σημεία δύσβατα, παρά το πυκνό οδικό δίκτυο που διαθέτει.

Η σιγουριά της καταφυγής σε δύσκολες στιγμές, στην Πάρνηθα, επέδρασε αποφασιστικά στη συμπεριφορά και στο χαρακτήρα των κατοίκων. Αυθόρμητοι, τραχείς, μπεσαλήδες, αλλά και από τη φύση τους ισχυρογνώμονες, «*κοκοτράσηδες*», διέφεραν ουσιαστικά από τους κατοίκους των περισσοτέρων προσιτών στους Τούρκους χωριών της Αττικής. Χαρακτηριστικά ο Δ. Καμπούρογλου (Η Ιστορία των Αθηναίων, επανέκδοση Αθήνα 1969 τόμος Γ' σελ. 131) αναφέρει: «*Οι χωριάται των Μεσογείων της Αττικής ομοιάζουσι μάλλον προς τους των Θηβών, ενώ του Μενιδίου και της Χασιάς –οι πρόσβοροι λεγόμενοι– προς τους κατοίκους της Κορινθίας και Περαχώρας, αναστηματίαι όντες (υψηλόσωμοι), μελανόφθαλμοι και μεγαλόφθαλμοι, ρέποντες μεν προς την κακουργίαν, αλλ' ευθύτεροι και φιλοξενώτεροι των ειρηνικών, πλην πονηροτάτων και μισοξένων κατοίκων των Μεσογείων και του Καταδέματος* (σημ. με την τοπωνυμία «*Κατάδεμα*» ο Καμπούρογλου εννοεί τα χωριά που βρίσκονται στη διάβαση μεταξύ Πάρνηθας και Πεντέλης. Το σωστό είναι

---

56. α' Αθ. Ν. Χρυσολόγη: Διατριβή περί Βάσσου Μαυροβουνιώτη. Αθήνα 1876, σελ. 48. Απόσπασμα επιστολής των Νικ. Κριεζώτη και Βάσ. Μαυροβουνιώτη: «... *(οι Έλληνες στρατιώτες) ήσαν διασκορπισμένοι εδώ και εκεί δια να εύρουν εις τα ορεινά σπήλαια τας κεκρυμένας τροφάς των χωρικών ώστε να θεραπεύσουν την υπερβολικήν των πείναν...*» Βλ. παρακάτω, γεγονότα 1826 βλ. και «*Αθηναϊκόν αρχείον*» Κ. Διαμάντη. Αθήνα 1971, σελ. 361.

57. Πάνου Γρίσπου: Δασική Ιστορία της Νεωτέρας Ελλάδος. Αθήνα 1973, σελ. 38. Αναφέρει ότι στις αρχές του 16ου αιώνα ξέσπασε σ' όλη την Ελλάδα θρησκευτικός διωγμός. Οι σπουδαιότερες εκκλησίες μεταβάλλονταν σε τζαμιά και λίγες έμειναν για την τέλεση των θρησκευτικών καθηκόντων των πιστών. Και συνεχίζει: «... *Ένεκα του διωγμού τούτου πολλοί κάτοικοι διεσπάρησαν ανά την ορεινήν ύπαιθρον, εκρύβησαν μέσα εις τας δειράδας και τα δάση του Υμηττού, του Πεντελικού και της Πάρνηθος, όπου δια να ζήσουν εκαλλιεργούσαν μικρούς κήπους και ετέλουν τα θρησκευτικά των καθήκοντα εις πρόχειρα προσευχάδια.*

Παντού όπου ανέβλυζε πηγή ή έρρεε ποτάμιον ύδωρ εκεί κεκρυμένη εντός των δένδρων και των θάμνων υπήρχε μια καλύβη της οποίας ουχί σπανίως ο κάτοικος ήταν λόγιος ανήρ...».

ότι στα χωριά του Καταδέματος ανήκουν και τα υπόλοιπα: Μενίδι, Χασιά κ.λπ., όπως αποδεικνύεται από πλήθος εγγράφων του τέλους του 18ου και των αρχών του 19ου αι.).

Το ίδιο ατίθασοι και ακόμα περισσότερο ανεξάρτητοι εμφανίζονται οι Χασιώτες, οι οποίοι μάλιστα με το πρόσθετο προνόμιο των δερβεντζήδων, εξαιτίας του οποίου απολάμβαναν με σουλτανικό φιρμάνι σχετική αφορολογησία, ελάχιστα αισθάνονταν τον τουρκικό ζυγό.

Μέσα στο περιβάλλον που περιγράψαμε έζησαν και δημιούργησαν οι κάτοικοι της ευρύτερης περιοχής Μενιδίου και Χασιάς, οι *«χωρικοί»* όπως τους ονόμαζαν οι Αθηναίοι της πόλης, βάζοντάς τους σε υποδεέστερη μοίρα, ακόμα και από εκείνους που ανήκουν στην τελευταία τάξη των Αθηναίων, τους *«ξωτάρηδες»*. Μάλιστα κατά το Δ. Καμπούρογλου, οι χωρικοί της Αττικής θεωρούνταν κάτι μεταξύ ανθρώπου και ζώου!!

Το γεγονός ότι το αρχοντολόϊ των Αθηνών ουδέποτε παραιτήθηκε από τη διάθεση επικυριαρχίας στους χωρικούς, (αν και ποτέ δεν τους ζητήθηκε σχετική κηδεμονία) είναι ένας σοβαρός λόγος που εξηγεί αρκετά από τα γεγονότα της επανάστασης στην Αττική, γεγονότα που εμφανίζουν τους Έλληνες διαιρεμένους και διασπασμένους. Εξηγεί ακόμα και το πάθος με το οποίο αγωνίστηκαν οι χωρικοί αυτοί για την αποτίναξη του ζυγού των Τούρκων και την ισοπέδωση των τάξεων, θεωρώντας τον αγώνα τους όχι μόνο ως εθνικοαπελευθερωτικό αλλά και ως ταξικό.

Η υποτίμηση αυτή των χωρικών της Αττικής από τους Τούρκους και τους Έλληνες *«άρχοντες»* Αθηναίους, ήταν ασφαλώς άδικη και υπάρχουν πολλές περιπτώσεις που οι χωρικοί αυτοί έδειξαν ότι είχαν διαμορφωμένη Εθνική συνείδηση και γνώριζαν αρκετά πράγματα από την ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά αυτού του τόπου. Έτσι π.χ. μπορούμε να εξηγήσουμε και τη συμπεριφορά των Μενιδιατών σε ένα γεγονός που περιγράφει ο Άγγλος περιηγητής CLARKE, που επισκέφθηκε την Αττική γύρω στα 1800 - 1802.[58]

---

58. Κυρ. Σιμόπουλου: Ξένοι ταξιδιώτες στην Ελλάδα. Τόμ. Γ΄ σελ. 75 - 76. *«Στο Μενίδι (γράφει ο* KLARKE) υπήρχε ένα μάρμαρο με ανάγλυφο αγγείο και επιγραφή. Στις αρχές του αιώνα, αρχαιοσυλέκτες το μετέφεραν στην Αθήνα. Ξεσηκώθηκαν όμως οι Μενιδιάτες και το μάρμαρο γύρισε στη θέση του. Ενώ αντέγραφα την επιγραφή ζύγωσαν μερικοί χωριάτες και μου είπαν να μην επιχειρήσω να μετακινήσω το μάρμαρο γιατί δεν θα μου το επέτρεπαν...».

Θαυμαστή ευαισθησία! Άραγε που βρίσκεται σήμερα αυτό το επιτύμβιο; και σε τι βαθμό υπάρχει αυτή η ευαισθησία στους απογόνους των Μενιδιατών και στους νέους κατοίκους του χώρου;

Με όσα αναφέραμε παραπάνω, πιστεύουμε ότι εξηγείται καθαρά γιατί οι άμοιροι Αθηναίοι, μαντρωμένοι μέσα στο τείχος του Χασεκή (η «*αρχοντική*» προέλευση δεν συνοδεύεται απαραίτητα και από την ελευθερία), απόλεμοι τελείως,[59] ελεγχόμενοι καθημερινά και ασφυκτικά από τους Τούρκους, εναπόθεσαν όλες τους τις ελπίδες στους Μενιδιάτες, Χασιώτες και τους λοιπούς χωρικούς της Αττικής για την απελευθέρωσή τους, χωρίς να δείχνουν μάλιστα εξαιρετικό ενδιαφέρον για τούτο,[60] «*κυμαινόμενοι μεταξύ επιθυμιών και φόβων*».

Θα ήταν άδικη και σοβαρή παράλειψη, αν στους χωρικούς αυτούς που σήκωσαν το βάρος του Αγώνα στην Αττική και ιδιαίτερα των πρώτων επαναστατικών ενεργειών, δεν συγκαταλέγαμε και τους Ελευσίνιους, Σαλαμίνιους, Μεσογείτες, Μαρουσιώτες, Χαλανδριώτες κ.ά.

Ήταν όμως μικρότερη αριθμητικά η προσφορά τους και όχι σημαντική η οργάνωσή τους. Άλλωστε η δυναμικότητα του Ελληνισμού στην Αττική στις παραμονές της Επανάστασης εκφραζόταν αποφασιστικότερα στα δύο αυτά επαναστατικά κέντρα, το Μενίδι και τη Χασιά. Η συνεργασία τους υπήρξε απόλυτη και μυστική, γεγονός αποφασιστικής σημασίας για την εξέλιξη των μετέπειτα γεγονότων.

Σ' αυτά τα χωριά ακούμπησε με σιγουριά η «*Φιλική Εταιρεία*» και μύησε στα «*Μεγάλα Μυστήρια*» τους Επαναστάτες.[61]

---

59. Δ. Καμπούρογλου: Ιστορία των Αθηναίων Τόμ. Γ', σελ. 134 - 135. «*... Διηγούνται το εξής περί γέροντος Αθηναίου Παπουκάτου ονόματι, εις ον έδωκαν κατά την επανάστασιν πιστόλαν πλήρη, όπως την ρίψη, λαμβάνων ούτω το βάπτισμα του πυρός. Όταν είδον αυτόν να κρατεί επί πολύ προτεταμένον τον βραχίονα χωρίς ν' ακούεται εκπυρσοκρότησις του εφώναξαν.*

– Ρίξ' την λοιπόν!

και αυτός απήντησε:

– Δεν πέτει ατή της;

Τοσούτον οι Αθηναίοι, οι κατόπιν ηρωϊκώς αγωνισθέντες ηγνόουν εν αρχή την χρήσιν των όπλων».

60. Γιάννη Κορδάτου: Ιστορία του αγροτικού κινήματος στην Ελλάδα. Έκδοση ΣΤ' ανατύπωση. Αθήνα 1973, σελ. 164. «*Το Μενίδι, τα Χασιά και άλλα χωριά της Αττικής έδωσαν το πιό πολύ αίμα στον Εθνικό αγώνα και οι αγρότες ήταν εκείνοι που εκβιάσανε το αρχοντολόγι της Αθήνας να πάρει μέρος στην Επανάσταση*».

Βλ. και Δημ. Φωτιάδη: Η Επανάσταση του 21. Τόμ. 2 σελ. 76 - 77. « *Όταν ξέσπασε η Επανάσταση οι δύο πρώτες τάξεις (άρχοντες και νοικοκυραίοι) κάνανε ότι πέρναγε από το χέρι τους να απομακρύνουνε την καταιγίδα όπου σ' αυτήν κινδύνευαν να χάσουν τα προνόμοια και το βιος τους*».

Βλ. και Κυρ. Σιμόπουλου: Ξένοι ταξιδιώτες στην Ελλάδα. Τόμ. Γ2 (Β΄ έκδ.), Αθήνα 1985, σελ. 594. Διήγηση του Άγγλου περιηγητή JOHN FULLER.

«*... οι περισσότεροι (Αθηναίοι) ήταν ικανοποιημένοι από την κατάστασή τους, η συμβίω-*

Η προετοιμασία του Αγώνα

Από διηγήσεις ξένων περιηγητών αλλά και ιστορικών που ασχολήθηκαν με την Αττική, διαπιστώνεται ότι οι κάτοικοί της στη μακραίωνη δουλεία τους πολλές φορές εξεγέρθηκαν κατά των κατακτητών τους. Η τελευταία αναταραχή έγινε το 1819, άγνωστο για ποιο λόγο. Πάντως, το *«πρακτικό ειρηνεύσεως»* των κατοίκων, το υπογράφουν για λογαριασμό των Μενιδιατών οι πρόκριτοί τους Αν. Μπούκης και Αν. Κούβελας (Βλ. Δ. Καμπούρογλου: Μνημεία της ιστορίας των Αθηναίων).

Κάθε φορά ήταν βαρύ το τίμημα, αλλά ο φόρος του αίματος συντήρησε την ελπίδα της πολυπόθητης λευτεριάς και κράτησε τον πληθυσμό ψυχολογικά έτοιμο για τη μεγάλη μέρα της αποφασιστικής τελικής εξόρμησης.

Οι απαραίτητες πολύμοχθες και επικίνδυνες προετοιμασίες, καθώς πλησίαζε η Άνοιξη του 21 γίνονταν ουσιαστικότερες.

Η Φιλική Εταιρεία είχε τον πρώτο λόγο γιατί μαζί με την ελπίδα της μεγάλης βοήθειας (ουτοπία στην οποία πάντα πίστευαν οι Έλληνες), εξέφραζε τη θέληση του Έθνους και είχε ένα άρτιο συνωμοτικό σύστημα, το οποίο οι χωρικοί εμπιστεύτηκαν για την οργάνωσή τους, εγκαταλείποντας τις οποιεσδήποτε αρχικές επιφυλάξεις τους, που προέρχονταν κύρια από την εμπειρία του παρελθόντος (επανάσταση του 1770).

Οι *«φιλικοί»*, Ηπειρώτες την καταγωγή, Αθαν. Ζαρίφης και Δημ. Ζωγράφος, ανέλαβαν το έργο της μύησης των χωρικών.

Είναι γνωστό και αναφέρεται από τους ιστορικούς, ότι τόσο ο Χατζη - Μελέτης Βασιλείου από τη Χασιά, όσο και ο Αναγνώστης Κιουρκατιώτης από το Μενίδι, ήταν μυημένοι στη Φιλική Εταιρεία. Οπωσδήποτε δεν ήταν οι μόνοι στην Αττική, αλλά δεν μπορούμε να βασιστούμε σε συλλογισμούς και να αναφερθούμε σε πρόσωπα συγκεκριμένα.

ση με τους Τούρκους γείτονες ήταν ομαλή και η ιδέα της ανεξαρτησίας τους άφηνε ασυγκίνητους...».

61. Γ. Κωνσταντινίδου: Επιτομή Ιστορίας των Αθηνών. Αθήνα 1930. σελ. 261. *«... πρωτοστατούντος του Δημητρίου Ζωγράφου, όστις περιήρχετο την χώραν κατηχών και προτρέπων...».*

004

Ένα σοβαρό όμως στοιχείο προκύπτει από το παρακάτω έγγραφο:

Αποδεικτικόν αρ. 22857

Πιστοποιούμεν οι υποφαινόμενοι εν συνειδήσει ότι ο Κύριος Δημήτριος Κιούσης εκ Μενιδίου, κατηχηθείς από τον Αθανάσιο Ζαρίφην Ηπειρώτην τα μεγάλα μυστήρια της Επανάστασεώς μας από το 1821 έτους μέχρι της αποκαταστάσεως των ειρηνικών πραγμάτων, όστις διέδωσε αυτά τα μυστήρια και εις παμπόλλους άλλους συνεπαρχιώτας του.

Άμα δε ήχησεν η σάλπιγξ της Επαναστάσεώς μας, υπήκουσε την φωνήν της και εξ' οπλισθείς εσυσσωματώθη μετά των συγκεντρωθέντων εις το χωρίον Μενίδι, οι οποίοι εισέβαλον εκείθεν εις Αθήνας προς κυρίευσιν της Ακροπόλεως, υποφέρων με καρτερία τους κινδύνους όλους μέχρι της ελεύσεως του Ομέρ Βρυώνη.

Μετά δε ταύτα παρευρέθη εις την εν Χαλανδρίω μάχην με τους υπ' αυτόν εις την δευτέραν πολιορκίαν του Φρουρίου, κινδυνεύσας εις όλας τας εφόδους αυτής, μέχρι της παραδόσεως αυτού προς τους Έλληνας. Ακολούθως οδηγούμενος υπό του αειδήμου Γκούρα ηγωνίσθη εις όλας τας κατά την Ανατολικήν Ελλάδα εκστρατείας ομού με τους υπ' αυτόν ρηθέντας στρατιώτας.

Πάλιν κινδυνεύσας, εις την κατά τα «Πέντε Όρνια» μάχην κατά τας εισβολάς του Κιουταχή συγχρόνως με τους υπ' αυτόν ρηθέντας στρατιώτας, ηγωνίσθη και εις κατά το Χαϊδάρι και Πειραιά πεισματικάς γενομένας μάχας, εις δε τας κατά την Ελευσίνα μάχας ηγωνίσθη μετά ογδοήκοντα στρατιωτών.

Εις ένδειξιν δε των εκδουλεύσεών του τούτων, δίδομεν την παρούσαν μας ίνα του χρησιμεύσει όπου ανήκει.

Εν Αθήναις την 22 Δ/βρίου 1843
Οι οπλαρχηγοί

Ν. Ζαχαρίτσας — *Νικ. Κριεζώτης*
Σταυρ. Βλάχος — *Καλιφρονάς* — *Μακρυγιάννης*

Επικυρούται το γνήσιον των άνωθεν
τούτων υπογραφών
Τη 24 Δεκεμβρίου 1843 Αθήνας
Ο εκτελών χρέη Δημάρχου
Δημ. Πάρεδρος[62]

62. Αρχείο Αγωνιστών 1821. Εθνική Βιβλιοθήκη. Φωτοτυπία του πρωτοτύπου Βλ. ΑΠ. Γ' 21.

Το γεγονός ότι η παραπάνω βεβαίωση την οποία υπογράφουν οι στρατηγοί Κριεζώτης και Μακρυγιάννης, καθώς και οι Αθηναίοι πρόκριτοι και καπετανέοι Ζαχαρίτσας, Βλάχος και Καλιφρονάς, αναφέρει ότι εμύησε *«παμπόλλους συνεπαρχιώτες του»*, μας δίνει τη βεβαιότητα ότι το Μενίδι ήταν στις παραμονές της Επανάστασης το σπουδαιότερο συνωμοτικό κέντρο της υπαίθρου Αττικής.

Η επιλογή του όμως ως στρατηγείου και ορμητηρίου των επαναστατών, πιστεύουμε ότι επιβλήθηκε για άλλους λόγους, σημαντικότερος από τους οποίους φαίνεται ότι ήταν η στρατηγική του θέση.

Πράγματι, ενώ για τον έλεγχο της Αττικής από εξωτερικές επιθέσεις, το Μενίδι δεν είχε στρατηγική σημασία την εποχή εκείνη γιατί βρισκόταν μακριά από τα δερβένια (περάσματα), αντίθετα, για τον εσωτερικό έλεγχο της Αττικής, η θέση του δέσποζε στο αθηναϊκό πεδίο και ολόκληρη την επαρχία.

Η γεωγραφική του θέση και η διάταξη του πληθυσμού στο χώρο, το καθιστούσε συνδετικό κρίκο μεταξύ Ανατολικής και Δυτικής Αττικής. Τα εξασφαλισμένα νώτα (Πάρνηθα) και η πολύτιμη συνεργασία των γειτόνων Χασιωτών έδιναν στους κατοίκους του την αίσθηση της ασφάλειας.

Τέλος η κοντινή απόσταση του Μενιδίου από την Αθήνα και η πληθυσμιακή και οικονομική του δυναμικότητα το επέβαλαν ως επαναστατικό κέντρο της Αττικής φέρνοντάς το στο προσκήνιο της επικαιρότητας.

Δεν είναι υπερβολή να πούμε ότι την Άνοιξη του «21» τα μάτια των κατοίκων της Αττικής ήταν στραμένα στο Μενίδι.[63] Από εκεί περίμεναν να ξεκινήσει η Επανάσταση όπως και τελικά έγινε. Υπερβολή είναι να δεχτούμε ότι τα νήματα της Επανάστασης κινούσαν οι πρόκριτοι των Αθηνών, οι οποίοι όμως, φαίνεται ότι έπαιξαν συμβουλευτικό ρόλο μέχρι τη σύλληψή τους.

---

63. Από τα απομνημονεύματα του Άγγελου Σωτηριανού Αλεξάνδρου (Γέροντα) Δημογέροντα των Αθηνών: «... *Εις τα 1821 Μαρτίου 25 το εσπέρας του Ευαγγελισμού... αμέσως εγράψαμε εις όλα τα χωρία των Αθηνών και ήλθαν από δύο γέροντες του κάθε χωρίου. Τους συμβουλέψαμε να είναι έτοιμοι όλοι εις τα όπλα και να μαζευτούν εις το Μενίδι, και όταν εμείς τους εμηνύσωμεν ετότε να κινηθούν...*» εις Δημ. Καμπούρογλου: Μνημεία... Τ. Γ΄. παράρτημα σελ. μγ΄ - μδ΄

Κυρ. Σιμόπουλου: Πώς είδαν οι ξένοι την Ελλάδα του 21. Τόμος 1ος σελ. 460. Ημερολόγιο του Ολλανδού Προξένου ORIGONE. Κατά πληροφορίες της εποχής οι πρόκριτοι των Αθηνών φοβούμενοι για τη ζωή τους είπαν στους χωρικούς να αναβάλουν τον εγχείρημα της απελευθέρωσης. Βλ. και σχετικά έγγραφα. ΑΠ. Β. 1, 2, 3.Επιστολές του Φιλαρέτου Τριανταφύλλη προς τον Επίτροπο του Μητροπολίτη Αθηνών.

Πέρα από τη συνωμοτική οργάνωση, δύο σπουδαία επίσης θέματα ήταν απαραίτητο να επιλυθούν. Η αρχηγία των επαναστατών και ο εξοπλισμός τους.

Και για μεν τη Χασιά, το ζήτημα της ηγεσίας είχε λυθεί. Ο Χατζη - Μελέτης Βασιλείου είχε καθιερωθεί από καιρό ηγέτης. Πλάϊ του ο Μήτρος Τσεβάς αναγνωριζόταν ως δεύτερος καπετάνιος.Και οι δυο μαζί συγκέντρωναν τριακόσιους Χασιώτες στα όπλα.

Στο Μενίδι ο Αναγνώστης Κιουρκατιώτης αναγνωρίστηκε απ' όλους ως αρχηγός.

Ήταν ο γεροντότερος, ο συνετότερος *«γενναίος και φιλόπατρις»*. Γύρω του συγκέντρωσε όλους τους συμπατριώτες του, τους βλαχοποιμένες της Πάρνηθας και μερικούς Κουκουβανιώτες.

Το δεύτερο σπουδαίο θέμα ήταν ο εξοπλισμός των επαναστατών.

Οι Χασιώτες είχαν λίγα όπλα για τη φύλαξη του δερβενιού τους, ενώ οι Μενιδιάτες ήταν σχεδόν άοπλοι. Και δεν ήταν μόνο τα όπλα που έλειπαν. Ο εφοδιασμός με πυρομαχικά ήταν εξίσου αναγκαίος.

Αναφέρει σχετικά ο Διον. Σουρμελής: *«... μεγάλην χάριν χρωστούμεν εις τον φιλέλληνα και ένθερμον ζηλωτήν της ελευθερίας μας, τον Δόκτωρα Καίσαρα Βιτάλην, Ιταλόν αντιπρόξενον Νεαπόλεως, όστις οικών ενταύθα προ πολλών ετών, μετερχόμενος το επάγγελμα του ιατρού και έχων γυναίκα Αθηναίαν, συνεγωνίσθη μετά των Αθηναίων, γενόμενος κοινωνός όλων των δεινών της Επαναστάσεως.*

Αυτός ούτος επρομήθευε τους εν Αχαρναίς συνελθόντας πυρίτιδος, μη δυναμένους να κινηθώσιν άνευ του μέσου τούτου του πυρός, εμβαλών την πυρίτιδα εις τζότρας (τζίτζας) δια την έρευναν των Τούρκων, σφοδρώς απηγορευμένης της μετακομίσεως, αποστείλας αυτήν εις Αχαρνάς δια του γυναικαδέλφου του Βαρθολομαίου Μετρούδ».[64]

Αναφέρει επίσης ο Δ. Καμπούρογλου (διήγηση Κυρ. Δέγλερη) *«... την πυρίτιδα προς χρήσιν του Φρουρίου (Ακρόπολης Αθηνών) κατεσκεύαζεν ο πατήρ του Σπυρίδωνα Παυλίδου ζαχαροπλάστου, τα δε φυσέκια κατεσκευάζομεν εις την παρά τω μετοχίω της Πεντέλης οικίαν Καπουτσιμάδη και το ήμισυ της πυρίτιδος αντί να την υπάγομεν εις το φρούριον καθ' εκάστην, μετέφερεν εις το ρεύμα της Καλλιρρόης η γραία Μανώλαινα, μήτηρ του Αργυρού Μπινιάρη, εξερχομένη μετά φόβου, άλλοτε εκ της πύλης του Αδριανού και άλλοτε εκ της πύλης της Μπουμπουνίστρας, καίτοι φρουρούντων Οθωμανών, επί τη προφάσει ότι επήγαινε να πλύνει φέρουσα και τινα*

---

64. Διον. Σουρμελή: Ιστορία των Αθηνών όπ. π. σελ. 11.

άπλυτα ρούχα, εκ δε της Καλλιρρόης ήρπαζεν αυτά ο επί τούτου περιμένων και τα μετέφερεν εις Μενίδιον...».[65]

Και σε άλλο δημοσίευμά του ο Δ. Καμπούρογλου αναφέρει: *«Εκεί (δηλαδή στο ρέμα της Καλλιρρόης) ο προς τούτο τεταγμένος Μενιδιάτης, παρελάμβανε τα φυσέκια και έφευγε με το γάϊδαρό του, με τον οποίον είχε φέρει εις την πόλιν πότε ξύλα, πότε μέλι...».*[66] Κατά τον Διον. Κόκκινο, ο Αθηναίος Παναγής Σκουζές *«πληροφορημένος εγκαίρως δια την επικειμένην έκρηξιν του ελληνικού κινήματος, είχε προμηθευθεί δι' ιδίων δαπανών ικανόν αριθμόν τουφεκίων μεταφερθέντων δι' Ολλανδικής γολέττας... τα όπλα του Σκουζέ μετεφέρθησαν εκεί (στο Μενίδι)».*[67]

Τέλος, διατηρήθηκε ως παράδοση από τους απογόνους του Χατζη - Μελέτη Βασιλείου το τέχνασμα του Χασιώτη οπλαρχηγού, χάρη στο οποίο αυξήθηκε ο οπλισμός των παλικαριών του, πριν ξεκινήσουν για την απελευθέρωση της Αθήνας.

Λέει λοιπόν η παράδοση, πως λίγο πριν επαναστατήσει η Αττική ύπαιθρος, ο Χατζή - Μελέτης με τη συνοδεία του κατέβηκε στην Αθήνα και επισκέφθηκε το Βοεβόδα. Στη συζήτηση που είχαν, ο Χατζή - Μελέτης του παρέστησε τα πράγματα πολύ άσχημα. Ότι δηλαδή, γύρω από την Αθήνα τριγύριζαν διάφορες συμμορίες Τουρκαλβανών που κάθε μέρα αυξάνονταν και στόχο είχαν τη λεηλασία της πόλης. Ακόμα του είπε ότι ο οπλισμός των Χασιωτών δεν είναι επαρκής για να τις συγκρατήσει, αν προσπαθούσαν να κατέβουν προς την πόλη από το δερβένι αυτό.

Ο Βοεβόδας, που μέχρι τότε δεν είχε στοιχεία για την εξέγερση των Χασιωτών, συναίνεσε να δοθεί πρόσθετος οπλισμός στο Χατζη - Μελέτη.

Προνοητικός αυτός, είχε μαζί του και μουλάρια, τα οποία φόρτωσε με τον οπλισμό και αμέσως αναχώρησε για τη Χασιά.

Στον Άγιο Δημήτριο (σήμερα σώζεται η εκκλησία στην οδό στρατηγού Καλάρη κοντά στις Τρεις Γέφυρες), σταμάτησε να ξεκουράσει τα ζώα και τους ανθρώπους του.

Ξάπλωσαν και κοιμήθηκαν στην Εκκλησία. Στον ύπνο του άκουσε μια φωνή να τον προστάζει: — *«Στα όπλα! στα όπλα!»* Αλαφιασμένος ξύπνησε και πιστεύοντας ότι ήταν θαύμα και προειδοποίηση, πρόσταξε τα παλικάρια του να φορτώσουν αμέσως τα μουλάρια και να φύγουν.

---

65. Δ. Καμπούρογλου: Μνημεία της Ιστορίας των Αθηνών. Τόμος 1ος σελ. 386. (Απομνημονεύματα Κύριλλου Δέγλερη).

66. Δ. Καμπούρογλου: Πως επαναστάτησαν αι Αθήναι. Ημερολόγιον Μεγάλης Ελλάδος. 1922. σελ. 291 - 292.

67. Διον. Κόκκινου: Ελληνική επανάστασις. Τόμος 1ος, σελ. 446.

Έτσι κι έγινε. Μετά από ώρα έφτασαν και οι Τούρκοι, οι οποίοι είχαν πείσει το Βοεβόδα ότι είχε κάνει λάθος να εξοπλίσει με πρόσθετο οπλισμό τους Χασιώτες και παίρνοντας την άδειά του, έτρεξαν να προλάβουν το Χατζή - Μελέτη για να του πάρουν τα όπλα πίσω. Ήταν όμως αργά. Ο Χατζή - Μελέτης ήταν κιόλας στη Χασιά, οπλισμένος και δυνατός.

Έτσι λοιπόν λέει η παράδοση. Από τότε, το ξωκκλήσι του Αγ. Δημητρίου ονομάστηκε *«Άγιος Δημήτριος των όπλων»*.

Αυτή η παράδοση για τον εξοπλισμό των Χασιωτών επιβεβαιώνεται από τους ιστορικούς (οι οποίοι γράφουν ότι έγινε την 1η Απριλίου 1821)[68] και από την ονομασία της ίδιας της εκκλησίας. Βλ. Πρακτικά Β΄ συμποσίου Ιστορίας - Λαογραφίας Βόρειας και Δυτικής Αττικής Δ. Γιώτα: *«Οι Χασιώτες αγωνιστές του 21...»*.

Όμως, αρκετοί Έλληνες ιστορικοί, αναφέρουν ότι οι Χασιώτες εξοπλίστηκαν λίγο πριν εκραγεί η Επανάσταση στην Αττική, αφήνοντας να εννοηθεί ότι μέχρι τότε ήταν άοπλοι. Σίγουρα πρόκειται για λάθος. Οι Χασιώτες ήταν από πολύ παλιότερα *«δερβεντζήδες»* και τούτο αποδεικνύεται από το περιεχόμενο του σουλτανικού φιρμανιού το οποίο βρίσκεται στο Δήμο Ασπροπύργου σήμερα. Το φιρμάνι αυτό, με χρονολογία 1232 - 1815, *«επιβεβαιώνει»* ότι η Χασιά, που από παλιά ήταν αναγνωρισμένη σαν δερβένι, εξακολουθούσε να διατηρεί τον ίδιο τίτλο και να απολαμβάνει των γνωστών προνομίων, όπως καθορίσθηκαν από το Σουλτάνο. Ένα από τα προνόμια αυτά, ήταν και η οπλοφορία των κατοίκων, για να ελέγχουν και να κρατούν ελεύθερη τη διάβαση προς τη Βοιωτία, η οποία όπως είναι γνωστό ήταν κοντά στο χωριό Χασιά. Άλλο σημαντικό προνόμιο ήταν η πολύ ελαττωμένη φορολογία (σχεδόν συμβολική) που κατέβαλαν στους Τούρκους. Έτσι εκείνο που πέτυχε ο Χατζή - Μελέτης Βασιλείου την 1η Απριλίου, ήταν να πάρει *π ρ ό σ θ ε τ ο ο π λ ι σ μ ό*. Πέτυχε όμως και κάτι άλλο. Όπως προκύπτει από έγκυρα στοιχεία, σχετικής προς δημοσίευση εργασίας μας, ο Βασιλείου αδιαμφισβήτητος ηγέτης των πρώτων ημερών του Αγώνα στην Αττική, ξεσήκωσε όλα τα χωριά της εκτός του Μενιδίου ακόμα και *«με το ζόρι»*, όπως ο ίδιος ο Μελέτης γράφει σε έγγραφό του. Βλ. πρακτικά Β΄ συμποσίου... οπ. π. (υπό έκδοση).

68. Σπυρ. Τρικούπη: Ιστορία της Ελληνικής Επαναστάσεως. Έκδοση Γ΄, τόμος Α΄, Αθήνα 1888, σελ. 140. *«... ο Μελέτης Βασιλείου... αφού είδεν όσα συνέβησαν εν ταις πλησιοχώροις επαρχίαις, ώπλισε την 1 Απριλίου τους χωρικούς του επί λόγω ότι θα υπεράσπιζε τον τόπον του από πάσης ενδεχομένης επιδρομής κλεπτών, έστησε το μικρόν του στρατόπεδον εν Μενιδίω, συμπαρέλαβε συναγωνιστάς τους Μενιδιώτας υπό τον Χατσή - Αναγνώστην Τσουρκατιώτην, και τινας Σαλαμινίους ελθόντας προς αυτόν αυθορμήτως, και την 18 εκτύπησεν εν τω αντικρύ της Ευβοίας χωρίω της Αττικής Καλάμω τους περί τον Καρύστιον Ομέρμπεην μεταβάντες εκεί εξ Ευβοίας...»*.

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ
Α΄ πολιορκία Ακρόπολης

Οι μέρες του Απριλίου στην Αττική περνούν γεμάτες γεγονότα, ειδήσεις και στρατιωτικές προετοιμασίες από το μέρος των Τούρκων αλλά και των Ελλήνων.

Ο φόβος έχει κυριέψει τους Αθηναίους, καθώς έρχονται συγκεχυμένες πληροφορίες από τα επαναστατημένα μέρη.

Από τις 3 Απριλίου ακόμα, ο Βοεβόδας έδωσε διαταγή ν' ανέβουν στο Κάστρο τα χαρέμια και πολλά τρόφιμα. Οι Τούρκοι γέμισαν τις στέρνες με νερό και πρότειναν στους Έλληνες προεστούς ν' ανέβουν κι αυτοί στο Κάστρο. Εκείνοι αρνήθηκαν γιατί θεώρησαν —όπως είπαν— χρήσιμη την παρουσία τους στην πόλη, όπου θα κρατούσαν ήσυχους τους ραγιάδες. Οι Τούρκοι δεν επέμειναν προς το παρόν.[69]

Ήδη όμως οι Τούρκοι περιορίζονται μόνοι τους μέσα στα τείχη της πόλης. Έξω, στον κάμπο της Αθήνας, τριγυρνούν όλο και πιο θαρρετά οι επαναστάτες Χασιώτες - Μενιδιάτες - Κουντουριώτες. Κλέβουν κοπάδια με πρόβατα των Τούρκων και απομακρύνονται.

Οι Κουντουριώτες μάλιστα, φθάνουν μέχρι το Μαραθώνα αρπάζοντας βόδια και πρόβατα.

Στις 9 Απριλίου, Μεγάλο Σάββατο, διακόσιοι έφιπποι Τούρκοι βγήκαν από τα τείχη κυνηγώντας τριακόσιους χωρικούς Κουντουριώτες και Βιλιώτες που άρπαξαν τριακόσια πρόβατα των Τούρκων, αφήνοντας τα κοπάδια των Ελλήνων απείραχτα. Η καβαλαρία γύρισε πίσω άπρακτη.[70]

Τις μέρες που ακολούθησαν, συνεχίστηκαν οι αρπαγές κοπαδιών από χωρικούς της περιοχής.

Στην Αθήνα κυκλοφόρησε η φήμη ότι στο Μενίδι συγκεντρώθη-

---

69. Κυρ. Σιμόπουλου: «*Πως είδαν οι ξένοι την Ελλάδα του «21»* όπ. π. *Τόμ. 1ος, σελ. 456. (Ημερολόγιο Ολλανδού Προξένου* ORIGONE).

70. Κυρ. Σιμόπουλου: «*Πως είδαν οι ξένοι την Ελλάδα του «21»*. Όπ. π. τόμ. 1ος, σελ. 458.

καν εξακόσιοι επαναστάτες για να καταλάβουν την πόλη.[71] Ήδη οι Αθηναίοι άρχισαν να αραιώνουν από τον τρόμο της εκδίκησης των Τούρκων. Λίγοι απ' αυτούς έφθασαν στο στρατόπεδο του Μενιδίου. Οι πιο πολλοί πήγαν στη Σαλαμίνα.

Στις 14 Απριλίου οι Χασιώτες έφτασαν στην Κηφισιά, λεηλάτησαν τα τούρκικα σπίτια και αφαίρεσαν το μολύβι από τη σκεπή του Τζαμιού για να κατασκευάσουν βόλια.

Την άλλη μέρα έφτασαν (λένε οι πληροφορίες) στο Μενίδι, όπου ενώθηκαν με τους Επαναστάτες.

Ο φόβος φώλιασε στην Αθήνα, τα μαγαζιά έκλεισαν, παρόλο που ο ντελάλης φώναζε ότι οι Αθηναίοι δεν έχουν τίποτα να φοβηθούν.

Οι Τούρκοι ζήτησαν από τον Καδή και το Βοεβόδα να βγάλει απόφαση γενικής σφαγής των Χριστιανών!

Αυτοί αρνήθηκαν με το σκεπτικό ότι δεν είναι εύκολο πράγμα να βγει και να εκτελεστεί τέτοια απόφαση. Κάλεσαν τους προκρίτους για κάποια ανακοίνωση. Μόλις παρουσιάστηκαν, τους συνέλαβαν και τους ανέβασαν στο Κάστρο, όπου τους φυλάκισαν.[72]

Στο σημείο αυτό, άλλοι από τους ιστορικούς γράφουν ότι οι μη συλληφθέντες Αθηναίοι προύχοντες συνεννοήθηκαν με τους χωρικούς και τους ζήτησαν να μπουν ένοπλοι στην πόλη (Τρικούπης, Σουρμελής κ.ά.), ενώ άλλοι λένε ότι ειδοποίησαν τους επαναστάτες να μη ζυγώσουν στην πόλη *«γιατί δεν είναι ακόμα καιρός»*. Τούτο αναφέρει σαν φήμη και ο αυτόπτης μάρτυρας πρόξενος της Ολλανδίας ORIGONE.[73]

Οι ένοπλοι Τούρκοι της Αθήνας υπολογίζονται σε τριακόσιους μπροστά όμως στον κίνδυνο αρμάτωσαν ακόμα και τα παιδιά, μοιράστηκαν σε ομάδες και έπιασαν τα πόστα.

---

71. Κυρ. Σιμόπουλου: *«Ξένοι ταξιδιώτες στην Ελλάδα 1810 - 1821»* όπ. π. Τόμ. Γ2 σελ. 594. Διήγηση του Άγγλου περιηγητή JOHN FULLER. *«... Στο μεταξύ, μ' όλο που από την κορυφή του Αρείου Πάγου διακρίνονταν οι σημαίες με το σταυρό να κυματίζουν στο Μενίδι, δεν υπήρχε καμμιά πληροφορία για τη δύναμη και τα σχέδια των επαναστατών. Κι' είχε καταντήσει χωρατό η καθημερινή μας ερώτηση - πότε θάρθουν τα παλικάρια;»*

72. Δ. Σουρμελή: Ιστορία των Αθηνών κατά τον υπέρ ελευθερίας αγώνα... κ.λπ. σελ. 10 κ. ε. *«... Οι συλληφθέντες δε ήσαν ούτοι· Προκόπιος Βενιζέλος, Άγγελος Γέροντας, Παλαιολόγος Βενιζέλος (προεστώτες της πόλεως κατ' αυτό το έτος) Φιλάρετος Τριανταφύλλης ιερομόναχος, Άνθιμος Αγιοταφίτης Ιερομόναχος, Αγγελάκης Βενιζέλος, Γεώργιος Μπάρμπανος, Ιωάννης Πανταζής, Φίλιππος Γουναράκης, Σπυρίδων Φ. Γουναράκης, Δημήτριος Καρόρης και Βασίλειος Σαράντης...»*

73. Κυρ. Σιμόπουλου: *«Πως είδαν οι ξένοι την Ελλάδα του'21»*. Όπ. π. τόμ. 1ος, σελ. 458. Βλ. ΑΠ. Β' 1, 2, 3.

Κατά πληροφορίες των ιστορικών, οι Τούρκοι τοποθετήθηκαν στις πόρτες του τείχους μαζί με τους εξήντα Τουρκαλβανούς μισθοφόρους τους. Στα άλλα πόστα έβαζαν Χριστιανούς Αθηναίους να φυλάνε για τυχόν επίθεση των επαναστατών.

Και ενώ, κατά πληροφορίες, οι επαναστάτες είχαν φτάσει τους χίλιους τριακόσιους (στο στρατόπεδο του Μενιδίου) Υασιώτες, Μενιδιάτες, Κουλουριώτες κ.ά. πολλοί απ' αυτούς μπήκαν κρυφά στην Αθήνα.[74]

«Οι Τούρκοι απειλούν να πυρπολήσουν την πόλη αν ζυγώσουν οι επαναστάτες».

«... Στις 18 Απριλίου (αναφέρει ο ORIGONE*).. εκατό περίπου Τούρκοι πραγματοποίησαν έξοδο και αιχμαλώτισαν ένα αρβανιτάκι από το Μενίδι δέκα χρόνων...»* (ΑΠ. Β΄ 2) *«... Λένε επίσης ότι (οι Τούρκοι) έκαψαν τον Κάλαμο κι ότι οι επαναστάτες τους εξανάγκασαν να αποσυρθούν αφού σκότωσαν πολλούς...».*

Η πληροφορία επαληθεύεται και από τους Έλληνες ιστορικούς. Πράγματι, στον Κάλαμο αποβιβάστηκαν οι Τούρκοι από την Εύβοια για να λεηλατήσουν τις σιταποθήκες αφού, μετά τα γεγονότα της Στερεάς, πλήθος Τούρκων είχε καταφύγει στην Εύβοια και υπήρχε επισιτιστικό πρόβλημα. Η σύγκρουση ήταν αναπόφευκτη. Οι επαναστάτες του στρατοπέδου του Μενιδίου προξένησαν μεγάλη φθορά στους Τούρκους, οι οποίοι κατά πληροφορίες είχαν σκοπό να κατευθυνθούν και προς την Αθήνα. Αρκετοί Τούρκοι φαίνεται ότι εξοντώθηκαν στον Κάλαμο. Υπάρχει όμως και μια ακόμα σημαντική πληροφορία, ότι δηλαδή μια σοβαρή σύγκρουση έγινε και στην περιοχή Αγ. Μερκουρίου της Πάρνηθας, όπου οι Χασιώτες εξόντωσαν διακόσιους Τούρκους ιππείς που έρχονταν για ενίσχυση της Αθήνας.[75] Η πληροφορία αυτή δεν διασταυρώνεται από άλλες πηγές.

Στις 23 Απριλίου έγινε γνωστό στην Αθήνα ότι στο Μενίδι έφτασε ο Δήμος Αντωνίου από τη Λειβαδιά, κατηχητής της Φιλικής Εταιρείας, φορώντας επωμίδες και περικεφαλαία (για λόγους εντυπωσιασμού), ο οποίος ανέλαβε την αρχηγία, τυπικά βέβαια, γιατί στην ουσία οι Καπετανέοι διαφέντευαν τα στρατιωτικά τους σώματα.

---

74. Κυρ. Σιμόπουλου: *«Πως είδαν οι ξένοι την Ελλάδα του'21»*. Όπ. π. τόμ. 1ος, σελ. 459.

75. Κυρ. Σιμόπουλου: *«Πως είδαν οι ξένοι την Ελλάδα του'21»*. Όπ. π. τόμ. 1ος, σελ. 461.

Την επόμενη μέρα πιάστηκε στο Μενίδι ένας Έλληνας κατάσκοπος των Τούρκων που κατευθυνόταν προς την Εύβοια. Παρά τον ξυλοδαρμό δεν ομολογούσε. Τέλος του βρήκαν γράμματα ραμμένα στα παπούτσια του. Σκληρή τιμωρία τον περίμενε. Οι επαναστάτες τον έχτισαν ζωντανό ως το λαιμό![76]

Η συγκέντρωση των επαναστατών τελείωσε με τον ερχομό των Μεσογειτών υπό τον Γιάννη Ντάβαρη στο στρατόπεδο του Μενιδίου.

Καθώς λοιπόν τα γεγονότα εξελίσσονταν, οι Έλληνες αποφάσισαν να κινηθούν.

Το πρωί της 25ης Απριλίου, δύο ώρες πριν φέξει, έφθασαν αθόρυβα κάτω από τα τείχη της Αθήνας, οπλισμένοι με κάθε λογής όπλα.

Ήταν ένα παράξενο μωσαϊκό ανθρώπων. Αξίνες, σούβλες, τσεκούρια και ρόπαλα ήταν ο μόνος οπλισμός τους. Κάπου κάπου κανένα καριοφύλλι, καμιά κουμπούρα ή γιαταγάνι, συμπλήρωναν τον ατελή οπλισμό του στρατού των επαναστατών.[77]

Η ενδυμασία του στρατού των χωρικών ήταν κι αυτή παράξενη. Θέλοντας να εμφανιστούν ενώπιον των Τούρκων διαφορετικοί, φορούσε ο καθένας ό,τι παράξενο και ασυνήθιστο. Στο κεφάλι φορούσαν το μαυρομάντηλο των χωρικών (κριεμισάλα), ορισμένοι όμως το αντικατέστησαν με ψάθινο καπέλλο, και στα ρούχα τους είχαν κρεμάσει διάφορα μεταλλικά αντικείμενα, ίσως διακριτικά βαθμών.[78]

Ανάμεσα στους επαναστάτες *«υπήρχαν και πολλοί παπάδες των χωριών αρματωμένοι και στολισμένοι με τα εκκλησιαστικά τους διακριτικά»*.[79]

Αθόρυβα, όπως είπαμε, οι επαναστάτες έφτασαν κάτω από τα τείχη της Αθήνας, κοντά στην πόρτα της Μπουμπουνίστρας και προς την εκκλησία των Αγ. Αποστόλων, ανέβηκαν χωρίς δυσκολία τα χαμηλά τείχη, πήδησαν μέσα και κατευθύνθηκαν προς την πόρτα της Μπουμπου-

---

76. Κυρ. Σιμόπουλου: *«Πως είδαν οι ξένοι την Ελλάδα του'21»*. Όπ. π. τόμ. 1ος, σελ. 461 - 462.

Επίσης Δ. Σουρμελή: *«Ιστορία των Αθηνών»* Οπ. π. σελ. 16. Ο Δ. Σουρμελής αναφέρει ότι το περιστατικό συνέβη μετά την απελευθέρωση των Αθηνών.

77. Δ. Καμπούρογλου: *«Πως επαναστάτησαν αι Αθήναι»*. Ημερολόγιον Μεγάλης Ελλάδος, 1922, σελ. 302.

78. Δ. Καμπούρογλου: *«Πως επαναστάτησαν αι Αθήναι»* Όπ. π. σελ. 304.

79. Κυρ. Σιμόπουλου: *«Πως είδαν οι ξένοι την Ελλάδα του 21»*. Όπ. π. τόμ. 1ος, σελ. 462.



Η πόρτα της Μπουμπουνίστρας ή Μεσογείτικη. Dodwell 1805.

νίστρας την οποία άνοιξαν αφού εξουδετέρωσαν τους Τούρκους φρουρούς.[80]

Ανοίγοντας την πόρτα, ξεχύθηκαν στην πόλη οι επαναστάτες. Όποιος Τούρκος ή Τουρκαλβανός βρέθηκε μπροστά τους εξοντώθηκε επί τόπου.[81] Μερικά γυναικόπαιδα έτρεξαν και ζήτησαν άσυλο στα ξένα προξενεία. Ο VOUTIER στα απομνημονεύματά του αναφέρει ότι *«οι εισβολείς αιφνιδίασαν τους φύλακες στρατιώτες, που είχαν αποκοιμηθεί μετά από όργια και τους έσφαξαν. Η πέννα (σημειώνει χαρακτηριστικά) αρνείται να περιγράψει αυτό το χυδαίο θέαμα. Οι πολεμιστές μας χτυπούσαν αποστρέφοντας το κεφάλι με περιφρόνηση. Οι άθλιοι αυτοί μεθυσμένοι από κρασί και ηδονή πέθαναν στην αγκαλιά των σκλάβων τους, που ήσαν όπως κι αυτές μεθυσμένες κι όπως αυτοί αποκρουστικές για το βδελυρό πάθος των».*[82]

Φωνές άγριες και θριαμβικές αντηχούσαν στα στενά της Αθήνας: *«Χριστός Ανέστη!» «Ελευθερία ή θάνατος!!»* Οι Αθηναίοι είχαν σαστίσει. Οι Τούρκοι υποχωρώντας έβαλαν φωτιά σε μερικά σπίτια, και τέλος κλείστηκαν έντρομοι στην Ακρόπολη, ενώ οι Επαναστάτες λεηλατούσαν τα τούρκικα σπίτια.

Η Αθήνα ήταν ελεύθερη! Είχαν περάσει διακόσια πενήντα δύο χρόνια Φραγκοκρατίας και τριακόσια εξήντα πέντε χρόνια Τουρκο-

---

80. Η πόρτα της Μπουμπουνίστρας ή *«Μεσογείτικη»* γιατί απ' αυτήν ξεκινούσε ο δρόμος για τα Μεσόγεια, βρισκόταν στη συμβολή των οδών Όθωνος και Αμαλίας στο Σύνταγμα. Η εκκλησία των Αγ. Αποστόλων βρισκόταν Δυτικά. Δηλαδή οι επαναστάτες πήδησαν το τείχος στην σημερινή πλατεία Συντάγματος. Βλ. και Σπ. Τρικούπη *«Ιστορία της Ελληνικής Επαναστάσεως»* όπ. π. τόμ. 1ος σελ. 142.

81. Κυρ. Σιμόπουλου: *«Πως είδαν οι ξένοι την Ελλάδα του 21»*. Όπ. π. τόμ. 1ος σελ. 479. Από τη μαρτυρία FULLER. *«... Η πόλη έπεσε στα χέρια των επαναστατών σχεδόν χωρίς αντίσταση. Οι αντάρτες υπολογίζονται σε 1200 ως 1500. Βρήκαν τους φρουρούς να κοιμούνται στις σκοπιές και τους έσφαξαν όλους.* Το ίδιο αναφέρει και ο GEORGE WADDINGTON, Άγγλος περιηγητής (κατάσκοπος), ο οποίος αναφέρει ότι *« ... οι Τούρκοι τοποθέτησαν Έλληνες βιγλάτορες σε διάφορα σημεία των τειχών με εντολή να τους ειδοποιήσουν όταν πλησιάσουν οι επαναστάτες. Κι ενώ οι Έλληνες αγρυπνούσαν οι Τούρκοι φρουροί αναπαύονταν γύρω απ' τις φωτιές που είχαν ανάψει πίσω από τις πύλες...»* Οι επαναστάτες είχαν μυστική επαφή με τους Αθηναίους. Συμφωνήθηκε μάλιστα, να ειδοποιηθούν οι απέξω για την κατάλληλη στιγμή της εισβολής. Οι Έλληνες *«φρουροί»* ανάμεσα στο σύνθημα και το παρασύνθημα που είχαν ορίσει οι Τούρκοι, θα φώναζαν: - Ελάτε κοιμούνται...»

Κυρ. Σιμόπουλου όπου παραπάνω σελ. 483. Βλ. και Τρικούπη: Ιστορία της Ελληνικής Επαναστάσεως τόμ. 1ος σελ. 11.

82. Απομνημονεύματα Αγωνιστών του 21. COLONEL VOUTIER Απομνημονεύματα. Επιμέλεια Εμ. Πρωτοψάλτη τόμ. Π Αθήνα 1975 σελ. 187, 188.

κρατίας! Σύνολο εξακόσια δέκα επτά χρόνια σκλαβιάς!

Με λεηλασίες άσκοπους πυροβολισμούς και προπαρασκευή για την πολιορκία, πέρασε η 25η Απριλίου.

Την άλλη μέρα άρχισαν να φθάνουν οι ενισχύσεις στους πολιορκητές, με πρώτους τους Αιγινίτες.

Οι καπετανέοι κάλεσαν τους Τούρκους να παραδοθούν, αλλ' αυτοί αρνήθηκαν. «*Πάρτε το βιος μας*» απάντησαν, «*η γη θα ποτιστεί με τα αίματά μας, κι ο Αλλάχ είναι μεγάλος*» (Ημερολόγιο ORIGONE).

Έτσι οι Έλληνες άρχισαν να οργανώνουν την πολιορκία των Τούρκων στην Ακρόπολη.

Επειδή όμως δεν είχαν πολεμοφόδια, έβγαζαν το μολύβι από τις σκεπές των τζαμιών και των αρχαίων υδραγωγείων και αναδιοργάνωσαν τους *πυριτόμυλους*, ενώ ταυτόχρονα ζήτησαν από τους Υδραίους να τους εφοδιάσουν με πολεμοφόδια και εγκατέστησαν κανόνια γύρω από το Κάστρο.

Στις 28 Απριλίου οι καπετανέοι εγκαταστάθηκαν στο Διοικητήριο και ύψωσαν τη σημαία της Ελευθερίας (άσπρη με κόκκινο σταυρό στη μέση και τα σημάδια της Φιλικής Εταιρείας: πάνω αριστερά μια κουκουβάγια, πάνω δεξιά δύο μάτια και κάτω τις λέξεις «*ή την ή επί τας*». Στην πίσω πλευρά δεκαέξη κόκκινες κάθετες γραμμές που συμβόλιζαν τους αρχηγούς της Φιλικής Εταιρείας).[83]

Οι επαναστάτες έκαναν όρκο υποταγής στους αρχηγούς τους[84] και θέλοντας να δείξουν στους Τούρκους ότι κάτι σημαντικό έχει συμβεί, άλλαξαν τα ρούχα τους και «*ενεδύθησαν τον νέον Έλληνα, απεκδυόμενοι τον παλαιόν άνθρωπον της δουλείας, και δια της ελληνικής ενδυμασίας αλλοιωθέντες ενώπιον των εχθρών, παρίσταναν φαινόμενον νέον, τρομερόν εις αυτούς...*» αναφέρει ο Διον. Σουρμελής.

Συνέχισαν μετά να καταφθάνουν ενισχύσεις από Υδραίους, Αιγινίτες, Σαλαμίνιους, Τζιώτες, Επτανήσιους και έφτασε έτσι ο στρατός των Επαναστατών να αριθμεί πάνω από τρισήμισυ χιλιάδες άνδρες.

---

83. Δ. Καμπούρογλου: Πως επαναστάτησαν αι Αθήναι. Ημερολ. Μεγ. Ελλάδος, 1922 σελ. 304.

Βλ. και Κυρ. Σιμόπουλου, «*Πως είδαν οι ξένοι την Ελλάδα του 21*». Όπ. π. Τ. 1ος σελ. 463.

84. Διον. Σουρμελή: Ιστορία των Αθηνών, όπ. π. σελ. 13. «*... και ποιήσαντες τον όρκον της υπακοής υποτάσσονται οι Χασιώται υπό τον Μελέτιον Βασιλείου και Δημήτριον Σκευάν συνδημάτας των· οι Μενιδιάται υπό τον Αναγνώστην Κιουρκατιώτην συνδημότην των. Οι Μεσογείται υπό τον Ιωάννην Δάβαριν, πρόκριτον του χωρίου Λιόπεσι οι δε κάτοικοι της πόλεως υπό τους Ιω. Βλάχον, Νικόλ. Σαρήν, Συμεών Ζαχαρίτσα...*».

Συνέβη και τούτο το παράξενο, όπως το αναφέρουν ιστορικοί και περιηγητές (Σπ. Τρικούπης, WADDIGTON, FULLER κ.ά.).

Με πρωτοστάτες τους Υδραίους, μάζεψαν όλα τα τετράποδα της Αττικής καθώς και αυτά που ελευθέρωσαν οι πολιορκημένοι Τούρκοι, και συγκρότησαν μια αστεία παρέλαση κάτω από τα τείχη της Ακρόπολης, «... *φραγκοφορούντες και σκιαδοφορούντες, ...υπό κρότον ευρωπαϊκών τυμπάνων και σαλπίγγων επιδεικνυόμενοι δήθεν τον ευρωπαϊσμόν των...*».

Ξαφνικά, μια κανονιά από τα τούρκικα πυροβολεία, έπεσε και έκοψε το κεφάλι ενός Υδραίου που προπορευόταν. Πανικός τότε ξέσπασε ανάμεσα στους επαναστάτες. Όταν συνήλθαν από την έκπληξη και τον τρόμο, συνέχισαν με μεγαλύτερη σοβαρότητα τον αποκλεισμό των Τούρκων, οι οποίοι κάπου - κάπου επιχειρούσαν εξόδους για αρπαγή σιτηρών.

Στις 14 Ιουνίου, ο καπετάν Μελέτης αναλαμβάνει πραξικοπηματικά τη διοίκηση των ελληνικών στρατευμάτων, αλλά στις 15 γίνεται απόπειρα εναντίον του από τους αντιπάλους του.

Ήδη το σπέρμα της διχόνοιας έχει πέσει στους Έλληνες.

Στις 20 Ιουνίου οι Αθηναίοι έστειλαν πρεσβεία προς τον Δ. Υψηλάντη στην Πελοπόννησο, τον συγχάρηκαν θεωρώντας τον εθνάρχη και πληρεξούσιο γενικό αρχηγό και ζήτησαν οδηγίες για την ευταξία του στρατού, την αρχηγία και τη διατήρηση της πολιορκίας.

Του πρότειναν μάλιστα ως ουδέτερο πρόσωπο για αρχηγό των όπλων, τον καπετάνιο Υδραϊϊκης γολέττας Γεώργιο Νέγκα. Ο σκοπός τους ήταν ο παραμερισμός με κάθε τρόπο των χωρικών καπετανέων που αμφισβητούσαν τους άρχοντες.

Ο Δ. Υψηλάντης δέχτηκε και τις φιλοφρονήσεις και τις προτάσεις τους, χωρίς να σκεφθεί ότι ο Νέγκας ήταν ναυτικός και τελείως ακατάλληλος για την περίσταση.

Το λάθος αυτό του Δ. Υψηλάντη, δεν θα ήταν το τελευταίο δυστυχώς, με αποτελέσματα ολέθρια για τους Έλληνες της Αττικής. Έμελλε ν' ακολουθήσουν κι άλλα παρόμοια, όπως θα δούμε.

Μόλις μαθεύτηκε στην Αθήνα ο διορισμός του Γ. Νέγκα ως αρχηγού, ξέσπασε αναταραχή στο στρατό των επαναστατών.

Δεν ήταν δυνατόν να δεχθούν να τους οδηγήσει στη μάχη ένας ανίδεος ναυτικός.

Ο Μελέτης Βασιλείου έβλεπε καθαρά ότι τον έσπρωχναν στο περιθώριο πληγώνοντας την περηφάνεια του και αντέδρασε αποφασιστικά.

Ειδοποίησε ότι δεν πρόκειται να δεχθεί αρχηγό το Γ. Νέγκα και ζήτησε να έλθει στην Αθήνα ο ίδιος ο Δ. Υψηλάντης.

Το ίδιο έντονη υπήρξε και η αντίδραση του Χατζη - Αναγνώστη Κιουρκατιώτη και των άλλων καπετανέων.

Μπροστά στο αδιέξοδο, ο Δ. Υψηλάντης αναγκάστηκε να καταργήσει τον Γ. Νέγκα. Επιμένοντας όμως στις λανθασμένες του επιλογές, διόρισε ως *«ουδέτερο πρόσωπο»*, όπως είχε ζητηθεί, τον Κραβαρίτη την καταγωγή *«εγγράμματο και αγαθής ψυχής αλλά πρωτόπειρο και ακατάλληλο για την περίπτωση»*, Λιβέριο Λιβερόπουλο, ως πληρεξούσιο αρχηγό των στρατευμάτων της Αττικής.

Οι Αθηναίοι πειθάρχησαν προς το παρόν. Ο Λιβερόπουλος έφθασε στον Πειραιά στις 29 Ιουνίου, φορώντας στολή ιερολοχίτη και κατευθύνθηκε,μετά από θερμή υποδοχή, *«εν πομπή»* προς την Αθήνα.

Πικραμένος ο Μελέτης Βασιλείου από την άκριτη συμπεριφορά του Υψηλάντη, και διαπιστώνοντας ότι το αρχοντολόϊ της Αθήνας δεν καταθέτει την αμφισβητούμενη από τους επαναστάτες εξουσία του, αλλά επιμένει να κυβερνά την Αττική όπως πρώτα, πήρε τους Κουλουριώτες και τους Χασιώτες και έφυγε την 1η Ιουλίου για την Βοιωτία (όπου συνεννώθηκε με το στρατιωτικό σώμα του Αθηναίου Λουκά Νίκα που ήταν εκεί) και προς την οποία, κατά πληροφορίες, κατέβαιναν ήδη οι Τούρκοι, με σκοπό να τους αντιμετωπίσει στη Λιάτανη - Σχηματάρι.[85]

Το ίδιο χολωμένοι ήταν και οι Μενιδιάτες καπετανέοι Αν. Κιουρκατιώτης και Μήτρος Λέκκας, που όμως αποδέχτηκαν προς το παρόν τυπικά, την αρχηγία του πληρεξουσίου Λιβέριου Λιβερόπουλου.

Η μάχη στη Λιάτανη - Σχηματάρι (17 Ιουλίου) ήταν άτυχη για το Μελέτη Βασιλείου και τους λοιπούς Αθηναίους.

Οι Τούρκοι του Ομέρ Βρυώνη ήταν τρεις χιλιάδες και είχαν την ενίσχυση του Ομέρ Μπέη της Καρύστου με ισχυρές δυνάμεις.

Οι Αθηναίοι ήταν μόνο επτακόσιοι, και φυσικά ήταν μάταιο να προσπαθήσουν ν' αντιμετωπίσουν τους Τούρκους.

---

85. Η σύγκρουση με τους Τούρκους έγινε στη Λιάτανη της Βοιωτίας την 17 Ιουλίου, *ο ίδιος ο Μελέτης σε έγγραφό του τοποθετεί στο Σχηματάρι, τον τόπο συμπλοκής* , αναφέρει ο Δ. Σουρμελής: 'Ησαν δε ούτοι (οι 'Ελληνες) τον αριθμόν επτακόσιοι, ο δε εχθρός είχε στρατόν πλήρη των τριών χιλιάδων. Ενταύθα λοιπόν συγκροτείται μάχη διαρκούσα ώρας τινάς μεταξύ δύο ανίσων σωμάτων κατά τε το ποσόν και το ποιόν. Αλλ' ο εχθρός δυνατώτερος ων κατορθοί την διάβασιν απωλέσας ικανούς άνδρας...». Δ. Σουρμελή: Ιστορία των Αθηνών όπ. π. σελ. 20 - 21 Βλ. και Γ. Κωνσταντινίδη: Επίτομη Ιστορία των Αθηνών, σελ. 264. Βλ. και Παν. Χριστόπουλου: Η Ιστορία της Επαναστάσεως των Ελλήνων ένα έμμετρο χρονικό 1821 - 27 υπό Αθηναίου Νοτάριου Ιωάν. Λαγάνη. Αθήναι 1989, σελ. 52.

Οι δύο αντίπαλοι συναντήθηκαν στο Σχηματάρι, αλλά επειδή ο τόπος ήταν ανοιχτός, οι Αθηναίοι προτίμησαν να υποχωρήσουν μετά από μερικές αψιμαχίες στην Αττική, η οποία είχε αδειάσει στο μεταξύ από τους κατοίκους της. (Βλ. Πρακτικά Β΄ συμποσίου... κ.λπ. οπ. π.)

Έτσι μάταια ο Λιβέριος Λιβερόπουλος (ουσιαστικά αμφισβητούμενος, και από τους χωρικούς αγνοούμενος) τους παρακαλούσε να παραμείνουν ενωμένοι για την αντιμετώπιση του εχθρού.

Οι Αθηναίοι της πόλης, οι νησιώτες, οι Μενιδιάτες, οι Χασιώτες, οι Μεσογείτες, διαχωρισμένοι, ασύντακτοι, απείθαρχοι, ήταν αδύνατο να εμπιστευτούν το Λιβερόπουλο και να αντιπαραταχθούν στους Τούρκους. Δεν είχαν ακόμα πεισθεί οι ίδιοι για την αναμφισβήτητη ανδρεία τους και υπεροχή τους έναντι των Τούρκων.

Οι Αθηναίοι της πόλης κατέφυγαν στη Σαλαμίνα και άλλα νησιά, ενώ οι χωρικοί επέστρεψαν στα χωριά τους. Ακούγοντας ότι κατεβαίνουν οι Τούρκοι, οι περισσότεροι πήραν τα βουνά.

Στις 20 Ιουλίου, έφτασε στην Αθήνα ο τουρκικός στρατός με επικεφαλής τον Ομέρ Βρυώνη και τον Ομέρ Πασά της Καρύστου, μέσω Μενιδίου. Σύνολο χίλιοι οκτακόσιοι περίπου στρατιώτες, εμπειροπόλεμοι και άρτια εξοπλισμένοι. *«Οσοι Έλληνες βρέθηκαν στο δρόμο σφάχτηκαν».*

Ένα από τα θύματα της θηριωδίας του Ομέρ Βρυώνη ήταν και ο Μενιδιάτης Νικόλαος Λέκκας, πατέρας των γνωστών καπετανέων και στρατηγών στη συνέχεια του αγώνα. *«... Ο γέρων πατήρ αυτών κατεσφάγη από τα στρατεύματα του Ομέρ Βρυώνη και έγινε βρώμα των κυνών...»* (δηλαδή έριξαν το πτώμα του στα σκυλιά!!) (Απόσπασμα από τη συνταρακτική νεκρολογία των Λεκκαίων, την οποίαν δημοσιεύουμε ολόκληρη παρακάτω (Απ. Β΄ 65) και η οποία δημοσιεύθηκε στη Γενική Εφημερίδα του 1828). *«Δύστυχοι Έλληνες! Σας οδηγούν στο σφαγείο!* (γράφει ο τουρκολάτρης πρόξενος της Γαλλίας FAUVEL). Κι αυτό δεν ήταν δυστυχώς σχήμα λόγου. *Στα σφαγεία σφάχτηκαν οι λίγοι Έλληνες που βρέθηκαν στην Αθήνα κατά την επιστροφή των Τούρκων».*[86]

Ο στρατός του Ομέρ Βρυώνη άρχισε τις επιδρομές στην Αττική, έκαψε την Ελευσίνα, τη Χασιά και το Μενίδι.

---

86. Κυρ. Σιμόπουλου: *«Πως είδαν οι ξένοι την Ελλάδα του 21»* όπ. π. Τόμ. Ι σελ. 476 (1821 - 22).

ΟΙ ΜΑΧΕΣ «ΔΡΑΓΟΥΜΑΝΟΥ» ΚΑΙ «ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ»

Ενώ οι Τούρκοι έσφαζαν και λεηλατούσαν την Αττική και την Αθήνα, της οποίας το μεγαλύτερο μέρος καταστράφηκε με παρακίνηση των ντόπιων Τούρκων, οι υπόλοιποι Έλληνες παρακολουθούσαν με οργή από την Κούλουρη και τα γύρω βουνά την καταστροφική αυτή μανία τους.

Κατά τις εξορμήσεις τους οι Τούρκοι «... *τους αιχμαλώτους, γεροβοσκούς, καλόγερους, γυναίκες, παιδιά, κατακομμάτιαζαν στις πλατείες ή στο κατώφλι του σπιτιού τους. Μερικούς, τους παλούκωναν κιόλας για να κορέσουν την θηριωδία τους*».[87]

Το Σεπτέμβριο, εξήντα Τουρκαλβανοί στρατιώτες του Ομέρ Βρυώνη, έφθασαν έφιπποι στο χωριό Δραγουμάνου που ανήκε στο Μενίδι και βρισκόταν βόρεια του μετέπειτα «*Πύργου Βασιλίσσης*», για να λαφυραγωγήσουν τα σιτάρια που κατά τις πληροφορίες τους υπήρχαν εκεί αποθηκευμένα.

Εκεί όμως τους περίμεναν εβδομήντα Μενιδιάτες και Χασιώτες υπό την αρχηγία του Αναστάση Λέκκα και Μήτρου Τσεβά αντίστοιχα. Στη μάχη που έγινε σκοτώθηκαν έξη Τούρκοι. Ο Αναστάσης Λέκκας έπαιρνε εκδίκηση για το θάνατο του πατέρα του.

Οπισθοχωρώντας οι Τούρκοι ζήτησαν ενίσχυση. Οργίστηκε ο Ομέρ Βρυώνης και ξεκίνησε επικεφαλής ιππικού και πεζικού (περίπου πεντακοσίων) να τιμωρήσει τους θρασείς Έλληνες. Όμως εκείνοι δεν μετεκινήθηκαν και ενώ διατάχθηκε έφοδος του ιππικού, οι ατρόμητοι Έλληνες, πεζοί εφόρμησαν εναντίον του ιππικού.[88]

Εκεί κινδύνεψε να σκοτωθεί και ο Ομέρ Βρυώνης, τον οποίο, μόλις αναγνώρισε ο Δήμος Ρουμπέσης, τράβηξε την πιστόλα του εναντίον του. Πρόλαβαν όμως, οι σωματοφύλακές του και τον έσωσαν. Και ενώ ο Ρουμπέσης άρπαζε το άλογο του Βρυώνη από τα χαλινάρια, ο Βρυώνης πέταξε το πολύτιμο σπαθί του για να στρέψει προς τα εκεί την προ-

---

87. Κυρ. Σιμόπουλου: «*Πως είδαν οι ξένοι την Ελλάδα του 21*» όπ. π.Τόμ. Ι (1821 - 22) σελ. 485 (περιγραφή του Άγγλου περιηγητή GEORGE WADDINGTON).

88. Διον. Σουρμελή: Ιστορία των Αθηνών όπ. π. σελ. 24. Βλ. και δημοσίευση ανωνύμου στο «*LONDON MAGAZINE*» 1826. Βλ. και Σπ. Τρικούπη, Ιστορία της Ελλην. Επαναστάσεως, τόμ. Β΄ Αθήνα 1888, σελ. 79.

005

σοχή του Έλληνα. Τελικά ο Ρουμπέσης σκοτώθηκε από τους σωματοφύλακες του πασά, ο οποίος τρέχοντας έντρομος τελικά σώθηκε χάρη στην ταχύτητα του αλόγου του. Οι απώλειες των Τούρκων ήταν σοβαρές, ενώ από τους Έλληνες ένας σκοτώθηκε και τρεις αιχμαλωτίσθηκαν, καθώς είχαν αναμιχθεί στο πλήθος των εχθρών.

Η σπουδαία αυτή νίκη, φόβισε τον Ομέρ Βρυώνη και τον προβλημάτισε για το μέλλον.

Δύο ακόμη απόπειρές του να προσβάλει τους Έλληνες στη Σαλαμίνα και Μεγαρίδα απέτυχαν.

Τέλος αποφάσισε να αναχωρήσει από την Αττική με το στρατό του φοβούμενος αιφνίδια επιστροφή των Ελλήνων μετά τη σπουδαία για την αναπτέρωση του ηθικού τους νίκη στη μάχη του Δραγουμάνου.

Έτσι, αφού άφησε στην Αθήνα τριακόσιους Τούρκους, σε βοήθεια των ντόπιων, έφυγε στις 28 Σεπτεμβρίου του 1821 προς τη Λαμία (Ζητούνι) - Θεσσαλία - Ιωάννινα.

Ο Ομέρ Πασάς της Καρύστου είχε φύγει με το στρατό του πολύ νωρίτερα, μετά από παραμονή δεκαπέντε μόλις ημερών στην Αθήνα.

Αφού έφυγε ο Ομέρ Βρυώνης, άρχισαν να επιστρέφουν στα χωριά τους οι κάτοικοι της Αττικής να οργανώνονται, και να μαζεύουν τον ελαιόκαρπο.[89] Όμως οι Τούρκοι των Αθηνών δεν τους άφησαν ήσυχους· έκαναν επιδρομές εναντίον τους, παρ' όλο ότι οι τριακόσιοι του Ομέρ Βρυώνη που παρέμειναν, τελικά έφυγαν κι αυτοί αφήνοντας μόνο εξήντα μισθοφόρους Τουρκαλβανούς. Ο Σ. Τρικούπης αναφέρει σύγκρουση Τούρκων και Ελλήνων στο Μαραθώνα, κατά την οποία οι Τούρκοι σκότωσαν τρεις άνδρες και αιχμαλώτισαν αρκετές γυναίκες, γυρνώντας πίσω ανενόχλητοι.

Η αναπόφευκτη αποφασιστική σύγκρουση των αντιμαχομένων, έγινε στις 2 Νοεμβρίου στο Χαλάνδρι. Εκεί ο Αναστάσιος Λέκκας είχε στρατολογήσει διακόσια πενήντα παλικάρια κι ανάμεσα σ' αυτούς και πολυπληθείς συγγενείς του, Χαλανδριώτες, Μαρουσιώτες και Μενιδιάτες. Εκτός από τα αδέλφια του, Γιωργάκη και Μήτρο με τους στρατιώτες τους, συγκεντρώθηκαν οι Μενιδιάτες Μπουλουξήδες Κωνσταντής Σταμ. Καπετάνιος και ο Φιλικός Μήτρο Κισύσης με τους στρατιώτες τους, καθώς και Μεσογείτες με το Γιάννη Ντάβαρη (Πέτρος παπα - Ισιδώρου, Νικ. Μήτρου Μιχάλη, Κόλλιας Σταμ. Λαζάρου, Αναγν. Γκλιάτης κ.ά.)[90]

---

89. Α.Π. Β΄ 4.

90. Διον. Κόκκινου Ελληνική Επανάστασις, όπ. π., Τόμ. 4ος σελ. 95. «*Πράγματι εκεί (στο Χαλάνδρι) ευρίσκοντο υπό τον Αναστάσιον Λέκκαν διακόσιοι πενήντα άνδρες, όχι*

Οι Τούρκοι ήταν λιγότεροι, αλλά άρτια εξοπλισμένοι. Σκληρή μάχη επακολούθησε, καθώς η σημασία της αναμέτρησης ήταν φανερή. Οι Τούρκοι τράπηκαν σε φυγή αφού άφησαν τριάντα δύο νεκρούς στο πεδίο της μάχης, ενώ οι Έλληνες έχασαν ένα και συνελήφθη ο αρχηγός τους Αναστάσης Λέκκας *«ον ανηλεώς βασανίσαντες εθανάτωσαν»* όπως αναφέρει ο Σπ. Τρικούπης.[91]

Ο Σουρμελής ιστορεί τα γεγονότα ως εξής: *«συνελήφθη δε και εις (Τούρκος) ζων, ον οι συγγενείς του πεσόντος αρχηγού Λέκκα σουβλίσαντες, τον έρριψαν εις την πυράν προς εκδίκησιν! Εκ των ημετέρων δε, απέθανον δύο μόνον, εξ ων ο εις ην ο Αναστάσιος Λέκκας, αρχηγός των Αθηναίων, αδελφός του Δημητρίου Λέκκα και πατήρ του υπομοιράρχου Χρήστου Λέκκα. Ην δε ούτος χαρακτήρος μεν ηρωϊκού, ψυχής δε γενναίας και ατρομήτου, το δε σώμα μέτριος και πάνυ πράος, την τρίχα ξανθός, το πρόσωπο ευειδής (ωραίος) ηλικίας δε έτη τριάκοντα δύο, όσοι ήσαν οι φονευμένοι εις την μάχην αυτήν Τούρκοι»*.[92]

Παρά το θάνατο του αρχηγού τους, οι Έλληνες κυνήγησαν τους Τούρκους μέχρι την Αθήνα, στην οποία έφτασαν (οι Τούρκοι) «ξεβράκωτοι», όπως χαρακτηριστικά σημειώνει ο WADDINGTON, γιατί αναγκάζονταν να πετούν τις βαριές φορεσιές και τα όπλα τους για να σωθούν. Περίτρομοι κλείστηκαν στο Κάστρο.

Την άλλη μέρα γύρισαν από τη Σαλαμίνα οι Αθηναίοι, μαζεύτηκαν και από τα χωριά αρκετοί και αποφάσισαν να καταλάβουν την Ακρόπολη με έφοδο.

όμως έναπλοι όλοι αναμένοντας και άλλους δια να εκστρατεύσουν κατά των Αθηνών...». Βλ. και αποδεικτικά αγωνιστών Γ.Α.Κ. Φ. 259 και 277, Αριστείων.

91. Σπ. Τρικούπη: όπ. π. τόμ. 2ος, σελ. 80. Σημ.: Οι Σουρμελής, WADDINGTON κ.ά. αναφέρουν ότι η σύγκρουση στο Χαλάνδρι έγινε την 2 Νοεμβρίου, ενώ ο Σπ. Τρικούπης λανθασμένα αναφέρει ότι η σύγκρουση έγινε την 4ην Νοεμβρίου.

92. Δ. Σουρμελή: Όπ. π. σελ. 27 - 28. Βλ. και Γ. Ψύλλα *«Απομνημονεύματα του βίου μου»*, έκδ. Ακαδημίας Αθηνών, Αθήνα 1974, σελ. 72: αναφέρει για το θάνατο του Αναστ. Λέκκα ότι *«... έπεσεν ευκλεώς μαχόμενος και διώκων απροφυλάκτως πάντη τους εχθρούς»*.



Αναπαράσταση της σημαίας των ελευθερωτών της Αθήνας. (Αρχείο Ι.Λ.Ε.Α. Έργο Χρ. Τσεβά).

Β΄ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ. ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ
3 Νοεμβρίου 1821 - 10 Ιουνίου 1822

Για δεύτερη φορά οι κάτοικοι της Αττικής βρίσκονταν κάτω από τα τείχη της Ακρόπολης, του αιώνιου συμβόλου του Έθνους αλλά και ισχυρού απόρθητου Κάστρου.

Στους αρχηγούς της Α΄ πολιορκίας προστέθηκαν τώρα και οι καπετανέοι Μήτρος Λέκκας, Νικόλαος Αργύρης και Αλύπιος Καλογεράς. Αργότερα διακρίνεται και αναδεικνύεται καπετάνιος ο Γιωργάκης Λέκκας, αδελφός του Μήτρου.

Οι Τούρκοι είχαν εφοδιάσει πλήρως το φρούριο, ιδιαίτερα μετά την αναχώρηση του Ομέρ Βρυώνη, τρέμοντας την εκδίκηση των Ελλήνων για όσα ανοσιουργήματα είχαν κάνει. Είχαν λεηλατήσει τα πάντα, είχαν κάψει τα περισσότερα σπίτια και εκκλησίες και είχαν αφήσει την Αθήνα ερείπιο, γεμάτη ακαθαρσίες και πτώματα ανθρώπων και ζώων. Τα προϊόντα της λεηλασίας ήταν πλούσια, γιατί φεύγοντας εσπευσμένα οι Αθηναίοι για τα νησιά, είχαν αφήσει τα νοικοκυριά τους όπως ήταν. Οι Τούρκοι μάζεψαν ό,τι χρήσιμο και το ανέβασαν στο Κάστρο.

Μέσα στην απογυμνωμένη Αθήνα, βασίλευε η ερήμωση και ο θάνατος.

Η Β΄ πολιορκία της Ακρόπολης άρχισε με πείσμα και από τα δύο αντιμαχόμενα μέρη.

Οι Έλληνες, με προσωρινό αρχηγό τον Αθηναίο Παναγή Κτενά αποφάσισαν να κυριεύσουν το «Σερπετζέ».[93]

Η επιχείρηση αποφασίστηκε και εκτελέστηκε τη 13η Νοεμβρίου. Σκληρή μάχη διεξήχθηκε, καθώς οι Έλληνες, ακάλυπτοι, πραγματοποιούσαν συνεχείς εφόδους. Τέλος κυρίευσαν το «Σερπετζέ», παρά τη λυσσαλέα άμυνα των Τούρκων και έριξαν μέσα στα πηγάδια που βρίσκονταν εκεί, τα πτώματα των φονευμένων Τούρκων. Στις μάχες που έγιναν διακρίθηκαν για τη γενναιότητά τους, ο Μήτρο Λέκκας, ο αδελφός του Γιωργάκης, ο Αναγνώστης Κιουρκατιώτης και άλλοι Μενιδιά-

---

93. *«Παρατείχισμα»* όπως το ονομάζει ο Σπ. Τρικούπης, κάτω από τη μεσημβρινή πλευρά της Ακρόπολης, που άρχιζε από το Ηρώδειο και προχωρούσε Ανατολικά προς το θέατρο Διονύσου.

τες. Ο Μήτρο Λέκκας μάλιστα, τραυματίστηκε κατά την έφοδο.[94]

Η έλλειψη του νερού από μέρους των Τούρκων έπαιξε αποφασιστικό ρόλο στην τύχη του Κάστρου, καθώς όλος ο χειμώνας πέρασε χωρίς βροχή και το νερό από τις δεξαμενές τελείωνε γρήγορα.

Ωστόσο οι Έλληνες έκαναν συνεχείς εφόδους για την εκπόρθηση του Κάστρου χωρίς όμως και να το πετύχουν. Η δεύτερη σπουδαία επιχείρηση έγινε την 5η Δεκεμβρίου, με την ευκαιρία της άφιξης του Ηλία Μαυρομιχάλη και του θείου του Κυριακούλη, οι οποίοι έφθασαν στην Αθήνα με αρκετούς Μανιάτες. Αλλά για ποιο λόγο, έφτασαν οι Μαυρομιχαλέοι με τους Μανιάτες στην Αθήνα;

Ο Γ. Ψύλλας στα απομνημονεύματά του, αναφέρει ότι ήταν περαστικοί και πήγαιναν στην Κάρυστο,[95] αλλά περισσότερο αποκαλυπτικός ο Δ. Κόκκινος, αναφέρει ότι σκοπός της άφιξης των Μαυρομιχαλέων ήταν η ανάληψη της αρχηγίας των στρατευμάτων της Αττικής από τον Ηλία.[96]

Και δεν ήταν η πρώτη φορά, που οι Αθηναίοι της πόλης προσπαθούσαν να ορίσουν αρχηγό της αρεσκείας τους.

Οι ίδιοι ήταν τελείως απόλεμοι και δεν διέθεταν ικανούς αρχηγούς που να γνωρίζουν την πολεμική τέχνη. Η παλικαριά των Ν. Σαρρή και Παναγή Κτενά δεν τους ανέδειξε σαν αδιαμφισβήτητους ηγέτες, γιατί εκτός από τους άλλους, αμφισβητούνταν και από τους ίδιους τους Αθηναίους.

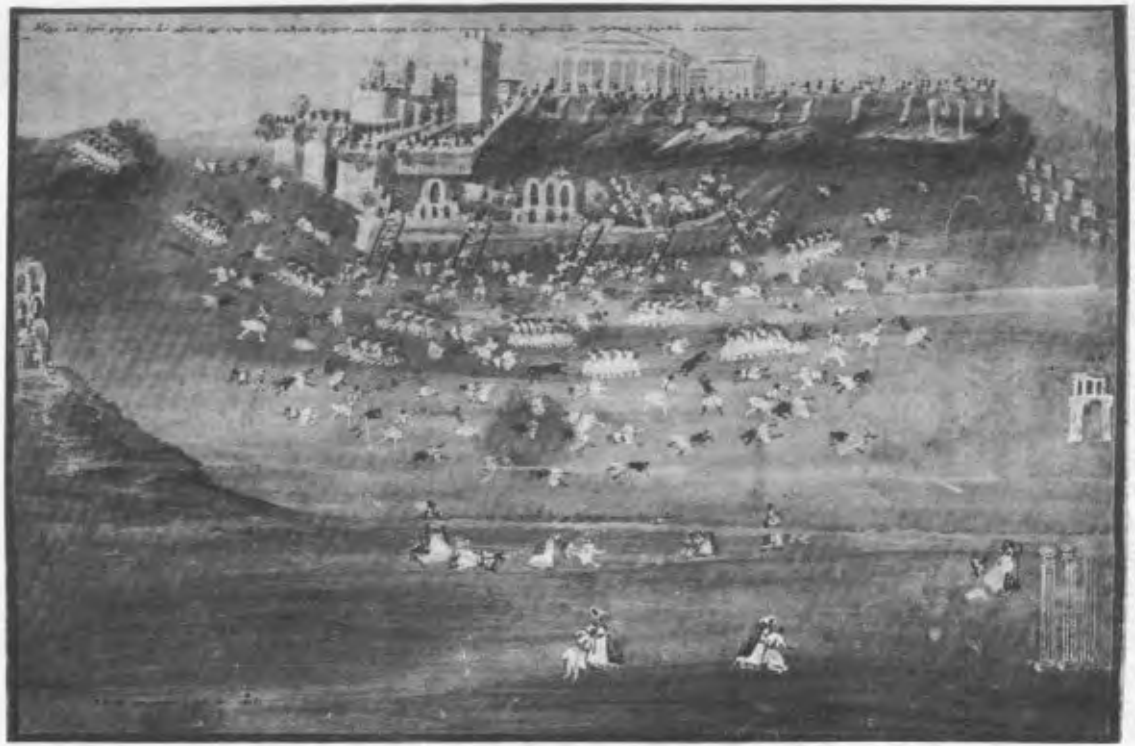
Όπως γράψαμε παραπάνω, οι Αθηναίοι θεωρούσαν τους χωρικούς της Αττικής κάτι «μεταξύ ανθρώπου και ζώου», όπως εύστοχα σημειώνει ο Δημ. Καμπούρογλου. Ήταν λοιπόν αδιανόητο να δεχθούν για αρχηγό κάποιο ξωτάρη της Αττικής όπως το Χατζή - Μελέτη Βασιλείου, που είχε διακριθεί σαν ηγετική και στρατιωτική προσωπικότητα και αναμφισβήτητα αδικήθηκε σ' αυτό το σημείο. Πολλοί ιστορι-

---

94. Σπ. Τρικούπη: Ιστορία της Ελληνικής Επαναστάσεως, όπ. π. τόμ. Β', σελ. 179, «... *Σαράντα Έλληνες εφονεύθησαν και επληγώθησαν· επληγώθη και ο οπλαρχηγός Δημήτριος Λέκκας...*».

95. Γ. Ψύλλα: Απομνημονεύματα... όπ. π. σελ. 73. «... *διαβαίνων εντεύθεν ο Ηλίας Μαυρομιχάλης εις Κάρυστον, ηθέλησε να δοκιμάσει με τον στρατόν του ηνωμένον μετά των Αθηναίων εάν ηδύνατο να εκπορθήσει δι' εφόδου το παρά των Τούρκων κατεχόμενον κέντρον της Ακροπόλεως...*».

96. Διον. Κόκκινου: Ελληνική Επανάστασις όπ. π. τόμ. 4ος, σελ. 102. «... *Μετά την ματαίωσιν της αποστολής του Νικηταρά οι Αθηναίοι προσεκάλεσαν ως αρχηγόν τον Ηλίαν Μαυρομιχάλην ο οποίος έφθασε εις Αθήνας με αρκετή δύναμην από Μανιάτας κατά τα τέλη Νοεμβρίου...*».



Α΄ πολιορκία της Ακρόπολης. Π. Ζωγράφου (διήγηση Ι. Μακρυγιάννη).

κοί σημειώνουν ότι παραγκωνίσθηκε. Το ίδιο μπορούμε να πούμε ότι αδικήθηκαν και οι Μενιδιάτες Αναγνώστης Κιουρκατιώτης και ιδιαίτερα οι τρομεροί πολέμαρχοι Λεκκαίοι. Οι Αθηναίοι δεν ήθελαν ούτε ν' ακούσουν περί ηγεσίας κάποιου «ξωτάρη» χωρικού.

Έτσι, παρατηρούμε μια σειρά από δοκιμές ηγετών, που όχι μόνο δεν απέδωσαν, αλλά και έβλαψαν με την ακαταλληλότητά τους τον Αγώνα στην Αττική (Δήμος Αντωνίου, Λιβέριος Λιβερόπουλος, ο Υδραίος Γεώργ. Νέγκας και οι αδελφοί Παναγής και Χρήστος Κτενάς, από τους οποίους ο δεύτερος αποδείχτηκε όχι μόνο ανίκανος αλλά και δειλός και επικίνδυνος).

Αυτή η εμμονή των Αθηναίων στον παραμερισμό των καπετανέων χωρικών, στους οποίους όμως όφειλαν την ελευθερία τους, αλλά και την ίδια τη ζωή τους, στοίχισε ακριβά σ' όλους τους κατοίκους της Αττικής, Αθηναίους και χωρικούς. Σ' αυτό φέρει ευθύνη και ο Δημήτριος Υψηλάντης, ηγέτης αγνός, αλλά όχι διορατικός στις επιλογές του. Για κάποια άλλη περίπτωση, ο Χρ.Βυζάντιος τον σκιαγραφεί ως εξής: «... *Ο Υψηλάντης ανήρ αγαθός, εύπιστος και αδυνάτου χαρακτήρος, μη θέλων να δυσαρεστήσει τινά, πολύ μάλλον δε να λυπήσει τους ικετεύοντες αυτόν...*[97]» Από τη μεριά τους οι Αθηναίοι άρχοντες, δεν είχαν καταλάβει ακόμα ότι η δύναμή τους είχε μειωθεί από τους Επαναστάτες, ότι με την ηρωϊκή τους έφοδο, οι χωρικοί την 25η Απριλίου του 1821, μαζί με την τουρκική εξουσία είχαν γκρεμίσει και τους άρχοντες που κυβερνούσαν την Αττική με την έγκριση των Τούρκων και ότι οι χωρικοί δεν θα επέτρεπαν πλέον «*να εξισασθώσι τα πράγματα κατά τον πρότερον τρόπον*».[98]

Αφού απέτυχον ο ένας μετά τον άλλον οι διορισμένοι αρχηγοί, ο Υψηλάντης σκέφθηκε να επιβάλλει τον Νικήτα Σταματελόπουλο ή Νικηταρά, (τον οποίον μάλιστα πήρε μαζί του όταν ήλθε στην Αθήνα αργότερα, για να διώξει από το Κάστρο τους Σαρρή - Λέκκα). Όμως η διαφωνία του Κολοκοτρώνη με τον Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη για διαφορετικούς λόγους, καθώς και ο κίνδυνος της Πελοποννήσου, ματαίωσαν το διορισμό του Νικηταρά, παρά τη σφοδρή επιθυμία των Αθηναίων προκρίτων και του Υψηλάντη. «*Μετά την ματαίωσιν της αποστολής (αναφέρει ο Δ. Κόκκινος) του Νικηταρά, οι Αθηναίοι προσκάλεσαν ως αρχηγόν τον Ηλίαν Μαυρομιχάλην, ο οποίος και έφθασεν εις τας Αθήνας με*

---

97. Απομνημονευματα αγωνιστών του 21.
Χρ. Βυζαντίου όπ. π. τόμ. 10 σελ. 26 - 27.
98. ΑΠ. Β' 8

τον θείον του Κυριακούλην και αρκετήν δύναμιν από Μανιάτας κατά τα τέλη Νοεμβρίου. Εις τον νεαρόν αρχηγόν έγινεν ενθουσιώδης υποδοχή και εκείνος τόσον συνεκινήθη ώστε είπε: Θεωρώ καύχημά μου και μόνο το να είμαι εις όλην μου την ζωήν στρατιώτης απλούς εις τας Αθήνας...»[99]

Με την ευκαιρία της άφιξης του Ηλία Μαυρομιχάλη, οι Αθηναίοι της πόλης θέλησαν να επιδείξουν τη γενναιότητά τους με έφοδο κατά του πολιουρκούμενου Κάστρου. Φυσικά στηρίζονταν και στη μαχητικότητα των χωρικών, οι οποίοι αν και χολωμένοι για τους συνεχείς παραγκωνισμούς, δεν έπαψαν να πολεμούν τον εχθρό.

Η εξιστόρηση των γεγονότων από το Γ. Ψύλλα, ο οποίος ήταν παρών στο συμβούλιο που προηγήθηκε της πολεμικής επιχείρησης, είναι ενδεικτική των συναισθημάτων των παρευρισκομένων. *«Ευρέθην κι εγώ (αναφέρει ο Γ. Ψύλλας), εις το πολεμικόν τούτο συμβούλιον, όπως μετά την έκθεσιν του σχεδίου, ο Ηλίας Μαυρομιχάλης - άλλως αξιότιμος και γενναίος ανήρ - ερωτά τον ένα κατόπιν του άλλου τους λοχαγούς των Αθηναίων, τις εξ αυτών αναλαμβάνει να βάλη πρώτος την κλίμακα επί του τοίχου εκείνου της Ακροπόλεως του περικλείοντος τον ομφαλόν αυτής.*

Και επειδή πάντες εσιώπων, ο Μαυρομιχάλης υπόσχεται αμοιβήν 1000 γροσίων, εις τον μέλλοντα να αναλάβει το καθήκον τούτο. Και πάλιν σιωπή. Διπλασιάζει την αμοιβήν. Και πάλιν ουδεμία απάντησις. Λέγει προς τον Δημήτριον Λέκκαν κατ' όνομα, αδελφόν του Αναστασίου, του θριαμβεύσαντος κατά την εν Χαλανδρίω μάχην: «Πώς σιωπάς, καπετάν Λέκκα; Διατί δεν αναλαμβάνεις το προτεινόμενον καθήκον; Εγώ δεν ήθελον απαιτήσει τούτο από σας, αν οι εδικοί μου άνδρες εγνώριζον ως σεις τον τόπον». Τότε ο Λέκκας είπεν αφελώς:

Μπέη η καρδιά μου είναι σπωσούν ραγισμένη δια τον πρόσφατον θάνατον του αδελφού μου». Και πάλιν επέρχεται σιωπή. Τότε αναλαμβάνω εγώ να εξηγήσω προς τον Μαυρομιχάλην, ότι το σχέδιόν του τούτο ήταν αδύνατον να εκτελεσθή, και δια τούτο δεν προθυμοποιούνται οι άνδρες μας να αναλάβωσι τούτο, διότι θέλουν απωλεσθώσι πολλοί άνδρες ματαίως».[100]

Τότε, κι ενώ όλοι βρισκόνταν σε αμηχανία, ανέλαβε το εγχείρημα ο Αθηναίος Λουκάς Νίκας, δηλώνοντας ότι δεν ήθελε καμία αμοιβή γι' αυτό.

Την 5η Δεκεμβρίου λοιπόν, τη χαραυγή, έγινε η επίθεση. Ο Λουκάς Νίκας έβαλε πρώτος τη σκάλα, αλλά τραυματίστηκε βαρύτατα και

---

99. Δ. Κόκκινου, Ελληνική Επανάστασις όπ. π. τόμ. 4ος σελ. 102.
100. Γ. Ψύλλα: *«Απομνημονεύματα»* όπ. π. σελ. 73 κ. ε.

σε δύο μέρες πέθανε.[101] Οι Έλληνες προσπαθούσαν να κάψουν την κεντρική πύλη και της έβαλαν φωτιά, οι Τούρκοι όμως την έσβησαν και καθώς ο πόλεμος μαινόταν, οι Έλληνες είχαν απώλειες είκοσι πέντε άνδρες, στην προσπάθειά τους ν' ανοίξουν την πόρτα.

Μετά την ελληνική αυτή αποτυχία, οι αψιμαχίες συνεχίσθηκαν χωρίς όμως αποτέλεσμα.

Η επόμενη μεγάλη προσπάθεια έγινε την 18η Απριλίου. Πλήθος κόσμου είχε μαζευτεί από τα χωριά για να πάρει μέρος στην επίθεση. Οι Έλληνες είχαν κατασκευάσει έναν υπόνομο κάτω από τα τείχη της Ακρόπολης και είχαν τοποθετήσει εκεί μεγάλη ποσότητα εκρηκτικών υλών. Αφού κάλεσαν τους Τούρκους να παραδοθούν κι αυτοί αρνήθηκαν, έβαλαν φωτιά και ακολούθησε φοβερή έκρηξη, η οποία άνοιξε μια μεγάλη τρύπα στο τείχος. Στο σημείο αυτό σκοτώθηκαν δέκα Τούρκοι. Οι Έλληνες πραγματοποίησαν αρκετές εφόδους χωρίς όμως το ποθούμενο αποτέλεσμα. Οι Τούρκοι αμύνονταν σθεναρά.

Όμως, μετά την αχρήστευση από την έκρηξη της τρίτης πύλης (τις δύο άλλες είχαν κυριεύσει οι Έλληνες κατά την πρώτη επίθεση της 5ης Νοεμβρίου), οι πολιορκημένοι περιορίστηκαν στο κεντρικό μέρος της Ακρόπολης υποφέροντας τα πάνδεινα, ιδιαίτερα λόγω έλλειψης νερού και κάποιας θανατηφόρου επιδημίας.

Στη μεγάλη επίθεση της 18ης Απριλίου σκοτώθηκαν δεκαεπτά Έλληνες κατά το Σουρμελή και μεταξύ αυτών και *«... ο λεοντόκαρδος Δημήτριος Σκευάς ο Χαστιεύς»*· πρόκειται για το Χασιώτη καπετάνιο Μήτρο Τσεβά που ανδραγάθησε στη μάχη του Δραγουμάνου μαζί με τον Αναστάση Λέκκα. Διακρίθηκαν στις παράτολμες εφόδους εναντίον του κάστρου, οι Μενιδιάτες καπετανέοι Αναγνώστης Κιουρκατιώτης, Μήτρος Λέκκας και ο αδελφός του Γιωργάκης Λέκκας, οι οποίοι είχαν όμως και αρκετά θύματα στα στρατιωτικά τους σώματα.[102]

Με έγγραφο των Αθηναίων Εφόρων και Κριτών ήδη από τις 29 Ιανουαρίου 1822, προτείνονται για το αξίωμα του πεντηκόνταρχου, ανάμεσα σ' άλλους, οι Μενιδιάτες Μήτρος Λέκκας και Χατζη - Αναγνώστης Κιουρκατιώτης, καθώς και ο Μήτρος Τσεβάς Χασιώτης που σκοτώθηκε αργότερα στις 18 Απριλίου.[103]

---

101. Λανθασμένα ίσως ο Σουρμελής γράφει ότι ο Λουκάς Νίκας σκοτώθηκε στην έφοδο της 18ης Απριλίου 1822. Ο αυτόπτης Γ. Ψύλλας είναι κατηγορηματικός, περιγράφονταςτην προπαρασκευή και επίθεση της 5ης Δεκεμβρίου 1821. (Γ. Ψύλλα όπ. π. σελ. 74).

102. ΑΠ. Β΄ 18

103. ΑΠ. Β΄ 7

Μετά την έφοδο της 18ης Απριλίου, οι Έλληνες περιορίσθηκαν σε αψιμαχίες υπολογίζοντας ότι οι Τούρκοι, καθώς έφτανε το καλοκαίρι και δεν θα είχαν νερό να πιουν, θα παραδίνονταν σύντομα. Έτσι κι έγινε. Οι Τούρκοι άρχισαν τις διαπραγματεύσεις και μην έχοντας περιθώρια επιλογής λύσεων υπέγραψαν τη συνθήκη της παράδοσής τους και την 10η Ιουνίου 1822 παραδόθηκαν.

Το εξαιρετικό αυτό γεγονός παρακολούθησε πλήθος κόσμου από τα χωριά της Αττικής, που είχε μαζευτεί εκεί από την προηγούμενη μέρα.

Στις οκτώ το πρωί άνοιξαν οι πόρτες του Κάστρου και ο Τούρκος διοικητής πρόσφερε σε ασημένιο δίσκο το κλειδί του Κάστρου στους πρόκριτους και τους καπετανέους που με επικεφαλής το Μητροπολίτη είχαν ανέβει ως εκεί.

«Αυτή είναι η θέληση του Αλλάχ!» είπε ο Τούρκος διοικητής. Οι πόρτες άνοιξαν και η Ακρόπολη γέμισε Έλληνες, καθώς οι πρωινές ακτίνες του ήλιου χάϊδευαν τα αιώνια μάρμαρα.

Η παράδοση του φρουρίου της Ακρόπολης σήμαινε την εξάλειψη της τελευταίας τουρκικής εστίας στην Αττική, η οποία ήταν πλέον ολοκληρωτικά ελεύθερη.

Στον αγώνα αυτόν, οι Μενιδιάτες έδωσαν το παρόν από την πρώτη στιγμή και ο φόρος αίματος που πλήρωσαν για την εκπόρθηση του Κάστρου, ήταν βαρύς. Μόνο οι Λεκκαίοι έχασαν πενήντα τουλάχιστον ανθρώπους.[104]

Μετά την παράδοση και αφού δόθηκε νερό να πιούν οι μισοπεθαμένοι Τούρκοι, ένα επινίκειο παραλήρημα κατέλαβε το πλήθος που είχε ανέβει στην Ακρόπολη.

Θύμα του ενθουσιασμού του, έπεσε δυστυχώς, ο Αθηναίος καπετάνιος Παναγής Κτενάς, ο οποίος από απροσεξία διαμελίστηκε από το κανόνι που έριχνε τις χαιρετιστήριες βολές.

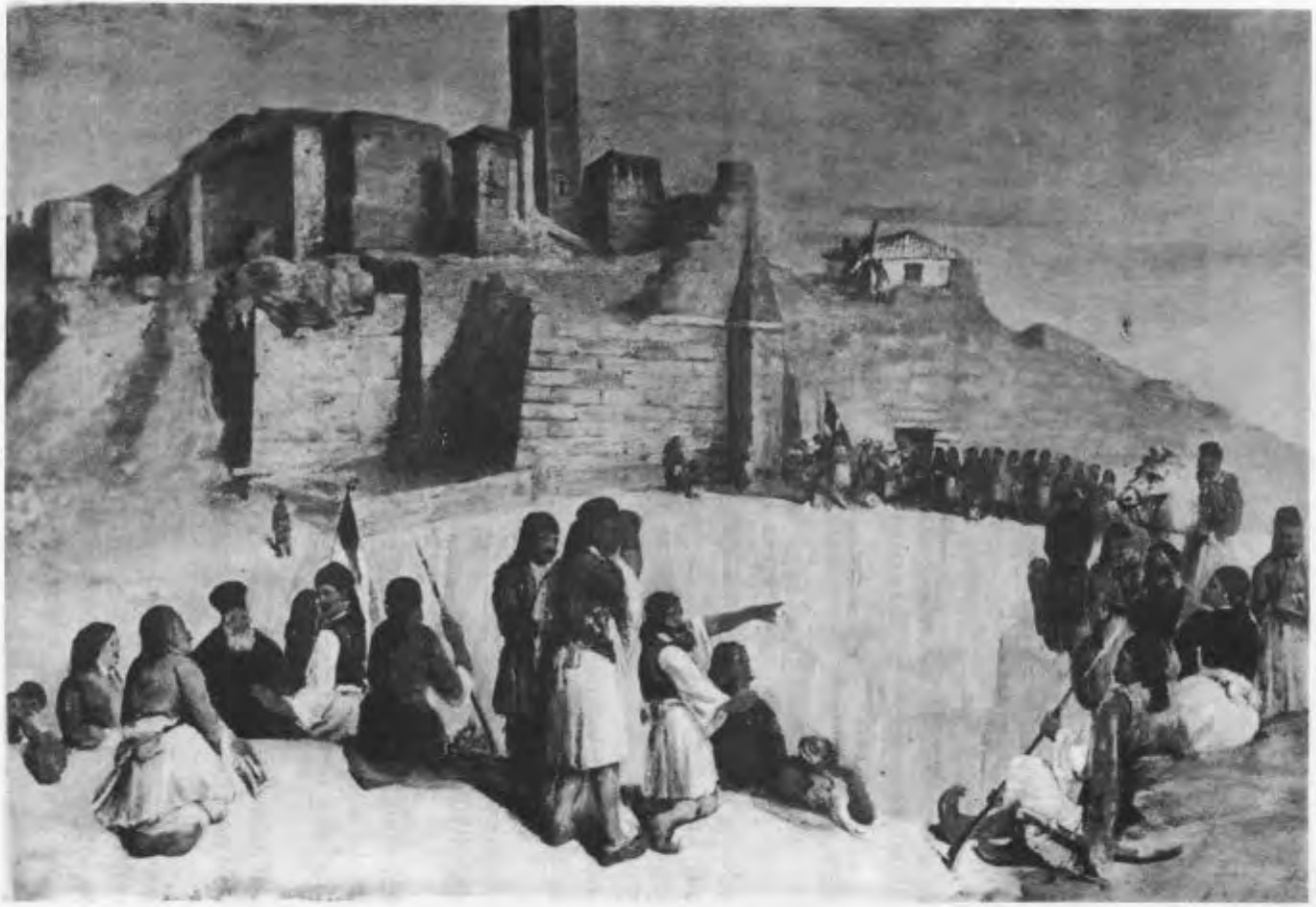
Από τους 2500 Τούρκους είχαν επιζήσει από τις μάχες και τις κακουχίες μόνο 1140, κι απ' αυτούς οι μισοί ήταν άρρωστοι.

Κι ενώ κατά το Γάλλο πρόξενο, τον τουρκόφιλο FAUVEL, οι νικητές αρχικά έδειξαν συγκινητική ανθρωπιά μετά τη συνθηκολόγηση, μεταφέροντες τους ασθενείς Τούρκους ακόμη και στους ώμους τους, μετά από λίγες μέρες η συνθήκη παραβιάστηκε και ακολούθησε αναίτια σφαγή τετρακοσίων Τούρκων.[105].

---

104. ΑΠ. Β' 18

105. Η σφαγή έγινε την 28η Ιουνίου και από τους Τούρκους σώθηκαν τελικά πεντακόσιοι πενήντα που μεταφέρθηκαν με μέριμνα των προξένων Αυστρίας και Γαλ-



Η παράδοση των πολιορκημένων τούρκων στην Ακρόπολη. Πίνακας Ι. Δούκα. Συλλογή Κουτλίδη εις Εθνική Πινακοθήκη.

Το φοβερό αυτό συμβάν, θα μπορούσε να αναφερθεί σαν κάτι συνηθισμένο την εποχή εκείνη, καθώς οι παρασπονδίες και οι αγριότητες και από τις δύο πλευρές, ήταν συχνό φαινόμενο.

Επειδή όμως επιρρίπτονται από τον Άγγλο ιστορικό και γνωστό μισέλληνα GEORGE FINLAY ευθύνες στο Μενιδιάτη Μήτρο Λέκκα, επιβάλλεται να δούμε το θέμα διεξοδικότερα.

Αναφέρει σχετικά ο FINLAY: *«Η Ελληνική Κυβέρνηση είχε δώσει εντολή σε δύο εφόρους, τον Πατρινό Ανδρέα Καλαμογδάρτη και τον Κερκυραίο Αλέξανδρο Αξιώτη, να φροντίσουν ώστε οι Τούρκοι να αναχωρήσουν αμέσως. Εκείνοι όμως αμέλησαν... είχε μαθευτεί στην Αθήνα ότι οι Τούρκοι πέρασαν τις Θερμοπύλες.*

Κάποιος χωρικός της Αττικής ονόματι Λέκκας, γενναίο παλληκάρι και καπετάνιος, αλλά κατά τα άλλα άξεστος Αρβανίτης, ξεσήκωσε τους Αθηναίους να δολοφονήσουν τους αιχμαλώτους, ώστε μ' αυτή την πράξη να καταλάβουν οι πάντες ότι δεν το έχουν σκοπό να καταθέσουν τα όπλα. Το χειρότερο απ' όλα στην προκειμένη περίπτωση, είναι πως ούτε οι έφοροι ούτε οι δημογέροντες έκαναν καμιά προσπάθεια, για να αποτραπεί η σφαγή... Ο Λέκκας που πρωτοστάτησε στις σφαγές, όταν ήρθε αργότερα στην Αττική σαν κατάσκοπος, μετά τη συνθηκολόγηση της Ακρόπολης, το 1827, έπεσε στα χέρια των Τούρκων και εκτελέστηκε με βασανιστήρια στη Χαλκίδα...»[106]

Είναι σαφές ότι ο FINLAY αναφέρεται στο Μήτρο Λέκκα, απ' όσο όμως γνωρίζουμε, μόνο αυτός επιρρίπτει ευθύνες σε συγκεκριμένο πρόσωπο. Ιστορικοί Έλληνες και ξένοι, καθώς και περιηγητές αναφέρουν τα γεγονότα και τα αποδίδουν στον πανικό που δημιουργήθηκε από την είδηση, ότι ο Χουρσίτ - πασάς κατέβαινε προς την Αττική με 30.000 στρατό! Ο πληθυσμός πανικόβλητος έτρεχε προς τον Πειραιά· οργή και φόβος είχε καταλάβει τους Έλληνες κι έτσι ακολούθησαν τα αναπόφευκτα γεγονότα.

Αντιλαμβάνεται κανείς τι θα συνέβαινε, όταν σε λίγες μέρες θα έφτανε ο εντολοδόχος του Χουρσίτ. Οι ντόπιοι Τούρκοι, αιμοχαρείς και εκδικητικοί, δεν θα άφηναν κανένα Έλληνα ζωντανό.

Η εξόντωσή τους λοιπόν εξαιτίας της περίστασης, ήταν η πρώτη προϋπόθεση επιβίωσης για τους Έλληνες. Τα ανθρωπιστικά αισθήμα-

---

λίας, και οι υπόλοιποι διασκορπίσθηκαν ή πέθαναν από τις κακουχίες της πολιορκίας. Βλ. Κυρ. Σιμόπουλου: Πώς είδαν οι ξένοι την Ελλάδα του 21, όπ. π. τόμ. Ι σελ. 511, (1821 - 22). Βλ. και ΑΠ Β΄ 10.

106. Γεωργ. Φίνλεϋ: Ιστορία της Ελληνικής Επαναστάσεως τόμ.Α΄ σελ. 362 - 363.

τα παραμερίσθηκαν μπροστά στο μεγάλο εθνικό κίνδυνο του αφανισμού των Ελλήνων.

Ήταν όμως ένα συνηθισμένο γεγονός η σφαγή των τετρακοσίων Τούρκων; Ας δούμε πως αντιμετωπίστηκαν τότε άλλες παρόμοιες περιπτώσεις.

Τον Απρίλιο του 1821 κατά την κάθοδο του Ομέρ Βρυώνη και του Κιοσέ Μεχμέτ, οι Έλληνες οπλαρχηγοί αποφάσισαν τη σφαγή όλων των Τούρκων της περιοχής τους που είχαν παραδοθεί σε διάφορα μέρη της Στερεάς Ελλάδας. Η απόφαση αυτή εκτελέστηκε αμέσως και θανατώθηκαν περισσότεροι από δύο χιλιάδες Τούρκοι.

Ειπώθηκε ακόμα ότι μετά την άλωση της Τριπολιτσάς ακολούθησε φοβερή σφαγή Τούρκων, τέτοια που το άλογο του Κολοκοτρώνη δεν πάτησε χώμα, παρά μόνον πτώματα Τούρκων κατά την είσοδό του στην πόλη.

Η αιτία ήταν πιθανώς ο φόβος των Ελλήνων, ότι οι Τούρκοι που θα διέφευγαν θα οδηγούσαν τα επερχόμενα στίφη εναντίον τους από τα περάσματα που ήξεραν, όπως σωστά σημειώνει ο Ι.Φιλήμων: «*... οι ντόπιοι Τούρκοι γνώριζαν όλας τας οδούς και όλας τας θέσεις και όλην εκ του πλησίον την στρατιωτικήν κατάστασιν των Ελλήνων, μεγάλων αληθώς δυστυχημάτων εγένοντο παραίτιοι, όσοι σωζόμενοι εκ της αιχμαλωσίας και του θανάτου επανήρχοντο μετά των πολεμίων δυνάμεων, πρώτοι και κύριοι οδηγοί τούτων...*».[107]

Και τέλος ο Χρ. Βυζάντιος αναφέρει ότι «*η ενοχοποίηση για αποστασία διαφόρων περιοχών που κατείχαν οι Τούρκοι γινόταν συστηματικά από τους Έλληνες και φαίνεται ότι ήταν πολεμική ανάγκη. Τα ελληνικά πολεμικά πλοία, γράφει «οσάκις αιχμαλώτιζαν πολλούς Τούρκους, απεβίβαζον και τινας εξ' αυτών εις Νάξον, Τήνον, Σύρον και λοιπάς νήσους, παραγγέλλοντες τους κατοίκους να τους φονεύωσιν, όπερ και εγένετο, ίνα ούτως ενοχοποιηθώσι και ούτοι ως αποστάται του Σουλτάνου...*»[108]

Η τελευταία αυτή μαρτυρία του Βυζάντιου μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι είναι πολύ πιθανόν να υπήρχε γενική διαταγή ανωτέρας Αρχής.

Δεν χρειάζεται να αναφερθούμε στις αγριότητες και παρασπονδίες των Τούρκων, ούτε και στις τρομερές και αναίτιες σφαγές που διέπρα-

---

107. Ι. Φιλήμων: Δοκίμιο ιστορικό περί της Ελληνικής Επαναστάσεως, τόμ. Γ' σελ. 72 - 73, (Αθήναι 1859 - 1861).

108. Χρ. Βυζαντίου: Ιστορία των κατά την Ελληνικήν Επανάστασιν εκστρατειών κ.λπ. (Αθήναι 1901, σελ. 34).

ξαν κατά των Ελλήνων. Αν ο FINLAY είναι ακριβής στις πληροφορίες του περί του Λέκκα, δεν το γνωρίζουμε. Είναι όμως γεγονός ότι, τόσον οι Έλληνες καπετανέοι και στρατιώτες όσο και ο λαός, ήταν σε αναβρασμό και τα γεγονότα ήταν αναπόφευκτα.[109] Σ' αυτά έλαβαν μέρος όλοι, σαν να είχαν καταληφθεί από αμόκ.

Σήμερα, βέβαια, ο ψύχραιμος στοχαστής καταδικάζει χωρίς συζήτηση τέτοιες πράξεις, όμως η Επανάσταση ήταν τότε σε πλήρη εξέλιξη με όλη την αγριότητά της.

Ίσως οι Λεκκαίοι, να είχαν περισσότερους λόγους από τους άλλους να πρωτοστατήσουν και να ζητήσουν εκδίκηση, αν θυμηθούμε ότι ο πατέρας τους σφαγιάστηκε στην κάθοδο του Ομέρ Βρυώνη και το πτώμα του ρίχτηκε στα σκυλιά. Ο αδελφός τους Αναστάσιος σκοτώθηκε στο Χαλάνδρι αφού προηγουμένως τον βασάνισαν απάνθρωπα οι Τούρκοι. Οι πληγές του Μήτρου Λέκκα δεν είχαν ακόμα κλείσει και δεκάδες συγγενείς τους είχαν πέσει θύματα της θηριωδίας των Τούρκων και είχαν σφαγιασθεί, σκοτωθεί ή αιχμαλωτισθεί. Τα προσωπικά βιώματα δεν μπορούσαν να παραμεριστούν εύκολα.

Το περίεργο είναι, ότι ο Δράμαλης που κατέβαινε με 30.000 στρατό

---

109. Γ. Ψύλλα «*Απομνημονεύματα*» όπ. π. σελ. 83. Διηγείται ο ίδιος: «... *Ο Ιωάν. Βλάχος, ο σημαντικώτερος τότε μεταξύ των αρχόντων μοι είπεν, εις απάντησιν της επιμόνου προτροπής μου όπως ενεργήσωσι το ταχύτερον την αποπομπήν των Οθωμανών, ότι είμαι πολύ απλούς, νομίζων ότι τα Αθηναιόπουλα ήθελον αφήσει ποτέ τας χανούμισσας και τας κόρας των Οθωμανών να αναχωρήσωσιν εντεύθεν...*».

Βλ. και Κάρπου Παπαδόπουλου: Ανασκευή των εις την Ιστορίαν των Αθηνών αναφερομένων, Αθήνα 1837 σελ. 5. «... *Γνωρίζει καθείς, ότι δεν υπήρχον κατά το 1822 έτος Στρατιωτικοί Νόμοι· παρεδέχθησαν μόλις κατά το 1823 οι Γαλλικοί Νόμοι από την εν Άστρει Β' εθνοσυνέλευσιν...*».

Βλ. και F.C.H. POUQUEVILLE: Ιστορία της Ελλην. Επαναστάσεως τόμ. Δ' Αθήναι 1891 σελ. 61. «... *Ο υπερασπιστής του Καπετάν πασά δολοφόνου των Χίων, απέδιδε την κρεούργησιν των Τούρκων εις τους εκ νήσου ταύτης καταφυγόντας εν Αθήναις...*» (υποσημείωση). Η πρόσφατη καταστροφή της Χίου από τους Τούρκους κατά τον Απρίλιο έφερε στην Αθήνα αρκετούς από τους Χιώτες που γλύτωσαν από τη μεγάλη σφαγή των αθώων Χριστιανών και τα αισθήματα των ανθρώπων αυτών ήταν εύλογα. Κατά τον Σπ. Τρικούπη (τόμ. Β' σελ. 154) από τις 113.000 Έλληνες της Χίου μόνο 1.800 έμειναν ζωντανοί και όσοι πρόλαβαν να φύγουν. Από όσους έμειναν 23.000 σκοτώθηκαν και 47.000 «*ηνδραποδίσθησαν*», (μεταφέρθησαν στη Μ. Ασία και από εκεί στα σκλαβοπάζαρα).

Είναι χαρακτηριστικό του μισελληνισμού του Φίνλεϋ, ότι στην περιγραφή της σφαγής της Χίου αποφεύγει να αναφερθεί σε συγκεκριμένους αριθμούς θυμάτων και προσπαθεί μάλιστα να παρουσιάσει τον αιμοβόρο ναύαρχο των Τούρκων Καρά - Αλή σαν ενδιαφερόμενο να περιορίσει την καταστροφή της Χίου!!

προς την Πελοπόννησο, αφού έφτασε στη Θήβα την 1η Ιουλίου και την κατέστρεψε, στην πορεία του προς την Πελοπόννησο, παρέκαμψε την εγκαταλειμένη Αθήνα και συνέχισε το δρόμο του.

Οι υπερασπιστές της Αθήνας είχαν κλειστεί στην Ακρόπολη με αρχηγούς τους Γιαν.Βλάχο και Νικ. Ζαχαρίτσα, με την απόφαση να αμυνθούν μέχρι θανάτου. Ο Δράμαλης όμως, κατευθύνθηκε ταχύτατα προς τη Μεγαρίδα όπου οι εξακόσιοι Τριπολιτσιώτες υπό τους Ρήγα Παλαμήδη και Γ. Σέκερη, τρόμαξαν μπροστά στο πλήθος του τουρκικού στρατού, άφησαν αφύλακτα τα δερβένια και έτσι ανενόχλητος ο Δράμαλης έφτασε στις 6 Ιουλίου στην Κόρινθο.

Το απόρθητο κάστρο της Ακροκορίνθου εγκαταλείφθηκε χωρίς μάχη στα χέρια του. Ο τρόμος είχε απλωθεί στην Πελοπόννησο.

Η ΔΙΧΟΝΟΙΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

Μετά την παράδοση της Ακρόπολης στους Έλληνες, ξέσπασε φιλονικία ανάμεσά τους, για τον τρόπο διανομής των λαφύρων, τα οποία συμφώνησαν να ασφαλίσουν σε αποθήκες.[110]

Εξακολουθούσαν όμως να φιλονικούν ενώ ο Δράμαλης βρισκόταν στην Πελοπόννησο με 30.000 στρατό και οι Κιοσέ Μεχμέτ και Κιουταχής, κατέβαιναν απειλητικά προς τη Στερεά Ελλάδα με 12.000 στρατό.

Το Φρούραρχο Παναγή Κτενά που σκοτώθηκε, αντικατέστησαν οι Αθηναίοι με τον αδελφό του Σπύρο Κτενά ή Μπατζακάτζα, ο οποίος αποδείχθηκε όχι μόνον ανόητος αλλά και επικίνδυνος.

Αφου πέρασε ο κίνδυνος του Δράμαλη, ο Αθηναίος οπλαρχηγός Νικ. Σαρρής με μια έξυπνη ενέργειά του και με δεκαπέντε μόνο παλικάρια, έδιωξε από την Ακρόπολη τους ανθρώπους του Φρούραρχου Κτενά και ανέλαβε πραξικοπηματικά αλλά χωρίς αιματοχυσία τη φρουραρχία, απελευθερώνοντας όσους άδικα είχε φυλακίσει ο φρούραρχος Σπ. Κτενάς.

Μαζί του συμπαρατάχθηκαν οι Λεκκαίοι και ο Μελέτης Βασιλείου με τα παλικάρια τους. Ο Μήτρο Λέκκας ανέλαβε από κοινού με το Ν. Σαρρή τη φρουραρχία και έστειλαν τον Σπ. Κυριακό με εκατό άντρες για τη φρούρηση των στενών της Μεγαρίδας (Μεγάλα Δερβένια), σε βοήθεια των Δημ. Υψηλάντη και Νικηταρά οι οποίοι ήδη βρίσκονταν εκεί.

Η ομάδα του Κτενά, μαζί με τον Ιωάν. Βλάχο και τους Συμεών και Νικόλαο Ζαχαρίτσα, κατέφυγε στα στενά της Μεγαρίδας μαζί με τους στρατιώτες τους για να ενισχύσουν τον Υψηλάντη και το Νικηταρά, στην προσπάθειά τους να εμποδίσουν την οπισθοχώρηση του Δράμα-

---

110. Κάρπου Παπαδόπουλου: «*Ανασκευή των εις την Ιστορίαν των Αθηνών αναφερομένων*» όπ. π. σελ. 8.

βλ. και Μακρυγιάννη Απομνημονεύματα. Εκδόσεις ΠΕΛΛΑ, σελ. 84. «*... το βιόν τους (των Τούρκων) τόκαμαν δύο μερίδια· ένα να πάρουν εκείνοι όπου τους πολιορκούσαν και τ' άλλο να μείνει δια το κάστρο, να πουληθεί και με τα χρήματα να το φοδιάσουνε απ' όλα τ' αναγκαία. Κουβάλησαν το βιόν απάνου 'στα μαγαζιά εις το κάστρο. Το δοκίμασαν ένα χέρι πρώτα οι πρόκριτοι· ήταν ο Γερο Ζαχαρίτζας κι ο ανιψιός του Νικολάκης, ήταν οι Βλαχαίγοι, ο Βρανάς κι άλλοι. Είχαν αρχηγό τον Μπατζακάτζα (Σπ. Κτενά)...*».

λη προς τη Στερεά Ελλάδα. *«Αλλ' ο κύριος σκοπός των ήτον να ενεργήσωσι κατά του Σαρρή...».*[111]

Ο Κτενάς και η ομάδα του, κάλεσαν στην Αθήνα τους Υψηλάντη και Νικηταρά για να επέμβουν και να τους αποκαταστήσουν στη φρουραρχία.

Μάταια ο Υψηλάντης, έστελνε διαταγές από την Κούλουρη στους Καπετανέους να κατέβουν από το Κάστρο και να πάνε στα δερβένια της Μεγαρίδας. Αυτοί, ασφαλισμένοι στο Κάστρο, αρνούνταν να το παραδώσουν στη φατρία του Σπ. Κτενά.

Στις 21 Αυγούστου, οι Υψηλάντης και Νικηταράς έφτασαν στην Αθήνα για να τακτοποιήσουν το θέμα. Ούτε οι παρακλήσεις, ούτε οι απειλές, έπεισαν τους καπετανέους.[112]

---

111. Δ. Σουρμελής: Ιστορία των Αθηνών. όπ. π. σελ. 50.

112. ΑΠ. Β' αρ. 11, 12, 13 και 14. Βλ. και εις «Μνημεία της Ιστορίας των Αθηναίων» του Δ. Καμπούρογλου, παράρτημα σελ. ζ, η, θ. Βλ. και Γ. Ψύλλα, όπ. π. σελ. 88. *«Ανέβημεν λοιπόν εις την Ακρόπολιν την ιδίαν εκείνην νύκτα, εύρομεν τον Σαρήν και τον επείσαμεν να γράψει προς τον Υψηλάντην και Νικηταράν ως ημείς εμέλλομεν να τω υπαγορεύσωμεν. Έστησε δ' εκείνος αμυδρόν φώς λυχναρίου κατά γής και ήρχισε να γράφη καθ' υπαγόρευσίν μας. Αλλ' αίφνης βλέπομεν ιστάμενον παρά την θύραν του δωματίου εν ώ ευρισκόμεθα τον Γεώργ. Λέκκαν (άλλως Δελή - Ρουμάνην καλούμενον), ένα των τριών αδελφών Λέκκα, του εν τη μάχη του Χαλανδρίου πεσόντος Αναστασίου και του Δημητρίου. Ούτος δε αφού επ' ολίγον ηκροάσθη σιωπηλώς τα προς τον Σαρήν υφ' ημών υπαγορευόμενα, πλησιάζει προς τον Σαρήν και τω λέγει: «Δεν είναι αυτός ο τρόπος με τον οποίον πρέπει να απαντήσεις εις αυτούς τους..., αλλά ούτω πρέπει να τους γράψης».* Και στρέφων το στόμιον του τουφεκίου προς τον χάρτην, λέγει: *«Εσύ, πρίγκηπα, και σύ, Νικήτα, να ξεκουμπιστήτε απ' εδώ, και φρούριον ημείς δεν σας δίδομεν, διά να το αφήσετε να το πάρουν οι Τούρκοι, ως αφήσατε προσφάτως τον Ακροκόρινθον. Να φύγετε λοιπόν αμέσως αύριον όθεν ήλθατε, διότι, μα τον Θεόν, θέλει γεμίσει η πόλις καπέλλα (εννοών τους περί τον Υψηλάντην ευρωπαϊκώς ενδεδυμένους). Και ώρμησεν αμέσως εις την προς το κατάλυμα του Υψηλάντου σκοπεύουσαν κανονιοστοιχίαν και έδραξεν ευθύς το υπέκκαυμα, δια να πυροβολήσει κατ' αυτού, και μόλις ηδυνήθημεν, ο Σαρής και ημείς και άλλοι άνδρες του φρουρίου, να αναχαιτίσωμεν την οργήν του ανδρός τούτου. Αλλά μετά τρεις ή τέσσαρας ημέρας ήλθεν ο Οδυσσέας Ανδρίτζου μετάτου Ιωάννου Γούρα και πολλών συνάμα στρατιωτών εις Αθήνας και εις τούτους παρέδωκεν ο Σαρής το φρούριον ως ήτο, πλήρες λαφύρων και τινων γυναικών Οθωμανίδων».*

Παραθέτουμε επίσης ποίημα αγνώστου ποιητή που δημοσιεύτηκε εις *«Νέα Πανδώρα»* τόμ. στ', σελ. 216. Σ' αυτό περιγράφονται τα γεγονότα και διαφαίνονται οι χαρακτήρες και συναισθήματά των ανθρώπων. Το παραθέτουμε ολόκληρο:

Εις δυό φατρίας ο λαός σχίζεται της Αθήνας·
Βλαχαίοι το κάστρο εκράτηγαν, Σαρής Λέκκας το παίρνουν
Είν' ο Σαρής απ' του Ψειρή κι ο Λέκκας Μενιδιάτης.
Βλαχαίοι τον πρίγκιπα έφεραν μαζί και τον Νικήτα.

Ενώ όμως συνεχίζονταν οι διενέξεις, με κοινή απόφασή τους οι Σαρρής, Λέκκας και λοιποί, έστειλαν αντιπροσωπεία στον Οδυσσέα Ανδρούτσο, που βρισκόταν στη σπηλιά του στον Παρνασσό, πάνω από τη Βελίτσα, καλώντας τον να έλθει για να του παραδώσουν την Ακρόπολη.

Χαρακτηριστικά ιστορεί ο Ι. Μακρυγιάννης. *«Τότε συναχτήκανε όλοι οι νοικοκυραίοι και οι αρχηγοί οπούχουν το Κάστρο κι αποφάσισαν όλοι συμφώνως, να το δώσουνε του Δυσσέα και να τον κάμουν αφέντη δικόνε τους για να λευτερωθούν από τους άλλους. Όλο το παρτίδο τους αποφασίζουν τότε και μένει στο Κάστρο ο Σαρρής κι ο Γιωργάκης Λέκκας κι άλλοι από τα χωριά· και στέλνουν το Μήτρο Λέκκα και Βασίλη Μελέτη Χασιώτη κι έρχονται γυρεύοντας κι ανταμώνουν τον Δυσσέα. Αφού του ξηγηθήκαν τα αίτια και του είπαν πως τον θέλουνε αφέντη, αυτός γύρευε κάστρο εις τον ουρανό κι όταν τόβρε εις την γης, έτρεξεν σαν το όρνιον εις το ψοφήμι. Ήρθε εις την Γραβιά, σπού ήμαστε κ' εμείς με τον Γκούρα –ήφερε και τους στελ-*

Κ' οι δυό στρατοπεδεύονται στην ξακουστή την χώρα·
Στέλνει ο Νικήτας και μηνά στην Δημογεροντία·
– Ψωμί, αλεύρι και κρασί να στείλετε στ' ασκέρι.
Ο απεσταλμένος πάησε λόγια βαριά τους λέγει·
– Ω Αθηναίοι, φθάνει σας τα όσα έχετε κάμει.
Ο Ψύλλας 'σαν αρράθυμος λέγει στον Μωραΐτην·
– Πές μου 'σαν τί φαντάχθηκες πως είν' οι Αθηναίοι;
Από εκεί που ήλθατε θα πατ' εντροπιασμένοι.
Εκείνος βάνει στ' άρματα το χέρι να βαρέσει·
Τον στρατιώτη οι γέροντες κακώς τον αποπήραν.
Φεύγει και πά' στον στρατηγόν κι όλα τα μολογάει.
Ο Γιάννης Βλάχος έρχεται, τρακόσιοι συνοδιά του·
– Ελάτε, δημογέροντες, Νικηταράς σας θέλει.
Εκείνοι τον υπήκουσαν, καθώς εμπήκαν ακούσυν·
Θανάσης ο γραμματικός έλεγε στον Νικήτα·
– Ολίγοι λογιώτατοι ταις μπερδεψιαίς υφαίνουν.
– Πούναι; να πιώ το αίμά τους, να βγάλω το σπαθί μου.
Μπαίνουν οι δημογέροντες, μαζί μ' αυτούς κι ο Ψύλλας·
Εις την αράδα κάθισαν σιμά στον καπετάνιον.
Σκύφτει ο Νικήτας και μιλεί, κρυφά του Ψύλλα λέγει·
– Έλα, αδελφούλη μου καλέ, διόρθωση να γένη.
Είπε και τον αγκάλιασε ' σαν νάταν γνώριμός του.
– Καλώς το λες, ώ στρατηγέ, διόρθωσι να γένη·
Έργα καλά, λόγια καλά, που πιάνουν και τα δύο.
Στον πρίγκιπα επήγανε για να συνομιλήσουν.
Στον πρίγκιπα ο Σεραφείμ λόγια αψά του λέγει,
Πως σαν σοφός το άδικο να μην το προστατεύη.

μένους Αθηναίους– δια να πάμε εις την Αθήνα... τότε αποφασίσαμε και πήγαμε εις την Αθήνα».[113]

Έφτασε τέλος στην Αθήνα σις 21 Αυγούστου 1822 ο Οδυσσέας, έχοντας μαζί του και εκατόν πενήντα άνδρες. Η φρουρά του Κάστρου χαιρέτησε την άφιξή του με κανονιοβολισμούς και πυροβολισμούς. Οι κάτοικοι της Αττικής πανηγύρισαν την άφιξη του ήρωα Οδυσσέα, οι πρόκριτοι των Αθηνών τον υποδέχθηκαν (μάλιστα τον είχαν κι αυτοί προσκαλέσει) και οι Υψηλάντης και Νικηταράς, δεν είχαν καμία αντίρρηση να αναλάβει τη φρουραρχία.

– Τα άλλα, είπ' ο πρίγκιπας, διορθωμό θα έχουν·
Του κάστρου η παράδοσις θέλω ευθύς να γίνη.
Γραφή με μιάς τους έγραψε για να το παραδώσουν.
Ο Ψύλλας και ο Σεραφείμ πάν δια νυκτός στο κάστρο,
Και του Σαρή ωμίλησαν και του Σαρή του λένε·
– Γράψε απάντηση καλή σαν φρόνιμος οπού 'σαι,
Να μην ανάψη πόλεμος εμφύλιος τέτοιαις ώραις·
– Εσείς ' που είσθε φρόνιμοι λέγετε κ' εγώ γράφω.
Κάθονται συλλογίζονται φρόνιμα ν' απαντήσουν.
Ακούν κ' η θύρα άνοιξε, κι ο Λέκκας μπαίνει μέσα.
Ο Λέκκας απ' τους αδελφούς ο τρίτος καπετάνιος·
– Τί είναι αυτά ' που γράφετε; Γράψετε καθώς θέλω
Την μπούκα απ' το τουφέκι του εις το χαρτί ακουμπάει·
Σταις πλάταις του το έφερνε και στο χαρτί το γέρνει.
Σ' εσέ, κ... πρίγκιπα, και σε π... Νικήτα·
Το κάστρο δεν σας δίνομε, και μην το συλλογιέσθε·
Αν κάστρο θέλετε εσείς, θα είχατε την Κόρθο,
Στους Τούρκους την εδώσατε, για κάστρο άξιοι δεν είσθε.
Ο Ψύλλας και ο Σεραφείμ φρόνιμα του μιλούνε,
Για τέτοια δεν είναι καιρός και τώρα να τ' αφήση.
– Αν δεν μ' ακούστε, μάθετε τι θέλω εγώ να κάμω·
Στη νύχτα αυτή τη σκοτεινή, την μήκια θε ν' ανάψω,
Του πρίγκηπος στην κατοικιά θ' αδειάσω το κανόνι.
Τρέχει ταις μήκιαις άναψε (;) κι αυτοί τον ακλοθούνε·
Τους στρατιώτας φώναξαν να δέσουνε τον Λέκκα,
Για να μην κάμ' αρχή κακού, χυθεί εμφύλιον αίμα.
Μετά καλά και με κακά εκείνοι τον εδέσαν·
Και φρόνιμη απάντηση στέλνουν στον Υψηλάντη.
Αλλά κρυφ' απ' τον Σεραφείμ, κρυφά κι από τον Ψύλλα
Του Οδυσσέα έστειλαν γαλθή εις την Αθήνα.
Σ' εκείνον επαράδωσαν το κάστρο της Αθήνας.

113. Μακρυγιάννη: Απομνημονεύματα όπ. π. τόμ. 1ος σελ. 85.

Ο Οδυσσέας ανέλαβε και η κρίση έληξε. Από τη στιγμή εκείνη μια καινούργια εποχή αρχίζει για τους κατοίκους της Αττικής, καθώς οι τύχες τους περνούν στα χέρια του Οδυσσέα πρώτα και ύστερα του Γκούρα.

Μόλις ανέλαβε τη Φρουραρχία ο Οδυσσέας ασφάλισε το Φρούριο, επισκεύασε τα κανονοστάσια και τις ζημιές στα τείχη και ζήτησε από τους Αθηναίους να ορίσουν επιτροπή για να μοιράσει τα λάφυρα με δίκαιο τρόπο.

Έτσι και έγινε. Στη συνέχεια ζήτησε να συνεισφέρουν όλοι για τα έξοδα του εφοδιασμού του Κάστρου και μάλιστα συνεισέφερε πρώτος αυτός 14.600 γρόσια.[114] (επρόκειτο για δάνειο, γιατί αργότερα ζήτησε να του επιστραφούν).

Αφού άρχισαν οι εργασίες για την ασφάλεια του φρουρίου, έδιωξε όλους τους Αθηναίους από κει και εγκατέστησε το Γιάννη Γκούρα στη θέση του φρουράρχου.

Στις 18 Σεπτεμβρίου, κατέλυσε την αρχή του Αρείου Πάγου και στις 24 Σεπτεμβρίου, σε πάνδημη τελετή ανακηρύχθηκε αρχιστράτηγος της Ανατολικής Στερεάς.[115]

Έπειτα αφού συμπλήρωσε τις εργασίες της ασφάλειας του φρουρίου, εκστράτευσε προς στην Βοιωτία, κατά του Κιοσέ Μεχμέτ με τριακόσιους πενήντα Αθηναίους (αμισθώτους),[116] υπό τους οπλαρχηγούς Μελέτη Βασιλείου, Μήτρο Λέκκα, Γιάννη Ντάβαρη, Νικ. Σαρρή και Νικ. Αργύρη.

Στην άτυχη μάχη του Δαδιού την 1η Νοεμβρίου οι Έλληνες στρατιώτες που είχαν γίνει στο μεταξύ χίλιοι διακόσιοι,[117] νικήθηκαν από

---

114. ΑΠ. Β΄ 16.

115. Διον. Κόκκινου: Η Ελληνική Επανάστασις όπ. π. τόμ. 5, σελ. 290. «... *Οι ιερουργούντες μητροπολίται Αθηνών και Θηβών περιέζωσαν τον στρατηγόν με την σπάθην της αρχιστρατηγίας... Ήτο η χρυσοποίκιλτος βαρύτιμος μεγάλη σπάθη του Ομέρ Βρυώνη, που είχεν αποκομισθεί ως λάφυρον κατά την εναντίον του πασά επίθεσιν του Ρουμπέση και η οποία εφυλάσσετο εις τας Αθήνας ως δημόσιος θησαυρός...*». Βλ. παραπάνω περιγραφή της μάχης Δραγουμάνου (Αν. Λέκκας - Δημ. Τσεβάς).

116. Η εκστρατεία έγινε την 23 Οκτωβρίου, όμως σε γράμμα του ο Οδ. Ανδρούτσος προς τους πρόκριτους της Ύδρας, της 14 Οκτωβρίου από Αθήνα, αναφέρει ότι ήδη ξεκίνησε με οκτακόσιους Αθηναίους εναντίον των τεσσάρων πασιάδων και ότι παρέμεινε λίγο πιό πίσω για «*την φροντίδα των αναγκαιοτάτων της κούλιας και διόρθωσιν ζαϊρέδων και κάθε άλλου είδους του κάστρου*». Τέλος αναφέρει ότι περιμένει να του γράψουν για να πάρει τους υπόλοιπους στρατιώτες και να πάει κι αυτός. Δ. Κόκκινου «*Ελληνική Επανάστασις*» όπ. π. τόμ. 5, σελ. 293.

117. Ιστορία του Ελληνικού Έθνους «*ΕΚΔΟΤΙΚΗ*» τόμος ΙΒ΄. σελ. 265.

τους Τούρκους καθώς είχαν μοιραστεί σε δύο σώματα. Οι πεντακόσιοι ήταν μέσα στο χωριό και οι υπόλοιποι στο μοναστήρι της Παναγίας. Οι Τούρκοι ήταν δώδεκα χιλιάδες.

Στη μάχη του Δαδιού σκοτώθηκαν 18 Έλληνες και συνελήφθη ζωντανός ο Σαρρής. Στη συνέχεια οι Τούρκοι έπεσαν πάνω στους υπόλοιπους που ήταν στο Μοναστήρι του Δαδιού και τους διέλυσαν, μετά από σκληρή μάχη τεσσάρων ωρών στην οποία και οι Τούρκοι είχαν μεγάλες απώλειες. Μόνο χάρη στην ταχύτητα των ποδιών του σώθηκε ο Ανδρούτσος, ο οποίος πέρασε ανάμεσα στους Τουρκαλβανούς προφασιζόμενος ότι ήταν δικός τους. «Ποιός είσαι;» τον ρώτησαν και τους αποκρίθηκε «Σιοκ», δηλαδή σύντροφος στα αρβανίτικα .[118]

Δεν γνωρίζουμε αν στην άτυχη αυτή μάχη, έλαβαν μέρος και οι Βασιλείου, οι Λεκκαίοι και Γιάν. Ντάβαρης. Ίσως ήταν ανάμεσα στους διακόσιους Αθηναίους, που αναχώρησαν για την πατρίδα τους πριν από τη μάχη, άγνωστο για ποιο λόγο.[119] Ίσως όμως και όχι.

Μετά τη διάλυση του στρατού του, ο Οδυσσέας Ανδρούτσος παραπλάνησε τους Τούρκους με τα γνωστά «καπάκια», δηλαδή υποσχόμενος υποταγή όλης της Στερεάς Ελλάδας, με τον όρο της υποχώρησης των Τούρκων στη Λαμία (Ζητούνι).

Έτσι έπαψε ο διωγμός των Ελλήνων, οι οποίοι οργανώθηκαν καλύτερα για να αντιμετωπίσουν, το 1823, τους Τούρκους με μεγαλύτερη επιτυχία.

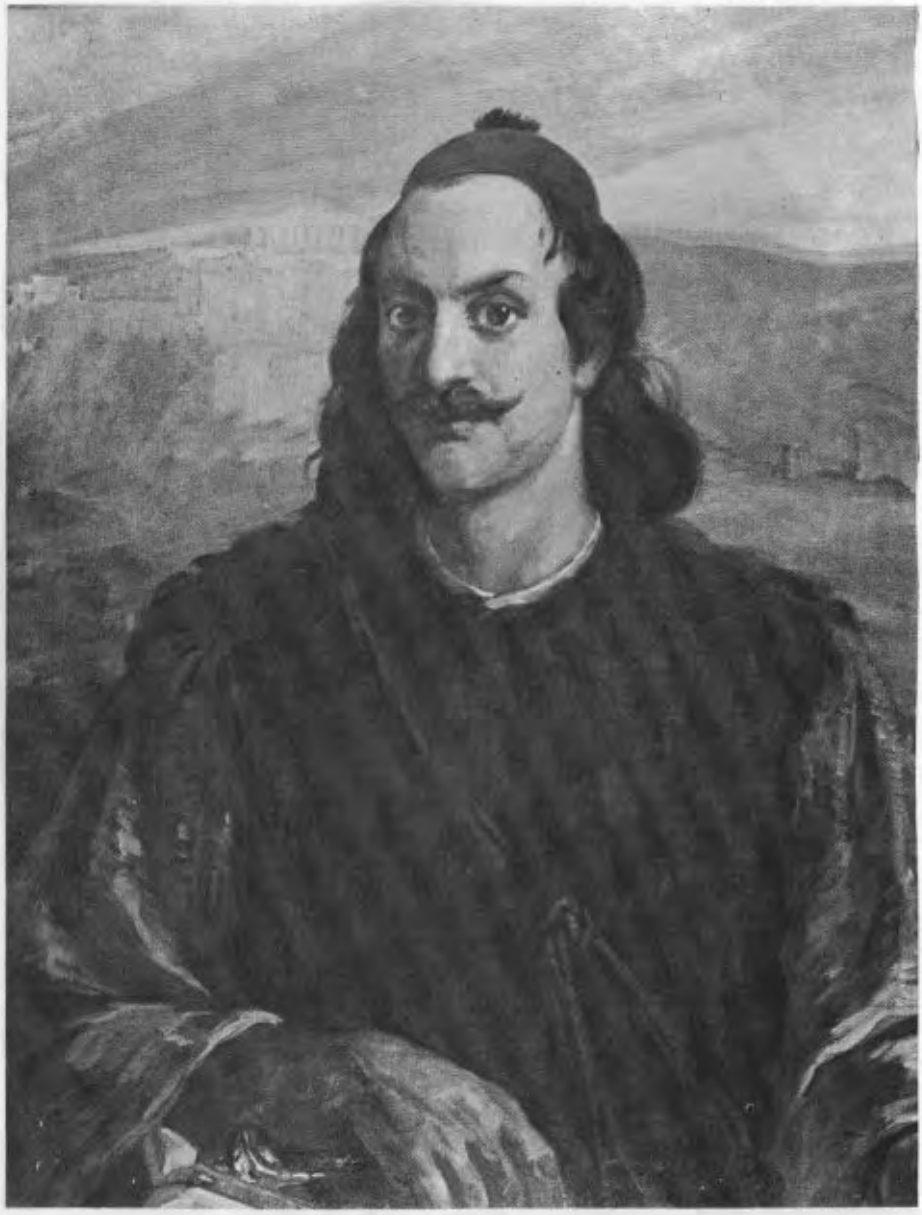
---

118. Κάρπου Παπαδόπουλου: «*Ανασκευή των εις την Ιστορίαν των Αθηνών αναφερομένων*» όπ. π. σελ. 14 - 15.

119. Κάρπου Παπαδόπουλου: όπ. π. σελ. 13. Ο Μακρυγιάννης γράφει ότι στο Δαδί «*έμεινε ο Σαρρής και άλλοι αξιωματικοί Αθηναίγοι, ο τόπος εκτεταμένος, λίγοι οι άνθρωποι, τους ρίχτηκαν οι Τούρκοι πολλοί και με το πρώτο τους έρριξαν εις φυγή. Σκοτώθηκαν καμιά δεκαπενταριά, πιάσαν και το Σαρρή ζωντανόν*». Μακρυγιάννη Απομνημονεύματα όπ. π. τόμ.Α΄ σελ. 99.



Οδυσσέας Ανδρούτσος.



Γιάννης Γκούρας.

ΜΑΧΕΣ ΜΕ ΤΟΝ ΕΧΘΡΟ - ΒΙΑΙΟΠΡΑΓΙΕΣ ΗΜΕΤΕΡΩΝ

α΄ 1823

Καθώς συνεχίζεται ο Εθνικοαπελευθερωτικός αγώνας για τρίτο συνεχή χρόνο, ένας καινούργιος και περισσότερο επικίνδυνος εχθρός εμφανίζεται: Ο Εμφύλιος σπαραγμός.

Από τη μια, οι «*Κυβερνητικοί*» δηλ. οι πολιτικοί, από την άλλη οι «*Αντάρτες*», δηλ. οι στρατιωτικοί.

Η φιλαρχία των πολιτικών και ο παραγκωνισμός από τα κοινά των στρατιωτικών, χώριζαν το Έθνος σε δύο αντιμαχόμενα στρατόπεδα, την ώρα που οι Τούρκοι σκεπτόντουσαν, με ποιο τρόπο θα χτυπούσαν αποφασιστικά την Επανάσταση των Ελλήνων.

Θύμα της κατάστασης αυτής ήταν ο ανυπεράσπιστος ελληνικός λαός, που πλήρωσε τη μανία των αντιμαχομένων.

Οι Μενιδιάτες οπλαρχηγοί αδελφοί Λεκκαίοι, βρέθηκαν με τους κυβερνητικούς και «*έδρασαν*» ιδιαίτερα στο Μωρηά, που ήταν και το κύριο θέατρο της εμφύλιας διαμάχης.[120]

Η μετακίνηση αυτή των Λεκκαίων προκλήθηκε κύρια, λόγω της αντίθεσής τους με τους Γκούρα, Μαμούρη και λοιπούς αφέντες της Αττικής, οι οποίοι την καταδυνάστευαν χτυπώντας με μίσος και για ευνόητους λόγους τους ντόπιους καπετανέους.

Το παράδοξο είναι, ότι τελικά βρέθηκαν στο ίδιο στρατόπεδο των «*Κυβερνητικών*» με το Γκούρα, αν και ήταν εχθροί.

Οχυρωμένος ο Γκούρας στην Ακρόπολη, όπου τον είχε εγκαταστήσει φρούραρχο ο αρχηγός του Οδυσσέας Ανδρούτσος, σπάνια έβγαινε από εκεί, γιατί φοβόταν την αντικατάστασή του από τους κατοίκους της Αττικής, οι οποίοι υπέφεραν αφάνταστα από τις βιαιοπραγίες των οργάνων των νέων δυναστών.

Οι πρόκριτοι των Αθηνών έβλεπαν με δυσαρέσκεια τη συμπεριφορά των νέων «*αφεντικών*», αδύναμοι και άβουλοι να αντιδράσουν αποφασιστικά.

---

120. ΑΠ. Β΄ 18

Και ενώ ο Γκούρας «*περιβαλόμενος ισχύν και ήθος δυνάστου*» αργυρολογώντας και αποταμιεύοντας με όργανο τον ασύδοτο «*ντερβέναγα*» της Αττικής Γιάν. Μαμούρη, ξάδελφό του και άνθρωπο της απόλυτης εμπιστοσύνης του εδραίωνε τη θέση του, αναπόφευκτα προκάλεσε τη σύγκρουσή του με τους καπετανέους της Αττικής, που ήταν φυσικό να αντιδράσουν στις ασύστολες βιαιοπραγίες του.

Οι Λεκκαίοι και ο Αθηναίος καπετάνιος Νικ. Σαρρής ήταν τα πρώτα θύματα. Οι Λεκκαίοι έφυγαν στη Σαλαμίνα[121] για να γλυτώσουν και από εκεί βρέθηκαν στην Πελοπόννησο, ο Σαρρής όμως, πιάστηκε την 23η Ιουνίου 1823 και σκοτώθηκε από τους ανθρώπους του Γκούρα και όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο σχολιαστής των απομνημονευμάτων του στρατηγού Μακρυγιάννη «... *απαγαγόντων αυτόν αίφνης εκ της πόλεως εις το φρούριο, εξ' ου κατά την παράδοσιν, διαμελισθέν το σώμα αυτού ερρίπτετο τεμαχηδόν υπό των φονέων κάτω, κραυγαζόντων προς τους Αθηναίους. «Θέλετε πόδι; θέλετε πλευρό; πάρτε». Ταύτα δε παρόντος του Γκούρα εν Αθήναις και επινεύοντος, μάλλον δε κελεύοντος...*».[122]

Χαρακτηριστικά περιγράφει τα γεγονότα της Αττικής και τις αυθαιρεσίες του Γκούρα και των οργάνων του ο Μακρυγιάννης, διορισμένος πολιτάρχης των Αθηνών μαζί με τον Αθηναίο Σπ. Πατούσα. Άνθρωπος του Γκούρα, ο Μακρυγιάννης, δεν έχασε την αγνότητά του και θεωρούνταν πάντα φίλος ειλικρινής των κατοίκων της Αττικής. Ιστορεί με το χαρακτηριστικό του ύφος τα γεγονότα της εποχής: «... *πολέμαγαν (ο Γκούρας και λοιποί) να σκοτώσουνε τους Λεκκαίους και σώθηκαν εις την Πελοπόννησον. Και 'περασπιζόμουν εγώ τις φαμελιές τους. 'Νεργούσαν και δια μένα, με τρόπον να με σκοτώσουνε. Πάντοτε είχα το νου μου. Κι ο Θεός με γλύτωσε.*

Αφού ο Μαμούρης έξω ντερβέναγας (και τζάκιζε τους φίλους του με το τζεκούρι, οπού τον έφεραν εδώ), είχε και κολτζήδες[123] *εις τα χωριά οπού περιέρχονταν. Πήγαν εις το Μενίδι αυτήνοι· μέθυσε ο αξιωματικός, γράφει του Γκούρα, ότι οι Μενιδιάτες θα κάνουνε επανάστασιν εναντίον του. Τότε στέλνει με φωνάζει σουρουπώνοντας να πάγω 'στο Μενίδι. Μόδωσε κι ανθρώπους,πήρα και τους δικούς μου να πιάσω τους αίτιους οπού θα μου ειπεί ο αξιωματικός, να τους δέσω, κι αν δεν σταθούν, σκότωμα και κάψιμο όλο το χωρίον.*

---

121. ΑΠ. Β΄ 18 και 26.
122. Μακρυγιάννη: Απομνημονεύματα: όπ. π. τόμος 1ος, σελ. 101.
123. Κολτζήδες = Αστυνομικοί κλητήρες.

Πήρα τους ανθρώπους όπως διατάχτηκα και πήγα τη νύχτα. Βλέπω απ' όσους ανθρώπους μούχε δοσμένους ο Γκούρας, είχαν και ζώα κάμποσοι και σακκιά. Κοντά εις το χωρίον τους ρωτάγω· «Τάχομε μου λένε, να φορτώσουμε πλιάτσικα. – Τ' είναι αυτήνοι, τους λέγω, οπού θα γυμνώσουμε, Τούρκοι; Αυτήνοι είναι Έλληνες, συναγωνισταί μας, κι αν πορευτούμε τοιούτως, τι Ρωμαΐκον θα κάμομε: Δεν σώθηκαν οι Τούρκοι ακόμα και θα μας κάμουν πλιάτσικα εμάς. Και τι στοχάζεστε, θα μπορέσουμε να γυμνώσουμε τους Μενιδιάτες; Αυτοί είναι τόσα ντουφέκια κεφαλοχώρι.

Ν' ακούσετε εμένα ως μεγαλύτερον, κι όπως ιδώ τα πράματα θα σας οδηγήσω· ότι δεν σκοτώνομαι εγώ μ' Έλληνες, τους αδελφούς μου».

Τους κακοφάνει καμποσουνών· τους είπα· «Σύρτε μόνοι σας κι εγώ γυρίζω πίσου». Τότε κλίναν να μ' ακούσουνε. Άμα έφτασα 'στο χωριό, δια νυχτός πήγα ειςτο κονάκι του αξιωματικού, τον παίρνω κρυφά και του λέγω· «Τ' είναι το λάθος οπούκαμες κ' έγραψες αυτά τα ψέματα του Γκούρα και μ' έστειλε να ξετάσω και να σε πιάσω; – Ήμουν μεθυσμένος, μου λέγει, κ' έκαμα αυτό το λάθος. – Δο 'μου το εγγράφως να πάγω να του κάμω ριτζά, να του μιλήσω εγώ να σε συχωρέσει». Το παίρνω εγγράφως, βάνω μάρτυρες κι όλους όσους ήταν εκεί, έστειλα και εις το χωριόν με τρόπο κ' επιασα καμιά δεκαριά χωριάτες, τους πήρα δια νυχτός χωρίς να μάθει κανένας, τους ήφερα εις την Αθήνα, τους διάταξα τι να ειπούνε του Γκούρα και ότι τους αφάνισα από το ξύλο και παιδεμούς κι από το πολύ δέσιμον. Κι όταν παρουσιαστούν εις τον Γκούρα, να φωνάζουν εναντίον μου. Τους αφήνω εις το κονάκι (διοικητήριο), στέλνω τον Γκούρα και σμίγουμε οληνύχτα, του δίνω το γράμμα, το διαβάζει, του μιλώ και καμπόσα, του λέγω· «Τους ανθρώπους τους έχω δεμένους όλους και να σου τους φέρω και κάμε τους ό,τι θέλεις».

– Σε περικαλώ, μου λέγει, κάμε ό,τι μπορέσεις και μ' ό,τι τρόπον να τους στείλεις πίσω, να μη μαθευτεί αυτό». Πήγα ηύρα τους ανθρώπους, τους έλυσα και την ίδια νύχτα πήγαν εις τα σπίτια τους.

Έρχονται και του λένε ένα παρόμοιον σε κάμποσον καιρόν δια την Χασιά, το χωρίον· ότι οι Χασιώτες σήκωσαν κεφάλι. Πήγανε ο Μαμούρης κι ο Κατζικογιάννης, ότι εγώ έφυγα από τα τοιαύτα, και πιάνουν τους ανθρώπους και τους αφανίζουνε· και τους πήραν το βιος τους, πάτησαν κορίτζα και τόσα άλλα κακά».[124]

Αλλά και ο Δ. Σουρμελής, αν και φίλος του Γκούρα, δεν μπορεί να αποσιωπήσει την απαίσια συμπεριφορά όχι μόνο του ίδιου, αλλά και των οργάνων του. Αναφέρει σχετικά:

---

124. Μακρυγιάννη: Απομνημονεύματα, όπ. π. σελ. 102 - 103.



«... Επειδή οι κάτοικοι του χωρίου Χαστιάς αντέτειναν εις τας τυραννικάς θελήσεις του Γκούρα και δεν ήθελον να δουλωθώσιν, αφού άπαξ απετίναξαν τον ζυγόν του Σουλτάνου, ο δυνάστης Γκούρας πέμπει τον ρηθέντα Μεμούρην, και τον Στάθην Κατζικογιάννην με αρκετόν σώμα οπλοφόρων, οίτινες επιπίπτουσιν εις το χωρίον και διαρπάζουσι τας οικίας εξ' ολοκλήρου, απογυμνώσαντες άνδρας τε και γυναίκας πάσης ηλικίας...»[125]

Η αγριότητα του Μαμούρη δεν είχε όρια. Χαρακτηριστικά αναφέρει και πάλι ο Μακρυγιάννης. *«... Ο Μεμούρης ήρθε τότε εις την Αθήνα με μίαν ξύλινη πιστιόλα και εις τα χωργιά οπού τον διόρισαν ντερβέναγα, τζάκιζε τους ανθρώπους σαν έναν τύραγνον του Αλήπασα, οπού τον έλεγαν Ισούφ Αράπη και τζάκιζε τα κόκκαλα των ανθρώπων με το τζεκούρι· έτζι τζάκιζε κι ο Μαμούρης τους χωργιάτες όσοι δεν ήταν φίλοι του. Και γύμνωναν του Κάστρου το βιόν και των χωριών. Τότε σας λέγω ως τίμιος άνθρωπος, μια παλιοπιστιόλα είχε· τηράτε, ρωτάτε την έχει τώρα; Ρωτάτε και δια τις τυραγνίες του. Στα Μισόγεια, στην Κερατιά, ενού δημογέροντα, Αναγνώστη Νυδραίον τον λένε, πόσες τζικουργές τόδωσε κι αν είδε υγείαν εις το εξής ο αγαθός άνθρωπος· κι άλλοι πολλοί τοιούτοι δαρμένοι και τζερεμετισμένοι.*

Ο Δυσσέας κι ο Γκούρας αφού ήρθαν σ' αυτούς τους στραβούς ανθρώπους, οπού γύρευαν αφεντάδες και τους ηύρανε, τότε το μέρος οπού τους φώναξε, τους νοικοκυραίους και τον Σαρρή και Μελέτη Χασιώτη ότ' ήταν τίμιοι άνθρωποι, με τρόπον τους σκότωσαν· τους Λεκκαίους κι άλλους πολλούς τους κατάτρεξαν και τα πρωτεία τα είχαν εκείνοι οπού τους μοιάζαν εις την αρετή, οι Ζαχαρίτσηδες, οι Βλαχαίγοι. Έκαμε και συμπεθεριά ο Μαμούρης, πήρε την αδελφή του Βλάχου. Ήταν με αυτούς ο Βρανάς, ήταν ένας Σουρμελής λογιότατος...».[126]

Πόσο αποκαλυπτικός είναι πράγματι ο αγνός πατριώτης ο Στρατηγός Μακρυγιάννης και πόσα κρίσιμα ερωτήματα βρίσκουν απάντηση στα κείμενά του!

Το πάθος των Αθηναίων προκρίτων εναντίον των χωρικών της Αττικής, έδωσε θάρρος στο Γκούρα και τους συνεργάτες του, οι οποίοι παράλληλα με τον αγώνα εναντίον των Τούρκων ήρθαν στην Αθήνα για να τυραννίσουν και να αποταμιεύσουν τον ιδρώτα των ταλαίπωρων χωρικών. Ανάμεσά τους οι καπετανέοι της Αττικής, δοξασμένα ήδη

---

125. Διον.Σουρμελή: Ιστορία των Αθηνών, όπ. π., σελ. 64 - 65. Τα γεγονότα της Χασιάς έγιναν το 1826, λίγο πριν έρθουν οι Τούρκοι στην Αττική.

126. Μακρυγιάννη: απομνημονεύματα, όπ. π., Τόμ. Ιος, σελ. 88.

παλικάρια στις μάχες κατά των Τούρκων, έπρεπε να εξαφανιστούν. Σ' αυτό βρέθηκε σύμφωνος ο Γκούρας με τους Αθηναίους προκρίτους.

Έτσι, αγνώμονες προς τους ελευθερωτές τους, οι Αθηναίοι πρόκριτοι βλέποντας να μειώνεται η εξουσία τους με τη νέα κατάσταση πραγμάτων που επέβαλε η Επανάσταση, μη μπορώντας να ανεχτούν τους χωρικούς καπετανέους τους οποίους θεωρούσαν «*παρακατιανούς*», προσπάθησαν να διατηρήσουν την εξουσία τους πάνω στους συμπολίτες τους και στους χωρικούς της Αττικής.

Τα αποτελέσματα ήταν εύλογα, καθώς βρήκαν ανέλπιστο σύμμαχο στα σχέδιά τους το Γκούρα, τον οποίον άφησε στο πόδι του, ως Φρούραρχο της Ακρόπολης, ο Οδυσσέας Ανδρούτσος.

Ανέχτηκαν τις αυθαιρεσίες και τις αγριότητες του Γκούρα εναντίον των Αθηναίων και ιδιαίτερα των χωρικών της Αττικής, με την αίσθηση ότι διατηρούν κι αυτοί τη δύναμή τους και το κύρος τους, εξαιτίας της ανοχής του. Και ο Γκούρας βέβαια είχε απόλυτη ανάγκη από τη στήριξή τους. Τα συμφέροντα ήταν αμοιβαία.

Οι «*κολτζήδες*» των χωριών που αναφέρει ο Μακρυγιάννης, συμπλήρωναν τις ομάδες που στήριζαν τον Γκούρα και τους συντρόφους του, δίνοντάς τους και τις αναγκαίες πληροφορίες. Έγινε εισαγωγή νέων ηθών και καπετανέϊκης πολιτικής, τύπου Αλή - πασά.

Από τα τυραννισμένα χωριά της Αττικής, απομυζούσαν με την πειθώ και τη φοβέρα οι Γκουραίοι και οι πρόκριτοι της Αθήνας, πέρα από την καθιερωμένη «*δεκάτη*» ό,τι άλλο έβρισκαν από το βιος των χωρικών με την πρόφαση των πολεμικών αναγκών δήθεν, κύρια όμως για προσωπικό όφελος.

Η στρατολογία των κατοίκων της Αττικής, που εξασφαλίζονταν κάθε φορά που θα χρειαζόταν με κυβερνητική απόφαση, έδινε στο Γκούρα την αναγκαία στρατιωτική ισχύ για την αντιμετώπιση των Τούρκων, αλλά και την εφαρμογή στα διαστήματα ηρεμίας των προσωπικών του σχεδίων.

Η κυβέρνηση, τέλος, αδύναμη και βαλλόμενη από τους αντιπάλους της «*στρατιωτικούς*» δεν είχε συμφέρον να αποστερηθεί από τα ερείσματά της. Ένα απ' αυτά ήταν και ο Γκούρας, ο οποίος βαθμηδόν και σιωπηρά, άρχισε να απομακρύνεται από τον Οδυσσέα Ανδρούτσο, τον κυριότερο εκπρόσωπο του κόμματος των «*στρατιωτικών*» στη Στερεά Ελλάδα. Η απονομή των βαθμών κατά πρόταση του Γκούρα στους συνεργάτες του, ήταν η ελάχιστη παραχώρηση που πραγματοποιήθηκε από μέρους της Κυβέρνησης.

Ενώ όμως η συμπεριφορά του Γκούρα στους κατοίκους της Αττικής, ήταν αυτή που περιγράψαμε, οφείλουμε να παραδεχθούμε ότι

στην αντιμετώπιση των Τούρκων επέδειξε πάντα γενναιότητα οδηγώντας σε νίκες το στρατό του, που αποτελούνταν κύρια από κατοίκους της Αττικής.

Είπαμε, ότι το πρώτο εξάμηνο του 1823 πέρασε ήσυχο για την Αττική.

Κατά την «*ώρα του θέρους*» όμως, τουρκικός στρατός υπό το Γιουσούφ Περκόφτσαλη και τον Ομέρ πασά της Καρύστου, εισέβαλε στην Ανατολική Ελλάδα, ενώ ο Σαλίχ Πασάς της Ανδριανούπολης με 4.000 στρατό, προχώρησε προς τη Θήβα. Σκοπός τους να μαζέψουν τα γεννήματα και να λεηλατήσουν γενικά την περιοχή, συντρίβοντας κάθε έννοια αντίστασης.

Η Αττική και η Μεγαρίδα ήταν εκείνη την εποχή οι μόνες περιοχές της Ελλάδας που απολάμβαναν την ελευθερία τους.

Άρχισαν λοιπόν οι Τούρκοι «*... δηούντες και αποκομίζοντες παν το μεταφερτόν και χρήσιμον, σπαρτά, καρπούς, σκεύη, έπιπλα, ανθρώπους και ζώα αγεληδόν...*»[127]

Ο κίνδυνος για την Αθήνα ήταν άμεσος. Έτσι παραμερίστηκαν προς το παρόν οι έχθρες που είχαν δημιουργηθεί λόγω της συμπεριφοράς του Γκούρα και των συντρόφων του και αποφάσισαν όλοι από κοινού να αντιμετωπίσουν τον εχθρό.

Έστειλαν λοιπόν οι Αθηναίοι τα γυναικόπαιδα στη Σαλαμίνα και στην Αίγινα και συμφώνησαν με το Γκούρα να πολεμήσουν τον εχθρό έξω από την πόλη και μόνο αν πιεστούν πολύ, να υποχωρήσουν στην Ακρόπολη.

Την 30η Ιουνίου οι κάτοικοι της Αττικής υπό την ηγεσία του Γκούρα, στρατοπέδευσαν στη θέση Κολομπίθεζα, κοντά στα Κιούρκα. Εκεί έμειναν μέχρι τις 7 Ιουλίου και αφού άφησαν εκατό άνδρες σαν οπισθοφυλακή αποσύρθηκαν στην Αθήνα.

Ήδη όμως είχαν υπογράψει συμφωνητικό με το Γκούρα για την παραπέρα συμπεριφορά τους. Το συμφωνητικό αυτό γράφει τα εξής:

«*Ημείς οι υπογεγραμμένοι Αθηναίοι, ζήλω ενθέρμω κινούμενοι και πατριωτισμώ, απεφασίσαμεν εις το όνομα του Θεού και της πατρίδος, να εκστρατεύσωμεν μετά του γενναιοτάτου στρατηγού και φρουράρχου μας κυρίου Ιω. Γκούρα δια τα στενά μας, διά ν' ασφαλίσωμεν και προφυλάξωμεν τον τόπο μας από την ολέθριον οργήν του εχθρού· ελθόντες δε ενταύθα εις Κολοπίθεσαν, και σκεπτόμενοι κοινώς, ότι είναι αδύνατον πράγμα δια να βαστάξωμεν τους εχθρούς εις αυτήν την θέσιν, δια να μην ακολουθούν έξο-*

127. Γ. Κωνσταντινίδου: Επιτομή Ιστορίας των Αθηνών, όπ. π. σελ. 271.

δα μάταια, σήμερον αποφασίσαμεν κοινώς οι εδώ ευρεθέντες πατριώται μετά του στρατηγού μας, δια να συντρέξουμεν προθύμως εις την πόλιν, αφήνοντες εδώ εκατόν στρατιώτας σκοπούς (καραούλια), αφού εκάμαμεν τον όρκον μας ενώπιον Θεού και ανθρώπων, δια να χύσωμεν όλον το αίμα μας προς υπεράσπισιν της Πατρίδος· υπόσχεται δε προς ημάς ο Στρ. και φρούραρχός μας Γκούρας εν καθαρά συνειδήσει και μεθ' όρκου, ότι αν δεν δυνηθώμεν να βαστάξωμεν την πόλιν πολεμούντες κατά των εχθρών, μέχρι της εσχάτης στιγμής, να μας δεχθεί ως αδελφός Χριστιανός όλους μέσα εις το Φρούριον, ίνα ενωμένοι όλοι εις εν σώμα και μίαν ψυχήν να συμπολεμώμεν τους εχθρούς. Προσέτι δηλοποιούμεν, αν τις των καταγεγραμμένων ήθελε λιποτακτήσει και παραιτήσει την πατρίδα του, και τους αδελφούς του, ο τοιούτος να γνωρίζεται ως εχθρός της πατρίδος παρά τον Τούρκον, και να καταδικάζεται εις αιώνιον εξορίαν, και στέρησιν του σπιτιού του, και των άλλων κτημάτων του.

Εγένετο εν Κολοπιθέση την 6 Ιουλίου 1823
Ακολουθούν υπογραφές.[128]

Διαπιστώνουμε ότι, ο Γκούρας προβαίνει σε «*σοβαρή*» παραχώρηση, να δεχθεί δηλαδή τους Αθηναίους στην Ακρόπολη στην οποία τους είχε απαγορεύσει την άνοδο μετά τη θανάτωση του Σαρρή!!

Στην Αθήνα έφτασε και ένα στρατιωτικό σώμα για ενίσχυση μετά από διαταγή της κυβέρνησης. Αποτελούνταν από πεντακόσιους άνδρες υπό την αρχηγίαν του Ιωάν. Π. Μαυρομιχάλη και Σταύρου Γρίβα.

Τελικά, ο Περκόφτσαλης υποχώρησε προς την Λαμία λόγω της θανατηφόρου επιδημίας που αποδεκάτισε τους 6000 άντρες του στρατού του, ενώ ο Σαλίχ - πασάς, από τη Θήβα όπου είχε στρατοπεδεύσει, έστειλε πεντακόσιους ιππείς προς την Αθήνα στις 27 Αυγούστου, για να διαπιστώσει τις αντιδράσεις των Ελλήνων.

Οι Τούρκοι έφτασαν σε μικρή απόσταση από την Αθήνα και αιχμαλώτισαν σαράντα γεωργούς.[129] Αμέσως όμως βγήκαν από την πόλη για αντιμετώπισή τους, ισάριθμοι Έλληνες υπό την ηγεσία του Μενιδιάτη Μήτρου Λέκκα[130] και συγκρούσθηκαν μαζί τους στην περιοχή της Κάντζας. Στη μάχη αυτή τριανταέξη Τούρκοι σκοτώθηκαν και αρκετοί αιχμαλωτίσθηκαν. Από τους Έλληνες σκοτώθηκαν δώδεκα κατά τον Δ. Κόκκινο.

---

128. Διον. Σουρμελή: Ιστορία των Αθηνών , όπ. π., σελ. 71.

129. Δ. Κόκκινου: Η Ελληνική επανάστασις, όπ. π. τόμ. 6ος, σελ. 397.

130. ΕΚΔΟΤΙΚΗ: Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, όπ. π., τόμ. ΙΒ', σελ. 302, βλ. και Γ. Κωνσταντινίδη: Επιτομή Ιστορίας των Αθηνών, όπ. π. σελ. 271.

Κατά το Δ. Σουρμελή «... *οι Αθηναίοι μην έχοντες πλείονας των 10 ιππέων εξέρχονται προς απάντησιν του εχθρού, συνάπτοντες μάχην πεζοί προς εφίππους, και δις και τρις τρέπουσιν αυτούς εις φυγήν ώστε ενθαρρυθέντες διώκουσιν αυτούς μιαν ώραν μακράν, και ούτως επιστρέφουσιν αβλαβείς... εις την μάχην ταύτην έπεσαν εχθροί 36, εκ των ημετέρων απέθανεν εις...*».[131]

Η προσωπική αυτή νίκη του Μήτρου Λέκκα, έδιωξε οριστικά για το χρόνο αυτό τους Τούρκους από την Αττική και ο τόπος ησύχασε, καθώς γύρισαν κι οι κάτοικοι από τα νησιά.

Ο Μήτρο Λέκκας μαζί με τις αναφορές του, έστειλε μια συνοδεία δύο από τους αιχμαλώτους Τούρκους στη Σαλαμίνα, για να τους ανακρίνουν. Η Κυβέρνηση του έστειλε τα παρακάτω έγγραφα, με τα οποία τον επαινεί για τα ανδραγαθήματά του και του υπόσχεται βοήθεια:

Περίοδος Β΄
Αρ. 2724

Προσωρινή Διοίκησις της Ελλάδος
Το Εκτελεστικόν Σώμα
Προς τον Γενναίον Καπ. Μήτρον Λέκκαν

Ελήφθη το έγγραφόν σου και εγνώσθησαν τα εν αυτώ. Η Διοίκησις επαινεί τον πατριωτικό ζήλον σου και την προθυμίαν σου, εχάρη δια το κίνημα οπού έκαμες (κατά) των εχθρών και προσμένει να ακούσει μεγαλύτερα κατορθώματα επάξια της ανδρείας σου και της γενναιοκαρδίας σου. Προσπάθησον να ενωθείς με τον Ευμορφόπουλον με τον οποίον ενδυμώνεσθε και κτυπάτε καλύτερα τον εχθρόν δια να εμπορέσετε να τον καταισχύνητε και να τον διώξητε. Λάβε κατά το παρόν πενήντα δεκάρια φυσέκια, καθότι περισσότερα δεν ευρέθηκαν και γράφε τα πατριωτικά σου, καθ΄ ημέραν εις την Διοίκησιν.

Εκ Σαλαμίνος τη 29 Αυγούστου 1823

Ο Πρόεδρος
Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης
Σωτήριος Χαραλάμπης
Α. Μεταξάς
εις απουσίαν του Γ. Γραμματέως
Ν. Σπηλιάδης[132]

---

131. Δ. Σουρμελή: Ιστορία των Αθηνών, όπ. π., σελ. 72.

132. Γ.Α.Κ. Εκτελ. φ. 20. εις «*Αθηναϊκόν Αρχείον*» Κων. Αθ. Διαμάντη, εν Αθήναις 1971, σελ. 99 - 100.

007

ΠερίοδοςΒ΄
Αρ. 2765

Προσωρινή Διοίκησις της Ελλάδος
Το Εκτελεστικόν Σώμα
Προς τον Γενναίον Μήτρον Λέκκαν

Η Διοίκησις έλαβε το χθεσινόν γράμμα σου, επαρουσιάσθη και ο άνθρωπος με τον οποίον έστειλες τους δύο Τούρκους και έλαβε τ΄ αναγκαία μέτρα να τους εξετάσει, αλλ΄ εχάρη δια τα γενναία σου ανδραγαθήματα και ζήλον σου και ελπίζει εντός ολίγου ν΄ ακούσει μεγαλύτερα, αν μάχεσαι και πολεμάς τους εχθρούς με περισσοτέραν γενναιότητα και προθυμίαν. Μην πτοηθείς λοιπόν, αλλά μάχου με πατριωτισμόν και ανδρείαν και η πατρίς δεν λησμονεί τας εκδουλεύσεις του καθενός, αλλά τας ανταμείβει επαξίως του ονόματός του και των πολεμικών προτερημάτων του. Προσπάθησαν όμως και συμβούλευσον και τους λοιπούς καπετανέους, διά να γίνετε όλοι ένα σώμα, μαζί και με τον αντιστράτηγον Δ.Ευμορφόπουλον διά να μπορέσετε εν ευκολία να καταφανίσετε τους δουδούμηδες, καθότι το να είσθε εις διάφορα σώματα είναι βλαπτικόν και ασύμφορον. Ούτω κάμετε λοιπόν, και με την βοήθειαν του Θεού θέλει χαθώσιν οι εχθροί κατά κράτος. Η Διοίκησις έλαβε τ΄ αναγκαία μέτρα και επομένως θέλει, σας στείλει και άλλην βοήθειαν. Υγίαινε.

Εκ Σαλαμίνος την α΄ 7βρίου 1823

(Τ.Σ.)

Ο Πρόεδρος
Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης
Σωτήριος Χαραλάμπης
Α. Μεταξάς
εις απουσίαν του Γ. Γραμματέως
Ν. Σπηλιάδης[133]

Την υποχώρηση του Περκόφτσαλη ακολούθησε η υποχώρηση του Σαλίχ - πασά, μετά την ήττα του ιππικού του από τους Έλληνες. Ο Ομέρ πασάς της Καρύστου παρέμεινε με το στρατό του στην τουρκοκρατούμενη Εύβοια, μην τολμώντας επιχείρηση εκστρατείας προς την Αττική.

---

133. Γ.Α.Κ. Εκτελ. φ. 20. Κ. Α. Διαμάντη «*Αθηναϊκόν Αρχείον*», όπ. π., σελ. 100 - 101.

Ο κίνδυνος είχε περάσει, γι' αυτόν το χρόνο. Οι Τούρκοι δεν πλησίασαν καν στην Πελοπόννησο, η οποία υπέφερε όμως από την ολέθρια εμφύλια διαμάχη που πήρε μεγάλες διαστάσεις κατά το πρώτο εξάμηνο του 1824.

Χαρακτηριστικό της φιλοπατρίας και ευπείθειας των Λεκκαίων προς την κυβέρνηση είναι το εξής:

Από τον Ιούνιο του 1823, ο Γκούρας και οι υπόλοιποι δυνάστες της Αττικής ήρθαν σε οξύτατη αντιπαράθεση με τους ντόπιους καπετάνιους, οι οποίοι ήταν εμπόδιο στην εφαρμογή των σχεδίων τους, όπως είπαμε παραπάνω, επειδή υπερασπίζονταν τη φτωχολογιά.

Η σύγκρουση και το οριστικό ξεκαθάρισμα των λογαριασμών ήταν αναπόφευκτα.

Έτσι βρήκε οικτρό θάνατο, ο Αθηναίος καπετάνιος Νικ. Σαρρής και κυνηγήθηκαν οι Λεκκαίοι, όπως μαρτυρούν πολλά έγγραφα και λέει ο Μακρυγιάννης.[134]

Ο Γκούρας είχε την υποστήριξη της κυβέρνησης κι εξακολουθούσε να έχει τη φρουραρχία που τον έκανε πανίσχυρο. Δεν ήθελε ντόπιους καπετάνιους στην Αττική που να μην τον προσκυνούν. Έτσι η σύγκρουση μαζί τους ήταν μοιραία. Οι Λεκκαίοι φαίνεται ότι μόνο στην Κυβέρνηση και στους συμπατριώτες υπάκουγαν. Η Κυβέρνηση χρησιμοποιώντας την πειθώ της καθησύχασε τους Λεκκαίους για τις αυθαιρεσίες του Γκούρα, και τους διέταξε να σπεύσουν στην Αττική, μόλις ο κίνδυνος των Τούρκων παρουσιασθεί.

Είχαν περάσει δύο μήνες από τότε που έφυγαν οι Λεκκαίοι στη Σαλαμίνα για να σώσουν τη ζωή τους, όμως όταν παρουσιάσθηκε εκ νέου ο κίνδυνος των Τούρκων και η πατρίδα κινδύνευε, έσπευσαν πρόθυμα και έδωσαν νικηφόρα μάχη εναντίον τους.

Μετά τη νίκη βρήκαν ρημαγμένα τα σπιτικά τους από τους ανθρώπους του Γκούρα. Σημειώνουν τα κλεμένα και αναφέρονται σαν ευπειθείς πολίτες στην Κυβέρνηση ζητώντας ικανοποίηση. Μάταιος κόπος· ο Γκούρας δεν ενοχλήθηκε. Το αίτημα επανέλαβε το 1827 ο Μήτρο Λέκκας. Τότε η Κυβέρνηση διέταξε τελικά το Μαμούρη, να επιστρέψει τα πράγματα που κλάπηκαν![135]

---

134. Απ. Β' 18 και 26.
135. ΑΠ. Β' 62.



Γραβούρα της εποχής. Σε πρώτο πλάνο ο Υμηττός, στο βάθος η Αθήνα.

β΄ 1824 - 25

Ο τέταρτος χρόνος της Επανάστασης, βρήκε τους Μενιδιάτες σε πλήρη δράση να πολεμούν τους Τούρκους μέσα κι έξω από την Αττική. Ακολουθούσαν διάφορους οπλαρχηγούς ατάκτων σωμάτων, οι οποίοι είχαν πάρει εντολές στρατολόγησης από την Κυβέρνηση.

Αξιοσημείωτο είναι, ότι σε καμία περίπτωση δεν βρίσκουμε τους Μενιδιάτες αγωνιστές όλους μαζί και κάτω από έναν αρχηγό, ίσως από φρόνηση, ίσως από προσωπική τους επιλογή καπετάνιου, ίσως έπειτα από εντολή της Κυβέρνησης.

Σε κατάσταση π.χ. στρατιωτών που υπέβαλε στον Παν. Νοταρά, ο Μήτρο Λέκκας την 7 Αυγούστου 1824, σε σύνολο εκατόν δέκα εννιά στρατιωτών μόνο το 15% φαίνεται να είναι Μενιδιάτες, ενώ οι υπόλοιποι είναι από τα άλλα χωριά της Αττικής, της Βοιωτίας, καθώς και από την Αθήνα.[136] Η επιλογή των προσώπων, έδινε στο Μήτρο Λέκκα το πλεονέκτημα της εξασφάλισης των πολυτίμων «οδηγών», στις συνεχείς μετακινήσεις του στρατιωτικού του σώματος στις διάφορες περιοχές.

Οι διάφορες καταστάσεις των ατάκτων στρατιωτικών σωμάτων της εποχής, ενώ μας δίνουν πολύτιμα στοιχεία, παρουσιάζουν κενά και ασάφειες, παραλείψεις επώνυμων ανδρών και γενικά ατέλειες. Πέραν των άλλων, πολλών οπλαρχηγών οι καταστάσεις, αμφισβητήθηκαν για την ακρίβεια τους και θεωρήθηκαν διογκωμένες ή εικονικές.

Καθώς το νέο Ελληνικό Κράτος προσπαθούσε να σταθεί στα πόδια του και να πείσει εχθρούς και φίλους για την ύπαρξή του, η κυβέρνηση άρχισε να μεριμνά σιγά σιγά για την πληρωμή των μισθών των στρατιωτών. Η ανεπάρκεια όμως των μισθών αυτών που δεν εξασφάλιζαν ούτε τα στοιχειώδη, ανάγκαζε τους στρατιώτες να αρπάζουν τα χρειαζούμενα από τα χωριά που περνούσαν. Τα λάφυρα των συμπλοκών συμπλήρωναν τις παραπέρα ελλείψεις.

Από τις καταστάσεις της εποχής, αυτές που είναι θεωρημένες από αρμόδιο επιθεωρητή του στρατού, δίνουν εγγύηση γνησιότητας και τις λαμβάνουμε σοβαρά υπόψη μας. Αξιοσημείωτο είναι, ότι η Επιμελητεία του Στρατού ζητούσε πλήρη στοιχεία, δηλαδή βαθμό, καταγωγή, ηλικία κ.ά., έτσι ώστε ο έλεγχος να ανταποκρίνεται στην αλήθεια.

---

136. Ματ. Βάθη - Δημ. Γιώτα: «*Αχαρνές*», όπ. π., σελ. 40.

Τα στοιχεία που μας δίνουν οι καταστάσεις αυτές, σε συνδυασμό με διάφορα άλλα από τα Γ.Α.Κ. , από το Αρχείο Αγωνιστών και από τη μελέτη των ιστορικών κειμένων, βοηθούν να προσεγγίσει κανείς, ακόμα και σήμερα, την ιστορική αλήθεια.

Το δρόμο αυτό της έρευνας, θα ακολουθήσουμε κι εμείς. Επειδή όμως είναι αδύνατο να παρατεθούν όλα τα στοιχεία που αφορούν τη δράση των Μενιδιατών και των οπλαρχηγών τους, θα περιοριστούμε στην αναφορά των γνωστών μαχών, όπου πολέμησαν οι Μενιδιάτες και θα παρατεθούν τα πιο αξιόλογα στοιχεία, που μας δίνουν πρόσθετες πληροφορίες.

Παρακολουθήσαμε πως, από τις πρώτες μέρες της Επανάστασης του '21, οι Μενιδιάτες έτρεξαν πρόθυμοι στον ιερό Αγώνα. Οι οπλαρχηγοί τους όμως, (Κιουρκατιώτης, Λεκκαίοι κ.ά.) έμειναν με τους βαθμούς του πεντηκοντάρχου, την ώρα που η Κυβέρνηση μοίραζε βαθμούς στρατηγών ακόμα και σε ανθρώπους ανίδεους στην πολεμική τέχνη και οι οποίοι *«αναισθητούσαν στη χρήση των όπλων»*, όπως χαρακτηριστικά γράφει ο γραμματέας του Μήτρου Λέκκα σε μιαν αναφορά του στην Κυβέρνηση.

Αυτό ήταν το παράπονο των οπλαρχηγών της Αττικής, το οποίο επανειλημμένα διατυπώθηκε.

Ήδη όμως, με αναφορά του στην Κυβέρνηση από το Άργος, ο Ιωάν. Νοταράς, πρότεινε τους συμπολεμιστές του Λεκκαίους, για προαγωγή. Την εποχή αυτή, οι Γιωργάκης και Μήτρο Λέκκας βρίσκονταν στο Άργος πολεμώντας τους *«αντάρτες»*, καθώς ο εμφύλιος πόλεμος βρισκόταν σε πλήρη εξέλιξη.[137] Γράφει ο Νοταράς στην αναφορά του: *«... οι αυτάδελφοι Γεώργιος Λέκκας και Δημήτριος Λέκκας, εξ αρχής του ιερού αγώνος εδούλευσαν την πατρίδα με μεγάλον ζήλον και ειλικρίνειαν και τώρα εις τον κατά των αντιδιοικητών πόλεμον... όθεν, γνωρίζων ότι η Πατρίς αντιβραβεύει τα πιστά και άξια τέκνα της, προβάλλω τους ειρημένους δύο, ως άξιους εις τον βαθμόν της χιλιαρχίας»*.[138]

Η αποδοχή της πρότασης του Ιωάν. Νοταρά, ήταν η αναγνώριση, από την Κυβέρνηση, της αξίας και των θυσιών των δύο Μενιδιατών καπετανέων. Την 5η Ιουνίου 1824, το Εκτελεστικό σώμα προήγαγε τους Γιωργάκη και Μήτρο Λέκκα στο βαθμό του χιλιάρχου, και διέτα-

---

137. Γ.Α.Κ. Εκτελ. φ. 6 Ο Γ. Λέκκας εξακολουθεί να βρίσκεται στην Πελοπόννησο (Ναύπλιο) μέχρι την 17 Ιουνίου τουλάχιστον, Βλ. Γ. Α. Κ. φ. 11, Υπ. Πολ.

138. Περιεχόμενα Γ.Α.Κ., τόμ. 12ος, Υπ. Π., σελ. 798.

ξε το Υπουργείο Πολέμου να εκτελέσει τη διαταγή.[139]

Εκείνο τον καιρό, τα όργανα του Γκούρα οργίαζαν, κάνοντας κάθε λογής αυθαιρεσίες στην Αττική. Η Κυβέρνηση επιζητούσε με κάθε τρόπο τον προσεταιρισμό του Γκούρα, για να τον στρέψει εναντίον του Οδυσσέα Ανδρούτσου. Σιγά - σιγά ο Γκούρας πείσθηκε να συναινέσει, καθώς ο Κωλέττης φρόντιζε να ικανοποιεί την φιλοχρηματία του και η ανοχή της Κυβέρνησης, έφτανε μέχρι του σημείου να τον αφήνει τελείως ασύδοτο στην Αττική. Ο Γκούρας και τα όργανά του καταδυνάστευαν και απογύμνωναν τους ταλαίπωρους χωρικούς, λήστευαν τα πάντα, τους ατίμαζαν καθημερινά.

Μη γνωρίζοντας ίσως οι Λεκκαίοι, το λόγο της ανοχής της Κυβέρνησης προς το Γκούρα, θεωρούσαν λογικό και αυταπόδεικτο ότι πρέπει να αποφασιστεί η λύτρωση της Αττικής από τη φατρία του Γκούρα και προσφέρθηκαν να εφαρμόσουν τη σχετική εντολή της Κυβέρνησης.[140] Τα γεγονότα που ακολούθησαν, έδειξαν το πόσο έξω είχαν πέσει.

Ο Κωλέττης δεν συγκινήθηκε από τίποτα και η Αττική υπέφερε από τη στυγνή τυραννία του Γκούρα. Οι συνέπειες, έμελλε να είναι ολέθριες για τους κατοίκους της και το Έθνος.

Στις αρχές Ιουλίου, ο Ομέρ πασάς της Ευβοίας αποβιβάστηκε στον Ωρωπό με 3.000 άνδρες, από τους οποίους οι 2.000 ήταν γενίτσαροι από την Κωνσταντινούπολη. (Οι γενίτσαροι προέρχονταν, όπως ξέρουμε, από αναγκαστική στρατολόγηση στις σκλαβωμένες χώρες μικρών παιδιών, τα οποία εκπαιδεύονταν κατάλληλα για να αποτελέσουν το άνθος του τουρκικού στρατού, το φόβο και τον τρόμο των υποδούλων της Οθωμανικής αυτοκρατορίας). Σκοπός των Τούρκων ήταν η διαρπαγή των χωριών και η πολιορκία της Αθήνας.[141]

Ήδη η Κυβέρνηση είχε μεριμνήσει να αποσταλούν στους Αθηναίους πεντακόσια καριοφύλλια που είχαν ζητήσει από την Ύδρα και επικύρωσε το διορισμό του Γιάννη Γκούρα ως Φρουράρχου. Οι Αθη-

---

139. Δ. Γιώτα: Οι Μενιδιάτες Λεκκαίοι στην Επανάσταση του «21», Πρακτικά Α΄ Συμποσίου Ιστορίας - Λαογραφίας Βορείου Αττικής 1988 σελ. 216 και Γ. Α. Κ., φ. 10, Υπ. Πολέμου.

140. Γ.Α.Κ. Εκτελ. φ. 6, Αναφορά των Αδελφών Λέκκα δημοσιευμένη εις «*Αθηναϊκόν αρχείον*» Κ. Διαμάντη, όπ. π. σελ. 68.

141. Δ. Κόκκινου: Η Ελληνική Επανάσταση, όπ. π., τόμ. 7, σελ. 260.

Δ. Σουρμελή: Ιστορία των Αθηνών, όπ. π., σελ. 78. Ο Δ. Σουρμελής αναφέρει ότι ο Τουρκικός στρατός ανέρχονταν σε 6.000 εκ των οποίων οι 4.000 γενίτσαροι.

ναίοι της πόλης μετέφεραν τα γυναικόπαιδα και τους αδύναμους στη Σαλαμίνα και ετοιμάστηκαν να αντιμετωπίσουν τον εχθρό. Η Πάρνηθα έγινε άλλη μια φορά άσυλο των χωρικών της Αττικής. Οι Μενιδιάτες ανέβασαν τα γυναικόπαιδα στο βουνό και οι άντρες πήραν τα όπλα. Το χωριό σχεδόν άδειασε.

Ο Γκούρας με τριακόσιους στρατιώτες (ο Δ. Κόκκινος τους ανεβάζει σε εξακόσιους), που είχε στρατολογήσει από την Αττική, ανάμεσα στους οποίους και αρκετοί Μενιδιάτες, έσπευσε στο Μαραθώνα για να προλάβει τον εχθρό πριν αναπτυχθεί στην αθηναϊκή πεδιάδα και την καταστρέψει.

Οι Τούρκοι βιάζονταν να διαλύσουν τους Έλληνες, καθώς μάλιστα γνώριζαν ότι η επιδημική ασθένεια που από τον Απρίλιο είχε πλήξει τα χωριά της Αττικής, (όπως σημειώνει ο Δ.Σουρμελής), θα τους είχε ασφαλώς εξασθενήσει.

Η σύγκρουση των αντιπάλων έγινε στις 6 Ιουλίου του 1824. Ο Γκούρας είχε οχυρώσει το στρατό του σε χαρακώματα και περίμενε.

Το πρωί οι Τούρκοι, αφού κανονιοβόλησαν το χαράκωμα, όρμησαν με επικεφαλής τους τρομερούς γενίτσαρους.

Οι Έλληνες τους απώθησαν επανειλημμένα και τους προξένησαν μεγάλες απώλειες. Τέλος, ενώ με κραυγές (αλά - αλά), οι Τούρκοι εφόρμησαν αποφασισμένοι να μην οπισθοχωρήσουν, οι Έλληνες πήδηξαν έξω από τα χαρακώματα, τους έτρεψαν σε φυγή, και η σφαγή γενικεύτηκε. Ιδιαίτερα διακρίθηκαν για τη γενναιότητά τους, οι χιλίαρχοι Ιωάν. Ρούκης, Μαμούρης κ.ά.

Η αποφασιστική αυτή τροπή της μάχης, έγινε τη στιγμή που έφτασε βοήθεια στους Έλληνες υπό το στρατηγό Διονύσιο Ευμορφόπουλο με διακόσιους πενήντα άνδρες. Ο Ευμορφόπουλος είχε σπεύσει στην Αθήνα από την περιοχή του Ισθμού, όπου είχε ορισθεί φύλακας του Μεγάλου Δερβενίου (διάβαση για Πελοπόννησο). Αρχικά είχε τοποθετηθεί στο Κατσιμίδι (μαζί του και ο Μελέτης Βασιλείου) απ' όπου ξεκίνησε να ενισχύσει το Γκούρα.[142]

Οι Τούρκοι, τα έχασαν με την εμφάνιση του Ευμορφόπουλου και τράπηκαν σε άτακτη υποχώρηση.

Το δειλινό βρήκε τους Έλληνες νικητές έπειτα από ολοήμερη μάχη. Έπεσαν τριακόσιοι Τούρκοι στο πεδίο της μάχης και πληγώθη-

142. Περιγραφή της μάχης βλ. Απομνημονεύματα αγωνιστών του «21» Επιμέλεια Εμμανουήλ Γ. Πρωτοψάλτη, τόμ. 20, Απομνημονεύματα Δ. Ευμορφόπουλου, σελ. 16 - 17.

καν περίπου εξακόσιοι. Οι ελληνικές απώλειες ήταν τρεις νεκροί και έξη πληγωμένοι.[143]

Οι Τούρκοι οπισθοχώρησαν κακήν κακώς στο Καπανδρίτι. Οι Έλληνες, πήραν θέσεις απέναντί τους στο χωριό Λιόσια (σημερινό Λιοσάτι, κοντά στα Κιούρκα) και ψηλότερα στα Μαχούνια - Κατσιμίδι της Πάρνηθας, όπου βρισκόταν η γνωστή από την αρχαιότητα διάβαση για τη Βοιωτία· από εκεί χτυπούσαν τις εφοδιοπομπές του εχθρού.

Περιχαρής ο Γκούρας για τη νίκη στο Μαραθώνα, γράφει στον Έπαρχο Αττικής και στους Δημογέροντες:

«Κύριε Έπαρχε και Δημογέροντες

Σήμερα εδώ έγινε σύναξις στρατηγών και καπεταναρέων και απεφασίσαμεν εκ συμφώνου να στήσωμεν αύριο τα ορδά μας πολλά κοντά εις το Καπανδρίτι και μαζί (:), εταράξαμεν και τον τόπον και απεφασίσαμεν να τους ριχθούμε των εχθρών με τα μούτρα, λοιπόν το μέρος του Κ. Διονυσίου Ευμορφόπουλου δεν έχει τζιμχανέν και ζητά από εμάς. Τώρα λοιπόν χωρίς αυτά καμμιά δλιά δεν κατορθώνεται, δια τούτο σε λίγο να προβλέψετε από αυτού το όλον γιόμορον τρία φορτώματα τζιμχανέν και αύριο πολλά πουρνόν να μας ξημερωθεί εδώ δια ζαχιρέν, απόστασα γράφοντάς σας, οι στρατιώτες κλονίζονται να σκορπίσουν εξ' αιτίας της πείνας. Το εδικό μας ορδί συμποσούται από χιλίους Έλληνες και πρέπει να στέλλεται η καθημερινή ζωοτροφία τους. Κύριοι, γνωρίζετε ότι είναι περίσταση και δεν συμφέρει να σκορπίσει το ορδί από πράγμα οπού δεν μας είναι τόσον δύσκολον ενώ ελπίζομεν ώραν την ώραν να τους ξεκουμπίσωμεν από εδώ, τους εχθρούς με την θεία βοήθειαν, αύριον όμως να μας προφθάσει πλούσιοι ζαχιρέδες, από μας εβήκεν και ένα παιδί σκλαβόπουλον από τους Τούρκους και μας βεβαιώνει ότι εις τον προχθεσινόν πόλεμον εσκοτώθη ο Μπραήμ πασάς, σερασκέρης των γενιτσάρων και ο Σείταγα Κεχαγιάς του λουμπούτη... και ο Αβδήμπεης Καρυστινός ενταφίασαν και εις το Καπανδρίτι ανθρώπους ογδοήκοντα οχτώ, εξόχως από τους λαβωμένους και από εκείνους οπού έμειναν εις τον Μαραθώναν. Με πληροφορεί ότι εις τον Εύριπον ακολούθησεν θανατικόν, απόθαναν εις το χαρέμι του Εμίρ πασιά Καρυστινού οχτώ σκλάβες και τρεις αράπηδες, δια τα καράβια οπού λέγονται εβήκαν και αυτό μπόσικον, μην αμελήσετε τις ζωοτροφίες ότι σκορπά το ορδί εξαιτίας σας, μένω.

---

143. Γ.Α.Κ. Περίληψη περιεχομένων τόμ. 14Β' (4221 - 1624 π.) Αθήνα 1975, σελ. 1299: Αναφορά Ι. Γκούρα (7/6) προς την Διοίκηση.

Ιουλίου 10, μία η ώρα της νυχτός
Εκ του στρατοπέδου
Εις Λιόσια

στείλετε
και ολίγον
μελάνι.-

Εις τους ορισμούς σας
Γιαν. Γκούρας»[144]»

Στη συνέχεια οι Γκούρας και Ευμορφόπουλος, βλέποντας ότι είναι μοναδική ευκαιρία να χτυπήσουν τελειωτικά τους Τούρκους στο Καπανδρίτι, ήλθαν στην Αθήνα και ζήτησαν από τους δημογέροντες, τη στράτευση όλων των ικανών να φέρουν όπλα για την ενίσχυση του ελληνικού στρατοπέδου.

Πρόθυμα έτρεξαν οι κάτοικοι της Αττικής και πρώτοι οι Μενιδιάτες,[145] όσοι δεν είχαν νωρίτερα ακολουθήσει τους καπετανέους στη μάχη του Μαραθώνα. Τώρα δεν υπήρχε άλλη λύση· αν οι Τούρκοι ξέφευγαν από το Καπανδρίτι, πρώτα θα χτυπούσαν το Μενίδι που ήταν στο δρόμο τους για την Αθήνα, αφού στο νου τους είχαν πάντα το πλιάτσικοο και την καταστροφή.

Έτσι οι Μενιδιάτες στρατεύτηκαν σχεδόν όλοι κάτω από τις διαταγές διαφόρων καπετανέων.

Σε τούτο βοήθησε και η άφιξη των συμπατριωτών τους χιλιάρχων Γιωργάκη και Μήτρου Λέκκα με τα σώματά τους, που έσπευσαν να ενισχύσουν τα ελληνικά στρατεύματα για να υπερασπίσουν την Αττική, μετά από σχετική διαταγή της Διοίκησης.

Οι Λεκκαίοι μετά την αρ. 2102 περ. Β΄ δ/γη του Εκτελεστικού της 20.6.1824 και την 1749 του Υπ. Πολέμου, πήγαν να ενισχύσουν το Μεγάλο Δερβένι[146] υπό την αρχηγία του στρατηγού Ευμορφόπουλου, με εξήντα στρατιώτες ο Γιωργάκης και πενήντα ο Μήτρος.

Θα πρέπει να υπολογίσουμε, ότι από την 1η Ιουλίου οι αδελφοί Λέκκα με τους στρατιώτες τους βρίσκονταν στην Αττική,[147] αλλά δεν

144. Γ.Α.Κ., Βλαχογιάννη φ. 56, Εσωτερικών.
145. Απόσπασμα κατάστασης στρατιωτών του Γιάν. Γκούρα, βλ. ΑΠ. Β΄ 21.
146. Γ.Α.Κ. φ. 11, Υπ. Πολέμου.
147. Γ.Α.Κ., φ. 39, Υπ. Πολέμου.

έλαβαν μέρος στη μάχη του Μαραθώνα γιατί σύμφωνα με την Εφημερίδα «Ο φίλος του Νόμου» «... *χθες και σήμερα (6 και 7 Ιουλίου) εξεστράτευσαν εντεύθεν (Σαλαμίνα) και οι αδελφοί Λέκκηδες, ομού και ο καπετάν Γκριτζιώτης με 300 στρατιώτες δια το στρατόπεδον της Αττικής...*»[148] Επομένως, χρονικά ήταν αδύνατον να βρεθούν στη μάχη του Μαραθώνα. Το πλέον πιθανό είναι, να είχαν εμπλακεί σε αψιμαχίες με τους Τούρκους σε άλλο μέρος της Αττικής, αν λάβουμε υπ' όψη ότι «... *αρχομένου του Ιουλίου, οι Τούρκοι εισήλασαν πανταχόθεν εις την Αττικήν...*».[149]

Και άλλα λοιπόν τουρκικά σώματα χτυπούσαν την Αττική και ο κίνδυνος ήταν αρκετά μεγαλύτερος,από ότι αρχικά υπολογιζόταν.

Έτσι, δεν φάνηκε καθόλου απίστευτη στο Γκούρα η πληροφορία που περιλαμβανόταν σε γράμμα από τη Μεγαρίδα, ότι κατεβαίνουν από το Ζητούνι (Λαμία) 8.000 Τούρκοι (!) για ενίσχυση. Στην πραγματικότητα οι ενισχύσεις που έρχονταν από το Ζητούνι δεν ξεπερνούσαν τους 1500 άντρες.

Έσπευσε λοιπόν ο Γκούρας να ασφαλίσει το Κάστρο και την Αθήνα, ενώ ήταν έτοιμος να δώσει στους Τούρκους του Καπανδριτίου το τελειωτικό χτύπημα, αφού στο στρατόπεδό του βρίσκονταν 2.000 στρατιώτες.

Οι Τούρκοι, τα έχασαν στην αρχή, βλέποντας το πρωί άδειο το ελληνικό στρατόπεδο. Στη συνέχεια βάδισαν απειλητικοί προς το αθηναϊκό λεκανοπέδιο, αρχίζοντας λεηλασίες (3 Αυγούστου). Προηγούνταν εξακόσιοι ιππείς και το πεζικό τους κατέλαβε οχυρές θέσεις. Χαρακτηριστικά περιγράφει ο Σουρμελής: «... *Οι Αθηναίοι εκπηδούν από τα τείχη και προκαλούν εις μάχην το ιππικόν· η μάχη άρχεται από την ώρα του γεύματος, και διαρκεί μέχρι δείλης. Οι Αθηναίοι μάχονται όλοι πεζοί, και οι Τούρκοι έφιπποι· και πρώτον κτυπώνται υπό τον Αγχεσμόν και τα πέριξ βουνά, και είτα περί το Λύκειον και το Μοναστήριον των Ασωμάτων, ένθα οι εχθροί εκαμαν πολλάς εφορμήσεις κατά των ημετέρων, μη δυνάμενοι εις ουδεμίαν να τους τρέψωσιν εις φυγήν. Συγχρόνως και το Φρούριον εκανονιοβόλει όσον έφθανε· και ούτω,προς το εσπέρας αναχωρεί το ιππικόν, μηδέν εργασάμενον.*

Αφού δε εδοκίμασε το ιππικόν τούτο, τρεις κατά συνέχειαν ημέρας την

---

148. Εφημ. «*Ο Φίλος του Νόμου*». Ανταπόκριση από Σαλαμίνα την 8.7.1824 (11.7.1824. Παράρτημα αρ. 34, σελ. β΄).

149. Γ. Κωνσταντινίδου: Επιτομή Ιστορίας των Αθηνών, όπ. π., σελ. 272.

αυτήν τύχην, και εγνώρισεν ότι δεν δύναται να ωφεληθή από το κίνημά του, δεν έκρινε να επανέλθει αύθις περί τα τείχη.

Εις τας μάχας ταύτας ηρίστευσαν οι αδελφοί Λέκκα, Δημήτριος και Γεωργάκης, Νερούτζος, Βενιζέλος και άλλοι, μάλιστα δε ο Ιωάννης Νικολάου, Ελευσίνιος, όστις τρίς, διήλθεν έφιππος μόνος το πολυάριθμον ιππικόν, θανατώσας τρεις εξ' αυτών, διαμείνας αβλαβής παραδόξως από τα εχθρικά βόλια.

Όχι ολίγων και ο Στρ. Γκούρας έδειξε γενναιότητα. Έπεσον δε εκ των εχθρών 60, και εκ των ημετέρων ένας».[150]

Μετά τη νίκη αυτή έγινε συμβούλιο καπετανέων και προκρίτων, και αποφασίστηκε να χτυπηθεί ο εχθρός στο στρατόπεδό του, στο Καπανδρίτι.[151]

Ο Ομέρ πασάς το πληροφορήθηκε και μετακίνησε το στρατό του στον Κάλαμο για να τον περάσει στην Εύβοια.

Σε έγγραφό του προς το Εκτελεστικό Σώμα, ο στρ. Γιάννης Γκούρας την 11η Αυγούστου 1824 αναφέρει μεταξύ άλλων: «*... Αι δώδεκα περίπου χιλιάδες Τούρκων, σταλθείσαι να κυριεύσουν τας Αθήνας και την πόλιν αυτών, αφού εις διαφόρους ακροβολισμούς, με καταισχύνη τους τους κατέστρεψαν και ενίκησαν οι Έλληνες, μάλιστα δε εις τας περί τον Μαραθώνα και έξω των πυλών της πόλεως Αθηνών συγκροτηθείσας μάχας, προχθές εις τας 8 τρέχοντος, ενώ έστησα το στρατόπεδον πρόσωπον προς πρόσωπον του Καρυστηνού πασά με απόφασιν την του Θεού βοήθειαν και ευχήν της σεβ. Διοικήσεως, να τους ριχθώ με τους Έλληνες για να τους γένει ο παντελής όλεθρός των, ο ρηθείς πασάς ειδοποιηθείς από κατασκόπους τούτο, δια νυκτός τη ιδία ημέρα έφυγε με τόσην μεγάλην βίαν, ώστε άφησεν εις το εν Καπαντρίτι στρατόπεδον, όλα τα όσα λάφυρα είχε κάμει από χωριά τινα της Αττικής και τα ψωμιά εις τους φούρνους μισοψημένα, πηγαίνων μ' όλον το στράτευμά του εις το χωρίον της Λιβαδίας Κάλαμον...*» Και στη συνέχεια αναφέρει ότι το εχθρικό πεζικό, τρομαγμένο, πέρασε την Εύβοια με πλοιάρια, το δε ιππικό το οποίο είχε έλθει από Ζητούνι προς βοήθειά του, πέρασε στον κάμπο των Θηβών πηγαίνοντας προφανώς στον αρχηγό του, Δερβίς πασά.[152] Ο Σουρμελής αναφέρει ότι στον Κά-

---

150. Διον. Σουρμελή: Ιστορία των Αθηνών, όπ. π. σελ. 85.

151. Γεν. Εφημ. των Αθηνών, Τετάρτη 20 Αυγούστου Α΄ φύλλο. Αθήνα 28 Ιουλίου «*... οι εδικοί μας ορμήσαντες δύο φορές τους έδιωξαν μακράν, πολεμώντας τους τρεις ώραις εις τον κάμπον, οι πεζοί τους καβαλαρέους με μίαν ευταξίαν αξιόλογον... συναχθέντες όλοι εις τα Μα(χ)ούνια εσκέπτοντο πως να ριφθούν επάνω εις τους Τούρκους...*».

152. Γ.Α.Κ. (περιλήψεις περιεχομένων) τόμ., 15β΄, σελ. 1259 (4904 - 2307), Υπ. Πολ.

λαμο ακολούθησε συμπλοκή στην οποία μάλιστα κινδύνεψε ο Γκούρας. Τελικά οι Τούρκοι πέρασαν στην Εύβοια.

Έτσι έληξε η εκστρατεία των Τούρκων στην Αττική, το καλοκαίρι του 1824. Οι απώλειες των Τούρκων από τον πόλεμο και την επιδημία που έπληξε το στρατόπεδό τους έφτασαν τα χίλια διακόσια άτομα. Οι ελληνικές απώλειες σε σκοτωμένους και λαβωμένους έφτασε συνολικά τους τριάντα άντρες.[153]

Μετά τη μάχη της Αθήνας οι Μενιδιάτες χιλίαρχοι Γιωργάκης και Μήτρος Λέκκας που επέδειξαν γενναιότητα στις μάχες εναντίον των Τούρκων, έκαναν αναφορά στο Επαρχείο Αθηνών, ζητώντας προφανώς βεβαίωση ότι είχαν κληθεί και ανταποκρίθηκαν αντιμετωπίζοντας τον εχθρό. Τη βεβαίωση αυτή, τη χρειάζονταν για την είσπραξη των μισθών των στρατιωτών από τη Διοίκηση, δεδομένου ότι ο Γκούρας δεν αναφέρθηκε στους Λεκκαίους απ' όσο γνωρίζουμε. Άλλωστε, οι διαφορές τους ποτέ δεν λύθηκαν. Βαθύ μίσος τους χώριζε.

Περίοδος Β΄
Αριθ. 25

Προσωρινή Διοίκησις της Ελλάδος
Το Επαρχείον και οι Δημογέροντες Αθηνών
Προς τους Κους Αδελφούς Λέκκηδες!

Ανεγνώσθη η προς το Επαρχείον και Δημογέροντας κατά τας 6 του τρέχοντος δοθείσα αναφορά σας, εις την οποίαν απαντώντες λέγομεν, ότι τω όντι της πατρίδος μας κινδυνευούσης επροστρέξαμεν όχι μόνον προς την Σ. Διοίκησιν, αλλά και προς κάθε καλόν πατριώτην, εξ ων είσθε και η γενναιότης σας, και δια προσκλήσεώς μας ήλθατε εν καιρώ εις βοήθειαν της πατρίδος μας. Είμεθα δε ευχαριστημένοι από τας προς την πατρίδα μας φανεράς εκδουλεύσεις σας, τας τε τωρινάς και προλαβούσας.

Επειδή δε, ελθόντες εις βοήθειαν της κινδυνευούσης πατρίδος μας, δεν εκάμετε κανέν κίνημα απάδον εις τον σκοπόν της Σ. Διοικήσεως, η οποία σας διέταξε να εξέλθετε εις απόκρουσιν του εχθρού κατά την Ανατολικήν Ελλάδα, τους μισθούς σας είναι ομολογούμενον ότι θέλετε τους λάβει από την Σ. Διοίκησιν δια του Αντιστρατήγου Δ. Ευμορφοπούλου, υπό την οδηγίαν του οποίου διετάχθητε παρ' αυτής.

153. Σουρμελή: Ιστορία των Αθηνών, όπ. π. σελ. 86.

Εν Αθήναις τη 6 Αυγούστου 1824

Ο Έπαρχος Αθηνών
Μιχαήλ Σούτζος

Νικόλαος Ζαχαρίτζας
Ιωάννης Π. Βλάχος
Χ Σπ. Γκικάκης *(Τ.Σ.)*
Ιω. Πάλλης
Αναγνώστης Χρυσούλης

Ο Γ. Γραμματέας
Δημήτριος Βύας

Εστάλη το αντίγραφον αυτής, την 7 Αυγούστου εις τον Κύριον Δ. Ευμορφόπουλον τον ημέτερον Αντιστράτηγον τω 1824.[154]

Μετά τις μάχες της Αττικής, η Κυβέρνηση για να προσεταιριστεί το Γκούρα και στη συνέχεια να τον στρέψει κατά του Οδ. Ανδρούτσου, προέβη σε αθρόες προαγωγές οπλαρχηγών τους οποίους πρότεινε ο ίδιος ο Γκούρας, (η έχθρα του προς τους Λεκκαίους ήταν δεδομένη και δεν υπήρχε περίπτωση να προβληθεί απ' αυτόν η γενναιότητά τους). Ο Μήτρο Λέκκας θυμωμένος με την Κυβέρνηση έστειλε στο Ναύπλιο το γραμματικό του Δ. Αργυριάδη με την εξουσιοδότηση, να παραστήσει προφορικά και γραπτά τα παράπονα του οπλαρχηγού του για τον παραγκωνισμό του και να ζητήσει την αναγνώριση των αγώνων του ή την αφαίρεση του αξιώματος της χιλιαρχίας που του απένειμε. Μάλιστα απαξίωσε να αναφερθεί ο ίδιος γραπτώς.

Ο Δημ. Αργυριάδης, έκανε γραπτή αναφορά προς τον Πανούτσο Νοταρά, μέλος του εκτελεστικού σώματος (φίλο αγαπητό και προστάτη των Λεκκαίων), υποστηρίζοντας τα αιτήματα του αρχηγού του Μήτρου Λέκκα.

Προς τον Εκλαμπρότατόν μοι Αυθέντην!

Εκλαμπρότατε!

Ο Χιλίαρχος και δούλος της Δημήτριος Λέκκας, θέλοντας να βάλει υπ' όψιν της Εκλαμπρότητός της, τα άπειρα κατά της Σ. Διοικήσεως παράπονά του, και μη δυνάμενος ο ίδιος να παραστήσει με διέταξεν ίνα έλθω ο δούλος της και να τη αναφέρω τα όσα αυτός ο ίδιος θέλει να τη είπει. Αλλ' επειδή

154. Γ.Α.Κ. Εκτελ. Φ. 20, (Δημοσιεύεται και εις Αθηναϊκό αρχείο Κ. Διαμάντη, όπ. π. σελ. 101 - 102).

και πολλάκις ελθών, δεν εύρον καιρόν δια το πολύφροντι των υποθέσεών της, έκρινα δια του ταπεινού μοι να τη αναγγείλω τα όσα ακολούθως σημειώ.

Εις τους αξιωματικούς των αρμάτων, οπού ευρίσκονται σήμερον εις την Αττικήν και την Ανατολικήν Ελλάδα καθώς και εις Ναύπλιον, ένας μόνος Γκούρας και ενταύθα είς, ο Χατζή Χρίστος, ημπορούμεν να είπωμεν ότι κατά δίκαιον λόγον ως γενναίοι επιχειρηματίαι, έλαβον αξίως τον βαθμόν, εις τον οποίον η Σ. Διοίκησις τους ηξίωσεν. Αλλ' εάν και εξηκριβωμένος ο καθείς ήθελεν να κάμει μίαν ακριβή έρευναν των κατορθωμάτων ενός εκάστου και της εποχής, καθ' ήν έκαστος των τριών τούτων έλαβεν τα όπλα κατά του τυράννου, βεβαιότατα τον Λέκκα, θέλει εύρει ασυγκρίτως ανώτερον και από τους δύο. Αυτός, λέγω, από το πρώτον έτος της Επαναστάσεως έλαβεν τα όπλα. Αυτός είναι, όστις έχασεν και αδελφούς και πατέρα και συγγενείς. Αυτός ηξιώθη τέλος πάντων και αυτής της πατρίδος του ελευθερωτής να ονομασθεί. Και αν όλα αυτά τα έσωθεν έγγραφα δεν δυνηθούν να πιστοποιήσουν τα ηρωϊκά του ανδραγαθήματα, αν και αυτή η μαρτυρία του πανευγενούς Παραστάτου μας Κ. Χατζή Ζαχαρίτζα δεν χρησιμεύσει, έχει πλέον αξιοπιστοτέρους μάρτυρας τες πέντε λαβωματιές, αι οποίαι με στεντόρειον φωνήν διακηρύττουν τα λαμπρά του κατορθώματα και τας νίκας. Όθεν, με ποίον λόγον η Σ. Διοίκησις τον υστερεί των δικαιωμάτων του; Και πώς τέλος πάντων προβιβάζει εις τον βαθμόν του άνδρας ανάνδρους, οίτινες και αυτής της χρήσεως των αρμάτων αναισθητούν και τους οποίους κατ' όνομα δυνάμεθα να παραστήσωμεν εν καιρώ, χρείας τυχούσης; Αλλ' επειδή και αυτός δεν έχει άλλον καταφύγιον μετά Θεόν από την Εκλαμπρότητά της και επειδή την Εκλαμπρότητά της μόνον γνωρίζει και πατέρα και αυθέντην και ευεργέτην, δια τούτο και από την Εκλαμπρότητά της ζητεί κάθε δικαίωμά του και δεν θέλει παύσει ενοχλώντας την, μέχρι ού να το λάβει. Στοχάζομαι όμως ότι εις τοιαύτα αποδεδειγμένα του δικαιολογήματα, αν ήθελε παρασταθεί εις κρίσιν και με αυτήν την Σ. Διοίκησιν, δεν ήθελε χάσει το παραμικρόν. Μάλιστα δικαίωμα έχει περισσότερον από κάθε άλλον, διότι υπέρ της στερεώσεως αυτής προθύμως έχυσε και αυτό το πολύτιμον αίμα του εις την μάχην του Άργους και είναι αθέμιτον βέβαια να παραμελεί ένα τοσούτον πιστόν και αγαπητόν τέκνον της, μη θέλουσα αναλόγως της υπολήψεώς του να τον τιμήσει και αφού τους κατωτέρους του προβιβάζει εις τον βαθμόν Στρατηγίας και Αντιστρατηγίας, αυτόν να έχει εις βαθμόν Χιλιαρχίας, όθεν ή να του δώσει την πρέπουσαν αυτώ τιμήν, ή να του αφαιρέσει και αυτό το δίπλωμα της Χιλιαρχίας εις το οποίον έχει τους πλέον ποταπούς και αναξίους.

Αλλ' επειδή και κάθε καλός πατριώτης έχει χρέος να βάζει υπ' όψιν της Σ. Διοικήσεως κάθε τι οπού ή ακούει ή σκέπτεται προς το συμφέρον του Έ-

θνους, τούτου χάριν και εγώ, ο ελάχιστος, δεν λείπω ν' αναγγείλω προς την Εκλαμπρότητά της, τα όσα και ήκουσα και βλέπω, τα οποία αν η Σ. Διοίκησις δεν προλάβει να διορθώσει, θέλει υποπέσωμεν πάλιν εις τα προλαβόντα δυστυχήματα των ανταρτών, οίτινες αναμένουν την καταστροφήν του εχθρικού στόλου και τότε να ανεγερθούν πάλιν καθ' ημών. Εις το οποίον βέβαια θέλει επιτύχουν, εάν η Σ. Διοίκησις δεν ενηγκαλισθεί πρώτον τα άρματά της και επομένως να κάμει τας αναγκαίας κατ' αυτών προασφαλίσεις της. Εν τοσούτω δε μένω εις το ανήκον σέβας

Ο ελάχιστος δούλος της
Δημήτριος Αργυριάδης[155]

(νώτον): τω Εκλαμπροτάτω Αυθέντη Κυρίω μοι
Κυρίω Πανούτζω Νοταρά

Ο Πανούτζος Νοταράς στέλνει στους αδελφούς Λέκκα με τον Αργυριάδη ένα γράμμα με επαίνους για τις ανδραγαθίες τους και διαβεβαιώσεις για τα αισθήματά του.

Προς τους γενναιοτάτους Χιλιάρχους κυρίους
Γεώργιον και Μήτρον Λέκκηδες εις Αθήνας

Γενναιότατοι και επιποθητοί μου χιλίαρχοι κ. Γεωργάκη, και Κ. Μήτρο αδελφικώς σας εύχομαι και σας ασπάζομαι.

Από τον Γραμματικόν σας έμαθα την καλήν σας υγείαν και πόσον ανδρείως ηγωνίσθητε κατά των εχθρών, και εχάρηκα με υπερβολήν· η δύναμις του ημών Σταυρού να σας ενισχύει και να σας αποδείξει μέχρι τέλους νικητές και τροπαιούχους· δεν μου εφάνει όμως καλόν, οπού δεν μου εγράψατε. Ως τόσον να ήσθε βέβαιοι, ότι καθώς έως τώρα, ούτω και εις το εξής ήσθε του σπιτιού μας, και σας αγαπώμεν ωσάν παιδιά μας· όθεν να μας γράφετε πάντα, να μανθάνω την υγείαν σας, και τας κατ' εχθρών της πίστεώς μας, και της πατρίδος νίκας σας, υγιαίνετε.

Ο Δ: Γεώργιος Καλαράς
ολοψύχως σας ασπάζεται

1824 Αυγ. 22 εν Ναυπλίω
ο επιποθητός σας
Πανούτζος Νοταράς[156]

---

155. Γ.Α.Κ. Εκτελεστικό φ. 20 (Δημοσιεύεται και εις το Αθηναϊκό Αρχείον Κ. Διαμάντη, όπ. π. σελ. 98 - 99).

156. Φωτοτυπία από πρωτότυπο. (Από το οικογενειακό αρχείο του δικηγόρου κ. Θεοδώρου Λέκκα, απογόνου των αναφερομένων αγωνιστών του «21».

Ακολουθεί στις 20 Σεπτεμβρίου 1824 ο προβιβασμός του Μήτρου Λέκκα σε αντιστράτηγο, προφανώς μετά από σχετική εισήγηση του Πανούτζου Νοταρά, ο οποίος και συνυπογράφει τη σχετική απόφαση ως μέλος του Εκτελεστικού Σώματος.[157]

Στις αρχές του χειμώνα μαζεύτηκαν στην Αθήνα αρκετά στρατιωτικά σώματα, περιμένοντας οδηγίες για μελλοντικές εκστρατείες. (Κριεζώτης, Γκούρας, Ρούκης, Λεκκαίοι, Κατσικογιάννης κ.ά.).

Η Κυβέρνηση που ήταν αποφασισμένη να ξεκαθαρίσει οριστικά τους λογαριασμούς της με τους αντιπάλους της (στρατιωτικούς), έδωσε εντολή στο Γκούρα, να εκστρατεύσει στην Πελοπόννησο επικεφαλής αυτών των σωμάτων για να καταστείλει την ανταρσία. Η εντολή της εκτελέστηκε.

Τα ελληνικά στρατιωτικά σώματα συνεχίζοντας την εμφύλια διαμάχη, συνεπλάκησαν και πάλι. Οι φιλοκυβερνητικές δυνάμεις νίκησαν και οι μετοχές του Γκούρα ανέβαιναν συνεχώς.

Δεν γνωρίζουμε αν εκστράτευσε μαζί με τον Γκούρα ο Μήτρο Λέκκας, όμως δεν είναι απίθανο να συνέβη κάτι τέτοιο, γιατί η Κυβέρνηση συνέστησε στο Γκούρα (22 Νοεμβρίου 1924), ο οποίος βρισκόταν στην Κόρινθο, να συμβουλευτεί τους Μήτρο Λέκκα, Χριστόδουλο Ποριώτη και Δημήτριο Δικαίο *«οι οποίοι γνωρίζουν τις θέσεις της Κορίνθου»*.[158] Αυτήν την ημερομηνία, ο Μήτρο Λέκκας βρισκόταν στα μεγάλα Δερβένια (Μεγαρίδα - Ισθμός), κοντά δηλαδή στην Κόρινθο.

Στις 4 Δεκεμβρίου, η Κυβέρνηση διέταξε το Μήτρο Λέκκα να εκστρατεύσει στην Τριπολιτσά. Ακολούθησαν τα θλιβερά γεγονότα του Δευτέρου Εμφυλίου και η καταστολή της ανταρσίας.

---

157. Γ.Α.Κ. φ. 28, Υπ. Πολέμου.

158. Διον. Κόκκινου: όπ. π., τόμ. 8ος, σελ. 272 - 274. Δημοσιεύεται το σχετικό έγγραφο του Εκτελεστικού προς το στρατηγό Γκούρα. Επίσης βλ. *«Εφημερίς των Αθηνών»*, αρ. 23 της 19 Νοεμβρίου 1824, σελ. 2. *«Σήμερον ήλθαν και διαταγές της Διοικήσεως προς τους εδώ στρατηγούς Γκούραν, Κατσικογιάννην, Καρατάσον, Αντιστράτηγους, Ρούκην, Δικαίον,Γάτζον, Χρ. Ποριώτην, Λέκκαν, Γριζιώτην, Ν. Παπάζογλου να περάσουν με τους ανθρώπους των, όσον το δυνατόν σγλίγωρα, εις την Κόρινθον, και εκεί θέλουν εύρη διαταγές άλλες διά να εκτελέσουν. Ετοιμάσθηκαν λοιπόν και ετοιμάζονται με μεγάλην προθυμίαν να αναχωρήσουν το σγλιγορώτερον δια την Κόρινθον»*. Και στο επόμενο φύλλο της 22 Νοεμβρίου σημειώνεται ότι *«προχθές τετράδη κίνησαν απ᾽ εδώ τα στρατεύματα δια την Κόρινθον...»*. Βλ. και Παν. Φ. Χριστόπουλου: Ιστορία της Επαναστάσεως... όπ. π. σελ. 93. Αναφέρει σχετικά για τη σύλληψη του Ιωάν. Νοταρά ή αρχοντόπουλου *«... κι εκείνο τ᾽ αρχοντόπουλον στα Τρίκκαλα πηγαίνει, Λέκκας και Ρούκης κάθεται και τονε περιμένει...»*.

ΙΩΒ

Στις 19 Νοεμβρίου, η Κυβέρνηση προβίβασε σε διάφορους βαθμούς Μενιδιάτες, σύμφωνα με σχετική πρόταση του Γιωργάκη Λέκκα. Με την ίδια απόφαση προβιβάστηκε και ο ίδιος στο βαθμό του αντιστρατήγου.[159]

Αυτή ήταν και η τελευταία αναγνώριση της προσφοράς και των θυσιών του Γιωργάκη Λέκκα για την πατρίδα. Ήδη σε μια αναφορά του από το Ναύπλιο την 20η Δεκεμβρίου 1824, φαίνεται ότι ήταν άρρωστος, θύμα κι αυτός της επιδημικής ασθένειας που μάστιζε τη χώρα.[160]

Το τελευταίο έγγραφό του προς την Κυβέρνηση, έχει ημερομηνία 12 Φεβρουαρίου 1825. Το περιεχόμενό του είναι συγκινητικό, γιατί αν και η κατάσταση της υγείας του ήταν άσχημη, ζητούσε από την Κυβέρνηση να τον διατάξει να εκστρατεύσει εναντίον των Τούρκων.

Σεβαστόν Εκτελεστικόν Σώμα!

Ο υποκλινής αυτής της είναι γνωστόν ότι αναχωρήσας από τα αυτόθι και φθάσας εις Αθήνας με Σεβ. Διαταγήν της, διατελώ εις το στρατιωτικόν μου χρέος άχρι τούδε, κατά το παρόν με 25 στρατιώτες, εξόχως του γραμματικού μου. Δια τούτο χρήζομαι εις το εξής με προσκυνητήν μοι διαταγήν της, του πληροφορηθήναι τουντεύθεν με πόσους στρατιώτας να διορισθώ, ή εδώ ή περί τα έξω εις ωρισμένας θέσεις, και επειδή είμαι πρόθυμος εκτελεστής πάντοτε των υψηλών προσταγμάτων της και ευπειθέστατος, περιμένω δια να μοι σταλθεί αν είναι ευλογοφανές της όσον το τάχιστον. Εάν και δεν τολμολογώ, γίνομαι και ιδεαστής, ότι κατά το μέρος της Ευρίπου από Κάλαμον και τα εκείσε πέριξ έχουσι μεγάλην ανάγκην από προφύλαξιν, και πάλιν όπως το ευρίσκει εύλογον η Σεβ. Διοίκησις, και σχεδόν αι Αθήναι ολοκλήρως από εκείνο το πόστον έχει μεγάλην ένδειαν και φόβον, τοσούτον, ώστε δια περισσών στρατιωτών δύναμιν έχει χρείαν, καθότι είναι παντάπασιν εύκαιρον το πόστον εκείνο, και με μίαν αιφνίδιον του εχθρού έφοδον μάλιστα ιππικήν, (ει και παρά μικράν), θέλει προξενηθεί μεγαλωτάτη ζημία εις τα περίχωρα της Αττικής. Και δια ταύτα πάντα η υψηλή της φρόνησις, μερικώς ας λάβει μέτρα οικονομίας. Και με μίαν ταχίστην απάντησίν μοι ας με πληροφορήσει. Εγώ δε με όλον το ανήκον σέβας μένω.

Αθήνα τη 12 Φεβρουαρίου 1825
Ο κατά πάντα πρόθυμος των επιταγών της
και ευπειθέστατος
Γεώργιος Λέκκας Αθηναίος[161]

159. ΑΠ. Β΄ 29 και 31.

160. ΑΠ.Β΄ 33.

161. Γ.Α.Κ. Βλαχ. Α΄, φ. 192. Βλ. και Γεν. Εφημερίδα έτους 1828, τόμος 3ος,σελ. 200. «... *έγινε θύμα των μαστιζόντων την Ελλάδα επιδημιακών νόσων...*». Σ. Σ. λανθασμένα

314

Γεώργιος Λέκκας Αθηναίος

να εκστρατεύσει

Το χώμα της Αττικής θα δεχθεί το γενναίο Γιωργάκη Λέκκα, χωρίς να προλάβει να πραγματοποιήσει άλλη εκστρατεία. Κοντά του στις τελευταίες στιγμές, βρισκόταν ίσως ο αδελφός του Μήτρος, ο οποίος επέστρεψε στην Αθήνα από την Πελοπόννησο το πρώτο δεκαήμερο του Μαρτίου.

Η «*Εφημερίς των Αθηνών*» του Γ. Ψύλλα αναγγέλει με θλίψη το θάνατό του: «*Εις τας 6 Απριλίου, επλήρωσε το κοινόν χρέος ο Αντιστράτηγος Γεώργιος Λέκκας, Αθηναίος, από ασθένειαν λοιμικήν...*»[162]

Στην Πελοπόννησο, είχε κατασταλεί η ανταρσία που οδήγησε στο Δεύτερο Εμφύλιο πόλεμο. Νικητής ο Ιωάννης Κωλέττης και οι Κυβερνητικοί. Διεκδικητής της εξουσίας, ο Μαυροκορδάτος ο οποίος υποσκέλισε τον νικητή Κωλέττη. Ορίστηκε Γραμματέας του Εκτελεστικού με πρόεδρο τον Γεώργ. Κουντουριώτη.

Μάταια προσπαθούσε ο Κωλέττης να διαβάλλει το Μαυροκορδάτο, επιδιώκοντας για λογαριασμό του τη θέση του γραμματέα.

η Γ. εφημερίδα γράφει ότι πέθανε το 1824 εφ' όσον υπάρχει το τελευταίο ίσως έγγραφο του Γ. Λέκκα με ημερομηνία 12 Φεβρουαρίου 1825.

162. «*Εφημερίς Αθηνών*» Τρίτη 21 Απριλίου 1825, αρ. 57, σελ. 4. Ο συντάκτης της Εφημερίδας σημειώνει και τα παρακάτω. «... *Όλη η πόλις ελυπήθη δια τον θάνατον του καλού Πατριώτη.*

Ο Μακαρίτης αυτός ξενιτευμένος εις την αρχήν του ιερού αγώνος, άφησε κάθε άλλην επιχείρησιν και έδρασε με προθυμίαν να συναγωνισθεί μαζί με τους συμπατριώτες του Αθηναίους, εις την ελευθερίαν της πατρίδος. Ελθών εδώ εστάθη ένας από τους καπετανέους εις την πολιορκίαν της Ακροπόλεως φερόμενος γενναίως και φρονίμως εις όλα τα συμφέροντα εις ελευθερίαν της πατρίδος. Και μετά την παράδοσιν της Ακρόπολης υπήκουσε με προθυμίαν εις την φωνήν της πατρίδος και έπραξεν όσον ήτον ανάγκη αγωνιζόμενος με ζήλον και πατριωτισμόν.

Τέλος πάντων αφ' ου συναγωνίσθη δια την ιδιαιτέραν Πατρίδα του, όταν έπασχεν η Κοινή Πατρίς από τας ταραχάς των Νομοχαλαστών, όταν η Διοίκησις εκλονίζετο, και οι εθνικοί Νόμοι εκινδύνευαν εξ' αιτίας τυραννοφρονούντων, έτρεξε πάλιν εις την στερέωσιν των Νόμων, αγωνίσθη γενναίως και πατριωτικώς, και τότε δια τας εκδουλεύσεις του ετιμήθη από την Σ. Διοίκησιν με τον βαθμόν της Αντιστρατηγίας.

Ήτον αδελφός του Αοιδίμου Αναστάση Λέκκα ο οποίος έδειξε ξεχωριστήν γενναιότητα εις την μάχην του Χαλανδρίου (χωρίον των Αθηνών 2 ώρας απέχον) όπου έπεσεν ενδόξως, πολεμώντας ανδρείως υπέρ Πίστεως και Πατρίδος κατά το 1821.

Ο πρώτος και ο δεύτερος ήταν αδελφοί του Αντιστρατήγου Δημητρίου Λέκκα.

Γενναίε Λέκκα, εις εσένα η Πατρίς ελπίζουσα παρηγορείται δια την στέρησιν και των δύο Αοιδίμων αδελφών σου!!!»

Στον Κωλέττη αποδίδεται η ιδέα μιας αναφοράς των καπετανέων του κυβερνητικού στρατού μετά τη λήξη του δευτέρου εμφυλίου. Ανεξάρτητα όμως από την πατρότητα της ιδέας, το περιεχόμενο αποτελεί έξοδο δείγμα υψηλοφροσύνης και πατριωτισμού και οι εκφραζόμενες εκτιμήσεις είναι ορθές. Παραθέτουμε ολόκληρη την αναφορά, τόσο για το περιεχόμενό της, όσο και για το γεγονός ότι φέρει και την υπογραφή του Μενιδιάτη Μήτρου Λέκκα.

Προς την σεβαστήν Διοίκησιν των Ελλήνων
εις Ναύπλιον

Καθώς μας λέγει ο Ιησούς μας Χριστός εις το Άγιόν του Ευαγγέλιον, μόνη η ειρήνη και ομόνοια κάμνει τους ανθρώπους παιδιά του Θεού, οπού θα ειπεί τους κάμνει να ζουν σαν άγγελοι εις την γήν, ευτυχισμένοι και ευδαίμονες.

Ο ίδιος μας λέγει ότι η αγάπη είναι μια καινούργια διαταγή εις τον άνθρωπον τον χριστιανόν.

Ημείς, σεβαστή Διοίκησις, εν καιρώ Τουρκίας ειρήνην δεν είχαμεν, διότι οι διδάσκαλοί μας Τούρκοι μας εδιάταξαν την διχόνοιαν· η αγάπη δεν ήτον γνωστή εις ημάς, μήτε ως καινούργια μήτε ως παλιά εντολή, διότι οι Τούρκοι πάντα το μίσος μας εδίδασκον, ως καινούργιο πράγμα.

Αφ' ού ο Θεός απεφάσισε να ελευθερωθώμεν από τας χείρας τοιούτων αντιθέων διδασκάλων, των Τούρκων, ευθύς τον πρώτον χρόνον κι εμείς οι καπετανέοι είχαμεν ειρήνην αναμεταξύ μας και αγαπούσεν ο ένας τον άλλον εις τοιούτον τρόπον, ώστε έβανε τη ζωή του ο καθένας δια τον σύντροφόν του. Τα έργα των χειρών μας ήτον ευτυχισμένα. Ο υπέρ της Πίστεως και Πατρίδος αγώνας μας επροχώρει θαυμασίως και το τουφέκι μας ετρόμαζαν οι άπιστοι Τούρκοι.

Μόλις ο Μαυροκορδάτος εμβήκεν εις τα πράματα της Ελλάδος και έσχισε τη Ρούμελη εις δύο γενικά κομμάτια και ακολούθως το δυτικόν αυτής μέρος εις τόσα, όσα ήτον της ψυχής του τα αντικοινωνικά πάθη, και αφ' ού η σεβαστή Διοίκησις έστειλεν αυτόν απόλυτον πληρεξούσιον και διευθυντήν εις Ρούμελην, η ειρήνη έλειψε εκείθεν καθόλου. Εμβήκεν αντ' αυτής η διχόνοια αναμεταξύ μας· η αγάπη ανεχώρησε από ημάς και βασιλεύει το μίσος ως τώρα. Η Διοίκησις ερευνούσα τας πράξεις αυτού, όπου και αν εστάθει, γνωρίζει τα πάντα.

Όθεν, επειδή η διχόνοια και το μίσος επροχώρησε τόσον πολύ αναμεταξύ μας και εγνωρίσαμεν ότι προέρχεται από τον κ. Μαυροκορδάτον, παρακαλούμεν με σέβας, με θερμότητα και μ' επιμονήν, δια να μείνει εξ μήνας χωρίς υπούργημα πολιτικόν ή πολεμικόν εις την Ελλάδα αυτός ο άνθρωπος· και αν ιδώμεν ότι τα τοιαύτα εις ημάς σκάνδαλα δεν επροήρχοντο από την

ευγένειαν του, τότε ας ανακατωθεί και πάλιν εις τας υποθέσεις της πατρίδος.

Αναπαρακαλούμεν την σεβαστήν Διοίκησιν να ακούσει τας δεήσεις μας· ειδέ και τούτο δεν κριθεί εύλογον, εμείς θα μείνωμεν όλοι ψυχραμένοι, μη δυνάμενοι να ενωθώμεν, και διότι να ενεργούμεν εις την Πατρίδα και αυτός και ημείς είναι αδύνατον.

Ζητούμεν περί τούτου με σέβας απόκρισιν με τους ιδίους πληρεξουσίους μας, οπού αυτού πέμπομεν, τους αδελφούς στρατηγούς Δήμον Σκαλτζάν και Ιωάννην Γκούραν.

Τη 4 Φεβρουαρίου 1825, Αρκαδία

Οι ευπειθείς των διαταγών της

Γεωργάκης Δ. Δράκος, Κίτζος Τζαβέλλας, Δήμος Σκαλτζάς, Ιω. Γκούρας, Μ. Κοντογιάννης, Γιαννάκης Γιολτάσης, Ανδρέας Ίσκου, Καραϊσκάκης, Γάτζος Αγγελάκης, Βάσος Μαυροβουνιώτης, Χριστόδουλος Ποριώτης, Κωνσταντής Δοπιώτης, Μακρυγιάννης, Στάθης Κατσικογιάννης, Γεωργάκης Βαλτινός, Κωνσταντίνος Πετιμεζάς, Βασίλειος Πετιμεζάς, Σωτήριος Θεοχαρόπουλος, Δημήτριος Παπατζώρης, Γιαννάκης Στάϊκος, Γεώργιος Δυοβουνιώτης, Ν. Πανουριάς, Νικόλαος Κριεζιώτης, Δημήτριος Λέκκας.[163]

Ξαναγυρίζουμε όμως στην Αττική.

Μετά το θάνατο του αδελφού του Γιωργάκη, με έγγραφό του ο Μήτρο Λέκκας, ζητάει από την Κυβέρνηση *«να μεταθέσει το της αντιστρατηγίας προβίβασμα του μακαρίτου»* στον ανεψιό του *χιλίαρχο Προκόπη Κατζαντώνη ή Προκόπη του Λέκκα, όπως ήταν γνωστός. Ο νεαρός εικοσιπεντάχρονος Προκόπης είχε δείξει στις διάφορες μάχες ικανότητες και γενναιότητα, έτσι η Κυβέρνηση αμέσως έκανε δεκτή την πρόταση του Λέκκα και προβίβασε τον Προκόπη σε αντιστράτηγο, ενέκρινε δε να έχει μαζί του πενήντα στρατιώτες».*[164]

Η αίτηση του Μήτρου Λέκκα είχε ημερομηνία 15 Απριλίου 1825 και υποβλήθηκε από την Αθήνα, όπου βρισκόταν τότε ο Λέκκας.

Ήταν η εποχή των θλιβερών γεγονότων που οδήγησαν στο θάνατο (δολοφονία) του ήρωα της Ρούμελης Οδυσσέα Ανδρούτσου.

Η Κυβέρνηση, είχε καταφέρει με το ανελέητο κυνηγητό, να στρέψει τον Ανδρούτσο σε συνεννόηση και συμμαχία με τους Τούρκους. Τότε δόθηκε διαταγή στο Γκούρα να εκστρατεύσει εναντίον του. Ο Οδ. Ανδρούτσος παραδόθηκε στις 7 Απριλίου ζητώντας να δικαστεί. Η

163. Δ. Φωτιάδη: Η Επανάσταση του «21», τόμ. 3ος, σελ. 64, Β΄ έκδοση 1977.
164. ΑΠ Β΄ 38 και 39.

Κυβέρνηση διέταξε να φυλακιστεί, μη τολμώντας να δικάσει τον αητό της Ρούμελης. Το πρωί της 5ης Ιουνίου του 1825, ο Ανδρούτσος βρέθηκε νεκρός κάτω από την Ακρόπολη. Είπαν ότι αυτοκτόνησε προσπαθώντας να αποδράσει. Κανείς δεν το πίστεψε. Ο θάνατος αποδόθηκε στον Μαμούρη και τα όργανά του καθώς η σκηνοθεσία του θανάτου δεν έπεισε και οι μαρτυρίες ήταν αμείλικτες. Ηθικός αυτουργός ήταν ο Γιάννης Γκούρας και πάνω απ' αυτόν ο Γιάννης Κωλέττης.[165]

---

165. Μακρυγιάννη Απομνημονεύματα: Όπ. π., σελ. 145 - 146. «... *Όσα χρήματα πήγαμε έξω να πλερώσουμε τους ανθρώπους,οπού τα είχε ο κύριος Κωλέτης,έβαλε φύλακά τους τον μπατζανάκη του Γκούρα τον Κατζικοστάθη· και γιόμωσε το Γκούρα ο Κωλέτης λίρες· του γιόμωσε το δισάκι του απ' αυτές κι' από τα λάφυρα του Νοταρά και Σισίνη κι αλουνών. Το ίδιον και τον Κατζικοστάθη. Αφού τους έκαμε αυτείνη την καλωσύνη ο Κωλέτης, τον πουλημένον άνθρωπον κι άρπαγον τον έκαμε αρχηγόν να πάγει αναντίον του Δυσσέως - κι ο Σοφιανόπουλος συνβουλάτορας. Αυτό μαθαίνει ο Δυσσέας, άλλο δεν είχε καταφύγιον να σταθή εις την Ελλάδα,σηκώνεται και πάγει εις τους Τούρκους· και γίνεται με το στανιόν Τούρκος να γλυτώση.*

Καθώς έκαμεν ο Μαυροκορδάτος τον Βαρνακιώτην κι άλλους και πήγαν εις τους Τούρκους και γλύτωσαν, έτζι πάγει κι ο δυστυχής Δυσσέος. Ήρθε τούτες τις μέρες εδώ ο Γκούρας, γιόμωσε το δισάκι του λίρες, επικύρωσε και εις την Κυβέρνηση άλλες οχτακόσιες χιλιάδες γρόσια, ότι κάνει να λάβει από την Κυβέρνηση ακόμα, κι αχώρια οι μουκατάδες Αθήνας, Φήβας, Λιβαδειάς, και τα εξείς. Κι όλο το φουσάτο οπού πλερώνει ποτές δεν είναι διακόσιοι πενήντα άνθρωποι· τον έναν εις την πλερωμή τον κάνει δέκα.

Πήγανε αναντίον του δυστυχή Δυσσέα. Ακούγοντας ότι έρχεται αναντίον του ο δικός του ο Γκούρας το παιδί του, οπού τον δόξασε, μπιστεύτηκε και βήκε και παραδόθη εις το παιδί του. Τον πήγε εις την Αθήνα και τον σκότωσε.Τελείωσε πλέον ο κύριος Κωλέτης κι από τον τρίτον αντίζηλόν του. Δυσσέα Αντρίτζο, Αλέξη Ντούτζο,Χρήστο Παλάσκα και τους τρεις τους σκότωσε».



Η διάβαση της Δεκέλειας.



Κτηνοτρόφοι στην Πάρνηθα. Η φαντασία του σκιτσογράφου τοποθετεί ένα αρχαίο ναό στην Πάρνηθα!

ΜΑΧΕΣ ΠΕΝΤΕΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΦ. ΗΛΙΑ

Μόλις ο Γκούρας έστειλε στην Αθήνα τον παραδομένο Οδυσσέα Ανδρούτσο, στράφηκε εναντίον 2.000 Τούρκων που ενισχυμένοι με ιππικό και κανόνια, κατέβαιναν απειλητικά υπό την αρχηγία του Αμπάζ - πασά και του Τουρκαλβανού Μουστάμπεη, οι οποίοι είχαν φτάσει ήδη στην Αλαμάνα.

Ο Γκούρας κατέλαβε την Αμπλιανη, χωριό μεταξύ Γραβιάς και Σαλώνων (Αμφισσας).

Ακολούθησαν αψιμαχίες στην περιοχή Δαύλειας και Τουρκοχωρίου, την 11η Απριλίου.

Νέα όμως τουρκική δύναμη από 3.000 Τούρκους κατευθυνόταν προς τα Σάλωνα, αφού προηγουμένως νίκησε το στρατιωτικό σώμα του οπλαρχηγού Σαφάκα στη μάχη της Παπαδιάς.

Τα ρουμελιώτικα στρατεύματα, που στο μεταξύ είχαν κατέβει στο Μωριά με διαταγή της Κυβέρνησης για την καταστολή της «*ανταρσίας*», μαθαίνοντας ότι κινδυνεύουν τα σπίτια τους, βιάζονταν να επιστρέψουν στη Ρούμελη.

Στις 4 Μαΐου, οι Γκούρας και Σκαλτσοδήμος με τα στρατιωτικά τους σώματα, αποφάσισαν να αντιμετωπίσουν τους κατευθυνόμενους προς τα Σάλωνα Τούρκους.

Ο Γκούρας είχε διακόσιους στρατιώτες μεταξύ των οποίων υπήρχαν και πολλοί Μενιδιάτες. Ο Πανουργιάς με τετρακόσιους στρατιώτες, έπιασε πρόχειρα και ανοργάνωτα τη θέση πάνω από το χωριό Πεντεόρη ή Πέντε Όρνια που βρίσκεται 3 ώρες μακρυά από τα Σάλωνα. Οι Γκούρας και Σκαλτσοδήμος έπιασαν την πλαγιά ενός υψώματος εκεί κοντά. Καθώς όμως πλησίαζαν οι Τούρκοι, οι στρατιώτες του Πανουργιά, πυροβόλησαν πρόωρα. Μέχρι να ξαναγεμίσουν τα όπλα τους, έπεσαν πάνω τους με ορμή οι Τούρκοι και τους διέλυσαν. Οι Έλληνες εγκατέλειψαν τα οχυρώματά τους και έτρεξαν στο βουνό κυνηγημένοι. Μέσα σε μια ώρα που κράτησε η σφαγή, εκατόν εικοσιπέντε νεκροί Έλληνες και αρκετοί αιχμάλωτοι και πληγωμένοι πλήρωσαν μια απρονοησία. Ήδη όμως έφτανε και η κύρια δύναμη των 3.000 Τούρκων, που είχε νικήσει το Σαφάκα και έτσι, ο δρόμος για τα Σάλωνα ήταν πλέον ανοικτός.

Ξαφνικά, οι κάτοικοι της πόλης είδαν μπροστά τους τους Τούρκους. Αφήνοντας ανοικτά τα σπίτια τους έτρεχαν αλλόφρονες να σω-

θούν στο βουνό. Όσους προλάβαιναν οι Τούρκοι, τους σκότωναν επιτόπου. Τα ανυπεράσπιστα θύματα έφτασαν τα εκατόν πενήντα και τα αιχμαλωτισμένα γυναικόπαιδα τα τριακόσια.

Με ορμητήριο τα Σάλωνα οι Τούρκοι άρχισαν επιδρομές στην περιοχή, σφάζοντας, καίγοντας και λεηλατώντας. Έφτασαν όμως κάποτε και τα στρατεύματα από το Μωρηά με επικεφαλής τους Καραϊσκάκη, Κριεζώτη, Βάσο Μαυροβουνιώτη κ.ά.

Σε σύσκεψη των οπλαρχηγών αποφασίστηκε οι Βάσος και Κριεζώτης να πάνε αμέσως στην Αττική[166] και οι Καραϊσκάκης και Τζαβέλλας να κατευθυνθούν προς το Μεσολόγγι, που ήδη υπέφερε από την πολιορκία των Τούρκων.

Οι υπόλοιποι, υπό τις οδηγίες του Γκούρα, πήραν θέσεις στο μοναστήρι του Προφ. Ηλία πάνω από τα Σάλωνα και οι Σουλιώτες έπιασαν το μετόχι του μοναστηριού.

Στο μεταξύ η Κυβέρνηση, θεώρησε υπεύθυνο της προώθησης του εχθρού μέχρι τα Σάλωνα το Γκούρα και προσπάθησε με επιστολές να του κεντρίσει το φιλότιμο για να διώξει τους Τούρκους. Του γράφει μεταξύ άλλων:

«... *Το να διαρκεί η εκείσε διατριβή (του Τουρκικού στρατεύματος) στα Σάλωνα, το να μείνει ατιμώρητος η αυθάδειά του, ενώ τοσαύτα ελληνικά στρατεύματα ευρίσκονται αυτόθι και μάλιστα ο στρατηγός Γκούρας, τούτο μήτε πρέπον είναι, μήτε δίκαιον, μήτε πρέπει να το καταδεχθεί ποτέ η φιλοτιμία σας... αναλάβατε λοιπόν τον χρεωστούμενον ζήλον, ενδυθείτε τον πατριωτισμόν και φιλοτιμηθείτε να ματαιώσετε τα σχέδια του εχθρού...*»

Εν τούτοις πέρασαν δύο μήνες από τη μάχη των Πέντε Όρνιων και οι αντίπαλες δυνάμεις έμειναν σε αναμονή χωρίς να επιτίθενται.

Την 17 Ιουλίου, έγινε γενική έφοδος των Τούρκων. Αρχικά αιφνιδιάστηκαν οι Έλληνες, γρήγορα όμως οργανώθηκαν και τους αντιμετώπισαν. Η μεγαλύτερη σύγκρουση έγινε στο μοναστήρι του Προφ. Ηλία, όταν οι Τούρκοι προωθήθηκαν μέχρι έξω από το μοναστήρι που κατείχε ο Γκούρας και άρχισε η μάχη. Κι εδώ οι Μενιδιάτες έδειξαν «*γενναιότητα και καρτεροψυχία*», όπως αργότερα θα βεβαιώνουν οι Μακρυγιάννης, Κριεζώτης, Γιάννης του Γκούρα (Μαμούρης) και άλλοι οπλαρχηγοί.

Σπουδαία βοήθεια στους πολιορκημένους προσέφεραν οι Σουλιώ-

---

166. Μαζί με τον Κριεζώτη τοποθετήθηκε στην Αττική και ο Μήτρο Λέκκας. Βλ. Εφημερίς των Αθηνών, αρ. 77. Η σχετική διαταγή της Κυβέρνησης αρ. 4510 της 9ης Μαρτίου 1825 εις Γ. Α. Κ. Φ. 62, Υπ. Πολέμου.

τες. Η βοήθειά τους ματαίωσε τα σχέδια των Τούρκων, οι οποίοι υποχώρησαν άτακτα προς τα Σάλωνα, αφήνοντας στο πεδίο της μάχης εβδομήντα τρείς νεκρούς και πολλούς πληγωμένους. Οι απώλειές τους θα ήταν πολύ μεγαλύτερες, αν οι Έλληνες δεν απασχολούνταν με τη λαφυραγωγία και με την εξασφάλιση τροφών, που ήταν βέβαια απαραίτητες.

Οι αψιμαχίες συνεχίστηκαν στην περιοχή μέχρι τις 25 Οκτωβρίου, οπότε οι Τούρκοι εγκατέλειψαν τα Σάλωνα και επανήλθαν στο Ζητούνι.

Στις μάχες των Πέντε Όρνιων, του Προφ. Ηλία και άλλες που έγιναν στην περιοχή, αγωνίστηκαν, όπως προαναφέραμε, πολλοί Μενιδιάτες[167] και Χασιώτες οι οποίοι στρατολογημένοι κυρίως από το Γκούρα, βρέθηκαν μακρυά από την Αττική, πολεμώντας τους Τούρκους με το γνωστό ηρωϊσμό τους.

Όταν πέρασε ο κίνδυνος με την αποχώρηση των Τούρκων από την περιοχή των Σαλώνων, οι Μενιδιάτες και Χασιώτες γύρισαν στην Αττική. Ο τόπος τους είχε ανάγκη.

Την ασφάλεια της Αττικής, όπως είπαμε, είχαν αναλάβει νωρίτερα οι Βάσος και Κριεζώτης με τα στρατιωτικά τους σώματα, που είχαν φτάσει στην Αττική μέσω Μεγάρων - Ελευσίνας, για να αποκρούσουν τις συνηθισμένες εξορμήσεις των Τούρκων από την Εύβοια.[168]

---

167. Βλέπε αποδεικτικά αγωνιστών όπως δημοσιεύονται παρακάτω (ΑΠ. Γ΄).
168. Εφημερίς των Αθηνών αρ. 77 Βλ. και Γ. Α. Κ. Φ. 62, Υπ. Πολέμου.



Απόσπασμα χάρτη της Αττικής. WILLIAM M. LEAKE. London 1854.

ΤΟ ΤΑΚΤΙΚΟ ΚΑΙ Η ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΤΗΣ ΚΑΡΥΣΤΟΥ

Στις 5 Οκτωβρίου, ο Φιλέλληνας Φαβιέρος, συνταγματάρχης του γαλλικού στρατού, ο οποίος είχε οργανώσει και τον πρώτο τακτικό ελληνικό στρατό, έφτασε από το Ναύπλιο στην Αθήνα μεταφέροντας εκεί την έδρα του στρατιωτικού του σώματος και αρχίζοντας τη στρατολόγηση.

Πρόθυμα έτρεξαν οι Μενιδιάτες να καταταχθούν και να εκπαιδευτούν στο νέο είδος του πολέμου, ακολουθώντας τον Φαβιέρο ή Φαβιέ, (όπως τον έλεγαν) στις επιχειρήσεις του.[169]

Ο Μενιδιάτης οπλαρχηγός Μήτρο Λέκκας, μετά από εντολή της Κυβέρνησης, εντάχθηκε στο στρατό του Φαβιέρου με το ελαφρό του σώμα (άτακτους) και συνεργάστηκε ακολουθώντας τις διαταγές του αρχηγού.

Άρχισε λοιπόν ο Φαβιέρος να εκπαιδεύει τους νεοκαταταγέντες χωρικούς της Αττικής, μαζί με τον υπόλοιπο τακτικό στρατό.

Ο Γκούρας, αφού σκέφτηκε καλά το θέμα, αποφάσισε να προσποιηθεί ότι συμπαραστέκεται στο Φαβιέρο για να μην εναντιωθεί στις αποφάσεις της Κυβέρνησης. Έτσι όχι μόνο παρώτρυνε τους κατοίκους της Αττικής να καταταγούν στον τακτικό στρατό, αλλά ζήτησε να γυμναστεί και ο ίδιος στο νέο είδος του πολέμου.

Αργότερα αποδείχτηκε ότι αυτό ήταν από μέρους του Γκούρα μια χοντρή φάρσα και απλά δεν είχε έλθει ακόμη η ώρα να εναντιωθεί στο Φαβιέρο, ο οποίος στο μεταξύ είχε κατακτήσει τη συμπάθεια των κατοίκων της Αττικής, που καθημερινά έσπευδαν να καταταγούν στο «*τακτικό*».

Η συγκέντρωση στην Αττική τακτικού και άτακτου ελληνικού στρατού, δεν απάλλαξε το χώρο από τις τουρκικές παρενοχλήσεις που προέρχονταν από την Εύβοια.

Η άφιξη των στρατηγών Βάσου Μαυροβουνιώτη και Ν. Κριεζώτη, όπως είπαμε, είχε σκοπό να αποκρούσει τις τουρκικές εξορμήσεις, που επαναλαμβάνονταν κάθε χρόνο και προκαλούσαν μεγάλη φθορά στους

---

169. Στην προκήρυξη του Φαβιέρου της 19.10.1825 προσκαλούνται μεταξύ των άλλων και οι κάτοικοι της Αττικής. Βλ. και αποδεικτικά αγωνιστών που πολέμησαν με Φαβιέρο στην εκστρατεία της Καρύστου.

Έλληνες χωρικούς. Ο κίνδυνος ήταν άμεσος και για την ίδια την Αθήνα.

Η παρακάτω αναφορά του Επάρχου της Αττικής, είναι χαρακτηριστική του κλίματος που επικρατούσε στην επαρχία.

Περίοδος Γ΄
Αριθ. 181

Προσωρινή Διοίκησις της Ελλάδος
Προς το Έξοχον Υπουργείον των Εσωτερικών
Το Επαρχείον Αθηνών

Με θλίψιν μου αναφέρω, ότι καθ' ας πληροφορίας έλαβον σήμερον, Τούρκοι έως 150 απ' Εύριπον αποβάντες εις την Αττικήν κατά την 6 του τρέχοντος επροχώρησαν έως εις εν χωρίον της Αττικής ονομαζόμενον Γραματικόν, όπου έκαψαν έως πέντε - έξ οσπίτια, έχυσαν τα κρασιά και εσκόρπισαν τα σιτάρια του χωρίου, ηχμαλώτισαν εν κορίτζι και ελαφυραγώγησαν ό,τι ήυραν και έπειτα επέστρεψαν εις Εύριπον.

Εν άλλο σώμα πάλιν, ιππικόν του εχθρού, εφάνη την αυτήν ημέρα την 6 του τρέχοντος κατά το χωρίον της Αττικής ονομαζόμενον Μαρκόπουλον, και διεσκορπίσθησαν εις τα βουνά οι χωριανοί με τα ζώα των. Ηχμαλώτισαν δε και εντεύθεν 12 Έλληνες και ελαφυραγώγησαν ό,τι ηύραν και επέστρεψαν εις Εύριπον.

Χθες την 7 του τρέχοντος, εφάνησαν εις τα αμπέλια ενός χωρίου Λεβαδίας, Καλάμου ονομαζομένου, παραθαλασσίου και συνορεύοντος με την Αττικήν δύο βρίκια και έως έξι - επτά καϊκάκια έρριψαν εξ κανόνια και απέβησαν· τι όμως έκαμον, αγνοείται.

Ο Κ. Θανάσης Σκουρτανιώτης, Θηβαίος, γράφει προς τους Χασιώτας Ιωάννην Πανταζήν και Νικόλαον Καματερόν, ότι οι Τούρκοι έστησαν και ταμπούρια κατά τας Θήβας και ότι πρέπει να είναι προσεκτικοί οι κάτοικοι της Αττικής, δια να μη κατέλθωσιν οι εχθροί και τους βλάψωσιν.

Τα ανωτέρω εκοίνωσα και προς τον εξοχώτατον Συνταγματάρχην Κύριον Φαβιέρον, κατά την υπ' αριθ. 12708 σεβαστήν διαταγήν διαλαμβάνουσαν, ότι μέλλει να ενεργήσει και κατά του εχθρού, οσάκις η περίστασις το καλέσει.

Μένω με βαθύτατον σέβας
Τη 8 Οκτωβ. 1825 εν Αθήναις

(Τ.Σ.) Ο Έπαρχος Αθηνών
Ι. Γενοβέλης
Ο Γεν. Γραμματεύς
Δημήτριος Βύας[170]

---

170. Γ.Α.Κ., Βλαχ. Α΄, φ. 192.

Η Αττική, όπως είπαμε, κατά το τέλος του 1825 είχε αρκετό ελληνικό στρατό και οι Τούρκοι για το λόγο αυτό δεν τόλμησαν να κάνουν κάτι σοβαρότερο από κάποιες παρενοχλήσεις. Η επαρχία της Αττικής υπέφερε από τα ελληνικά άτακτα σώματα. «*Τα στρατεύματα, απλήρωτα τώρα δέκα μήνας διά τα μηνιαία τους και υστερημένα από τροφάς και σιτηρέσια, καταβασανίζουν τους πτωχούς κατοίκους της επαρχίας ταύτης, και δια την αταξίαν καταλούν είκοσι αντί ενός. Οι πολίται παραπονούνται εις την τοπικήν Διοίκησιν, αλλά τρόπον βοηθείας δεν ευρίσκουν. Εις το μεταξύ, τούτοι όμως οι ενοικιασταί των εθνικών προσόδων της Επαρχίας, συνάζουν ήσυχα τα δικαιώματά τους, δικαιώματα, τα οποία δίδει ο πολίτης εις την Διοίκησίν του, δια να τον φυλάττει από την αρπαγήν και καταδυναστείων του δυνατοτέρου...*».[171]

Είναι γεγονός ότι η Αττική υπέφερε κατά τη διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα περισσότερο από οποιαδήποτε επαρχία, καθώς βρέθηκε στο έλεος όχι μόνον των τούρκικων αλλά και των ελληνικών ατάκτων στρατευμάτων, της αυθαιρεσίας των προκρίτων και της φιλαργυρίας και πλεονεξίας του Γκούρα, που εκδηλώθηκε χωρίς προσχήματα και με τον αγριότερο τρόπο στο πρώτο εξάμηνο του 1826.

Η συμπεριφορά αυτή του Γκούρα και των οργάνων του, ήταν η σταγόνα που ξεχύλισε το ποτήρι της αγανάκτησης, όπως στη συνέχεια θα δούμε.

Κι ενώ η Αττική υπέφερε από τις αυθαιρεσίες, ο Φαβιέρος με τον τακτικό στρατό αποφάσισε να εκστρατεύσει εναντίον της Καρύστου, που κατεχόταν από τους Τούρκους.

Η εκστρατεία αυτή, ενώ φαινόταν σωστή σαν ενέργεια αντιπερισπασμού, εν τούτοις φαίνεται ότι δεν είχε μελετηθεί σωστά. Οι πολλές ατέλειες, η έλλειψη σωστών πληροφοριών από μέρους του Φαβιέρου, η ανύπαρκτη επιμελητεία και η αδράνεια της Κυβέρνησης, οδήγησαν σε αποτυχία την έκβαση της επιχείρησης.

Τα γεγονότα εξελίχθηκαν ως εξής:

Στις 12 Φεβρουαρίου ο Φαβιέρος με τον τακτικό στρατό εκστράτευσε στην Εύβοια με 1.500 άνδρες. Το στρατό αυτό ακολούθησαν και τρία ελαφρά σώματα των Στέφου, Μαμούρη και Μήτρου Λέκκα. Το βράδυ ο στρατός διανυκτέρευσε στο Μενίδι και την επομένη το πρωί ξεκίνησε για τη Χαλκίδα, χωρίς να γνωρίζει κανείς, εκτός από το Φαβιέρο, που πήγαιναν. Φτάνοντας στη διάβαση του Αγ. Μερκουρίου, ήταν τόσο το χιόνι που δυσκόλευε την κίνηση του στρατού, ο οποίος έ-

171. Εφημερίς των Αθηνών, 1824 - 26, αρ. 11, Τετάρτη 23 Δεκεμβρίου 1825 σελ. 41.

μεινε εκεί μέχρι τα μεσάνυχτα ξεπαγιάζοντας κυριολεκτικά. Στη συνέχεια ξεκίνησαν πάλι και το πρωί έφτασαν κοντά στη Χαλκίδα (βουνό Ανηφορίτης).

Από εκεί ο Φαβιέρος με κατασκόπους, διαπίστωσε ότι τα τείχη του φρουρίου της Χαλκίδας (Καραμπαμπά) ήταν ψηλά και οι σκάλες που είχαν στη διάθεσή τους για ρεσάλτο, μικρές.[172]

Εγκατέλειψε λοιπόν το μέρος αυτό του σχεδίου του που προέβλεπε άλωση του φρουρίου Καραμπαμπά, αναχώρησε με το στρατό του για τον Ωρωπό και από εκεί, μέσω Καπανδριτίου, κατευθύνθηκε προς τον Μαραθώνα - Βρανά.

Εκεί ανέπτυξε το σχέδιό του στους οπλαρχηγούς και αξιωματικούς του τακτικού στρατού. Έστειλε το Μήτρο Λέκκα στην περιοχή Αταλάντης, Μαρτίνου, Δοβραίνας με το στρατιωτικό του σώμα, και διέταξε τους Μαμούρη και Στέφο να τον ακολουθήσουν στην εκστρατεία του εναντίον της Καρύστου[173], σύμφωνα με το σχέδιο που για πρώτη φορά τους αποκάλυψε.

Το στρατιωτικό σώμα του Μήτρου Λέκκα σύμφωνα με τις εντολές του Φαβιέρου, στο στρατό του οποίου είχε ενταχθεί, πέρασε στις περιοχές Ταλαντίου (Αταλάντης) και Δοβραίνας *«δια την ασφάλεια των εκείσε μερών»*.

Σύμφωνα με τη διαταγή, ο Λέκκας έπρεπε να έχει τριακόσιους ογδόντα στρατιώτες, όμως κατά τη μαρτυρία του δημογέροντα Ταλαντίου Παπα - Δανιήλ, αυτός οδηγούσε οκτακόσιους στρατιώτες. Ίσως ο αριθμός αυτός είναι υπερβολικός, αλλά και άλλες ιστορικές πηγές ανεβάζουν τους στρατιώτες του Λέκκα στην εκστρατεία αυτή, πάνω από πεντακόσιους.

Είναι φυσικό ότι το τμήμα αυτό ήταν δύσκολο να διοικηθεί, καθώς περιλάμβανε και αποσπάσματα των οπλαρχηγών Λαμπράκη, Τήλιου, Μπρικέλου, που ελάχιστη πειθαρχία είχαν επιβάλει στους στρατιώτες τους.

Οι κάτοικοι των περιοχών Αταλάντης - Δοβραίνας πάλι, με δυσαρέσκεια και αγανάκτηση υπέφεραν τις μικροκαταχρήσεις των ατάκτων, που κύρια αφορούσαν σε θέματα μετακίνησης και τροφοδοσίας, συχνό άλλωστε φαινόμενο της εποχής. Φαίνεται ότι ορισμένες από τις *«καταχρήσεις»* αυτές, ήταν με τη συναίνεση ή ακόμα και τη διαταγή του Μήτρου Λέκκα, δεδομένου ότι δεν είχαν προβλεφθεί από τη Διοί-

---

172. Χρ. Βυζάντιου: όπ. π., σελ. 106.
173. Κάρπου Παπαδόπουλου: όπ. π., σελ. 82 - 83 και Α.Π. Β΄ 48.

κηση σωστά τα θέματα τροφοδοσίας και διακίνησης, κάτι βέβαια συνηθισμένο την εποχή αυτή, λόγω αδυναμίας της Κυβέρνησης και απροθυμίας των κατοίκων για συνεισφορά στα έξοδα των στρατιωτικών τμημάτων. Βέβαια ο Μήτρο Λέκκας, για ότι έπαιρνε συνήθιζε να δίνει τον «*τεσκερέ*» του. Επίσης οι πρόκριτοι των περιοχών όπου διακινούνταν στρατεύματα με δυσκολία ανταποκρίνονταν στις υποχρεώσεις τους σύμφωνα με τις κυβερνητικές διαταγές.[174]

Παρατηρούμε λοιπόν καθ' όλη τη διάρκεια της εκστρατείας του Μήτρο Λέκκα, να δημιουργούνται ανεπιθύμητα επεισόδια, από τα οποία ορισμένα δύσκολα γίνονται πιστευτά ακόμα και από την επιτροπή Ανατ. Ελλάδας, που με έγγραφό της ζητάει πρόσθετες μαρτυρίες. Μερικά από τα επεισόδια αυτά, φαίνονται υποκινούμενα από τον οπλαρχηγό της περιοχής Γεώργ. Δυοβουνιώτη, ο οποίος με δυσαρέσκεια έβλεπε άλλον οπλαρχηγό εγκατεστημένο στην περιοχή αυτή.

Ο Δυοβουνιώτης, προκειμένου να εξασφαλίσει τα προνόμια του «*καπετανάτου του*» ή για να κερδίσει χρόνο στην αντιμετώπιση των Τούρκων, μόλις έφυγε ο Μήτρο Λέκκας από εκεί, υποτάχθηκε στον Κιουταχή παίρνοντας το προσκυνοχάρτι του κι αυτός κι ολόκληρη η περιοχή που ήλεγχε. Το περιεχόμενο των αναφορών Λέκκα επαληθεύεται, εξηγώντας ως ένα σημείο την εχθρότητα των κατοίκων της περιοχής απέναντί του.[175]

---

174. Χαρακτηριστικό του πνεύματος της εποχής είναι ένα επεισόδιο που συνέβη στο στρατιωτικό σώμα του Καραϊσκάκη.

Σε απαντητικό έγγραφο του Καραϊσκάκη προς τον αρχιγραμματέα της Ανδρούσας (απουσία επάρχου) ο οποίος με ιταμό ύφος του ζητάει εξηγήσεις διότι οι στρατιώτες του άρπαξαν 300 πρόβατα από την περιοχή και πήραν και ένα κορίτσι που το κράτησαν για μια μέρα και το άφησαν, γράφει ο Καραϊσκάκης: «*... όσον για τα πρόβατα, δεν τα επήραν οι στρατιώτες μόνοι τους ούτε ληστρικώς, αλλά τα επήραν με προσταγήν του αρχηγού τους δια να τραφούν τα στρατεύματα της Διοικήσεως, οπού έχουν τόσας ημέρας νηστικοί και λιποθυμισμένοι· και εάν αυτά δεν τα αποκριθεί η Διοίκησις, τα αποκρινόμεθα ημείς, τους στρατιώτας όμως δεν τους αφήνομεν να αποθάνουν της πείνας δια εν κομμάτι κρέας να διαλυθεί το στρατόπεδον. Όσον δε δια κοράσιον οπού γράφεις, δεν είναι ίδιον των πολεμικών και μάλιστα των στρατιωτών μου και εν ώρα μάχης και προκειμένου θανάτου, να κάμνουν τα τοιαύτα· αυτά είναι δι' εσάς οπού κάθεσθαι εν ησυχία και αναπαύσει:*

28 Φεβρουαρίου 1825

αβραμίου
ο πατριώτης
Καραϊσκάκης»

Γ.Α.Κ. φ. 58, Υπ. Πολέμου.

175. ΑΠ. Β' 48, 49, 50, 51.

009

Ο Μήτρο Λέκκας με τα παλικάρια του ανυπόταχτος, ακολούθησε το πεπρωμένο του, σ' ένα αδιάκοπο ανένδοτο αγώνα εναντίον των Τούρκων.

Τα παραπάνω γεγονότα, περιγράφονται λεπτομερώς στα επισυναπτόμενα παρακάτω έγγραφα της εποχής. Όμως θα πρέπει για να σχηματίσει κανείς ορθή κρίση, να λάβει ακόμα υπ' όψη του ότι ο έπαρχος της Αττικής Γενοβέλης ήταν απόλυτα ταυτισμένος με το Γιάννη Γκούρα (εχθρό του Λέκκα)[176] και οι Αθανάσιος και Παναγιώτης Λιδωρίκης ήταν συγγενείς επίσης του Γιαν. Γκούρα, ο οποίος είχε παντρευτεί την κόρη του Αναγνώστη Λιδωρίκη, Ασήμω.

Τέλος ο συντάκτης ορισμένων εγγράφων Διον. Σουρμελής, ήταν γνωστός ως μέλος της φατρίας Γκούρα, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Στρατηγός Μακρυγιάννης στα απομνημονεύματά του.

Αξιοπρόσεκτη στα κείμενα αυτά είναι η θέση του Κόντε Πόρου, Ιταλού φιλέλληνα, που ήταν ο φροντιστής των τακτικών και των συνεργαζομένων σωμάτων των Λέκκα, Μαμούρη, Στέφου.

Ο Κόντε Πόρος ήταν εκτός φατριών και ως εκ τούτου δεν διστάζει να πει ορισμένες αλήθειες διαφωτιστικές των γεγονότων, όπως π. χ. ότι ενώ οι πρόκριτοι των Αθηνών είχαν πάρει τα εισοδήματα ενός Μοναστηριού για τις ανάγκες του στρατού, δεν προνόησαν να τροφοδοτήσουν το σώμα του Λέκκα στην πορεία του προς τη Δόβραινα.[177]

Μετά την αναφορά στην εκστρατεία του Λέκκα, επιστρέφουμε στα γεγονότα της εκστρατείας του Φαβιέρου στην Κάρυστο.

Όταν πέρασε ο στρατός στην Εύβοια, διαπιστώθηκε ότι οι Έλληνες κάτοικοι της περιοχής όχι μόνο δεν τους τροφοδοτούσαν, αλλά αντίθετα έκρυβαν τις τροφές και τα πράγματά τους στα βουνά.

Είχαν πάθει τόσα στο παρελθόν οι Ευβοιώτες από τα άτακτα ελληνικά στρατεύματα και από επακόλουθα αντίποινα των Τούρκων, που η συμπεριφορά τους αυτή ήταν απόλυτα φυσική.

Δύο χιλιάδες Έλληνες στρατιώτες κινδύνευσαν από την πείνα. Παρ' όλα αυτά ο Φαβιέρος κινήθηκε εναντίον της Καρύστου.

Από τους Έλληνες της Ευβοίας δεν έλαβε την παραμικρή βοήθεια.

Η επιχείρηση της Καρύστου άρχισε με αψιμαχίες την 9η Μαρτίου στα περίχωρα. Την 13η Μαρτίου, ο Φαβιέρος έδωσε διαταγή για τη μεγάλη επίθεση.

Η οργανωμένη όμως άμυνα των Τούρκων, η απάθεια των Ελλήνων

---

176. ΑΠ. Β΄ 40 (Κωλέτης προς Γκούρα).
177. ΑΠ. Β΄ 43.

της περιοχής, η μεγάλη στέρηση τροφίμων και η αδιαφορία της Κυβέρνησης, απείλησαν το στρατό του Φαβιέρου με συντριβή.

Με απώλειες σοβαρές στο στρατό του, εγκατέλειψε την επιχείρηση γιατί ταυτόχρονα έμαθε ότι σε βοήθεια των πολιορκημένων έρχονταν ο Ομέρ πασάς με 4.000 στρατό.

Μετά από πολλές περιπέτειες και κινδύνους, και χάρη στη βοήθεια των Βάσου και Κριεζώτη που μόλις είχαν γυρίσει από την άτυχη και άσκοπη επιχείρηση του Λιβάνου, κατόρθωσαν να επιβιβαστούν σε πλοία, και τα μεν ελαφρά σώματα των Μαμούρη και Στέφου να βγουν στη Ρούμελη, ενώ το τακτικό βρέθηκε στην Τήνο και στη συνέχεια έφτασε στην Αθήνα.

Αυτή ακριβώς τη στιγμή διάλεξε ο Γκούρας να δείξει τα πραγματικά του αισθήματα προς το Φαβιέρο με τη βοήθεια ορισμένων μελών της Κοινοτικής Επιτροπής, των Ζαχαρίτσα, Βρανά, Σουρμελή κ.ά. Χαρακτηριστικά αναφέρει ο Χρ. Βυζάντιος ένα περιστατικό που στάθηκε αφορμή να φύγει από την Αττική ο Φαβιέρος με τον τακτικό στρατό, βλέποντας τα πραγματικά αισθήματα του Γκούρα, ο οποίος κυριαρχούσε εκεί.

«Ότε ο Φαβιέρος ήλθεν εις Αθήνας μετά του υπ' αυτόν τακτικού σώματος, υπήρχον εν τη πόλει ταύτη δύο φατρίαι· η του λαού και η της Δημογεροντίας, ανηκούσης εις τον Γκούραν· και όμως ούτος εγένετο παραδεκτός παρά πάντων των Αθηναίων...» Ότε δ' επανήλθεν εκ Καρύστου ο Φαβιέρος, απωλέσας το γόητρον αυτού, τότε η φατρία του Γκούρα αντενήργει αναφανδόν κατά της εν Αθήναις διαμονής αυτού. Προκειμένου δε να ερωτηθεί ο λαός των Αθηνών περί τούτου, ως προέτεινεν ο Φαβιέρος πεπεισμένος ων ότι ηγαπάτο υπ' αυτού, συνήλθον εις το Ελληνικόν σχολείον απαξάπαντες οι Αθηναίοι· και η μεν δημογεροντία των Αθηναίων μετά του Φαβιέρου έμενεν εν τινι δωματίω της σχολής, ο δε λαός έμενεν εν τω προαυλίω, ίνα ερωτηθεί και αποφανθεί αν δέχηται να διαμένει ο Φαβιέρος μετά του υπ' αυτόν στρατού εν τη πόλει. Τότε εις εκ της φατρίας του Γκούρα, επιδέξιος ως οι σημερινοί καλπονοθευταί, ονόματι Στάμος Σεραφείμ, εξελθών να ερωτήσει τον λαόν, έθηκε το ζήτημα αρνητικώς, δηλαδή είπεν εις τον λαόν. «Θέλετε να αναχωρήσει ο Φαβιέρος μετά του τακτικού σώματος εξ Αθηνών;» Ο λαός, όστις επεθύμει την διαμονήν αυτού, ανέκραξεν επανειλημμένως και μεγαλοφώνως όχι, όχι, δηλαδή να μην αναχωρήσει.

Ακούσας τας φωνάς ο Φαβιέρος εξήλθεν εκ του δωματίου της σχολής, ίνα ερωτήσει τι απήντησεν ο λαός περί τούτου. Τότε ο επιδέξιος Στάμος Σεραφείμ λέγει αυτώ. «Ιδού δεν ακούεις, ότι ο λαός μη θέλων σε, κράζει όχι, όχι δεν τον θέλομεν;» Ο Φαβιέρος αγνοών την γλώσσαν και την πονηρίαν

του ανθρώπου τούτου, αδημονήσας αυθωρεί προσέλαβεν τον στρατόν αυτού και ήλθεν εις Πειραιά».[178]

Στη συνέχεια —αναφέρει ο Χρ. Βυζάντιος— ο λαός έμαθε την απάτη, εξεγέρθηκε εναντίον των ανθρώπων του Γκούρα και λίγο έλειψε να τους λυντσάρει. Τότε, φοβισμένοι οι πρόκριτοι,πήραν τον αρχιερέα και ήλθαν στον Πειραιά παρακαλώντας το Φαβιέρο να μείνει κ.λπ. Όμως ο Φαβιέρος, αμετάπειστος πλέον, έφυγε με το στρατό του στα Μέθανα.

Το πρώτο εξάμηνο του 1826 δεν προοιώνιζε τίποτα καλό για την τύχη της Ελληνικής Επανάστασης.

Η 11η Απριλίου βρήκε το Μεσολόγγι σωρό ερειπίων, μετά την ηρωική έξοδο των ελεύθερων πολιορκημένων. Απερίσπαστοι πλέον οι Ιμπραήμ και Κιουταχής, προχώρησαν να καθυποτάξουν και την υπόλοιπη Ελλάδα. Ο Ιμπραήμ επέστρεψε στο Μωριά και συγκεκριμένα στην Πάτρα με το στρατό του που αποτελούνταν από 11.000 άνδρες, και ο Κιουταχής στράφηκε προς την Αττική, αφού προηγουμένως υπέταξε ολόκληρη τη Στερεά Ελλάδα.

---

178. Χρ. Βυζαντίου: Όπ. π., σελ. 281 (υποσημείωση).

Η ΥΠΟΤΑΓΗ
Ο Κιουταχής στην Αττική

Μετά την πτώση του Μεσολογγίου, ο ένας μετά τον άλλον, οι οπλαρχηγοί της Στερεάς Ελλάδας, βλέποντας ότι δεν υπάρχει δύναμη να αντιπαραταχθεί στον Κιουταχή, δήλωσαν «*υποταγή*», δηλαδή έκαναν τα λεγόμενα «*καπάκια*» με τους Τούρκους, και «*προσκύνησαν*».

Προσκύνημα, ονομαζόταν από παλιά η δήλωση υποταγής μεμονωμένων ατόμων ή ολόκληρων ομάδων ή και περιοχών προς τον κυρίαρχο, εναντίον του οποίου είχαν σηκώσει τα όπλα. Με τον τρόπο αυτό αποδοκίμαζαν την εναντίον του επανάσταση.[179]

Η αποδοχή από τον κυρίαρχο της υποταγής, εκφραζόταν έμπρακτα με τον εφοδιασμό των προσκυνημένων με ειδικό πιστοποιητικό, το λεγόμενο «*προσκυνοχάρτι*» ή «*ράϊ μπουγιουρντί*». Με το χαρτί αυτό στα χέρια του, ο ραγιάς υποτίθεται ότι δεν είχε να φοβηθεί καμιά αυθαιρεσία από μέρους των Τούρκων. Πράγματι στην περίπτωση της Αττικής, ο Κιουταχής τήρησε άψογη συμπεριφορά απέναντι στους υποταγμένους.

Η Ελληνική Κυβέρνηση διόρισε γενικό αρχηγό της Στερεάς Ελλάδας το Γιάννη Γκούρα και κάνοντας έκκληση στη φιλοπατρία του τον διέταξε να καταλάβει τα Σάλωνα, παίρνοντας μαζί του και τους οπλαρχηγούς της περιοχής.

Ο Γκούρας, μάζεψε ό,τι μπορούσε, σε έκτακτα και τακτικά «*δοσίματα*» από τους κατοίκους της Αττικής, αλλά είχε άλλα σχέδια όπως θα δούμε.

Ο μόνος που στάθηκε όρθιος στην καταιγίδα ήταν ο Καραϊσκάκης. Δυσαρεστημένος όμως, έγραψε στον πρόεδρο της καινούργιας ελληνικής Κυβέρνησης, της «*Διοικητικής Επιτροπής της Ελλάδος*», όπως ονομαζόταν:

«*Κύριε Ζαΐμη*

Άκουσόν με. Μη μπλεχθείς εις φατρίας. Η Ελλάς προσκυνεί και πάσχισον διά την κοινήν σωτηρίαν. Αφήσατε τας φατρίας. Η πρώτη αιτία εδόθη

---

179. Δ. Καμπούρογλου: Μνημεία, Όπ. π., τόμ. Β΄, σελ. 159.
Κάτι σχετικό είχε γίνει το 1819, άγνωστο στις λεπτομέρειες και μικρό στην έκταση, και υπογράφτηκε πρακτικό ειρηνεύσεως από τους κατοίκους της Αττικής.

από την Πελοπόννησον. Τώρα θα δοθεί από την Ρούμελην. Έφθασαν προσταγαί του Κιουταχή διά να προσκυνήσουν ο λαός και οι καπετανέοι. Αυτοί δεν προσκυνούν, πλην θα γίνουν κλέφτες. Είμεθα εδώ χίλιοι διακόσιοι. Λάβετε μέτρα, διότι άλλως...»[180]

Κι ενώ η Κυβέρνηση πασχίζει να οργανώσει στρατιωτικά τη Στερεά Ελλάδα, βασιζόμενη κυρίως στο Γκούρα, οι καπετανέοι προσκυνούν ομαδικά τους Τούρκους. Προσκύνησαν οι Σιαφάκας, Μήτσος Κοντογιάννης, Τράκας, Ρούκης, Τσόγκας, Γ. Δυοβουνιώτης, Γιάν. Στάϊκος, Πεσλής, Γιολδασαίοι, Σωτ. Στράτος, Ανδρ. Ίσκος και τόσοι άλλοι σημαντικοί. *«Μόνος ο Καραϊσκάκης θα χρησιμεύσει εις την συμφοράν αυτήν...»*[181]

Η Κυβέρνηση έγραψε στις 21 Ιουνίου στον Καραϊσκάκη.

«...να δείξετε και αύθις την πολεμικήν αρετήν σας, να παραστήσετε τον κίνδυνον του Έθνους εις τους λοιπούς στρατηγούς και να εκστρατεύσετε, όσον τάχος, εις την Ανατολικήν Ελλάδα διά να συνδράμετε τους κινδυνεύοντας αδελφούς...».[182]

Έγραψε ακόμα και στους Δημογέροντας Σαλώνων, Θηβών, Λεβαδείας, Αθηνών και άλλων επαρχιών, όπως αναφέρει ο Ν. Σπηλιάδης *«... να προσέξωσι μη δώσωσιν ομήρους, μήτ' έγγραφον υποταγής εις τον Κιουταχήν, ότε πρόκειται να λάβει τα δίκαιά της η Ελλάς διά της μεσιτείας των Χριστιανικών Δυνάμεων, διότι τα έγγραφά των ο Κιουταχής θα τα στείλει εις τον Σουλτάνον, όστις θα τα παρουσιάσει εις τας Δυνάμεις, και τότε θ' αποκλεισθώσιν οι Ρουμελιώται από την ολομέλειαν του Έθνους· και όμως ταύτα πάντα παράκαιρα. Ο Κιουταχής αρχάς Ιουνίου εισβάλλει εις τα Σάλωνα, και εκείθεν διασπείρονται τα στρατεύματά του καθ' όλην την ανατολικήν Ελλάδα. Το δε μέγα μέρος των Ελλήνων, μείναντες χωρίς υπεράσπισιν, διότι άλλοι μεν των οπλαρχηγών προς τον καιρόν πολιτευόμενοι, υπετάγησαν...»*[183]

Ο Φωτάκος γράφει: *«... ο Σουλτάνος είχε αποστείλει εκεί αρχιερείς φέροντας εγκύκλιον του Πατριάρχου, δια να συλλέξουν υπογραφάς από τους Έλληνας της Στερεάς, δια να τας παρουσιάσει εις τας συμμάχους Δυνάμεις*

---

180. Διον. Κόκκινου: Ελληνική Επανάσταση, όπ. π., τόμ. 109, σε. 48.

181. Ν. Σπηλιάδη: Απομνημονεύματα: τόμ., Γ', σελ. 75 Αθήναι 1975.
Βλ. και Δ. Φωτιάδη: Η Επανάσταση του 21, τόμ. 3ος, σελ. 279, Β΄ έκδοση Αθήνα 1977.

182. Ν. Σπηλιάδη: Απομνημονεύματα, όπ. π., τόμ. Γ', σελ. 40.

183. Ν. Σπηλιάδη: Απομνημονεύματα, όπ. π., τόμ. Γ', σελ. 40 - 41.

και αποδείξει ότι οι Έλληνες παρεδόθησαν μόνοι των και δεν υπετάχθησαν υπό του Κιουταχή».[184]

Αυτά συνέβαιναν στη Στερεά Ελλάδα. Για να συμπληρωθεί το σκηνικό πρέπει να ρίξουμε μια ματιά και στην Πελοπόννησο.

Εκεί (στην Πελοπόννησο), μετά την πτώση του Μεσολογγίου, είχε κατεβεί, όπως είπαμε, με το στρατό του ο Ιμπραήμ, ακολουθώντας την ίδια τακτική με τον Κιουταχή και επιδιώκοντας την υποταγή των Ελλήνων με το καλό ή με τη βία.

Στην Κόρινθο, είχε ανάψει εμφύλιος πόλεμος μεταξύ Γιάννη και Παναγιώτη Νοταρά, για το ποιος θα έπαιρνε γυναίκα την κόρη του Θεοχ. Ρέντη, Σοφίτσα. Είχαν επίσης διαφορές στη μοιρασιά της σταφίδας και στην πληρωμή των μισθών των στρατιωτών!

Κι οι δυστυχισμένοι κάτοικοι της Αττικής; Αφού υπέφεραν τα πάνδεινα από τα όργανα του Γκούρα, έμειναν ανυπεράσπιστοι και κυριολεκτικά στο δρόμο, βλέποντας με τρόμο να κατεβαίνουν απειλητικά οι Τούρκοι.

Ο Γκούρας με τριακόσιους στρατιώτες μόνο, προτίμησε να κλεισθεί στην Ακρόπολη, διαψεύδοντας τις ελπίδες της Κυβέρνησης.[185]

Στην Αθήνα υπήρχαν περίπου χίλια γυναικόπαιδα από την πόλη και τα γύρω χωριά, όσα δεν έφυγαν στα νησιά Σαλαμίνα και Αίγινα, χίλιοι διακόσιοι ακόμα στρατιώτες υπό τους Γερά. Φωκά, Δ. Ευμορφόπουλο, Στάθη Κατσικογιάννη, Γρηγόρη Κριεζώτη, Π. Ιγγλέση, Μακρυγιάννη, μέσα σ' αυτούς λίγοι Μεσογείτες υπό τον Γιάννη

---

184. Φωτάκου: Απομνημονεύματα περί της Ελληνικής Επαναστάσεως, έκδοση Β΄ 1899, σελ. 386.

185. Χαρακτηριστική η αναφορά στα γεγονότα του Χρ. Βυζαντίου: «... *Ο Γκούρας κύριος των Αθηνών και των πέριξ αυτών απελάμβανεν όλα τα εισοδήματα του κράτους αυτού επί λόγω εφοδιάσεως της Ακροπόλεως και διατηρήσεως της Αττικής. Αλλά το 1826, ότε ο Κιουταχής ήλθεν εις την Αττικήν, ούτος δεν είχεν ειμί μόνον 300 μισθοφόρους στρατιώτας, η Ακρόπολις ήτον όλως ανεφοδίαστος, εξ υλικού του πολέμου, τροφών και παντός ότι απητείτο δια πολιορκίαν. Επειδή δε πολλοί των Αθηναίων και μάλιστα οι εν καταστάσει, ανεχώρησαν, εξεκένωσεν ούτος όλην την αγοράν και τας οικίας αυτών και μετεκόμισεν εις την Ακρόπολιν τα εν αυτοίς τρόφιμα και λοιπά. Δια της εφοδιάσεως ταύτης, γινομένης τακτικής διανομής των τροφών, εδύναντο 1.000 στρατιώται να διατηρηθώσιν επί δύο τουλάχιστον έτη. Αλλά έλειπε το πυροβολικόν, το υλικόν αυτού και η πυρίτις· και διά μεν τα δύο πρώτα μικρά ήτον η βλάβη, αλλ' η έλλειψις της πυρίτιδος, αφεύκτως τάχιστα ήθελεν επιφέρει την πτώσιν αυτής...»*

Χρ. Βυζαντίου: Ιστορία των κατά την Ελληνικήν Επανάσταση Εκστρατειών... όπ. π., σελ. 224.

Ντάβαρη, λίγοι Χασιώτες υπό τους Αθανάσιο Βασιλείου, Νικόλαο Βάθη και Πέτρο Χασιώτη, λίγοι Χαλανδριώτες υπό τον Δημ. Λίτζα, και τέλος λίγοι Μενιδιάτες που στρατολόγησαν την τελευταία στιγμή, οι Μαμούρης και Κατσικογιάννης με εντολή του Γκούρα.

Ο Καραϊσκάκης, στις 17 Ιουνίου κινήθηκε προς το Ναύπλιο με οχτακόσιους περίπου στρατιώτες για να κάνει συνεννοήσεις με την Κυβέρνηση, ενώ οι Βάσος και Κριεζώτης βρίσκονταν στην περιοχή Ελευσίνας και Κάζας.

Από τη μεριά των Τούρκων ο Ομέρ Πασάς, αφού αποβιβάστηκε προερχόμενος από την Εύβοια και στρατοπέδευσε στο Καπανδρίτι, έστειλε πράκτορές του στα χωριά της Αττικής με εντολή του Κιουταχή διαβεβαιώνοντας ότι δεν θα πειραχτεί κανείς από τους κατοίκους και προσφέροντας προσκυνοχάρτια.

Τα χωριά ήταν αναστατωμένα από τις αγριότητες των οργάνων του Γκούρα που προσπαθούσαν να μαζέψουν την *«έκτακτη εισφορά»*, για τον εφοδιασμό δήθεν του Κάστρου!

Για την εφαρμογή αυτού του σχεδίου καταλήστευσης των κατοίκων, στην περιοχή των χωριών του Καταδέματος, είχε ορίσει υπεύθυνο είσπραξης τον Χατζή Μελέτη Βασιλείου, τον οποίο είχε προσεταιρισθεί μετά από ενέργειες του Αθηναίου πρόκριτου και μέλους της φατρίας Γκούρα, Στάμου Σεραφείμ.[186]

Ο Μελέτης πίεζε αφόρητα τους κατοίκους των χωριών για την είσπραξη της εισφοράς. Οι κάτοικοι δεν είχαν να δώσουν τίποτα, οι περιουσίες τους είχαν εξανεμιστεί μετά από πενταετή αδιάκοπο αγώνα, παλιά μίση βγήκαν στην επιφάνεια, ώσπου τελικά οι αγανακτισμένοι Χασιώτες σκότωσαν τον καπετάνιο τους, τον πρώτο επαναστάτη της Αττικής!

Άμεση υπήρξε η αντίδραση του Γκούρα. Έστειλε στρατιωτικό απόσπασμα στη Χασιά για να τιμωρήσει τους χωρικούς, με αρχηγούς τους Γιάννη Μαμούρη και Στάθη Κατσικογιάννη. Σκηνές απερίγραπτες ακολούθησαν, διωγμοί, βασανιστήρια, βιασμοί, ληστείες, αγριότητες. Οι ταλαίπωροι Χασιώτες βρέθηκαν ανυπεράσπιστοι στο έλεος

---

186. Χρ. Αγγελομάτη: Ιστορία των Ελλήνων 1826 - 1966. Έκδοση Γεωργιάδη, Αθήνα 1966 (Βραβείο Ακαδημίας Αθηνών) σελ. 212, βλ. επίσης: *«Πρακτικά Β΄ συμποσίου Ιστορίας - Λαογραφίας...»* Δ. Γιώτα: *«Χασιώτες Αγωνιστές του 21 και ο Καπετάν Μελέτης Βασιλείου»* (υπό έκδοση).

Δ. Κόκκινου: Η Ελληνική Επανάστασις, όπ. π., τόμ. 10ος, σελ. 240.

των στρατιωτών του Γκούρα και της φατρίας του.[187]

Χαρακτηριστική είναι η περικοπή της επιστολής των Χασιωτών προς το Μήτρο Λέκκα το 1827, για τη μεταχείριση του Μενιδιάτη πρόκριτου και αγωνιστή Αναγνώστη Καλογράνη, ο οποίος τα είχε προσφέρει όλα για τον Αγώνα: «... *κάθε πτωχός ήθελε διά να σηκώσει τα ρούχα του να τα πάγει εις την Σαλαμίνα, έβγαιναν εμπρός οι λιάπηδες και τους εγύμνωναν, τους άφηναν με το κορμί γυμνόν. Καθώς άφησαν και τον Παναγιώτη Λιάκο (Χασιώτη), Αναγνώστη Καλογράνη και άλλους...*».

Μέσα σε λίγες γραμμές ένα μεγάλο δράμα των δύστυχων κατοίκων των χωριών!

Έτσι, αρκετοί από τους κατοίκους του Μενιδίου και της Χασιάς, διασκορπίστηκαν στα βουνά και στη Σαλαμίνα,[188] πολλοί άνδρες είχαν καταταγεί στα διάφορα στρατιωτικά σώματα[189] και οι υπόλοιποι, αγανακτισμένοι, έμειναν στα χωριά τους και δήλωσαν υποταγή στους Τούρκους. Άλλωστε συνέβη και το εξής τραγικό: Όταν έφτασαν οι Τούρκοι στα χωριά αυτά, βρήκαν ακόμη ανθρώπους δεμένους και φορτωμένους πέτρες, που τους βασάνιζαν οι στρατιώτες του Γκούρα και τους ελευθέρωσαν!![190] Σημειώνει σχετικά ο Σουρμελής «*Τέλος*

---

187. Χαρακτηριστικά περιγράφει τα γεγονότα ο Μακρυγιάννης όπως γράψαμε παραπάνω, καθώς και ο φίλος του Γκούρα και μέλος της φατρίας του Διον. Σουρμελή: Ιστορία των Αθηνών, όπ. π., σελ. 142 - 146, ο οποίος δεν μπορεί να αποκρύψει τις αθλιότητες που πράγματι συνέβησαν από τα όργανα του Γκούρα.

188. Ακόμα και οι καλόγεροι της Ι. Μονής Κλειστών πήγαν στη Σαλαμίνα.

Βλ. Πρακτικά Α΄ Συμποσίου Ιστορίας - Λαογραφίας Βορείου Αττικής, Δ. Γιώτα: Η Μονή Κλειστών στην Επανάσταση του «21», σελ. 315.

189. Δ. Λέκκα, Κριεζώτη, Μαυροβουνιώτη, Γιάν. Μαμούρη, κ.ά. (βλ. σειρά αποδεικτικών στοιχείων αγωνιστών). ΑΠ. Γ΄.

190. Αναφέρει σχετικά ο στρατηγός Μακρυγιάννης στα απομνημονεύματά του: «*Όταν ήρθε ο Κιτάγιας, ήρε ανθρώπους φορτωμένους λιθάρια εις τα χωριά, οπού τους τυραννούσαν αυτήνοι διά χρήματα· και τους ξεφόρτωσε ο Κιτάγιας, και στουπίρησε (κατεπλάγη) κι αυτός, οπού ήταν Τούρκος. Και δι' αυτά προσκύνησαν τα χωριά της Αθήνας και βαστάχτη ο Κιτάγιας και σκοτώθηκαν τόσος κόσμος κι αφανίσθη ο τόπος όλως διόλου και ξανά τον αγοράσαμε πίσω από τους Τούρκους. Αν δεν προσκυνούσαν οι χωριάτες, δεν μπορούσαν οι Τούρκοι να κάμουν τίποτας. Αυτείνοι ξέρουν όλους τους τόπους και παίρναν τους Τούρκους και πήγαιναν κι αυτήνοι μαζί και πολεμούσαν· και νταγιάνταγαν τους Τούρκους από ζαιρέ· και τους ψύχωναν και τους οδηγούσαν σε όλα τα μονοπάτια. Αυτό είναι το ιστορικόν*». Μακρυγιάννη Απομνημονεύματα, όπ. π. σελ. 103.

Διατηρείται μέχρι τις μέρες μας η παράδοση ότι όταν έφτασαν οι Τούρκοι στο Μενίδι και τους υποδέχτηκαν οι παραμένοντες χωρικοί, ένας απ' αυτούς για να πείσει τους Τούρκους για τη μετέπειτα φιλική συμπεριφορά τους, ή γιατί έτσι διατάχθηκε από τους Τούρκους, έστησε την εικόνα της Παναγίας και την τουφέκισε. Η εικόνα αυτή βρισκόταν μέχρι προ ολίγων ετών στην εκκλησία της Παναγίας στο Μενίδι απ' ό-

πάντων, ο εχθρός έρχεται εις την Αττικήν τον Ιούνιον μήνα 1826. Τα δύο χωριά της Αττικής Χασιά και Μενίδιον, τον υποδέχονται και τον προσκυνούν· οι φρονιμότεροι όμως και προκριτότεροι τούτων ήσαν ενωμένοι με τους φιλελεύθερους».[191]

Άλλοι ιστορικοί σημειώνουν ότι «... *τα πλείστα των χωριών της Αττικής υπετάγησαν*», ή γενικά «... *η χώρα επροσκύνει...*».

Η αλήθεια είναι πως, όταν οι Τούρκοι έφτασαν στην Αττική, η ύπαιθρος είχε μείνει τελείως απροστάτευτη. Οι περισσότεροι από τους χωρικούς είχαν, όπως είπαμε, καταφύγει στα νησιά και στην Ακρόπολη. Όσοι έμειναν στα χωριά τους υποτάχθηκαν, παίρνοντας το «*ραϊ μπουγιουρντί*» και μένοντας ανενόχλητοι· μερικούς απ' αυτούς, ανάγκασε ο Κιουταχής να τον ακολουθήσουν.

Έμφαση δίνεται από τους ιστορικούς στη συμπεριφορά των κατοίκων της Χασιάς και του Μενιδίου, γιατί ήταν τα πολυπληθέστερα, δυναμικότερα και πλέον φιλελεύθερα χωριά της Αττικής. Εξαίρεση αποτελούσαν τα χωριά της Μεγαρίδας, τα Κούντουρα τα Βίλλια και η Ελευσίνα, είτε γιατί οι κάτοικοί τους μετακινήθηκαν ομαδικά, ή γιατί στην Ελευσίνα συστήθηκε αμέσως στρατόπεδο ελληνικό (Λέκκας, Μαυροβουνιώτης, Κριεζώτης κ.ά.). Χαρακτηριστικά περιγράφει ο στρατηγός Διον. Ευμορφόπουλος στα απομνημονεύματά του: «... *εβγήκαμε στην Κάζα εγώ, ο Γκούρας, ο Γκριεζώτης, ο Βάσος και ο Κατσικοστάθης. Εκεί όπου εκαθήμεθα ήλθον τρεις προεστοί Βιλιώτες ο Γερο Νικολός Σωτηρίου, Γεροστέφος και Γεωργάκης Οικονόμου και έχοντες εμπιστοσύνην εις εμέ μου είπον ιδιαιτέρως που πηγαίνετε; εδώ ο Μερπασάς της Ευρίπου μοιράζει προσκυνοχάρτια και προσκύνησαν οι Σκουρτανιώτες, οι Χασιώτες και οι Μενιδιάτες· έστειλαν προσκυνοχάρτια και του χατζή Μελέτη από τα Κούντουρα, αυτός εισακούσθη με τους Μεγαρείς και ζητεί και ημάς ακόμη. Τότε εγώ ακούσας όλα αυτά τους ηρώτησα, εσείς τι σκέπτεσθε να κάνετε; και αυτοί μου είπαν, ήλθαμε επίτηδες να σου εξηγηθώμεν και σε ρίχνομεν εις τον Θεόν να μας ειπείς τι γνωρίζεις διότι ημείς δεν γνωρίζομεν τι δρόμον να πάρωμεν. Τους είπον ότι αν θέλετε να με ακούσετε, δεν πρέπει να κάμετε αυτήν την άτιμη πράξη και όλα τα έθνη είναι υπέρ ημών και να πάρε-*

που εξαφανίστηκε. Προφανώς την έκλεψαν. Αξιοσημείωτο όμως είναι ότι, όπως προκύπτει από έγγραφο των Μενιδιατών οπλαρχηγών Χριστόδουλου Γκίκα και Ν. Τσελεπή στην περιοχή Βαρυμπόπης έγινε μάχη. Βλ. αποδεικτικά αγωνιστού Αν. Κότου. ΑΠ. Γ΄ 23 και 24.

191. Διον.Σουρμελή: Ιστορία των Αθηνών, όπ. π. σέλ. 146.

τε όλοι τας οικογενείας σας και να τας φέρετε εις την Σαλαμίνα. Τα δε ζώα σας να τα περάσετε εις τα μέσα Δερβένια δια να μην γίνετε εθνοκατάρατοι· τους είπον, ειπέτε τα αυτά τα ίδια και εις τον στρατηγόν Γκούραν και τους είπε, να υπακούσουν τας συμβουλάς μου και την επιούσαν μετέβησαν εις Σαλαμίνα. Τότε λοιπόν συσκεφθέντες μετά του Γκούρα, εγνωμοδότησα να περάσω διά να σηκώσω τους Σκουρτανιώτες και να τους μεταφέρω εις Σαλαμίνα, τα δε κινητά τους πράγματα να τα μεταφέρουν εις τα μέσα Δερβένια· άλλοι να υπάγουν να σηκώσουν τους Χασιώτες και Μενιδιάτες, και συ να πας αμέσως εις τας Αθήνας και να στείλεις τον Μαμούρη, να υπάγη εις το κάτω τμήμα των Αθηνών, να σηκώσει όλον τον κόσμον αυτόν, καθώς και τα πράγματά τους και να τους τοποθετήσει όπως και τους άλλους. Συ, να μείνεις εντός του Φρουρίου και να εφοδιάσεις το Φρούριον, από τροφάς πολεμοφόδια και λοιπά, να μην αφήσεις γέροντας, γυναίκας και παιδιά εντός του φρουρίου, θέλουν και μη θέλουν να τους διώξεις όλους. Ο Γκούρας μου λέγει ότι οι Προύχοντες των Αθηνών, μου γράφουν να τραβήξωμεν εμπρός, του υπενθύμησα το μέγεθος του κινδύνου, και ούτε να ακούωμεν ούτε να λέγωμεν τα τοιαύτα ήτον καιρός, ο Γκούρας επέμενε να υπάγωμεν εμπρός. Του είπα λοιπόν, έως αύριον τέτοιαν ώραν πρέπει να μας καρτερέσεις εδώ, θέλω να προβλέψω τσαρούχια και ό,τι άλλο δυνηθώ δια τους στρατιώτας. Έφθασα τρεις ώρες νύκτα εις τα Μέγαρα· ηύρα τον Καραϊσκάκη, τον οποίον έφερεν η εμπροσθοφυλακή του Κιουταχή, παρά του οποίου επληροφορήθην, ότι ο Κουταής ήτο εις Σάλωνα και ήρχετο προσκυνώντας τον κόσμον».[192]

Στις 12 Ιουνίου οι Τούρκοι της Ευβοίας υπό τον Ομέρ πασά, έφτασαν μέχρι την Κηφισιά και τελικά στρατοπέδευσαν στο Καπανδρίτι, ασχολούμενοι με τη συγκέντρωση των σιτηρών όπως κάθε χρόνο συνήθιζαν. Αυτή τη φορά όμως, περίμεναν την κύρια δύναμή τους υπό τον Μεχμέτ Ρεσίτ πασά ή Κιουταχή και ήταν αποφασισμένοι να καθυποτάξουν οριστικά ολόκληρη την Αττική. Το κλίμα της εποχής και τα εγκλήματα του Γκούρα και της φατρίας του, ευνοούσαν τα σχέδιά τους.

Οι Έλληνες αμέσως έστησαν στρατόπεδο απέναντί τους, στην Κολομπίθεζα και Μαχούνια, υπό τους Κριεζώτη και Μαυροβουνιώτη, και παρενοχλούσαν με αψιμαχίες τους Τούρκους, χωρίς όμως να σημειωθεί αποφασιστική αναμέτρηση, παρ' όλο που το ιππικό των Τούρκων έφτασε μέχρι τον Πειραιά, όπου έκαψε τις θημωνιές και απήγαγε πολ-

192. Απομνημονεύματα Αγωνιστών του «21», επιμέλεια Γ. Πρωτοψάλτη, τόμ. 20. Απομνημονεύματα Δ. Ευμορφόπουλου, σελ. 16 - 17.

λά ποίμνια.[193] Στο αποδεικτικό μάλιστα του Μενιδιάτη αγωνιστή Αν. Κότου αναφέρεται μάχη στη Βαρυμπόπη Μενιδίου όπου ο ίδιος αιχμαλωτίστηκε. (ΑΠ. Γ΄ 23).

Την 24η Ιουνίου, μετά από σύντομη αναμέτρηση, οι Έλληνες απέσυραν το στρατό τους στην Ελευσίνα, όπου οι Βάσος Μαυροβουνιώτης, Ν. Κριεζώτης και Μήτρο Λέκκας οργάνωναν το Ελληνικό στρατόπεδο, με εντολή της Κυβέρνησης.[194]

Από αναφορά των Κριεζώτη - Βάσου σχετική με τη σύγκρουση της 24ης Ιουνίου διαπιστώνουμε την ανύπαρκτη στρατιωτική ετοιμότητα και επιμελητεία των Ελλήνων, γεγονός αποφασιστικής σημασίας για την έκβαση του αγώνα στην Αττική, αυτήν την κρίσιμη ώρα.

«... τη αληθεία οι Έλληνες τολμώμεν να είπωμεν, ότι σήμερον επολέμησαν με τοιούτον ηρωισμόν, ωσάν να ήσαν οι πάλαι ποτ' Έλληνες, επειδή μ' όλον ότι τρεις ημέρες υστερούντο από ζωοτροφίας και εζούσαν με καψαλισμένα αστάχυα κρίθινα, μ' όλον ότι οι περισσότεροι συναγωνισταί των ήσαν διασκορπισμένοι εδώ κι εκεί δια να εύρουν εις τα ορεινά σπήλαια τας κεκρυμένας τροφάς των χωρικών, ώστε να θεραπεύσουν την υπερβολικήν των πείναν, μ' όλον τούτον και οι τόσον ολίγοι ευρεθέντες εις το στάδιον της μάχης, πάλιν αντεστάθησαν εις τους πολυαρίθμους εχθρούς με μεγάλην γενναιοψυχίαν και τους κατεδίωξαν, περισσότερον του δέοντος.

Εάν δε οι πτωχοί αυτοί Έλληνες είχον πολεμοφόδια εις την μάχην ταύτην, έπρεπε βέβαια να καταδιώξουν τους εχθρούς παντάπασιν, από τα σύνορα της χαριεστάτης Αττικής...»[195]

Στις 3 Ιουλίου, ο στρατός του Κιουταχή αποτελούμενος από 10.000 στρατιώτες, ιππικό και εξοπλισμένος με 26 πυροβόλα, ενωμένος με τους Τούρκους της Εύβοιας, έφτασε στα Πατήσια όπου και στρατοπέδευσε.[196]

Οι Έλληνες, πίσω από τα χαμηλά τείχη της Αθήνας, είναι αποφα-

---

193. Δ. Κόκκινου: Ελληνική Επανάστασις, όπ. π. τόμ. 10ος, σελ. 240. βλ. σχετικά και Γεν. Εφημερίδα έτους 1826.

194. Δ. Αινιάνος: Απομνημονεύματα. Εις τόμ. 7ο Απομνημονευμάτων Αγωνιστών του 21, επιμ. Εμ. Πρωτυψάλτη, σελ. 62, «... *Αλλ' εις την συγκρότησιν του στρατοπέδου τούτου κατά μέγα μέρος συνετέλεσαν και οι στρατηγοί Ν.Κριεζιώτης, Βάσος και Λέκκας οι οποίοι είχαν τοποθετηθεί εις Ελευσίνα δια να φυλάξωσι τα Δερβενοχώρια*».

195. Χρυσολόγη: «*Κριεζώτης*», σελ. 41.

196. «Ανθίν' ε μιέρα Ανθίνε ντελ ε σιχ ασκιέρ κιε βίνι», τραγούδησε η αρβανίτικη μούσα, δηλ. Αθήνα η κακότυχη Αθήνα, έβγα και ιδές ασκέρι πούρχεται. Ν. Σαλτάρη: «Η ζωή των αρβανιτών». Αθήνα 1986, σελ. 102.



Καραϊσκάκης.



Μεχμέτ Ρεσίτ πασάς ή Κιουταχής.

σισμένοι να αντιμετωπίσουν τις ορδές του Κιουταχή. Μια νέα εποποιΐα αρχίζει.

Εκεί στην Αττική γη θα συγκεντρωθεί αργότερα κάτω από την αρχιστρατηγία του Γεωργίου Καραϊσκάκη το μεγαλύτερο μέχρι τότε σε αριθμό ελληνικό στράτευμα, 11.000 άνδρες περίπου (Μακρυγιάννη οπ. π. Τ. 1ος σελ. 236).

Όμως τα εφόδια του στρατεύματος αυτού, που ήταν ανεπαρκέστατα, ορισμένα βασικά σφάλματα τακτικής των ξένων «*φιλελλήνων*», όπως η αντικατάσταση στην αρχιστρατηγία του Καραϊσκάκη από τον άσχετο Άγγλο στρατηγό Τσουρτς, η πολυαρχία και πλήθος άλλων παραγόντων, συνετέλεσαν όχι μόνο στο να παραμείνει ο Κιουταχής στην Αττική αλλά και τελικά, μετά το θάνατο του Καραϊσκάκη, και ενδεκάμηνο πολιορκία να παραδοθεί το κάστρο της Αθήνας.

Στην εποποιΐα αυτή της Αττικής έλαβαν μέρος και οι Μενιδιάτες. Αποδεκατισμένοι όπως γράψαμε παραπάνω, από τις αγριότητες του Γκούρα και των οργάνων του, όταν ήρθαν οι Τούρκοι στην Αττική, όσοι είχαν μείνει στο χωριό υποτάχτηκαν, επειδή δε φοβόταν τίποτα χειρότερο, αρκετοί όμως, γνωρίζοντας τη συμπεριφορά των Τούρκων από τα προηγούμενα χρόνια ή από φιλελευθερισμό δεν πείσθηκαν από τους κήρυκες του Κιουταχή και έφυγαν. Άλλοι απ' αυτούς βρέθηκαν στα βουνά της Αττικής και ιδιαίτερα στην Πάρνηθα, άλλοι στην πολιορκούμενη Αθήνα, στα νησιά και τέλος αρκετοί, ακολούθησαν τους Κριεζώτη, Βάσο, Λέκκα, Αναγνώστη Κιουρκατιώτη και Προκόπη Κατσαντώνη (ανεψιό του Λέκκα).

Ακόμα και σήμερα θυμούνται οι ηλικιωμένοι Μενιδιάτες τις διηγήσεις από παππού σ' εγγόνι, για την άτυχη μάχη του Καματερού, όπου αρκετοί Μενιδιάτες σκοτώθηκαν κι ακόμα τις μάχες του Χαϊδαρίου και τις μάχες στο «*Δέμα*».[197]

Τις δραματικές αυτές σελίδες της ιστορίας μας, καθώς και την πολιορκία της Ακρόπολης, θα περιγράψουμε με συντομία στηριζόμενοι στην υπάρχουσα βιβλιογραφία και τα λοιπά ιστορικά ντοκουμένα, γιατί και στους αγώνες αυτούς οι Μενιδιάτες είχαν σοβαρή παρουσία.

Μια σημαντική πηγή είναι το ημερολόγιο του Νικ. Καρώρη, που

197. Δέμα: Η διάβαση μεταξύ Πάρνηθος και Αιγάλεω, όπου και το αρχαίο τείχος από ξερολιθιά το οποίο χρησίμευσε ως οχύρωμα. Κατά τον Αθ. Χρυσολόγη από το στενό αυτό μπήκε τελικά στο Αθηναϊκό πεδίο ο Κιουταχής. Αθ. Χρυσολόγη: Μαυροβουνιώτης, σελ. 51.

καταγράφει έξοχα τα γεγονότα με αξιοσημείωτη θεώρηση από μέσα (Ακρόπολη) προς τα έξω.

Αφού σημείωσε ο Καρώρης την άφιξη του στρατού του Κιουταχή, την 3 Ιουλίου 1826, συνεχίζει «... *την αυτή νύκτα έφυγε και μια γυναίκα αιχμάλωτος Τζουρκατιώτισσα, απ' του Χ. Αλή το περιβόλι. Αυτή λέγει ότι εκεί ευρίσκονται έως διακόσιοι Αρβανίται, εστρατοπεδευμένοι, και ότι αυτοί έπιασαν εις την Νοζιάν (σημ.: Πάρνηθα) έως διακόσιες ψυχές, οδηγημένοι από τους προσκυνημένους και την αύριο έμελλε να γένη η δημοπρασία των. Η γυναίκα αυτή έφερεν εις τας αγκάλας της και εν παιδί βυζανιάρικο... εις τους Τούρκους άλλα δύο*».[198] Το τραγικό αυτό περιστατικό φαίνεται ότι συνέβη στην περιοχή των Κιούρκων και είναι χαρακτηριστικό της πρόθεσης των Τούρκων να εξανδραποδίσουν τον πληθυσμό της Αττικής που δεν καθόταν φρόνιμος και υποταγμένος στα χωριά του.

Στις 9 Ιουλίου σημειώνει ο Καρόρης ότι «... *το ιππικόν του εχθρού περιφέρεται ολοέν και λαφυραγωγεί εις Μεσόγεια...*» και στις 10 Ιουλίου «... *οι Τούρκοι ήσαν τρεις ημέρας εις Μεσόγεια και ελαφυραγώγησαν τα ήμισυ σχεδόν ζωντανά των Μεσογείων, τα δε άλλα ήμισυ τα επέρασαν οι κάτοικοι εις τας νήσους, ομού και τα παιδία των, έχοντες πιασμένα θέσιν έμπροσθεν του παραθαλασσίου, εκ της οποίας ετουφέκιζον και εμπόδιζον τον εχθρόν...*»[199]

Οι Μεσογείτες είχαν εκλεγμένο καπετάνιο οπλαρχηγό της περιοχής τους και με την έγκριση του Επαρχείου, το Γιάννη Ντάβαρη, για να εμποδίζει με τους τριάντα στρατιώτες του τις καταχρήσεις των τακτικών.[200] Ήδη ο Ντάβαρης, πήρε διαταγή στις 5 Ιουλίου, να παραλάβει τους στρατιώτες του και να πάει στην πολιουρκούμενη Αθήνα.[201]

Οι Γκούρας και πρόκριτοι των Αθηνών, βλέποντας τον κίνδυνο πολύ μεγαλύτερο απ' ό,τι περίμεναν, κάλεσαν απεγνωσμένα σε βοήθεια τους Κριεζώτη, Βάσο, και Λέκκα, οι οποίοι βρίσκονταν στην Σαλαμίνα και στην Ελευσίνα.

Οι φήμες που έφθαναν στο κάστρο της Αθήνας, λέγανε ότι στις 12 Ιουλίου ο Καραϊσκάκης ξεκίνησε από το Ναύπλιο για την Ελευσίνα. (Στο Ναύπλιο είχε πάει για συνεννοήσεις με την Κυβέρνηση, προκειμένου να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικώτερα οι Τούρκοι).

---

198. Αθηναικό Αρχείο: Ι. Βλαχογιάννη, τόμ. Α΄ Αθήναι 1901. Ημερολόγιο Ν. Καρώρη, σελ. 33.

199. Ν. Καρώρη: Όπ. π., σελ. 40.

200. ΑΠ. Β΄ 46.

201. ΑΠ. Β΄ 56.

Στις 17 Ιουλίου ο Μήτρο Λέκκας βρισκόταν στην Αίγινα, με σκοπό να στρατολογήσει άνδρες από τους εκεί πρόσφυγες κατοίκους της Αττικής και τους Αιγινίτες. Η διαταγή της Κυβέρνησης, που είχε για το σκοπό αυτό, ήταν ανάλογη των περιστάσεων: ακόμα και βία έπρεπε να χρησιμοποιήσει για τους απρόθυμους.[202] Χαρακτηριστικά αναφέρει ο PROKESCH OSTEN: «*Ο Καραϊσκάκης και ο Λέκκας, παροτρυνθέντες υπό του Κωλέττου, είχον υπάγει πάλιν μετά 3.000 περίπου ανδρών εις Σαλαμίνα, ίνα ανησυχώσι τον σερασκιέρην...*».[203]

Στις 21 Ιουλίου σημειώνει ο Καρώρης,μεταξύ άλλων, στο ημερολόγιο: «*... Εγίνετο πρόσκλησις πάλιν του Κριεζώτη και Βάσου και Μήτρου Λέκκα εις βοήθειαν, εστρατοπεδευμένων εις Ελευσίνα, αναφοράν εις την Διοίκησιν εκθετική της καταστασεώς μας κ.λπ.*»

Στις 25 Ιουλίου: «*... την αυτήν ημέραν ο λαός εζήτησε πάλιν επιμόνως, να επαναληφθεί πρόσκλησις βοηθείας δια την φύλαξιν της πόλεως από τα έξω στρατεύματα και το εσπέρας ανεχώρησεν πεζός πάλιν με εν γράμμα των Δημογερόντων προς τους εν Σαλαμίνι πατριώτας, δια να προτρέψωσι τον Κριεζώτην να ταχύνει να στείλει την οποίαν του εζητήσαμεν βοήθειαν προλαβόντως, και αν αυτός δεν θέλει, να προτρέψουν τον Μήτρον Λέκκαν να έλθει με το σώμα του...*»[204]

Και ενώ οι αψιμαχίες και οι εκατέρωθεν βομβαρδισμοί στην Αθήνα συνεχίζονται και νέα στρατεύματα προστίθενται στη δύναμη του Κιουταχή, οι πολιορκούμενοι πληροφορούνται στις 29 Ιουλίου, ότι έφθασε στην Ελευσίνα ο Καραϊσκάκης, τον οποίον η Κυβέρνηση είχε ορίσει στρατάρχη της Στερεάς Ελλάδας. Εκεί, στην Ελευσίνα, περίμεναν και τον τακτικό στρατό του Φαβιέρου, προκειμένου όλοι μαζί να κάνουν επίθεση εναντίον του Κιουταχή. Οι πολιορκούμενοι είχαν άμεσες πληροφορίες, με απεσταλμένους από το Ελληνικό στρατόπεδο, οι οποίοι προς το παρόν μπαινόβγαιναν στην Αθήνα σχετικά εύκολα.

Στις 29 Ιουλίου ο Καρώρης σημειώνει μεταξύ άλλων στο ημερολόγιο: «*... ο στρατηγός Καραϊσκάκης εβγήκεν έξω μόνος του την ημέραν την 28, δια να κατασκοπεύσει τον Πειραιά και εκυνηγήθη από τους Τούρκους. Την νύκτα την 29 εβγήκεν εκ δευτέρου και ο στρατηγός Βάσος και αντιστράτηγος Λέκκας νύκτα εις το ίδιο μέρος...*»

---

202. ΑΠ. Β΄ 57.

203. PROKESCH OSTEN: Ιστορία της Επαναστάσεως των Ελλήνων κατά του Οθωμανικού κράτους κ.λπ. Μετάφραση από το Γερμανικό πρωτότυπο υπό Γ. Ε. Αντωνιάδου, τόμ. 2ος, Αθήνα 1869.

204. Ημερολόγιο Ν. Καρώρη: Όπ. π. σελ. 53.

Ο Καραϊσκάκης δεν διακινδύνευε όμως την αποστολή στρατιωτικής ενισχύσεως στους πολιορκούμενους, καθώς μέρα τη μέρα οι Τούρκοι πύκνωναν και έκλειναν ασφυκτικά τις προσβάσεις προς την Αθήνα. Στις 3 Αυγούστου οι Τούρκοι όρμησαν με αλλαλαγμούς, από ρήγματα σ' όλα τα σημεία του τείχους της πόλης και την κυρίευσαν.

Υποχωρούντες οι Έλληνες, με μικρές σχετικά απώλειες, περιορίστηκαν στην Ακρόπολη.

Αλλά και ο Καραϊσκάκης δεν έμεινε άπρακτος.

ΜΑΧΕΣ ΣΤΟ ΧΑ·Ι·ΔΑΡΙ

Στις 5 Αυγούστου, την αυγή, οι πολιορκημένοι είδαν γύρω από το Δαφνί κινήσεις των Ελλήνων και αναθάρρησαν. Ήταν η προφυλακή του Ελληνικού στρατού που βρισκόταν στην Ελευσίνα. Οι καπετανέοι συνεδρίασαν υπό την ηγεσία του Καραϊσκάκη και αποφάσισαν να στείλλουν έγγραφο στην Κυβέρνηση ζητώντας την συνδρομή της, πρωτού ξεκινήσουν για ν' αντιμετωπίσουν τους Τούρκους.

Να τι έγραψαν:

Προς την Σεβαστήν Διοικητικήν Επιτροπήν της Ελλάδος

Εις τας 25 του παρελθόντος Ιουλίου συνήχθημεν εις Σαλαμίνα, όπου διετρίψαμεν έως εις τας 28 του ιδίου, τόσον δια να σχεδιάσωμεν το κίνημά μας, όσον και δια να ετοιμασθούν οι στρατιώται. Βίαιοι όμως άνεμοι και συνεχείς, έκαμον να αργήσει έως χθες, η σύναξις όλων των σωμάτων εις τα εδώ. Ο αριθμός του εκστρατεύοντος στρατοπέδου υπερβαίνει επί του παρόντος τας πέντε χιλιάδας εκλεκτών στρατιωτών, οίτινες και κινούμεθα σήμερον κατά του εχθρού, με απόφασιν να αποθάνωμεν, ή να ματαιώσωμεν τους σκοπούς του, όστις εστένωσε πολλά τας Αθήνας, και δια τούτο ανάγκη πάσα να του ριχθώμεν, και ό,τι δώσει ο Θεός και αι ευχαί της Διοικήσεως.

Ιδεάζομεν δε την Σ. Διοίκησιν, ότι μοιράζονται με την μεγαλυτέραν οικονομίαν εξ χιλιάδες ταΐνια την ημέραν, διότι χίλιοι ψυχογιοί και άχρηστοι στρατιώται μένουν οπίσω εις την Ελευσίνα, με τα ζώα και λοιπάς στρατιωτικάς αποσκευάς. Βλέπει άρα η Διοίκησις, ότι μόλις έχομε δέκα ημερών ψωμί και πολεμοφόδια διόλου, διότι δεν έφθασαν εκείνα οπού έφεραν οι φροντισταί, μήτε δια να εφοδιασθούν οι στρατιώται δια την σημερινήν μάχην, επειδή τουλάχιστον έπρεπεν ο κάθε στρατιώτης να έχει μαζί του τέσσαρα δεκάρια φυσέκια. Εάν λοιπόν επιθυμεί η Διοίκησις, καθώς δεν αμφιβάλλομεν, την ύπαρξιν του στρατοπέδου και την σωτηρίαν της Ρούμελης, ας μας προφθάσει τουλάχιστον ενός μηνός τροφάς και πενήντα χιλιάδες δεκάρια φυσέκια και ταύτα εντός δέκα ημερών να είναι εδώ. Αλλέως διαλύεται το στρατόπεδον και δικαίω τω λόγω αποτυχία των Ελληνικών πραγμάτων, και ημείς μένομεν ανένοχοι, ιδεάσαντες τα τρέχοντα εγκαίρως εις την Σ. Διοίκησιν. Προς τούτοις φανερώνομεν, ότι καθημέραν αυξάνουν τα στρατεύματά μας, και εντός ολίγον ελπίζομεν να διπλασιασθεί το σώμα μας, εάν ευπορώμεν από τροφάς και πολεμοφόδια. Και δια τούτο παρακαλούμεν την Σ. Διοίκησιν, οπού να μας προφθάσει με τας αναγκαίας τροφάς και πολεμοφόδια, ως άνωθεν σας λέγομεν. Εν τοσούτω μένομεν με το ανήκον σέβας.

Τη 5η Αυγούστου 1826, Ελευσίνα
Οι πατριώται

Καραϊσκάκης, Ν. Πανουργιάς, Γ. Χελιώτης, Βασίλης Μπούσγος, Πέτρος Φαρμάκης, Σπύρος Ξύδης, Δήμος Τζέλιος, Χ. Περραιβός, Λ. Λαζόπουλος, Πέτρος Ζέρβας, Κωνσταντής Βέρης, Νικόλαος Κριεζώτης, Βάσος Μαυροβουνιώτης, Μήτρος Λέκκας.[205]

Η δύναμη του Καραϊσκάκη στο στρατόπεδο της Ελευσίνας, κατά τον Δ. Κόκκινο, δεν υπερέβαινε τους 2500 άνδρες. Στη δύναμη αυτή, προστέθηκε και το τακτικό του Φαβιέρου (περίπου 1.000 άνδρες), εξοπλισμένο με τέσσερα ορεινά κανόνια καθώς και ένας λόχος φιλελλήνων.[206]

Στις 6 Αυγούστου σημειώνει ο Καρώρης «... *Όλη η περιφέρεια του χωρίου Χαϊντάρι, η εκκλησία του Προφήτου Ηλία, το ρεύμα και οι λόφοι ήταν εκείνοι γεμάτοι από στρατεύματα Ελληνικά· εκεί ετριγύριζε και το ιππικόν των Τούρκων και ετουφεκίζετο με τους δικούς μας...*»

Μέσα σ' αυτά τα στρατεύματα ήταν κι ο Μήτρο Λέκκας με εκατόν δέκα παλικάρια κι άλλοι πολλοί Μενιδιάτες,[207] που ακολουθούσαν τους Κριεζώτη, Βάσο και Προκόπη Κατζαντώνη.

Η μάχη άρχισε προ της Ανατολής του ηλίου και κράτησε πέντε ώρες. Τέλος οι εχθροί νικήθηκαν και τράπηκαν σε φυγή. «... *Άτακτοι και τακτικοί (Έλληνες στρατιώτες) μιας και της αυτής μητρός γεννήματα, επολέμησαν όλοι ως αδελφοί κατά του κοινού εχθρού της πίστεως και πατρίδος, και αρίστευσαν. Ο αριθμός των φονευμένων και πληγωμένων εχθρών είναι μέγας...*» σημειώνει ο συντάκτης της Γενικής Εφημερίδος.[208]

Αξιοσημείωτη όμως είναι η περιγραφή της μάχης από τον Δημ. Φωτιάδη, ο οποίος γράφει ότι «*οι Έλληνες έφτασαν στο Χαϊδάρι τα*

---

205. Χρ. Ε. Αγγελομάτη: Ιστορία των Ελλήνων, όπ. π., τόμ. Α', σελ. 217 - 218.

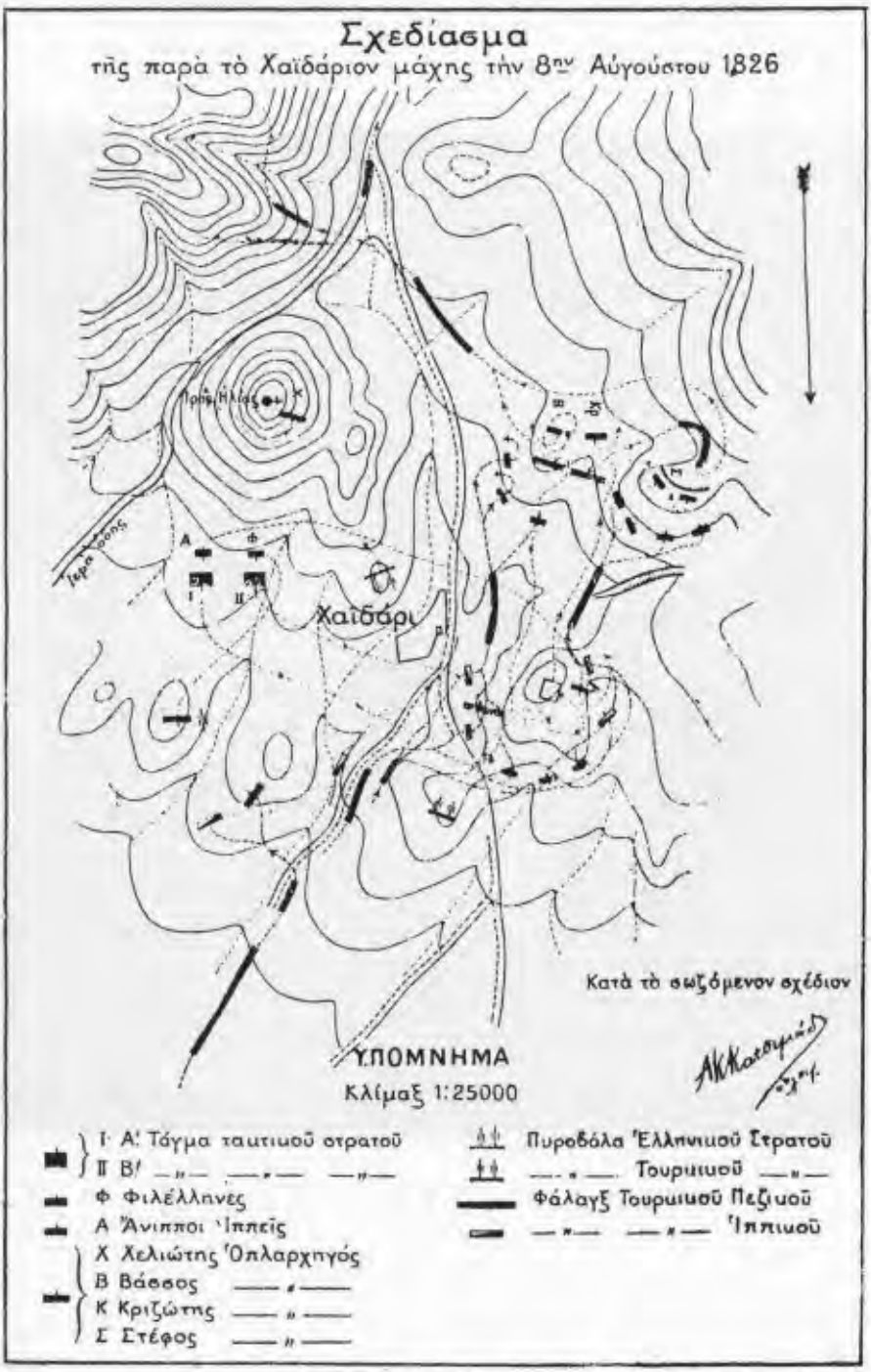
206. Δ. Κόκκινου: Όπ. π., τόμ. 10ος, σελ. 246.

Βλ. και «*Φίλος του Νόμου.Εφημερίς της Νήσου Ύδρας*», αριθ. 230: Ανταπόκριση από Μέθανα της 29ης Ιουλίου 1826. «... *ταύτην την ώραν αναχωρεί το τακτικόν σώμα με το ιππικόν και το πυροβολικόν του δια τας Αθήνας. Απερίγραπτος είναι ο ενθουσιασμός των αξιωματικών και στρατιωτών...*».

207. Βλ. Κατάσταση στρατηγών και οπλαρχηγών. ΑΠ. Β' 59 και λοιπά στοιχεία αγωνιστών ΑΠ. Γ'

208. Γεν. Εφημερίδα της 11 Αυγούστου 1826, σελ. 325.





Ἀπὸ τὴν Ἱστορία τοῦ Τακτικοῦ (Χρ. Βυζαντίου)

μεσάνυχτα της 5ης Αυγούστου και τα χαράματα τουφέκισαν όλοι μαζί, για να τους ακούσουν από την Ακρόπολη και να αναθαρρήσουν.

Αμέσως βγήκαν από τον ελαιώνα τρεις χιλιάδες πεζοί και χίλιοι καβαλαρέοι Τούρκοι για να τους αντιμετωπίσουν και να εξακριβώσουν τη δύναμη και τη διάθεση των Ελλήνων. «Ο Φαβιέρος τους ρίχνει δύο κανονιές και σύγκαιρα προστάζει, δίχως να ρωτήσει τον αρχηγό, τα τάγματά του να κάνουν έφοδο - CHASSEZ MOI CES CANAILLES! φωνάζει (Διώχτε μου αυτό το σκυλολόγι!).

Οι άλλοι, βλέποντας τον ταχτικό στρατό να ορμά, πηδάνε έξω από τα ταμπούρια τους με γυμνωμένες πάλες, νομίζοντας πως δόθηκε σύνθημα για γενικό γιουρούσι. Οι Τούρκοι είτε γιατί γύρευαν να τραβήξουν τους Έλληνες στον κάμπο κι εκεί να τους χτυπήσουν,είτε γιατί είχανε διαταγή να μην ανοίξουν πόλεμο, μα μονάχα να κατασκοπέψουν, πισωδρομάνε. Το ταχτικό τότες αρχίζει να τους κυνηγά, νομίζοντας πως με την πρώτη τούτη ορμή θάπαιρνε φαλάγγι τους Τούρκους και θάφτανε στην Αθήνα.

Ο Καραϊσκάκης βλέποντας σε ποιον κίνδυνο μπορούσε να πέσει όλο το στράτευμα, άμα θα ξεκάμπιζε και θα ριχνόταν πάνω του όλη η Τούρκικια καβαλαρία, προστάζει να βαρέσουν οι τρουμπέτες ρετιράδα. Ο Φαβιέρος, επαρμένος όπως ήταν, γίνηκε θεριό γιατί νόμισε πως ο Καραϊσκάκης τόκανε ξεπίτηδες να τόνε στερήσει από τη δόξα μιας λαμπρής νίκης».[209] Οι απώλειες των Ελλήνων δέκα νεκροί από τα σώματα των ατάκτων και πολλοί πληγωμένοι. Από τον τακτικό περίπου είκοσι νεκροί. Οι Τούρκοι είχαν πάνω από διακόσιους. Στη μάχη αυτή διακρίθηκε ο νεαρός αντιστράτηγος Προκόπης Κατζαντώνης, ανεψιός του Μήτρο Λέκκα, ο οποίος ήταν ενταγμένος με το σώμα του στο σώμα του Βάσου Μαυροβουνιώτη.[210]

Στο βραδυνό πολεμικό συμβούλιο όλοι οι καπετανέοι ήταν σύμφωνοι με τη γνώμη του Καραϊσκάκη και αποφάσισαν να κινηθούν νύχτα και να καταλάβουν τον Πειραιά, όπου η θέση του πλεονεκτούσε, καθώς η θάλασσα στην οποία κυριαρχούσαν οι Έλληνες θα εξασφάλιζε τις πλάτες τους. Όμως ο Φαβιέρος αρνήθηκε και επέμεινε να μείνει μόνος εκεί με τον τακτικό, για να δοξαστεί νικώντας τους Τούρκους!

Ο Καραϊσκάκης αναγκάσθηκε να παραμείνει στην επικίνδυνη αυτή

---

209. Δημ. Φωτιάδη: Καραϊσκάκης, έκδοση Δωρικάς Αθήνα 1979, σελ. 290.

210. Δ. Σουρμελή: Όπ. π., σελ. 154. «Εκ των αξιωματικών Ελλήνων αρίστευσαν ο Στέφανος Βούλγαρης και Προκόπιος Κατζαντώνης».

θέση του Χαϊδαρίου, αλλά για να σιγουρευτούνε κάπως «*προστάζει τον Περραιβό και τους Αθηναίους, μ' αρχηγό τον Λέκκα να πιάσουν ένα τσογκρί μπροστά στο περιβόλι και να ταμπουρωθούν*».[211] Ο ίδιος ο Περραιβός αναφέρει στα απομνημονεύματά του: «*... διέταξε (ο Καραϊσκάκης) τον οπλαρχηγόν Δημ. Λέκκα Αθηναίον, έχοντα υπ' οδηγίαν του υπέρ τους εκατόν στρατιώτας Αθηναίους, να κατασκευάσει το σχύρωμα δι' όλης εκείνης της νυκτός· περατωθέντος προ της ανατολής του ηλίου διετάχθησαν ο, τε Περραιβός και Στέφανος Βούλγαρης μετά των υπ' οδηγίαν αυτών, διακοσίων εξήκοντα όντων απάντων να έμβωσι και υπερασπίσωσι αυτό...*».[212]

Την 7ην Αυγούστου έφθασε βοήθεια προς τον Κιουταχή, ο Ομέρ πασάς της Καρύστου. Ενισχυμένος ο Κιουταχής, αποφάσισε να καταστρέψει οριστικά το Ελληνικό στρατόπεδο και έδωσε διαταγή στο στρατό του, να ξεκινήσει από τα χαράματα της 8ης Αυγούστου εναντίον των οχυρωμένων θέσεων των Ελλήνων στο Χαϊδάρι.

Στο Ελληνικό στρατόπεδο, ο Φαβιέρος, χολωμένος, είπε στον Καραϊσκάκη «*Σεις κάμετε τα εδικά σας σχέδια και εγώ θα κάμω τα εδικά μου*».[213]

Τη στιγμή αυτή, της διχογνωμίας των αρχηγών ο Κιουταχής βάδιζε με έξι χιλιάδες στρατό, εναντίον των Ελληνικών θέσεων.

Η συντριπτική αυτή αριθμητική υπεροχή των Τούρκων έναντι των Ελλήνων, έπρεπε να πείσει τον Φαβιέρο να πραγματοποιήσει τακτική υποχώρηση, συμφωνώντας έστω την τελευταία στιγμή με τον Καραϊσκάκη. Όμως ο Φαβιέρος ήθελε να πολεμήσει, κι ο Καραϊσκάκης παρέμεινε κατ' ανάγκη, για να μην εξοντωθεί όλο το τακτικό στράτευμα.

Κι ενώ οι Έλληνες παρέμειναν ακίνητοι στις πρόχειρες οχυρώσεις τους, οι Τούρκοι έκαναν διάφορους ελιγμούς με άνεση στο χώρο. Ο Καραϊσκάκης έγραφε αργότερα «*ολόκληρη τη μέρα τους πετσοκόβαμεν*». Όμως παρά τις μεγάλες απώλειες των Τούρκων, είναι γεγονός, ότι στη μάχη που ακολούθησε κινδύνεψε ο Ελληνικός στρατός ο

---

211. Δημ. Φωτιάδη: Όπ. π. σελ. 290. Το αναφερόμενο περιβόλι ήταν ένα περιφραγμένο κτήμα γύρω από το οποίο έγιναν αρκετές συγκρούσεις. Βλ. και Δ. Σουρμελή: Ιστορία των Αθηνών, όπ. π., σελ. 154.

212. Χρ. Περραιβού: Απομνημονεύματα πολεμικά. Εις Απομνημονεύματα αγωνιστών του «21». Επιμέλεια Πρωτοψάλτη, τόμ. 2ος, σελ. 189.

213. Δημ. Φωτιάδη: Καραϊσκάκης, όπ. π. σελ. 292.

οποίος μόνο χάρη στη γενναιότητά του σώθηκε.[214] Το βράδυ αποφασίστηκε υποχώρηση στην Ελευσίνα. Όμως τα άτακτα σώματα πεινασμένα και εξαντλημένα, άρχισαν να υποχωρούν τη νύχτα. Ο Φαβιέρος, κατηγορώντας άμεσα τον Καραϊσκάκη, γράφει σε αναφορά του ότι του υποσχέθηκε ότι τη νύχτα θα επιτεθεί μ' όλο το στρατό εναντίον των Τούρκων. «... *μετά δύο ώρας είδον εμαυτόν μ' απορίαν μου μεταξύ των Τούρκων...*». Στη συνέχεια αναφέρει, ότι υποχώρησε με το στρατό του, αλλά στο δρόμο οι άτακτοι «*διήρπασαν τα σκεύη των στρατιωτών μας, ενώ ούτοι απήρχοντο εις την μάχην, αι δε νυκτοφυλακαί μας ετουφέκισαν ερχομένους.*

Δια ταύτα δεν ήτο δυνατόν να διατηρηθεί το νέον τούτο τακτικόν σώμα εις την Ελευσίνα εν τω μέσω των ατάκτων στρατιωτών, οι οποίοι άρχισαν να λιποτακτούν και ηδύναντο να παρασύρουν και τους τακτικούς εις την φυγήν των».[215]

Έτσι, χολωμένος ο Φαβιέρος αποσύρθηκε με τον τακτικό στα Μέθανα.

Οι ιστορικοί δυσπιστούν απέναντι στην κατηγορία του Φαβιέρου εναντίον του Καραϊσκάκη, διότι η άποψη του Καραϊσκάκη είναι γνωστή: Όχι πόλεμο με τους Τούρκους σε ανοικτό πεδίο. Όσο για

---

214. Περιγράφει χαρακτηριστικά ο Λάμπρος Κουτσονίκας:

«*Την 8ην Αυγούστου εξεκίνησε ο Κιουταχής εκ του στρατοπέδου του μετά πέντε χιλιάδων πεζών και χιλίων ιππέων και ήρχετο προς Χαϊδάρι, ο δε Φαβιέ, ιδών ότι ο εχθρός επλησίαζεν έστειλε το πρώτον τάγμα και τους άνευ ίππων ιππείς μετά δύο πεδινών πυροβόλων, όπως καταλάβουν λόφον τινά εκεί πλησίον, αλλ' εκ των οπισθίων του λόφου είχον πλησιάσει οι Οθωμανοί ιππείς και ανέβαινον επ' αυτού ώστε αμφότεροι αφίχθησαν απροσδοκήτως και επυροβολήθησαν και επληγώθη ατυχώς ο διοικητής του Τάγματος Γάλλος Ρομπέρτος, εθλάσθησαν και οι άξονες των κανονίων και ο σχηματισμός του τετραγώνου δεν ηδυνήθη να εφαρμοσθεί διαρραγέντος, ήλθε δε το τάγμα τούτο εκ των περιστατικών τούτων εις μέγα κίνδυνον· τούτο ιδόντες ο Καραϊσκάκης και Κριεζώτης έδραμον εις αντίληψίν του, εσταμάτησαν τους εχθρούς και έσωσαν το τάγμα από τον παντελή αφανισμόν του· εφονεύθησαν δε και αιχμαλωτίσθησαν περί τους 40 εκ του τάγματος. Ο εχθρός ωχύρωσε την κορυφήν του λόφου και εντεύθεν ώρμησεν επί των σωμάτων του Στέφου και του Λέκκα, όπου και απεκρούσθη· επί του λόφου τούτου έγινε πεισματώδης μάχη, εις ήν έλαβαν μέρος και τα δύο τάγματα των τακτικών ομού μετά των άλλων σωμάτων και απέκρουσαν τους εχθρούς άλλως ήτον επικίνδυνος η θέσις του Ελληνικού στρατού...*». Απομνημονεύματα των Αγωνιστών του 21, επιμέλεια Εμ. Πρωτοψάλτη, Αθήνα 1956, τόμ. 4ος.

Λάμπρου Κουτσονίκα: Γενική Ιστορία της Ελληνικής Επαναστάσεως, σελ. 244 - 245.

215. Διον. Κόκκινου: Η Ελληνική Επανάστασις, όπ. π. τόμ. 10ος σελ. 253 - 254.

τις βιαιοπραγίες των ατάκτων, μπορούμε να δεχθούμε ότι «*η πείνα είναι ο χειρότερος σύμβουλος*».

Οι απώλειες των τακτικών στις μάχες του Χαϊδαρίου, ήταν συνολικά εξήντα τρεις νεκροί (εκ των οποίων οι είκοσι ήταν εγκατελειμμένοι τραυματίες, που οι Τούρκοι τους σκότωσαν) και πενήντα τραυματίες. Των ατάκτων οι απώλειες ήταν μεγαλύτερες.

Οι Τούρκοι, κατά τους υπολογισμούς των Ελλήνων, έχασαν χίλιους επτακόσιους άνδρες.

Οι Έλληνες γνώριζαν πλέον ότι δεν μπορούσαν να αντιπαραταχθούν στον κάμπο με τον εχθρό, ο οποίος ήταν αριθμητικά πολλαπλάσιος και είχε ιππικό δυνατό και ισχυρό πυροβολικό.

Όμως και οι Τούρκοι κατάλαβαν ότι δεν ήταν εύκολη η επιχείρησή τους, όταν μάλιστα είχαν απέναντί τους ένα Καραϊσκάκη με τους γενναίους οπλαρχηγούς του.

Η ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ

Οι πολιορκημένοι στην Ακρόπολη απογοητεύτηκαν· είχαν στηρίξει πολλές ελπίδες στις αναμετρήσεις του Χαϊδαρίου και διαπίστωναν τώρα ότι δεν ήταν εύκολο να αντιμετωπιστούν οι Τούρκοι, αντίθετα μεγαλύτερος φάνηκε ο κίνδυνος στους Έλληνες εξαιτίας της έλλειψης συνεννόησης και της ελλειπούς τροφοδοσίας του στρατού. Αυτά όμως δεν τα γνώριζαν ακόμα οι πολιορκημένοι και απορούσαν για την έκβαση της αναμέτρησης του Χαϊδαρίου. Ήδη ανάμεσα στους πολιορκημένους άρχισε η γκρίνια, καθώς οι στρατιώτες του Γκούρα ιδιαίτερα, ζητούσαν τους μισθούς τους και απειλούσαν να φύγουν.

Από την ημέρα του αποκλεισμού τους στην Ακρόπολη, οι Έλληνες, δεν έπαψαν να βομβαρδίζονται από τους Τούρκους νυχθημερόν, ανταποδίδοντας όσο μπορούσαν, με τα μέσα που διέθεταν.

Στις 9 Αυγούστου το βράδυ, ετοιμάστηκαν μερικοί να φύγουν κρυφά έξω. Μόλις το πληροφορήθηκε ο Γκούρας φυλάκισε λίγους για τιμωρία και φώναξε στους Τούρκους να είναι έτοιμοι να πιάσουν όσους φύγουν!!

Ο Φωτιάδης τα γράφει έξω από τα δόντια «... *Οι Αθηναίοι που κλείστηκαν στην Ακρόπολη πολέμαγαν μ' αληθινό πατριωτισμό. Δεν γινόταν όμως το ίδιο με τους περισσότερους από το νταϊφά του Γκούρα. Αυτοί είχανε πάγει κοντά του από συμφέρον μονάχα. Όσο η Αθήνα ήταν βυζί για άρμεγμα, όλα καλά για δαύτους. Τώρα όμως που βλέπανε πως ίσως ν' ακολούθαγε και τούτο το Κάστρο την τύχη του Μεσολογγιού, κοίταζαν πια με ποιόν τρόπο να το σκάσουν...*»[216]

Στις 12 Αυγούστου τη νύχτα, αναχώρησαν από το Κάστρο τριακόσια γυναικόπαιδα, γέροι και μερικοί στρατιώτες Αθηναίοι από τους μισθωτούς (λιοφτετζήδες) του φρουρίου. Ο Ν. Καρώρης αναφέρει ότι «*... οι τελευταίοι έφυγον κρυφίως ως λιποτάκται...*», ο δε Δ.Σουρμελής αναφέρει ότι κατά το τέλος Αυγούστου η δύναμη του φρουρίου ήταν οκτακόσιοι Αθηναίοι διακόσιοι πενήντα του Γκούρα και ογδόντα των άλλων οπλαρχηγών. Υπήρχαν ακόμα και πεντακόσια γυναικόπαιδα.[217]

---

216. Δ. Φωτιάδη: Καραϊσκάκης, όπ. π., σελ. 300.

217. Δ. Σουρμελή: Ιστορία των Αθηνών, όπ. π., σελ. 158.

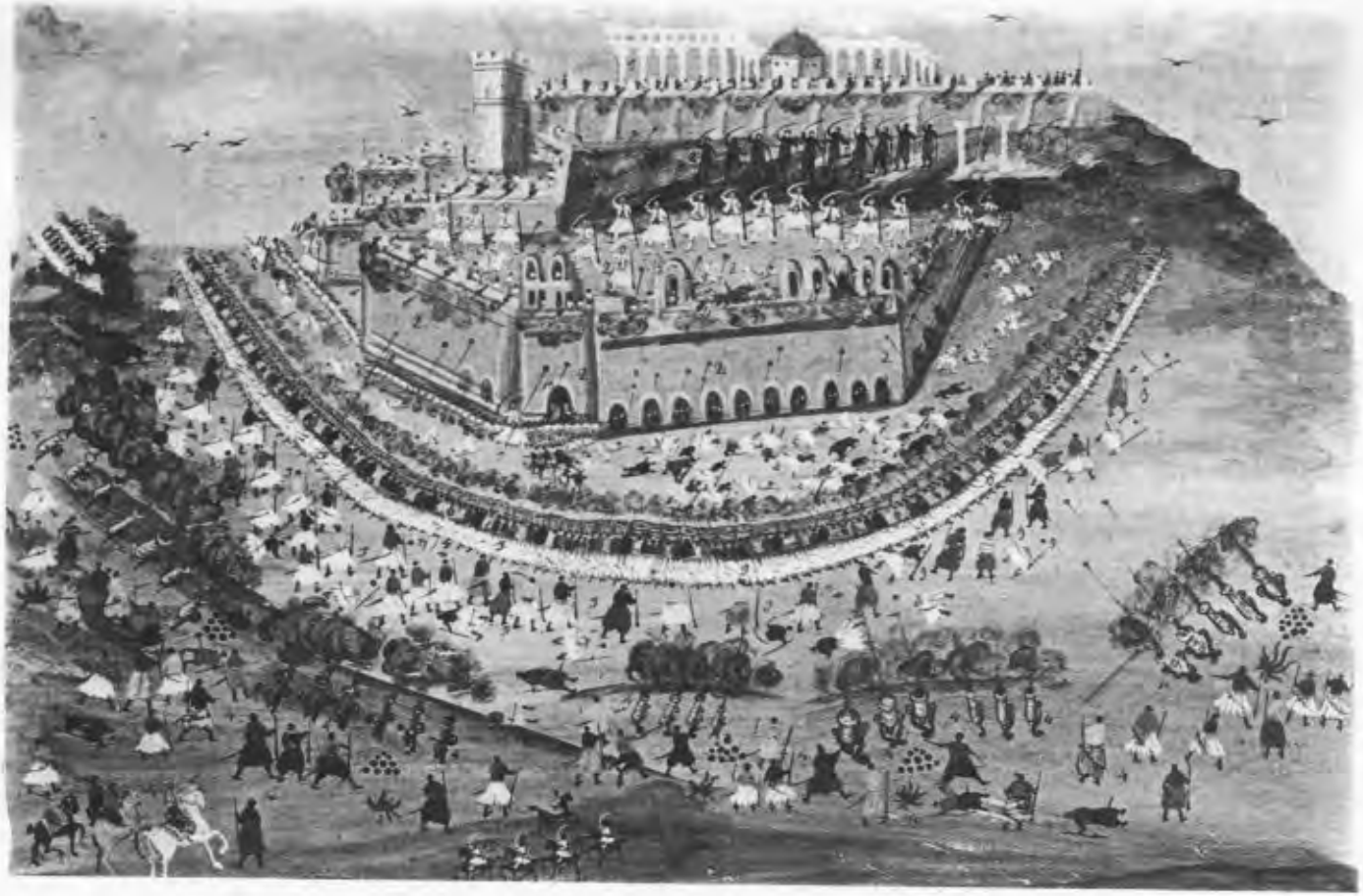
Βλ. και Ν. Καρώρη ημερολόγιον. Εις Αθηναϊκόν Αρχείον Ι. Βλαχογιάννη, Α΄. τόμ. Ι, όπ. π. σελ. 72.

Κάθε μέρα που περνούσε η πολιορκία γινόταν ασφυκτικώτερη. Οι τάσεις φυγής ήταν εντονώτερες μέσα στις τάξεις των στρατιωτών, κυρίως του Γκούρα, ο οποίος πολλές φορές ξενυχτούσε με το ντουφέκι στα τείχη, ή φώναζε στους Τούρκους να προσέχουν να πιάσουν αυτούς που θα φύγουν!

Στις 30 Σεπτεμβρίου τα μεσάνυχτα, ο Γκούρας βρισκόμενος στο έξω του δυτικού τείχους οχύρωμα, τουφέκισε από μια πολεμίστρα καθώς διέκρινε κάποια κίνηση απέναντί του. Σημαδεύοντας τη φωτιά που έβγαζε το καρυοφίλι του Γκούρα, τουφέκισε με τη σειρά του ο αντίπαλος. Απροφύλακτος ο Γκούρας, χτυπήθηκε στον κρόταφο και πέθανε.

Αφού τον έθαψαν την άλλη μέρα μπροστά στον Παρθενώνα και ορίστηκε συλλογική ηγεσία από τον Κατσικογιάννη, τον Ευμορφόπουλο, τον Μακρυγιάννη και τον Ζαχαρίτσα, ορκίσθηκαν όλοι να σταθούν πιστοί στην Πατρίδα, μέχρι να φθάσει βοήθεια απέξω. Αποφασίστηκε έπειτα να στείλουν νέα γράμματα προς τους έξω, που να περιγράφουν την κατάσταση.

Στις επόμενες μέρες, οι Τούρκοι προσπαθούν εισχωρώντας στους υπονόμους που είχαν κατασκευάσει και τοποθετώντας εκρηκτικά να ανατινάξουν τους πολιορκημένους. Οι Έλληνες τους ματαιώνουν καθημερινά τα σχέδια. Στις 7 Οκτωβρίου το μεσημέρι, οι Τούρκοι χτυπούν τους Έλληνες στο Σερπετζέ (Ηρώδειο). Οι Έλληνες αποκρούουν την επίθεση με ηρωισμό. Χάθηκαν δέκα παλικάρια και αρκετοί πληγώθηκαν, ανάμεσα στους τελευταίους και ο Μακρυγιάννης. Σώθηκε όμως, ο μάστρο Κώστας Λαγουμιτζής ειδικός στην κατασκευή υπονόμων (λαγούμια), χάρις στην ιδιοφυΐα του οποίου γλύτωσαν πολλές φορές οι πολιορκημένοι από την ανατίναξη και κυρίευση του Κάστρου. Χάρις σ' αυτόν υπάρχει και σήμερα η Ακρόπολη. Ο Κιουταχής γνωρίζοντας την αξία του, είχε πει ότι αν τον είχε στη δούλεψή του θα τον πλήρωνε με τόσο χρυσάφι,όσο ήταν το βάρος του!!



Η πολιορκία της Ακρόπολης από τον Κιουταχή. Π. Ζωγράφου (διήγηση Ι. Μακρυγιάννη).

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΦΡΟΥΡΑΣ
(Κριεζώτης - Λέκκας κ.λπ.)

Μετά το θάνατο του Γκούρα,η κατάσταση στην Ακρόπολη εμφανίσθηκε εξαιρετικά κρίσιμη. Το συμβούλιο των στρατηγών που κάλεσε ο Καραϊσκάκης, ζήτησε από τον Κριεζώτη να αναλάβει την αρχηγία του σώματος, που θα προσπαθούσε να σπάσει τον κλοιό των Τούρκων και να ενισχύσει τους πολιορκημένους. Ο Κριεζώτης ζήτησε τον αδελφό όπως τον έλεγε, Μήτρο Λέκκα με τα παλικάρια του. Ο Λέκκας γνώριζε καλύτερα από τον καθένα το μέρος. Οι στρατιώτες του Αθηναίοι, Μενιδιάτες, Χασιώτες, εκατόν εβδομήντα τον αριθμό,[218] γνώριζαν το μέρος, σπιθαμή προς σπιθαμή. Η προτροπή των Καραϊσκάκη και Κριεζώτη ήταν περιττή. Ο Μήτρο Λέκκας φλεγόταν από την επιθυμία να βοηθήσει τους συμπατριώτες του που βρίσκονταν κλεισμένοι στο κάστρο πολύ μάλλον, αφού ανάμεσά σ' αυτούς ήταν οι συγγενείς του και η μάνα του!

Ανέλαβε λοιπόν οδηγός. Στο στρατιωτικό σώμα προστέθηκαν και οι Τριαντάφυλλος Τζουράς, Μαμούρης και Φωκάς.

Ο Καραϊσκάκης συνεννοήθηκε μαζί τους για τον αντιπερισπασμό που θα κάνει και ξεκίνησε ο μεν Καραϊσκάκης προς το Μενίδι και οι άλλοι με τους Κριεζώτη - Λέκκα, επιβιβάσθηκαν στην Κούλουρη στο καράβι του καπετάν Αλεξανδρή στις 11 Οκτωβρίου και αποβιβάστηκαν το απόγευμα στην περιοχή Αγ. Κοσμά. Χωρίς να γίνουν αντιληπτοί, προχώρησαν προσεκτικά προς την Ακρόπολη (οι δύο προηγούμενες αποτυχημένες απόπειρες υπό τον Μαμούρη τους έκαναν εξαιρετικά προσεκτικούς, ενώ ο κλοιός των Τούρκων είχε γίνει περισσότερο ασφυκτικός).

Ο Καραϊσκάκης με 3.000 στρατιώτες, αφού πέρασε από τη θέση «*Δέμα*» και τα Λιοσιώτικα καλύβια της Χασιάς συνεχίζοντας την πορεία του, πέρασε στα βόρεια του Μενιδίου «*τουφεκίζοντας*» και έφτασε μέχρι την περιοχή της Δεκέλειας. Η Τουρκική φρουρά του Μενιδίου αναστατώθηκε και οχυρώθηκε στο χωριό, ενώ ταυτόχρονα ειδοποίησε το στρατηγείο του Κιουταχή για τα συμβάντα.[219]

---

218. ΑΠ.Β΄ 64.

219. Περιγράφει χαρακτηριστικά ο Δ. Αινιάν: «... *την ενδεκάτην λοιπόν περί το γεύμα, ειδοποιήσας ο Καραϊσκάκης και τους εις τα Μέγαρα ευρισκομένους, εκίνησε μ' όλον το*

Ο Καραϊσκάκης, καθώς οι Τούρκοι ετοιμάσθηκαν να στείλουν εναντίον του το ιππικό και το πεζικό, πέρασε με το στρατό του κάτω από το Μενίδι, έφθασε στους Κακουργιάνους και συνεχίζοντας σταμάτησε λίγο πιο κάτω στο Μενιδιάτικο χωριουδάκι Δραγουμάνου, όπου άναψε φωτιές για να τραβήξει την προσοχή των Τούρκων. Το ελληνικό σώμα τουφέκισε συνθηματικά δύο φορές για να καταλάβουν οι πολιορκούμενοι και οι υπό τους Κριεζώτη - Λέκκα ότι έρχονταν οι ενισχύσεις, ενώ οι Τούρκοι έστρεψαν όλο το ιππικό και μεγάλη δύναμη πεζικού εναντίον του Καραϊσκάκη. Αυτός όμως υποχώρησε, χωρίς να συμπλακεί μαζί τους.

Εκείνη την ώρα κινήθηκε αποφασιστικά το σώμα του Κριεζώτη. Με οδηγό το Μήτρο Λέκκα οι στρατιώτες έφτασαν κάτω από το μνημείο του Φιλοπάππου απαρατήρητοι. Σε λίγο όμως, τους αντιλήφθηκαν οι Τούρκοι και άρχισαν να τους χτυπούν. Εκείνοι τότε «*αλλαλάξαντες επέτασαν ως αετοί*» όπως χαρακτηριστικά γράφει ο Σπηλιάδης[220] πέρασαν σαν αέρας την τάφρο που είχαν κατασκευάσει οι Τούρκοι, σκορπίζοντάς τους με τα σπαθιά στα χέρια και μετά από μικρή συμπλοκή μπήκαν «*αβλαβείς*» στην Ακρόπολη. « *Έπληγώθηκαν δύο μόνον και τινες ως άπειροι του τόπου, δειλιάσαντες, έριψαν τις κάπες των εις τα χωράφια. Όλοι σχεδόν οι στρατιώται έφερον εις τους ώμους των και από μίαν οκάν βαρούτην εις σακκούλες και ολίγες τουφεκάπετρες*» σημειώνει ο Καρώρης στο ημερολόγιό του.[221]

Τότε, λέει, ο Μακρυγιάννης, «*... ο Μαμούρης γύρευε να φρουραρχέψει – αν λευτερωθεί το Κάστρο, νάχει τους Αθηναίους σκλάβους πάλε... αγροικιώμαι (συνεχίζει ο Μακρυγιάννης) με τον Κριεζώτη, με τους*

στράτευμα προς τας Αθήνας δια του Μενιδίου· ήσαν δε άλοι ομού επέρ τας τρεις χιλιάδας. Άμα είδον οι εν Μενιδίω Τούρκοι τους Έλληνας, ειδοποίησαν όλους τους κατοίκους όντας εξαπλωμένους και εργαζομένους εις την προκειμένην πεδιάδα να συνέλθωσι εις το χωρίον δια να προφυλαχθώσιν· η από ιππείς όμως συγκειμένη εμπροσθοφυλακή των Ελλήνων προλαβούσα αιχμαλώτισεν ένα Οθωμανόν και δύο εκ των κατοίκων· ακροβολίσθη δι' ολίγον και με τους εχθρούς έμπροσθεν του χωρίου...».

Δ. Αινιάν: Βιογραφία του στρατηγού Γ. Καραϊσκάκη.

220. Σπηλιάδου Απομνημονεύματα, όπ. π. τόμ. 3ος,σελ. 144.

221. Ν. Καρώρη: Ημερολόγιο, όπ. π. σελ. 109.

Βλ. και Διον. Σουρμελή: Ιστορία των Αθηνών, όπ. π. σελ. 117. «*... αναβαίνουσιν αβλαβείς εις την Ακρόπολιν περί την τετάρτην μετά τα μεσάνυκτα την δωδεκάτην Οκτωβρίου*».

Σχετικά βλ. και Χρ. Περραιβού: Απομνημονεύματα πολεμικά.

Εις Απομνημονεύματα Αγωνιστών του «21», τόμ. 2ος, Αθήνα 1956, (επιμέλεια Πρωτοψάλτη), σελ. 194 - 195.



Πίνακας του Θεόφιλου Χ. Μιχαήλ: Η είσοδος στην Ακρόπολη των Κριεζώτη - Λέκκα. Μουσείο Βαρειάς. Μυτιλήνη.



Ασπρόμαυρο πορτραίτο Μενιδιάτη, σε μεταξωτό ύφασμα. (1890). Μουσείο Ι.Λ.Ε. Αχαρνών.

Λεκκαίους,με τους Φωκάδες, με τον Ομορφόπουλον και μ' όσους αξιωματικούς Αθηναίους ήταν στο Κάστρο και μετριώμαστε εμείς και είμαστε όλοι είκοσι· όσ' ήταν με τον Μαμούρη σύντροφοι ήταν τέσσεροι...» τότε έγινε συμφωνία να έχει ο κάθε οπλαρχηγός, στις δυνατές θέσεις που εξασφάλισαν τον έλεγχον του Κάστρου, ανθρώπους δικούς του. Αφού συμφωνήθηκε αυτό εγγράφως, ειδοποίησαν και το Μαμούρη, ο οποίος φυσικά δεν συμφωνούσε.

Του λέει λοιπόν ο Μακρυγιάννης εκ μέρους και των άλλων: «*... Αυτό είναι το δίκιον να γένει· αν θέλετε αυτό, καλά· ειδέ, φεύγομεν όλοι εμείς και καθίστε εσείς και πολεμάτε. Κ' έχετε το κάστρο δικόν σας. Ειδέ, φευγάτε εσείς και πολεμούμεν εμείς. Το φιλονικήσαμεν πολύ κ' έγινε εκείνο οπού θέλαμεν, το δίκιον*».

Το έγγραφο που αναφέρει ο Μακρυγιάννης είναι «*πρακτικό αδελφοποίας*» και υπογράφεται και από το Μήτρο Λέκκα,[222] ο οποίος είχε όπως ήταν φυσικό και προσωπικές προστριβές με το Μαμούρη όπως χαρακτηριστικά αναφέρει και ο Ν. Καρώρης στο ημερολόγιό του. «*... μεταξύ Μαμούρη και Λέκκα άναψε μια έρις, η οποία δεν ήθελε τελειώσει καλά, εάν δια συνελεύσεως των στρατηγών δεν ήθελε καθησυχασθούν τα πράγματα. Τοιούτον πνεύμα διχονοίας και υποψίας μεταξύ Αθηναϊκών σωμάτων και των Καστρινών άρχισε να επικρατεί προ ημερών, οι δε Αθηναίοι έκαμον και εν έγγραφον, εις το οποίον υπεγράφοντο και ορκίζοντο να είναι ομογνώμονες προς αλλήλους, να υπερασπισθώσιν αποφασιστικά την Πατρίδα και από τον εχθρόν και από εσωτερικάς καταδυναστείας...*»[223]

Όμως ο Μαμούρης και οι στρατιώτες του δεν έλεγαν να ηρεμήσουν μπροστά στην κρισιμότητα των περιστάσεων και στις τραγικές στιγμές που ζούσαν οι πολιορκούμενοι. Έφτασαν στο σημείο, να βιαιοπραγήσουν εναντίον του ηγουμένου Βρανά, Γαβριήλ, «*... τραβώντας τον από τα γένια*», όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Καρώρης.

Τότε ο Κριεζώτης ανέλαβε να καθησυχάσει τα πράγματα και σε σχετικά παράπονα του Μαμούρη «*... ωμίλησε και εις αυτόν αυστηρά, λέγων προς τους άλλους ότι, εσύ δεν γνωρίζω να έκαμες καμίαν άλλην δούλευσιν εις το Έθνος, ει μη να τυραννίσεις και να καταδυναστεύσεις την Αττι-*

---

222. Μακρυγιάννη: Απομνημονεύματα, όπ. π. τόμ. 3ος, σελ. 211 - 212. Αρχεία Νεωτέρας Ελληνικής Ιστορίας Ι. Βλαχογιάννη: Έγγραφα στρατ. Μακρυγιάννη, τόμ. 3ος, σελ. 43 - 45 (πρακτικό αδελφοποίας).

223. Ν. Καρώρη, Ημερολόγιο όπ. π., σελ. 119.

κήν τόσον καιρόν και τελευταίον να βιάσεις με αυτά την επαρχίαν (εννοώντας τα περίχωρα) να τουρκεύσουν».[224]

Τα τελευταία αυτά γεγονότα έγιναν στις 3 Δεκεμβρίου. Εν τω μεταξύ στις 29 Νοεμβρίου το βράδυ, δεύτερη ενίσχυση από εξακόσιους στρατιώτες του τακτικού σώματος με το Φαβιέρο επικεφαλής, μπήκαν στο κάστρο σπάζοντας τον κλοιό των Τούρκων προσκομίζοντας τα απαραίτητα εφόδια, μπαρούτη, τουφεκόπετρες και γιατρικά. Μικρές σχετικά ήταν οι απώλειες από τη συμπλοκή με τους Τούρκους. Σ' αυτές συγκαταλέγεται και ο Γάλλος φιλέλληνας Ροβέρτος, ο οποίος μεταφέρθηκε στο Κάστρο, αλλά πέθανε τελικά από τα πολλά τραύματά του.

Αυτή ήταν η τελευταία ενίσχυση που δέχθηκαν οι πολιορκημένοι. Ο κλοιός του Κιουταχή κάθε μέρα έσφιγγε περισσότερο, και νέες τάφροι συμπλήρωναν κάθε μέρα τον αποκλεισμό.

Οι Τούρκοι χρησιμοποιούσαν ακόμα και χωρικούς ως εργάτες και φύλακες. Αναφέρει ο Καρώρης χαρακτηριστικά «... *Εις δε το νότιον χανδάκι και άλλας θέσεις ήσαν και χωριάται φύλακες μεταξύ των Τούρκων, οι οποίοι εφώναζον υβρίζοντας τους στρατιώτας Έλληνας δια τας καταχρήσεις, οπού ποτέ εις αυτούς έκαμνον· ήσαν δε Μενιδιάται, Μεσογείται και Χασιώται και τούτους φαίνεται ότι ευρίσκεται εις ανάγκην ο Κιουταχής να τους φέρει ενόπλους, δια να αυξάνουν τον αριθμόν των στρατιωτών του».*[225]

Και ενώ ο κανονιοβολισμός των Τούρκων συνεχίζεται αμείωτος, άρχισαν να γίνονται αισθητές οι ελλείψεις στην τροφοδοσία των αποκλεισμένων και να μπαίνουν οι περιορισμοί στη διανομή των τροφών.

Στις 17 Δεκεμβρίου, σύμφωνα με το ημερολόγιο του Ν. Καρώρη, μετά από βομβαρδισμό των Τούρκων, μια βόμβα έπεσε στην κατοικία του Μήτρο Λέκκα (στη δεξιά γωνία του ανατολικού τείχους του φρουρίου) «*και επλήγωσε τη μητέρα του*».[226]

Την επόμενη μέρα, πληγώθηκε ο γυναικάδελφος του Λέκκα Σπύρος Μπαλής σε μια συμπλοκή με τους Τούρκους και πέθανε αργότερα από τα τραύματά του.

---

224. Ν. Καρώρη: όπ. π., σελ. 142.

225. Ν. Καρώρη: όπ. π., σελ. 148. Επίσης στις 6 Ιανουαρίου σημειώνει ο Ν. Καρώρης «... *έπιασαν (οι Έλληνες) και τρεις εργάτας της εχθρικής υπονόμου Μισογείτας· οι δύο ήσαν από το χωρίον Κιουρσαλά και ο άλλος από το Μαρκόπουλον...*».

226. Ν. Καρώρη: όπ. π., σελ. 153.

Μετά από λίγες μέρες η μητέρα του Μήτρο Λέκκα πληγώθηκε και πάλι, πιθανώς με τον ίδιο τρόπο και υπέκυψε στα τραύματά της. Στη νεκρολογία των Λεκκαίων που διαβάζουμε στη Γεν. Εφημερίδα της εποχής αναφέρεται:

«... *Η γραία μήτηρ αυτών, (των Λεκκαίων) συμμετέχουσα των κινδύνων της πολιορκίας της Ακροπόλεως, επληγώθη άπαξ και δις και τελευταίον ενδόσαντος του ασθενούς σώματός της εις τας κακουχίας της πολιορκίας, συγκατετάχθη μεταξύ των χιλίων νεκρών, οίτινες ενταφιάσθησαν περί τον Παρθενώνα...*»[227]

Αλύγιστος ο Μήτρο Λέκκας και από το τελευταίο αυτό χτύπημα της μοίρας, εξακολουθούσε να φυλάει με τους στρατιώτες του στην ντάπια του λιονταριού μια από τις πλέον ευαίσθητες θέσεις του φρουρίου.

Η θέση των πολιορκουμένων μέρα με τη μέρα γινόταν τραγική. Ο βομβαρδισμός συνεχιζόταν αμείωτος, οι ελλείψεις στο φρούριο ήταν μεγάλες. Οι Φιλέλληνες του Φαβιέρου, άρχισαν να τρώνε ακόμα και γάτες και ποντίκια. Ο Φαβιέρος αδημονούσε και ήθελε να φύγει με το στρατό του. Μετά από αρκετούς δισταγμούς των στρατηγών, του δόθηκε η άδεια για αναχώρηση, αλλά τελικά ματαιώθηκε.Το αίτημα επανήλθε, όταν μαζί με τον τακτικό στρατό ήθελε να αναχωρήσει και ο Μαμούρης (9 Ιανουαρίου) με τους στρατιώτες του, οι οποίοι τον επίεζαν για την πληρωμή των μισθών τους. Η αναχώρηση του Φαβιέρου ματαιώθηκε πάλι λόγω της ασθενείας του, από μια επιδημική ασθένεια που είχε εξαπλωθεί ανάμεσα στους πολιορκούμενους στο φρούριο (μάλλον τύφος).

Στις 21 Ιανουαρίου σημειώνει ο Ν. Καρώρης «... *Η ασθένεια εν τω φρουρίω κατ' αυτάς πηγαίνει εις αύξησιν και μεταξύ των πολλών ασθενών ήσαν και από τους σημαντικωτέρους οπλαρχηγούς, καθώς ο Συνταγματάρχης Φαββιέ, ο Μήτρο Λέκκας, ο Στρατηγός Ευμορφόπουλος, ο Συμεών Ζαχαρίτσας...*»

Η ασθένεια αυτή που ήταν γενικό κακό, συμπλήρωσε την τραγικότητα των περιστάσεων. Ο χειμώνας από το Δεκέμβριο είχε χειροτερέψει· τα καυσόξυλα είχαν καταναλωθεί και οι πολιορκούμενοι κάθε μέρα αφαιρούσαν την ξυλεία των ίδιων των σπιτιών τους για καύσιμη ύλη «... *οι φούρνοι έπαυσαν να λειτουργώσιν, ο άρτος εψήνετο υφ' ενός εκάστου, ως ηδύνατο, εις θρακίας, προς επίμετρον η συσσώρευσις τόσων ανθρώπων επί ξηρού βράχου και αι ακαθαρσίαι, τα μολύσματα των*

227. Γεν. Εφημερίς έτους 1828, τόμ. 3ος, σελ. 200.

νεκρών, οίτινες εθάπτοντο υπό σωρούς λίθων ελλείψει χώματος, εγέννησαν τυφικήν νόσον, ήτις ήρχισε να προσβάλλει τους φρουρούς θανατώσασα ουκ ολίγους...».[228]

Μόνη παρηγοριά και ελπίδα των πολιορκουμένων ήταν ο Καραϊσκάκης, ο αητός της Ρούμελης.

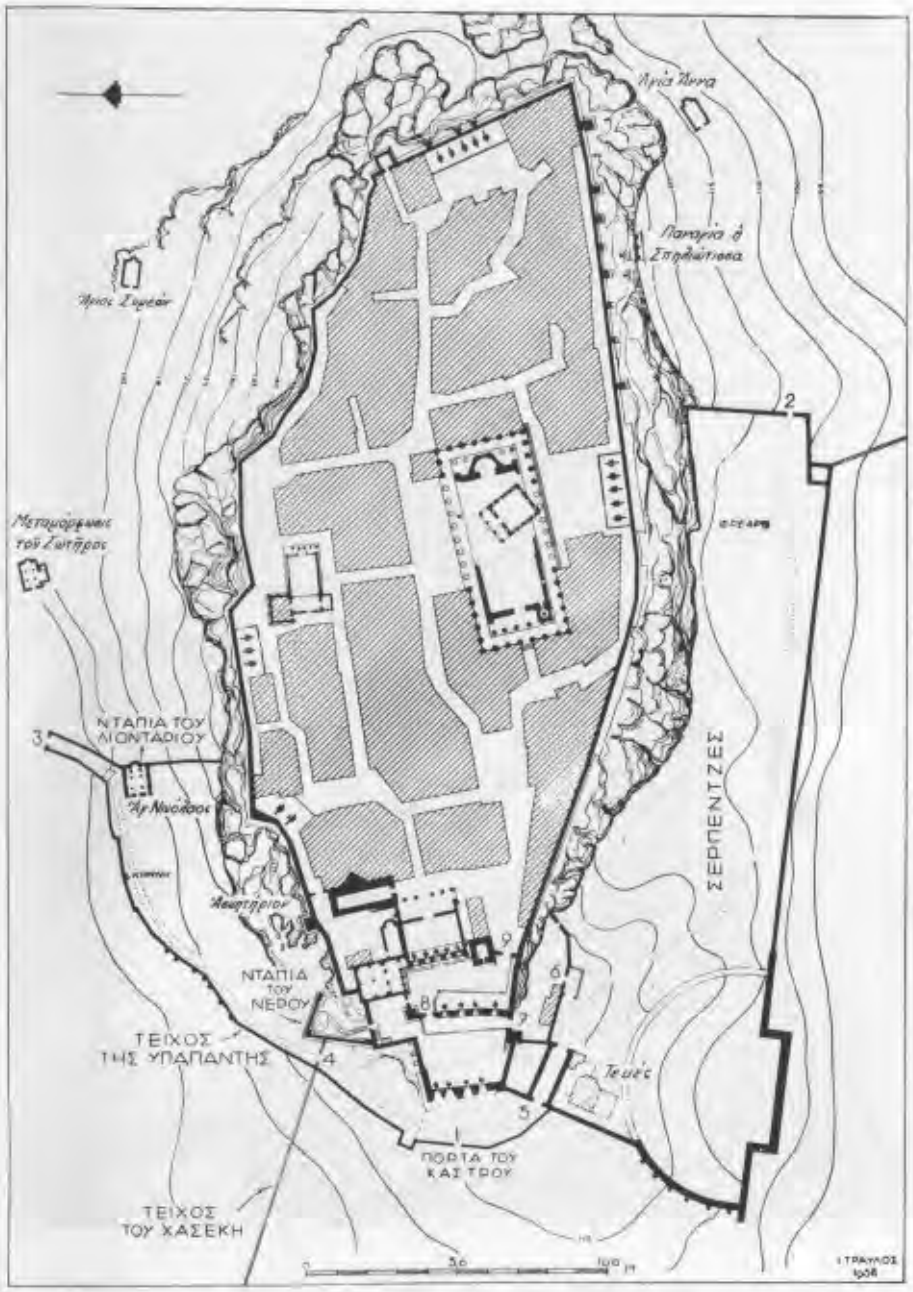
Τα ανδραγαθήματά του ήταν βάλσαμο στις πληγές των αποκλεισμένων στην Ακρόπολη.

Μόλις ασφαλίστηκε το Κάστρο, με την είσοδο των Κριεζώτη - Λέκκα και λοιπών, ο Καραϊσκάκης έβαλε σε εφαρμογή ένα τολμηρό σχέδιο αντιπερισπασμού εναντίον του Κιουταχή. Αναχώρησε επικεφαλής του στρατού του που αποτελούνταν από 2.500 άνδρες προς τη Στερεά Ελλάδα για να ξεσηκώσει τους υποταγμένους ραγιάδες και να διακόψει τον ανεφοδιασμό των πολιορκητών της Ακρόπολης. Στην Ελευσίνα παρέμεινε ο Βάσος Μαυροβουνιώτης με χίλια παλικάρια, πολλά από τα οποία ήταν χωρικοί της Αττικής, ιδιαίτερα Μενιδιάτες Χασιώτες και Δερβενοχωρίτες.

Ο Καραϊσκάκης, σε μια πολυήμερη μάχη που τελείωσε στις 24 Νοεμβρίου στην Αράχωβα κατατρόπωσε τους Τούρκους και τους Τουρκαλβανούς και έστησε τρόπαιο πυραμίδα με τα κεφάλια τους.

---

228. Γεωργ. Ασπρέα: Η Μεγάλη Πολιορκία της Ακροπόλεως Αθηνών. Εν Αθήναις 1904, σελ. 19.



Η Ακρόπολη την εποχή της Επανάστασης (σχέδιο Ι. ΤΡΑΥΛΟΥ).



Βάσσος Μαυροβουνιώτης (Μουσείο Ι.Ε.Ε.Ε.).

Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΚΑΜΑΤΕΡΟΥ

Το στρατόπεδο της Ελευσίνας ενισχύθηκε σημαντικά, με την προσέλευση του Κεφαλωνίτη Δ. Βούρβαχη, με οκτακόσιους στρατιώτες. Στα μέσα Ιανουαρίου έφτασε εκεί και ο Π. Νοταράς, με χίλιους διακόσιους στρατιώτες.

Στα Σαλαμίνα επίσης συγκεντρώθηκαν δύο χιλιάδες στρατιώτες υπό τους Ι. Νοταρά, Καλλέργη και Μακρυγιάννη, ο οποίος είχε βγει από την Ακρόπολη, σε μια προσπάθεια να πείσει την Κυβέρνηση να στείλει βοήθεια στους πολιορκημένους.

Η δημιουργία των δύο στρατοπέδων, ήταν αποτέλεσμα ενεργειών της Κυβέρνησης με σκοπό την ανακούφιση των πολιορκημένων και την δίωξη του Κιουταχή.

Όπως αναφέραμε, στο στρατό του Βάσου Μαυροβουνιώτη ήταν και πολλοί Μενιδιάτες, μεταξύ αυτών και ο γερο Αναγνώστης Κιουρκατιώτης με τα παλικάρια του και ο νεαρός αντιστράτηγος Προκόπης Κατζαντώνης,[229] ανεψιός (από αδελφή) του Μήτρο Λέκκα με τα παλικάρια του, Αθηναίους, Χασιώτες, και Μενιδιάτες.

Τη νύχτα της 21ης Ιανουαρίου, οι στρατοπεδευμένοι στην Ελευσίνα ξεκίνησαν και έφτασαν στη Χασιά. Εκεί έμεινε ένα μέρος του στρατού ενώ οι περισσότεροι κινήθηκαν προς το Μενίδι όπου υπήρχε ισχυρή Τουρκική Φρουρά. Είναι πολύ πιθανό να ανέλαβαν, ως οδηγοί, οι Κιουρκατιώτης και Κατζαντώνης, που γνώριζαν καλά τα μέρη.

Πλησιάζοντας το Μενίδι, οι Έλληνες έκαναν το εξής στρατήγημα: Οι περισσότεροι κρύφτηκαν κρατώντας μια λογική απόσταση από τους προπορευόμενους. Αυτό πρέπει να έγινε στη θέση των δύο ομαλών λόφων Προφ. Ηλία και Σαράντα Μαρτύρων, δυτικά του Μενιδίου. Βλέποντας οι Τούρκοι τους λίγους που προπορεύονταν, στράφηκαν αμέσως σε καταδίωξή τους. Αυτοί σύμφωνα με τις διαταγές οπισθοχώρησαν και έφτασαν μέχρι τους οχυρωμένους, που όρμησαν εναντίον των Τούρκων ασυγκράτητοι. Αιφνιδιασμένοι οι Τούρκοι υποχώρησαν κακής κακώς και καταδιωκόμενοι, έφτασαν στο Μενίδι

229. Σπηλιάδου Απομνημονεύματα: Όπ. π., τόμ. 3ος, σελ. 191.

όπου οχυρώθηκαν στην εκκλησία του χωριού και στα γειτονικά σπίτια.

Παρά τις προσπάθειες τους οι Έλληνες, δεν μπόρεσαν να διώξουν τους Τούρκους και μόλις νύχτωσε, επέστρεψαν στη Χασιά. Χαρακτηριστική περιγραφή της μάχης έχουμε από έγγραφη αναφορά των αρχηγών.[230]

Οι συγκεντρωμένοι εξάλλου στη Σαλαμίνα, συγκεντρώθηκαν τη νύχτα της 24ης Ιανουαρίου υπό τις διαταγές του Σκώτου φιλέλληνα αξιωματικού Γκόρτον και αφού επιβιβάστηκαν στα πλοία, έφτασαν και αποβιβάστηκαν στο Φάληρο και έστησαν προγεφύρωμα στην Καστέλλα. Στον Γκόρτον είχε διατεθεί το ατμοκίνητο πλοίο «*Καρτερία*» καθώς και μικρός στολίσκος από άλλα πλοία.

Το στρατόπεδο της Χασιάς ενισχυμένο σημαντικά από χωρικούς της Αττικής που έφταναν κάθε μέρα εκεί, συγκέντρωνε τότε 3.500 στρατιώτες. Οι αρχηγοί τους Βούρβαχης, Π. Νοταράς και Βάσος Μαυροβουνιώτης ήταν ισότιμοι και ανεξάρτητοι ο ένας από τον άλλο, αλλά το μειονέκτημα της πολυαρχίας είχε οδυνηρά αποτελέσματα, όπως πολύ γρήγορα διαπιστώθηκε.

Το στράτευμα μετακινήθηκε νοτιώτερα και έφτασε στο χωριό Καματερό. Οι Βάσος και Νοταράς, είχαν τη γνώμη να αποφύγουν να κάνουν τακτική μάχη με τον Κιουταχή, ενώ ο Βούρβαχης (πρώην αξιωματικός του Ναπολέοντα) επιθυμούσε μάχη στον κάμπο. «*Ο δε Βάσος και Νοταράς, γράφει ο Σπ. Τρικούπης, οι γνωρίζοντες τον τρόπον του πολεμείν των Ελλήνων, εγνωμοδότουν ν' αποφύγωσι πάσαν τακτικήν μάχην*».[231] Η επιμονή του Βούρβαχη έφτασε, μέχρι τη διατύπωση κατηγορίας, για δειλία, των άλλων αρχηγών. Χαρακτηριστικά περιγράφει ο Αθ. Χρυσολόγης την απάντηση του Βάσου «... *Βούρβαχη, Βούρβαχη εμείς άνανδροι δεν είμεθα, θα ίδης όμως αν επιζήσεις και επιζήσω ότι τα μάτια των Τούρκων είναι πράσινα...*»[232]

Τελικά ο Βούρβαχης τοποθετήθηκε στα πεδινά, ενώ οι Βάσος και Νοταράς κατέλαβον θέσεις ψηλότερα, φτιάχνοντας «*ένα τυφλό ταμπούρι*», όπως γράφει ο Μακρυγιάννης, δηλαδή μια πρόχειρη οχύρωση, χωρίς πρόβλεψη διαφυγής. Η απόσταση του στρατού των Βάσου και

---

230. Αναστ. Ν. Γούδα: Βίοι Παράλληλοι, τόμ. Ζ', Νοταράδες, σελ. 271 - 272 Βλ. και Μ. Οικονόμου: Ιστορικά της Ελληνικής Παλιγενεσίας τόμ. 2ος, σελ. 195, επιμέλεια Εμ. Πρωτοψάλτη, Αθήναι 1957.

231. Σπ. Τρικούπη: Ιστορία της Επαναστάσεως των Ελλήνων, τόμ. Δ., σελ. 102.

232. Δ. Χρυσολόγη: Βάσος Μαυροβουνιώτης,Αθήναις 1876, σελ. 60 - 61.

Νοταρά από το σώμα του Βούρβαχη που επέμενε να πολεμήσει στον κάμπο ήταν περίπου 600 μέτρα. Κατά τον Αθ. Χρυσολόγη, η απόσταση των σωμάτων Βούρβαχη - Βάσου, δεν ξεπερνούσε τα 200 μέτρα.

Το πρωί της 27ης Ιανουαρίου με την ανατολή του ηλίου, ο Κιουταχής επικεφαλής πεζικού δύο χιλιάδων ανδρών, εξακοσίων ιππέων και αρκετό πυροβολικό, επιτίθενται εναντίον των Ελλήνων.

Το πυροβολικό χτύπησε εύστοχα τις θέσεις των Βάσου και Νοταρά, οι οποίοι, όχι μόνο δεν μπόρεσαν να βοηθήσουν το Βούρβαχη, αλλά είχαν και οι ίδιοι μεγάλες απώλειες. Μάταια προσπαθούσε ο Βούρβαχης να συγκρατήσει την ορμή των Τούρκων, καθώς το τουρκικό πεζικό και ιππικό συνεπλάκη σε μάχη σώμα με σώμα με τους Έλληνες. *«Το τάγμα κατεκόπη, (γράφει ο Δ. Κόκκινος), τριακόσιοι έπεσαν νεκροί εκ τούτου και μεταξύ αυτών ήτο και ο ηρωικός Βούρβαχης και τέσσερες εκ των φιλελλήνων αξιωματικών που πολέμησαν μαζί του. Εφονεύθησαν επίσης, εκ των Ελλήνων οπλαρχηγών, ο Προκόπης Λέκκας και ο Αναγνώστης Κιουρκατιώτης ήρως παλαιοτέρων μαχών».*[233]

Χαρακτηριστικά αναφέρει ο Δ. Σουρμελής *«... Ο εχθρός αφού εκανονιοβόλησε αρκετά εναντίον των χαρακωμάτων, εφορμά επ' αυτά, και τρέπει εις φυγήν τους ημετέρους, επιφέρων το πυρ και τον σίδηρον. Ο δε Προκόπιος Κατζαντώνης μαχόμενος ανδρείος εις την θέσιν του, αποθνήσκει ομού με εξήκοντα άλλους Αθηναίους, έχοντας τον ζήλον θερμότερον υπέρ της ιδίας μητρός των. Ο νέος ούτος ήτον ανδρείος, τίμιος και φιλόπατρις· έδειξεν απ' αρχής του Ιερού αγώνος, έργα επαινετά, και ωφέλιμα· ην δε ανεψιός των Λέκκιδων, Γεωργίου, Αναστασίου και Δημητρίου· βαθμόν δε αξιώματος είχεν Αντιστρατήγου, έτη δε ηλικίας είχεν 28. Ο θάνατος του χρηστού τούτου νέου ελύπησε πολλούς, ότι ήτον παρά πολλών αγαπώμενος· και η πόλις ημών εστερήθη αγαθόν πολίτην.*

Μετ' αυτού δε απέθανε και ο γενναίος Αναγνώστης Κιουρκατιώτης Μενιδιάτης, ανήρ προβεβηκώς την ηλικίαν, αλλά νέος την ψυχήν, χρηματίσας απ' αρχής Όπλαρχος της κωμοπόλεως Μενιδίου, και χρήσιμος αναδειχθείς πολίτης...»[234]

Αρκετοί Μενιδιάτες σκοτώθηκαν στην άτυχη μάχη του Καματερού εκτός από τους παραπάνω γενναίους οπλαρχηγούς. Ανάμεσα σ' αυτούς τα αδέλφια ενός άλλου Μενιδιάτη οπλαρχηγού, του Χριστό-

233. Δ. Κόκκινου: Η Ελληνική Επανάστασις, όπ. π. τόμ. 10ος, σελ. 396. Ο Φίνλεϋ ανεβάζει τους νεκρούς Έλληνες σε 500.

234. Διον. Σουρμελή: Ιστορία των Αθηνών, όπ. π., σελ. 193 - 194.

δουλου Γκίκα, οι Γιαννάκης και Μήτρος Γκίκας, καθώς και ο ανεψιός του Χριστόδουλου, Χρήστος Πόγκας.

Ο ίδιος ο Χριστόδουλος, πληγώθηκε πολεμώντας υπό την οδηγία του Προκόπη Κατζαντώνη, όπως και τ' αδέλφια του. Σκοτώθηκε ακόμα ο Κόλιας Μπερτζέκος, αδελφός του επίσης αγωνιστού Σταμάτη Μπερτζέκου, και αρκετοί άλλοι που δεν γνωρίζουμε τα ονόματά τους. Σημειώνουμε όμως ότι σύμφωνα με τα υπάρχοντα στοιχεία (αποδεικτικά αγωνιστών κ.λπ.) έλαβον μέρος στη μάχη αυτή και οι Μήτρος Κιούσης, Ν. Τζελεπής, Κων/νος Ν. Τζούσης (Κιούσης), Αναγνώστης Καλογράνης, Νικόλαος Γκίκας ως σημαιοφόρος του Βάσου Μαυροβουνιώτη, Σταμάτης Μπερτζέκος, Κων/νος Βρετός, Αντών.Γκρίτσης, Δημ. Ν. Δαμάσκος, Παναγ. Κουντουριώτης, Αναστάσιος Κότος, Μήτρος Αναγν. Μαρίνης, Σπύρος Τζελεπής[235] και πολλοί άλλοι, για τους οποίους όμως δεν έχουμε ακριβή στοιχεία. Θρήνος ξέσπασε στο σκλαβωμένο Μενίδι που έχασε τον ανθό των παλικαριών του στην πολύνεκρη μάχη:

«Ποστ ντε Καματερό
ραν τρίματ σωρό...»
«Κάτω στο Καματερό
πέσανε παλικάρια σωρό...»

Στο στρατηγό Μακρυγιάννη, που μαζί με τους άλλους υπό την ηγεσία του Γκόρτων είχαν δημιουργήσει το προγεφύρωμα του Φαλήρου, έφτασε ένα σπαρακτικό γράμμα από τη μάνα του άτυχου Προκόπη Κατζαντώνη, η οποία νομίζοντας ότι είχε πιαστεί αιχμάλωτος ο γιος της στη μάχη (τέτοιες διαδόσεις σκόπιμα διοχέτευαν οι Τούρκοι στους πολιορκημένους), παρακαλούσε το Μακρυγιάννη να τον σώσει πληρώνοντας λύτρα. Το γράμμα περιλαμβάνεται στα έγγραφα του Στρατηγού Μακρυγιάννη που δημοσίευσε ο Γιάν. Βλαχογιάννης, ο οποίος σημειώνει ότι στάλθηκε μάλλον από την Αίγινα. Γράφει η μάνα του Προκόπη και αδελφή του Μήτρο Λέκκα:

«1827 Φεβρουαρίου 15

Εις την ευγενείαν σου, καπετάν Μακρογιάννη, από εμένα την καπετάνενα, την μητέρα του καπετάν Προκόπη, προσκυνήματα κατά πολλά.

Ή Τούρκους πιάσετε ή είδησες παίρνεις, να κάμεις ότι κάμεις να μου στείλης είδηση, διότι θέλλω να τρελλαθώ. Εάν και πιάσετε Τούρκους,

---

235. Βλ. Αποδεικτικά Αγωνιστών ΑΠ. Γ΄

ανταλλαή να κάμεις και γρόσια μην λυπάσαι· ο Θεός και στα χέρια σου το Προκόπη μου να μου γλυτώσεις. Θέλεις ηξεύρεις, ο Γληγοράκης ο ταχτικός του Γιάννη του Σέκου, οπού τον έχεις κοντά σου, ο άλλος λαβωμένος πολεμάει να της εβγάλει έξω· μόνον να στείλεις να μην πειραχτούν οι φαμελές τους και η κοπάνα του έπιασε και κλείνει. Και από τα παιδιά σου πολλά χαιρετίσματα και (να κάμεις) αλλέως να μην κάμεις, να μασε στείλεις γράμμα. Όχι άλλο.

Να δοθεί το παρόν γράμμα εις τα χέρια του Γιάννη Σέκου να το δώσει του καπετάν Μακρογιάννη, εις τα τίμια χέρια».[236]

Δυστυχώς ο Προκόπης είχε σκοτωθεί με άλλους τριακόσιους Έλληνες στην άτυχη μάχη του Καματερού.[237] Ο Κιουταχής, μετά τη νίκη του έστειλε γράμμα στους πολιορκημένους ζητώντας απ' αυτούς να παραδώσουν το φρούριο, αφού δεν υπήρχε γι' αυτούς ελπίδα.

---

236. Αρχεία Νεωτέρας Ελληνικής Ιστορίας, Ι. Βλαχογιάννη. Έγγραφα στρατηγού Μακρυγιάννη, τόμ. 3ος, σελ. 82.

237. Ο Φίνλεϋ ανεβάζει σε πεντακοσίους τους σκοτωμένους Έλληνες και ελέγχει τη συμπεριφορά των Βάσου και Νοταρά γράφοντας ότι άφησαν αβοήθητο τον Βούρβαχη. Γεωργ. Φίνλεϋ: Ιστορία της Ελλην. Επαναστ. όπ. π., τομ. Β΄, σελ. 131.



«Αι μάχαι Πειραιώς και Φαλήρεως» Π. Ζωγράφου (διήγηση Ι. Μακρυγιάννη).

ΜΑΧΕΣ ΣΤΟΝ ΠΕΙΡΑΙΑ
Συνέχιση της πολιορκίας

Στις 30 Ιανουαρίου του 1827 ο Κιουταχής, αφού μάταια περίμενε απάντηση από τους πολιορκημένους, στράφηκε εναντίον του στρατοπέδου του Πειραιά, με ισχυρές δυνάμεις.

Οι Γκόρτον, Χέϊδεν και λοιποί φιλέλληνες, μόλις είδαν τους Τούρκους απέναντί τους, μπήκαν σε μια «*φελούκα*», όπως γράφει ο Μακρυγιάννης και πήγαν στο καράβι του Γκόρτων αφήνοντας χίλιους τριακόσιους Έλληνες να αντιμετωπίσουν πολύ περισσότερους Τούρκους.

Κι όμως, αυτοί οι λίγοι Έλληνες τους έτρεψαν σε φυγή «... *δεν μπορούσα να βαστήξω τους αθάνατους Έλληνες· έγιναν όλοι λιοντάρια, εγώ είμουν ο χειρότερος*» *γράφει ο Μακρυγιάννης*».[238] Και πάρα κάτω «... *Οι Έλληνες τους Τούρκους τους καταφρόνεσαν όλως δι' όλου. Καθημερινώς πολεμούσαν, κι όλο τους νικούσαμεν· ποτέ δεν κέρδεσαν...*».[239] Και ενώ οι καθημερινές σχεδόν μάχες κερδίζονταν από τους Έλληνες ο Μακρυγιάννης προέτρεψε τον Γκόρτων να επιστρέψει και να ενισχύσει το στρατόπεδο. Ο Γκόρτον αρνήθηκε γιατί η γνώμη του ήταν ότι έπρεπε να εγκαταλειφθεί το στρατόπεδο του Πειραια.

Την ίδια στιγμή, δραματική εμφανίζεται η κατάσταση των πολιορκημένων στην Ακρόπολη, όπως σημειώνει ο Ν. Καρώρης στο ημερολόγιο «*1 Φεβρουαρίου... η μόνη τροφή και γενικώτερα εις τους στρατιώτας επεριορίσθη εις μόνον σιτάρι νεροβρασμένον και ούτε ιατρικόν έμεινεν...*».

Στις 2 Φεβρουαρίου: «*Ο Φαβιέ, επροσκάλεσε τους Στρατηγούς και τους εξήγησεν ότι μ' όλον οπού ακόμη είναι αδύνατος από την ασθένειαν, βλέπει πολλά αναγκαίον το να εξέλθει με το σώμα του εις Πειραιά... Οι Στρατηγοί συγκατένευσαν εις τους λόγους του Φαβιέ, καθώς και άλλοτε...*»[240]

---

238. Μακρυγιάννη Απομνημονεύματα: Όπ. π., τόμ. 1ος, σελ. 226.
239. Μακρυγιάννη Απομνημονεύματα: Όπ. π. τόμ.1ος,σελ. 228.
240. Ν. Καρώρη: Ημερολόγιο, όπ. π., σελ. 183 - 184.

Από τη στιγμή της εισόδου του στην Ακρόπολη, ο Φαβιέρος δεν έπαψε να ζητάει να φύγει και πάλι με τους άνδρες του και δεν έπαψε να το ζητάει καθημερινά σχεδόν, μέχρις ότου το φρούριο παραδόθηκε στους Τούρκους. Η αναχώρηση του Φαβιέρου ματαιώθηκε από τον ίδιο αρκετές φορές και αρκετές επίσης φορές από τους υπόλοιπους αρχηγούς ή τους άνδρες της φρουράς για διαφόρους λόγους, κυριώτερος από τους οποίους ήταν η επικίνδυνη εξασθένηση των άλλων σωμάτων, λόγω των ασθενειών και των απωλειών γενικά, γεγονός που καθιστούσε προβληματική την παραπέρα άμυνά των υπερασπιστών της Ακρόπολης.[241]

Στις 3 Μαρτίου, έφθασε στην Αττική ο τροπαιούχος Καραϊσκάκης «*... πήρε κοντά ως δυο χιλιάδες ανθρώπους και ήρθε κ' έπιασε το Τζερατζίνι... (γράφει ο Μακρυγιάννης) και ... αφού είδαν από το Κάστρο, οπούρθε η δύναμη των Τούρκων σε μας, βγήκαν κ' εκείνοι από το Κάστρο και τους πολέμαγαν γενναίως...*».[242]

Στις 4 Μαρτίου ο Κιουταχής, με 6.000 στρατό και πολύ ιππικό, επιτέθηκε εναντίον του στρατοπέδου του Κερατσινίου. Η μάχη κράτησε μέχρι το βράδυ με πείσμα και από τα δύο μέρη. Βαρύτερες απώλειες είχαν οι Τούρκοι, οι οποίοι αποχώρησαν άπρακτοι.

Στις 10 Μαρτίου, οι πολιορκημένοι έκαναν σύσκεψη και αποφάσισαν να υπονομεύσουν τα σημαντικώτερα σημεία του Κάστρου και να γίνει έξοδος, όταν πλέον δεν θα υπήρχε ελπίδα βοηθείας. Σημειώνει χαρακτηριστικά ο Ν. Καρώρης «*... Κανενός γνώμη δεν εφαίνετο δια να έλθωμεν εις συνθήκας με τον εχθρόν, αλλ' εις την τελευταίαν στιγμήν να αναχωρήσωμεν με τα όπλα εις χείρας, σώζοντες και όσους εκ των αδυνάτων ημπορέσωμεν...*»[243]

Βοήθεια δεν φαίνεται να έρχεται στους πολιορκημένους. Με δραματική απλότητα σημειώνει ο Καρώρης: 12 Μαρτίου «*... Αυτές τις ημέρες έγινε κοινόν εις πολλούς το να σφάζουν και να τρώγουν άλογα και γαϊδάρους, των οποίων το κρέας επωλείτο προς εκατόν παράδες η οκά... οι δε Ευρωπαίοι δεν άφηναν ούτε γάτες ούτε ποντικούς...*»

241. Βλ. Αρχεία της Ελληνικής Παλιγγενεσιας, τόμ. 3ος, σελ. 339 - 341, έγγραφο των μπουλουξήδων των πολιορκουμένων προς την Διοίκηση, διετραγωδεί την τραγική τους κατάσταση.

242. Μακρυγιάννη Απομνημονεύματα, όπ. π., τόμ. Ιος, σελ. 232.

243. Ν. Καρώρη: Όπ. π., σελ. 202.

ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΑΡΑ·Ι·ΣΚΑΚΗ - ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΣΤΟΝ ΑΝΑΛΑΤΟ

Η κατάσταση στην Αττική, μέρα με τη μέρα χειροτέρευε. Το Ελληνικό στράτευμα αντιμετώπιζε τεράστια προβλήματα ανάμεσα στα οποία την πρώτη θέση είχε το επισιτιστικό.

Η Γ΄ Εθνική Συνέλευση, διόρισε στόλαρχο όλων των ναυτικών δυνάμεων τον Άγγλο φιλέλληνα Κόχραν και του το γνωστοποίησε στις 16 Μαρτίου του 1827.[244] Αρχιστράτηγο των κατά ξηρά δυνάμεων, στις 2 Απριλίου διόρισε τον Άγγλο στρατηγό Τσωρτς. Την ίδια μέρα, απεσταλμένοι της Συνέλευσης απέσπασαν έγγραφο - συναίνεση του Καραϊσκάκη, για το διορισμό, ως αρχιστρατήγου, του Τσωρτς.[245]

Ο Αινιάν γράφει ότι ο Καραϊσκάκης απάντησε «... *Αι Αθήναι να ελευθερωθώσι, τα μέσα του στρατοπέδου να μη λείψωσι και είμαι πρόθυμος να δεχθώ οποιονδήποτε αρχηγόν διωρίσωσι...*»[246] «*...Εφάνη όμως (συνεχίζει ο Αινιάν) ότι ο διορισμός αυτός υπήρξεν η αιτία τρόπον τινα του θανάτου του...*»

Και ο στρατηγός Μακρυγιάννης στα απομνημονεύματά του σημειώνει με οργή «*... Το Έθνος μας το κομμάτιασαν εις την Συνέλεψη. Εμείς σκοτωνόμαστε κ' οι πολιτικοί τήραγαν τους σκοπούς τους...*».

Οι δύο Άγγλοι Κόχραν και Τσωρτς, έφεραν την καταστροφή. Ανίδεοι τυχοδιώκτες, όπως τους αποκαλούν πολλοί ιστορικοί, ήρθαν στην Ελλάδα να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους «*με το αζημίωτο*», επιβεβλημένοι από τους Άγγλους τραπεζίτες και τις ανομολόγητες πολιτικές επιδιώξεις της χώρας τους, και οδήγησαν τον Ελληνικό στρατό στον αφανισμό. Επέμεναν και επέβαλαν το δικό τους τρόπο πολέμου, ανόητο και εξωπραγματικό, αγνοώντας την Ελληνική νοοτροπία και τακτική, παραμέρισαν τον Καραϊσκάκη και τον οδήγησαν στο θάνατο και τέλος έφεραν την ήττα οδηγώντας το ελληνικό στράτευμα στον όλεθρο του «*Ανάλατου*». Έπειτα διέταξαν την εγκατάλειψη της Αττικής και την παράδοση του περήφανου Κάστρου της Ακρόπολης, στον Κιουταχή.

---

244. Αρχεία της Ελληνικής Παλιγγενεσίας (1821 - 1832) τόμ. 1ος, σελ. 413.
245. Αρχεία της Ελληνικής Παλιγγενεσίας (1821 - 1832) τόμ. 1ος, σελ. 441.
246. Δ. Αινιάν: Βιογραφία Καραϊσκάκη, έκδ. Β΄, σελ. 94.

Το σχέδιο των Άγγλων ήταν η κατά μέτωπο επίθεση των Ελλήνων εναντίον του Κιουταχή. Η γνώμη του Καραϊσκάκη ήταν ο αποκλεισμός από στερηά και θάλασσα των Τούρκων και κλιμακωτές επιθέσεις για να τους εξασθενήσουν μέχρι την τελική αναμέτρηση.[247] Ο συσχετισμός των δυνάμεων δικαίωνε πέρα για πέρα τις θέσεις του Καραϊσκάκη, όμως η στενοκεφαλιά των Άγγλων τυχοδιωκτών υπερίσχυσε και η εφαρμογή του σχεδίου τους μετά το θάνατο του Καραϊσκάκη, είχε οδυνηρά αποτελέσματα για τους Έλληνες.

Στις 13 Απριλίου, στη μάχη του Πειραιά, οι Έλληνες νίκησαν τους Τούρκους και περικύκλωσαν στο μοναστήρι του Αγ. Σπυρίδωνα τριακοσίους Τουρκαλβανούς οι οποίοι στις 16 Απριλίου παραδόθηκαν έπειτα από τη σύναψη συνθήκης και βγήκαν με τα όπλα τους. Δυστυχώς από ένα μικροεπεισόδιο γενικεύτηκε η σύγκρουση κατά την αποχώρησή τους και σφαγιάστηκαν σχεδόν όλοι. Μάταια ο Καραϊσκάκης, κινδυνεύοντας ο ίδιος, προσπάθησε να αποτρέψει το κακό. Η παρασπονδία αυτή τον εξέθεσε προσωπικά, δίνοντας το δικαίωμα στους Τσωρτς και Κόχραν να στραφούν εναντίον του, θεωρώντας τον ως υπεύθυνο.

Στις 22 Απριλίου και ενώ ετοιμαζόταν η μεγάλη επίθεση εναντίον του Κιουταχή, εντελώς αδικαιολόγητα και παρά τις διαταγές του αρχηγού, έγινε μια μικροσυμπλοκή με τους Τούρκους στο Ν. Φάληρο. Αμέσως έτρεξε ο Καραϊσκάκης να προλάβει την ανεπιθύμητη γενίκευση της σύγκρουσης. Η αψιμαχία όμως μετατράπηκε σε κανονική μάχη. Η επέμβαση του Καραϊσκάκη έτρεψε σε φυγή τους Τούρκους, αλλά το τίμημα ήταν βαρύ: Πληγώθηκε θανάσιμα στο υπογάστριο ο Έλληνας αρχηγός και λίγο αργότερα πέθανε.

Ο θρήνος του Ελληνισμού για το χαμό του ήρωα εκφράζεται στα δημοτικά τραγούδια της εποχής:

---

247. Πρόκες Όστεν: Ιστορία της Επαναστάσεως των Ελλήνων κατά του Οθωμανικού κράτους... Αθήνησι 1868, τόμ. Β΄, σελ. 141. «... *Ο Καραϊσκάκης υπεστήριζε ότι δεν έπρεπε να δοθεί μεγάλη μάχη, αλλά να εξακολουθεί ζωηρώς ο μικρός πόλεμος, να προχωρήσωσι κατά μικρόν οι ρουμελιώται του κατά μήκος του Πάρνηθος μέχρι υπεράνω της Δικελίας, και ούτω να κλείσωσι τον σερασκέρην εις την πεδιάδα και να του αποκόψωσι όλας τας συγκοινωνίας, να τον προσβάλωσι δε συγχρόνως άνευ διακοπής, δια των παρά το Φάληρον εστρατοπεδευμένων στρατευμάτων και να ρίψωσιν επικουρίας και εφόδια εις το φρούριον...*».

Βλ. σχετικά και Φίνλεϋ: Ιστορία της Ελληνικής Επαναστάσεως, όπ. π., τόμ. Β΄, σελ. 130.

«... Κακό μαντάτο ακούστηκε μέσ' από τα ταμπούρια.
Τον αρχηγό μας λάβωσαν, πικρά φαρμακωμένα
κι απ' τ' άλογό του έπεσε και πάλ' οπίσ' ανέβη.
Ψιλή φωνίτσα εφώναξε ν' ακούσει το ασκέρι.
– Έλληνες μην κιοτεύετε. Έλληνες μη σκορπάτε,
εγώ δεν έχω τίποτε, μον' είμαι λαβωμένος.
Για πάρτε με και σύρτε με στο έρημο τσαντήρι,
να πλύνω τη λαβωματιά, και παλ' οπίσω νάρθω.
Τον κλαίει η μαύρη Ρούμελη, τον κλαίει ο κόσμος όλος,
τον κλαίουν όλ' οι Έλληνες και οι καπιτανέοι.
Τ' είν' το κακό που πάθαμε, τούτο το καλοκαίρι!
Τον Αρχηγό μας χάσαμε, τον ήρω Καραΐσκο»[248]

Ερωτηματικά άφησε ο άδικος χαμός του Καραϊσκάκη και πολλοί πίστεψαν ότι ήταν δολοφονία, που οργανώθηκε πιθανώτατα από τους αντιζήλους του Έλληνα πολέμαρχου, Τζωρτς, Κόχραν και Μαυροκορδάτο. Σοβαρές μαρτυρίες υπάρχουν ότι ο Καραϊσκάκης χτυπήθηκε από κάποιον από το Ελληνικό στρατόπεδο και όχι από τους Τούρκους. Ο ίδιος ο λαβωμένος, ψυχομαχώντας, εμπιστεύτηκε στους συμπολεμιστές του στρατηγούς, ότι γνωρίζει ποιός τον πυροβόλησε και θα τον φανερώσει, αν ζήσει.[249]

Ο δρόμος ήταν ανοικτός για την εφαρμογή των σχεδίων των Τζωρτς και Κόχραν.

Ενώ η θλίψη και απογοήτευση κυριαρχούσαν στο Ελληνικό στρατόπεδο, την επομένη του θανάτου του ήρωα, οι Άγγλοι διέταξαν γενική επίθεση εναντίον των Τούρκων.

Η αποβίβαση 3.500 ανδρών έγινε στους Τρεις Πύργους, (Παληό Φάληρο) την αυγή της 24 Απριλίου. Μπροστά πήγαιναν οι Αθηναίοι με το Μακρυγιάννη και ακολουθούσαν οι Σουλιώτες, οι οποίοι κατασκεύασαν πρόχειρα ταμπούρια.

Οι Τούρκοι παρακολουθούσαν την κίνηση του Ελληνικού στρατού, ο οποίος έφθασε μέχρι τη θέση «*Ανάλατος*», κοντά στην εκκλησία του Αγίου Σώστη.

---

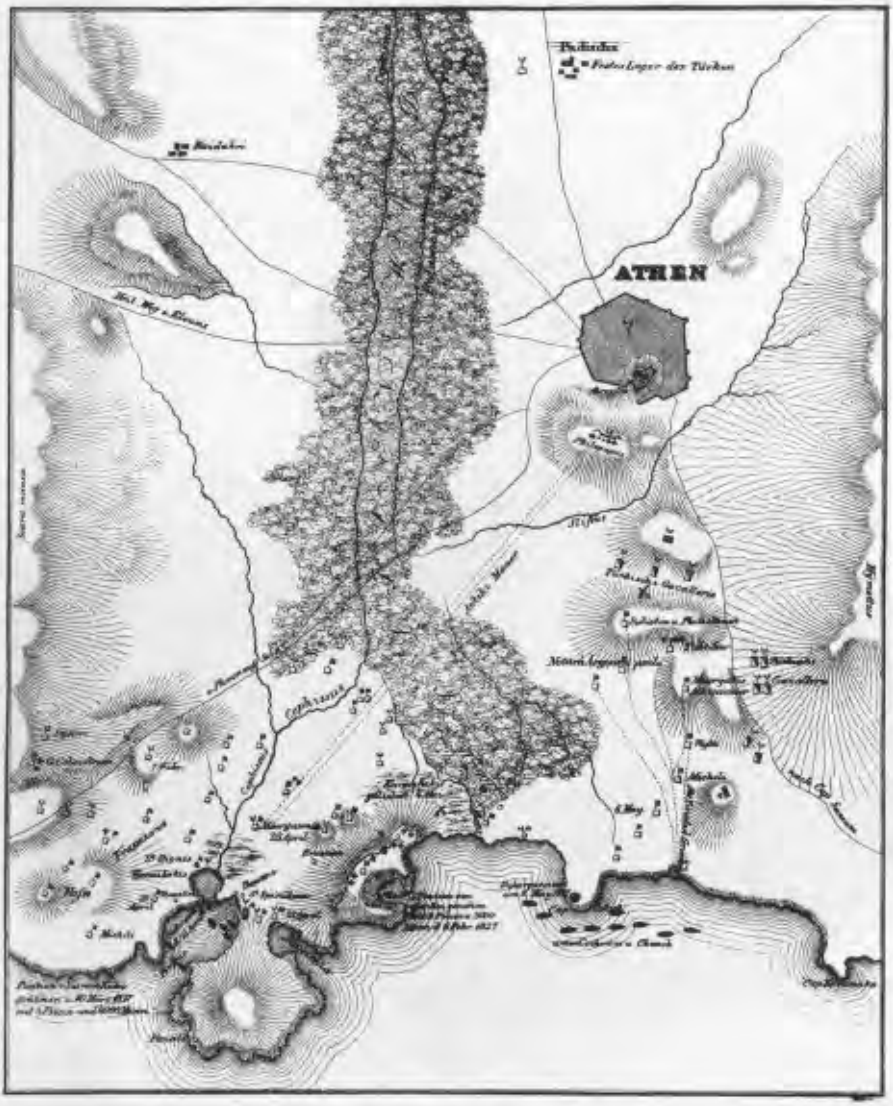
248. Α. Ιατρίδου: Συλλογή Δημοτικών ασμάτων παλαιών και νέων, εν Αθήναις 1859, σελ. 8.

249. Δ.Αινιάνα: Άπαντα, σελ. 264.

Βλ. και Κοσομούλη: Ενθυμήματα στρατιωτικά, τόμ. Β΄, σελ. 507. Βλ. και Δ. Σταμέλου: Ο θάνατος του Καραϊσκάκη, έκδ. Β΄, 1987, σελ.91 - 105.



«Μάχη εις Ανάλατον» Π. Ζωγράφου (διήγηση Ι. Μακρυγιάννη).



Μάχη Ανάλατου. (Σχέδιο Gordon).



Φαβιέρος.

Ειδοποιήθηκε ο Κιουταχής στα Πατήσια και έδωσε αμέσως τις ανάλογες διαταγές. Ισχυρός στρατός και ιππικό κατευθύνθηκε τότε κατά των Ελληνικών θέσεων, ενώ το τουρκικό πυροβολικό άρχισε να χτυπά εύστοχα, τους ανοχύρωτους ουσιαστικά, Έλληνες.

Οι πολιορκημένοι στην Ακρόπολη δεν κινήθηκαν βλέποντας τις ισχυρές τουρκικές δυνάμεις να σπεύδουν από παντού και το Ελληνικό στρατόπεδο του Πειραιά, το οποίο περιλάμβανε 9.000 στρατιώτες, να μένει ακίνητο!!

Τότε ο Κιουταχής διέταξε γενική επίθεση. Αρχικά οι Έλληνες αντιστάθηκαν, αδειάζοντας τα καριοφύλλια τους στους επιτιθέμενους. Οι επόμενες εφορμήσεις έφεραν Έλληνες και Τούρκους σε μάχη σώμα με σώμα και το τουρκικό ιππικό πετσόκοψε ανενόχλητο τους Έλληνες μαχητές. *«Είδα, γράφει σε μια έκθεσή του ο γιατρός Γκός στον κάμπο, όλα τα άτακτα τμήματα να φεύγουν μέσα σε σύγχυση και να τρέχουν προς την ακτή, και τους Τούρκους ιππείς, να κόβουν τα κεφάλια των άτυχων φυγάδων και να τα τοποθετούν σ' ένα σακκί που κρεμόταν στη σέλλα...».*[250]

Οι Τσωρτς και Κόχραν παρακολουθούσαν από τη φρεγάτα *«Ελλάς»* την καταστροφή με το τηλεσκόπιο. Ο Κόχραν αποβιβάστηκε στη συνέχεια στην ακτή αλλά γύρισε πίσω κολυμπώντας. Ο συμπατριώτης του ιστορικός Φίνλεϋ γράφει: *«...ο σερ Ρίτσαρντ Τσωρτς, που δεν είχε κάνει προηγουμένως αναγνώριση του εδάφους, είχε τη λαθεμένη ιδέα πως τα στρατεύματά του βρίσκονταν σε μικρή απόσταση από την Αθήνα, και είχε στηριχθεί στη συνεργασία της φρουράς της Ακροπόλεως...»*[251] Σε ποια χέρια, αλλοίμονο, είχαν εμπιστευτεί οι Έλληνες την αρχιστρατηγία!! *«Η μάχη είχεν αρχίσει την 8ην ώραν. Μετά δύο ώρας τα πάντα ήσαν τελειωμένα...»* σημειώνει ο Πρόκες Όστεν.

Πάνω από χίλιοι νεκροί Έλληνες έπεσαν στο πεδίο της μάχης, μεταξύ των οποίων οι στρατηγοί Ντούσιας Μπότσαρης, Γ. Δράκος, Ιωάν. Νοταράς, Λάμπρος Βέϊκος, Κώστας Τζαβέλας, ο αρχηγός των Τακτικών Ιγγλέσης κ.ά.

ο Φίνλεϋ ανεβάζει τους νεκρούς Έλληνες σε χίλιους πεντακόσιους

---

250. Κυριάκου Σιμόπουλου: Πώς είδαν οι ξένοι την Ελλάδα του 21, τόμος πέμπτος 1826 - 29, σελ. 195.

251. Γ. Φίνλεϋ: Ιστορία της Ελληνικής Επαναστάσεως, όπ. π., τόμ. Β', σελ. 148.

και τους αιχμαλώτους σε διακόσιους σαράντα τους οποίους οι Τούρκοι αποκεφάλισαν όλους.[252]

Αυτή ήταν η μεγαλύτερη συμφορά των Ελλήνων, σε όλη τη διάρκεια του Ιερού Αγώνα. Συμφορά που ήταν αναπόφευκτο να κρίνει την τύχη της Ακρόπολης και όλης της Αττικής.

252. Γ. Φίνλεϋ: Ιστορία της Ελληνικής Επαναστάσεως, όπ. π., τόμ. Β΄, σελ. 149.

Η ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ

Η συντριβή της 24ης Απριλίου, προδίκασε την τύχη των πολιορκημένων στην Ακρόπολη. Ο Κόχραν βλέποντας ότι δεν μπορεί να αντιμετωπίσει τον Κιουταχή, ζήτησε από τον αρχηγό της γαλλικής μοίρας του Αιγαίου Δεριγνύ, να μεσολαβήσει για την παράδοση της Ακρόπολης με συνθήκη. Πρόθυμα συμφώνησε και ο Τσωρτς.

Ο Δεριγνύ δέχθηκε και ανέθεσε στον πλοίαρχο του πολεμικού «*Ήρα*» Λεμπλάν, να προχωρήσει σε διαπραγματεύσεις.

Ο Λεμπλάν με τη σειρά του συνεργάστηκε με τον Κιουταχή και από κοινού συνέταξαν τη συνθήκη παράδοσης, την οποία ο Λεμπλάν παρέδωσε στους πολιουρκουμένους, μαζί με ιδιαίτερη επιστολή του Τσωρτς προς τον Φαβιέρο. Η τελευταία αυτή επιστολή, δεν ανακοινώθηκε από το Φαβιέρο στους καπετανέους της Ακρόπολης. Σ' αυτήν, ο Τσωρτς συνιστούσε στο Φαβιέρο «*να πράξει όπως νομίζει*».

Η προτεινόμενη συνθήκη είχε ως εξής:

«*Α΄. Ο συνταγματάρχης Φαβιέρος θέλει φυλάξει τα άρματά του και ημπορεί έπειτα να αναχωρήσει ελευθέρως, φέρων μεθ' εαυτού τα πράγματά του.*

Β΄. Τα στρατεύματα της Φρουράς θέλουν αποθέσει τα όπλα και ημπορούν έπειτα ν' αναχωρήσουν ελευθέρως και να υπάγουν όπου θελήσουν. Όσοι δε εκ των στρατιωτών της φρουράς, υπήκοοι του Σουλτάνου, θελήσουν να εμβούν εις δούλευσιν του σερακέρη, πληρωμένοι και περιποιούμενοι, καθώς και οι στρατιώται του τάγματος, με το οποίον ήθελον συσσωματωθή.

Γ΄. Οι ίπποι ή παν άλλον μέσον μετακομιδής, αναγκαία εις την μεταφοράν των πληγωμένων ή ασθενών, θέλουν χορηγηθή από την Αυτού Εξοχότητα.

Δ΄. Η Φρουρά θέλει φερθή εις το παράλιον, εις τον τόπον, όπου τα ελληνικά στρατεύματα έκαμαν τελευταία μιαν απόβασιν, και θέλουν ακολουθήσει ένα δρόμον, όστις να τους απομακρύνη εκ των από τα τουρκικά στρατεύματα κατεχομένων θέσεων.

Ε΄. Μια συνοδεία ιππικού, προσδιωρισμένη από την Αυτού Εξοχότητα, θέλει υποχρεωθή να φέρη το στράτευμα έως εις τον τόπον της εμβάσεώς των, δια να χορηγήση εις αυτό πάσαν ασφάλειαν.

Η Αυτού Εξοχότης εγγυάται με την τιμήν του (Sur sa Parole D' Honneur), την ακριβή εκτέλεσιν εκάστου άρθρου της παρούσης συνθήκης.

Άρθρον πρόσθετον. Η αυτού Εξοχότης συγκατανεύει να δώση, προσέτι, και ομήρους υπέρ της πιστής εκτελέσεως της άνω ειρημένης συνθήκης.

Οι όμηροι αυτοί θέλουν δοθή εις την φρεγάταν του βασιλέως JUNON (Ήρα), εμπιστευόμενοι εις τον κυβερνήτην της φρεγάτας ταύτης, όστις θέλει φροντίσει να τους μεταφέρη εις το γενικόν στρατόπεδον της Αυτού Εξοχότητος, όταν η συνθήκη λάβη την τελείαν εκπλήρωσίν της.

Εγένετο ενώπιον της Αυτού Εξοχότητος του σερασκέρη της Ρούμελης Ρεσίτ πασά και του κυβερνήτου κυρίου Λεμπλάν διοικητού της φρεγάτας της Αυτού Μεγαλειότητος (JUNON), ή Ήρα».[253]

Οι πολιορκημένοι απέρριψαν το περιεχόμενον της συνθήκης, αλλά την επίδοση της απάντησης, ανέβαλαν για την επομένη.

Την επομένη όμως, έφθασε στους πολιορκημένους και έγγραφη διαταγή του αρχιστρατήγου Τσωρτς, η οποία διαβάστηκε στους καπετανέους.

«Προς τον Φρούραρχον και λοιπούς οπλαρχηγούς του Φρουρίου.

Δια της μεσιτείας του κυβερνήτου της φρεγάρας « Ήρας» της Χριστιανικωτάτης Αυτού Μεγαλειότητος η Α. Ε. ο Σερασκέρης προσφέρει την εγκλειομένην συνθήκην, την οποίαν εγγυάται ο ρηθείς Κυβερνήτης Γάλλος. Επειδή πολλά υποκείμενα αδύνατα είναι κλεισμένα εις την Ακρόπολιν, και επειδή είναι αυτόθι τα μνημεία της παλαιάς Ελλάδος περιπόθητα εις τον πολιτισμένον κόσμον, τα οποία επιθυμώ να σωθώσιν από τον όλεθρον του πολέμου. Σας διατάττω να ακολουθήσετε κατά την ρηθείσαν συνθήκην και έσεσθε βέβαιοι, ότι ο κυβερνήτης της ρηθείσης φρεγάτας, έλαβε όλα τα αναγκαία μέτρα δια την ασφάλειάν σας.

Εκ του κατά Φαληρέα Στρατοπέδου, τη 30η Απριλίου 1827

Ο αρχιστράτηγος
Ρ. Τσωρτς»[254]

Στη συζήτηση που ακολούθησε αποφασίστηκε να αγνοηθούν τόσο οι προτάσεις του Κιουταχή όσο και η διαταγή του αρχιστρατήγου, από τον οποίο μάλιστα πρώτη φορά λάμβαναν έγγραφο (δεν ήξεραν ότι του είχε ανατεθεί απ' την Κυβέρνηση η αρχιστρατηγία). Επίσης αμφισβητούσαν το δικαίωμα του Τζωρτς, να διατάξει παράδοση, το οποίον είχε όπως έλεγαν μόνο η Κυβέρνηση. Έστειλαν τότε το παρακάτω απαντητικό έγγραφο στο Λεμπλάν, σχετικά με την παράδοση του Φρουρίου,

253. Αρχεία της Ελληνικής Παλιγγενεσίας (αρ. 3) τόμος πρώτος, σελ. 528 - 530.
254. Διον. Κοκκίνου: Η Ελληνική Επανάστασις, όπ. π. τόμος 11ος, σελ. 51.

υπολογίζοντας ότι το λιγοστό κριθάρι που υπήρχε και το λιγοστό αλλά καθαρό νερό της ντάπιας του λιονταριού θα τους συντηρούσε λίγο ακόμα, όσο να βρεθεί λύση είτε να επιχειρήσουν έξοδο μέσα από τις Τουρκικές γραμμές είτε να λυθεί η πολιορκία από τους Έλληνες.

Απάντησαν λοιπόν ως εξής:

«Κύριε Λεμπλάν

Σας ευχαριστούμεν δια τον κόπον, οπου κάματε δι' ημάς. Υπήκοοι Τουρκίας οπού διαλαμβάνουν αι προβληθείσαι συνθήκαι του Κιουταχή παρά της Εξοχότητός σας, εδώ δεν υπάρχουν. Είμεθα Έλληνες αποφασισμένοι ή να αποθάνωμεν, ή να ζήσωμεν ελεύθεροι. Ο Κιουταχής, αν θέλει τα άρματά μας, ας έλθει, αν είναι άξιος, να τα πάρει με την δύναμίν του.
Ακρόπολις Αθηνών 30 Απριλίου 1827

Νικ. Κριεζώτης, Στάθης Κατσικογιάννης, Διον.Ευμορφόπουλος, Ι. Μαμούρης, Γ. Φωκάς, Νικ. Ζαχαρίτσας, Σ.Βλαχόπουλος, Μήτρος Λέκκας»[255]

Η παλικαρίσια αυτή απάντηση των πολιορκημένων αντάξια της ιστορίας του Ελληνισμού, έκανε αίσθηση και προξένησε ευμενή σχόλια στην Εθνική συνέλευση και όπου αλλού έγινε γνωστή. Όμως οι Ελληνικές δυνάμεις ήταν παγιδευμένες από τους Τσωρτς και Κόχραν, οι οποίοι το μόνο που σκέπτονταν, ήταν η διάλυση του Ελληνικού στρατοπέδου στον Πειραιά!

Πράγματι στις 13 Μαΐου, οι άνδρες επιβιβάστηκαν σε πλοία και αποβιβάστηκαν στη Σαλαμίνα. Οι αποκλεισμένοι στην Ακρόπολη εξοργίστηκαν βλέποντας ότι εγκατελείφθησαν στην τύχη τους. Διχογνωμία τότε έπεσε ανάμεσά τους που την υποδαύλιζε μάλιστα ο Φαβιέρος.

Ο Κριεζώτης, ο Λέκκας και οι άλλοι οπλαρχηγοί, υποστήριζαν την αντίσταση μέχρι τέλους και σε έσχατη ανάγκη, έξοδο με τα σπαθιά στα χέρια!

Η ανατίναξη του Κάστρου, στην περίπτωση αυτή, είχε αποφασιστεί από καιρό. Μετά από αλλεπάλληλες συσκέψεις, οι πολιορκημένοι αποφάσισαν να επιτρέψουν στο Φαβιέρο να βγει με τους στρατιώτες του με συνθήκες, παίρνοντας μαζί του και τα γυναικόπαιδα.

Ενώ όμως είχαν καταλήξει σ' αυτήν την απόφαση, εμφανίσθηκε ένας αυστριακός αξιωματικός, λέγοντας ότι είδε λευκή σημαία στον Παρθενώνα και ρώτησε αν θέλουν να μεσολαβήσει στον Κιουταχή για

---

255. Αρχεία της Ελληνικής Παλιγγενεσίας (αρ. 3), όπ. π., τόμ. πρώτος, σελ. 528 - 529.

το κλείσιμο έντιμης συνθήκης. (Λευκή σημαία βέβαια δεν σηκώθηκε στην Ακρόπολη. Ο ισχυρισμός αυτός του αυστριακού ήταν απλούστατα πρόφαση για τη συνέχιση της μεσολάβησης, για την οποία ενδιαφέρονταν οι Τσωρτς, Κόχραν και Κιουταχής).

Τέλος μετά από σκληρές διαπραγματεύσεις και με την παρέμβαση του γάλλου ναυάρχου Δεριγνύ και των Αυστριακών, υπογράφθηκε η παρακάτω συνθήκη:

«Άρθρο Α΄. Όλα τα στρατεύματα της φρουράς θέλουν εκβή με τα όπλα και πράγματά των.

Β΄. Όλαι αι οικογένειαι Αθηναίαι θέλουν εκβή χωρίς όπλα, με τα πράγματά των όμως, και θέλουν υπάγει εις τα σπίτια των και χωρία των, όπου τους υπόσχομαι να δώσω τας ιδιοκτησίας των ομού και την ασφάλειαν της ζωής των, τιμής των και υπαρχόντων των. Και επειδή μεταξύ αυτών των οικογενειών ευρίσκονται χήραι και ανήλικα παιδιά χωρίς τους πατέρας των, υπόσχομαι και δι' αυτά ίνα προστατευθώσι, και δοθή εκ μέρους μας, το αναγκαίον ταγήνι των.

Γ΄. Όλοι οι Μουσουλμάνοι κάθε ηλικίας και γένους, οίτινες ευρίσκονται εις την Ακρόπολην, θέλουν δοθή εις τας χείρας μας.

Δ΄. Ο τόπος όλος, εκτός του Χαβαλέ, θέλει είναι εύκαιρος από στρατεύματά μας, έως εις το ακροθαλάσσιον των Τριών Πύργων.

Ε΄. Τρεις των αξιωματικών μας, οι λεγόμενοι Γεντικλίδες μας, εξ' ων είναι ο Καφτάναγας, ο Τσοχαντάραγας, και Σαλήχμπεης, ομού με άλλους τρεις αρχηγούς Αλβανούς δοσμένους ως ενέχυρα εις χείρας των, θέλουν συνοδεύσει τα στρατεύματά των έως εις τον τόπον του εμβαρκαρίσματος, όπου θέλει παρευρεθώσιν έως εις το εντελές εμβαρκάρισμα.

ΣΤ΄. Δια την μετακόμισιν των ασθενών και πληγωμένων θέλουν δοθώσιν εκ μέρους μας εξήντα άλογα.

Ζ΄. Η Ακρόπολις θέλει μας παραδοθή εις τον τρόπον και εις την κατάστασιν οπού ευρίσκεται, δηλ. με τα πολεμοφόδια, πυροβολικά και τροφάς όπου ημπορούν να ευρίσκωνται εις αυτήν.

Η΄. Θέλει σταλθώσιν εκ μέρους μας εις την Ακρόπολιν εμπιστευμένοι τρεις άνθρωποι δια να περιεργασθώσιν αν είναι υπόνομοι, ως ακούσαμεν, και τούτο θέλει γένει όταν υπογραφώσιν αι συμφωνίαι εκ μέρους των.

Θ΄. Αυτοί λοιπόν οι τρεις άνθρωποι, επειδή θέλουν λογισθή ως ενέχυρα εις τας χείρας των, θέλει δοθώσιν εκ μέρους των εις ανταλλαγήν τρία αριθμημένα υποκείμενα, τα οποία θέλει αποδοθώσιν, ευθύς οπού αδειασθή η Ακρόπολις.

Ι΄. Εάν οι εις την Ακρόπολιν αποσταλέντες τρεις άνθρωποι ήθελαν ίδωσι καμμίαν βλάβην γενομένην μετά την υπογραφήν των συνθηκών, ή εις τας πηγάς, ή εις τον Πύργον, ή εις άλλα μέρη της Ακροπόλεως, θέλει ακυρωθώ-

στις αι συνθήκαι.

ΙΑ΄. Και τελευταίον θέλει διορισθή μια ώρα, δια την αρχήν της εκτελέσεως κατά την έξοδον.

Αυτά λοιπόν τα ένδεκα άρθρα υπόσχομαι μεθ' όρκου να φυλαχθώσιν απαρασαλεύτως χωρίς να γένη διαφορετικά εξ' αποφάσεως.
τη 24η Μαΐου 1827
Βεζύρης Μεχμέτ Ρεσίτ Πασάς
Πληρεξούσιος Αρχιστράτηγος κ.λπ.»[256]

Το Β΄ άρθρο διατυπώθηκε κατ' απαίτηση του Κιουταχή, ο οποίος ήθελε να παρουσιάσει στο Σουλτάνο την υποταγή των Αθηναϊκών οικογενειών. Συμφωνήθηκε όμως, να αποχωρήσουν και οι οικογένειες αυτές μαζί με τους υπόλοιπους![257]

Όλοι οι άνδρες έφεραν μαζί τους τον οπλισμό τους, είτε ήταν Αθηναίοι, είτε όχι. Τούτο, το δέχθηκε σιωπηρά ο Κιουταχής.

Έτσι το πρωί της 25ης Μαΐου 1827, ένα μήνα μετά την κατασταστροφή του Ανάλατου, παραδόθηκε το Φρούριο στους Τούρκους.

Πρώτος βγήκε ο Φαβιέρος με εκατό άνδρες και με τις σημαίες των ταγμάτων του, κατόπιν ακολουθούσαν τα γυναικόπαιδα, έπειτα οι ασθενείς και πληγωμένοι, πάνω στα άλογα που τους είχε δώσει ο Κιουταχής και ακολουθούσαν τα σώματα των οπλαρχηγών με τους ομήρους στη μέση. Σύνολο δύο χιλιάδες εκατόν δέκα άνθρωποι.

Ο Κιουταχής, είχε διατάξει την εκκένωση του χώρου διέλευσης μέχρι τη θάλασσα και παρακολουθούσε από το λόφο του Φιλοπάππου με τον Δεριγνύ και τον αυστριακό πλοίαρχο Κόρναρ.

Θλιβερή εικόνα παρουσίαζε το πεδίο της μάχης στον Ανάλατο. Πτώματα άταφα παντού που ανάδιδαν φοβερή δυσοσμία, όρνια και κοράκια πετούσαν στον ουρανό ή ξέσχιζαν τα εγκαταλειμμένα πτώματα. Οι αποτραβηγμένοι Τουρκαλβανοί έκαναν απειλητικές κινήσεις, που προκάλεσαν την άμεση επέμβαση του Κιουταχή ενώ οι Έλληνες είχαν σταθεί προς στιγμήν έντρομοι. Ο Μήτρο Λέκκας «*επτέρνισε τον ίππον του*» γράφει ο Πουκεβίλ και κάλυψε αστραπιαία την απόσταση μέχρι τη θάλασσα προσπαθώντας να αποφύγει την εκδικητική μανία των Τούρκων, τίποτα όμως δεν συνέβη· οι Τούρκοι πειθάρχησαν στις διαταγές του Κιουταχή.

256. Δ. Κόκκινου: Η Ελληνική Επανάστασις, όπ. π., τόμ. ΙΙ, σελ. 66.
257. Δ. Κόκκινου: Η Ελληνική Επανάστασις, όπ. π. τόμ. ΙΙ. σελ. 67.

Μετά το μεσημέρι έγινε η επιβίβαση σε γαλλικά και αυστριακά πλοία και η αποβίβαση στη Σαλαμίνα. Το απόγευμα της 25ης Μαΐου, ο Κιουταχής, αφού κατά το τουρκικό έθιμο, έκοψε το κουρμπάνι (σφαγή αιχμαλώτου στην πόρτα του Κάστρου), μπήκε στο εγκαταλειμμένο φρούριο.

Σπασμένα μάρμαρα από τους συνεχείς κανονιοβολισμούς ήταν σκορπισμένα παντού, πτώματα άταφα τα οποία οι Έλληνες δεν είχαν στο τέλος μέρος να τα θάψουν, πένθος, ερημιά και εγκατάλειψη ήταν διάχυτα παντού. Το τελευταίο προπύργιο της Αττικής, αλλά και ολόκληρης της Στερεάς Ελλάδας, είχε πέσει.

Ο Ιμπραήμ κυριαρχούσε στην Πελοπόννησο, της οποίας τα χωριά άρχισαν να υποτάσσονται το ένα μετά το άλλο. Στο προσκύνημα αυτό των χωριών του Μωρηά, αποφασιστικό ρόλο έπαιξε ο Έλληνας οπλαρχηγός Νενέκος. Ευτυχώς όμως ορθώθηκε και αντιστάθηκε ο Κολοκοτρώνης που έδωσε μάλιστα το σύνθημα, *«Φωτιά και τσεκούρι στους προσκυνημένους»*. Έτσι με αγώνες και θυσίες σώθηκε και πάλι ο Μωρηάς.

Πολλά έχουν γραφτεί από Έλληνες και ξένους ιστορικούς για την εποποιΐα της Ακρόπολης. Από τα σπουδαιότερα θέματα που σχολιάσθηκαν, ήταν το αν μπορούσε να κρατήσει ακόμα το Φρούριο, καθώς και η στάση των οπλαρχηγών και του Φαβιέρου. Παρ' όλο που η τροφή τις τελευταίες μέρες είχε περιοριστεί μόνο σε βρασμένο στάρι και το νερό ήταν ελάχιστο, φαίνεται ότι το φρούριο μπορούσε να κρατήσει μερικές μέρες ακόμα.[258] Το κακό ήταν ότι ποτέ δεν έγινε απογραφή των τροφίμων, για να υπάρχει σαφής εικόνα των δυνατοτήτων τροφοδοσίας. Ορισμένοι οπλαρχηγοί που είχαν από την αρχή κλειστεί στο Φρούριο, όπως Μαμούρης κ.ά. είχαν κρύψει αρκετά τρόφιμα με τα οποία κερδοσκοπούσαν αργότερα, ιδιαίτερα σε βάρος των στρατιωτών του Λέκκα και Κριεζώτη, που μπήκαν αργότερα και χωρίς εφόδια, όπως και σε βάρος των τακτικών του Φαβιέρου.

Μετά την παράδοση του φρουρίου οι Κριεζώτης, Ευμορφόπουλος και Λέκκας δημοσιεύσανε μια προκήρυξη, κατηγορώντας ανοιχτά το

---

258. *«Η πείνα ήρχιζε να στενοχωρεί τους πολιορκουμένους οίτινες, αφού κατέφαγον πάντα τα κατοικίδια ζώα, ήρχιζαν να τουφεκίζουν και να φονεύουν τα άνωθεν της Ακροπόλεως διερχόμενα όρνεα άτινα είχον κατακαλύψει το πεδίον του Φαλήρου όπου τα πτώματα των φονευθέντων της 24ης Απριλίου αλλ' ουδείς ηδύνατο να φάγη ένεκα της βαρυτάτης οσμής του κρέατός των...»*. Γεωργ. Ασπρέα: Η μεγάλη πολιορκία της Ακροπόλεως Αθηνών, Αθήναις 1904, σελ. 26.

Φαβιέρο ότι «*έσπειρε το πνεύμα της ανταρσίας ανάμεσα στους στρατιώτες τους*». Στον Πόρο ο λαός «*ήθελε να τον λιθοβολήσει*». Και η Κυβέρνηση για να τον προστατέψει, αναγκάστηκε να τον βάλει σε περιορισμό.

Την ίδια εποχή, ο Λέκκας ζήτησε από την Κυβέρνηση να διατάξει το Μαμούρη να επιστρέψει σ' αυτόν τα αρπαγέντα (από τον ίδιο και τον Γκούρα) εφόδια και ζωοτροφές, κατά το 1823 και το 1826[259] και οι οπλαρχηγοί της φρουράς της Ακρόπολης ζήτησαν τους μισθούς των στρατιωτών τους.[260]

Χαρακτηριστικό δείγμα της συμπεριφοράς του Μαμούρη ήταν και η έγγραφη απάντησή του στην Κυβέρνηση, που τον καλούσε να πληρώσει τους μισθούς των στρατιωτών, μετά από σχετική αναφορά των οπλαρχηγών. Απαντά λοιπόν ο Μαμούρης από τη Ναύπακτο στις 6.7.1827 ότι δεν πληρώνει τίποτα και να τα πληρώσει το Έθνος! περί δε των χρημάτων που κληρονόμησε από τον Γκούρα και τα οποία προορίζονταν για έξοδα και μισθούς των στρατιωτών, ούτε κουβέντα![261]

Το ίδιο αναπάντητη, μένει η απαίτηση του Μήτρου Λέκκα για τα αρπαγέντα από τον Μαμούρη παρά τη διαταγή της Κυβέρνησης στις 7 Ιουνίου.[262]

Η αναλγησία όμως, του Μαμούρη ολοκληρώνεται με τη στάση του απέναντι σε μια χήρα Μενιδιάτισσα, της οποίας ο άνδρας σκοτώθηκε στην πολιορκία και του οποίου τα όπλα κατακρατούσε ο Μαμούρης. Παραθέτουμε ολόκληρη την αναφορά της χήρας στην Κυβέρνηση.

Προς την Γ' Αντικυβερνητικήν Επιτροπήν

Τον παρελθόντα Ιούλιον απέρασεν ο Στρατηγός Μαμούρης από το χωρίον Μενίδι και ακολούθησεν ο μακαρίτης άνδρας μου Μήτρος Μ.Δαμάσκος υπό την οδηγίαν... όστις εκλείσθη μετ' αυτού εις την Ακρόπολιν των Αθηνών και μετά παρέλευσιν ενός μηνός εσκοτώθη. Λοιπόν τα άρματα του μακαρίτου ανδρός μου και χρήματά του περίπου γρ. 450, εκληρονόμησε ο ρηθείς Μαμούρης διότι εβγαίνων την πρώτην φοράν εκ της Ακροπόλεως κατ' εκείνας τας ημέρας αντάμωσα εις Σαλαμίνα και εγνώρισον παρ' αυτώ τ' άρματα του μακαρίτου ανδρός μου, τα οποία εκρατούσε ο ψυχογιός του ρηθέντος Μαμούρη, τον παρακάλεσα να με τα δώσει μη απαρ... εις αυτόν ό-

---

259. Γ. Α. Κ. Υπ. Πολέμου, φ. 197. ΑΠ. Β΄ 62.

Βλ. και Πρακτικά Α΄ συμποσίου...» όπ. π. Δ.Γιώτα: «*Οι Μενιδιάτες Λεκκαίοι...*» σελ. 217.

260. Γ. Α. Κ., Βλαχογιάννη,Α΄, φ. 193, και
Γ. Α. Κ., φ. 197, Υπ. Πολέμου.

261. Γ. Α. Κ., φ. 198, Υπ. Πολέμου.
Γ. Α. Κ., φ. 199, Υπ. Πολέμου.

στις μ' απεκρίθη ότι επί του παρόντος να έχω υπομονήν επειδή και δεν κάμει να μείνει ο ρηθείς ψυχογιός του άσπλος, περί δε τα χρήματα ότι είχε μόνον πέντε τάλαρα και τρεις ριπιέδες από τα οποία μοι έδωκεν μόνον γρ. είκοσι, τα δε λοιπά μέλλει να μοι τα δώσει.

Ήδη δε παρ' ελπίδα τον αντάμωσα πάλιν ενταύθα, κατακρατών το δίκαιόν μου μέχρι σήμερον, χωρίς να στοχασθεί ότι είμαι πτωχή γυναίκα περιφερομένη ένθεν κακείθεν με το βρέφος του μακαρίτου ανδρός μου εις τας αγκάλας, τρομάζουσα να το αναθρέψω. Τον παρακάλεσα πολλάκις να με λυπηθεί και να μ' αποδώσει το δίκαιόν μου και με στέλλει να υπάγω εις Κούλουρη και εκεί θέλει μοι τα πληρώσει.

Σ. Κυβέρνηση παρακαλώ θερμώς να λάβει σπλάγχνος (;) ούσα μήτηρ των ορφανών και αδυνάτων και να συγκαταθέσει να υποχρεώσει τον ρηθέντα Μαμούρην να μ' αποδώσει το κατακρατούν μοι δίκαιον, όπως δυνηθώ να εξοικονομήσω τας ανάγκας μου, επειδή και έφτασα εις το ανοικονόμητον και κινδυνεύω να χάσω και αυτήν μου την ύπαρξιν. Εύελπις εις την μικρήν ταύτην αίτησίν μου αφιερώνομαι εις την δικαίαν και Σ. απόφασήν της μένουσα δε με σέβας βαθύτατον.

Εν Πόρω τη 2 Ιουνίου 1827

Η ευπειθής πολίτης
Μαρία του ποτε Μήτρου[263]

Το γράμμα αυτό μας δίνει ενδιαφέρουσες πληροφορίες και επαληθεύει την αναφερομένη στρατολογία Μενιδιατών από το Μαμούρη, που μαζί με τους άλλους κλείστηκαν στην Ακρόπολη. Τους στρατολογημένους αυτούς Μενιδιάτες ακολούθησαν και οι οικογένειές τους, συμμεριζόμενες τις δοκιμασίες της πολιορκίας. Μέσα σ' αυτές τις οικογένειες διαπιστώνεται ότι υπήρχαν και μερικοί Λεκκαίοι, μεταξύ δε αυτών η μάνα του Μήτρου Λέκκα και ο αδελφός του, μοναχός Παΐσιος. Και η μεν μάνα του Λέκκα πέθανε από τα τραύματά της και τις κακουχίες όπως προαναφέραμε, ο δε Παΐσιος αναφέρεται στον κατάλογο των πεσόντων υπέρ Πατρίδος που δημοσιεύει ο Δ. Σουρμελής, ως Παΐσιος Λέκκας,[264] ενώ ο Χρ. Α. Στασινόπουλος σημειώνει: «*Λέκκας Παΐσιος*: Αγωνιστής από το Μενίδι αδελφός των Λεκκαίων, Δημητρίου κ.λπ. Ήταν καλόγερος. Επολέμησε κατά των Τούρκων και σκοτώθηκε το 1826 όταν ο Κιουταχής πολιορκούσε την Ακρόπολην».[265] Πιθανόν ο

262. Γ. Α. Κ., φ. 197, Υπ. Πολέμου ΑΠ Β 62 και 63.
263. Γ. Α. Κ., φ. 197, Υπ. Πολέμου.
264. Δ. Σουρμελή: Ιστορία των Αθηνών, όπ. π. σελ. 315.

Παΐσιος να σκοτώθηκε πάνω στην Ακρόπολη, ή κατά την κατάληψη της Αθήνας από τους Τούρκους. Δυστυχώς, δεν υπάρχουν άλλα στοιχεία. Οι σημερινοί απόγονοι των Λεκκαίων το μόνο που γνωρίζουν, είναι ότι ο Παΐσιος ήταν πράγματι αδελφός του Μήτρου Λέκκα και σκοτώθηκε στις μάχες εναντίον του Κιουταχή.[266] Στη μάχη του Ανάλατου, έλαβε μέρος και ο γυιος του Αναστάση Λέκκα, Αθανάσιος (ο πατέρας του είχε σκοτωθεί όπως είναι γνωστό στη μάχη του Χαλανδρίου). Αναφέρει σχετικά ο Δ.Σουρμελής: « *Έπεσον δε εις το πεδίον τούτο (Ανάλατο) Έλληνες υπέρ τους 800. Μεταξύ των οποίων είναι... εξωγρήθησαν και τινες εν οις ήσαν ... και ο νυν Υπομοίραρχος Αθανάσιος Λέκκας, ανεψιός των γενναίων αδελφών Λέκκα, όστις παθών πολλά εις την αιχμαλωσίαν του, μετά πέντε έτη απηλευθερώθη».*[267]

Στη μάχη της Αττικής (1826 - 1827) έλαβαν μέρος, όπως προαναφέραμε και πολλοί άλλοι Μενιδιάτες. Στον κατάλογο του Δ. Σουρμελή που αναφέρονται οι πεσόντες κατά την πολιορκία του Κιουταχή μεταξύ άλλων σημειώνονται οι Μενιδιάτες: Αθαν. Μενιδιάτης, Δ. Μαρίνης (πιθανόν Μενιδιάτης), Δημ. Μενιδιάτης (πιθανώς ο Μήτρο Δαμάσκος, στον οποίο αναφέρεται το γράμμα της χήρας του, η οποία ζητούσε τα όπλα του), Ι. Λαζάρου, Ι. Μενιδιάτης και άλλοι. Στο ημερολόγιο του Ν. Καρώρη αναφέρεται και κάποιος Μήτρος Κατάρας, Μενιδιάτης, ο οποίος κατά τη διάρκεια της πολιορκίας αυτομόλησε στους Τούρκους.[268]

Από τα αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με τους αγωνιστές που παραθέτουμε, αποδεικνύεται, ότι στη μάχη του Ανάλατου πολέμησαν και οι Μενιδιάτες: Σταμάτης Μπερτσέκος, Αντώνης Γκρίτσης μπουλουξής, Μήτρο - Κιούσης Μπουλουξής, Μήτρος Αν. Μαρίνης, Κων/νος Σταματίου ή Καπετάνιος, Αναστάσιος Σταματίου ή Καπετάνιος και Μήτρο Στριφτός, οι οποίοι ακολουθούσαν το στρατηγό Μακρυγιάννη ή το Βάσο Μαυροβουνιώτη (όπως προκύπτει από τα έγγραφα).

Στους παρακάτω που έτρεξαν στο προσκλητήριο της Πατρίδας, θα πρέπει να προσθέσουμε αρκετούς άλλους Μενιδιάτες των οποίων δεν διαθέτουμε σήμερα αποδεικτικά στοιχεία για τη συμμετοχή τους ή όπου υπάρχουν είναι ασαφή και τέλος ορισμένα τουλάχιστον, από τα παλικάρια του Μήτρου Λέκκα.

---

265. Χρ. Α. Στασινόπουλου: Λεξικό της Ελληνικής Επαναστάσεως του 1821, τόμ. Γ΄.

266. Πληροφορία από δικηγόρο Θ. Λέκκα.

267. Δ. Σουρμελή: Ιστορία των Αθηνών, όπ. π. σελ. 218 - 219.

268. Ν. Καρώρη: Ημεραλόγιο, όπ. π., σελ. 216 (19 Ιανουαρίου).

011

ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ

Το σκοτάδι της σκλαβιάς, βαρύ πλάκωσε και πάλι στην Αττική. Ένα σχέδιο εγγράφου αγνώστου συντάκτη, περιγράφει χαρακτηριστικά την κατάσταση:

«Εκ Μεθάνων τη 15 Ιουνίου 1827

Ο Κιουταχής ευρίσκεται εις τα Πατήσια. Δώδεκα χιλιάδες Τούρκοι, Αλβανοί ή Γκέκηδες διατρίβουν ως επί το πλείστον εις την πόλιν, ή στρατοπεδεύουν εις τας ελαίας, χωρίς να απερνούν τα όρη της Αττικής.

Εις την Ακρόπολιν ευρίσκονται τριακόσιοι Γκέκηδες όπου ολίγοι εργάζονται, παντελώς... Σέγιον.

Ο Φαληρεύς φυλάττεται από τους Αλβανούς, όλον το πυροβολικόν, το οποίον επήραν από τους Έλληνες, είναι εις τα Πατήσια, οι ζωοτροφίαι έρχονται εις τον εχθρόν από την Εύριππον και από τας σπαρθήσας πεδιάδας.

Οι χωρικοί είναι απείρακτοι και υπάγουν ελευθέρως εις την αγοράν.

Εκατόν περίπου εκ των ατάκτων στρατιωτών της φρουράς επήγαν να δουλεύσουν υπό τον Ρεσίτ Πασάν.

Ευρίσκονται ακόμη πλησίον εις τον Πασάν 20 αιχμάλωτοι τακτικοί. Θέλω ωφεληθή από την πρώτην ευκαιρίαν δια να τους αλλάξω και ελπίζω η Κυβέρνηση θέλει με δώσει 20 εκ των αιχμαλώτων Τούρκων, των εις την εξουσίαν της.

Ανυπόγραφο».[269]

Ο Κιουταχής αφού εγκατέστησε φρουρά στην Ακρόπολη και στα οχυρά σημεία του Πειραιά, αναχώρησε για την Θήβα και στη συνέχεια στα τέλη Αυγούστου μέσω Ιωαννίνων έφθασε στην Αλβανία για να καταστείλει τις εκεί ταραχές.

Υποταγμένοι παρέμειναν οι χωρικοί στην Αττική, όσοι βέβαια δεν είχαν φύγει από το φόβο των Τούρκων, φαινομενικά τουλάχιστον και οι Μενιδιάτες και Χασιώτες υποταγμένοι και πικραμένοι από την ολοκληρωτική εγκατάλειψή τους στο έλεος των Τούρκων.

---

269. Γ. Α. Κ.,Αρχ. Βλαχογιάννη, Υπ. Πολέμου, φ. 36, αριθ. εγγρ. 58.

Όμως, όπως τον καιρό που ζούσε ο Καραϊσκάκης, οι χωρικοί αυτοί είχαν συνεχή επαφή με το Ελληνικό στρατόπεδο μεταφέροντες πολύτιμες πληροφορίες για τον εχθρό, που μέρος των στρατευμάτων του είχε στρατοπεδεύσει στο Μενίδι, (και είναι γεγονός ότι ο Καραϊσκάκης είχε δώσει αυστηρές εντολές να μην πειραχθούν οι χωρικοί). Έτσι και μετά την παράδοση της Ακρόπολης, η επαφή αυτή συνεχίσθηκε. Στην προκειμένη περίπτωση, μοναδική ελπίδα των χωρικών των δύο χωριών, ήταν ο πολέμαρχός τους Μήτρο Λέκκας και αυτό που επεδίωκαν ήταν η απελευθέρωση και η απομάκρυνση των Τούρκων από την Αττική.

Το γεγονός αυτό, διαπιστώνεται από την υπάρχουσα αλληλογραφία και η σημασία του είναι αναμφισβήτητη, αν σκεφθούμε ότι και παρά την αποχώρηση όλων των Ελληνικών στρατευμάτων από την Αττική και την παράδοση της Ακρόπολης, οπότε κάθε ελπίδα είχε χαθεί για απελευθέρωση των κατοίκων της Αττικής, εν τούτοις αυτοί στήριζαν ελπίδες στο Μήτρο Λέκκα.

Παρατηρείται επίσης εδώ, ότι οι χωρικοί αυτοί, είχαν βαθειά στην ψυχή τους ένα ασίγαστο πάθος για την απελευθέρωση της Ακρόπολης. Από το 1821 - 22 ακόμα, το πάθος αυτό, είχε πληρωθεί με ποταμούς αίματος και θυσιών. Η απόκτηση του Κάστρου και ο έλεγχός του, τους είχε φέρει σε αντίθεση ακόμα και με τον Δημήτριο Υψηλάντη, με τη φατρία των προκρίτων της Αθήνας και αργότερα με τον Γκούρα. Οι κάτοικοι των χωριών με αγανάκτηση θυμούνταν αργότερα τα γεγονότα που τους οδήγησαν στην αναπόφευκτη υποταγή. Τα παρατιθέμενα έγγραφα είναι εξαιρετικά εύγλωττα:

Γενναιότατε καπετάν Μήτρο συμπατριώτη μας

και μετά τον ασπασμόν μας, πρώτον ερωτούμεν δια την αγαθήν σας υγείαν την οποίαν να σου χαρίσει ο άγιος Θεός εν παντί υγιεί και πανευδαίμονα, και δεύτερον να σου φανερώσωμεν ότι και ημείς καλώς υγειαίνομεν έως ώρας χάρητι θεία. Θαυμάζομεν εις την τόσην...σμονησίαν όπου έλαβες δια τ' εμάς, ημείς είμεθα εκείνοι οι οποίοι υποφέραμεν τόσα βάσανα από τους βλάχους, οι οποίοι μας εγύμνωσαν κατά τον καιρόν του Γκούρα, και τον καιρόν του Βάσιου, οπού επούλησαν τα άλογά μας, τα μουλάρια μας τα βόδια μας και άλλα μας κτήνη εις τας αγοράς. Ηκούσαμεν τον ερχομόν του Κιουταχή εις Λιβαδειά και Θήβα, κάθε πτωχός είχε το αλώνι του ήθελεν δια να σηκώσει από δύο ή πέντε κοιλά γέννημα, να φέρει εις την Σαλαμίνα για να



Φωτογραφία εγγράφου. Επιστολή προς Λ. Λέκκα

εξηκονομηθεί τουλάχιστον ένα μήνα το ζώον του, του το έπαιρναν οι λιάπηδες. Κάθε πτωχός, ήθελεν δια να σηκώσει τα ρούχα του να τα πάγει εις την Σαλαμίνα, έβγαιναν εμπρός οι λιάπηδες και τους εγύμνωναν τους άφηναν το κορμί γυμνόν, καθώς άφησαν και τον Παναγιώτην Λιάκο, Αναγνώστην Καλογριάνην και άλλους. Λοιπόν το Έθνος μας οργίσθη – διατί επροσκυνήσαμεν εις τον Κιουταχή, και εξ αιτίας μας έγιναν όσα έγιναν. Ο Θεός ας το ειδή, δια ποίαν αιτίαν προσκυνήσαμεν, καθώς και το Έθνος καλώς το γνωρίζει, διατί αιτία. Αδελφέ και πατριώτη μας, τα όσα έγιναν έως τώρα, έγιναν ή από εσάς ή από εμάς, το λοιπόν εάν αγαπάς και ημάς και την Πατρίδα, να προφθάσεις με τους πατριώτας μας χωρίς αναβολή καιρού και χωρίς πρόφασιν, να μας ξελευθερώσεις και ημείς μετ' εσάς είμασθεν αρκετοί δια να προκάρομεν το Κάστρο, καθώς και άλλην φοράν το επροκάραμεν και το επήραμεν. Άλλα ασκέρια, βλάχους και λιάπηδες δεν θέλομεν, διατί εάν έλθης με αυτούς θα σου βάλομεν τουφέκι, παρά εάν θέλεις να έλθης, να έλθης με τους πατριώτες μας και ημείς κάμνομεν καλά ταύτα και μένομεν εις την απόκρησίν σου.

εκ του χωρίου Μενίδι
1827 τη 20 Σεπτεμβρίου

Οι πατριώτες σου Χασιώτες
Παναγιώτης Λιάκος
Νικόλαος Τσουκλίδης
και λοιποί»[270]

Και η αναφορά του Μήτρο Λέκκα στο Βουλευτικό Σώμα:

«Προς το Σεβ. Βουλευτικόν Σώμα

Ετοιμαζόμενος να ακολουθήσω εις την εκστρατείαν της Κρήτης με 600 στρατιώτας υπό την οδηγίαν μου, έρχεται άνθρωπος απεσταλμένος επί τούτου από τους συμπατριώτας μου Αθηναίους, τους ευρισκομένους υπό τον Κεταγέν φέροντάς μοι γράμματα προσκλητικά διά να απεράσω εκεί να συνεννωθώ μετ' αυτών και να συναγωνισθώμεν εκ νέου δια την ελευθερίαν των κλεινών Αθηνών, βεβαιώνοντάς με και διά στόματος, την μεγάλην των

---

270. Πρακτικά Α΄ συμποσίου Ιστορίας - Λαογραφίας...» όπ. π.Δ. Γιώτα: «*Οι Μενιδιάτες Λεκκαίοι...*» σελ. 217 - 8.

Φωτοτυπία από πρωτότυπο που βρίσκεται στο αρχείο του δικηγόρου Δ. Λέκκα (απογόνου του Μήτρο Λέκκα).

επιθυμίαν και αμετάτρεπτον απόφασίν των και τα αίτια τους επαρακίνησαν να υποκύψωσιν εις τον οθωμανικόν ζυγόν πάλιν ως μετριώτερον του Γκούρα και περί αυτόν, καθώς είναι τοις πάσι γνωστόν.

Το αξιόπιστον των υποκειμένων μ' επαρακίνησε να αναιρέσω την προς τους Κρήτας υπόσχεσίν μου, να καταφρονέσω τα ταξίματά των και να επιστρέψω τα συμφωνητικά γράμματα και να σκεφθώ μετά των εδώ ευρισκομένων Αθηναίων, δι' όσα μοι προβάλλονται παρά των εκεί και περί όσων ανήκουσιν εις εν τοιούτον τακτικόν κίνημα και ομοφωνήσαμεν.

Και επειδή οι εκεί ευρισκόμενοι εις τα άρματα είναι υπέρ τους 1500, η ολιγότης των Τούρκων και η δειλία εις την οποίαν ευρίσκονται, τους αποκατασταίνει πλέον αδυνάτους, ώστε η πόλις θέλει μείνει ακόπως εις την εξουσίαν μας, αν κινηθώμεν, και η μόνη μας φροντίς θέλει είναι περί του Φρουρίου.

Είμαι πεπεισμένος ότι θέλουν ανατρέξει προθύμως, όταν το κίνημα γίνη κατά την αίτησίν των και ημπορούν να θυσιάσουν το κατά δύναμιν, ως και πρότερον ζητούσιν εμέ· μόνον με τους στρατιώτας μου, επειδή εις την παρούσαν ευκαιρίαν είναι αρκετώτατοι.

Λαμβάνω λοιπόν την τόλμην να προβάλλω εις το Σεβ. Βουλευτικόν Σώμα περί του επωφελούς τούτου κινήματος, το οποίον ούτε μεγάλων εξόδων έχει χρείαν κατά το παρόν, ούτε στρατευμάτων πολλών, οι στρατιώται μου είναι ικανοί, τους οποίους ξεκινώ ευκόλως και με ολίγα χρήματα· όταν λοιπόν μου δοθώσιν γρ. είκοσι χιλ. στάρι κλ 1000 και τα αναγκαία πολεμοφόδια και ολίγα πλοιάρια δια την μετακόμισιν, αυτή και μόνη ελπίζω να χρειασθεί η συνδρομή, ότι η προμηνυο(μένη) αφθονία του καρπού των δένδρων θέλει χορηγήσει τα μέσα και δια αποκλεισμόν του Φρουρίου διά μισθούς και ό,τι άλλο έξοχον τύχη.

Ως το χρέος μου λοιπόν, αναφέρομαι εις το Σεβ. αυτό Σώμα και παρακαλώ αν εγκρίνετε το επιχείρημα τούτο, να ενεργηθεί όσον τάχιστα, δια να μη χάσωμεν την αρμοδίαν ταύτην περίστασιν, και ας βεβαιωθή ότι δεν θέλω λείψει να ακολουθήσω το χρέος μου εντίμως, να απαντήσω κάθε κατάχρησιν και ευχαρίστως να κάμω κάθε δυνατήν μοι θυσίαν δια την αγάπην του έθνους μου και της γενικής και μερικής μου Πατρίδος. Περικλείω λοιπόν και αντίγραφα των γραμμάτων προς πληροφορίαν της, παρακαλώντας να με διατάξει τι πρέπει να ακολουθήσω και με βαθύτατον σέβας μένω.

Τη 22 Σεπτεμβρίου 1827 Αίγινα
Ο Πατριώτης
Δημήτριος Λέκκας»[271]

---

271. Γ. Α. Κ., Κ. 47. Εις Αθηναϊκόν Αρχείον, Κ. Διαμάντη όπ. π. σελ. 43ο.

Η γενική όμως κατάσταση στην Ελλάδα, εμφανίζεται σχεδόν απελπιστική. Ο στρατός λιμοκτονούσε, τα ταμεία ήταν άδεια, ο Ιμπραήμ αλώνιζε την Πελοπόννησο και ο Κιουταχής είχε καταστείλει κάθε έννοια αντίστασης σ' ολόκληρη τη Στερεά Ελλάδα.

Όμως σ' αυτή την κρίσιμη καμπή του αγώνα, φούντωσε το φιλελληνικό πνεύμα στην Ευρώπη και οι Κυβερνήσεις των λαών αυτών δεν έμειναν αδιάφορες.

Έτσι στις 8 Οκτωβρίου του 1827 οι στόλοι της Αγγλίας, Ρωσίας και Γαλλίας ενωμένοι ναυμάχησαν και κατέστρεψαν τον Τουρκοαιγυπτιακό στόλο στο λιμάνι του Ναυαρίνου.

Στις 7 Ιανουαρίου του 1828, αποβιβάστηκε στο Ναύπλιο, ο εκλεγμένος από την Εθνική Συνέλευση στις αρχές Απριλίου του 1827, πρώτος Κυβερνήτης της Ελλάδος Ιωάν. Καποδίστριας και στις 9 Ιανουαρίου εγκαταστάθηκε στην Αίγινα, αρχίζοντας το έργο του.

Ο παροπλισμένος από καιρό Δημ. Υψηλάντης, διορίστηκε αρχηγός των στρατευμάτων της Ανατολικής Ελλάδας και εγκατέστησε το στρατηγείο του στα Μέγαρα - Ελευσίνα, όπου ανασυγκρότησε το στράτευμα σε χιλιαρχίες, προκειμένου να αρχίσουν οι εναντίον των Τούρκων επιχειρήσεις στη Στερεά Ελλάδα. Αμέσως, άρχισαν οι αναγνωριστικές επιχειρήσεις.

Η «Γενική εφημερίδα» της εποχής, μας ενημερώνει για τα γεγονότα: «*Από σημερινόν γράμμα εκ Σαλαμίνος ιδιαιτέρου, μανθάνομεν ότι χθες, εν στρατιωτικόν σώμα από το εν Ελευσίνι ημέτερον στρατόπεδον, επροχώρησεν εις το χωρίον Μενίδι, το οποίον εφυλάττετο από 600 Τούρκους.*

Άμα εννόησαν οι εχθροί την έφοδον των ημετέρων, εξήλθον του χωρίου εις αντίκρουσιν των ημετέρων. Συνεκροτήθη μάχη, κατ' αρχάς υπερίσχυσαν οι Τούρκοι δια την υπεροχήν του αριθμού, δεν ήργησαν όμως οι ημέτεροι να νικήσουν και να τρέψουν εις αισχράν φυγήν τους εχθρούς, και εφόνευσαν πολλούς εξ αυτών διώκοντές τους πολλήν ώραν και εξώγρησαν και ένα. Εκ δε των ημετέρων, επληγώθησαν μόνο έξ. Επήραν δε από τους εχθρούς πολλούς βόας και πρόβατα.

Από το αυτό γράμμα πληροφορούμεθα ότι οι εν τη Αττική ευρισκόμενοι εχθροί είναι πολλά εγκαταλελειμένοι».[272]

Εκεί, στην Ελευσίνα, μεταξύ άλλων οπλαρχηγών, βρέθηκε και ο Μενιδιάτης Μήτρο Λέκκας, ο οποίος «*προσεκολλήθη εις τον διορισθέντα παρά του Εξοχωτάτου Κυβερνήτου Στρατάρχην της Ανατολικής Ελλάδας (Δ. Υψηλάντη), παρά του οποίου έλαβε διαταγάς να απέλθει κατά πρώ-*

272. Γεν. Εφημερίς τόμος 3ος, Μάρτιος 17 του 1828.

τον ησύχως εις τα υποταγμένα χωρία των Αθηνών, και να αναγγείλει εις τους κατοίκους, με τας ανηκούσας νουθεσίας, την αίσιον παρουσίαν του καιρού, καθ' όν έπρεπε και αυτοί να μη μείνωσι πλέον εκτεθειμένοι εις την διάκρισιν του εχθρού, αλλά να είναι εγρηγορότες...»[273]

Μαζί με το Μήτρο Λέκκα ήταν και ο Αθηναίος οπλαρχηγός Νικόλαος Δανίλης. Πράγματι το έδαφος ήταν πρόσφορο μετά την αλληλογραφία του Λέκκα με τους Μενιδιάτες και τους Χασιώτες και σύμφωνα με το συντάκτη της *«Γεν. Εφημερίδος»* ο Λέκκας *«επέτυχε τον σκοπόν της αποστολής του και επέστρεφε μετά της συνοδείας του εις Ελευσίνα...»*. Δυστυχώς, όμως, πληροφορημένοι οι Τούρκοι για τα γεγονότα, είχαν στήσει ενέδρα στο Μήτρο Λέκκα. Οι εχθροί ήταν πολλαπλάσιοι, οι Έλληνες βρέθηκαν περικυκλωμένοι και αμυνόμενοι κλείστηκαν σε ένα μικρό σπιτάκι που βρισκόταν στην περιοχή. Μάταιη η αντίσταση. Οι Τούρκοι ζήτησαν την παράδοσή τους, δίνοντας τις απαραίτητες εγγυήσεις *«έλαβεν απ' αυτούς τα ιερώτερα πιστά, και επομένως εφέρθη εις Εύριπον προς τον Ομέρ πασάν, όπου έλαβε το οποίον εξεθέσαμεν μαρτυρικόν τέλος...»* αναφέρει ο συντάκτης της Γεν. Εφημερίδας.

Το Μήτρο Λέκκα και τον Νικ. Δανίλη, αφού τους μετέφεραν στον Εύριπο (Χαλκίδα), με διαταγή του Ομέρ Πασά, τον μεν Λέκα έγδαραν ζωντανό και τον κρέμασαν σε τσιγκέλια, το δε Νικ. Δανίλη, τον παλούκωσαν!

Έτσι χάθηκε ο Μήτρο Λέκκας, ο πρώτος καπετάνιος της Αττικής, ο τελευταίος πολέμαρχος του Μενιδίου και ο μόνος που μπορούσε να εμπνεύσει εμπιστοσύνη και να ξεσηκώσει τους συμπατριώτες του. Ο τραγικός του θάνατος σφράγισε το τέλος μιας φωτεινής φυσιογνωμίας που όργωσε τα πεδία των μαχών, πληγώθηκε πέντε φορές σε ισάριθμες μάχες, προβιβάστηκε στο βαθμό του αντιστρατήγου για την αξιοσύνη του και όχι χαριστικά (όπως συνηθίζονταν), έμεινε έξω από φατρίες, πολέμησε τους Τούρκους μέχρι το τέλος, περιφρόνησε τα ταξίματά τους (ακόμα και τη στιγμή που η άρνησή του είχε τίμημα τη ζωή του) και πέθανε μάρτυρας της Πατρίδας του στα τριάντα δύο του χρόνια.

---

273. Γεν. Εφημερίς της Ελλάδος, έτος 1828, σελ. 200 (απόσπασμα νεκρολογίας Λεκκαίων). Η διαταγή αυτή προς το Μήτρο Λέκκα εντάσσεται μέσα στο ευρύτερο σχέδιο του Καποδίστρια για ισχυρή στρατιωτική παρουσία των Ελλήνων στη Στερεά Ελλάδα (Στρατόπεδο Ελευσίνας κ.λπ.). *«... δια να ενισχυθούν οι εκ μέρους της Ελλάδος αξιώσεις να συμπεριληφθή η Στερεά εις τα όρια της χώρας που θ' ανεγνωρίζοντο δια της τελικής συνθήκης»* Δ. Κόκκινου: Η Ελληνική Επανάστασις, όπ. π., τόμ. ΙΙ, σελ. 445.



Τα τσιγγέλια.

Οι ελπίδες χάθηκαν για μια ακόμα φορά για τους κατοίκους της Αττικής και οι Τούρκοι ενίσχυσαν τη στρατιωτική τους δύναμη, που ήταν στρατοπεδευμένη στο Μενίδι.

Ήταν αποφασισμένοι να κρατήσουν την Αττική. Κατά τα μέσα του 1828 η κατάσταση κατά το στρατηγό Ν. Κασομούλη εμφανίζεται ως εξής: «... *έως 10.000 τακτικόν Οθωμανικόν στράτευμα ευρίσκετο εις Εύβοιαν, Αττικήν και Βοιωτίαν τότε και 2.000 ή 3.000 το πολύ ελαφρόν, Αλβανοί. Από άνωθεν 4.500 ήσαν στρατοπεδευμένοι εις το Μενίδι με το ιππικόν και έως 1.000 (πεζοί) εις Αθήνας, οι δε λοιποί εις τα λοιπά μέρη και θέσεις.*

Συνελθόντες οι χιλίαρχοι και πεντακοσίαρχοι (μαζί και) με τα μέλη του Στρατοδικείου, ο Βάσος επρότεινε: 2 χιλιαρχίαι να καταλάβουν τους Μύλους έξωθεν των Αθηνών· 2 εις το Τζιατάλ Δερβέν (Άγ. Μερκούριον), στενόν μεταξύ Χαλκίδος και Αθήνας, αι δε λοιπαί να πολιορκήσουν το Μενίδι. Το Στρατηγείον να διαμείνει εις τα Χάσια (Χασιά)...»[274]

Δυστυχώς όμως όλα αυτά έμειναν ανεφάρμοστα, γιατί έλειπε ο Καραϊσκάκης, που θα μπορούσε να κάνει πράξη τα στρατηγικά σχέδια και να διώξει τους Τούρκους. Ο Κυβερνήτης Καποδίστριας διόρισε τον εντελώς ανίδεο στα στρατιωτικά αδελφό του Αυγουστίνο τοποτηρητή του, στις 23 Ιανουαρίου 1829.

Την Άνοιξη του 1829 έφτασε στην Αττική, ο Βάσος Μαυροβουνιώτης μετά τη νικηφόρο μάχη που έδωσε με τους Τούρκους στο Μαρτίνο, στις 30 Ιανουαρίου.

---

274. Νικ. Κασομούλη: Απομνημονεύματα της Επαναστάσεως των Ελλήνων 1821 - 1833,τόμ. Γ΄, σελ. 96.

ΜΑΧΗ ΑΓ. ΙΩΑΝΝΗ ΧΑΣΙΑΣ, ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΜΕΝΙΔΙΟΥ

Στις 18 Μαΐου 1829 ο Βάσος Μαυροβουνιώτης στρατοπέδευσε στον Αγ. Ιωάννη της Χασιάς, ελέγχοντας την προς Βοιωτία διάβαση. Την επόμενη μέρα, κατευθύνθηκε με τριακόσιους πεζούς και λίγους ιππείς προς την πεδιάδα του Μενιδίου για βολιδοσκόπηση του εχθρού, ο οποίος εξακολουθούσε να διατηρεί ισχυρή δύναμη στο χωριό. Επακολούθησε μικροσυσμπλοκή με μικρές απώλειες και από τις δύο πλευρές και οι αντίπαλοι στη συνέχεια αποσύρθηκαν στα στρατόπεδά τους, χωρίς να εμπλακούν σε μάχη οι ενισχύσεις τους, που εν τω μεταξύ είχαν σπεύσει.

Την 27η όμως Μαΐου, ο αρχηγός των Τουρκικών δυνάμεων της Αθήνας Σουλιχτάρ Μπέης, μαζί με τον αρχηγό του Τουρκικού τακτικού στρατού, κινήθηκαν εναντίον του Βάσου με πυροβολικό και ιππικό και συνολική δύναμη 8.000 ανδρών.

Στα κοντινά στον Άγ. Ιωάννη υψώματα, όλη τη νύχτα της 27ης προς 28η Μαΐου, οι Έλληνες οργάνωναν την οχύρωσή τους, μετά την πληροφορία ότι οι Τούρκοι προετοιμάζονται για επίθεση.

Το σύνολο της Ελληνικής δύναμης έφτανε τους 2.400 στρατιώτες κι ανάμεσά τους οι Ιωάν. Κλίμακας, Τριαντ. Τζουράς και ο Ελευσίνιος Κριεκούκης. Το κέντρο του Ελληνικού στρατοπέδου βρισκόταν στο εκκλησάκι του Αγ. Ιωάννου. Εκεί τοποθετήθηκε «*ανοχύρωτος*» ο Βάσος Μαυροβουνιώτης[275] με τριακόσιους εκλεκτούς στρατιώτες από τους οποίους αρκετοί ήταν Μενιδιάτες και Χασιώτες.

Ακολούθησε σκληρή μάχη, μεταξύ άνισων αριθμητικά αντιπάλων. Οι Τούρκοι αναχαιτίστηκαν και σάστισαν με τον αντιπερισπασμό του Βάσου, ο οποίος ακολουθώντας τις υπώρειες της Πάρνηθας στράφηκε Νοτιοανατολικά και κατέλαβε το χωριό Λιόσια. Και να πως περιγράφει χαρακτηριστικά τη συνέχεια της μάχης ο Αθ. Χρυσολόγης: «... *ωφεληθέντες (οι Έλληνες) εκ της ελατωθείσης των Τούρκων πεποιθήσεως*

275. Αθ. Ν. Χρυσολόγη: Βάσος Μαυροβουνιώτης, όπ. π. σελ. 71. Αθήναι 1876.

και εκ της γεννηθείσης αμφιβολίας, εκλώτζισαν τα ταμπούρια και σύραντες τας σπάθας και τα γιαταγάνια δι' αλλαλαγμού γενικού «πάρτε τους μωρέ, πάρτε τους», επέπεσαν κατ' αυτών, οίτινες πτοηθέντες διεσκορπίσθησαν εις την πεδιάδα αφού εγκατέλειψαν και σημαίας και πυροβόλα· η νίκη υπήρξε γενική και τελεία, αλλά δυστυχώς δεν ήρκεσεν όπως ελευθερώσει τας Αθήνας, υπέρ των οποίων τόσα αίματα και θυσίαι εγένοτο· ήτο δε πεπρωμένον να αγορασθεί η γη αύτη, υπέρ ης τόσους ευγενείς και ανδρείους μάρτυρας αναγράφει η Ελληνική ιστορία και τόσας μεγάλας θυσίας υπέστη το Ελληνικό Έθνος.

Μετά την νίκην αυτήν ο Βάσος επροχώρησε και κατέλαβε το Μενίδιον και τα πέριξ αυτού· δεν ηδύνατο όμως να κυριεύσει τας Αθήνας με τον αδύνατον και αποκαμωμένον αυτού στρατόν, στερούμενον των πάντων...».[276]

Η 28η Μαΐου του 1829, ήταν η χαρμόσυνη μέρα της οριστικής απελευθέρωσής τους για τους Μενιδιάτες, την οποίαν χρωστούσαν όχι μόνο στον ανδρείο στρατηγό Βάσο Μαυροβουνιώτη, αλλά και στα ίδια τα παλικάρια του χωριού που βρέθηκαν στο στρατό του.

Δυστυχώς, οι πληροφορίες μας, για τον αριθμό των Μενιδιατών που βρέθηκαν στο στρατόπεδο του Μαυροβουνιώτη και έλαβαν μέρος στις τελευταίες αποφασιστικές μάχες, είναι περιορισμένες. Σύμφωνα όμως με αδιάψευστα ντοκουμέντα, στη μάχη του Αγ. Ιωάννη της Χασιάς και στην απελευθερωτική, επομένως, μάχη για το Μενίδι που έγινε την επόμενη, έλαβαν μέρος μεταξύ άλλων Μενιδιατών και οι: Σταμάτης Βερτσέκος, Αναγνώστης Βλάχος, Κων/νος Βρετός, Χριστόδουλος Γκίκας, Πανούσης Κουντουριώτης, Μήτρος Στριφτός, Αναστάσιος Παπαγεωργίου, Γιάννης Βουρδουμπάς κ.ά.[277]

Η μάχη του Αγ. Ιωάννη ήταν η τελευταία στην Αττική εναντίον των Τούρκων. Στις 12 Σεπτεμβρίου κλείσθηκε η ειρήνη μετά τη νίκη των Ελλήνων στη μάχη της Πέτρας της Βοιωτίας.

Ο Λουδοβίκος Ρος (Γερμανός αρχαιολόγος, μετέπειτα ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών), αναφέρει ότι ο Βάσος «*... κατέλαβε τα χωριά, από την Ελευσίνα ως το Μαραθώνα και δήλωσε στους τούρκους πως, αν δεν τον πείραζαν, αυτός θα άφηνε ήσυχη την πόλη και το νότιο τμήμα του τόπου. Οι Τούρκοι αδύναμοι, υποχρεώθηκαν να το αποδεχθούν αυτό...*»[278] και παρακάτω συνεχίζει: «*... ο Βάσος, λοιπόν είχε μείνει*

---

276. Αθ. Χρυσολόγη: Βάσος Μαυροβουνιώτης, όπ. π., σελ. 72.

277. Βλ. αποδεικτικά αγωνιστών προερχόμενα από Γ. Α. Κ. και αρχείο αγωνιστών του 1821, όπως δημοσιεύονται παρακάτω. ΑΠ Γ'.

278. Λουδοβίκου Ρος: Αναμνήσεις και ανακοινώσεις από την Ελλάδα, σελ. 56, έκ-

έξω απ' την περιοχή της Αθήνας και κατέλαβε την σχεδόν δίχως κανένα κυρίαρχο Αττική, με την πυγμή του. Είχε εγκαταστήσει το στρατηγείο του στο χωριό Μενίδι, τρεις ώρες βόρεια απ' την Αθήνα, στους πρόποδες της Πάρνηθας και περνούσε τον καιρό του κυνηγώντας λαγούς.Τον ακολουθούσε στο κυνήγι η γυναίκα του, έφιππη. Το χειμώνα αυτής της χρονιάς (1932 - 33) τον είχα επισκεφθεί κάμποσες φορές, στο επιτελείο του...».[279]

Στις 2 Μαρτίου 1833, οι Τούρκοι κάτοικοι της Αττικής αναχώρησαν προς Εύβοια και την 31 Μαρτίου, η τουρκική φρουρά παρέδωσε την Ακρόπολη στην Ελληνική Βασιλική φρουρά.

Οι Τούρκοι πούλησαν τα τσιφλίκια τους στους Έλληνες και αποζημιώθηκαν για τις ιδιοκτησίες τους.

Στην περιοχή Μενιδίου δεν υπήρχαν τσιφλίκια. Το μεγάλο κτήμα της Βαρυμπόπης, αγοράστηκε το 1831 από το Φιλικό και μετέπειτα Διοικητή της Αττικής, Γεώργιο Λεβέντη, ο οποίος με τη σειρά του το πούλησε στους Μενιδιάτες.

Το κτήμα του «*Μονομάτη*» πουλήθηκε αρχικά σε κάποιο ξένο, όπως φαίνεται από την διαμαρτυρία των κατοίκων (γιατί δεν προτιμήθηκαν κατά την πώληση)[280] φαίνεται όμως ότι στη συνέχεια εξαγοράσθηκε από Μενιδιάτες.

Ο πόλεμος τελείωσε, η πολυπόθητη ειρήνη βασίλευε στην Αττική και στην υπόλοιπη τότε μικρή Ελλάδα. Ο Λουδοβίκος Ρος διαπιστώνει με θλίψη στις περιπλανήσεις του στην Αττική «... *πως ερημώθηκε η δόλια η Αττική απ' τον πόλεμο...*».

Τίποτα όμως δεν μπορεί να μετριάσει τη γενική αγαλλίαση που έφερε στους Έλληνες η απελευθέρωση.

«*Οι Αθηναίοι χορεύουν επί των ερειπίων των*» γράφει σε αναφορά του Έλληνας αξιωματούχος προς τον Γ. Κουντουριώτη το γνωστό Υδραίο πολιτικό.

Μια καινούργια εποχή άρχιζε.

δοση αφοί Τολίδη, Αθήνα 1976, βλ. επίσης σελ. 59 την περιγραφή μικροεπεισοδίου με τους Τούρκους το Φθινόπωρο του 1832 μετά από το οποίο ο Μπέης της Αθήνας έβαλε φωτιά στο Μενίδι.

279. Λουδοβίκου Ρος: Αναμνήσεις και ανακοινώσεις από την Ελλάδα..., όπ. π. σελ. 56. Η δεύτερη αυτή αναφορά στο Μαυροβουνιώτη αφορά στο έτος 1832.

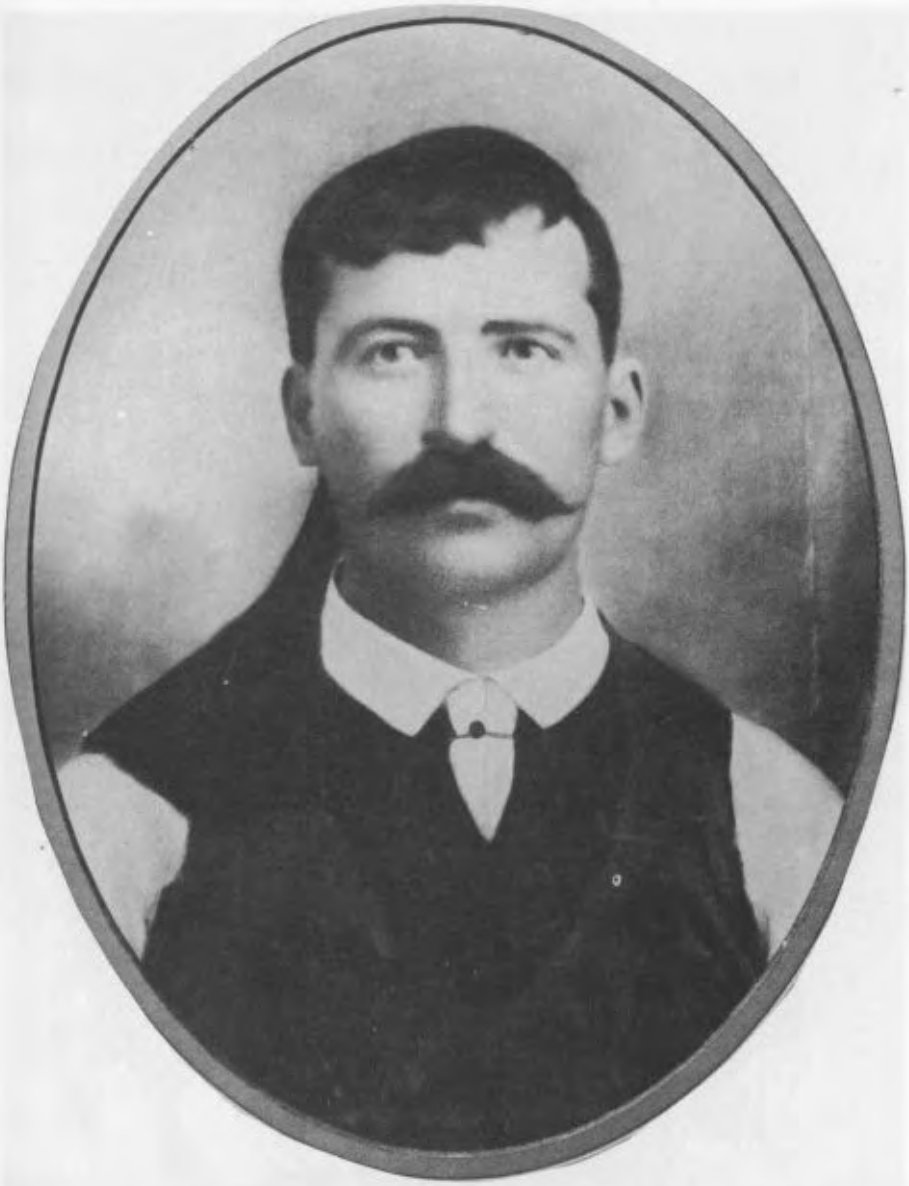
280. ΑΠ. Α΄ 37.



Νέα με παραδοσιακή Μενιδιάτικη γιορτινή φορεσιά.



Ο στρατηγός Γιάννης Λέκκας, μοναχογιός του Μήτρου Λέκκα (1885). Ιστορικό αρχείο Ι.Λ.Ε. Αχαρνών.



Φωτογραφία Μενιδιάτη (τέλος 19ου αιώνα) Μουσείο Ι.Λ.Ε. Αχαρνών.



Το παλιό Μενίδι. (Φωτογραφία του 1906). Στο βάθος η Κηφισιά και η Πεντέλη.

ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Αυτός ο τόπος στη μακραίωνη ιστορία του, είδε κι έπαθε πολλά. Όμως διατήρησε τον Ελληνισμό του και τα ιδιαίτερα στοιχεία που τον χαρακτηρίζουν.

Οι διάφοροι επιδρομείς των χρόνων της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, φαίνεται ότι περιόριζαν το ενδιαφέρον τους στη λεηλασία και αποχωρούσαν. Οι πειρατικές «*φούστες*», έδρασαν κι αυτές φτάνοντας μέχρι την αιχμαλωσία των κατοίκων της Αττικής σε μικρό αριθμό. Ίσως ο φόβος των πειρατών, αποτράβηξε το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού μακρυά από τα παράλια, στην ενδοχώρα. Εκεί αναπτύχθηκαν τα δύο μεγαλοχώρια: η Χασιά και το Μενίδι.

Οι Φράγκοι πάλι, που έμειναν στην Αττική δυόμισυ αιώνες, δεν πίστεψαν ότι θα μπορέσουν να εκλατινίσουν το ντόπιο στοιχείο. Η βούλα του Πάππα, που προαναφέραμε, δείχνει ότι αρχικά το προσπάθησαν, όμως η μεταγενέστερη μελέτη των επωνύμων των κατοίκων και τοπονυμίων της περιοχής, δείχνει ότι δεν το κατάφεραν. Μετά την εκδίωξή τους από τους Τούρκους, άφησαν πίσω τους μια αμυδρή ανάμνηση, που γρήγορα έσβησε κι αυτή. Με δικιά τους απόφαση, ενισχύθηκε ο ντόπιος πληθυσμός με αρβανίτικο στοιχείο, γιατί το ντόπιο είχε αποδεκατισθεί από τους λοιμούς που μάστιζαν την περιοχή.

Οι Τούρκοι έμειναν στην Αττική 377 χρόνια. Ο κίνδυνος αυτός, ήταν και ο μεγαλύτερος για τους Έλληνες, όμως κι αυτός ξεπεράστηκε με μεγάλες θυσίες. Στην περίπτωση αυτή, βοήθησε αποφασιστικά και το διαχωριστικό και αδιαπέραστο τείχος της Χριστιανικής θρησκείας. Η διατήρηση εξάλλου της Ελληνικής γλώσσας και της γραφής, καθώς και η οπλοφορία των κατοίκων (Χασιά), με την πρόφαση της προστασίας της Αττικής γης από ξένους επιδρομείς, είναι γεγονότα αναμφισβήτητα και ενδεικτικά της αποτυχίας επιβολής των Τούρκων στην Αττική.

Στην περιοχή Μενιδίου, η παρουσία των Τούρκων ήταν συμβολική θα λέγαμε και μέσα στο χωριό, ασήμαντη μέχρι μηδενική. Σε τούτο βοήθησε και το άγονο γενικά έδαφος των υπωρειών της Πάρνηθας, όπου τα λίγα σταροχώραφα που υπήρχαν, δεν κινούσαν το ενδιαφέρον των Τούρκων.

Ο χώρος αυτός έθρεψε Έλληνες φιλελεύθερους, που πρόθυμα αργότερα έτρεξαν στο προσκλητήριο της πατρίδας.

Δεν είχαν περάσει ακόμα δύο αιώνες από τον εποικισμό του Μενιδίου με αρβανίτικο στοιχείο, όταν ο θρυλικός Μητρομάρας ο Μενιδιάτης Αρβανίτης επαναστάτης, σήκωσε το φλάμπουρο της Λευτεριάς και κήρυξε την Επανάσταση εναντίον των Τούρκων. Οι παλιοί και νέοι κάτοικοι του Μενιδίου αδελφωμένοι, ομόγλωσσοι, ομόθρησκοι, ομοεθνείς, βρέθηκαν στο στρατόπεδο του Μητρομάρα μαζί με τους γείτονές τους Χασιώτες, τους Κουλουριώτες και λίγους Αθηναίους.

Η επανάσταση του Μητρομάρα πνίγηκε στο αίμα, όμως άφησε ένα μεγάλο δίδαγμα: Ο Ελληνισμός δεν είχε σβήσει στην Αττική. Οι ανυπόταχτοι χωρικοί ήταν ψυχολογικά έτοιμοι να σπάσουν τις αλυσίδες της σκλαβιάς όταν ερχόταν η ώρα. Ο σπόρος είχε πέσει και τα φιλελεύθερα ρεύματα της Ευρώπης επηρέαζαν αποφασιστικά τους Έλληνες. Η Γαλλική επανάσταση έδειξε το δρόμο. Μετά από λίγα χρόνια ακούστηκε καθαρά το τραγούδι του Ρήγα.

Η μεγάλη εξέγερση αναμενόταν να γίνει από τους *«χωρικούς»* της Αττικής. Οι *«συνετοί»* πρόκριτοι των Αθηνών ήταν σχεδόν συμβιβασμένοι με τους Τούρκους, τα προνόμιά τους και ο τειχισμός της πόλης τους, συνέτριβαν κάθε φιλελεύθερη σκέψη.

Η Φιλική Εταιρία βρήκε πρόσφορο έδαφος στην ύπαιθρο της Αττικής, ιδιαίτερα μάλιστα στα χωριά Χασιά και Μενίδι, των οποίων η γεωγραφική θέση, το περιβάλλον και οι κάτοικοι, ευνοούσαν την εφαρμογή των σχεδίων της. Έτσι, με την κήρυξη της Επανάστασης, οι οπλαρχηγοί των χωριών αυτών αλλά και αρκετοί άλλοι συμπατριώτες τους, βρέθηκαν μυημένοι στα *«μεγάλα μυστήρια»*.

Το Μενίδι έγινε το πρώτο συνωμοτικό κέντρο και από εκεί ξεκίνησε η Επανάσταση στην Αττική και η απελευθέρωση της Αθήνας.

Αυτό δεν το συγχώρησαν στους Μενιδιάτες ποτέ οι Τούρκοι. Όποτε εισέβαλαν στην Αττική, προερχόμενοι κύρια από τον Εύριπο (Χαλκίδα), η πρώτη τους δουλειά ήταν να κάψουν το Μενίδι και τη Χασιά. Όποιους κατοίκους συναντούσαν, τους κρεμούσαν επί τόπου, ή τους παλούκωναν, για να κορέσουν τα θηριώδη ένστικτά τους.

Από τις πρώτες μέρες της Επανάστασης ξεχωρίζουν οι ηρωϊκές μορφές των Μενιδιατών καπετάνιων. Ο Αναγνώστης Κιουρκατιώτης και οι Λεκκαίοι είναι οι πλέον επιφανείς.

Οι ηρωϊσμοί τους στα πεδία των μαχών, κίνησαν όμως το φθόνο των απόλεμων προκρίτων των Αθηνών, οι οποίοι εναντιώθηκαν από την πρώτη στιγμή στην επιδίωξη των Μενιδιατών καπετάνιων και του Χασιώτη Μελέτη Βασιλείου, να φέρουν τον πραγματικό άνεμο της ε-

λευθερίας. Αυτοί σάρωσαν τα κατάλοιπα της Τουρκοκρατίας, απελευθερώνοντας τους Ραγιάδες όχι μόνο από τους Τούρκους, αλλά και από την εκμετάλλευση αυτών των ίδιων των «*αρχόντων*» των Αθηνών.

Αυτό είναι το βαθύτερο νόημα της Επανάστασης των χωρικών της Αττικής και οι Αθηναίοι πρόκριτοι σε μια διαμαρτυρία τους, το 1822, στην τότε νεοσυσταθείσα Βουλή των Ελλήνων, ονομάζουν τους καπετάνιους αυτούς «*δημεγέρτες*», που δεν επιτρέπουν «*να εξισασθώσι τα πράγματα κατά τον πρότερον τρόπον*»!!

Και ενώ η Επανάσταση, χρόνο με το χρόνο εδραίωνε την ελευθερία των Ελήνων, η τρομερή αντίθεση των αρχόντων της Αθήνας προς τους χωρικούς της υπαίθρου πληρώθηκε ακριβά απ' όλους. Ο Γκούρας υπήρξε ο ευνοούμενος των «*αρχόντων*» της Αθήνας. Γενναίος αλλά σκληρός και φιλάργυρος, διώκτης των χωρικών και των καπετάνιων τους και ευνοούμενος ταυτόχρονα της τότε Κυβέρνησης «*έσπειρε την Αττική αλάτι*», μαζί με το αρχοντολόϊ της Αθήνας, όπως χαρακτηριστικά γράφει ο Μακρυγιάννης.

Τότε ήρθε η δύσκολη ώρα της Αττικής αλλά και της Επανάστασης, γενικώτερα.

Ήταν η άνοιξη του 1826. Ο Γκούρας βασάνιζε τους χωρικούς για να τους αποσπάσει λίγα γρόσια, η τότε αδύναμη Κυβέρνηση εγκατέλειψε στο έλεος των Τούρκων την Αττική και τα Μωραΐτικα στρατεύματα δεν έδειξαν προθυμία να βοηθήσουν στη δύσκολη ώρα.

Ο Κιουταχής κατέβαινε απειλητικός με χιλιάδες στρατό, υποτάσσοντας τη Στερεά Ελλάδα ολόκληρη. Μητροπολίτες απεσταλμένοι του Πατριάρχη προπαγάνδιζαν την υποταγή, κι η Αττική βρέθηκε στο έλεος του κατακτητή, αποκαμωμένη από τον πενταετή αγώνα. Και υποτάχτηκε.

Σκορπίστηκε ο Ελληνισμός της Αττικής στα νησιά Σαλαμίνα, Αίγινα, Πόρο, Κέα, άλλοι πήραν τα βουνά για να σωθούν, άλλοι έμειναν στα χωριά τους μοιρολατρικά, αφανισμένοι από τις διώξεις του Γκούρα και της φατρίας του και πήραν το «*ραϊμπουγιουρντί*», το χαρτί της υποταγής. Μέσα σ' αυτούς που έμειναν στα χωριά τους ήταν και αρκετοί Μενιδιάτες και Χασιώτες. Ο Κιουταχής φέρθηκε έξυπνα, αφήνοντας ελεύθερους τους χωρικούς να καλλιεργούν τα κτήματά τους, ενώ ολόκληρη η Αττική υπέφερε απ' τη φωτιά του πολέμου. Αξιοπρόσεκτο γεγονός, είναι ότι τα γράμματα του Κιουταχή προς τους χωρικούς, έφταναν στο στρατόπεδο του Καραϊσκάκη.

Κινδύνεψε τότε η Επανάσταση των Ελλήνων. Η Ακρόπολη της Αθήνας, ήταν το τελευταίο μετερίζι στη Στερεά Ελλάδα, όπου οι Έλληνες οχυρωμένοι, κρατούσαν ψηλά τη σημαία της Ελευθερίας.

Οι ελπίδες όλων, στράφηκαν στον Καραϊσκάκη. Στο στρατόπεδο που οργάνωσε στην Ελευσίνα έτρεξαν πρόθυμα πολλοί Μενιδιάτες με τους οπλαρχηγούς τους. Τα αποδεικτικά στοιχεία που συνοδεύουν το ιστορικό μας κείμενο, δεν αφήνουν καμιά αμφιβολία ότι οι Μενιδιάτες βρέθηκαν παρόντες και στην πολιορκημένη Ακρόπολη και στο στρατόπεδο του Καραϊσκάκη. Αρκετά Μενιδιάτικα παλικάρια χάθηκαν στον αγώνα αυτό· οι πιο πολλοί φαίνεται ότι χάθηκαν στην άτυχη μάχη του Καματερού, στις 27 Ιανουαρίου του 1827. Μαζί τους, οι οπλαρχηγοί τους Αναγνώστης Κιουρκατιώτης και Προκόπης Κατζαντώνης ή Προκόπης του Λέκκα. Γέρος, λεβέντης,με φλογερά πατριωτικά αισθήματα, ο πρώτος, ασυμβίβαστος μαχητής και στα γηρατειά του ακόμα, νέος 28 χρόνων ο δεύτερος, γενναίος, τιμημένος Αντιστράτηγος από την Κυβέρνηση, που δεν χάρηκε για πολύ την μεγάλη διάκριση και χάθηκε πάνω στον ανθό της νιότης του. Μαζί τους, χάθηκαν πολλά παλλικάρια συγχωριανοί τους. Το Μενίδι, πλήρωσε για άλλη μια φορά βαρύ το φόρο του αίματος.

Αλλά και στις άλλες μάχες της Αττικής, τα παλικάρια του Μενιδίου συμμετείχαν ολόψυχα, Χαϊδάρι, Κερατσίνι, Ελευσίνα, Πειραιά, Τρεις Πύργους, Ανάλατο και τέλος στη μάχη του Αγ. Ιωάννη της Χασιάς που κατενικήθηκαν οι Τούρκοι και απελευθερώθηκε η περιοχή. Έτσι ευτύχησαν να είναι οι ίδιοι ελευθερωτές του χωριού τους, ο Χριστόδουλος Γκίκας, ο Αναγνώστης Καλογριάνης, ο Ν. Τζελεπής, ο Αναστάσης Παπαγεωργίου, ο Μήτρο Κιούσης, ο Αντώνης Γκρίτσης και τόσοι άλλοι τιμημένοι.

Η μεγάλη Μενιδιάτικη οικογένεια των Λεκκαίων αποτελεί παράδειγμα αγωνιστικότητας και Εθνικής προσφοράς. Ολόκληρη σχεδόν χάθηκε στις μάχες της Αττικής, σ' ένα διαρκή ασυμβίβαστο αγώνα ενάντια στους Τούρκους.

Μεγάλο μέρος του ιστορικού μας κειμένου καλύπτει η δράση των διακεκριμένων αδελφών Λέκκα. Παράλληλα με τη σκιαγράφηση των ηρωϊκών μορφών τους, διακρίνονται και οι συναγωνιστές τους και συγχωριανοί τους, ασυμβίβαστοι κι αυτοί μαχητές της Ελευθερίας.

Φωτεινό παράδειγμα του αγωνιστικού φρονήματος των Λεκκαίων, αποτελεί ο θάνατος της μάνας Λέκκαινας. Βρέθηκε το 1826 στην πολιορκημένη Ακρόπολη και ευτύχησε να δει το γιο της Μήτρο ν' ανοίγει δρόμο με το σπαθί του και να φθάνει βοηθός των αποκλεισμένων. Η ίδια πληγώθηκε δύο φορές και τελικά υπέκυψε στα τραύματά της. Ο ίσκιος του Παρθενώνα συντρόφεψε τον αιώνιο ύπνο της τιμημένης Μενιδιάτισσας.

Γύρω σ' αυτόν τον ιερό Βράχο έπεσαν πολλοί Μενιδιάτες.

Από τη μέρα που μαζί με τους Χασιώτες και τους άλλους χωρικούς της Αττικής ελευθέρωσαν την Αθήνα στις 25 Απριλίου του 1821, έβλεπαν με λαχτάρα το Κάστρο να κατέχεται από τους Τούρκους. Μεγάλη υπήρξε η συμβολή και οι θυσίες τους,για να το πάρουν.

Σίγουρα δεν θάξεραν ότι το Ερέχθειο το είχε χτίσει ο μακρυνός τους πρόγονος αρχιτέκτων Φιλοκλής ο Αχαρνεύς, όμως αυτά τα μάρμαρα ασκούσαν μια παράξενη γοητεία πάνω τους και φαίνεται ότι το ένιωθαν ότι αυτός ο Βράχος ήταν και θα έμενε το αιώνιο σύμβολο του Ελληνισμού. Πώς αλλιώς να εξηγηθούν οι μεγάλες θυσίες τους για να κρατήσουν το Κάστρο ελεύθερο;

Όταν όμως την Άνοιξη του 1827, οι πολιορκημένοι Έλληνες αποφάσισαν να το υπονομεύσουν και βγαίνοντας με τα σπαθιά στα χέρια να το ανατινάξουν συμπαρασύροντας στον όλεθρο τους Τούρκους, πρόθυμα συμφώνησε σ' αυτό ο Μενιδιάτης Μήτρο Λέκκας καθώς υπερίσχυσε το μίσος του προς τους Τούρκους, από την αγάπη του στο περήφανο Κάστρο.

Καμιά σκέψη για παράδοση. Γαντζωμένοι πάνω στο τελευταίο οχυρό της Στερεάς Ελλάδας την Ακρόπολη της Αθήνας, απαντούσαν οι Έλληνες στις προτάσεις για παράδοση, στον Κιουταχή. «*Ελθέ και λαβέ*» όπως τονιζόταν με περηφάνεια στην Εθνική συνέλευση των Ελλήνων. Το περήφανο κείμενο της απάντησης των Ελλήνων φέρει τελευταία (όπως συνήθιζε αυτός) και την υπογραφή του Μήτρου Λέκκα.

Όμως, ενώ οι πολιορκημένοι έτρωγαν σάπιο κριθάρι, γάτες και ποντίκια επιμένοντας στην απελπισμένη άμυνά τους, οι Τσωρτς και Κόχραν, οι «*Φιλέλληνες*» αρχηγοί των κατά ξηρά και θάλασσα Ελληνικών δυνάμεων, *διέτασσαν* την παράδοση της Ακρόπολης, για να σωθούν δήθεν τα μάρμαρα!! και διέλυαν το στρατόπεδο του Πειραιά. Οι πολιορκημένοι στο Κάστρο πέθαιναν από τον τύφο και ο πληρεξούσιός τους στην Ελληνική Συνέλευση Αναστάσιος Λιδωρίκης ζητούσε «*Να διορισθεί παρά της Εθνικής Συνέλευσης νόμισμα τιμής δια τους αριστείς των Αθηνών*»!! και συμφώνησαν, λες και εκεί περιοριζόταν το πρόβλημα.

Αν αυτό δεν ήταν ανικανότητα και αδιαφορία, αν η στάση των Τσωρτς και Κόχραν δεν ήταν προδοσία, τότε τι ήταν;

Και παραδόθηκε το Κάστρο με διαταγή του αρχιστράτηγου Τσωρτς, υπαίτιου της σφαγής των Ελλήνων στον Ανάλατο, υπαίτιου του χαμού του Καραϊσκάκη, και υπηρέτη των ξένων συμφερόντων μαζί με το ναύαρχο Κόχραν.

Τα ξένα συμφέροντα, η αιώνια μοίρα των Ελλήνων.

Το 1827 τέσσερες μήνες μετά την παράδοση της Ακρόπολης όταν ο

Κιουταχῆς, έχοντας ένα στρατόπεδο στο Μενίδι και άλλο ένα στα Πατήσια, είχε πνίξει κάθε επαναστατική δράση στην Αττική, μόνο και μόνο με την παρουσία πολλών χιλιάδων στρατού, οι Μενιδιάτες και Χασιώτες, συνωμοτούσαν να «*προκάρουν*» το Κάστρο της Αθήνας βεβαιώνοντας τον ήρωά τους Μήτρο Λέκκα, ότι μόνοι τους ήταν δυνατόν να διώξουν τους Τούρκους.

Συνεπαρμένος από τον πατριωτικό οίστρο των συμπατριωτών του, ο Μήτρο Λέκκας συμφώνησε μαζί τους εγκαταλείποντας την εκστρατεία της Κρήτης και με διαταγή του Υψηλάντη ξεκίνησε τις προετοιμασίες.

Ήταν όμως άτυχος κι αυτός και οι Μενιδιάτες. Ο Λέκκας έπεσε σε ενέδρα των Τούρκων και βρήκε τραγικό θάνατο στη Χαλκίδα, όπου οι Τούρκοι τον κρέμασαν σε τσιγγέλια και τον έγδαραν ζωντανό!

Αποκαμωμένοι, οι Μενιδιάτες, οι Χασιώτες και οι άλλοι κάτοικοι της Βόρ. Αττικής περίμεναν το Βάσο Μαυροβουνιώτη για να ελευθερώσουν μαζί του τα χωριά τους την 28 Μαΐου του 1829, μετά τη μάχη στον Άγ. Ιωάννη της Χασιάς.

Τα γεγονότα που περιγράψαμε είναι τα κυριώτερα που συνέβησαν στην Αττική στα χρόνια του μεγάλου ξεσηκωμού και μέσα σ' αυτά οι Μενιδιάτες είχαν συνεχή και πρωταγωνιστικό ρόλο, καθώς βρέθηκαν στο επίκεντρο της μεγάλης σύγκρουσης.

Δυστυχώς, η ολοκληρωτική απελευθέρωση της Αττικής και η εξαγορά των εδαφών της που ποτίστηκαν με το αίμα των Μενιδιατών και των άλλων χωρικών της επαρχίας, κρίθηκε στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων.



Ο Μπαρμπα Γιάννης (Σχέδιο με κάρβουνο. Χρ. Τσεβά).

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΜΕΝΙΔΙΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ '21

Ο κατάλογος που ακολουθεί συντάχθηκε με εξακριβωμένες και διασταυρωμένες πληροφορίες για την προσφορά των Μενιδιατών αγωνιστών της περιόδου 1821 - 1832. Συστηματική προσπάθεια καταγραφής των ιστορικών γεγονότων και της δράσης συγκεκριμένων προσώπων στην περιοχή Μενιδίου δεν έχει γίνει στο παρελθόν, ενώ το Δημοτικό αρχείο δεν έχει κανένα στοιχείο που να βοηθάει την προσπάθεια καταγραφής σήμερα. Ευτυχώς διασώθηκε το Μητρώο Αρρένων του Δήμου από το 1845 κ.ε. το οποίο φυλάσσεται στο αρχείο της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Αχαρνών.

Η διερεύνηση του ρόλου των Μενιδιατών στον Μεγάλο Αγώνα αποτέλεσε επίπονη εργασία, γιατί μας χωρίζουν πολλές δεκαετίες σιωπής από τα γεγονότα της Απελευθέρωσης της Ελλάδος απ' τον τουρκικό ζυγό και οι αναμνήσεις των περισσότερο ηλικιωμένων κατοίκων σβήνουν μέρα με τη μέρα. Ελάχιστοι σήμερα θυμούνται τις διηγήσεις του πατέρα και του παππού τους, αόριστες και αυτές, σαν θρύλους, σαν παράδοση «... *οι μάχες στη Δέμα, η μάχη του Καματερού, η απελευθέρωση της Αθήνας, ο Κιουρκατιώτης, οι Λεκκαίοι, ο Χριστόδουλος, ο Καλογριάνης...*».

Η έρευνα πάνω στο θέμα ήταν συναρπαστική, αλλά κοπιαστική. Πηγές αδιάψευστες για την παρουσίαση αυτού του καταλόγου, υπήρξαν: Το «*Αρχείον αγωνιστών*» που σώζεται στην Εθνική Βιβλιοθήκη. Η ατέλειά του δεν μειώνει την ιστορική του σημασία. Η μηχανογράφησή του, το 1988, διευκολύνει το έργο του ερευνητή. Στο αρχείο αυτό υπάρχουν φάκελλοι με διάφορα στοιχεία, αποδεικτικά της προσφοράς των αγωνιστών. Αρκετά από τα αποδεικτικά αυτά στοιχεία είναι «*πιστοποιητικά υπηρεσιών*» τα οποία έδιναν οι επιζώντες στρατηγοί και οπλαρχηγοί, για τη χορήγηση σύνταξης σε παλαίμαχους του Αγώνα.

Δυστυχώς οι Μενιδιάτες οπλαρχηγοί Κιουρκατιώτης και Λεκκαίοι χάθηκαν στις μάχες, και μαζί τους χάθηκαν και πολύτιμες πληροφορίες για τους Μενιδιάτες, ιδιαίτερα για την περίοδο 1821 - 22. Περιοριζόμαστε λοιπόν κατ' ανάγκη στις πιστοποιήσεις των Μακρυγιάννη, Μαμούρη, Μαυροβουνιώτη, Κριεζώτη και των Αθηναίων οπλαρχηγών Καλιφρονά, Βλάχου κ.ά. οι οποίοι έχουν προσωπική αντίληψη της προσφοράς των Μενιδιατών γιατί πολέμησαν μαζί τους. Τα πιστοποιητικά αυτά είναι γεγονός ότι θεωρήθηκαν τυποποιημένα και πολλές φορές ελλειπή ή υπερβολικά επαινετικά. Όμως, είναι εξίσου γεγονός, ότι είναι από τις ελάχιστες ίσως πηγές σήμερα, για την έρευνα της ιστορίας της περιοχής την περίοδο αυτή και κατά χρέος, δεν μπορούν να αγνοηθούν. Επιδιώχθηκε η διασταύρωση ορισμένων στοιχείων που αναφέρονται σ' αυτές, με άλλα από άλλες πηγές, και πιστεύουμε ότι τούτο βοήθησε στην προσέγγιση της ιστορικής αλήθειας.

Πρόσθετα στοιχεία συλλέξαμε από τα Γενικά Αρχεία του Κράτους, πηγή ανεξάντλητη και αναμφισβήτητου κύρους, που κρύβει μέσα της πραγματικούς θησαυρούς όπως π.χ. έγκυρα κρατικά έγγραφα της εποχής, καταστάσεις στρατιωτών, επιστολές και αναφορές οπλαρχηγών κ.ά.

Σημειώνουμε ιδιαίτερα την έρευνα στους φακέλλους των «*Αριστείων*», Υπουργείου Πολέμου, Αρχείου Ι. Βλαχογιάννη κ.ά. Η έρευνα συμπληρώνεται με τη μελέτη ιστορικών κειμένων και τελειώνει με τη μελέτη του «*Ιστορικού Αρχείου της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Αχαρνών*», που καθώς εμπλουτίζεται χρόνο με το χρόνο, ελπίζουμε ότι θα αποτελέσει σοβαρή πηγή για τους μελλοντικούς ερευνητές.

Τέλος η έρευνά μας αυτή, θα μπορούσε να θεωρηθεί ως συμβολή σε μελλοντική εργασία, αναφορικά με τα γενεαλογικά δένδρα των παλαιών Μενιδιάτικων οικογενειών.

ΜΕΝΙΔΙΑΤΕΣ ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΤΟΥ «21»

Από έρευνες στο Αρχείο αγωνιστών του «21» (Εθνική Βιβλιοθήκη), Γενικά Αρχεία του Κράτους, Ιστορικά κείμενα και λοιπές τεκμηριωμένες πληροφορίες.

ΘΑΝΑΣΗΣ ΓΙΑΝΝΗ ΑΛΕΠΟΥ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι το 1795. Αναφέρεται σε κατάσταση στρατιωτών υπό τον Ι. Γκούρα με ημερομηνία 19.8.1824, α. α. 40.

ΝΙΚ. ΓΕΩΡΓ. ΑΛΕΠΟΥΣ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι, αργότερα εγκαταστάθηκε στο Μαρούσι. Έλαβε μέρος στη μάχη Χαλανδρίου υπό τον Μήτρο Λέκκα και σε διάφορες άλλες μάχες υπό τον Γιάν. Γκούρα. Σχετικό πιστοποιητικό υπογράφεται από τους στρατηγούς Μακρυγιάννη και Χριστόδουλο Χατζηπέτρο Γ. Α. Κ. Φ 267 Αριστ. (αρ. 2909).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΠΕΡΤΖΕΚΟΣ ή ΒΕΡΤΣΕΚΟΣ:

Γεννήθηκε το 1803. Αναφέρεται σε κατάσταση απονομής «*χαλκού*» αριστείου. Γ. Α. Κ. Φ. 286 αρ. 675. Το 1842 και 1850 αναφέρεται σε συμβόλαια Βαρυμπόπης με άλλους συμπατριώτες του.

ΚΟΛΙΑΣ ΜΗΤΡΟΥ ΠΕ(Ρ)ΤΖΕΚΟΣ ή ΒΕΡΤΣΕΚΟΣ:

Αδελφός του αγωνιστή Σταμάτη Μπερτσέκου, αναφέρεται μάλιστα στην από 6.5.1865 αίτηση του Σταμάτη με την πληροφορία ότι σκοτώθηκε ο αδελφός του Νικόλαος στη μάχη του Καματερού.

Ο Κόλιας Μήτρου Πε(ρ)τζέκος γεννήθηκε στο Μενίδι το 1792. Στις 19.8.1824 τον βρίσκουμε σημειωμένο σε κατάσταση στρατιωτών υπό το στρατηγό Ιω. Γκούρα με αύξ. αρ. 22. (Γ. Α. Κ. φ. 24, Υπ. Πολέμου).

ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΜΗΤΡΟΥ ΒΕΡΤΣΕΚΟΣ ή ΜΠΕΡΤΖΕΚΟΣ:

Πολέμησε απαρχής μέχρι τέλους του ιερού αγώνα, υπό διάφορους οπλαρχηγούς: Γκούρα, Ευμορφόπουλο, Ν. Πανουργιά, Βάσο Μαυροβουνιώτη, Φαβιέρο, Αναγν. Κιουρκατιώτη κ.ά. Βαθμός: πένταρχος αρχικά και αργότερα δωδέκαρχος. Μάχες που έλαβε μέρος: Απελευθέρωση Αθήνας, πολιορκία Ακρόπολης, Μαραθώνα, Πεντώρης, Αμφισσας, πολιορκία Καρύστου, Χαϊδαρίου, Καματερού όπου σκοτώθηκε ο αδελφός του Νικόλαος (Κόλιας), Κερατσινίου, Αγ. Ιωάννη Χασιάς κ.ά.

Του απενεμήθησαν α) «*Σιδηρούν*» Παράσημο και β(«*Αργυρούν*» Νομισματόσημο, με την απονομή του οποίου αναγνωρίζεται η ιδιότητά του ως αξιωματικού. Αρχείο αγωνιστών του «21» και Γ.Α.Κ. φ. 289 Αριστείων, βλ. Στέλιου Μουζάκη: Άγνωστοι αγωνιστές του «21».

ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ ΒΛΑΧΟΣ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι το 1784. Αναφέρεται σε κατάσταση στρατιωτών υπό τον Ι. Γκούρα με ημερομηνία 19.8.1824 και α. α. 49.

Από το αρχείο αγωνιστών του «21» προκύπτει ότι πολέμησε υπό τις διαταγές διαφόρων οπλαρχηγών στις σημαντικότερες μάχες της Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας.

Αναφέρονται μεταξύ άλλων: Αθηνών, Μαραθώνα, Καρύστου, Ελευσίνας, Χαϊδαρίου, Αγ. Ιωάννη Χασιάς κ.ά.

ΑΝΔΡΙΚΟΣ ΒΛΑΧΟΣ:

Γεννήθηκε το 1799. Αναφέρεται σε κατάσταση στρατιωτών υπό τον Ι. Γκούρα με ημερομηνία 19.8.1824 και α. α. 31. Γ. Α. Κ. Φ 24, Υπ. Πολέμου.

ΠΕΤΡΟΣ ΒΛΑΧΟΣ:

Γεννήθηκε το 1800. Αναφέρεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α.Κ. Φ 286 Αριστείων α. α. 686.

ΕΛΕΥΘΕΡΑΚΗΣ ΒΟΥΒΑΛΑΡΗΣ ή ΒΟΥΒΑΛΙΑΡΗΣ:

Αναφέρεται προτεινόμενος για προαγωγή λόγω ανδραγαθιών στις μάχες από τον Χιλίαρχο Γιωργάκη Λέκκα μαζί με άλλους συμπατριώτες του. (Γ. Α. Κ. Κ 47 Αντίγραφα) κι η σχετική απόφαση του Εκτελεστικού: Φ 39 Υπ. Πολέμου, περίοδος Γ. αρ. 1151,19 Νοεμβρίου 1824, με την οποία προάγεται στο βαθμό του υποχιλιάρχου.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΒΡΕΤΟΣ:

Γεννήθηκε το 1787 στο Μενίδι. Στις 24.4.1839 υποβάλει αίτηση για αναγνώριση των αγώνων του στην επανάσταση του «21». Σημειώνει ότι πολέμησε υπό τις οδηγίες του Λέκκα και Βάσου Μαυροβουνιώτη, απαρχής μέχρι τέλους του αγώνα. Ο Δήμαρχος Αχαρνών βεβαιώνει ότι δεν υπάρχει συνώνυμός του στο Μενίδι, και η Επιτροπή σημειώνει ότι δεν είναι περασμένος στις καταστάσεις Γ. Α. Κ. Φ 18 Αριστείων.

ΔΑΝΙΗΛ ΒΡΕΤΟΣ:

Αναφέρεται σε κατάσταση των μοναχών της Ι. Μονής Κλειστών έτους 1836. Συγκεκριμένα αναγράφεται ο ιερομόναχος Δανιήλ Βρετός από το Μενίδι γεννηθείς το 1799 ο οποίος σε ηλικία 7 ετών μπήκε στο μοναστήρι Κλειστών. Κατά τα έτη 1836, 1842 και 1850 υπογράφει σε

διάφορα έγγραφα ως ηγούμενος της Ι. Μ. Κλειστών, Γ. Α. Κ. Φ 31, Μοναστηριακά.

Αγωνιστής του «21» μαζί με τους λοιπούς μοναχούς της Μονής, μετά την απελευθέρωση του απονεμήθηκε ο «*αργυρούς σταυρός*» σε αναγνώριση της συμμετοχής του στον αγώνα. Γ. Α. Κ. Φ 5 Αριστείων, έτος 1836, Νο 413 στη σχετική κατάσταση, Βλ. Δ. Γιώτα: «*Η Μονή Κλειστών στην Επανάσταση του «'21»...*». Πρακτικά Α΄ Συμποσίου Ιστορίας Λαογραφίας Βόρειας Αττικής όπ. π.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΝΑΣΤ. ΒΡΕΤΟΣ:

Γεννήθηκε το 1801 στο Μενίδι. Πολέμησε υπό το Βάσο Μαυροβουνιώτη κ.ά. απαρχής μέχρι τέλους του ιερού αγώνα. Του απονεμήθηκε το «*Σιδηρούν*» και στη συνέχεια το «*Χαλκούν*» αριστείο. Γ. Α. Κ. Φ18 και Φ 286 Αριστείων.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΠΥΡ. ΒΡΕΤΟΣ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι. Αγωνιστής απαρχής μέχρι τέλους του ιερού αγώνα. Έλαβε μέρος σε σημαντικές μάχες υπό διαφόρους οπλαρχηγούς. (Γριπονήσι, Βάθη, Λιόσια, Χαϊδάρι, Μενίδι, Καματερό, Τζερατσίνι, Ακρόπολη, Τρεις Πύργους, Ελευσίνα, Πειραιά, Χασιά κ.ά. Ο γιος του Σπύρος γεννήθηκε στο Μενίδι το 1845 κατά το μητρώο αρρένων του Δήμου. (Αρχείο Ι. Λ. Ε. Α.).

ΜΗΤΡΟΣ ΣΤΑΜΟΥ ΒΡΕΤΟΣ:

Αναφέρεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ. Φ 286 αρ. 661.

Το 1842 αναφέρεται σε ενυπόθηκο συμβόλαιο με άλλους Μενιδιάτες (Απ. Α΄ 40). Βλ.Αθην. Αρχείο Διαμάντη «*Χωρίο Τατόϊ 20 Δεκεμβρίου 1824... ο Μήτρο Βρετός επαρέδωσε 10 ξεστία λάδι*»..... (Από τη δεκατία της Αττικής).

ΜΙΧΑΗΛ (ΚΩΝ/ΝΟΥ) ΒΡΕΤΟΣ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι το 1801 και αγωνίστηκε υπό τις διαταγές διαφόρων οπλαρχηγών και του Βάσου Μαυροβουνιώτη. Του απονεμήθηκε το «*Σιδηρούν*» παράσημο τον Ιούλιο του 1839. Γ. Α. Κ. Φ 17 Αριστείων.

Το πατρώνυμό του πρέπει να είναι Κων/νος εφόσον βεβαιώνει ο Δήμος Αχαρνών ότι δεν υπάρχει συνώνυμος στο Μενίδι το 1839. Το έτος αυτό ο Μιχαήλ Κων/νου Βρετός καλλιεργεί με κολιγιά κτήμα της Ι. Μ.Κλειστών στην «*Περούνα*» Μενιδίου. (Γ. Α. Κ. Φ 31 Μοναστηρια-

κά). Επίσης Φ 286 Αριστείων αρ. 673 του απονέμεται «*χαλκούν*» αριστείο. Το 1842 αναφέρεται σε συμβόλαιο με άλλους Μενιδιάτες (Απ. Α΄ 40).

ΣΩΤΗΡΗΣ ΒΡΕΤΟΣ (ή Βριτός):

Μενιδιάτης αγωνιστής, πολέμησε υπό τις διαταγές του Λέκκα κ.ά. οπλαρχηγών στις μάχες Πεντεορίων, Διστόμου, Πειραιά, Θηβών, Αθηνών κ.ά. Επί Κυβερνήτου Καποδίστρια με τον οργανισμό των Χιλιαρχιών ήταν καταταγμένος ως στρατιώτης. Γ. Α. Κ. Φ 273 Αριστείων αρ. 3590.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΩΝ/ΝΟΥ ΒΡΕΤΟΣ:

Αναφέρεται σε κατάσταση στρατιωτών του στρατηγού Γιάν. Γκούρα την 19.8.1824 αρ. 24 Γ. Α.Κ. Φ24 Υπ. Πολέμου.

Επίσης αναφέρεται και σε άλλη κατάσταση στρατιωτών του Γκούρα ως Χρήστος Βρέτας Μενιδιάτης μαζί με άλλους συμπατριώτες του την 7.8.1824.

Α. Γ. ΓΑΒΡΙΗΛ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι το 1801. Αγωνίστηκε απαρχής μέχρι τέλους του ιερού αγώνα υπό διαφόρους οπλαρχηγούς και υπό τον Βάσο Μαυροβουνιώτη. Του απονεμήθηκε το «*σιδηρούν*» παράσημο σε αναγνώριση των αγώνων του.

ΜΗΤΡΟΣ ΓΑΒΡΙΗΛ:

Γεννήθηκε το 1794 στο Μενίδι. Τιμάται με «*Χαλκούν*» αριστείο το 1844 Γ. Α. Κ. Φ 286, Αριστείων αρ. 688. Αναφέρεται σε συμβόλαια με άλλους συμπατριώτες του (Απ. Α΄ 40, 41, 42).

ΠΕΤΡΟΣ ΓΑΒΡΙΛΗΣ:

Σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου μαζί με άλλους Μενιδιάτες Γ. Α. Κ. Φ 286 αρ. 647.

ΣΥΜΕΩΝ ΓΕΩΡΓΙΟΥ:

Γεννήθηκε το 1801, στο Μενίδι και μετοίκησε στο Μαρούσι. Πολέμησε στον μεγάλο αγώνα ως «ιερωμένος και στρατιωτικός» ταυτόχρονα υπό τον Κώστα Λαγουμιτζή, Δημ. Χειμαριώτη, Κριεζώτη, Μακρυγιάννη κ.α. Τιμήθηκε με το «*Αργυρούν*» Αριστείο την 13.2.1840 Γ.Α.Κ.Φ. 17 και 29 Αριστείων.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΓΚΙΚΑΣ:

Γ. Α. Κ. Φ 50 Υπ. Πολέμου. Σε κατάσταση στρατιωτών Γεωργ. Λέκκα του 1824 στην εκστρατεία Πελοποννήσου.

Από αναφορά του αδελφού του οπλαρχηγού Χριστόδουλου Γκίκα κατά το έτος 1872 προκύπτει ότι ο αδελφός του Γιάννης Γκίκας σκοτώθηκε στη μάχη του Καματερού της 27.1.1827 μαζί με τον άλλο αδελφό του Δημ. Γκίκα Βλ. (Απ. Γ΄ 17).

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΚΙΚΑΣ:

Από αναφορά του αδελφού του οπλαρχηγού Χριστόδουλου Γκίκα (1872) προκύπτει ότι ο Δημήτριος Γκίκας σκοτώθηκε μαζί με τον άλλο αδελφό του Γιάννη Γκίκα στην άτυχη μάχη του Καματερού την 27.1.1827. Βλ. : (Απ.Γ΄ 17).

ΛΟΥΚΑΣ ΓΚΙΚΑΣ:

Γεννήθηκε το 1800. Γ. Α. Κ. Φ. 286 Αριστείων αρ. 680 του απονέμεται το «*Χαλκούν*» αριστείο. Το 1851 αναφέρεται σε συμβόλαιο κτήματος «*Καλυφτάκι*» με άλλους συμπατριώτες του.Βλ. (Απ.Α΄ 42).

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Κ. ΓΚΙΚΑΣ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι το 1807.

Γ. Α. Κ. Φ 18 Αριστείων: του απονέμεται το «*Σιδηρούν*» παράσημο.

Γ. Α. Κ. Φ 273 Αριστείων: Με αίτησή του για απονομή ανωτέρας διάκρισης επισυνάπτεται πιστοποιητικό αγώνων του υπογραφόμενο από στρατηγούς Κριεζώτη - Μακρυγιάννη κ.ά. και βεβαιώνεται ότι πολέμησε υπό τον Μήτρο Λέκκα, Ευμορφόπουλο, Κριεζώτη, Οδυσσέα Ανδρούτσο και Βάσο Μαυροβουνιώτη.

Γ. Α. Κ. Φ 286 Αριστείων αρ. 663. Του απονέμεται το «*Χαλκούν*» αριστείο. Το 1851 με άλλους Μενιδιάτες αναφέρεται στο συμβόλαιο του κτήματος «*Καλυφτάκι*» (ΑΠ. Α΄ 42).

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΓΚΙΚΑΣ:

Από «*Αρχείο Αγωνιστών*» εις Εθν. Βιβλιοθήκη. Ο σχετικός φάκελλος δεν περιέχει στοιχεία, τα οποία προφανώς χάθηκαν. Σημειώνεται όμως από την αρμόδια επιτροπή κρίσεως αγωνιστών ότι έχει χαρακτηριστεί ως Υπαξιωματικός Α΄ τάξεως με αρ. μητρ. 18328.

ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΗ ΓΚΙΚΑΣ (ΤΖΗΚΑΣ):

Γεννήθηκε στο Μενίδι το 1796. (Ίσως αδελφός του αγωνιστή Νικ. Κ. Γκίκα) Γ. Α. Κ. Φ 24, Υπ. Πολέμου. Σε κατάσταση στρατιωτών του

Γιάννη Γκούρα της 19.8.1824 α. α. 32 αναφέρεται Τζήκας. Πολέμησε υπό τις διαταγές του Μήτρου Λέκκα, Προκόπη Κατζαντώνη, Μακρυγιάννη κ.ά.

Επίσης αναφέρεται σε άλλη κατάσταση στρατιωτών του Γιάν. Γκούρα της 7.8.1824 Γ. Α. Κ. Φ 20 Υπ. Πολέμου. Βλ. : Γ. Α. Κ. Φ 98 Αριστείων 623, όπου ιδιόγραφη βεβαίωση του στρατηγού Μακρυγιάννη.

Αναφέρεται σε συμβόλαιο κτήματος «*Καλυφτάκι*» του 1851, με άλλους συμπατριώτες του: Βλ. Απ. Α΄ 42.

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΓΚΙΚΑΣ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι το 1794. Έλαβε μέρος ως μπουλουξής και οπλαρχηγός σε πολλές μάχες της Αττικής και Ανατ. Ελλάδας. Ενδεικτικά αναφέρουμε: Μάχες Β΄ πολιορκίας ακρόπολης, Μαραθώνα, Πεντεώρης, Σαλώνων, Ελευσίνας, Χαϊδαρίου, Καματερού, Κερατσινίου, Αγ. Ιωάννη Χασιάς, Πειραιά, Μαρτίνου, Ζητουνίου κ.ά.

Τραυματίστηκε κατ' επανάληψη στις μάχες αυτές (Βλ. και Γ. Α. Κ. Φ 197, Υπ. Πολέμου) και ευτύχισε να δει την πατρίδα του ελεύθερη. Στη μάχη του Καματερού έχασε τα δύο αδέλφια του Γιάννη και Δημήτρη.

Μετά την απελευθέρωση αναγνωρίστηκε ως αγωνιστής και γράφτηκε στο μητρώο αξιωματικών. Τιμήθηκε με το «*χαλκούν*» και το «*Αργυρούν*» αριστείο για τους αγώνες του. Από τα υπάρχοντα στοιχεία εντύπωση προκαλεί ότι η αναγνώριση από την πολιτεία του αγωνιστή δεν είχε ολοκληρωθεί το 1872. Σημειώνεται στο «*Αρχείο αγωνιστών*» στην Εθν. Βιβλιοθήκη.

ΑΝΤΩΝΗΣ Ν. ΓΚΡΙΤΣΗΣ:

Υπήρξε μπουλουξής του Γιάννη Γκούρα τον οποίον ακολούθησε σ' όλες τις μάχες που έλαβε μέρος, στην Αττική και Ανατολική Ελλάδα. Το 1826 επικεφαλής 50 στρατιωτών έλαβε μέρος σε διάφορες μάχες όπως Χαϊδαρίου, Καματερού, Πειραιά, Αθηνών, Κάντζας, Μαραθώνα, Ελευσίνας, Τριών Πύργων, Αγ. Ιωάννη Χασιάς κ.ά.

Πληγώθηκε στις μάχες αυτές κατ' επανάληψη όπως βεβαιώνουν οι Κριεζώτης, Μακρυγιάννης και Αθηναίοι οπλαρχηγοί.

Τιμήθηκε με το «*Χαλκούν*» και «*Αργυρούν*» αριστείο. Σημειώνεται στο «Αρχείο αγωνιστών» στην Εθνική βιβλιοθήκη.

ΑΡΓΥΡΗΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΔΗΜΑΣΚΟΣ:

Γεννήθηκε το 1801 στο Μενίδι. Αγωνιστής στον αγώνα του 1821,

τιμήθηκε με το «*Σιδηρούν*» αριστείο. Γ. Α. Κ. Φ 18 Αριστείων.

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ Δ. ΔΗΜΑΣΚΟΣ:

Αναφέρεται σε κατάσταση απονομής αριστείων σε αγωνιστές του 21 μαζί με άλλους συγχωριανούς του ως Αθηναίος. Διαπιστώνεται όμως και από άλλα στοιχεία ότι ήταν Μενιδιάτης. Γ. Α. Κ. Φ 283 Αριστείων α. α. 87.

Το 1842 αναφέρεται σε συμβόλαιο μαζί με άλλους συμπατριώτες του. Απ. Α΄ 40.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΔΗΜΑΣΚΟΣ:

Γεννήθηκε το 1797 στο Μενίδι. Σημειώνεται σε κατάσταση στρατιωτών του Γιάννη Γκούρα της 19.8.1824 μαζί με άλλους Μενιδιάτες με α. α. 37 Γ. Α. Κ. Φ 24 Υπ. Πολέμου. Επίσης Γ. Α. Κ. Φ 17 Αριστείων.

Το 1842 αναφέρεται με άλλους συμπατριώτες του σε συμβόλαιο: Βλ.: Απ. Α΄ 42.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Ν. ΔΗΜΑΣΚΟΣ ή ΓΚΕΛΛΑΣ:

Αγωνιστής του ιερού αγώνα από την πρώτη στιγμή, έλαβε μέρος σε πολλές μάχες διακρινόμενος για τη γενναιότητά του, όπως: Ελευσίνας, Χαϊδαρίου, Καματερού, Κερατσινίου, Τριών Πύργων, Στεβενίκου, Μαρτίνου, Λειβαδιάς, Σαλώνων, Καρύστου, Βλυχάδας, Αθηνών, Πειραιά, κ.ά.

Κατά την πολιορκία του φρουρίου από τον Κιουταχή, βρέθηκε με τους πολιορκημένους και υπέμεινε με καρτεροψυχία και γενναιότητα τις δοκιμασίες.

Τιμήθηκε με το «*Αργυρούν*» αριστείο. Στον αγώνα διέθεσε όλη την κτηματική και χρηματική του περιουσία. Αναφέρεται στο «*Αρχείο αγωνιστών*» στην Εθνική βιβλιοθήκη.

ΜΗΤΡΟΣ ΔΗΜΑΣΚΟΣ:

Γεννήθηκε το 1796 στο Μενίδι. Αναφέρεται στον κατάλογο των στρατιωτών τοῦ Γιάν. Γκούρα της 19.8.1824 με α. α. 46.

Τον Ιούλιο του 1826 στρατολογείται από το Γιάν. Μαμούρη με άλλους συγχωριανούς του και κλείνονται στην Ακρόπολη.

Τον Αύγουστο του 1826 σκοτώθηκε. Αναφέρεται στην κατάσταση του Δ. Σουρμελή. Επίσης Γ. Α. Κ. Φ 197 Υπ. Πολέμου όπου υπάρχει ενδιαφέρουσα αναφορά στην Κυβέρνηση της γυναίκας του Μαρίας που με το νήπιο παιδί τους βρέθηκε ακολουθώντας τον άνδρα της στην πολιορκία του κάστρου.

ΜΗΤΡΟΣ ΑΝ. ΔΗΜΑΣΚΟΣ:

Αναφέρεται σε κατάσταση «*Χαλκού*» Αριστείου α. α. 651 μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ. Φ 286 Αριστείων.

Το 1850 αναφέρεται σε συμβόλαιο «*Βαρυμπόπης*» και το 1851 σε συμβόλαιο κτήματος «*Καλυφτάκι*» μαζί με άλλους συμπατριώτες του. Απ. Α΄ 40, 42.

ΔΗΜΟΣ ΓΙΑΝΝΗ ΔΗΜΑΣΚΟΣ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι το 1801. Σημειώνεται σε κατάσταση στρατιωτών του Γιάννη Γκούρα της 19.8.1824 με αύξ. αρ. 33 Γ. Α. Κ. Φ 24, Υπ. Πολέμου.

ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΔΗΜΑΣΚΟΣ:

Γεννήθηκε το 1796 στο Μενίδι. Σημειώνεται σε κατάσταση στρατιωτών του Γιάννη Γκούρα της 19.8.1824 με α. α. 26. Γ. Α. Κ. Φ 24 Υπ. Πολέμου. Επίσης Γ. Α. Κ. Φ 286 Αριστείων, με α. α. 674 σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΗΜΗΤΡΕΣΗΣ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι το 1794. Αναφέρεται ότι αναγνωρίζεται αγωνιστής του 1821 και του απονέμεται το «*Σιδηρούν*» αριστείο. Γ. Α. Κ. Φ 18 Αριστείων.

Το 1850 αναφέρεται σε συμβόλαιο Βαρυμπόπης μαζί με άλλους συμπατριώτες του. Απ. Α΄ 41.

ΚΩΤΖΟΣ ΚΑΛΙΑΤΖΗΣ:

Τιμάται με το «*Χαλκούν*» αριστείο για τη συμμετοχή του στον αγώνα του 21 και αναφέρεται σε κατάσταση απονομής αριστείου με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ. Φ 283 Αριστείων α. α. 21.

Το 1842 αναφέρεται σε δανειστικό συμβόλαιο «*Μονοματίου*» μαζί με άλλους συμπατριώτες του. Απ. Α΄ 40.

Ο γιος του Νικόλαος γεννήθηκε το 1846 στο Μενίδι.

ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ ΚΑΛΟΓΡΙΑΝΗΣ:

Μενιδιάτης οπλαρχηγός και πρόκριτος του Μενιδίου, από τους περισσότερο ευκατάστατους.

Έλαβε μέρος στην απελευθέρωση της Αθήνας επικεφαλής ομάδας συγχωριανών του. Ακολούθως έλαβε μέρος σε πολλές μάχες υπό την οδηγία του Μήτρου Λέκκα, Προκοπίου Κατζαντώνη και Μαυροβουνιώτη, όπως: πολιορκίες Ακρόπολης, Χαϊδαρίου, Καματερού, Πειραιώς,

Αναλάτου κ.ά. Υπέφερε από τις βιαιοπραγίες του Γκούρα και των οργάνων του.

Αναγνωρίστηκε μετά την απελευθέρωση ως υπαξιωματικός αρχικά και αργότερα αξιωματικός. Τιμήθηκε με το «*Αργυρούν*» αριστείο. Πρόσωπο σεβαστό, μετά την απελευθέρωση ανήκε στους προεστούς της περιοχής.

ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΚΑΛΟΓΡΑΝΗΣ:

Γιος του Αναγνώστη. Τιμάται με το «*Χαλκούν*» αριστείο για τους αγώνες του μαζί με άλλους συμπατριώτες του. Γ. Α. Κ. Φ 283, Αριστείων. Σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου, με α. α. 45.

Το όνομά του αναφέρεται σε αρκετά συμβόλαια, ομόλογα κ.λπ. Το 1850 αναφέρεται στο συμβόλαιο «*Βαρυμπόπης*», μαζί με άλλους συμπατριώτες του. Απ. Α΄ 41.

ΘΑΝΑΣΗΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΗ ΚΑΛΟΓΕΡΟΥ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι το 1798. Σημειώνεται σε κατάσταση στρατιωτών Ιωάν. Γκούρα την 19.8.1824 με αρκετούς συμπατριώτες του, με α. α. 29 Γ. Α. Κ. Φ 24, Υπ. Πολέμου.

ΣΠΥΡΟΣ ΚΑΠΕΤΑΝΙΟΣ:

Μενιδιάτης αγωνιστής του «21». Αναφέρεται σε κατάσταση στρατιωτών Ι. Γκούρα, υπό τον οπλαρχηγό Γεώργ. Λέκκα (20.11.1824), α. α. 4, Γ. Α. Κ. Φ 47, Υπ. Πολέμου. Επίσης σε άλλη κατάσταση στρατιωτών του Γ. Λέκκα Γ. Α. Κ. Φ 50, Υπ. Πολέμου.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΠΝΟΣ:

Γεννήθηκε το 1812. (Δεν γνωρίζουμε τη συγγένειά του με τον ταξίαρχο Παναγή Καπνό Μενιδιάτη αγωνιστή υπό τον Γ.Λέκκα).

Αναφέρεται με άλλους Μενιδιάτες σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου. Γ. Α. Κ. Φ 286, Αριστείων α. α. 685.

ΠΑΝΑΓΗΣ ΚΑΠΝΟΣ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι. Αγωνίστηκε υπό τις διαταγές του Γεωργίου Λέκκα, από τον οποίο προτάθηκε για προαγωγή λόγω ανδραγαθίας την 14.11.1824. Γ. Α. Κ. Κ 47. Αντίγραφα.

Στη συνέχεια προήχθη ταξίαρχος. Γ. Α. Κ. Υπ. Πολέμου Φ 39, Αρ. 1151 Εκτελ.

ΣΠΥΡΟΣ ΚΑΡΑΜΠΕΛΑΣ:
Γεννήθηκε στο Μενίδι. Έλαβε μέρος στον αγώνα του '21 πολεμώντας σε διάφορα μέρη της Αττικής υπό τον Γενναίο Κολοκοτρώνη, το Μακρυγιάνη, και τον συμπατριώτη του Ν. Τζελεπή. Γ. Α. Κ. Φ105 Αριστείων

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΑΡΑΣ:
Τιμάται με το «*Χαλκούν*» αριστείο για τη συμμετοχή του στον αγώνα του 21. Αναφέρεται σε κατάσταση απονομής, με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ. Φ. 283 Αριστείων, α.α. 24.
Το 1851 αναφέρεται σε συμβόλαιο Βαρυμπόπης με άλλους συμπατριώτες του. Απ. Α΄ 42.

ΣΠΥΡΟΣ ΚΑΤΑΡΑΣ:
Τιμάται με το «*Χαλκούν*» αριστείο για τη συμμετοχή στον αγώνα του 21. Αναφέρεται σε κατάσταση απονομής του αριστείου με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ. Φ 283 Αριστείων α. α. 23.
Ο γιός του Αναστάσιος γεννήθηκε το 1849 στο Μενίδι.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Ν. ΚΑΤΖΑΝΔΡΗΣ:
Τιμάται με το «*Χαλκούν*» αριστείο για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21». Γ. Α. Κ. Φ 283 Αριστείων α. α. 36.

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ ΚΑΤΖΑΝΔΡΗΣ:
Γεννήθηκε στο Μενίδι το 1770 έλαβε μέρος στον Ιερό αγώνα υπό τον Γιάννη Μαμούρη, Γιάννη Κώστα κ.α. οπλαρχηγούς. Του απονεμήθηκε το «*Σιδηρούν*» αριστείο. Γ. Α. Κ. Φ108 Αριστείων.

ΘΑΝΑΣΗΣ ΜΗΤΡΟ ΚΑΤΣΑΝΔΡΗ:
Γεννήθηκε στο Μενίδι το 1802. Αναφέρεται σε κατάσταση στρατιωτών Γ. Λέκκα της 1.9.1824. Γ. Α. Κ. Φ 26 Υπ. Πολέμου. Ο Μήτρος Αθαν. Κατσανδρής (ίσως γιος του) αναφέρεται σε συμβόλαιο του 1842 Μονοματίου. Ο ίδιος αναφέρεται το 1851 στο συμβόλαιο «*Καλυφτάκι*» Απ. Α΄ 40, 42.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΚΑΤΖΑΝΤΩΝΗΣ ή ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΤΟΥ ΛΕΚΚΑ:
Ανεψιός από αδελφή των Λεκκαίων, ακολούθησε τους οπλαρχηγούς θείους του διακρινόμενος στις μάχες για την ανδρεία του.
Όταν πέθανε ο θείος του Γεώργιος Λέκκας είχε το βαθμό του χιλιάρχου. Μετά από αναφορά του θείου του Μήτρου Λέκκα προβιβά-

στηκε από την Κυβέρνηση στο βαθμό του Αντιστρατήγου.

Διακρίθηκε ιδιαίτερα στη μάχη του Χαϊδαρίου και τη μάχη του Καματερού όπου αγωνιζόμενος επικεφαλής των Μενιδιατών σκοτώθηκε μαζί με αρκετούς συμπατριώτες του.

ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ ΚΑΤΣΑΡΟΣ:

Γεννήθηκε το 1806. Τιμάται με το «*Χαλκούν*» Αριστείο για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21». Το όνομά του σημειώνεται σε κατάσταση μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ. Φ 286 Αριστείων, α. α. 642. Το επώνυμο «*Κατσαρός*» διατηρήθηκε ως ψευδώνυμο στο Μενίδι μετά την απελευθέρωση, της οικογένειας Σταύρου. Βλ. και Γ. Α. Κ. Φ 283 Αριστείων. Σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» Αριστείου αναφέρεται ως Αθηναίος ο Αθανάσιος Σπύρ. Κα(τ)ζαρός, πιθανά Μενιδιάτης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΗΤΡΟΥ ΚΑΤΖΕΤΡΗ: (Κατσανδρής).

Γεννήθηκε το 1792. Τιμάται με το «*Χαλκούν*» αριστείο για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21» Γ. Α. Κ. Φ 286 Αριστείων α. α. 679, μαζί με άλλους Μενιδιάτες.

ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ ΚΙΟΥΡΚΑΤΙΩΤΗΣ:

Ο πρώτος Μενιδιάτης οπλαρχηγός. Αμέσως με την έκρηξη της επανάστασης του 1821 οργάνωσε τους συμπατριώτες του καθώς και τους Κουκουβανιώτες και βλαχοποιμένες της Πάρνηθας. Μυημένος στη Φιλική Εταιρεία ήλθε σε επαφή με τον επίσης Φιλικό Χασιώτη καπετάν Μελέτη Βασιλείου και έστησαν το στρατόπεδο των επαναστατών στο Μενίδι.

Στις 25 Απριλίου 1821 επικεφαλής του στρατιωτικού του σώματος μπήκε ελευθερωτής στην Αθήνα. Δυστυχώς οι Αθηναίοι προεστοί τον κατέτρεξαν και προσπάθησαν να τον μειώσουν. Ο Κιουρκατιώτης αντέδρασε και ήρθε σε σύγκρουση μαζί τους καθώς και με τον Δημ. Υψηλάντη.

Έλαβε μέρος σε πολλές μάχες ως καπετάνιος με το στρατιωτικό του σώμα. Προήχθη πεντηκόνταρχος στις 29 Ιανουαρίου 1822. Σκοτώθηκε στις 27 Ιανουαρίου 1827 πολεμώντας στην άτυχη μάχη του Καματερού με τους συμπατριώτες του, γέρος στην ηλικία αλλά νέος στην ψυχή όπως εύστοχα παρατηρεί ο Δ. Σουρμελής. (Σημ. : Σε διάφορα έγγραφα αναφέρεται Χ΄Αναγνώστης Τζουρκατιώτης και Χ΄Αναγνώστης Μενιδιάτης).

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΙΟΥΡΚΑΤΙΩΤΗΣ:

Γιος του οπλαρχηγού Αναγνώστη Κιουρκατιώτη. Αγωνιστής στον αγώνα του 21, έλαβε μέρος σε πολλές μάχες και διακρίθηκε για τη γενναιότητά του.

Μετά την απελευθέρωση του απονεμήθηκε ο «*Αργυρούς σταυρός*» σε αναγνώριση της προσφοράς του και αναγνωρίστηκε ως υπαξιωματικός. Γ. Α. Κ. Φ 5 Αριστείων, επίσης Γ. Α. Κ. Φ 70 Αριστείων, όπου σε αίτησή του αναφέρει ότι είναι αδικημένος ως αγωνιστής και γιος του Χ΄Κιουρκατιώτη.

Το 1851 αναφέρεται σε συμβόλαιο κτήματος «*Καλυφτάκι*» μαζί με άλλους συμπατριώτες του.

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΝΙΚ. ΚΙΟΥΣΗΣ (ΤΖΟΥΣΗΣ):

Γεννήθηκε στο Μενίδι το 1808. Αγωνιστής του 1821, έλαβε μέρος σε πολλές μάχες όπως: Χαϊδαρίου, Ελευσίνας, Καματερού, Κερατσινίου, Πειραιά, Φιλοπάππου, Τριών Πύργων κ.ά.

Τα παραπάνω βεβαιώνει εκτός των άλλων και ο Μενιδιάτης υπολοχαγός της φάλαγγας και Δήμαρχος Μενιδίου Ν. Τζελεπής υπό την οδηγία του οποίου ήταν καταταγμένος. Γ. Α. Κ. Φ 51 Αριστείων. Ως αγωνιστής εμφανίζεται σε ηλικία 18 ετών.

ΜΗΤΡΟΣ ΚΙΟΥΣΗΣ:

Οργανωμένος στη Φιλική Εταιρία από τις αρχές του 1821 ο Μενιδιάτης Μήτρος Κιούσης, έλαβε μέρος σε πολλές μάχες της Αττικής και Ανατολικής Ελλάδας. Διακρίθηκε στην απελευθέρωση της Αθήνας στη μάχη του Χαλανδρίου, ως μπουλουξής του Γιάννη Γκούρα και μετά την εισβολή του Κιουταχή το 1826 οδηγώντας 80 στρατιώτες έλαβε μέρος στις μάχες Χαϊδαρίου, Πειραιά και Ελευσίνας. Μετά την απελευθέρωση αναγνωρίστηκε ως αγωνιστής και αναφέρεται στο «*Αρχείο Αγωνιστών*» (Εθνική Βιβλιοθήκη).

Α. ΚΟΣΜΑΣ:

Τιμάται με το «*Χαλκούν*» αριστείο για τους αγώνες του. Σε κατάσταση απονομής του αριστείου αναφέρεται με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ. Φ 283, Αριστείων α. α. 37 (Σημ.: Ίσως ο Κώτζιος Αναστ. Κοσμά Μενιδιάτης, που αναφέρεται σε κατάσταση στρατιωτών του Ι. Γκούρα, είναι γιος του Α. Κοσμά).

ΚΩΤΖΙΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΚΟΣΜΑ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι το 1803. Αναφέρεται σε κατάσταση στρα-

τιωτών του Ι. Γκούρα, την 19.8.1824 μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ. Φ 24, Υπ. Πολέμου α. α. 25.

ΔΡΙΤΖΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΗ ΚΟΥΝΤΟΥΡΗ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι το 1801. Αναφέρεται σε κατάσταση στρατιωτών του Ι. Γκούρα μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ. Φ 24 Υπ. Πολέμου α. α. 30. (Το επώνυμο δεν εμφανίζεται στο Μενίδι μετά το'21).

ΔΗΜΗΤΡΑΚΗΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ:

Μενιδιάτης αγωνιστής που υπηρέτησε υπό τις διαταγές του στρατηγού Χριστόδουλου Χ΄Πέτρου, και οπλαρχηγών: Τσάμη Καρατάσου, Γιάννη Κώστα και Σπύρου Καπελαδούρου. Έλαβε μέρος στις μάχες της πολιορκίας Αθηνών κ.ά. Γ. Α. Κ. Φ 80 Αριστείων αρ. 12422.

ΠΑΝΟΥΣΗΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ:

Μενιδιάτης αγωνιστής του «21». Έλαβε μέρος στον αγώνα του «21» και πολέμησε σε αρκετές μάχες διακρινόμενος για την ανδρεία του, όπως: Απελευθέρωση Αθηνών, Α΄ πολιορκία Ακρόπολης, Μάχες Μαραθώνος, Καρύστου, Ελευσίνας, Χαϊδαρίου, Καματερού, Μαρτίνου,Αγ. Ιωάννη Χασιάς. Πληγώθηκε δυο φορές. Αναφέρεται στο «*Αρχείο αγωνιστών*» στην Εθν. Βιβλιοθήκη.

ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΚΟΥΔΟΥΝΑΣ ή ΚΟΥΤΟΥΝΑΣ:

Μενιδιάτης αγωνιστής του «21». Προτείνεται για προαγωγή λόγω ανδραγαθίας από Γεώργ. Λέκκα την 14.11.1824. Γ. Α. Κ. Κ 47, Αντίγραφα. Προήχθη στο βαθμό υποχιλιάρχου. Γ. Α. Κ. Φ 39, Υπ. Πολέμου, αρ. εγγρ. Εκτελ. 1151. Αναφέρεται επίσης σε κατάσταση στρατιωτών Γ. Λέκκα την 20.1.1824 στην εκστρατεία Πελοποννήσου. Λοιπά στοιχεία εις «*Αρχείο αγωνιστών*» του '21 από τα οποία προκύπτει ότι γεννήθηκε στο Μενίδι το 1801, πολέμησε υπό τις διαταγές των: Οδυσσέα, Γκούρα, Κριεζώτη, και Λέκκα, και ότι πληγώθηκε στις μάχες δύο φορές. Μετά την απελευθέρωση κατετάγη ως χωροφύλακας ιππέας. Το 1859 ο «*υπολοχαγός της φάλαγγας*» Σταμάτιος Κουδούνας και ο χωροφύλακας αδελφός του Παντελής, πωλούν μέρος της πατρικής τους κληρονομίας αποτελουμένης από διάφορα κτήματα στην περιοχή Μενιδίου. Βλ. Υποθ. Αχαρνών Τόμ. Β΄ αρ. 45 σελ. 32.

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΚΟΤΟΥ:

Μενιδιάτης αγωνιστής του «21». Αναφέρεται σε κατάσταση στρατιωτών του Γεωργ. Λέκκα. Γ. Α. Κ. Φ 47, Υπ. Πολέμου. Επίσης Γ. Α.

Κ. Φ 50, Υπ. Πολέμου σε κατάσταση στρατιωτών Γ. Λέκκα στην εκστρατεία Πελοποννήσου. Λοιπά στοιχεία και πιστοποιητικά: Γ. Α. Κ. Φ 71 Αριστείων αρ. 17629. Έλαβε μέρος στις μάχες: Ελευσίνας, Χαϊδαρίου, Καματερού, Κερατσινίου, Φιλοπάππου, Ευρίπου, Καρύστου, Δαδίου, Πατρατζικίου (Υπάτης), Μαραθώνος, Καπανδριτίου, Λιοσίων, Κιούρκων, Βαρυμπόπης κ.ά.

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ ΜΗΤΡΟΥ ΚΟΤΟΣ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι, το 1792. Αναφέρεται σε κατάσταση στρατιωτών της 19.8.1824, α.α. 18, Γ. Α. Κ. Φ 20 Υπ. Πολέμου.

Το 1850 ο Μήτρος Ιωάννου Κότος (ίσως γιος του) εμφανίζεται σε συμβόλαιο κτήματος «*Βαρυμπόπης*», και το 1842 ως Μήτρος Ντούρος Κότου σε άλλο συμβόλαιο (κτήμα «*Μονοματίου*») ΑΠ. Α΄ 40, 41.

Άγνωστο αν υπάρχει σχέση του Γιαννάκη Μήτρου Κότου με τον οπλαρχηγό του Ι. Γκούρα Μήτρο Κότο ο οποίος εμφανίζεται να έχει υπό την οδηγίαν του 52 στρατιώτες. Γ. Α. Κ. Φ 20 Υπ. Πολέμου.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΛΑΖΑΡΟΣ:

Του απενεμήθηκε το «*Χαλκούν*» αριστείο για τους αγώνες του. Σημειώνεται μαζί με άλλους Μενιδιάτες σε κατάσταση απονομής του αριστείου με α. α. 22, Γ. Α. Κ. Φ 283 Αριστείων αρ. 7462.

ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ (Λάζαρος):

Γεννήθηκε το 1799 στο Μενίδι. Σημειώνεται σε κατάσταση στρατιωτών Ι. Γκούρα της 19.8.1824 με α. α. 27, Γ. Α. Κ. Φ 24 Υπ. Πολέμου. Επίσης σημειώνεται και σε άλλη κατάσταση στρατιωτών. Γ. Α. Κ. Φ 20 Υπ. Πολέμου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΑΖΑΡΟΥ:

Μενιδιάτης αγωνιστής. Έπεσε μαχόμενος σε μάχη εναντίον του Κιουταχή (1826 - 1827) κατά την πολιορκίαν της Ακρόπολης των Αθηνών. Σημειώνεται στον κατάλογο πεσόντων που δημοσίευσε ο Διον. Σουρμελής,καθώς και η καταγωγή του.

ΠΕΤΡΟΣ ΛΑΖΑΡΟΥ:

Αναφέρεται προτεινόμενος για προαγωγή λόγω ανδραγαθίας σε έγγραφο του Γεωργ. Λέκκα προς την Κυβέρνηση την 14.11.1824. Γ. Α. Κ. Κ 47, Αντίγραφα. Προάγεται στη συνέχεια στο βαθμό του Ταξιάρχου. Γ. Α. Κ. Φ 39 Υπ. Πολέμου, αρ. εγγρ. 1151 Εκτελ. Επίσης σημειώνεται σε κατάσταση στρατιωτών Γ. Λέκκα μαζί με άλλους συμπατριώτες του

Γ. Α. Κ. Φ 50 Υπ. Πολέμου.

Το 1842 αναφέρεται μαζί με άλλους Μενιδιάτες σε συμβόλαιο κτήματος «*Μονομάτι*» ΑΠ. Α΄ 40.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΛΑΜΠΡΟΥ:

Αναφέρεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21», μαζί με άλλους συμπατριώτες του Γ. Α. Κ. Φ 286 Αριστείων α. α. 672.

ΣΠΥΡΟΣ ΛΑΜΠΡΟΥ:

Αναφέρεται σε κατάσταση στρατιωτών Ι. Γκούρα της 7.8.1824 με α. α. 469 μαζί με άλλους Μενιδιάτες Γ. Α. Κ. Φ 20, Υπ. Πολέμου.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΛΕΚΚΑΣ:

Νεαρός 15 - 17 χρόνων έλαβε μέρος υπό τον Δ. Καλέργη στην άτυχη και πολύνεκρη μάχη του Ανάλατου ο Αθανάσιος Λέκκας γιος του ήρωα της μάχης Χαλανδρίου Μενιδιάτη Αναστάση Λέκκα. Εκεί είχε την ατυχία να αιχμαλωτισθεί μαζί με άλλους συμπολεμιστές του. Αργότερα ο Διον. Σουρμελής γράφοντας τη γνωστή μας «*Ιστορία των Αθηνών...*» αναφέρει «*... εξωγρήθησαν (στη μάχη Ανάλατου) και τινες, εν οις ήσαν... και ο νυν υπομοίραρχος Αθανάσιος Λέκκας ανεψιός των γενναίων αδελφών Λέκκα, όστις παθών πολλά εις την αιχμαλωσίαν του μετά πέντε έτη απελευθερώθη...*».

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ Ν. ΛΕΚΚΑΣ:

Μενιδιάτης οπλαρχηγός, από την πρώτη μέρα του ιερού αγώνα. Γεννήθηκε στο Μενίδι το 1789. Μέτριος στο ανάστημα, ξανθός και ωραίος όπως τον περιγράφει ο ιστορικός Διον. Σουρμελής έλαβε μέρος σ' όλες τις μάχες της Αττικής, από την πρώτη μέρα του ξεσηκωμού.

Ο σφαγιασμός του πατέρα του Νικολάου Λέκκα από τις ορδές του Ομέρ Βρυώνη το καλοκαίρι του 1821 εξαγρίωσε κυριολεκτικά τον Αναστάση εναντίον των Τούρκων. Το Σεπτέμβριο του 1821 επικεφαλής στρατιωτικού σώματος από Μενιδιάτες μαζί με το Χασιώτη Μήτρο Τσεβά κατανίκησαν στο χωριουδάκι Δραγουμάνο τον Ομέρ Βρυώνη, τον οποίον εξευτέλισαν καθώς πέταξε το σπαθί του για να γλυτώσει.

Στις 2 Νοεμβρίου επικεφαλής στρατιωτικού σώματος από συμπατριώτες του και άλλα παλικάρια της Αττικής, αντιμετώπισε νικηφόρα τους Τούρκους στο Χαλάνδρι. Συνελήφθη όμως καθώς κυνηγούσε πρώτος και απροφύλακτος τους Τούρκους. Εκείνοι τον βασάνισαν α-

πάνθρωπα και επί τόπου τον σκότωσαν. Τα αδέλφια του ορκίστηκαν να εκδικηθούν το θάνατό του.

ΓΙΩΡΓΗΣ ΑΝΤ. ΛΕΚΚΑΣ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι το 1759. Σημειώνεται σε κατάσταση στρατιωτών Ι. Γκούρα της 19.8.1824 με α. α. 22. Γ. Α. Κ. Φ 24, Υπ. Πολέμου. Επίσης στη Γεν. Εφημερίδα έτους 1826 σημειώνεται ότι εφονεύθη.

Αναφέρεται επίσης στον κατάλογο φονευθέντων που δημοσίευσε ο Διον. Σουρμελής.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ (Γιωργάκης) ΝΙΚ. ΛΕΚΚΑΣ:

Αδελφός του Αναστάση. Γεννήθηκε το 1784 στο Μενίδι.Βρισκόταν ξενιτεμένος μακρυά από την Αττική, όμως έτρεξε αμέσως και έλαβε μέρος στόν μεγάλο αγώνα. Διακρίνεται ως καπετάνιος των Μενιδιατών, τους οποίους οδηγεί στις μάχες μαζί με τ' αδέλφια του.

Τιμήθηκε με το βαθμό του χιλιάρχου και στη συνέχεια με το βαθμό του Αντιστρατήγου. Ατρόμητος αρχηγός αλλά και οξύθυμος όπως διαπιστώνεται από τη συμπεριφορά του προς τον Δημ. Υψηλάντη.

Διατηρεί ξεχωριστό στρατιωτικό σώμα αλλά και συνεργάζεται στενά με τον αδελφό του Αντιστράτηγο Μήτρο Λέκκα. Έλαβε μέρος σε πολλές μάχες της Αττικής, Ανατολικής Ελλάδας και Πελοποννήσου.

Στις αρχές του χειμώνα του 1824 επιστρέφει στην Αθήνα από την Πελοπόννησο όπου έλαβε μέρος στον εμφύλιο πόλεμο με το μέρος της Κυβέρνησης. Στη συνέχεια προσβλήθηκε από επιδημική ασθένεια και στις 6 Απριλίου 1825 πέθανε, ένδοξος και τιμημένος. «*Όλη η πόλις ελυπήθη δια τον θάνατον του καλού πατριώτη...*» σημειώνει ο συντάκτης της «*Εφημερίδος των Αθηνών*» (Τρίτη 21 Απριλίου 1825).

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ (ΜΗΤΡΟΣ) Ν. ΛΕΚΚΑΣ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι το 1796. Γιος του Νικ. Λέκκα και αδελφός των γνωστών καπετανέων Αναστάση και Γιώργη, αναδείχθηκε ως ο τρομερότερος πολέμαρχος της Αττικής κατά τη διάρκεια του ιερού αγώνα.

Έλαβε μέρος σε πολλές μάχες στην Αττική, Ανατολική Ελλάδα και Πελοπόννησο διακριθείς για τη γενναιότητά του και τιμήθηκε με τους βαθμούς πεντηκοντάρχου (1822), χιλιάρχου (1824), και αντιστρατήγου (1824). Κατά την πολιορκία της Ακρόπολης από τον Κιουταχή, έλαβε μέρος διακριθείς στη μάχη του Χαϊδαρίου επικεφαλής 110 στρατιωτών. Ακολούθως στις 11 Οκτωβρίου μαζί με τους στρατιώτες του υπό τις διαταγές του Νικ. Κριεζώτη οδήγησε σώμα 300 συνολικά αν-

δρών στην επιχείρηση εισόδου στην πολιορκούμενη Ακρόπολη. Όλοι μπήκαν «*αβλαβείς*» διασπώντας τον κλοιό των Τούρκων. Πέντε φορές πληγώθηκε ο Μήτρο Λέκκας σε ισάριθμες μάχες.

Το 1828 μετά από διαταγή του Κυβερνήτη προσπάθησε να επαναστατήσει τα υποταγμένα στους Τούρκους χωριά της Αττικής, και ενώ πέτυχε το σκοπό του και επέστρεψε στην Ελευσίνα για να προετοιμάσει την εξέγερση, έπεσε σε ενέδρα των Τούρκων, συνελήφθη ζωντανός, οδηγήθηκε στη Χαλκίδα και με διαταγή του Ομέρ Πασά κρεμάστηκε σε τσιγκέλια και γδάρθηκε ζωντανός.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΛΕΚΚΑΣ:

Πατέρας των γνωστών μας καπετανέων και στρατηγών Λεκκαίων. Ασυμβίβαστος με τους τυράννους εμφύσησε την φιλοπατρία και γενναιότητα σ' ολόκληρη την οικογένειά του, η οποία αργότερα έγινε ολοκαύτωμα στο βωμό της ελευθερίας του Έθνους. (Το σπίτι του στο Μενίδι ήταν κοντά στην εκκλησία των Αγ. Θεοδώρων στην πλατεία του Μενιδίου στη σημερινή οδό Αθ. Χείλιου).

Όταν εξεράγη η επανάσταση ήταν πλέον γέροντας 65 - 70 ετών. Δυστυχώς συνελήφθη από τους Τούρκους του Ομέρ Βρυώνη το καλοκαίρι του 1821, οι οποίοι τον έσφαξαν και έριξαν το πτώμα του στα σκυλιά. Το θάνατό του ορκίστηκαν να εκδικηθούν τα παιδιά του. Βλ.: Γενική Εφημερίς έτους 1828 τόμ. Γ΄ όπου δημοσιεύεται νεκρολογία των Λεκκαίων.

ΠΑΪΣΙΟΣ ΝΙΚ. ΛΕΚΚΑΣ:

Αγωνιστής από το Μενίδι, αδελφός των Λεκκαίων, Δημητρίου κ.λπ. Ήταν καλόγερος. Επολέμησε κατά των Τούρκων και σκοτώθηκε το 1826 όταν ο Κιουταχής πολιορκούσε την Ακρόπολη...» Χρ. Α. Στασινόπουλου: Λεξικό της Ελληνικής Επαναστάσεως του «21» τόμ. Γ΄. Λοιπές πληροφορίες που βεβαιώνουν τα ανωτέρω, από Θ. Λέκκα απόγονο του Μήτρου Λέκκα. Επίσης στον κατάλογο των πεσόντων που δημοσίευσε ο Διον. Σουρμελής αναφέρεται μεταξύ άλλων ο Παΐσιος Λέκκας.

ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΛΕΚΚΑΣ:

Ανεψιός των γνωστών οπλαρχηγών ακολούθησε ως ψυχογιός «εκ τρυφερωτάτης ηλικίας» τον θείον του Μήτρο Λέκκα στο στρατόπεδο. Μετά τον θάνατο του θείου του στρατεύτηκε υπό τους Νικ. Κριεζώτη και Ιωάν. Μακρυγιάννη μαζί με τους υπόλοιπους συγγενείς του. Γ. Α. Κ. Φ 81 Αριστείων αρ. 13134.

ΛΕΚΚΑΙΝΑ: (Γυναίκα του Νικ. Λέκκα και μάνα των γνωστών καπετανέων).

Ατρόμητη όπως ο άντρας της και τα παιδιά της. Βρέθηκε στην Ακρόπολη όταν πολιορκείτο από τον Κιουταχή, πληγώθηκε δύο φορές και τέλος υπέκυψε από τα τραύματα και τις κακουχίες, σε ηλικία 65 - 70 χρόνων όπως υπολογίζεται περίπου και ενταφιάστηκε στη σκιά του Παρθενώνα.

ΛΕΚΚΑΙΝΑ: (Κόρη του Νικ. Λέκκα και αδελφή των γνωστών καπετανέων).

Παντρεύτηκε κάποιον με το επώνυμο ΚΑΤΖΑΝΤΩΝΗΣ και έκαναν ένα γιο τον ΠΡΟΚΟΠΗ ή «*Προκόπη του Λέκκα*» όπως ήταν γνωστός. (Αντιστράτηγος, σκοτώθηκε στη μάχη του Καματερού).

Μετά την απελευθέρωση όταν είχε χάσει όλη την οικογένειά της, το 1838 κατά τον πρώτο εορτασμό της επετείου της Παλιγγενεσίας μπροστά στα ανάκτορα και κατά τη διάρκεια των εκδηλώσεων, άρπαξε το μαντήλι και με δάκρυα στα μάτια, έσυρε πρώτη το χορό γιατί όπως είπε, είχε αυτό το δικαίωμα λόγω των θυσιών της οικογένειάς της. Το περιστατικό δημοσιεύει χρονογράφος της εποχής.

ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ή ΛΕΥΘΕΡΑΚΗΣ ή ΛΕΥΤΕΡΑΚΟΣ:

Γεννήθηκε το 1798 στο Μενίδι. Αναφέρεται σε κατάσταση στρατιωτών του Γιάννη Γκούρα την 19.8.1824 με ά. ά. 44 Γ. Α. Κ. Φ 20 Υπ. Πολέμου. Επίσης αναφέρεται σε κατάσταση στρατιωτών του Γεωργ. Λέκκα της 20.11.1824 στην εκστρατεία Πελοποννήσου ως Αναγνώστης Λεφθεράκης Μενιδιάτης, Υποχιλίαρχος Γ. Α. Κ. Φ 50 Υπ. Πολέμου.

Μετά την απελευθέρωση υπογράφει ως εκπρόσωπος του χωριού του διάφορες αναφορές όπως π.χ. για την επιστροφή των καλογήρων στην Ι. Μονή Κλειστών κ.ά. Γ. Α. Κ. Φ 31 Μοναστηριακά και Αθηναϊκό αρχείο Διαμάντη σελ. 436. (Ίσως να είναι το ίδιο πρόσωπο ο παραπάνω Ελευθεράκης Βουβαλιάρης - υποχιλίαρχος).

ΠΑΝΑΓΗΣ ΓΙΑΝΝΗ ΛΥΓΚΟΥΡΗΣ:

Μενιδιάτης αγωνιστής του «21». Του απονεμήθηκε το «*Σιδηρούν*» αριστείο. Γ. Α. Κ. Φ 51 Αριστείων αρ. 6898.

ΠΑΝΑΓΗΣ ΠΑΥΛΟΥ ΛΥΓΚΟΥΡΗΣ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι το 1805. Έλαβε μέρος στον αγώνα του «21»

υπό τον στρατηγό Βάσο Μαυροβουνιώτη. Τιμήθηκε με το «*Σιδηρούν*» αριστείο. Γ. Α. Κ. Φ 51 Αριστείων.

ΓΕΩΡΓΑΚΗΣ ΜΑΡΙΝΗΣ:

Σημειώνεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21». Αναφέρεται μαζί με άλλους Μενιδιάτες ως «*Αθηναίος*».

Γεννήθηκε το 1798. Το 1851 μαζί με άλλους συμπατριώτες του αναφέρεται στο συμβόλαιο του κτήματος «*Καλυφτάκι*». Γ. Α. Κ. Φ 286 Αριστείων α.α. 641, και ΑΠ. Α΄ 42.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Δ. ΜΑΡΙΝΗΣ:

Σημειώνεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου με άλλους Μενιδιάτες για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21». Γ. Α. Κ. Φ 283 Αριστείων α.α. 26.

ΜΗΤΡΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ ΜΑΡΙΝΗΣ:

Μενιδιάτης αγωνιστής του «21» «*μπουλουξής*» του Ιω. Γκούρα τον οποίο ακολούθησε σ' όλες τις μάχες στην Αττική και Ανατολική Ελλάδα. Γενναιότητα επέδειξε και στις εναντίον του Κιουταχή μάχες σε διάφορα σημεία της Αττικής κατά τις οποίες πληγώθηκε στα δύο του χέρια και στο κεφάλι.

Για τη γενναιότητά του τιμήθηκε με το «*Αργυρούν*» αριστείο μετά την απελευθέρωση. «*Αρχείο αγωνιστών*» του '21 εις Εθνική Βιβλιοθήκη, και Γ. Α. Κ. Φ 289 Αριστείων (ΑΠ. Γ΄ 6).

Ν. Α. ΜΑΡΙΝΗΣ:

Σημειώνεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου με άλλους Μενιδιάτες για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21». Ίσως αδελφός του Μήτρου Αναγν. Μαρίνη. Γ. Α. Κ. Φ 283 Αριστείων α. α. 25.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Μ. ΜΑΡΙΝΗΣ:

Σημειώνεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21» μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γεννήθηκε το 1788. Γ. Α. Κ. Φ 286 Αριστείων α. α. 681.

ΣΠΥΡΟΣ ΓΕΩΡΓ. ΜΑΡΙΝΗΣ:

Σημειώνεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21» μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ. Φ 286 Αριστείων α. α. 659.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΘΑΝ. ΜΙΧΑΣ:

Σημειώνεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21» μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ.Α. Κ.Φ. 286 Αριστείων α.α. 687 και Φ. 283 Αριστείων α.α. 41.

Το 1842 μαζί με άλλους συμπατριώτες του αναφέρεται στο συμβόλαιο «*Μονοματίου*» ως Γιαννακός Μίχας.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΟΣΧΟΣ:

Σημειώνεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21» μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ. Φ 283 Αριστείων α. α. 61.

ΠΑΝΟΥΣΗΣ ΜΟΥΣΤΑΚΑΤΟΣ:

Αναφέρεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου, για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21» μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ. Φ 283 Αριστείων α. α. 27.

(Ο γιος του Αναστάσης γεννήθηκε το 1845 στο Μενίδι όπως προκύπτει από το μητρώο αρρένων).

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΜΟΥΣΤΑΚΑΤΟΣ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι το 1797. Αναφέρεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου, για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21» μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ. Φ 286 Αριστείων α. α. 676.

Το 1842 αναφέρεται σε συμβόλαιο «*Μονοματίου*», ΑΠ. Α΄ 40.

ΜΗΤΡΟΣ ΓΙΑΝΝΑΚΗ ΜΠΙΣΑΡΑΚΗ:

Γεννήθηκε το 1804. Αναφέρεται σε κατάσταση στρατιωτών Γ. Λέκκα της 1.9.1824 ως Αθηναίος. Γ. Α. Κ. Φ 26, Υπ. Πολέμου.

(Το 1831 σε κατάστιχο εξόδων του Αναγν. Καλογράνη αναφέρεται: «... *Ο Γιάννης Δημάσκος με το Πησαράκη μας θέλουνε να μας δώσουνε από το χάργυι γρόσια 110...*»).

Βλ. Υποθ/κείο Αχαρνών τομ. Α΄ 158 σελ. 87 αναφ. Μήτρος και Γιάννης Μπισαράκης εις Μενίδι (σπίτια).

ΜΗΤΡΟΣ ΜΙΧΑΛΗ ΜΠΙΣΑΡΑΚΗ:

Γεννήθηκε το 1797. Αναφέρεται σε κατάσταση στρατιωτών Γ. Λέκκα της 1.9.1824 ως Αθηναίος. Γ. Α. Κ. Φ. 26, Υπ. Πολέμου. Σημ.: Η οικογένεια Μπισαράκη όπως αποδεικνύεται από διάφορα έγγραφα ήταν γνωστή στο Μενίδι προ του 1821.

ΓΙΑΝΝΗΣ Μ(Π)ΟΥΤΖΗΣ ή ΜΠΟΥΚΗΣ:

Όπως καθιερώθηκε τελικά τα επώνυμο στο Μενίδι. Αναφέρεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21» μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ. Φ 286, Αριστείων α. α. 648.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΗΣ Μ(Π)ΟΥΤΖΗΣ ή ΜΠΟΥΚΗΣ:

Γνωστή και σήμερα στο Μενίδι η οικογένεια του Κωστή Μπούτζη ή Μπούκη.

Αναφέρεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21» μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ. Φ. 286 Αριστείων α. α. 649.

Ο Κωνσταντής Μπούτζης από Μενίδι αναφέρεται σε νοταριακή πράξη πώλησης αμπελιού εις Δραγουμάνου την 3η Μαΐου 1825. Βλ. Κώδικα νοταρίου Π. Πούλου: Εκποιήσεις αρ. 432 σελ. 358.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΠΟΥΡΔΟΥΜΠΑΣ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι το 1787. Πολέμησε υπό τις διαταγές του Μήτρου Λέκκα, Βάσου Μαυροβουνιώτη κ.ά. Έλαβε μέρος στις μάχες Καματερού, Πειραιά, Ελευσίνας και Αγ. Ιωάννη Χασιάς η οποία οδήγησε στην απελευθέρωση του Μενιδίου την 28η Μαΐου 1829. Γ. Α. Κ. Φ 17 και 72 Αριστείων.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΜΠΟΥΡΔΟΥΜΠΑΣ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι το 1799. Πολέμησε υπό τις διαταγές του Βάσου Μαυροβουνιώτη και άλλων οπλαρχηγών. Του απονεμήθηκε το «*Σιδηρούν*» αριστείο για τους αγώνες του. Γ. Α. Κ. Φ 17, Αριστείων.

Επίσης σημειώνεται σε κατάσταση στρατιωτών Ι. Γκούρα της 19.8.1824 με α. α. 42 ως Θοδωρής Σταμάτη Πολδούπα. Αναφέρεται επίσης σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου Γ. Α. Κ. Φ 286 Αριστείων α. α. 665.

ΣΠΥΡΟΣ ΘΑΝΑΣΗ ΜΥΤΟΥΣΗ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι το 1784. Αναφέρεται μαζί με άλλους Μενιδιάτες σε κατάσταση στρατιωτών Ι. Γκούρα. Γ. Α. Κ. Φ 24, Υπ. Πολέμου.

Υπάρχει σημειωμένος στο αρχείο αγωνιστών εις Εθν. Βιβλιοθήκη με Α. Μ. 8813, και με την παρατήρηση «*Εφονεύθη*». Δυστυχώς δεν υπάρχουν άλλα στοιχεία.

Στο Μενίδι δεν υπάρχει σήμερα το επώνυμο, είναι όμως γνωστό ως ψευδώνυμο.

ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ ΝΙΚΑΣ:

Αναφέρεται σε κατάσταση απονομής αριστείων. Του απονεμήθηκε το «*Χαλκούν*» αριστείο. Γ. Α. Κ. Φ 286 Αριστείων, α. α. 668.

Το 1851 αναφέρεται μαζί με άλλους Μενιδιάτες στο γνωστό συμβόλαιο κτήματος «*Καλυφτάκι*» ΑΠ. Α΄ 42.

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΙΩΑΝ. ΝΙΚΑΣ:

Αναφέρεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21» μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ. Φ 286 Αριστείων α. α. 652.

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΝΙΚΑΣ:

Αναφέρεται στην ίδια κατάσταση με τον παραπάνω συνώνυμό του, χωρίς όμως πατρώνυμο. Ίσως ήταν συγγενείς. του απονέμεται χάλκινο αριστείο. Γ. Α. Κ. Φ 286 Αριστείων α. α. 656.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΝΙΚΑΣ:

Αναφέρεται στην ίδια με τον παραπάνω κατάσταση. Του απονεμήθηκε το «*Χαλκούν*» αριστείο για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21». Γ. Α. Κ. Φ 286 Αριστείων α. α. 658.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Γ. ΝΙΚΑΣ:

Του απονεμήθηκε το «*Χαλκούν*» αριστείο για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21». (Το πρωτότυπο του διπλώματος εις αρχείον Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Αχαρνών).

Αναφέρεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου ως «*Αθηναίος*» μαζί με πολλούς άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ. Φ 283 Αριστείων.

Το 1850 αναφέρεται στα συμβόλαια «*Μονοματίου*» και «*Βαρυμπόπης*» μαζί με άλλους συμπατριώτες του. ΑΠ. Α΄ 40 και 42.

ΜΗΤΡΟΣ Ι. ΝΙΚΑΣ:

Αναφέρεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21». Γ. Α. Κ. Φ 283 Αριστείων, α. α. 35.

Το 1850 αναφέρεται με άλλους συχωριανούς του στο συμβόλαιο «*Βαρυμπόπης*» ΑΠ Α΄ 41.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΝΙΚΑΣ:

Αναφέρεται μαζί με τον παραπάνω συνώνυμό του στην ίδια κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου, για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21». Γ. Α. Κ. Φ 286 Αριστείων α. α. 653.

ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ ΝΤΕΝΤΕ:

Μενιδιάτης αγωνιστής του «21», αναφέρεται σε κατάσταση στρατιωτών του στρατηγού Στάθη Κατσικογιάννη της 4.3.1825. Γ. Α. Κ. Υπ. Πολέμου Φ 60.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΝΤΕΤΕΣ (ΔΕΔΕΣ):

Αναφέρεται σε κατάσταση στρατιωτών Γεωργ. Λέκκα ως Μενιδιάτης μαζί με άλλους συμπατριώτες του Γ. Α. Κ. Φ 50, Υπ. Πολέμου.

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΝΤΕΝΤΕΣ:

Γεννήθηκε το 1784. Αναφέρεται ως «*Αθηναίος*» σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21» μαζί με άλλους Μενιδιάτες Γ. Α. Κ. Φ 286, Αριστείων, α. α. 682.

Το 1825 αναφέρεται επίσης σε κατάσταση στρατιωτών υπό τον στρατηγό Στάθη Κατσικογιάννη. Γ. Α. Κ. Υπ. Πολέμου Φ 60.

ΜΗΤΡΟΣ ΝΤΟΥΡΟΣ:

Γεννήθηκε το 1788 στο Μενίδι. Αναφέρεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου, μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ. Φ 286 Αριστείων, α. α. 680.

Το 1842 αναφέρεται στο συμβόλαιο «*Μονοματίου*», ως Μήτρος Ντούρος Κότου. Πρόκειται για το ίδιο πρόσωπο, όπως εξακριβώθηκε από σχετική έρευνα.

ΣΙΔΕΡΗΣ ΝΤΟΥΡΟΣ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι. Αγωνιστής του «21» αναφέρεται σε κατάσταση στρατηγών Γ. Λέκκα μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ. Φ 50, Υπ. Πολέμου. Αργότερα τιμήθηκε με το «*Χαλκούν*» αριστείο για τη συμμετοχή του στον ιερό αγώνα Γ. Α. Κ. Φ 286 Αριστείων, α. α. 654.

Το 1842 αναφέρεται στο συμβόλαιο «*Μονοματίου*» μαζί με άλλους συμπατριώτες του. ΑΠ Α΄ 40.

Ι. ΠΑΓΩΝΑΣ:

Σημειώνεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου για τη

συμμετοχή του στον αγώνα του «21» μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ. Φ 283, Αριστείων, α. α. 28.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΓΩΝΑΣ:

Σημειώνεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21» μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ. Φ 283, Αριστείων, α. α. 31.

(Από μητρώο αρρένων Δήμου Αχαρνών: Παγώνας Νικ. του Δημητρίου γεννήθηκε το 1865).

ΚΩΝΣΤΑΝΤΗ ΓΕΩΡΓΑΚΗ ΠΑΠΑ:

Γεννήθηκε το 1802 στο Μενίδι. Αγωνιστής του «21». Σημειώνεται σε κατάσταση αγωνιστών του Ι. Γκούρα της 19.8.1824 μαζί με άλλους συμπατριώτες του. Γ. Α. Κ. Φ 20, Υπ. Πολέμου, α. α. 41.

Με το επώνυμο Παπακωνσταντής τιμάται μαζί με άλλους Μενιδιάτες μετά την απελευθέρωση, με το «*Χαλκούν*» αριστείο. Γ. Α. Κ. Φ 289, Αριστείων.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ:

Μενιδιάτης αγωνιστής του «21» έλαβε μέρος στις μάχες Μαραθώνα, Χαϊδαρίου, Καματερού, Φαλήρου, Μάνδρας, Μαρτίνου, Αγ. Ιωάννου Χασιάς κ.ά.

Στις 28 Μαρτίου 1832 με απόφαση της Διοικητικής Επιτροπής προβιβάζεται στο βαθμό του «*εικοσιπεντάρχου*». Μετά την απελευθέρωση τιμήθηκε με το «*Σιδηρούν*» και «*Χαλκούν*» αριστεία: Αρχείο αγωνιστών εις Εθν. Βιβλιοθήκη και Γ. Α. Κ. Φ 17, Αριστείων.

ΜΙΧΑΛΗΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι το 1802. Αναφέρεται σε κατάσταση στρατιωτών Ι. Γκούρα της 19.8.1824 μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ. Φ 20, Υπ. Πολέμου, α. α. 48.

Το 1842 αναφέρεται στο συμβόλαιο «*Μονοματίου*» ως Μιχαήλ Παπά Αναστασίου, με άλλους συμπατριώτες του. Πιθανώς πρόκειται για τον σημειούμενο ως «*Μιχάλης Παπακάνου, Μενιδιάτης*» σε κατάσταση στρατιωτών Γ. Λέκα της 20.11.1824 (Εκστρατεία Πελοποννήσου). Γ. Α. Κ. Φ 50, Υπ. Πολέμου.

ΠΑΝΑΓΗΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι το 1796. Αναφέρεται σε κατάσταση στρατιωτών Ι. Γκούρα της 19.8.1824. Γ. Α. Κ. Φ 20, Υπ. Πολέμου, μαζί με

άλλους Μενιδιάτες, α. α. 47. Ίσως αδελφός του Μιχάλη Παπαναστάση που υπάρχει στην ίδια κατάσταση.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΥ:

Αναφέρεται σε κατάσταση αγωνιστών στους οποίους απονέμεται το «*Χαλκούν*» αριστείο για τη συμμετοχή τους στον αγώνα του «21», μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ. Φ 283, Αριστείων, α. α. 85.

ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΠΗΓΑΔΑΣ:

Σημειώνεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21» μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ. Φ 283, Αριστείων, α. α. 43.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΟΓΚΑΣ:

Από αναφορά του θείου του Μενιδιάτη αγωνιστή και οπλαρχηγού Χριστόδουλου Γκίκα, προκύπτει ότι ήταν αγωνιστής του «21» και σκοτώθηκε στην άτυχη μάχη του Καματερού μαζί με τα ξαδέλφια του Γιάννη και Δημήτρη Γκίκα. Βλ. Αρχείο αγωνιστών εις Εθνική Βιβλιοθήκη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΡΟΥΜΠΕΣΗΣ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι και αργότερα εγκαταστάθηκε στο Χαλάνδρι. Τούτο προκύπτει από διάφορα στοιχεία αναμφισβήτητα. Η οικογένειά του δεν εμφανίζεται μετά το 1821 στο Μενίδι.

Το 1851 ο Γεώργιος Ρουμπέσης αναφέρεται μαζί με άλλους Μενιδιάτες στο συμβόλαιο του κτήματος «*Καλυφτάκι*» ΑΠ. Α΄ 42.

Το 1825 αναφέρεται σε κατάσταση στρατιωτών Γεωργ. Λέκκα με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ. Φ 50, Υπ. Πολέμου, και Γ. Α. Κ. Φ 23, Αριστείων. Ερευνητέο αν υπάρχει συγγενική σχέση με τον ήρωα της μάχης του Δραγουμάνου Δήμο Ρουμπέση ο οποίος εξευτέλισε τον Ομέρ Βρυώνη και πέθανε ηρωϊκά μαχόμενος. (Βλ. περιγραφή της μάχης).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΡΩΜΕΣΗΣ:

Γεννήθηκε στο Μπογιάτι το 1798. Αναφέρεται ως Μενιδιάτης αγωνιστής ο οποίος έλαβε μέρος στον αγώνα του «21» απαρχής. Έλαβε μέρος στην πολιορκία της Ακρόπολης στις μάχες Ευβοίας, Καρύστου, Βασιλικών, Σαλώνων, Χαλκομάτας, Ελευσίνας, Χαϊδαρίου κ.ά.

Συνελήφθη αιχμάλωτος και απελευθερώθηκε μετά δύο χρόνια συνεχίζοντας τη συμμετοχή του στο μεγάλο αγώνα υπό τις διαταγές του Μαυροβουνιώτη στις μάχες Μαρτίνου και Αγ. Ιωάννη Χασιάς, μετά

την οποία απελευθερώθηκε το Μενίδι. Αρχείο αγωνιστών εις Εθνική Βιβλιοθήκη.

ΣΤΑΜΟΣ ΡΩΜΕΣΗΣ:

Σημειώνεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21» μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ., Φ 283, Αριστείων, α. α. 40.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΣΤΑΜΑΤΗ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι το 1799. Σημειώνεται σε κατάσταση στρατιωτών Ι. Γκούρα μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ., Φ 24, Υπ. Πολέμου.

ΘΑΝΑΣΗ ΣΟΥΡΛΑΤΖΗ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι το 1796. Αναφέρεται σε κατάσταση στρατιωτών Ι. Γκούρα μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ. Φ 20, Υπ. Πολέμου, α. α. 42. (Το επώνυμο αναγράφεται παρεφθαρμένο ως «*Φουγλατζής*».

Η χήρα του Σύρμω αναφέρεται με άλλους Μενιδιάτες στο συμβόλαιο για το κτήμα «*Καλυφτάκι*» το 1851. ΑΠ. Α΄ 42.

Επίσης σε συμβόλαιο του 1857 αναφέρονται οι «*παίδες Αθαν. Σουρλατζή*» να έχουν σπίτι στην ενορία της Παναγίας του χωριού Μενίδι (Υποθ. Αχαρνών) Α΄ σελ. 27, αρ. 46.

ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΙΕΡΕΥΣ:

Μενιδιάτης Ιερωμένος αγωνιστής αγνώστου επωνύμου. Έλαβε μέρος διακριθείς στον αγώνα του '21. Τιμήθηκε με το «*Χαλκούν*» αριστείο Γ.Α.Κ. Φ 48 Αριστείων αρ. 3293.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ ή ΚΑΠΕΤΑΝΙΟΣ:

Μενιδιάτης αγωνιστής του «21». Έλαβε μέρος απαρχής μέχρι τέλους στο μεγάλο αγώνα, στις μάχες της Αττικής και την πολιορκία της Ακρόπολης. Τιμήθηκε το 1839 με το «*Σιδηρούν παράσημο*». Αρχείο αγωνιστών εις Εθνικήν Βιβλιοθήκην.

ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ ή ΚΑΠΕΤΑΝΙΟΣ:

Μενιδιάτης αγωνιστής απαρχής του ιερού αγώνα. Έλαβε μέρος στις μάχες της πολιορκίας της Ακρόπολης, Χαλανδρίου, Μαραθώνα, Βαθονησίου, Τριών Πύργων, Ελευσίνας, Κερατσινίου, Καρύστου, Θερμοπυλών, Επάχτου, Μεσολογγίου κ.ά.

Του απονεμήθηκε το «*Χαλκούν*» και αργότερα το «*Αργυρούν*» αριστείο. Αρχείο αγωνιστών εις Εθνική Βιβλιοθήκη.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΑΥΡΟΥ:

Γεννήθηκε το 1803. Αναφέρεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21» μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ., Φ. 286, Αριστείων, α. α. 644.

ΣΙΔΕΡΗΣ ΣΤΑΥΡΟΥ: Σημειώνεται σε κατάσταση αγωνιστών στους οποίους απονεμήθηκε το «*Χαλκούν*» αριστείο για τη συμμετοχή τους στον αγώνα του «21» μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ., Φ 283, Αριστείων, α. α. 30.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΣΤΟΥΡΑΪΤΗΣ:

Αναφέρεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21» μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ., Φ 286, Αριστείων, α. α. 640.

Ο γιος του Γρηγόρης γεννήθηκε το 1851 στο Μενίδι, όπως προκύπτει από το μητρώο αρρένων του Δήμου Αχαρνών. Αρχείο Ι. Λ. Ε. Α.

ΜΗΤΡΟΣ ΣΤΡΙΦΤΟΣ:

Μενιδιάτης αγωνιστής του «21». Έλαβε μέρος σε πολλές μάχες όπως: Μάχες Αλιβερίου, Σαλώνων, Μαρτίνου, Αγ. Ιωάννου Χασιάς, Ελευσίνας, Αναλάτου υπό τον Βάσο Μαυροβουνιώτη, Χαϊδαρίου, Πειραιά, Καρύστου, Τρίκερι κ.ά. «*Αρχείο αγωνιστών*» εις Εθνική Βιβλιοθήκη.

Ο γιος του Βασίλης γεννήθηκε στο Μενίδι το 1845. Μητρώο αρρένων Δήμου Αχαρνών: εις αρχείο Ι. Λ. Ε. Α.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΤΡΙΦΤΟΣ:

Σημειώνεται σε κατάσταση αγωνιστών στους οποίους απονεμήθηκε το «*Χαλκούν*» αριστείο για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21» μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ., Φ 283, Αριστείων, α. α. 32.

Το 1842 και 1850 αναφέρεται στα συμβόλαια «*Μονοματίου*» και «*Βαρυμπόπης*» με άλλους συμπατριώτες του. ΑΠ. Α΄ 40, 42.

ΣΠΥΡΟΣ ΣΩΤΗΡΗΣ:

Αναφέρεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου μαζί με άλλους Μενιδιάτες για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21». Γ. Α.

Κ., Φ 283, Αριστείων, α. α. 38. Μετά την απελευθέρωση το επώνυμο διατηρήθηκε ως «*Σωτηρίου*».

ΝΙΚΟΛΟΣ ΤΖΑΚΑΝΙΚΑ:

Αναφέρεται σε κατάσταση στρατιωτών Ι. Γκούρα ως «*Μενιδιάτης*». Γ. Α. Κ. Φ 20, Υπ. Πολέμου, α. α. 468.

Άγνωστο σήμερα το επώνυμο αυτό στο Μενίδι και αναφέρεται με κάθε επιφύλαξη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΖΑΜΑΛΗΣ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι το 1801. Σημειώνεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ. Φ 286, Αριστείων, α. α. 670. Επίσης Γ. Α. Κ., Φ 17, Αριστείων.

Το 1842 και 1850 αναφέρεται στα συμβόλαια «*Μονοματίου*» και «*Βαρυμπόπης*» και το 1851 στο Συμβόλαιο «*Καλυφτάκι*» μαζί με άλλους συμπατριώτες του. ΑΠ. Α΄ 40, 41, 42.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΖΑΜΑΛΗΣ:

Σημειώνεται σε κατάσταση απονομής «Χαλκού» αριστείου μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ. Φ 286, Αριστείων, α. α. 657.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΤΖΑΜΑΛΗΣ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι το 1793. Αγωνιστής στην επανάσταση του «21» τον βρίσκουμε σημειωμένο σε κατάσταση στρατιωτών Ι. Γκούρα της 19 Αυγούστου 1824 υπό τον Δημήτριο Πατίλα. Γ. Α. Κ. Φ 24, Υπ. Πολέμου. Επίσης σημειώνεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου μετά την απελευθέρωση. Γ. Α. Κ., Φ 283, Αριστείων.

Το 1842 και 1850 αναφέρεται με άλλους Μενιδιάτες στα συμβόλαια «*Μονοματίου*» και «*Βαρυμπόπης*», ως Κωνσταντής Τζαμάλας. ΑΠ. Α΄ 40, 41.

ΑΡΓΥΡΟΣ ΤΖΑΝΟΖΗΣ:

Αναφέρεται σε κατάσταση στρατιωτών Γεωργ. Λέκκα της 20.11.1824, μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ. Φ 50, Υπ. Πολέμου. Αναφέρεται επίσης σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» Αριστείου. Γ. Α. Κ., Φ 286, Αριστείων, α. α. 667.

Το 1851 αναφέρεται στο συμβόλαιο του κτήματος «*Καλυφτάκι*». ΑΠ. Α΄ 42.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΖΑΝΟΖΗΣ:

Σημειώνεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21». Γ. Α. Κ., Φ 286, Αριστείων, α. α. 669.

Ο γιος του Άγγελος Ιωάννου Τζανόζης γεννήθηκε το 1847 στο Μενίδι (Μητρώο αρρένων Δήμου Αχαρνών).

ΣΠΥΡΟΣ ΓΙΑΝΝΗ ΤΣΕΒΑΣ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι το 1799. Σημειώνεται σε κατάσταση στρατιωτών Ι. Γκούρα. Γ. Α. Κ., Φ 20, Υπ. Πολέμου, α. α. 39. Επίσης Γ. Α. Κ. Φ 17, Αριστείων.

Του απονεμήθηκε το «*Σιδηρούν*» αριστείον για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21».

ΚΟΛΛΙΑΣ ΤΖΕΛΕΠΗΣ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι το 1794. Υπήρξε οπλαρχηγός στον αγώνα του 1821. Σημειώνεται σε κατάσταση στρατιωτών Ι. Γκούρα της 19.8.1824 μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ. Φ 24, Υπ. Πολέμου α. α. 3, υπό τον Δημ. Πατίλα από τα Σάλωνα. Επίσης και σε άλλη κατάσταση Ι. Γκούρα, Φ 20, Υπ. Πολέμου με α. α. 453.

Με την κάθοδο του Κιουταχή ο Κόλλιας Τζελεπής επικεφαλής συμπατριωτών του συμμετέχει στο στρατόπεδο της Ελευσίνας και παίρνει μέρος σε όλες σχεδόν τις μάχες της Αττικής.

Μετά την απελευθέρωση προικοδοτείται με το βαθμό του Υπολοχαγού της Φάλαγγος (τιμητική διάκριση σε αγωνιστές).

Πρόκριτος του Μενιδίου,εκλέγεται Δήμαρχος και μάλλον είναι ο πρώτος μετά την απελευθέρωση. Πολλά έγγραφα φέρουν την υπογραφή του είτε ως πρόκριτος είτε ως Δήμαρχος.

Σήμερα στο Μενίδι δεν υπάρχει το επώνυμο. Οι απόγονοι το άλλαξαν σε «*Δαμάσκος*», και κράτησαν το «*Τζελεπής*» ως ψευδώνυμο

ΣΠΥΡΟΣ ΔΗΜΑ ΤΖΕΛΕΠΗΣ:

Μενιδιάτης αγωνιστής του «21» γεννήθηκε το 1797. Σημειώνεται σε κατάσταση στρατιωτών Ι. Γκούρα με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ. Φ 24, Υπ. Πολέμου. Έλαβε μέρος σε πολλές μάχες στη Στερεά Ελλάδα και Εύβοια, όπως Αθηνών, Πέντε Όρνιων, Μαραθώνα, Καρύστου, Καματερού, Κερατσινίου, Μαρτίνου (όπου τραυματίστηκε), κ.α. Τιμήθηκε με το «*Σιδηρούν*» και «*Αργυρούν*» αριστεία. Γ. Α. Κ. Φ 17, Αριστείων και «*Αρχείο αγωνιστών*» εις Εθν. Βιβλιοθήκη.

ΣΠΥΡΟΣ ΤΖΙΤΖΙΦΑΣ:

Μενιδιάτης αγωνιστής. Το 1844 τιμάται με το «*Αργυρούν*» αριστείο για τη συμμετοχή του στον αγώνα. Γ. Α. Κ., Φ 286, Αριστείων. (Βασιλική διαταγή) ΑΠ. Γ΄ 6.

Συνώνυμες οικογένειες εμφανίζονται την ίδια εποχή στο Μενίδι και τις Κουκουβάουνες. (Βλ. Υποθ. Αχαρνών Τ.Α΄ συμβ. 334).

ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΡΙΒΕΛΑΣ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι το 1803. Σημειώνεται σε κατάσταση στρατιωτών Ι. Γκούρα. Γ. Α. Κ., Φ 20 Υπ. Πολέμου, α. α. 35.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΤΟΥΡΒΕΛΑΣ (ΤΡΙΒΕΛΑΣ):

Αναφέρεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21» μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ., Φ 286,Αριστείων, α. α. 671.

ΓΙΑΝΝΗΣ Α. ΤΟΥΡΒΕΛΗΣ (ΤΡΙΒΕΛΑΣ):

Αναφέρεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21». μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ., Φ 286, Αριστείων, α. α. 655.

ΓΙΑΝΝΗΣ Ν. ΤΡΙΒΕΛΑΣ:

Αναφέρεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21» μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ., Φ 283, Αριστείων, α. α. 47.

ΜΙΧΑΛΗΣ Α. ΤΡΙΒΕΛΑΣ:

Αναφέρεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21» μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ., Φ 283, Αριστείων, αρ. 7462, α. α. 19, και Φ 286, Αριστείων.

Το 1842 και 1850 αναφέρεται με άλλους συμπατριώτες του σε συμβόλαια «*Μονοματίου*» και «*Βαρυμπόπης*» ΑΠ. Α΄ 40, 42.

ΜΙΧΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΤΡΙΒΕΛΑΣ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι το 1798. Σημειώνεται σε κατάσταση στρατιωτών Ι. Γκούρα. Γ. Α. Κ., Φ 20, Υπ. Πολέμου α. α. 34. Επίσης Γ. Α. Κ. Φ 286, Αριστείων.

ΣΠΥΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣ:

Αναφέρεται ως κάτοικος Μενιδίου σε κατάσταση απονομής «*Σιδη-*

ρού» αριστείου. Γ. Α. Κ., Φ 16, Αριστείων.

Γνωστή οικογένεια του Μενιδίου της οποίας η αρχική καταγωγή φαίνεται ότι είναι η Αθήνα.

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΦΥΤΑΣ:

Αναφέρεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21» μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ., Φ 286, Αριστείων, α. α. 646.

Αναφέρεται σε συμβόλαιο του 1865 περιοχής «*Μονοματίου*» Αχαρνών. (Υποθ. Αχαρν. Τ. Α΄ αρ. συμβ. 295).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΗΜΑ ΦΥΤΑ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι το 1804. Αγωνιστής του «21»τιμήθηκε με το «*Σιδηρούν*» αριστείο για τη συμμετοχή του στον αγώνα. Γ. Α. Κ., Φ 18, Αριστείων.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΦΥΤΑΣ:

Αναφέρεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21» μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ.,Φ 286, Αριστείων, α. α. 650.

Ο γιος του Στυλιανός Ν. Φυτάς γεννήθηκε το 1854 στο Μενίδι. (Μητρώο αρρένων Δήμου Αχαρνών, εις αρχείο Ι. Λ. Ε. Α.).

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ Δ. ΦΥΤΑΣ:

Γεννήθηκε το 1801. Αναφέρεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21» μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ., Φ. 286, Αριστείων, α. α. 643.

Οι αδελφοί Χαράλαμπος και Στέφανος Φυτάς Μενιδιάτες, αναφέρονται σε συμβόλαιο του 1855. (Συμβολαιογράφος Κ. Πιτάρης, αρ. συμβ. 100). Βλ. και Υποθ. Αχαρν. Τ. Α΄ αρ. 325, σελ. 181.

ΣΙΔΕΡΗΣ ΦΥΤΑΣ:

Γεννήθηκε το 1807 στο Μενίδι. Αναφέρεται σε κατάσταση απονομής «Χαλκού» αριστείου για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21» μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ., Φ 286, Αριστείων, α. α. 689.

Αναφέρεται σε παλιά συμβόλαια και είναι ένας εκ των τριών παλαιών ιδιοκτητών του κτήματος «*Πάτημα Μουστακάτου*» περιοχής Μενιδίου.

ΜΗΤΡΟΣ ΙΩΑΝ. ΧΑΤΖΗΣ:

Γεννήθηκε το 1804. Αναφέρεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21» μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ., Φ 286, Αριστείων, α. α. 684.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΗΤΡΟΥ ΧΑΤΖΗΣ:

Αναφέρεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21. μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ., Φ 286, Αριστείων, α. α. 660. Από τα μητρώα αρρένων του Δήμου Αχαρνών προκύπτει ότι ο συνώνυμός του Γεώργιος Δημ. Χατζής (εγγονός του ίσως) γεννήθηκε το 1853 στο Μενίδι.

ΔΗΜΗΤΡΑΚΗΣ Χ΄ΠΕΤΡΟΣ:

Γεννήθηκε στο Μενίδι. Αναφέρεται σε κατάσταση στρατιωτών Γ. Λέκκα την 20.11.1824. Γ. Α. Κ., Φ 50, Υπ. Πολέμου. Μετά τη απελευθέρωση του απονέμεται το «*Χαλκούν*» αριστείο για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21» Γ. Α. Κ., Φ 286, Αριστείων, α. α. 928.

Το 1830 υπογράφει με άλλους κατοίκους Αττικής ως εκπρόσωπος του Μενιδίου διαμαρτυρία περί μητροπολίτου Αθηνών. (Αθην. Αρχείο Κ. Διαμάντη).

ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ ΧΑΤΖΗΣΠΥΡΟΥ:

Αναφέρεται σε κατάσταση στρατιωτών Γ. Λέκκα την 20.11.1824. Γ. Α. Κ., Φ 50, Υπ. Πολέμου, μαζί με άλλους Μενιδιάτες.

Δ. Χ΄΄ΣΠΥΡΟΥ:

Αναφέρεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21» μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ. Φ 283, Αριστείων, α. α. 46.

Επίσης ο Μήτρος Χατζή Σπύρου που γεννήθηκε το 1800 αναφέρεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου. Γ. Α. Κ., Φ 286, Αριστείων, α. α. 645.

Το 1851 αναφέρεται στο συμβόλαιο του κτήματος «*Καλυφτάκι*» πρόκειται μάλλον για το ίδιο πρόσωπο. ΑΠ. Α΄ 42.

ΣΤΑΜΟΣ Χ΄ΣΠΥΡΟΥ:

Αναφέρεται σε κατάσταση απονομής «*Χαλκού*» αριστείου για τη συμμετοχή του στον αγώνα του «21» μαζί με άλλους Μενιδιάτες. Γ. Α. Κ., Φ 283, Αριστείων, α. α. 42.

Το 1850 αναφέρεται στο συμβόλαιο «Βαρυμπόπης». ΑΠ. Α΄ 41.

ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ Α΄
ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΕΣ, ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ κ.λπ. ΕΓΓΡΑΦΑ

α/α	Έτος	Είδος εγγράφου	Προέλευση
1.	1573	«Η τζέτουλα του γέροντα»	Δ. Καμπούλογλου: Μνημεία
2.	1731	Προικοσύμφωνο της Βενετσιάνας Πόγκα	Αρχείο Ι.Λ.Ε.Α. (από Χ.Κ.)
3.	1734	Κατάλογος κτημάτων περιοχής Μενιδίου	Αρχείο Ι.Λ.Ε.Α. (από Χ.Κ.)
4.	1761	Ομόλογο της Μαρούς Πέτρ. Σοφιά	Αρχείο Ι.Λ.Ε.Α. (από Σωτ.)
5.	1764	Ομόλογο της Ερίνης Γιαν. Τούνη	Αρχείο Ι.Λ.Ε.Α. (από Χ.Κ.)
6.	1765	Ομόλογο της Παναή Αλεπού	Αρχείο Ι.Λ.Ε.Α. (από Χ.Κ.)
7.	1771	Ομόλογο της Κυριάκου Γκρίτζη	Αρχείο Ι.Λ.Ε.Α. (από Χ.Κ.)
8.	1778	Ομόλογο Στάμου Γκίκα	Αρχείο Ι.Λ.Ε.Α. (από Χ.Κ.)
9.	1781	Ομόλογο Παπαδημήτρη Κρίκη	Αρχείο Ι.Λ.Ε.Α. (από Χ.Κ.)
10.	1790	Ομόλογο της Μήτρενας Καλογράνενας	Αρχείο Ι.Λ.Ε.Α. (από Χ.Κ.)
11.	1794	Προικοσύμφωνο της Παναγιώτας Μουστακάτου	Αρχείο Ι.Λ.Ε.Α. (από Σωτ.)
12.	1795	Ομόλογο της γυναίκας του Σιδέρη Φυτά	Αρχείο Ι.Λ.Ε.Α. (από Χ.Τ.)
13.	1804	Νοταριακή πράξη Αντ. Καρόρη	Φωτοτυπία από Γ.Μ.
14.	1804	Ομόλογο του Γιάννη Τζεβά	Φωτοτυπία από Σ.Κ.
15.	1809	Νοταριακή πράξη Αντ. Καρόρη	Αρχείο Ι.Λ.Ε.Α. από Χ.Κ.
16.	1813	Ομόλογο του Γιαννάκη Φυτά	Αρχείο Ι.ΛΕ.Α. από Χ.Κ.
17.	1814	Ομόλογο του μαστρο Θανάση Χρυσοχοΐ	Αρχείο Ι.Λ.Ε.Α. από Χ.Κ.
18.	1816	Ομόλογο του Σταμάτη Κόλλια Σταμά	Αρχείο Ι.Λ.Ε.Α. από Χ.Κ.
19.	1817	Ομόλογο του Γιάννη Πόγκα	Αρχείο Ι.Λ.Ε.Α. από Χ.Κ.
20.	1818	Ομόλογο της Παναγιώτας Δήμα Μπάφη	Φωτοτυπία από Σ.Κ.
21.	1820	Συμφωνητικό Α. Μαρίνη και Γ. Σταμάτη	Φωτοτυπία από Σ.Κ.
22.	1824	Προικοσύμφωνο της Κατερίνα Γιάν. Πόγκα	Αρχείο Ι.Λ.Ε.Α. από Σωτ.
23.	1825	Διαθήκη Καλομοίρας Γιαν. Κοτζιά	Κώδιξ νοταρίου Π. Πούλου
24.	1825	Νοταριακή πράξη. Πωλητήριο εις Μητρο Λέκκα	Κώδιξ νοταρίου Π. Πούλου
25.	1825	Νοταριακή πράξη. Πωλητήριο της χήρας Γ. Αλεπού	Κώδιξ νοταρίου Π. Πούλου
26.	1825	Νοταριακή πράξη. Πωλητήριο του Κων. Μπούτζη	Κώδιξ νοταρίου Π. Πούλου
27.	1825	Νοταριακή πράξη. Πωλητήριο εις Μήτρο Λέκκα	Κώδιξ νοταρίου Π. Πούλου
28.	1825	Νοταριακή πράξη. Πωλητ. Μήτρου Αν. Τζουρκατιώτη	Κώδιξ νοταρίου Π. Πούλου
29.	1825	Νοταριακή πράξη. Πωλητήριο Καλής Γιαν. Νίκα	Κώδιξ νοταρίου Π. Πούλου
30.	1825	Συμφωνητικό συνεταιρισμού λιοτριβιού Α. Κόλλια κ.α.	Αρχείο Ι.Λ.Ε.Α. από Χ.Κ.
31.	1826	Αποδεικτικό δανείου Αν. Μουστάκα από Μ. Λέκκα	Φωτοτυπία από Θ.Λ.
32.	1831	Απόσπασμα πρακτικών Ελληνοοθωμανικής Επιτροπής	Αντίγραφο
33.	1831	Λογαριασμοί εξόδων προκρίτων Μενιδίου	Αρχείο Ι.Λ.Ε.Α. από Χ.Κ.
34.	1832	«Θυμησόγραφο» εξόδων Μήτρου Κολολού	Αρχείο Ι.Λ.Ε.Α. από Χ.Κ.
35.	1832	Κατάστιχο συνεισφοράς Μενιδιατών στον αγώνα	Φωτοτυπία από Σ.Κ.
36.	1832	Επιστολή Μεχμέταγα προς Α. Καλογριάνη	Αρχείο Ι.Λ.Ε.Α. από Χ.Κ.
37.	1832	Σχέδιο διαμαρτυρίας Μενιδιατών	Αρχείο Ι.Λ.Ε.Α. από Χ.Κ.
38.	1834	Πραγματογνωμοσύνη νοταρίου Ιω. Λαγάνη	Αρχείο Ι.Λ.Ε.Α. από Χ.Κ.
39	1838	Πώληση μεριδίου οικίας από Ιω. Μητρ. Λέκκα	Φωτοτυπία Ι.Λ.Ε.Α. από Θ.Λ.
40.	1842	Ενυπόθηκο δανειστ. συμβόλαιο Μονοματίου	Αντίγραφο
41.	1850	Ενυπόθηκο δανειστ. συμβόλαιο Βαρυμπόπης	Αντίγραφο
42.	1851	Συμβ. πράξη συμβιβασμού για το κτήμα «Καλυφτάκι»	Αντίγραφο

ΣΗΜ.: Τα έγγραφα των οποίων η προέλευση σημειώνεται: «Αρχείο Ι.Λ.Ε.Α.», υπάρχουν σε πρωτότυπα στο Αρχείο της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Αχαρνών. Η πρόσθετη ένδειξη προέλευσης αφορά τους δωρητές των εγγράφων, ήτοι: Χ.Κ. = Χρήστος Καλογράνης, Σωτ. = Αφοί Σωτηρίου, Χ.Τ. = Χρήστος Τσεβάς, Σ.Κ. = Σπύρος Κατάρας, Θ.Λ. = Θεόδωρος Λέκκας και Γ.Μ. = Γεώργ. Μουστακαλής.

A1

Αριθ. αρχείου 1850

[Η τζέτουλα του γέροντα] 1573.

Εν μηνί Δεκεμβρίου εις τας 21 εμοίρασα τα παντία μου από αμπέλια και δενδρά και εκράτησα και εγώ δια γεροθρόφησί μου εις τον Άγιον Γεώργιον τον Διασορίτην δένδρα των ελαιών 11, σύμπλησον ένα μέρος Σταμάτης . . . και άλλο μέρος υιός μου ο Δημήτρης και ο κλήρης και η οδός· ακόμη εκράτησα και εις το Αμπελουργείο αμπέλι όσον εστίν, σύμπλησον ένα μέρος Μιχαήλης Ρούμπας και άλλος μέρος χήρα Βουσδούχαινα· ακόμη εκράτησα και εις τα Ανάκασα τα μισά δενδρά και τα άλλα μισά είναι του παιδίου του Δημήτρη και τα επίλοιπα έδωκα τα των παιδιών δια να τα έχουν με την ευχή μου.

Και επήρα στο μερτικό μου την μεσαρίαν ...

Μάρτυρες Δημήτριος Κοντογούμης και Αντώνιος Μελάτας

Νικολός Πουλημένος Μουτσούκης και Μιχάλης Πρίντζουλας

Πέτρο Κάκαβος μαρτυρώ τα άνωθεν

Ιωάννης Μενιδιάτης ο γράψας μαρτυρώ.

Δ. Καμπούρογλου: Μνημεία της Ιστορίας των Αθηναίων τόμ. Α΄ σελ. 180.

A2

1731 Νοεμβρίου 8 Μενίδι

Εν ονόματι του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος της Κυρίας και αληθούς δεσποί/νης ημών Θεοτόκου και Αειπαρθένου Μαρίας των Αγίων Θεοστέπτων και ισαπο/στόλων Κωνσταντίνου και Ελένης του Αγίου μεγαλομάρτυρος Προκοπίου / και πάντων των Αγίων αμήν. Καγώ Χριστόδουλος Πόγκας Πογκάς έχω θυγα/τέραν ονόματι ματί Βενετζάνας και ελθών εις νου ηλικίας μετά του συζευξέν / με των Υιόν του ποτε Σταμάτη Πιτάκη ονόματι Νικόλαος τάσω δε αυτής δια προικό / δοση αυτής το μέγα και πλούσιο έλεος - Αρχής κασέλα - I στρόσης διμιτένιος - 2 / προσκεφαλάδες - 2 προσκεφαλάδα - 4 παπλώματα. 2 σετόνια - 2 πουκαμισό / βρακα - ζωνάρια και του γαπρού - 15 μπόλιες τις νύφης - 7 μπόλιες του Αγαπρού 4 και μαντή / λια τις νύφης - 8 και του γαπρού μαντήλια. 3 και γελέκο άλικο ένα. φουστάνη - 1 και παπλωμά / δες - 2. σαγιάδες - 2. ζιπούνια - 4. πισκίρι - I. κοκοτοπόλιες - 2. ψομομάτηλο / ένα ζωνάρι άργυρο - I. παρ. πέλου, ζυγή - I. σκολαρίκια ζυγή - 1. τεκερέδες - 2 / με τα καπακιά τους κροτίρια δυο μικρο και μεγάλο και ταψί, σαχάνια - 2 / σοκλές δύο

μικρή και μεγάλη, πηρωστηάς - 2. τιροντριντά μια κουτάλα - 2. τηγάνι - Ι / και πουλιά - αράδες - 3. αντρομίδα - Ι. και αμπέλι στρέμα - Ι εις Πτύπελια με ελαιό/δεντρα - ανάμεσα, πλησίον Μίχος Γετριλίς και Σαβάτος Μπούρας, και φυτιά εις τα πάνω αμπέ/λια στρ. ένα πλησίον Γιωργάκης, Μπάφης και Γιαννάκη Πουρδουπά, ελαιόδεντρα εις τι Γλί/κα - 2. και χωράφι στρ. 50 στη στροφιλιά λαγίδι στρ. 15 πλησίον Πέτρος Μπάφης και ο νοικοκύρης, στη Ζωφρία στο μονοπάτι - στρ. 4 πλησίον Θανάσης Νίκας και Παναγιώτης Κατσατρής / στη Περούνα στρ. Ι. πλησίον Παπαθαναήλ και Γιάννης Τζελεπής, στο χαρμά, στρ. 4 πλησίον Σαρά/της και η οδός στην απάνω μεριάς στη λιατριβή στρ. 15 πλησίον Δημάσκος και Γιάννης Κόλιας, / στους Αγίους Αποστόλους στρ. 4 πλησίον Μουκτής; και Κυριακός Γρίκης, στο Μισονίση στρ. 4 / πλησίον Κυριακός Κρίκης και το ρέμα, στου Δημάσκου τα δεντρά στρ. ένα στου Γιανελ / ουσή στρ. Ι πλισίο(ν) γούμενος της Χασιάς παπα Γρηγόρης και η ευχή των γονέων αμήν.

Αρχείο Ι. Λ. Ε. Αχαρνών



Α3

1734 Δεκεμβρίου 26 Μενίδι
την γκόπια όπου έδωσε ο άγιος καθηγούμενος / Αγίου Αγιανιού δια τα χωράφια όπου έχει πουλημ(ένα) /

Δημήτρης Χαλούλης χωράφι εις στην Γκαναπίτζα από / κάτω στρέμματα - 7 σουμπ(λια) / στής Μπόγκας Κώστας το άλλο μέρος Μαριδήτζα γυνή / του Αλεπού, έτερο ο ίδιος στρέμματα τρία εις το Μπύργο, / σομπλιαστής Δημήτρης Γκρίτζης. /

Παναγιώτης Φράγκος χωράφι στην Γκαναπί / τζα όσον εστί, σομπληαστής Δημήτρης Τζελεπής / και Γιάννης Δημάσκος· έτερο χωράφι εις τον Άγιον Δη(μή) / τριον από κάτω όσον εστί σομπληαστής Αργυρός / Γκρίτζης και Στάμος Φυτάς. /

Δημήτρης Γκρίτζης χωράφι εις στο σταυρο / δρόμι του Μονομάτι όσον εστί σομπληόν / Γιάννης Δημάσκος και η οδός· έτερο χωράφι εις / στ' Ασπρόχουμας οπού πάν εις στο Ζωφριά σομπληόν Σταμάτης Βρετός και Παρασκευάς Κοσονάς. /

Στάμος Αλεπούς χωράφι εις στην Μηλέα όσον ε / στί σούμπληο Δημήτρη Χαλούλης και Δημήτρης Τζε / λεπής· έτερο χωράφι εις στου παππά το πηγάδι / σούμπληο, Δημήτρης Γκρίτζης και / το βουνό· ακόμη και έ/τερον χωράφι εις στην Στροφιλέα στις Καναπίτζες / (ό)σον εστι σούμπληο Νικολά Τζιώτης και Δημήτρης / Μπουσκουράς. /

Δημήτρης Μποσκοράς χωράφια εις στην στράτα όπου / (πάει) εις στην Λυκοτρούπα όσονε εστι σομπληο Αρ / γυρός Γκρίτζης και Μπόγκας έτερο χωράφι ο αυτός / εις στους Αγίους Αποστόλους όσον εστί σομπληο / Δημήτρης Χαλούλης και Σταμός Χαλούλης. /

... Κατζετρίς χωράφι εις στην στράτα της Κα / (τε)βασιάς όσον εστι σομπληό· Στάμος Χαλούλης και / (Γιά)ννης Μπάλτας έτερο χωράφι ο αυτός εις στην / ... σουμπληο Σαββάτος Μπούρας και / (Δ)ημήτρης Χαλούλης. /

Αργυρός Γκρίτζης εις στο Μπύργο από πάνου / στα χαλάσματα σουμπλιο Μπόγκας έτερον χ / (ω)ράφι εις στους βουνούς σομπλιό Δημήτρης Μπουσκου / ράς και το βουνό. /

Κυριακός Κοσώνα . . . χωράφια εις στο Μπύργο / απού πάνου εις στα χαλάσματα όσον εστι σου / μπλιο ο Μπόγκας· ο αυτός έτερο χωράφι εις στην / στράτα όπου παν εις στου Σκουτούπι όσον εστι σουμπλιο Δημήτρης Κατριτζής. /

Παπασταμάτης χωράφι εις στην Στροφιλέα όσον εστί σούμπλιο Νικόλα Τζιώτης και Γιάννης Δημά / σκος.

Γιάννης Δημάσκος χωράφι εις στα Πλακάκια / όσον εστί σούμπλιο Παπασταμάτης και Δημήτρης / Γρίτζης; και η στράτα ο αυτός έτερο χωράφι εις στην / ναμπολή; όσον εστι σομπλιό Δημήτρης Κατριτζής και Παπασταμάτης. /

Μπόγκας χωράφια στο Χαμόμυλο όσο(ν) (ε) / στι σομπληον Δημήτρης Κατριτζής και Σταμα(της) / Βρετός· ο αυτός έτερο χωράφι στου Μπούρα, / όσον εστί σουμπλιο Νικόλαος Τζιώ(της) / και Σταμάς Αλεπούς.

Δημήτρης Τζελεπής χωράφι στο Σκατέα / όσον εστί σομπλιαστέ(ς) Στάμο Χολούλης και Πανα / γιώτης Χαλούλης. /

Σταμάτης Βρετός χωράφι εις στο Χαμόμυλο όσον ε(στι) / σούμπλιον Γιάννης Δημάσκος και Μπόγκας; /

Νικόλας Τζιώτης χωράφι εις στα Αλώνια του γεφύ... / εις στα Αλώνια στρ - 1 σούμπλιο Μπόγκας. /

Σταμάτης Γκατζανίτης εις στο με ... σουμλιό το ένα ρέμμα και τάλο; έτερο χωράφι / εις στην Σπηλέα σομπλιο Κυριάκος κο... και Δημήτρης Γκρίτ(σ)ης. /

του Σαρά(ν)τι	δε(ν)τρα 3 /
Νικολα Τζιώτης	δε(ν)τρα 3 /
Δημήτρης	δε(ν)τρα 4 /
Στάμος Χαλούλης	δε(ν)τρα 1 /

Σταμάτης Γκρίτζης	δε(ν)τρα 2 /
Στάμος Κακόξυλος	δε(ν)τρα 2 /
Στάμος Αλεπούς	δε(ν)τρα 2 /
Παναγιώτης Δράκουλη	δε(ν)τρα 2 /
Δημήτρης . . .	δε(ν)τρα 2 /

ΣΗΜ.: Αναμφίβολα το παραπάνω ομόλογο ή «γκόπια», (δηλ. κόπια) όπως σημειώνεται στην αρχή του εγγράφου, είναι ένα από τα παλαιότερα γραπτά μνημεία του 18ου αιώνα που αφορά την περιοχή Μενιδίου.

Η χρονολογία και ο τόπος σύνταξης είναι καθαρά γραμμένα: 1734 Δεκεμβρίου 26 Μενίδι. Συντάκτης πιθανότατα ο ηγούμενος του Αη Γιάννη ή κάποιος καλόγερος του μοναστηριού. Το μοναστήρι είναι δύσκολο να το τοποθετήσουμε καθώς μας είναι άγνωστο στην περιοχή μοναστήρι του Αη Γιάννη. Απίθανο φαίνεται να αφορά το έγγραφο το μοναστήρι του Αη Γιάννη της Χασιάς γνωστό και ως «Παληομονάστηρο». Περισσότερο πιθανό φαίνεται να βρισκόταν στην εκκλησία του Αη Γιάννη (15ος - 16ος αιώνας) που διατηρείται σήμερα στην οδό Μενιδίου - Άνω Λιοσίων, όπου σε ανασκαφές της αρχαιολογικής υπηρεσίας ανακαλύφθηκαν θεμέλια κτισμάτων και χριστιανικοί τάφοι στον περίβολο της εκκλησίας, κάτι που δεν αποκλείει την ύπαρξη παλιού μοναστηριού. Λιγότερο πιθανό φαίνεται να βρισκόταν το μοναστήρι στο χωριουδάκι (κατούντι) «Μονομάτι» όπου βέβαια υπήρχε εκκλησάκι του Αη Γιάννη και κατά πληροφορίες από υπέργηρους Μενιδιάτες,υπήρχε παλιά και μοναστήρι.

Τα μεταβιβασμένα από τον ηγούμενο κτήματα, βρίσκονται όλα ανεξαιρέτως στην περιοχή Μενιδίου και οι αγοραστές και συνορίτες είναι Μενιδιάτες.

Γνωστές και σήμερα οι αναφερόμενες τοποθεσίες: Σκου(ν)τοῦπι, Χαμόμυλο, Σκατέα, Αλώνια, Αγ. Δημήτριος, Μονομάτι, Ασπρόχωμα Ζωφριάς, Λυκότρουπα, Κατεβασιά, Παππά πηγάδι, Καναπίτζα, Πλακάκια, Χαλάσματα (ίσως Γεροβουνό) και Μπίργο (ίσως Πύργουθι).

Είναι φυσικό να μην εντοπίζονται μετά από τόσα χρόνια οι τοποθεσίες «Στροφυλλιά», «Αγ. Απόστολοι», «Σπηλέα» και δύο τρεις ακόμα, δυσανάγνωστες. Μεγάλη σημασία πιστεύουμε ότι έχουν τα ονόματα των αγοραστών και συνοριτών ή «σομπλιαστών» όπως αναφέρονται, που επίσης είναι Μενιδιάτικα: Πόγκας, Δημήτρης Γκρίτζης, Παναγιώτης Φράγκος, Δημήτρης Τζελεπής (ψευδώνυμο σήμερα) Γιάννης Δημάσκος, Αργυρός Γκρίτζης, Στάμος Φυτάς, Σταμάτης Βρετός, Στάμος Αλεπούς, Κατζετρής (Κατσανδρής) και Σαράντης.

Ακόμα όμως μεγαλύτερη πιστεύουμε σημασία έχουν και τα ανύπαρκτα στο Μενίδι κατά τον 19ον αιώνα επώνυμα όπως: Χαλούλης, Κοσονάς, Τζιώτης, Μπουσκουράς, Μπάλτας, Μπούρας, Κακόξυλος και Δράκουλης, είτε διότι εξαφανίστηκαν μετά τα Ορλωφικά, λόγω διώξεων κ.λπ. ή γιατί άλλαξαν τα επώνυμα για άλλους άγνωστους σε μας λόγους, ή γιατί χάθηκαν φυσιολογικά (έλλειψη αρρενογονίας).

Αξιοσημείωτο επίσης θεωρούμε την ανυπαρξία Τούρκων «σομπλιαστών» σε εκτεταμένες περιοχές όπως περιγράφονται και οι οποίες αγκαλιάζουν κυριολεκτικά το παλιό χωριό Μενίδι.

Τέλος διαπιστώνεται για άλλη μια φορά η μεγάλη μοναστηριακή περιουσία στην περιοχή Μενιδίου. Ιδιοκτησία που ήταν απόλυτα σεβαστή από τους Τούρκους, και η μεταβίβαση μέρους αυτής στους χωρικούς. Η μαζική μεταβίβαση των κτημάτων είναι πολύ ενδιαφέρον θέμα. Η εγκυρότητα του εγγράφου αυτού «μνημείου» επαληθεύεται κατά κάποιο τρόπο με ένα ακόμα παλαιότερο (1731) «ξωφύλλι της νύφης», (βλ. ΑΠ. Α2) όπου η παραβολή τους αποδεικνύει κοινές τοποθεσίες και επώνυμα.

Τα πρωτότυπα των εγγράφων φυλάσσονται στο αρχείο της Ι.Λ.Ε.Α. και προέρχονται από δωρεά του Μενιδιάτη παλαιού εκπαιδευτικού κου Χρήστου Καλογράνη, ο οποίος τα κρατούσε ως κειμήλια του παππού του.



Α4

Η ομολογία δια την σπιτοκάθησιν της άνωθεν Μαρούς του ποτε Πέτρου Σοφηά

1761 Ιανουαρίου 28 Μενίδι

Δια του παρόντος γράμματος φανερώνει και ομολογεί η γυνή του ποτέ Πέτρου Σοφηά / η Μαρού ανταμώς με τον υιόν της το(ν) Παναγιώτη τα πως μετά βουλής και θελήσεώς της θέλει και πουλεί / την σπιτοκάθησιν οπού είχε από πατρικόν της με την αυλή τους και με ανώγειον και κατώγειον μισά . . ./. . . Βουρνωτούς; την αυτήν σπιτοκάθησιν ευρίσκεται κοντά εις το πηγάδι πλησίον, Κωνσταντής / Γιαννούλης το άλλο μέρος Χριστόδουλος Πόγκας και Σταμάτης Δημάσκος και Γεώργιος Καπετάνιος τα δύο μέ/ρη η στράτα. Την αυτήν σπιτοκάθησιν την πούλησαν εις τελείαν πούλησιν του άν(ω)θεν Γιάννη Δημάσκου / δια ρηάλιαν τον αρημνό ενενήντα νούμερο ρηάλ. 90· και έλαβον τα άσπρα οι άνωθεν Μαρού με / τον υιόν της σώα και ανελιπή και εξενώθηκαν και από την σήμερον βρίσκεται ο άνωθεν Γιάννης Δημάσκος ί/διος και καθολικός νοικοκύρης να κάμει ότι θέλει και βούλεται ως μούλκιον ειδικόν του / μηδενός εναντιούμενος και όποτε . . . έχει καμίαν πείραξιν να αποκρίνονται / οι άνωθεν πουληταί και δια το αληθές έγινε το παρόν εις ασφάλειαν./

Παναγιώτης Σοφηάς βεβαιώνω Σιδέρης του ποτέ Αντώνη· χτίστη θυγατέρα βεβαιώνει./
Παυλής Κουλουριώτης μαρτυρεί/
Μήτρος Κυριάκος μαρτυρεί/
Κόλιας Λάζαρος μαρτυρεί/
Σταμάτης Βρετός μαρτυρεί/
Μήτρος Αλεπούς μαρτυρεί/
Γιάννης Βέρδης μαρτυρεί/
Μήτρος Βέρδης μαρτυρεί/
Νικολός του Παναγιώτη Κατ(σ)ατρή μαρτυρεί/
Γιάννης Κουντουριώτης μαρτυρεί/
Γιωργάκης Μεθενίτης μαρτυρεί/
Μήτρος Κοντοχέρης μαρτυρεί/
Δημήτριος ιερεύς εφημέριος του Μενιδίου έγραψεν/.

Αρχείο Ι.Λ.Ε. Αχαρνών.

Α5

Η Ομολογία του Γιάννη Τούνη δια το χωράφι
1764 Σεπτεμβρίου 23 Μενίδι

+ Με το παρόν γράμμα φανερώνει και ομολογεί η γυνή του/ Γιάννη Τούνη η Ερηνω· η θυγατέρα του Σαββάτου πως/ την σήμερον μετά βουλής και θελήσεως επούλησε στον Μήτρο/ Καλογριάνη το χωράφι όπου έχει εις τα πέρα αλώνια/ στρέμμα ένα ήτοι στρέμμα 1. το οποίο χωράφι πού/λησε εις τελείαν πούλησιν δια ρηάλια δώδεκα νούμε/ρον ρλ· - 12 και επλερώθη και εξενώθη και απότινος/ μερών εγρικάται ίδιος και καθολικός νοικοκύρης/ ο άνωθεν αγοραστής ο Μήτρος Καλογριάνης να κάμει/ ότι θέλει και βούλεται. Το αυτό χωράφι πλησίον Πέτρος/ Παύφης. Βορινά Κίτζος· Νοτινά ο αγοραστής και ε/γινε το παρόν έμπροσθεν των αξίων πιστών μαρ/τύρων, Σαββάτος Πούρας βεβαιώνω· Ειρήνη η γυνή του Γι(α)ννη βεβαιώνω/
Σταμάτης Βρετός μαρτυρώ/
Παναγιώτης Μυλωνάς μαρτυρεί/
Κόλημα Λάζαρος μαρτυρεί/
Γιάννης Πόγγας μαρτυρεί/
Νικολός Παππάς μαρτυρεί/
Παναγιώτης Κακατρίς μαρτυρεί/
Παρθένιος ιερομόναχος έγραψα/

Αρχείο Ι.Λ.Ε. Αχαρνών.

Α6

Η ομολογία του Παναή Αλεπού δια τα χωράφια
1765 Ιανουαρίου 25 εν Μενίδι

Δια του παρόντος γράμματος φανερώνει και ομολογεί/ ο Παναής υιός του ποτέ Γιαννάκη Αλεπού το πως μετά/ βουλής και θελήσεως του θέλει και πουλεί χωράφια οπού έχει από/ πατρικόν του εις τον απάνω κάμπο εις το αλαφέα; στρ 22/ πλησίον Οζάς Κιτζής το άλλο μέρος Γιάννης/ Κακάτρης· έτερο χωράφι εις τον Στροφιλέα στρ. 22 πλησίον/ Γιάννης Πικετρης; και το άλλο μέρος Αναγνώστης, έτερο/ χωράφι εις την Μπερούνα στρ. 2 πλησίον ο Στατζέτζος και το/ άλλο μέρος Γιωργάκης Πικετρής εις την αυτόν το/πο έτερο χωράφι στρ. 1 πλησίον Μήτρος Πάλτας το άλλο μέρος/ Μούλα εφέντης και ο Στατζέτσος και εις τον Πιλούτζη έτερο χωράφι στρ. 2 πλησίον ο Στατζέτζος το άλλο με/ μέρος Νικολός Αλεπούς και Στάμος Τζήκας. Τα αυτά χω/ράφια τα επούλησα εις τελείαν πούλησιν του Μήτρου/ Καλογράνη δια, ρηάλια τριάντα ήτοι ρλ: 30 και έλαβε τα άσπρα επί χείρας ο άνωθεν πουλητής και εξενώθη απαν/ τα και από την σήμερον βρίσκεται ο ίδιος καθολι/ κός νοικοκύρης να κάμει ότι θέλει και βούλεται ως μούλκιον/ εδικόν του και δια το αληθές έγινε το παρόν εις ασφάλειαν.

Γιάννης Αβλωνίτης μαρτυρεί/
Φυλαχτός Κολολός μαρτυρεί/
Σταμάτης ...../
Δημήτριος ιερέας ο εφημέριος του Μενιδίου.

Αρχείο Ι.Α.Ε Αχαρνών.



Α7

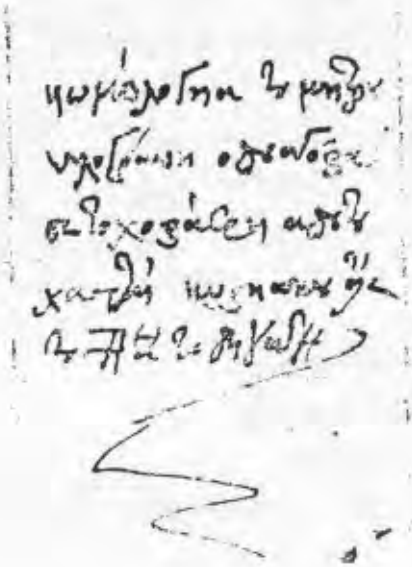
Η ομολογία του Μήτρου Καλογράνη όπου αγόρασε το χωράφι από του Χατζηκυριάκου εις του παπά το πηγάδι.

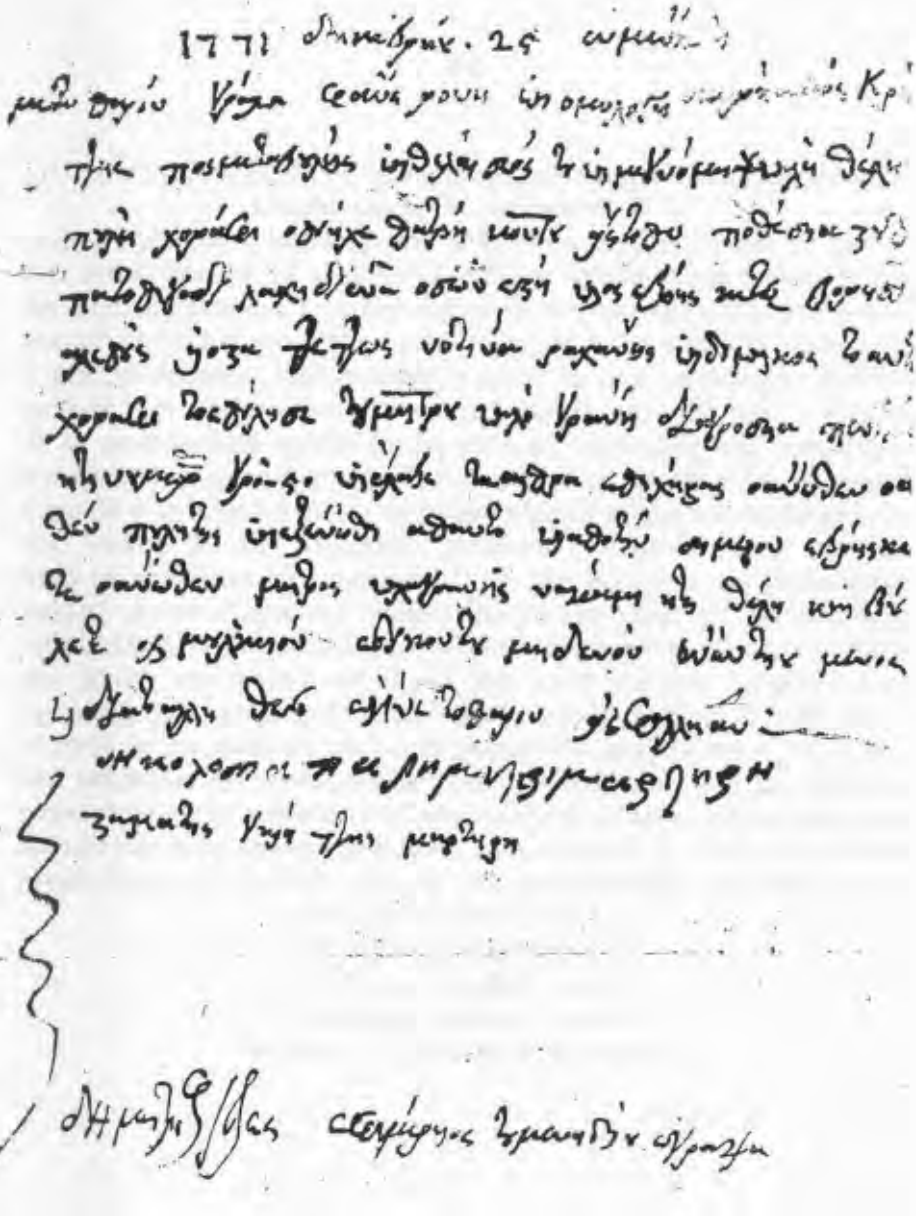
1771 Δεκεμβρίου 25 εν Μενίδι

Με το παρόν γράμμα φανερώνει και ομολογεί ο Κυριάκος Γκρίτζης/ πως μετά βουλής και θελήσεώς του και με γνώμη καλή θέλει/ πουλεί χωράφι όπου είχε πατρικό κοντά εις τοποθεσία στου παπ/πα το πηγάδι λαχίδιον όσον εστί και ως ευρίσκεται Βορινά/Αλεπούς και ο Στατζέτζος; Νοτινά Ραχάνης; και Δημάσκος· το αυτό / χωράφι το πούλησε του Μήτρου Καλογράνη δια γρόσια πενήντα/ ήτοι νούμερο γροσ. 50 και έλαβε τα άσπρα επί χείρας ο άνωθεν .../πουλητής και εξενώθει απ' αυτό και από την σήμερον ευρίσκε/ται ο άνωθεν Μήτρος Καλογράνης να κάμει ότι θέλει και βού/λεται ως μούλκιον ειδικόν του μηδενός εναντιούμενος/και δια το αληθές έγινε το παρόν εις ασφάλειαν./

Νικολο Παπαδημήτρη μαρτυρεί/
Σταμάτης Γκρίτζης μαρτυρεί/
Δημήτριος ιερεύς εφημέριος του Μενιδίου έγραψα/

Αρχείο Ι.Λ.Ε. Αχαρνών.





Α8

Η ομολογία οπού αγόρασε τα χωράφια από το Στάμα Στήκγα στρ. 11...

1778: Μαρτίου: 16 χωριό Μενίδι

Με το παρόν γράμμα φανερώνει και ομολογεί ο Στάμος Γκίκγας την σήμερον επούλησε/το χωράφι οπού έχει εν τη τοποθεσία στο Λαθέα στρέματα: εφτά σύμπλησον το ένα/μέρος· Γιωργάκης Κίρκας και το έτερον Μουφτή εφέντης το δε έτερον Μήτρος Καλογράνης και Γιάννης Δημάσκος και το έτερον μέρος ο ίδιος αγοραστής και η στράτα / της Μηλέας ακόμη ξεχωριστά στη στράτα της Μελέας στρέματα: τρία σύμπλησον το έ/να μέρος Κόλια Καλογράνης το δε έτερον Νικολός Φυτάς το δε έτερον ο ίδιος α/γοραστής το δε έτερον η στράτα και στο πηγάδια στρέμα ένα σύπλησον το ένα μέρος/ ο Μουφτή εφέντης το δε έτερον Γιαννάκης Σωτήρχος το δε έτερον του αγοραστού; και ο/αγοραστής το (ένα) μέρος. Τα επούλησε τα αυτά χωράφια εις τις τρεις μεριές στρε/ματα: έντεκγα ο αυτός Στάμος Ζτίγκας εις τελείαν πούλησιν του Γιώργου Κολολού δια/ ρηάλια δέκα ήτοι νούμερο ρηάλια: δέκα και έλαβε τα άσπρα επί χείρας και εξενώ/θη από αυτά τα χωράφια ο Στάμος Ζτήγκας; και είναι ίδιος και καθολικός νοικοκύ/ρης ο Γιώργος Κολολός να κάμει εις τα αυτά τα χωράφια ως θέλει και βούλεται μην η/μπορώντας να πειραχθεί υπό τινος και οπόταν καιρός ήθελε πειραχθεί υπότι/νος να αποκρίνεται ο αυτός πουλητής ο Στάμος Ζτίγκας· ακόμη φανερώνω μην/να πηγαίνει να του δίδει και Ζιαραφέτη; εις το... και δια το αληθές έγινε το/ παρόν εις ένδειξιν και ασφάλειαν:/

Γιάνι (Πο)γκας μαρτυρεί/
Κώστα Γαβρίλη μαρτυρεί/
Σιδέρη Πηλιχός μαρτυρεί/
Νικολάκης Κουβελάνου μαρτυρώ/

Αρχείο Ι. Λ. Ε. Αχαρνών

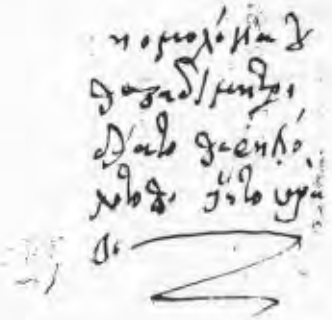
Α9

Η ομολογία του Παπαδημήτρη δια το περιβολότοπο εις το Πράξι
1781 Απριλίου 25

Με το παρόν γράμμα φανερώνω και ομολογώ εγώ/Παπαδημήτρης Γρίκης· το πως μετά βουλής και θελήσεως / μου θέλω και πουλώ το περιβολότοπο όπου έχω/ από παρτικού μου πλησίον εις το Πράξι στη λούτζα . . . πλη/σίον Βορεινά Σταμάτι Βρετός Ανατολικά παιδί/του Μήτρου Σαράντι . . . του Χατζή, Αργυρού Νο/τινά ο αγοραστής· το αυτό περιβολότοπο το επούλησεν/ του Μήτρου Καλογράνη δια ρηάλια δεκαπέντε ήτοι/νούμερο ρηάλ. 15 και έλαβε τα άσπρα επί χείρας/και εξενώθη . . . εγρικάται ο άνωθεν/ Μήτρος Καλογράνης ίδιος και καθολικός νοικοκύρης/ να κάμει ως θέλει και βούλεται ως μούλκιον εδικόν του/ και δια το αληθές έγινε το παρόν εις ασφάλει/αν.

Δημήτριος ιερέας Κρίκης βεβαιώνω/
Νικόλος υιός του Παπαδημήτρη βεβαιώνω/
Θανάσης υιός του Παπαδημήτρη βεβαιώνω/

Αρχείο Ι.Λ.Ε. Αχαρνών.



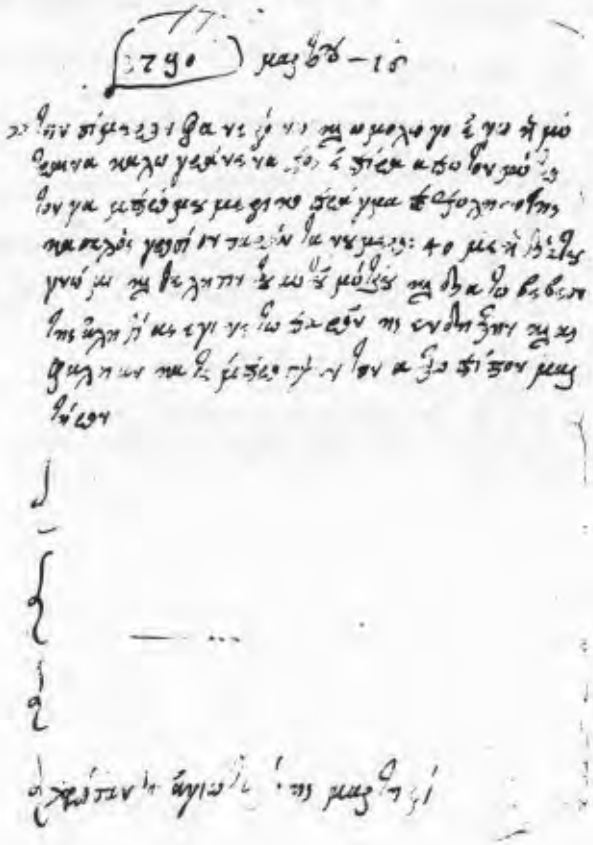
Α10

1790 Μαρτίου 15

Την σήμερον φανερώνω και ομολογώ εγώ η Μή/τραινα Καλογράνενα πως επήρα από το Μήτρο/του γαμπρό μου μερικό πράγμα . . . Χασιώτης/Κατσελός γροσίων σαράντα νούμερο: 40 με ιδία του/γνώμη και θέληση του αυτού Μήτρου και δια το βέβαιον / της αληθείας έγινε το παρόν εις ένδειξιν και ασ/φάλειαν κατέμπροσθεν των αξιοπίστων μαρ/τύρων.

Χρύσανθος αγιοταφίτης μαρτυρεί/

Αρχείο Ι.Λ.Ε. Αχαρνών.



Α11

1794 Οκτωβρίου: 08:

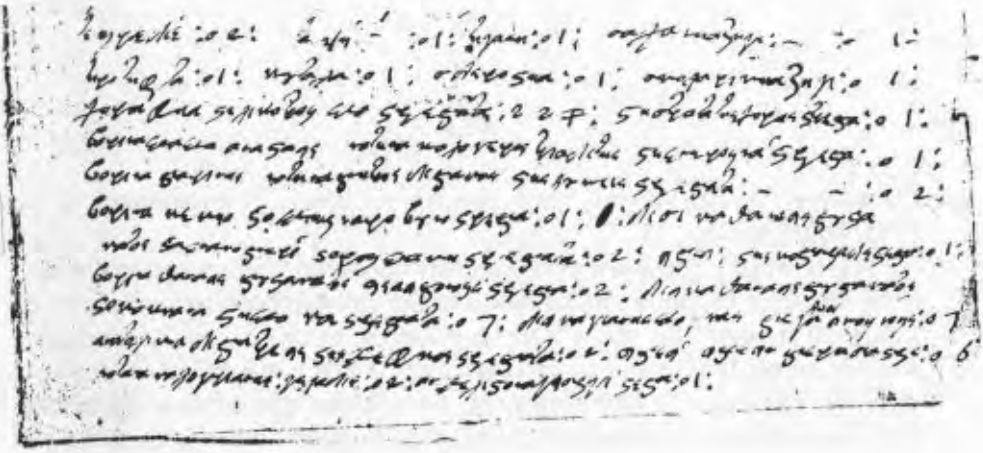
Εν ονόματι του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος της Κυρίας Δεσποίνης η/μών Θεοτόκου και Αειπαρθένου Μαρίας των Αγίων Θεοστέπτων και ισα/ποστόλων Κωνσταντίνου και Ελένης του Αγίου μεγαλομάρτυρος Προκο/πίου και πάντων των Αγίων αμήν. Καγώ η γυνή του ποτέ Κολιά Μουστακά/του ονόματι Σοφηά έχω θυγάτηρ ονόματι Παναγιώτα και ελθών εις νόμου/ηλικία συζεύξαι με τον υιόν του ποτέ . . . Γιάννη Δημάσκου ονόματι . . . ./Σωτήρη τάσσει δε αυτής το μέγα και πλούσιον έλεος/

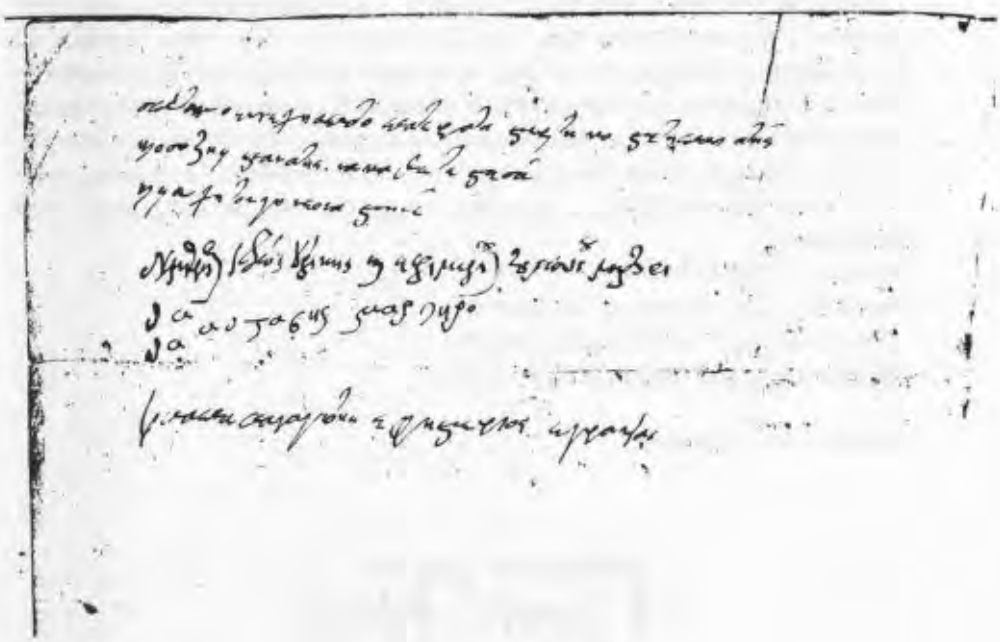
Αρχής κασέλα . . . .:01:
πουκάμισα της νύφης . . . .:10:
πουκάμισα του γαμπρού . . . .:03:
ζιπούνια της νύφης . . . .:06:
. . . . . .:01:
. . . . . .:01:
πόλια της κεφαλής . . . .:08:
μαντήλια της κεφαλής . . . .:09:
πόλια του γαμπρού . . . .:01:
πεσκύρια . . . . .:02:
κοτοπόλια . . . .:03:
φέσι: 01: σκλαβήνα . . . .:01:
σάησμα: 01: αντρομίδες . . . . .:02:
Προσκεφαλάδες: 02: σακιά . . . . .:02:
ταγάρια: 03: ζωνάρι του γαμπρού . . . .:01:
τεκερέδες:02: ταψί: 01: τηγάνι: 01: σαχάνια ζυγή: 01:/τυροτηφτα: 01: κουτάλα: 01: σιδεροστιά: 01: σκολαρίκια ζυγή: 01:/ χωράφια στη Λυκότρυπα στρέμματα: 22: στη στράτα της Χώρας στρέμμα: 01:/ Βορινά παππα Αναστάσης Νοτινά Καλόγερος Τριαδίτης· στη(ν) Περούνα στρέμμα: 01:/ Βορινά Μαρίνης Νοτινά Γιάτσος Διμανός στις . . . . στρέμματα . . .:02:/Βορινά . . . στρέμμα: 01: Δυσινά θανάσης Μουστακάτος στα πάνω μέρη . . . . στρέμματα: 02: . . . στις Κομοράδες στρέμμα: 01:/ Βορινά Θανάσης Μουστακάτος . . . . στρέμματα: 02: Δυτικά Θανάσης Μουστακάτος/ στο Νο . . . στρέμματα: 01: Δυσινά Γιάννης Πόγκας . . . .:01:/ Ανατολικά Δημητράκης . . . . στρέμματα: 02: . . . . στρε: 06:/Νοτινά . . .:γελάδια: 02: ανπέλι στον Αγιώργη στρέμμα:

01:/. . . . έχει από τον πατέρα της μερτικό . . . ./και όσο ζει η μάνα της να κάθεται μέσα/ και η ευχή των γονέων αμήν/.
Δημήτριος ιερεύς Γρίκης και εφημέριος του Μενιδίου μαρτυρεί/
Παππα Αναστάσης μαρτυρεί/
Παππα Παναγιώτης εφημέριος έγραψα/

Αρχείο Ι.Λ.Ε. Αχαρνών







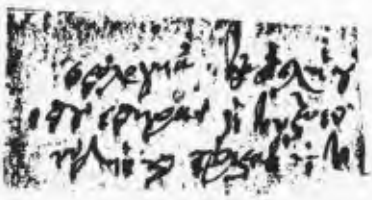
Α12

Ομολογία του α(μ)πελιού οπού επήρεν εις τον . . . στρέμματα: 2 / 1795 Φλ(ε)βαρίου: 15.

Με το παρόν γράμμα φανερώνει και ομολογεί η γυνή του πο/τέ Σιδέρη Φυτά με τον υιόν της το Νικολό πως την σήμερον με/γνώμη τους καλή και η δυχατέρα της η Όρσια θέλει και αυτή και/πουλεί το προικιό της το α(μ)πέλι που έχει πατρικό της το οποίο α(μ)πέλι το/επούλησεν του Γιάννη . . . Παπαδημήτρη οπού είναι στα απάνω/α(μ)πέλια στρ. δύο πλησίον Αναγνώστης Πρ(ί)φτης βορινά Νοτι/νά α(μ)πολή με αμι(γ)δαλ(ι)ές 5 αχλαδιά 1 και α(μ)πελότοπο/ . . . εις στη δραγάτη καλύβα στρέμμα μισό και δέντρα/δύο πλησίον Ανατολικά ο Νικολός Τρουβέλας Νοτινά/Γιωργάκης Πελέκης το οποίο α(μ)πέλι και α(μ)πελότοπο/ το επούλησαν δια ρηάλια σαρά(ν)τα δύο ήτοι ρηάλια 42 και/έλαβον τα άσπρα επί χείρας οι άνωθεν πουληταί και εξε/νώθηκαν από την σήμερον και γρικώνται ο άνωθεν/Κυργιάννης κύριος νοικοκύρης να κάνει ως θέλει και βούλε/ται ως μούλκιον ιδικόν του και μήπως και πειραχθεί από/κανένα να έχουν να αποκριθούν οι άνωθεν πουληταί/και δια το βέβαιον εγράφη; το παρόν γράμμα έμπροστεν/των μαρτύρων/

Μήτρος Σταμά Βρετός μαρτυρεί/
Θανάσης Κο(ν)τοχέρης μαρτυρεί/
Αναγνώστης Μασούρης μαρτυρεί/
Παππαναστάσης εφημέριος έγραψα/

Αρχείο Ι. Λ. Ε. Αχαρνών



Αχμέτ αράπης Γιάπαρη γαμβρός

Μαλά Γανής Κατζή Γιουφ

Α13

Μούχος Αρβανιτάς

Ντερβίς αγά αγάκος

1804 Απριλίου: 17: Αθήνα

Δια του παρόντος φανερώνει και ομολογεί ο Γεωργάκης Λάζαρος από χωρίον Κουκουβάουνες ότι εξ ιδίας αυτού βουλής/και προαιρέσεως επούλησε τα ελαιόδενδρα του οπού έχει εις το αυτό χωρίον εις την μάντραν ρίζες είκοσι δύο πλησίον τα/δύο μέρη Γιάννης Λιανοσταφίδας το άλλος μέρος Μουφτή εφέντης, εκ δε του ετέρου οδός. Έτι επούλησε και εις το βρυσάκι έτερα/ελαιόδενδρα άλλα έντεκα και ελαιόφυτα δύο και αγριλείον ένα με το χωράφι τους στρέμματα τέσσερα πλέον ή έλαττον/πλησίον το εν μέρος Σουλεϊμάν Μπουλούμπασης το άλλο Μήτρος Τζάκωνας, το άλλο μέρος του Βεζύρι, εκ δε του ετέρου/οδός. Τα αυτά, ελαιόδενδρα εις τοποθεσίας δύο συμποσούμενα όλα μικρά μεγάλα ρίζες τριάντα πέντε και αγριλαίες/εις . . . με το χωράφι όπου άνω εγράψαμεν ως εστί και ευρίσκονται την σήμερον, τα επούλησεν ο άνω ρηθείς Γεωργάκης/Λάζαρος εις τελείαν πούλησιν του Γιάννη υιού Χατζηπαππά κατά μεν δένδρα του τα επούλησε δια γρόσια τετρα/κόσια εξήντα πέντε το δε χωράφι του το επούλησε και αυτό δια γρόσια είκοσι οπού γίνεται η σούμα όλη γρόσια τετρα/κόσια ογδοήντα πέντε γρ: 485: Και έλαβε τα άσπρα επί χείρας μετρητά και εξεπληρώθη και εξενώθη από όλα αυ/τά τελείως, εκ δε του νυν και εις το εξής, εγρικάται και κράζεται ίδιος και καθολικός νοικοκύρης ο άνωθεν Γιάννης υιός Χα/τζή παππά.... ο αγοραστής να κάμει αυτά ως βούλεται ως ειδικά του μούλτζια, μην ημπορώντας ποτέ να λάβει υπό τινος/καμίαν πείραξιν, υποσχόμενος ο άνωθεν Γεωργάκης Λάζαρος ο πουλητής, να του αποκρίνεται εις κάθε του ζημίαν και ενό / χλησιν προσέτι βάνει και επίτροπον ως το ίδιον του πρόσωπον τον .... ότι θελήσει ο αγοραστής δια-/να του πάρει δια μεν το χωράφι ταπί παρά του (Μ)πέη του χωριού, δια δε τα δέντρα Χογγέτι παρά της Βασιλικής Κρίσεως/και δια το αληθές έγινε το παρόν εις ασφάλειαν/

Μιχάλης Πούλος μαρτυρώ /
Σταμάτης Σαρρής μαρτυρώ /
Αναγνώστης Μυλωνά μαρτυρώ /
Νικολός Πυρής μαρτυρώ /
Παναγιώτης Γιούνης μαρτυρώ /
Αντώνιος Καρόρης νοτάριος μαρτυρώ /

Από φωτοτυπία του πρωτοτύπου. Αρχείο συμβολαιογρ. Γ. Μουστακαλή.



Α14

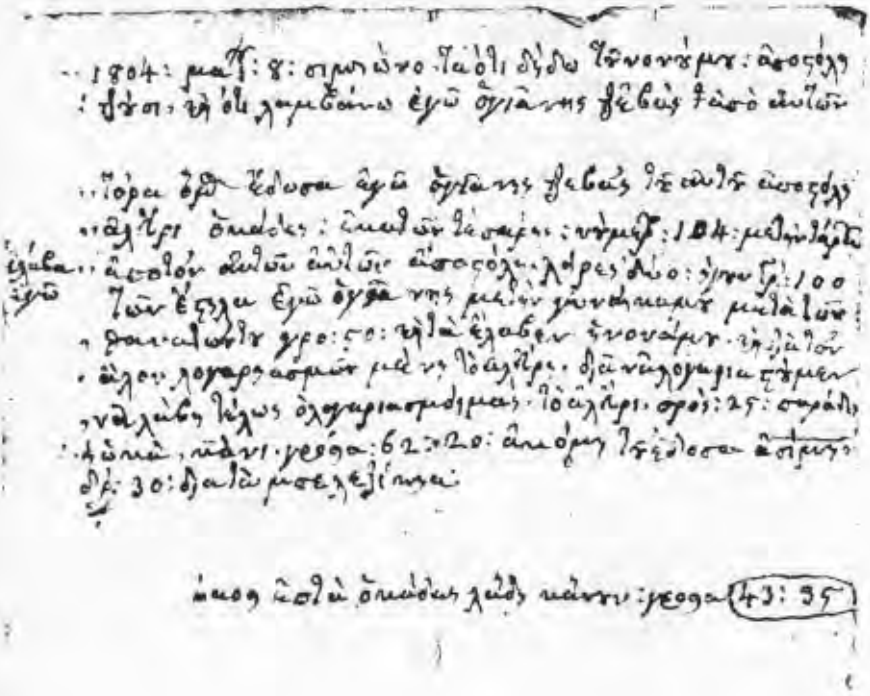
1804 : Μαΐου :8 :

Σημειώνω τα ότι δίδω του νονού μου Αποστόλη/ : Τζούση, και ότι λαμβάνω εγώ ο Γιάννης Τζεβάς από αυτόν/

... Τώρα όπου έδωσα εγώ ο Γιάννης Τζεβάς του αυτού Αποστόλη/, αλεύρι οκάδες: εκατόν τέσσαρες: νούμερο : 104 με την τάρα, / έλαβα εγώ από τον αυτόν αυτόν Αποστόλη λίρες δύο: ήγουν Γρ.: 100/ τον έστειλα εγώ ο Γιάνης με την γυναίκα μου μετά τον/θανατόν του γρο: 50: και τα έλαβεν η νονά μου. Και δια τον/άλον λογαριασμόν μένει το αλεύρι δια να λογαριαστούμεν/ να λάβει τέλος ο λογαριασμός μας, το αλεύρι προς: 25: παράδες/ η οκά κάνει γρόσια 62: 20 ακόμη του έδωσα ασήμι:/ δρ: 30: δια τα μπελεζίκια:

Είκοσι επτά οκάδες λάδι κάνουν: γρόσια 43 : 35.

Από φωτοτυπία του πρωτοτύπου. Αρχείο Σπύρου Κατάρα.



Α15

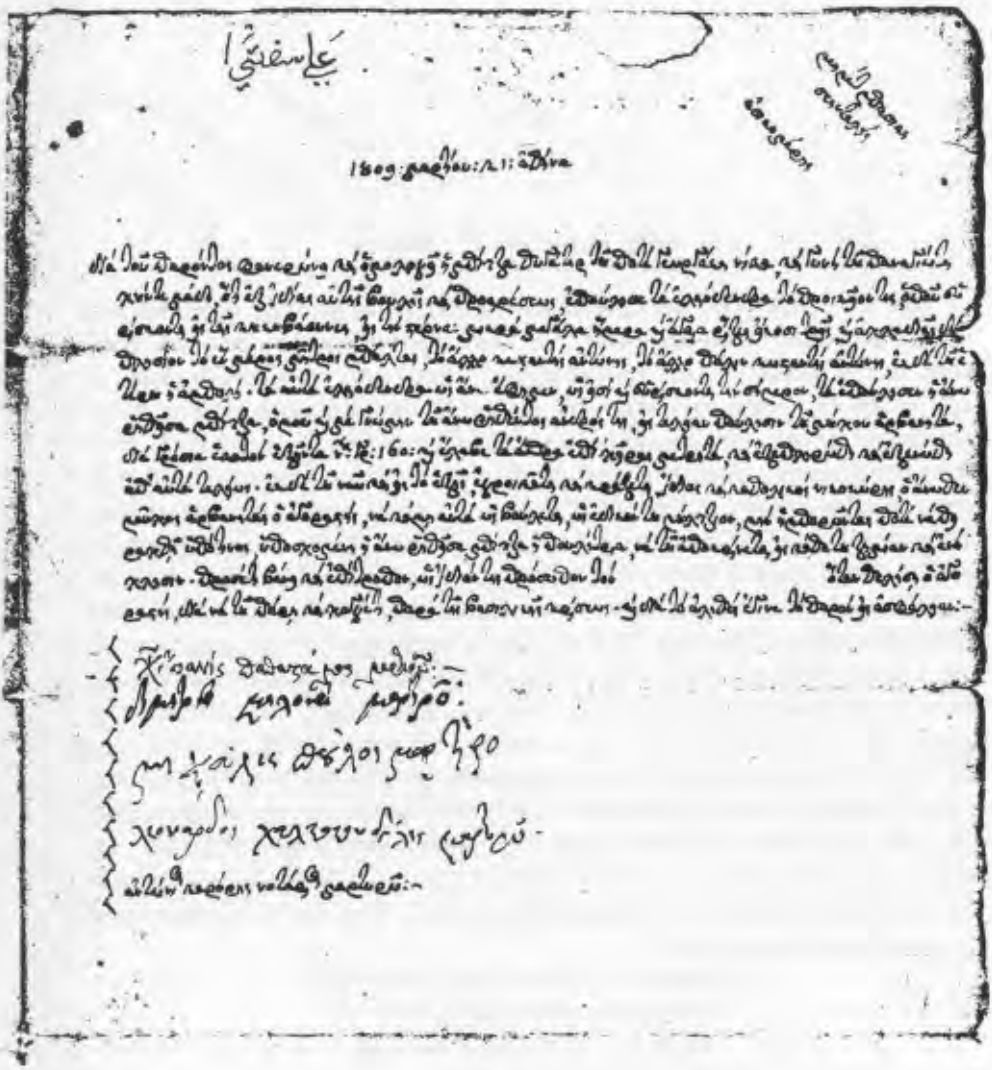
Ασηκομέρης Μεμέτ Μπασιάς Στηνταλής

1809 Μαρτίου 21: Αθήνα

Δια του παρόντος φανερώνω και ομολογώ η Μπίτζα θυγάτηρ του ποτε Γιωργάκη Νίκα και γυνή του Παναγιώτη/Χουντιμάδη ότι εξ ι-δίας αυτής βουλής και προαιρέσεως, επούλησε τα ελαιόδενδρα το προικείον της όπου ευ/ρίσκονται εις τις Κουκουβάουνες εις την στέρ-ναν μικρά μεγάλα ήμερα και άγρια ρίζες είκοσι τρεις και αχλαδιές δύο-/πλησίον το εν μέρος Μήτρος Μπάλτας, το άλλο Κωσταντής Αντώ-νης, το άλλο πάλιν Κωσταντής Αντώνης, εκ δε του ε/τέρου αμπολή. Τα αυτά ελαιόδενδρα ως άνω . . . . ., ως εισί και ευρίσκονται την σήμε-ρον, τα πούλησεν η άνω/ρηθείσα Μπίτζα, ομού και με γνώμη του άνω ρηθέντος αντρός της, εις τελείαν πούλησιν του Μούχου Αρβανιτά,/δια γρόσια εκατόν εξήντα γρ. 160: και έλαβε τα άσπρα επί χείρας μετρητά, και ελευθερώθη και εξενώθη/απ᾽ αυτά τελείως· εκ δε του νέου και εις το εξής, εγρικάται και κράζεται ίδιος και καθολικός νοικοκύρης ο ά-νωθεν/Μούχος Αρβανιτάς ο αγοραστής, να κάμει αυτά ως βούλεται, ως ειδικόν του μούλτζιον, μη ημπορώντας ποτέ να πει/ραχθή υπότινος υποσχομένη η άνω ρηθείσα Μπίτζα η πουλήτρια να του αποκρίνεται εις κάθε του ζημίαν και ενό/χλησιν. Προσέτι βάζει και επίτροπον, ως ίδιόν της πρόσωπον τον... όταν θελήση ο αγο/ραστής, δια να του πά-ρει και χοδγέτι, παρά της Βασιλικής κρίσεως. Και δια το αληθές έγινε το παρόν εις ασφάλειαν.

Χ᾽Ιωάννης Παπαστάμος μαρτυρώ
Δημήτριος Μυλωνάς μαρτυρώ
Μιχάλης Πούλος Μαρτυρώ
Λεονάρδος Χαλκοκονδύλης μαρτυρώ
Αντώνιος Καρόρης νοτάριος μαρτυρώ

Αρχείο Ι.Λ.Ε. Αχαρνών.



Α16

1813 Αυγούστου 16 Μενίδι .....

Δια του παρόντος γράμματος φανερώνω και ομολογώ εγώ ο Γεωργά/κης Φυτάς πως την σήμερον επούλησε τα χωράφια/οπού έχει στον Αγιάννη του Σταμάτη Κολιολιό τα οποί(α)/χωράφια είναι στρέμματα τέσσερα και τα πούλησε/ο Γεωργάκης Φυτάς του Σταμάτη Κολιολού εις τελεί/αν πούληση εις το παντελές και ξενώθη από αυτά/και αγρικιέται εις αυτά ίδιος και καθολικός νοικοκύ/ρης ο άνω Σταμάτης Κολιολός να είναι πάντα ως θέ/λει και βούλεται πλησίον αυτού Σιδέρης Σταύβρος και . . . και ποδός του Βαρυμπόπη το οποίον/χωράφι το επούλησε δια γρόσια τριάντα τέσσερα/ γρ: 34:/

Χατζηπαναγιώτης μαρτυρώ

Αρχείο Ι.Λ.Ε. Αχαρνών.



Α17

Η ομολογία του σπιτιού του μαστρο Θανάση

1814 Σεπτεβρίου 17 Μενίδι

+ Δια του παρόντος γράμματος φανερώνει και ομολοεί ο μαστρο Θανάσης χρυσοχός ότι μετά βουλής και θελήσεώς του/και με γνώμην του καλήν επούλησε το οσπίτιον όπου έχει εις το Μενίδι οπού έχει αγορά από Μήτρο και Θανάση Κακιαν/τρή. Το αυτό σπίτιο με δύο πύργους με κατώγια μαντρωμένο με την αβλή του και αβλόπορτα το πούλησε του Ανα/γνώστη Καλογριάνη και Σταμάτη του Κόλη Σταμά εις τελείαν πούλησιν δια γρόσια τρακόσια/ογδοήντα πέντε: ν: μ: γρ. 385 και έλαβε τα γρόσια ο άνωθεν μαστροθανάσης επι χείρας μετρητά και επλη/ρώθη και εξενώθη από τα άνωθεν σπίτια εις το παντελές από του νυν . . . το εξής αγρικούνται και κράζονται/ίδιοι και καθολικοί νοικοκυραίοι οι αγορασταί να κάμουν εις αυτό το οσπίτιον ως θέλουν και βούλωνται εις την/εξουσίαν τους ος (μούλκ) ηον; ειδικόν τους γράφω με τους σιουμπλιος το εν μέρος Αναγνώστης Καλογριάνης ο αγο/ραστής το έτερο μέρος Κόλια Σταμας και αυτός αγοραστής, το έτερον μέρος Δήμα Φυτάς και η οδός/μη ημπορώντας ποτέ. . . . να ενοχλή τους αγοραστάς . . . . τον Αναγνώστη Καλογριάνη/και Σταμάτη Κολιαστάμας μένει υπόχρεος ο άνωθεν πουλητής εις πάσαν τους ζημίαν και ενό-/χλησιν ακόμα γράφωμεν και δια πλέον σιγουριά ον βάζει ο άνωθε μαστροθανάσης επί/τρόπον το ίδιον πρόσωπον να τους δίδει και χοκέτη παρά της Βασιλικής κρίσεως εις όποτε/καιρούς και θελήσουν οι αγορασταί και δια το βέβαιον της αληθείας έγινε το παρόν εις ένδει / ξιν και ασφάλειαν. /

Αναγνώστης Τζουρκατιώτης μαρτυρώ /

Σπύρο Γκίκας μαρτυρώ /

Θανάση Χρυσοφός βεβαιώνω το άνωθεν /

Παππα Δαμιανός και εφημέριος του Μενιδίου έγραψα/

Αρχείο Ι.Λ.Ε. Αχαρνών.

Α18

Το χάτη της αβλής οπού αγόρασεν από Σταμάτη Κόλια Σταμα

1816

Την σήμερον ο Σταμάτης του Κόλια Σταμά επούλη/σε από μερτικό οπού είχε μερτικό με τον Αναγνώ/στη Καλογράνη του επούλησε/του Αναγνώστη Καλογράνη δια γρ. 15: και έγινε/ το παρόν γράμμα εις α-σφάλειαν και εγη(η)θήκα/νε ένας υπέρ του άλλου μηδέ Αναγνώστης Καλογράνης μήτε ο Σταμάτης του Κολνα ο εις (υ)περ του άλλου ό-ποιος απο/δαφη τους και σηκωθεί να ανοίξη κρίση να έχουν να δίνει: γρ.: 100 στο νέο τζημι.... και έγινε το: μαρ/τυρισατόν;

Μιχάλης Δημάσκος μαρτυρώ /

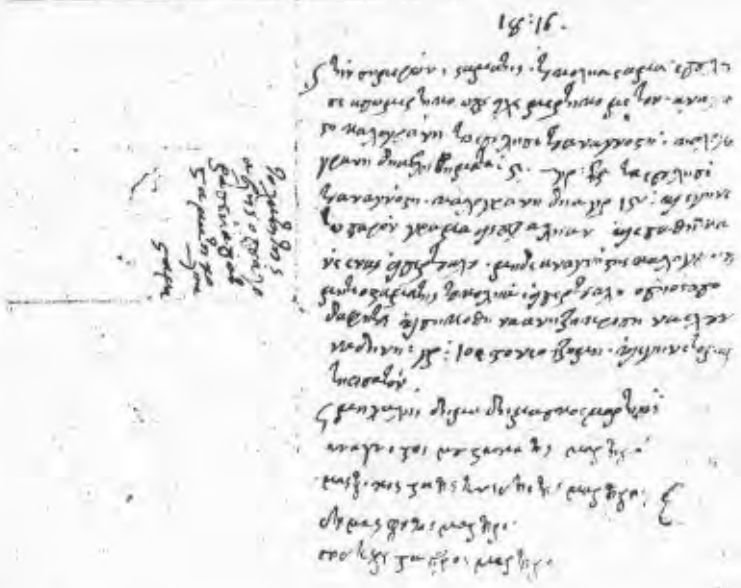
Αναγνώστης Μουστακάτος μαρτυρώ /

Μαστροκωστα(ν)τής . . . μαρτυρώ /

Δήμας Φυτάς μαρτυρώ /

Σιδέρη Σταύρος μαρτυρώ /

Αρχείο Ι.Λ.Ε. Αχαρνών



Α19

Με το παρόν φανερώ(νω) και ομολογώ εγώ ο (υ)ποκάτωθεν/ γεγραμμένος Γιάννης Κυριά(κου) Πό(γ)κας ότι δια τα τριά(ν)τα στρέμματα/χωράφια οπού έχω με τάλα τη τάχα πως ήταν πατρικά μου/από τον Αναγνώστη Καλογριάνη και . . . ./χρόνον μήτες και χωρίς πληροφορίαν αν ήτον πατρικά μου/ή όχι, σήμερον με την θέλησίν του μοι έδωκεν Αναγνώστης/δέκα στρέμματα χωράφι στο κομμάτι του Πό(γ)κα και δεν έχω πλέον/ούτε εγώ ούτε τα παιδιά μου να ζητήσω ή να κρισολογήσω πε/ρισσότερον τον (Α)ναγνώστη και αν ίσως κινηθώ δεύτερον εναντίον/του ή του ζητήσω το παραμικρόν εις χωράφι ή μαξούλι να φανού/με ψέπστης και να διόγνωμαι, από κάθεν κρίση πληρώνο-/τας και τα έξοδα όλα από τη σακούλα μου και έστε εις δόξαν/

1817 Δεκέμβρη 7 Μενίδι

Γιάννης Κυριάκου Πό(γ)κας μην ηξέρω τι να γράψω πα(ρα)καλε-/στικώς με υπόγραψε ο Παππαϊω(ακ)είμ ως και βεβαιώνω/βάζοντας και το δάχτυλόν μου/

Αναγνώ(σ)τη Γαβρίλη μ(α)ρτυρώ /
Χαγγη Κόλιας μαρτυρώ/
Γιώργο Γιάννη Πό(γ)κα μ(α)ρτυρώ /
Γιωργάκη Δημάσκο μ(α)ρτυρώ/
Παππαϊωακείμ εφημέρ(ι)ος του Μενιδίου έγραψεν/

Αρχείο Ι.Λ.Ε. Αχαρνών

Α20

1818 Σεπτεμβρίου πρώτη

Την σήμερον εσυ(μ)φώνησε η Παναγιώτα του ποτε Δημα (Μ)πάφη με/ αγαθή της γνώμη και με καλήν της προαίρεσιν πως επούλησε/τα χωράφια οπου είχε εις το Μενίδι προικιόν από τον πατέρα της/το Δήμα (Μ)πάφη εις τελεία πούλησιν εις τόπον λεγόμενον Κατζανά/στρέμμα εν το μερτικό της στρέμματα δώδεκα, πλησίον Ανατολικά/Νίκας Κόλιας, Βορινά τριγιαδίτης Δυτικά η στράτα. Έτερον χω/ράφι εις την στράτα της Μόλας λαχίδι ένα πλησίον Νοτινά/Αποστόλης Γαβρίλης Βορινά- το πούλησε η άνω Παναγιώτα/εις τελείαν πούλησιν τα αυτά χωράφια της αδελφής του Μαρίας/δια γρόσια εξήντα ν. γρ.: 60 και έλαβε τα άσπρα εις χείρας της/και ξεπλερώθη και ξενώθη από τα χωράφια τελείως από του νυν και/εις το εξής γρικιώνται . . . ίδιοι καθολικοί νοικοκυραίοι/η αδελφή της η Μαρία να κάμει ως βούλεται ως πράμα ιδικόν της μην η/(μ)πορώντας υπό τινος να λάβει καμίαν πείραξιν υποσχόμενος ο άνωθεν/πουλητής να του αποκρίνεται εις κάθε ζημίαν ή πείραξιν . . ./προσέτι τον βάνει και επίτροπον ως ίδιόν του πρόσωπον του δια να/του πάρει το ταπί παρά της Βασιλικής κρίσεως εις ένδειξιν και ασφάλεια/

Μαρίνης του Νικολού Μαρίνη μαρτυρεί /
Αναγνώστης Κλάρας μαρτυρώ /
Σταμάτης Στέλιου βεβαιώνω /

Από φωτοτυπία του προτοτύπου. Αρχείο Σπύρου Κατάρα.



Α21

1820 Αυγούστου Αθήνες

Την σήμερον εσυμφώνησαν ο Αναγνώστης Μαρίνης με το Γιωργάκη Στα/μάτη και του έδωσε τα χωράφια του οπού τα έχει εις Κουβαρά εις τους Πύργους/ με το γηόμορο δια ναν τα σπείρει στάρι και κριθάρι όσα είναι δια πάρ/σιμο το μερτικό του του Αναγνώστη και ναν του δίνει δια γηόμορο του χωραφιού/του στάρι κοιλά εφτά και κριθάρι κοιλά έντεκα: νούμερο σταρ: κοιλ. 7 κριθ. κοιλ. 11. Το/οποίο γηόμορο το στάρι και το κριθάρι υπόσχεται ναν του δώσει εις τον χρόνον/σταλόνια. Τα αυτά χωράφια του τάδωσε δια χρόνον έναν. Έτζι εσυμφώνησαν και έκαμαν το παρόν εις ασφάλειαν.

Αναγνώστη Κανέλου μαρτυρώ

Νικολής Πιρίς μαρτυρώ

Από φωτοτυπία του πρωτοτύπου. Αρχείο Σπύρου Κατάρα



Α22

1824 Φεβρουαρίου 14

Εν ονόματι του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος της Κυρίας και αληθινής δεσποί/νης ημών Θεοτόκου και αειπαρθένου Μα/ρίας και των αγίω(ν) Θεοστέπτω(ν) και ισαπο/στόλων Κωνσταντί-νου και Ελένης και του Αγί/ου μεγαλομάρτυρος Προκοπίου και/πά-ντω(ν) των Αγίω(ν) αμήν. Καγώ ο Γιάννης Τζηριάκο Μπ(ό)γκας έχω θυ/γατέραν ονόματι Αικατερίνας εβου/λήθη μετά το συζεύξαι με τον υιόν του Σωτήρη Δημάσκο(υ) ονόματι Χρήστο τά/ζει δε αυτής το μέγα και πλούσιον έλε/ος/

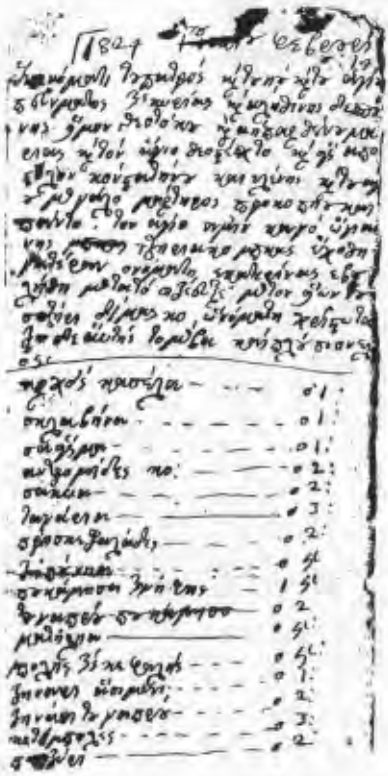
Αρχής κασέλα 01:
σκλαβήνα 01:
σάησμα 01:
αντρομίδες 02:
σακιά 02:
ταγάρια 03:
προσκεφαλάδες 02:
ζιπούνια . . . 05:
πουκάμισα της νύφης 15:
του γαμπρού πουκάμισα . . . 02:
μα(ν)τήλια 05:
μπόλιες της κεφαλής 05:
ζωνάρι ασημένι(ο) 01:
ζωνάρι του γαμπρού 02:
κοτομπόλ(ι)ες 03:
π . . ζύρι 02:
τετζερέδες 02:
τηγάνι 01;
ταψί 01:
σαχάν(ι)α 04:
κουτάλα και τυροτρίφτα 02:
σιδροστιά 01:
σούβλα 01:
λύ(χ)νος 01:
δαχτυλίδια . . . 05:

Στο(ν) κάτω κάμπο χωράφι μισό στρέμμα/αμπ(ε)λότοπο εις το Περούνα Νοτινά Χατζη/Κόλιας εις το βάτο αμπέλι στρέμμα/μισό σου-

μπλιαστής Ανατολικά Νικολός Τζήκας και τ' αλώνια του Κατζα(ν-)δρή/στρέμμα μισό σουμπλια(στής) Βορινά Γιώργος και το μισοβούνι στρέμματα χωράφι/α 6 σουμπλιαστής να Παναγία Χασά(ς) εις τον ίδιο τόπο στρέμματα: 4/σουμπλ(ιαστής) Αποστόλης Γαβρίλης Βορι(νά):/εις το Στροφιλέα στρέμματα: 10: σουμπλ(ιαστής) Παναγία Χασιά βορινά/ εις τον απάνω κάμπο στις πρικοδάφνες/στρ.:6: σουμπλ(ιαστής) Δημάσκο(ς) στο Κομάτι/στρ.:5: και Μεσονήχι στρέμ/μα: 5: Τζελεπής στα Ανατολικά εις το Ρέθι στρέμματα: 5: Παππαναστάση(ς)/ Ανατολικά/ εις την Αγία (Ε)λεούσα στρέμμα: 1:
σου(μπλιαστής): Βο(ρινά) Χάγγη Κόλιας/και γρό(σια): 50 νάχτη της νύφης/και η ευχή των γονέων/τάζει και ο γαμπρός της ο Γιάννης γρ(όσια): 10 ασημοκατριπμα(;) με το λουρί . . . . :01/

ο γράψας
Δανιήλ ιερομόναχος
Κλησιώτης

Αρχείο Ι.Λ.Ε. Αχαρνών



Α23

22 Ιανουαρίου 1825

Γ.Α.Κ. 1 φυλ. 404

Αρθ. 17. Τω χιλιοστώ οκτακοσιοστώ εικοστώ Πέμπτω έτει, και εικοστή δευτέρα Ιανουαρίου -/ επαρρησιάσθη ενταύθα η Καλομοίρα χήρα Γιαννάκου Κοτζά, και θυγάτηρ Κωνσταντή Κασών/ ρη, και ευχαρίστως ωμολόγησεν, ότι διαθέτει τα εξής Κτήματα Προικώα της, και κληρονο/μημένα από τον ΄Ανδρα της ούτως - εις μεν την θυγατέρα αυτής Σοφίαν Χήραν Ανα/στάση Λέκα Ελαιόδενδρα Πατρογονικά της εις Ανάκασα τρία με όλον το περί αυτά χω/ράφι - πλησίον της Μητροπόλεως . . . . ./»Αμπέλι εις Καλογραίζαν πλησίον της Ιδίας θυγατρός της όσον εστί με εν ελαιόδενδρον./ Πλησίον Μήτρου Κοτζά . . . και ελαιόδενδρον εν μέσα εις το Αμπέλι της Ιδίας θυγατρός/της, και άλλα δύο πλησίον του Συνόρου Μήτρου Κοτζά. - εις δε τον Αγγε/λή έγγονόν της υιόν ποτε Ν - Γκικάκη Κοτζά Αμπέλι εις Καλογραίζαν Πλησίον της/θείας του Σοφίας, σπ. Κοτζά, και Μήτρου Κοτζά όσον είναι, και επάνω εις του Ιδίου Αμ/πελίου τον τοίχον ελαιόδενδρα τέσσερα.

Ούτως διέθεσαν εις τους ειρημένους, θυγατέρα της Σοφίαν, και έγγονόν της Αγγε/λή τα άνωθεν Κτήματα τα οποία και παρέδωκεν εξ όλης της ψυχής σήμερον εις Ιδιοκ/τησίαν των δικαίαν, και αναπόσπαστον, έχουσα εις την εξουσίαν της την χρήσιν αυ/τών ενόσω ζη, χωρίς να ημπορή μετά την αποβίωσίν της κανείς από τους Κληρο/νόμους της τους άλλους να τους ενοχλή ουδέποτε επ΄ ουδεμιά αιτία ή περιστάσει. - /Διό εγένετο το Παρόν επίσημον επί Παρουσία των Μαρτύρων, του οποίου/΄Ισον εκδίδεται.

Εν Αθήναις τη 22α Ιανν(ουαρίου) 1825 /
2α Χ. σπυρυδων ρυστος μαρτηρώ/
3η Χ. Θεοφάνης πρετζιας μαρτηρώ/
ανγγελής σταμποτζής μαρτιρώ/
5η Χ. γεώργης πούλος μαρτυρώ:-/1η Χ. ο Νοτάριος/
Π. Πούλος

ΣΗΜ.: Τα αρ. 23 - 29 Αποδεικτικά προέρχονται από Τον Κώδικα του νοταρίου Π. Πούλου που ευρίσκεται εις Γ.Α.Κ. Τον κώδικα δημοσίευσε ο Γ. Πετρόπουλος το 1957 και αντιγράφουμε χωρίς διοθρώσεις.

Α24

Γ.Α.Κ. | φυλ. 172 19 Απριλίου 1825

Αριθ. 193./ Τω χιλιοστώ οκτακοσιοστώ εικοστώ πέμπτω έτει, και Δεκάτη εννάτη Απριλλίου / επαρρησιάσθησαν ενταύθα ο Χρήστος Γκούτζης, και Σοφία Γυνή Παππά Γιάννη, οι/οποίοι εδήλωσαν ευχαρίστως, ότι επούλησαν εις τον Αντιστράτηγον Δημήτριον Λέκαν/την Οσπητοκάθησιν εις Ενορίαν Καρύκι, οπού έχουν αγοράν μαζύ, περιέχουσαν/Ανώγι με Χαγιάτι, Σκάλλαν πέτρινην, υποκάτωθεν Κατώγι, Χαμόσπητον, Αχούρι,/ Αναγκαίον, Πηγάδι, και Γούρναν Πέτρινην με Αυλήν, και με εμβασίαν εις την ρούγαν,/ και εις την Εκκλησίαν Καρύκι, Πλησίον Παππά Γιάννη, Γιάννη Τζούση, Χήρας/Αντώνη Κουμάση, Χρήστου Γκούτζη, και του Εργαστηρίου του Αγοραστού - Την οποίαν/ως εστί και ευρίσκεται σήμερον Δημοσίως επούλησαν, παρέδωκαν εις Εκποίησιν / τελείαν, ασφαλή, και αμετάτρεπτον εις τον ειρημένον Δημήτριον Λέκαν δια τιμής / Γροσίων πεντακοσίων εβδομήντα. Τα οποία έλαβον ευθύς, και απεπληρώθησαν ευ/χαριστήθησαν και απεξενώθησαν απ᾽ αυτήν τελείως, την παρέλαβε ο ειρημένος εις/Ιδιοκτησίαν του δικαίαν, και αναπόσπαστον, κύριος να την κάμη, και να την διοική/ση εις το εξής καθώς θέλει, και βούλεται, επί υποσχέσει των πωλητών να μη/λάβη ουδέποτε καμμίαν ενόχλησιν./Διό εγένετο το παρόν επίσημον επί παρουσία των Μαρτύρων, του/οποίου ίσον εκδίδεται.

Εν Αθήναις τη 19η Απριλλίου 1825/
2α Χ. Σος Σεραφείμ μαρτυρώ/
3η Χ. Ανάργυρος Πετράκης μαρτυρώ/
4η Χ. γεοργηως σκαρβούλης μαρτιρω/
1η Χ. ο Νοτάριος/
(ΤΣ) Π. Πούλος

Εις κώδικα νοταρίου Π. Πούλου

Α40

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΕΦΕΤΕΙΩΝ ΑΘΗΝΩΝ - ΠΕΙΡΑΙΩΣ - ΑΙΓΑΙΟΥ ΚΑΙ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ
ΑΡΧΕΙΟΦΥΛΑΚΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ
ΓΕΩΡ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 4 - ΑΘΗΝΑΙ
Αριθ. 949

(Έτος 1842)

Την ενδεκάτην Μαΐου του χιλιοστού οκτακοσιοστού τεσσαρακοστού δευτέρου έτους ημέραν Δευτέραν της εβδομάδος εν Αθήναις εν τω επί της οδού του Αιόλου γραφείω ενώπιον εμού του Συμβολαιογράφου Αθηνών Κωνσταντίνου Πιτάρη, κατοίκου της πόλεως ταύτης και των μαρτύρων Αναστασίου Βλάχου και Παναγιώτου Νικολαΐδου κτηματιών αμφοτέρων και κατοίκων Αθηνών πολιτών Ελλήνων γνωστών μοι. Εμφανισθέντες οι κύριοι Γεώργιος Δήμου Ιερεύς, Μιχαήλ Τυρβέλας και Γιαννάκος Δημάσκος γεωργοί και κτηματίαι κάτοικοι Μενιδίου, γνωστοί μου ωμολόγησαν ότι δι' ευαυτούς και ως επίτροποι πληρεξούσιοι των συγχωρίων των 1) Νικολάου Τζελεπή 2) Αναγνώστη Γρίτζη, 3) Μιχαήλ Βρεττού, 4) Γιαννάκου Δημάσκου, 5) Γιάννη Δημάσκου, 6) Δαμιανού Ιερέως, 7) Μήτρου Στριφτού, 8) Γιάννη Στριφτού, 9)Αναστασίου Πόγγα, 10) Πέτρου Λαζάρου, 11)Ευαγγέλη Ζαφειροπούλου, 12) Σπύρου Μπούτζη, 13) Γιάννη Βρετού, 14) Αποστόλη Βρετού, 15) Μιχαήλ Παππά, 16) Αναστασίου Καραχάλιου, 17) Κωνσταντή Καλιοντζή, 18) Προκόπη Δημητράκη, 19) Κωνσταντή Τζαμάλα, 20) Αναγνώστη Καλογριάνη, 21) Κωνσταντή Καπετάνιου, 22) Αναγνώστου Γκοσμά, 23) Νικολό Κοκοράτζη, 24) Γεωργίου Μπερτζέκου, 25) Μήτρου Σταμάτη Βρετού, 26) Γιάννη Παναγιώτου Βρετού, 27) Κωσταντή Μπούτζη, 28)Αναστασίου Μουστακάτου, 29) Σιδέρη Γκρίτζη, 30) Σταμάτη Δημητρέση, 31) Μήτρου Αναγνώστη Μαρίνη, 32) Γιαννάκου Μίχα, 33) Μήτρου Αναγνώστου Δημάσκου, 34) Μήτρου Γαβρίλη, 35) Αγγέλου Κλάρα, 36) Γιαννάκου Γαβρίλη, 37) Γεώργη Τζαμάλη, 38) Σπύρου Βρετού, 39) Αναγνώστου Φυτά, 40) Μήτρου Γεωργάκη Νίκα, 41) Δήμα Φυτά, 42) Σιδέρη Ντούρου, 43) Μήτρου Ντούρου Κότου, 44) Χριστοδούλου Μουστακάτου, 45) Αναστασίου Μόσχου, 46) Μήτρου Αθανασίου Κατζανδρή, 47) Γεωργίου Βούργαρη, 48) Γεωργίου Δήμου ιερέως, 49) Στάμου Χατζή Σπύρου, 50) Γεωργίου Μπερτζέκου δυνάμει του υπό εχθεσινήν ημερομηνίαν και υπ' αριθ. εννεακόσια τριάκοντα εννέα πληρεξουσίου γενομένου ενώπιόν μου εδανείσθησαν και έλαβον

παρά του κ. Παύλου Σκουλούδη εμπόρου και κατοίκου Αθηνών δραχμάς πραγματικάς αργυράς Δέκα επτά χιλιάδας και εννεακοσίας αρθ. 17900.

β) Τας αναφερθείσας δέκα επτά χιλιάδας εννεακοσίας λαβόντες επί χείρας σώας οι αναφερθέντες κύριοι Γεώργιος Δήμου ιερεύς, Γιαννάκος Δημάσκος και Μιχαήλ Τυρβέλας παρά του κυρίου Παύλου Σκουλούδη υπόσχονται και υποχρεούνται αλληλεγγύως να τας επιστρέψουν και αποδώσουν εις τον ίδιον τούτον δανειστήν των ή εις την Διαταγήν του εις διάστημα ενός ολοκλήρου έτους από την σήμερον ανυπερθέτως, ετοίμως και απροφασιολογήτως άνευ τόκου.

γ) Εκ των αναφερθεισών δέκα επτά χιλιάδων εννεακοσίων δραχμών οι οφειλέται ούτοι υπόσχονται και υποχρεούνται να παρακαταθέσουν εις το γραφείον τόδε δραχμάς 15.500 και προσκαλέσουν τον πωλητήν κ. Γεώργιον Λεβέντην να παραλάβη αυτάς και παραχωρήση εις αυτούς και τους συγκυρίους τους το κτήμα Βαρυμπόμπη δια το οποίον τους προσεκάλεσεν ο αυτός κ. Λεβέντης.

δ) Οι αναφερθέντες οφειλέται ασφαλίζουν τον πιστωτήν των κ. Παύλον Σκουλούδην και υποθηκίζουν δευτέραν ήδη φοράν το κτήμα των Μονομάτι με όλα τα εν τω αυτώ τω κτήματι επίθετα και φυσικά πράγματα και είδη, όρια έχον τον Άγιον Νικόλαον Παλαιός Λουτρός Νοτεινά, Ανατολικά κεραμιδοκάμινα και ελαιόδενδρα της Κηφησίας, τα χωράφια των Μενιδιωτών προς δυσμάς, του Χαμουζοεφέντη και Βαρυμπόμπης προς άρκτον.

ε)Υπόσχονται και υποχρεούνται οι αυτοί αναφερθέντες οφειλέται δι' εαυτούς και τους εντολείς των να μη παραλάβουν τας περί ων ο λόγος κατατεθείσας εις το γραφείον τόδε δέκα πέντε χιλιάδας και πεντακοσίας δραχμάς αλλά να τας παραλάβη και παραδώσει εις τον πωλητήν κ. Γεώργιον Λεβέντην δια να τους παραχωρήση το κτήμα Βαρυμπόμπης το οποίον αφ ου τοις παραχωρηθή υπόσχονται, ωσαύτως και υποχρεούνται να εγγράψουν υποθήκην εις αυτό και επί των δέκα επτά χιλιάδων και εννεακοσίων δραχμών προς ασφάλειαν του αυτού πιστωτού των κ. Παύλου Σκουλούδη. Εγένετο η παρούσα πράξις και αναγνωσθείσα ευκρινώς εις επήκοον των ενδιαλειφθέντων Γεωργίου Δήμου ιερέως, Μιχαήλ Τυρβέλα και Γιαννάκου Δημάσκου και των μαρτύρων υπεγράφη παρ' αυτών και εμού. Προσκληθέντος του Γιαννάκου Δημάσκου να υπογράψη ωμολόγησεν ότι δεν δύναται διότι δεν γνωρίζει γράμματα.

Μάρτυρες
Λ. Βλάχος
Π. Νικολαΐδης

Συμβαλλόμενοι
Παπα-Γεώργ. Δήμου
Μ. Τυρβέλας

Ο Συμ/φος
(Τ.Σ.) Κ. ΠΙΤΑΡΗΣ

Ακριβές φωτοαντίγραφον εξ αντιπεφωνημένου
εγγράφου του υπ' αριθ. 949 συμβολαίου
συμ/φου Αθηνών Κων/νου Πιτάρη
ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΝ
Εν Αθήναις τη 26.1.1980
ο αρχειοφύλαξ α.α.
.....

ΕΘΕΩΡΗΘΗ
Δια την νόμιμον σήμανσιν και την κατά σειράν της παραγγελίας έκδοσιν του Αριθμ. διπλοτ. 6583/
Εν Αθήναις τη 26.1.1980
Ο ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ

Εθεωρήθη το εκ 2 φύλλων παρόν αντίγραφον.
Εν Αθήναις τη 26.1.1980
Ο Δ/ντής του Συμ/κού Συλλόγου Αθηνών
Τ.Σ.

Αντίγραφο

Α41

(Υποθήκη κτήματος Βαρυμπόμπης Έτος 1850)
Αρθ. 1432

Σήμερον την εικοστήν τετάρτην Δεκεμβρίου του χιλιοστού οκτακοσιοστού πεντηκοστού έτους, εν Αθήναις εν τω επί της αιολικής οδού γραφείω μου οικία Πυρή, αριθ. 112 ενώπιον εμού του Συμβολαιογράφου Αθηνών Παναγιώτου Πούλου κατοίκου της ιδίας πόλεως και των μαρτύρων Ιωάννου Νικολαΐδου Δικηγόρου και Αποστόλου Βεκούση κτηματίου, κατοίκων Αθηνών πολιτών Ελλήνων γνωστών μου. Εμφανισθέντες αφ' ενός μέρους οι Κύριοι Ιωάννης Ν. Βρετός και Μιχαήλ Τρουβέλας γεωργοί κάτοικοι εις το χωρίον Μενίδι του Δήμου Φυλής της Αττικής, ενεργούντες δι' εαυτούς και ως πληρεξούσιοι των συγχωρίων των 1) Μήτρου Ι. Γαβρίλη, 2) Ιωάννου Γκολέμη, 3) Μήτρου Α. Δημάσκου, 4) Κωνσταντή Τζαμάλα, 5) Γεωργίου Τζαμάλα, 6)

Γεωργάκη Μαρίνη, 7) Ιωάννου Στριφτού, 8) Γεωργίου Μπερτζέκου, 9) Σταμάτη Δημητρέση, 10) Στάμου Χατζή Σπύρου, 11) Μήτρου Νίκα, 12) Γιαννάκου Καλογριάννη, 13) Νικολάου Βαρελά, 14) Αποστόλου Κ. Βρετού, 15) Αναστασίου Πόγκα, 16) Κώτζου Σαράντη, 17) Γεωργάκη Δ. Φυτά, 18) Αναστασίου Μπουραΐμη, 19) Κωνσταντή Μπούτζη, 20) Σιδέρη Γκρίκη, 21) Παναγή Βαρελά, 22) Μήτρου Μπούτζη, 23) Σιδέρη Δούρου, 24) Κωνσταντή Καπετάνιου, 25) Αθανασίου Χρήστου Μουστακάτου, 26) Ελένης Κώτζου Κιούση, 27) Παπά Σωτήρη Κοσμά, 28) Κωνσταντή Δημητρέη, 29) Παπά Γεωργίου Δήμου, 30) Μήτρου Ι. Κότου, 31) Σπύρου Μπούτζη, 32) Σπύρου Βρετού, 33) Δημητρούς συζύγου Μήτρου Στριφτού, δυνάμει πληρεξουσίου εγγράφου υπ' αριθ. 1695 της εικοστής τρίτης Δεκεμβρίου ενεστώτος έτους γενομένου ενώπιον του Συμβολαιογράφου Αθηνών Διονυσίου Σουρμελή αφ' ενός μέρους ούτοι και αφ' ετέρου ο Κύριος Παύλος Σκουλούδης εμποροκτηματίας κάτοικος Αθηνών, γνωστοί μου άπαντες ωμολόγησαν τα εξής. Οι Κύριοι Ιωάννης Κ. Βρετός και ο Μιχαήλ Τρουβέλας ότι δ' εαυτούς και ως πληρεξούσιοι των άνω μνησθέντων συγχωρίων των ωμολόγησαν τα εξής, ότι δι' εαυτούς και ως πληρεξ. των αναφερομένων εις το υπ' αριθ. 1675 και από δεκάτης έκτης Δεκεμβρίου ενεστώτος έτους συμβολαίου γενομένου ενώπιον του ιδίου Συμβολαιογράφου Δ. Σουρμελή ήγορασαν επί πλειστηριασμού γενομένου εν Μενιδίω ενώπιόν μου την δεκάτην εβδόμην Δεκεμβρίου ενεστώτος έτους κατά την υπ' αριθ. 1454 έκθεσιν του πλειστηριασμού, το εις την περιφέρειαν του Δήμου Φυλής κτήμα ονομαζόμενον Βαρυμπόμπη με όλα εν τω αυτώ εμπεριεχόμενα, όπως περιγράφεται εις την έκθεσιν του πλειστηριασμού δια δραχμάς Δέκα εξ χιλιάδας και εννεακοσίας αριθ. 16.900 και κατά συνέπειαν ώφειλον να πληρώσωσι το τίμημα εις τον επισπεύσαντα Κύριον Παύλον Σκουλούδην, αλλ' επειδή δεν ευκολύνθησαν να πληρώσωσιν όλον το τίμημα αμέσεως επλήρωσαν μόνον Δραχμάς επτά χιλιάδας αριθ. 7000, ώστε μένουν εισέτι χρεώσται Δραχμών εννέα χιλιάδων και εννεακοσίων αριθ. 9.900. Προσέτι οι αυτοί πληρεξούσιοι Βρετός και Τρουβέλλας εν ιδίω ονόματι και ως πληρεξούσιοι των άνω μνησθέντων συγχωρίων των, των αναφερομένων εις το υπ' αριθ. 1695 πληρεξούσιον έγγραφον ωμολόγησαν ότι επειδή και ούτοι μετά των άλλων οφειλετών των αναφερομένων εις το υπ' αριθμόν 949 και από ενδεκάτης Μαΐου 1642 συμβόλαιον γενόμενον ενώπιον του Συμβολαιογράφου Αθηνών Κ. Πιτάρη ήτον συνυπόχρεοι εις την πληρωμήν του εν τω συμβολαίω τούτω αναφερομένου χρέους συμποσουμένου όλου, όπως μεταξύ των εσυμβιβάθησαν, εις Δραχμάς εικοσιπέντε χιλιάδας, δια τε το κεφάλαιον, τόκους έξοδα και λοιπάς και προς ασφάλειαν του οποίου είχον

υποθηκεύσει το εκπλειστηριασθέν τούτο κτήμα Βαρυμπόμπη προς δε και το έτερον Μονομάτι, ώστε εκπιπτομένου του ποσού του εκπλειστηριάσματος του επί κτήματος Βαρυμπόμπη μένουσιν εισέτι χρεώσται δραχμών οκτώ χιλιάδων και εκατόν αρ. 8100 συμποσουμένων δ' αμφοτέρων των ποσών τούτων του υπολοίπου του πρώτου χρέους δηλαδή και του δευτέρου υπολοίπου του εκπλειστηριάσματος του κτήματος Βαρυμπόμπη, εις Δραχμάς δεκαοκτώ χιλιάδας αριθ. 18.000. Το ποσόν τούτο οι ρηθέντες Ιωάννης Κ. Βρετός και Μιχαήλ Τρουβέλας εν ιδίω ονόματι και ως πληρεξούσιοι των συγχωρίων των αναδέχονται εις εαυτούς και υπόσχονται αλληλεγγύως άπαντες να το εξοφλήσωσιν εις τον πιστωτήν των ως ακολούθως, τα μεν χιλίας δραχμάς αριθ. 1000 να τας πληρώσωσιν μεθ' ημέρας Δεκαπέντε, ενταύθα εις Αθήναις εις τον πιστωτήν των άνευ τόκου, τας δε ετέρας δεκαεπτά χιλιάδας να τας πληρώσουν εις τον ίδιον πιστωτήν των ή εις την διαταγήν του ενταύθα εις Αθήνας εις διορίαν εξ (6) ετών από σήμερον με τόκον Δέκα τοις εκατόν κατ' έτος, πληρώνοντες καθ' εξαμηνίαν τον τόκον και προσέτι καθ' εξαμηνίαν επίσης, δύο τοις εκατόν εκ του κεφαλαίου προς ευκολωτέραν εξόφλησιν του χρέους των. Δι' ασφάλειαν δε του όλου χρέους των και των τόκων αυτού οι ρηθέντες Ιω. Κ. Βρετός και Μ. Τρουβέλας εν ιδίω ονόματι και υπό την ιδιότητά των πληρεξουσίων υποθηκίζουν εις πρώτην υποθήκην το όλον κτήμα το οποίον επί πλειστηριασμού ως ανωτέρω ηγόρασαν, ονομαζόμενον Βαρυμπόμπη, κείμενον εις την περιφέρειαν του Δήμου Φυλής της Αττικής εις τους πρόποδας του όρους Οζά, μεθ' όλων των εν αυτώ υπαρχόντων δένδρων, περιβολίων ερειπίων, υδάτων, δάσους και λοιπών, αναφερομένων απάντων ρητώς εις την έκθεσιν του πλειστηριασμού, έχον όρια την οδόν Χαλκίδος, το Λιόπεσι, Τατόγιον, το ρεύμα Γεστηλας, την οδόν Τατογίου, το λιθάρι του Σακολίθ, Βρύσιν, το προς δυσμάς ρεύμα, την βρύσιν του αγίου Νικολάου το Νερόν λεγόμενον Αμπόλαθ, τα χωράφια των Μουστακάτιδων, την Ζούμπαν και του Πετράκη, εμπεριέχον γαίας καλλιεργησίμους τέσσαρα περίπου Ζευγάρια και άλλας γαίας χέρσους, πειριεχούσας διάφορα είδη αγρίων δένδρων σχηματιζόντων δάσος, ελεύθερον παντός χρέους, πάσης υποθήκης, προικώου δικαίου και εκνικήσεως τρίτου και παρέχουσι το δικαίωμα εις τον δανειστήν των να εγγράψη επ' αυτού υποθήκην εις τα βιβλία των υποθηκών του Δήμου Φυλής της Αττικής.

Οι αυτοί οι Ιω. Κ. Βρετός και Μιχαήλ Τρουβέλας ομολόγησαν ότι επειδή ονόματα τινα εξ εκείνων τα οποία αναφέρονται εις το πληρεξούσιον δυνάμει του οποίου ηγόρασαν το κτήμα δεν αναφέρονται εις το δεύτερον δυνάμει του οποίου ενεργούν την πράξιν ταύτην του δανείου, άλλα δε αναφερόμενα εις ταύτην δεν αναφέρονται εις εκείνην,

δια ταύτα αυτοί οι ίδιοι ατομικώς αναδέχονται εις εαυτούς περί τούτου τυχόν συμβησομένην δαπάνην τυχόν προελευσομένην εις τον πτιστωτήν των εκ μέρους οιουδήποτε θελήσαντος να προσβάλη το παρόν συμβόλαιον. Ο Κύριος Παύλος Σκουλούδης ωμολόγησεν ότι επειδή οι διομολογήσαντες το χρέος τούτο προς αυτόν ανεδέχθησαν και εκείνο των λοιπών συνοφειλετών των των αναφερομένων εις το άνω μνησθέν υπ' αριθ. 949 χρεωστικόν συμβόλαιον, δια τούτο παραχωρεί και μεταβιβάζει εις τους αναδεχθέντας τούτους το χρέος όλα τα κατά των άλλων συνοφειλετών δικαιώματά του με το δικαίωμα της υποθήκης επί του κτήματος Μονομάτι, της ενεργηθείσης επ' αυτού κατασχέσεως και όλων των ενεργηθεισών μετά ταύτα δικαστικών πράξεων οίον επιταγών προς πληρωμήν κοινοποιήσεων δημοσιεύσεων και λοιπών χωρίς την παραμικράν ευθύνην του, δηλαδή του πιστωτού Κου Π. Σκουλούδη και παρέχει εις αυτούς το δικαίωμα να καταδιώξωσι τους οφειλέτας καθ' όλους τους δικαστικούς τύπους. Συνομολογήθη μεταξύ των συμβαλλομένων μερών ότι εάν οι οφειλέται δυνηθώσι να εξοφλήσωσι μέρος ή το όλον του χρέους των και προ της ορισθείσης προθεσμίας, ο Κος Π. Σκουλούδης είναι υπόχρεος να το δέχεται. Προς πίστωσιν συνετάχθη η πράξις αύτη ήτις αναγνωσθείσα ευκρινώς εις επήκοον των συμβαλλομένων απάντων και των μαρτύρων υπεγράφη παρά πάντων και εμού του Συμβολαιογράφου.

Μάρτυρες
Ιω. Νικολαΐδης
Απόστ. Βεκούσης

Συμβαλλόμενοι
Παύλος Σκουλούδης
Ιωάν. Κ. Βρετός
Μιχ. Τρουβέλας

Παναγ. Πούλος

Αντίγραφο

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΕΦΕΤΕΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ ΚΑΙ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ
ΑΡΧΕΙΟΦΥΛΑΚΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ
ΓΕΩΡ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 4 - ΑΘΗΝΑΙ

(Παραίτηση αγωγής δια το κτήμα «Καλυφτάκι» έτος 1851).
Αριθ. 4110

Σήμερον την Δεκάτην εβδόμην Ιουλίου του χιλιοστού οκτακοσιοστού πεντηκοστού πρώτου έτους, ημέραν Τρίτην της εβδομάδος εν Μενιδίω του Δήμου Φυλής, και εντός του επί της Πλατείας Αγίου Βλάση μαγαζείου του Μήτρου Μόσχου, ενώπιον εμού του κατοίκου και Συμβολαιογράφου εν Αθήναις Αργυρίου Πέπα και των μαρτύρων Ιωάννου Κ. Ταμπακοπούλου δικαστικού κλητήρας κατοίκου Αθηνών, και Ανδρέα Χαϊμαντά κτηματίου, κατοίκου Αμαρουσίου, πολιτών ελλήνων, γνωστών μοι, και μη εξαιρετέων εμφανισθέντες αφ' ενός μεν οι Κύριοι Σταμάτης Γκίκας, Αναγνώστης Νίκας, Αναγνώστης Φυτάς, Αναγνώστης Μουστακάτος, Κώτζος Βρετός, Χριστόδουλος Γ. Γκίκας, ιερεύς Κωνσταντίνος Δαμιανού, Μιχαήλ Τρουβέλας και Δημήτριος Γκέλας και οι κύριοι Σιδέρης Γκρίτσης, Παναγιώτης Λυριντζής, Αναγνώστης Κατζιφής, Μήτρος Α. Δημάσκος, Σπύρος Καραμπελιάς, Γεώργιος Κατάρας, Σπύρος Μπούτζης, Μήτρος Βαρελάς, Σπύρος Ντζεβάς, Γεώργιος Τζαμάλας, Πέτρος Πέπας, Γιάννης Γκολέμης, Αναστάσιος Καπετάνιος, Μήτρος Χατζησπύρου, Αργυρός Τζανόζης, Λουκάς Γκίκας, Σπύρος Τσελεπής, Γεωργάκης Γκίκας, Σπύρος Βαρελάς, Στέφος Σωτήρχος, Νικόλαος Δέροσης, Γεωργάκης Μαρίνης, Νικόλαος Ν. Μαρίνης, Σπύρος Χατζής, Χριστόδουλος Μουστακάτος, Νικόλαος Δημητρέσης, Αθανάσιος Στάμος, Πανούσης Μουστακάτος, Κώτζος Καπετάνιος, Μήτρος Γαβριήλ, Μήτρος Βλάχος, Σταμάτης Βλάχος, Παναγής Βαρελάς, Μήτρος Γεωργίου Νίκας, Σταμάτιος Γ. Νίκας, Ιωάννης Γ. Βρετός, Γιάννης Σριφτός, Δημήτριος Αποστόλου Δέδες, Σπύρος Μεσοΐτης, Γιάννης Αργυρού Μίχας, Αναστάσιος Τούντας, Νικόλαος Θηβαίος, Πανούσης Κουλουριώτης, Γεώργιος Φυτάς, Αναστάσιος Στάμου, Γεώργιος Ρουμπέσης, Γιάννης Μούτζος, Σύρμω χήρα Αθανασίου Σουρλαντζή, Σπύρος Βρετός, Ιω. Κοκοράκης, Αναστάσιος Πόγκας, Αθανάσιος Κατσανδρής, Λουκάς Αλεπούς, Νικόλαος Γκίκας,

Γεώργιος Τσελεπής, Παναγής Μήτρου Βρετός, Μήτρος Μουστακάτος, Σωτήριος Μουστακάτος, Νικόλαος Καβαλάρης, Γιάννης Καλογριάνης, Στάμος Γκίκας, Δημήτριος Τζουρκατιώτης, Μαρίνης Αναγνώστου Μαρίνης και Μήτρος Σταμάτη Βρετός Γεωργοκτηματίαι άπαντες, κάτοικοι του χωρίου Μενιδίου του Δήμου Φυλής της Αττικής, των οποίων αγνοών την ταυτότητα, εβεβαιώθην από τους Κυρίους Ιωάννην Γεωργίου Δελέγκα Δημοδιδάσκαλον και Δημητράκην Χατζή Πέτρου κτηματίαν, κατοίκους αμφοτέρους Μενιδίου του Δήμου Φυλής της Αττικής γνωστούς μοι, αφ' ετέρου δε ο Κύριος Σαράντης Σοφόπουλος κτηματίας εκ Δημητζάνης, κάτοικος δε Αθηνών, γνωστός μοι, εξέθεσαν τα εξής.

Επειδή οι εννέα πρώτοι Σταμάτης Γκίκας, Αναγνώστης Νίκας, Αναγνώστης Φυτάς, Αναγνώστης Μουστακάτος, Κώτζος Βρετός, Χριστόδουλος Γκίκας, ο ιερεύς Κωνσταντίνος Δαμιανού, Μιχαήλ Τρουβέλας και Δημήτριος Γκέλας, εκίνησαν αγωγήν, και κατά των αναφερομένων εις το παρόν Συμβόλαιον Σιδέρη Γκρίτζη Παναγιώτου Λυριντζή, Αναγνώστου Κατζιφή, Γεωργίου Κατάρα και λοιπών ενδιαλαμβανομένων εις την από εικοστής τετάρτης Δεκεμβρίου παρελθόντος έτους, χίλια οκτακόσια πεντήκοντα αγωγήν των ενώπιον των εν Αθήναις Πρωτοδικών, κατά συνέπειαν της οποίας εξεδόθη η από εβδόμης Μαρτίου ενεστώτος έτους και υπ' αριθ. 305 ερήμην απόφασις των εν Αθήναις Πρωτοδικών την οποίαν εγκαίρως άπαντες οι εναγόμενοι ανέκοψαν, προς αποφυγή Δικαστικών εξόδων και Δικαστικών διενέξεων, αίτινες δύνανται να τους εκθέσωσιν εις απροβλέπτους ζημίας, συμβιβάζονται και ούτοι σήμερον συμφώνως με την έννοιαν του υπ' αριθμ. 3787 Συμβολαίου γενομένου επίσης ενώπιόν μου, ως έπεται.

Οι ανωτέρω εννέα ενάγοντες παραιτούνται δια πάντα της περί ης ο λόγος αγωγής των, και της εν αυτή ενδιαλαμβανομένης απαιτήσεώς των, χωρίς να έχωσιν εις το εξής ουδεμίαν απαίτησιν, καθ' όλων των εναγομένων, και μη εναγομένων, αλλ' αναφερομένων εις την παρούσαν πράξιν. Άπαντες δε οι τε ενάγοντες και οι εναγόμενοι, καθώς και οι λοιποί αναφερόμενοι εις την παρούσαν πράξιν οικειοθελώς, και απαραβιάστως, παραχωρούσι, και μεταβιβάζουσιν από σήμερον εις παραχώρησιν τελείαν ασφαλή, και αμετάτρεπτον, προς τον Κύριον Σαράντην Σοφόπουλον το ανήκον εις έκαστον αυτών μερίδιον εκ του κτήματος, καλουμένου Καλλιφτάκη, εξαιρουμενων μόνον, τριάκοντα στρεμμάτων, πλησίον της Χελιδονούς, κειμένου εντός της περιφερείας του Δήμου Φυλής και συνορευομένου Ανατολικώς με μονοπάτι της Κηφισίας και με σύνορον Κηφισίας, Βορεινώς με μονοπάτι Χελιδονούς, Δυτικώς με όχθον, από τον οποίον αρχίζει το φρύδι του Ποτα-

μού, και ακολουθεί έως τον Μύλλον της Καμάρας της Νεροτριβιάς και Μεσημβρινώς με ρουν των υδάτων μέχρι των ελαιοδένδρων της Κηφισσίας. Και προς τούτοις το ανήκον εις αυτούς μερίδιον επί του Νερομύλου, καλουμένου του Μπέη, με την περιοχήν του εκ στρεμμάτων τεσσάρων προς το Αρκτικόν μέρος, και αυλήν προς το μεσημβρινόν μέρος τρία τέταρτα του στρέμματος. Το μερίδιόν των επίσης εκ του Κάτω Νερομύλλου, Νεροτριβιάς του κειμένου πλησίον της Γεφύρας εντός του ανωτέρω κτήματος Καλλιφτάκη. Και ούτω τόσον οι ενάγοντες καθώς και ο Σαράντης Σοφόπουλος παραιτούνται και κατά των ανωτέρω συμβαλλομένων πάσης απαιτήσεώς των, ο δε Σαράντης Σοφόπουλος δεχόμενος την παραχώρησιν των μεριδίων, εκ του ανωτέρω κτήματος, και μύλου, όπως σήμερον ευρίσκονται, εξοφλεί τους δια του υπ' αριθ. 1071 Συμβολαίου, γενομένου ενώπιον του Συμβολαιογράφου Αθηνών Κ. Πιτάρη την εικοστήν εννάτην Δεκεμβρίου του έτους χίλια οκτακόσια τεσσαράκοντα εννέα υποχρεουμένους, κατά την αναλογίαν των υπογραψάντων το παρόν Συμβόλαιον, συμπεριλαμβανομένων και των εναγόντων προς τους όλους ιδιοκτήτας των παραχωρουμένων, ως ανωτέρω, κτημάτων, εννοουμένης της εξοφλήσεως εις τα νυν χρεωστούμενα ποσά. Συνωμολόγησαν προς τούτοις τα συμβαλλόμενα μέρη ότι η αξία των ανωτέρω παραχωρουμένων μεριδίων εν τω ρηθέντων κτημάτων είναι υπέρ τας εξ χιλιάδας δραχμάς. Προς βεβαίωσιν όθεν τούτου συνετάχθη η παρούσα πράξις εν τω ρηθέντι χωρίω, και Μαγαζείω, ήτις αναγνωσθείσα ευκρινώς εις επήκοον των συμβαλλομένων, και των μαρτύρων ως και των βεβαιωσάντων την ταυτότητα των ανωτέρω Συμβαλλομένων, υπεγράφη παρά των Κυρίων Σαράντη Σοφοπούλου, του ιερέως Κωνσταντίνου Δαμιανού, Αναγνώστου Φυτά, Αναγνώστου Μουστακάτου, Κώτζου Βρετού, Αναγνώστου Κατζιφή, Χριστοδούλου Γκίκα, Μιχαήλ Τρουβέλα, Δημητρίου Γκέλα, Γεωργίου Τζαμάλη, Αναγνώστου Νίκα, Αθανασίου Στάμου, Δημητρίου Χ. Τζουρκατιώτη (υπογράψαντος εν τη οικία του ως ασθενούντος), παρά των βεβαιωσάντων περί της ταυτότητος των συμβαλλομένων, παρά των μαρτύρων, και εμού του Συμβολαιογράφου, άπαντες δε οι λοιποί συμβαλλόμενοι, προσκληθέντες να υπογράψωσιν ωμολόγησαν άγνοιαν γραμμάτων εκτός του Κώτζου Καπετάνιου, όστις είπεν ότι γνωρίζει μεν γράμματα αλλά δεν τον βοηθεί η όρασίς του δια να υπογράψη. (έπονται αι υπογραφαί των συμβαλλομένων ως άνω αναφέρονται)

Γ.Γ. Δελέγκας
Π. Χατζηπέτρου

Οι Μάρτυρες
Ι.Γ. Ταμπακόπουλος
Ανδρ. Χαϊμαντάς

Σαράντης Σοφόπουλος - Κων/νος Δαμιανός Ιερεύς - Αναγνώστης Φυτάς, Αναγνώστης Μουστακάτος, Κώτζος Βρετός, Αναγνώστης Κατζιφής, Χριστόδουλος Γκίκας, Μιχαήλ Τρουβέλας, Δημήτριος Γκέλας, Γεώργιος Τζαμάλης, Αναγνώστης Νίκας, Αθανάσιος Στάμου, Δημήτριος Χ. Τζουρκατιώτης

Ο Συμβολαιογράφος
(υπογρ.) Αργύριος Πέπας
ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΝ
Εν Αθήναιςτη 24.11.1973
Ο Αρχειοφύλαξ
ΣΠΥΡ. Π. ΚΟΛΛΙΑΣ

Αντίγραφο.

ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ
Β΄
ΑΝΑΦΟΡΕΣ, ΔΙΑΤΑΓΕΣ, ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

α/α	Χρονολογία	Είδος εγγράφου	Προέλευση
1	1821;	Επιστολή Φιλάρετου Τριανταφύλλη (αρ. 1688)	Αρχείο Ι.Ε.Ε.
2	1821;	Επιστολή Φιλάρετου Τριανταφύλλη (αρ. 1690)	Αρχείο Ι.Ε.Ε.
3	19/4/1821;	Επιστολή Φιλάρετου Τριανταφύλλη (αρ. 1591)	Αρχείο Ι.Ε.Ε.
4	1/11/1821	Επιστολή Δ. Υψηλάντη προς κατοίκους Αττικής	Αθην. Αρχ. Ι. Βλαχ.
5	8/11/1821	Απόφαση Αθηναίων για «ρεσάλτο» στο Κάστρο	Αρχ. Εθν. Παλ.
6	11/12/1821	Επιστολή Δ. Υψηλάντη προς Αθηναίους καπετάνιους	Αρχ. Εθν. Παλ.
7	29/1/1822	Απόφαση Αθηναίων για εκλογή αξιωματικών	Γ.Α.Κ. Κ47, Β΄
8	15/5/1822	Αναφορά Αθηναίων εφόρων εναντίον Α. Κιουρκατιώτη κ.α.	Αρχ. Εθν. Παλ.
9	18/5/1822	Απόφαση Βουλευτικού σχετική με προηγούμενη αναφορά	Αρχ. Εθν. Παλ.
10	9/6/1822	Συνθήκες για παράδοση Ακρόπολης Αθηνών	Ιστορ. Παπαρηγόπουλου
11	5/8/1822	Επιστολή Δ. Υψηλάντη προς καπετάνιους Αττικής	Δ. Καμπούρογλου (Μν.)
12	7/8/1822	Επιστολή Δ. Υψηλάντη προς Αθηναίους	Δ. Καμπούρογλου (Μν.)
13	1822	Επιστολή Δ. Υψηλάντη προς στρατιώτες του Κάστρου	Δ. Καμπούρογλου (Μν.)
14	26/8/1822;	Επιστολή προκρίτων προς Ν. Σαρή και Μητρ. Λέκκα	Δ. Καμπούρογλου (Μν.)
15	22/10/1822	Εκλογή Ιωάν. Γκούρα ως φρούραρχου Ακρόπολης	Αρχ. Εθ. Παλ.
16	22/10/1822	Ομολογία Αθηναίων για δάνειο από Οδ. Ανδρούτσο	Γ.Α.Κ. Κ 47, Φ7
17	1/1/1823	Εκλογή Αθηναίων παραστατών εις Εθνική Βουλή	Αρχ. Ν.Ε.Ι.Ι. Βλαχ.
18	14/4/1824	Αναφορά Αφων Λέκκα προς Υπερτάτη Διοίκηση	Γ.Α.Κ. Εκτελ. Φ6
19	5/6/1824	Προαγωγή στο βαθμό χιλιάρχου των Γ. και Δ. Λέκκα	Γ.Α.Κ. Υπ. Πολ. Φ10
20	20/6/1824	Έγκριση εκστρατείας Γ. και Δ. Λέκκα	Γ.Α.Κ. Υπ. Πολ. Φ11
21	19/8/1824	Απόσπασμα κατάστασης στρατιωτών Γιαν. Γκούρα	Γ.Α.Κ. Υπ. Πολ. Φ24
22	20/8/1824	Αναφορά δημογερόντων Αθηνών προς Εκτελ. Σώμα	Γ.Α.Κ. Βλαχ. Α΄, Φ 192
23	21/8/1824	Δ/γή εκτελεστικού για πληρωμή στρατιωτών Λεκκαίων	Γ.Α.Κ. Υπ. Πολ. Φ22
24	1824	Κατάστιχο εξόδων κοινότητας Αθηνών (απόσπασμα)	Γ.Α.Κ. Βλαχ. Α΄ 192
25	1/9/1824	Καταστάσεις στρατιωτών Γ. και Δ. Λέκκα	Γ.Α.Κ. Υπ. Πολ. Φ26
26	19/9/1824	Αναφορά Χ΄΄Γεωργάκη Μιχάλη προς Υπ. Πολέμου	Γ.Α.Κ. Υπ. Πολ. Φ28
27	20/9/1824	Προαγωγή στο βαθμό Αντιστρατήγου Δ. Λέκκα	Γ.Α.Κ. Υπ. Πολ. Φ28
28	10/11/1824	Αναφορά Γεν. Επιθ/τή Ελληνικών στρατευμάτων	Γ.Α.Κ. Υπ. Πολ. Φ38
29	14/11/1824	Πρόταση Γ. Λέκκα για προαγωγή Μενιδιατών	Γ.Α.Κ. Κ 47. Αντίγραφα
30	15/11/1824	Λογαριασμός εξόδων Αφών Λέκκα	Γ.Α.Κ. Υπ. Πολ. Φ39
31	19/11/1824	Προαγωγή Γ. Λέκκα και λοιπών Μενιδιατών	Γ.Α.Κ. Υπ. Πολ. Φ39
32	4/12/1824	Δ/γή εκτελεστικού για εκστρατεία Δ. Λέκκα	Γ.Α.Κ. Υπ. Πολ. Φ41

33	20/12/1824	Αναφορά προς Υπερτάτη Διοίκηση Γ. Λέκκα	Γ.Α.Κ. Υπ. Πολ. Φ44
34	18/1/1825	Κατάσταση στρατιωτών Γ. Λέκκα	Γ.Α.Κ. Υπ. Πολ. Φ50
35	1/3/1825	Δ/γή εκτελεστικού για εκστρατεία Δ. Λέκκα	Γ.Α.Κ. Υπ. Πολ. Φ59
36	5/3/1825	Έγγραφο εκτελεστικού προς στρατηγό Γιαν. Γκούρα	Γ.Α.Κ. Βλαχ. Α΄ Φ192
37	9/3/1825	Δ/γή εκτελεστικού για εκστρατεία Γ. Λέκκα	Γ.Α.Κ. Υπ. Πολ. Φ62
38	15/4/1825	Αναφορά Δ. Λέκκα περί προαγωγής ανεψιού του Προκόπη	Γ.Α.Κ. Βλαχ. Α΄ Φ192
39	21/4/1825	Διαβίβαση του ανωτέρω εγγράφου προς Εκτελεστικό	Γ.Α.Κ. Βλαχ. Α΄ Φ192
40	2/6/1825	Επιστολή Ι. Κωλέττη προς Ι. Γκούρα περί Ι. Γενοβέλη	Αρχ. Ν.Ε.Ι.Ι. Βλαχ.
41	Μάρτ. 1826	Έκθεση πρακτικών της Ε.Α.Χ.Ε. περί προσόδων Αττικής κ.λπ.	Αρχ. Ε.Α.Χ.Ε. Φ 11 α΄
41α		Αποσπάσματα Τουρκικού κτηματολογίου	Γ.Α.Κ. Βλαχ. Γ΄, Φ 24
42	12/3/1826	Αναφορά επαρχείου Αθηνών προς Ε.Α.Χ.Ε. περί Δ. Λέκκα	Αρχ. Ε.Α.Χ.Ε. Φ 11 α΄
43	12/3/1826	Ο Γεν. Φροντιστής των τακτικών προς Ε.Α.Χ.Ε. περί Δ. Λέκκα	Αρχ. Ε.Α.Χ.Ε. Φ 11 α΄
44	15/3/1826	Επιστολή Δ. Λέκκα προς Κόντε Πόρο	Αρχ. Ε.Α.Χ.Ε. Φ11 α΄
45	18/3/1826	Μαρτυρικό προκρίτων Χασιάς	Αρχ. Ε.Α.Χ.Ε. Φ11 α΄
46	22/3/1826	Αναφορά Επαρχ. Αθηνών προς Ε.Α.Χ.Ε. περί Αττικής	Αρχ. Ε.Α.Χ.Ε. Φ11 205
47	26/3/1826	Δ/γή Ε.Α.Χ.Ε. προς στρατοπεδευμένους εις Μενίδι	Αρχ. Ε.Α.Χ.Ε. Φ11
48	28/3/1826	Επιστολή Δ. Λέκκα προς Κόντε Πόρο	Αρχ. Ε.Α.Χ.Ε. Φ11 α΄
49	30/3/1826	Αναφορά δημογέροντος Ταλαντίου προς Ε.Α.Χ.Ε.	Αρχ. Ε.Α.Χ.Ε. Φ11 α΄
50	1/4/1826	Επιστολή Κόντε Πόρου προς Δ. Λέκκα	Αρχ. Ε.Α.Χ.Ε. Φ11 α΄
51	2/4/1826	Δ/γή Ε.Α.Χ.Ε. προς δημογέροντες Ταλαντίου	Αρχ. Ε.Α.Χ.Ε. Φ11 α΄
52	6/4/1826	Αναφορά κατοίκων Αττικής προς Ε.Α.Χ.Ε. περί καταχρήσεων	Αρχ. Βλαχ. Α΄ Φ 193
53	6/4/1826	Δηλοποίηση Ε.Α.Χ.Ε. περί αποτελέσματος δημοπρασίας	Αρχ. Ε.Α.Χ.Ε. Φ11 ε΄
54	8/4/1826	Δ/γή Ε.Α.Χ.Ε. προς στρατηγό Γ. Δυοβουνιώτη	Αρχ. Ε.Α.Χ.Ε. Φ11 ε΄
55	22/6/1826	Αναφορά αστυνόμου Σαλαμίνας προς Ε.Α.Χ.Ε.	Αρχ. Ε.Α.Χ.Ε. Φ11, β-δ΄
56	5/7/1826	Δ/γή Ε.Α.Χ.Ε. προς Γιάννη Ντάβαρη	Αρχ. Ε.Α.Χ.Ε. Φ11 β΄-δ΄
57	17/7/1826	Έγγραφο Ε.Α.Χ.Ε. προς προκρίτους Σαλαμίνας	Αρχ. Ε.Α.Χ.Ε. Φ11 β΄-δ΄
58	18/7/1827	Δ/γή Ε.Α.Χ.Ε. περί εκστρατείας Δ. Λέκκα	Αρχ. Ε.Α.Χ.Ε. Φ11 β΄-δ΄
59	5/8/1826	Κατάλογος οπλαρχηγών Καραϊσκάκη (εκστρατεία Χαϊδαρίου)	Αρχ. Υπ. Πολ. Φ194
60	14/8/1826	Η Γεν. Εφορεία προς Δ. Λέκκα εις Αμπελάκια	Αρχείο Θ. Λέκκα
61	6/2/1827	Αναφορά Παν. Νοταρά προς Εθν. Συνέλευση	Πρακτ. Εθν. Παλιγγεν.
62	5/6/1827	Αναφορά Δ. Λέκκα περί αυθαιρεσιών Γκούρα - Μαμούρη	Γ.Α.Κ. Υπ. Πολ. Φ197
63	1823-1826	Κατάλογος αρπαγέντων ειδών από Γκούρα - Μαμούρη	Γ.Α.Κ. Υπ. Πολ. Φ197
64	25/6/1827	Αναφορά οπλαρχηγών περί μισθών πολιορκημένων εις Ακρόπολη	Γ.Α.Κ. Βλαχ. Α΄ Φ195
65	1828	Νεκρολογία Λεκκαίων	Γεν. Εφημερίς 1828 τ.3.
66	Αχρον/γητο	Σχέδιο εγγράφου προς τους κατοίκους της Αττικής	Α.Ν.Ε.Ι. Ι. Βλαχ. τ. 3ος.

Β1

Αρ. 1688

+ Άγιε επίτροπε οικονόμε του Αγίου Αθηνών/και δια αγάπην Θεού να σηκωθείς μόν/ος σου και να υπάγεις εις τα χωριά όλα Με/σογείων και Καταδέματος και Δερβενοχωρίων/να τους ειπείς εκ μέρους του Δεσπότου να ισυχάσουν/ότι θέλουν να μας φέρουν του λοιπού αφανισμό/Εμείς είμεθα ισυχασμένοι όλοι οι χριστιανοί/και αγαπημένοι και σύμφωνοι με τους συντοπί/τες μας Οσμανλήδες· και είμασθε όλοι τώρα/Τούρκοι και Ρωμαίοι και πιστοί της Βασιλείας ρα/γιάδες. Λοιπόν . . . και εκ μέρους του/Δεσπότου κάμνεις το χρέος σου ως επίτροπος/του Δεσπότου να είναι πιστοί ραγιάδες του Βασιλέως. Και τι μέ άφησες εμένα εδώ, πρέπει να φ/ροντίσεις αδελφέ δια την ελευθερίαν μας. Κάμε/το συμφερότερον ευθύς διά την... των προεστών να κάμεις αυτό το κάλεζμα ως ωφέλιμον/όλων των Χριστιανών. Υγίαινε/

ο αδελφός Σακελάριος Φιλάρετος/

«Αρχείο Ι.Ε.Ε.Ε.» αρ. εγγρ. 1688.

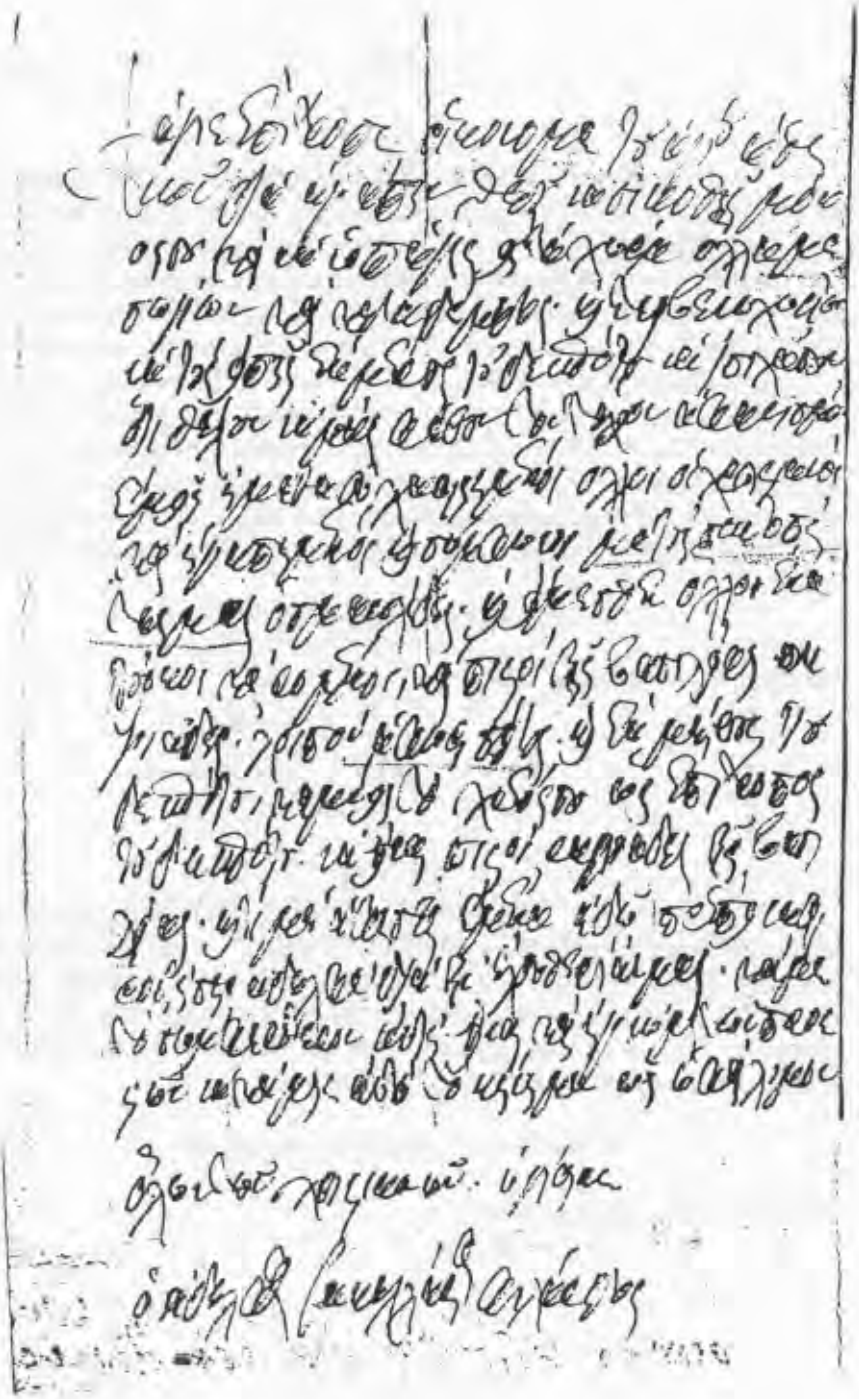
Β2

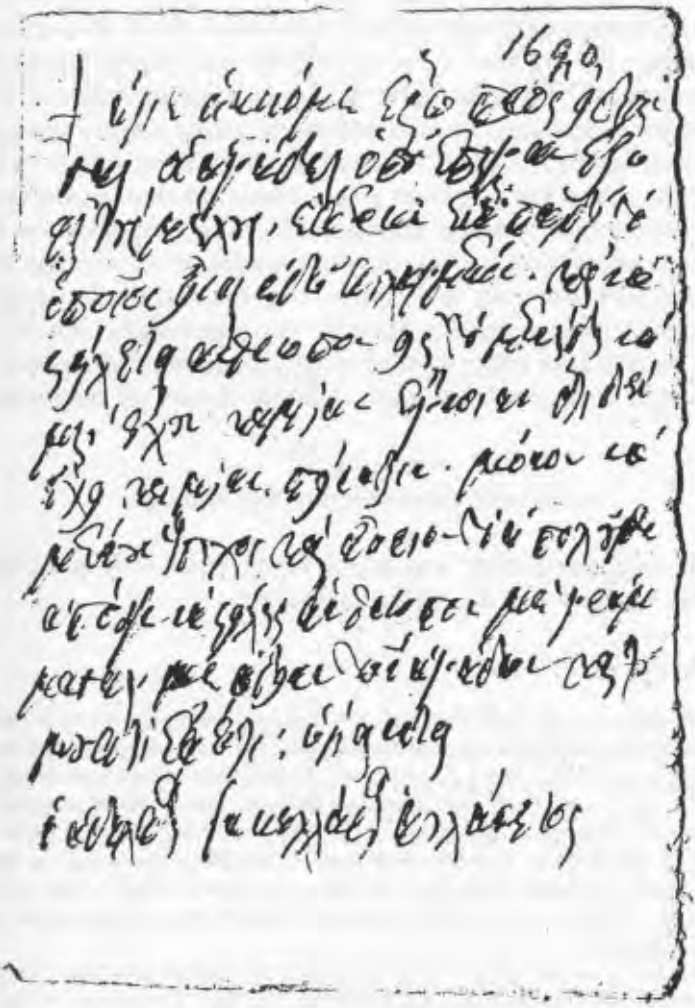
Αρ. 1690

+ Άγιε οικονόμε Έρρω(σθε) προσέξτε πως οι αγάδες οπού επήγαν έξω εις τους μύλους, έφεραν ένα παιδί το οποίον ... εδώ φιλακι(σ)μένο. Και να στείλετε άνθρωπο εις το Μενίδι να μην έχου(ν) καμίαν έγνοιαν ότι δεν έχει καμίαν πείραξιν. Μόνον να μένουν ίσυχοι και αύριο το απολούνε. Απόψε να στείλης άνθρωπον με γράμμα πάλι με άδειαν των αγάδων και του Μουατί Εφέντι: υγειαίνετε.

ο αδελφός Σακελλάριος Φιλάρετος

«Αρχείο Ι.Ε.Ε.Ε.» αρ. εγγρ. 1690.





Β3

Αρ. 1691

+ Άγιε Οικονόμε και τρίτη κοινή συνέλευσις έγινε/και κοινή απόφασις· ότι να στείλετε τον . . . να συνά/ξετε τους περιβολαρέους τους ζευγίτας και τα άλλα συνάφι(α)/να μαζωχθούν να κοιτάξουν την δουλειάν τους καθένας χωρίς/κανένα φόβον και χωρίς καμίαν υποψίαν ότι απο/κανέναν δεν έχουν καμίαν πείραξιν. Διότι είναι κο(ν)/τά και το θέρος έφθασε· και ο κόσμος είναι χωρίς ψωμί/και είναι χρεία να συναχθεί το ψωμί να προφθασθεί ο κό/σμος. Κοιτάξετε ως φρόνιμοι που είσθε και είναι και/χρέος σας να ισυχάσει ο κόσμος να κοιτάξει τη δουλειά του/και να έλθουν εις τον εαυτόν τους· ότι από τα τέτοια πράγματα/δεν ευγαίνει τίποτα καλόν· αλλά γίνεται αφανισμός· λοι/πόν αμέσως τώρα να στείλετε ευθύς να τους συνάξεις και/στη Μητρόπολιν και να τους ειπείς αυτά οπού γράφομεν, ειδο/ποιήσετε ως σας γράφομεν.

Απριλίου19/
ο αδελφός Σακελλάριος Φιλάρετος/

ακόμη και τους μυλωνάδες· και αυτοί να αλέθουν ελεύθε/ρα με υπόσχεσιν των αγάδων ότι δεν έχουν πείραξη/

«Αρχείο Ι.Ε.Ε.Ε.» αρ. εγγρ. 1691.

ΣΗΜ: Τα παραπάνω αρ. 1688, 1690 και 1691 έγγραφα, προερχόμενα από το Αρχείο της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος (Ι.Ε.Ε.Ε.) είναι αχρονολόγητα από το περιεχόμενό τους όμως αποδεικνύεται ότι είναι των τελευταίων προεπαναστατικών ημερών του Απριλίου 1821, έχουν γραφεί από τον Σακελλάριο Φιλάρετο Τριανταφύλλη, μοναχό,έναν από τους ομήρους που οι Τούρκοι ανέβασαν στην Ακρόπολη στις 10 Απρίλίου ανήμερα το Πάσχα.

Τα έγγραφα απευθύνονται στον αντικαταστάτη του Μητροπολίτη Αθηνών, ο οποίος τις μέρες αυτές έλειπε στη Λιβαδιά. Προφανώς ο Φιλάρετος γράφει εκ μέρους όλων των προκρίτων ομήρων των Τούρκων, κάτω από την πίεση των περιστάσεων, πιθανότατα δε και κατ' επιταγή των Τούρκων.

Η αιχμαλωσία του μικρού Μενιδιατόπουλου (έγγρ. 1688) επιβεβαιώνεται από το ημερολόγιο του Ολλανδού προξένου στην Αθήνα ORIGONE. *Βλ.: Κυρ. Σιμόπουλου, «Πως είδαν οι ξένοι την Ελλάδα του '21» Τόμ. Α΄ 1821 - 22 σελ. 460.*

Τα παραπάνω τρία έγγραφα, έχουν αποσπασματικά σχολιαστεί από τον Κ. Πρίφτη. Βλ.: «Πρακτικά Β΄ επιστημονικής συνάντησης Ν.Α. Αττικής σελ. 289 - 290, Καλύβια 1986. «Οι Μεσογείτες στο 1921».



Β4

Φιλογενέστατοι Πρόκριτοι των Αθηνών και πάντες οι κάτοικοι της πόλεως ταύτης και όλης της Αττικής.

Πρέπει να δοξάζωμεν την θείαν πρόνοιαν, ότι αν και δια τα σφάλματά μας μας παιδεύει ενίοτε, δια να μας κάμει εις το εξής προσεκτικωτέρους και πλέον προβλεπτικούς, πολλάκις όμως δια την άκραν αγαθότητά της εξάγει ωφέλειαν και από αυτά μας τα σφάλματα. Σφάλμα ήτο βέβαια ν' αφήσωμεν τον εχθρόν να φύγει από τας Θήβας, ενώ η Πελοπόννησος εμπόρει να στείλει δύο και τρεις χιλιάδας στρατιωτών, οίτινες ενωμένοι με τας δυνάμεις των έξω καπετανέων ηδύνατο να τον κατατροπώσωσι. Πλην ας δοξάσωμεν τον Θεόν ότι ο εχθρός στοχασθείς, καθώς φαίνεται, την εκ της αταξίας βραδύτητα ως ετοιμασίαν μεγάλης εκστρατείας, έφυγε και συνεκλείσθη μετά των άλλων εις το Ζητούνι· είθε δια να συναπολεσθώσι τάχιον ή από την πείναν ή από τα χριστιανικά όπλα. Σας συγχαίρω λοιπόν, ότι απαλλαγέντες των εχθρικών επιδρομών επεστρέψατε εν καιρώ εις την φιλτάτην κοινήν πατρίδα σας δια να συνάξετε τους καρπούς των ελαιών σας και να αναλάβετε πάλιν την πολιορκίαν του φρουρίου. Είναι όμως ανάγκη μεγαλωτάτης προσοχής δια να προλάβετε πάντα τα εις το εξής δυνάμενα να προέλθωσι δυστυχήματα εκ της αβουλίας ή διχονοίας. Προ πάντων λοιπόν πρέπει, ω Αθηναίοι, να ενωθείτε όλοι εις εν και να μην είναι καμία διαίρεσις μεταξύ χωρικών και αστών, αλλά πάντες να συγκροτήσετε μίαν αδελφότητα αχώριστον και αδιαίρετον υπέρ της κοινής σωτηρίας και ευταξίας. Πρέπει να συγκροτήσετε μίαν βουλήν, ήτις να περιλαμβάνει μέλη απ' όλα τα χωρία της Αττικής, ή τουλάχιστον από τα μεγαλύτερα, και να συστήσετε μίαν διοίκησιν επιστηριγμένην εις τον αυτόν οργανισμόν, τον οποίον επρόλαβα εξ αρχής εις την Πελοπόννησον και τώρα τέλος πάντων ελπίζω εις ολίγας ημέρας να λάβει την ποθουμένην εκτέλεσιν. Γενομένης της βουλής, πρέπει να διορίσετε εκ των μελών αυτής τα μεν να είναι χρηματοφύλακες του κοινού, τα δε σιτοφύλακες και ούτω καθεξής. Δια να παύσωσιν αι διχόνοιαι και αι διαρπαγαί, συμφέρει να δεχθείτε μετόχους και μέλη της πολιτείας σας τους Σαλαμινίους. Η γεωγραφική των θέσις και το κοινόν συμφέρον απαιτεί να συσσωματωθώσι πολιτικώς με εσάς.

Η ομόνοια και η ειλικρίνεια πρέπει να δεσπόζωσιν εις όλας τας βουλάς και επιχειρήσεις σας. Εις έκαστον επάγγελμα είτε πολιτικόν, είτε πολεμικόν πρέπει απαθώς να προτιμάτε άνδρας εμπείρους και ενα-

ρέτους· πρέπει να μεταχειρίζεσθε και τον σεβάσμιον αρχιερέα σας σύμβουλον και συνεργόν εις τα κοινά της πατρίδος συμφέροντα. Ενθυμείσθε πάντοτε τας φρικώδεις δυστυχίας, τας οποίας επροξένησεν όχι ο εχθρός, αλλ' η διχόνοια, η αστασία και ο μισόσκαλος φθόνος. Νικήσατε τους ηθικούς τούτους και αοράτους εχθρούς και τότε μη φοβείσθε τους ορατούς, τους τρυφηλούς και ανάνδρους Μουσουλμάνους. Εχάρην ότι εις μίαν εκδρομήν εφονεύσατε 29 και ηχμαλωτίσατε τρεις· αλλ' έπρεπε τάχα δια τούτο να επαρθώσιν οι στρατιώται σας και να γένωσιν απειθείς: Μια τοιαύτη μικροπρεπής έπαρσις πρέπει τάχα εις τους απογόνους του Μιλτιάδου και Θεμιστοκλέους, οι οποίοι νικήσαντες την Ασίαν, δεν έπαυσαν από του να είναι ευπειθείς εις τους νόμους της πατρίδος των και να μετριφρονώσι; Αι! Αθηναίοι! πως εκαταντήσατε! να επαίρεσθε διότι εθανατώσατε 29 Τούρκους! Και δεν εντρέπεσθε διότι εκ της ασυμφωνίας και αταξίας σας αφήσατε τους Μουσουλμάνους να λεηλατήσωσι την Αττικήν και κατασφάξωσι και αιχμαλωτίσωσι τόσους συμπολίτας σας; Αν οι αληθινοί φίλοι της αρετής και της εθνικής μας ελευθερίας είναι έτοιμοι να στεφανώσωσι τα κατορθώματά σας, ηξεύρετε ότι αυτοί ούτοι θέλουν φανή αυστηροί εταστaί των σφαλμάτων σας. Ευρίσκονται αυτού ομογενείς οίτινες παρατηρούν όλα σας τα πολιτικά και στρατιωτικά κινήματα. Προσέχετε λοιπόν, αφήσατε τα κοινοφθόρα πάθη· ενώσατε την ανδρείαν με την αρετήν, ως οι αρχαίοι πρόγονοί σας· τα προσωπικά σας συμφέροντα πρέπει να είναι αχώριστα από το κοινόν συμφέρον και αν ποτε φαίνεται ότι δεν συμβιβάζονται, προτιμάτε το κοινόν συμφέρον· διότι όταν το κοινόν της πατρίδος πάσχει, αδύνατον είναι να μένει απαθές το μερικόν.

Μετά την σύστασιν της Πελοποννησιακής βουλής θέλει αρχίσει και η εθνική· όθεν εκλέξατε δύο πολίτας σας πεπαιδευμένους, εμπείρους και φιλοπάτριδας και στείλατε αυτούς εδώ με γράμμα της εκλογής σας, δια να είναι μέλη της εθνικής βουλής παραστατικά της πατρίδας σας και όλης της Αττικής.

Συσταθείσης της Πελοποννησιακής βουλής, θέλει γένει εντεύθεν εκστρατεία εις το Ζητούνι, εις την οποίαν θέλετε δώσει και σεις ανάλογον στρατιωτικήν βοήθειαν· όθεν από τώρα πρέπει να έχετε εις τάξιν και οργανισμόν καλόν τους στρατιώτας σας και να διορίσετε εις αυτούς στρατάρχην άνδρα γενναίον, φρόνιμον και αφιλοκερδή, περί του οποίου γράψατέ μοι, δια να τον επικυρώσω κατά την εκλογήν σας.

Οι φιλογενέστατοι και φιλοπάτριδές σας απεσταλμένοι Διονύσιος Πετράκης και Στάμος Σεραφείμ εβράδυναν την επιστροφήν των περιμένοντες την γενικήν συνέλευσιν· δια να μη χρονοτριβώσιν όμως πε-

ρισσότερον, επιστρέφουν· μετ' ολίγον όμως ελπίζω να σας στείλω την αγγελίαν.

Εξ Άργους τη 1 Νοεμβρίου 1821
Ο πατριώτης
Δημήτριος Υψηλάντης
Πληρεξούσιος του Γενικού Επιτρόπου

Τοις φιλογενεστάτοις προκρίτοις των Αθηνών και πάσι τοις κατοίκοις της πόλεως ταύτης και όλης της Αττικής.

Έγγραφα του Δημογέροντος Σπ. Πατούσα «Εις Αρχεία της Νεωτέρας Ελληνικής Ιστορίας» Ι. Βλαχογιάννη, τόμος 1ος, σελ. 516 - 518.

Β5

Κοινή γνώμη των Αθηναίων, Καπητανέων και όλου του στρατεύματος αποφασίζεται το ρεσσάλτον εις το κάστρον των Αθηνών με τα εξής κεφάλαια, στεργόμενα αμεταβλήτως από όλους μεθ' όρκου και μετά της ιδίας αυτών υπογραφής.

Κεφ. α΄. Το πράγμα, όσον ευρίσκεται μέσα εις το κάστρον, τούρκικον και χριστιανικόν, χωρίς διαφοράν να μοιράζεται εις εξ, τα τρία, δηλ. όλον το ήμισυ, να λαμβάνουν εκείνοι οπού φανούν γενναίοι εις το ηρωϊκόν τούτο κατόρθωμα και έμβουν μέσα. Οι τοιούτοι, όσοι έχουν προθυμίαν, θέλουν δώσει ο καθείς τα ονόματά των προς τους καπητανέους, και αυτοί προς τους Εφόρους. Τα δύο έκτα να μείνουν εις την κάσσαν της κοινότητος, δια να χρησιμέσουν έπειτα εις τα αναγκαία έξοδα της πόλεως· το δε λοιπόν εν έκτον να λάβουν εκείνοι οπού θέλουν σταθεί απ' έξω με τα άρματα, κτυπούντες και αυτοί τους εχθρούς δια να ευκολύνουν το έμβασμα των άλλων.

Κεφ. β΄. Όσα άρματα βασιλικά ευρίσκονται μέσα, καθ' αυτό του κάστρου, τόσον κανόνια όσον και ψιλά άρματα, δηλ. τουφέκια, σπαθιά και τσεπχανές, αυτά να μείνουν εις τον τόπον τους πάλιν εις το κάστρον, διόλου απείρακτα από τους στρατιώτας.

Κεφ. γ΄. Εάν τις από τους στρατιώτας ήθελε θανατωθή εις τον ιερόν τούτον αγώνα, οι κληρονόμοι του θέλουν λαμβάνει το μέρος του από τα λάφυρα ως άνωθεν, και περιπλέον δια ευχαρίστησιν να λαμβάνουν από την πατρίδα και το μερίδιον της κάσσας.

Κεφ. δ΄. Όσαι ζωοτροφίαι θέλουν ευρεθεί μέσα, δηλ. σιτάρι, κριθάρι και κάθε είδος ζαερέ, να μένει εις την κοινότητα όλον δια ζωοτροφίαν των ιδίων στρατευμάτων.

Κεφ. ε΄. Αφού τελειώσει, συν Θεώ, η άλωσις του κάστρου, να πιασθούν αι πόρται του και να μην έβγει έξω κανείς χωρίς να εξετασθεί πρώτον από τους διωρισμένους, αρχίζοντας από τον καπητάνιον έως τον τελευταίον στρατιώτην, δια να μη πάρουν πράγματα κρυφίως.

Κεφ. ζ΄. Ύστερον από την κυρίευσιν του κάστρου να μείνουν υπόμισθοι εις την πολιτείαν στρατιώται τριακόσιοι δια φύλαξιν της πόλεως προς 30 γρόσια τον μήνα, εν όσω είναι ανάγκη, και αυτοί να συγκροτούνται από τα τέσσαρα σώματα αναλόγως, Αθηναίους, Χασιώτας, Μενιδιάτας και Σαλαμινίους.

Εν Αθήναις τη 8 Νοεμβρίου 1821
Λιβέριος, πληρεξούσιος αρχηγός,
(Ακολουθούν υπογραφές Αθηναίων κ.λπ.)

«Αρχεία Ελληνικής Παλιγγενεσίας». Επανέκδοση 1971 τομ. Α΄ σ. 539.

Β6

Γενναιότατοι Αθηναίοι καπετανέοι,

Είδετε όλοι πόσα κακά έπαθεν η πατρίδα σας όχι από ανανδρίαν, αλλά από ταις αταξίαις και ασυμφωνίαις. Δια να αποκτήσωμεν την ελευθερίαν, δεν είναι αρκετόν να βαστούμεν άρματα, αλλ' είναι ανάγκη να συγκροτούμεν στράτευμα εμψυχωμένον με την ομόνοιαν και ενωμένον με τους Εφόρους και προύχοντας δια να ευοδώνωνται ούτω τα υπέρ της ελευθερίας επιχειρήματά μας. Οι μεν Έφοροι και προύχοντες χρεωστούν να προμηθεύουν τα αναγκαία του στρατεύματος, οι δε καπετανέοι μετά του στρατεύματος να πείθωνται εις ταις συμβουλαίς των Εφόρων και προυχόντων. Πάσα πόλις και παν έθνος κυβερνάται ευτυχώς, όταν η στρατιωτική και πολιτική δύναμις είναι σύμφωνοι και αποβλέπουν και αι δύο εις την κοινήν ωφέλειαν. Προσέχετε λοιπόν, γενναίοι καπετανέοι των Αθηνών, μην ακολουθώσι διχόνοιαι μεταξύ σας και μεταξύ των Εφόρων. Συμβουλεύεσθε πάντοτε με αδελφικόν πνεύμα, και εκτελείτε απαθώς και αφιλονείκως, ό,τι ήθελε φανή ορθόν και συμφέρον εις την πατρίδα σας. Τούτο απατεί η αληθινή σας δόξα, τούτο σας ζητά και το Γένος, τούτο σας παραγγέλω και εγώ, ο οποίος καθ' εκάστην θυσιάζομαι ευχαρίστως υπέρ της ελευθερίας του Γένους. Μην αμφιβάλλεται ότι με την ιεράν ταύτην συμφωνίαν θέλετε στήσει εντός ολίγου τας νικητικάς σημαίας σας επάνω εις τα τείχη των εχθρών.

Εν Άργους, την 11 Δεκεμβρίου 1821

(Τ.Σ.) Δημήτριος Υψηλάντης,
Πληρεξούσιος του Γενικού επιτρόπου

«Αρχεία Ελληνικής Παλιγγενεσίας» όπ. π. Τ.Α΄ σ. 540.

Β7

Σεβαστέ Άρειε Πάγε!

Κατά την υψηλήν προσταγήν της Υπερτάτης Εθνικής Βουλής περί της Στρατιωτικής ευταξίας, συνελθόντες ημείς οι υπογεγραμμένοι, εκλεξάμεθα

τον κύριον Παναγή Χτενά: Ταξίαρχον
τον κύριον Δημήτριον Λέκκαν: Πεντηκόνταρχον
τον κύριον Συμεών Ζαχαρίτζιαν: Πεντηκόνταρχον
τον κύριον Νικόλαον Σαρρή: Πεντηκόνταρχον
τον κύριον Μήτρον Τζεβά Χασιώτη: Παντηκόνταρχον
τον κύριον Χατζη-Αναγνώστην Τζιουρκατιώ(την): Πεντηκόνταρχον
τον κύριον Γιάννη Ντάβαρη: Πεντηκόνταρχον.

Αυτούς να αναγνωρίζετε εις το εξής αναφερόμενοι εις τον ειρημένον ταξίαρχον εν πάση πολεμική υποθέσει.

Εν Αθήναις τη 29 Ιανουαρίου 1822

Οι Έφοροι
ο Αθηνών Διονύσιος
ο ηγούμενος Βρανά Γαβριήλ
Σπ. Πατούσας
Χατζη-Σπύρος Γκικάκη
Διονύσιος Πετράκης
Ιωάννης Π. Βλάχου

Οι Κριταί
Θ. Λογοθέτου
Άγγελος Γέροντας
Νεόφυτος Ιεροδιάκων Πενδελιώτης
Χατζη-Γιωργάκης Σκουζές

Ιωάννης Σκουζές Αρχιγραμματεύς

Γ.Α.Κ. Κ. 47, Β΄ φ. 3α. αρ. 9.

Β8

Τη Υπερτάτη Βουλή των Ελλήνων

Με το προσήκον σέβας παρρησιαζόμεθα δια της παρούσης ημών αναφοράς να σας φανερώσωμεν με πόνον ανυπέρβλητον της ψυχής μας τα τρέχοντα σήμερον δεινά εις την πατρίδα μας, και τον επιφερόμενον όλεθρον με ολεθριώτερα τέλη του αφανισμού της εξ αιτίας της διαιρέσεως, ταραχής και ακαταστασίας, την οποίαν κατ' αυτάς εκίνησαν εις το στρατιωτικόν μας δύο κακότροποι και επίβουλοι πεντηκόνταρχοι, Χατσή - Αναγνώστης Τσιουρκατιώτης και Μήτρος Λέκκας, οι οποίοι, αν και απ' αρχής έβλαπτον την ησυχίαν της πόλεώς μας, τώρα πολύ περισσότερον έλαβον τον καιρόν, εις την πλέον κρισιμωτέραν περίστασιν της πατρίδος, να δείξωσι τας κακοποιούς και ολεθρίας βουλάς των, διεγείραντες εις εμφύλιον επανάστασιν κατά των πολιτών Αθηναίων άπαντες σχεδόν τους υπ' αυτούς χωρικούς στρατιώτας, τους οποίους έστειλαν και μετεκάλεσαν από χωρία, και ενωθέντες εις ένα σώμα μετα τινος Κυριάκου Ρουμελιώτου, φαυλοβίου και κακωτικού υποκειμένου, να καταπολεμήσωσι τους πολίτας Αθηναίους, μάλιστα δε να επιβουλευθώσι προ πάντων εις την ζωήν τον ταξίαρχόν μας Παναγή Χτενά, προσθέτοντες κατ' αυτού μώμους ασυστάτους και ονειρώδεις, τους οποίους αυτοί πλάττουσιν ως τους υπαγορεύει ο φθόνος και η λύσσα της προς αυτόν κακίας των. Ημείς, κύριοι, επροσπαθήσαμεν πολλά και με πολλούς τρόπους να καθησυχάσωμεν και να ειρηνεύσωμεν αυτούς. Οι στρατιώται μας δίδουν ακρόασιν, υπακούουν και θέλουν να ησυχάσουν· αυτοί όμως οι τρεις δημεγέρται Χατζή - Αναγνώστης - Τσιουρκατιώτης Μήτρος Λέκκας και Κυριάκος Ρουμελιώτης, αναστατώνουσι τον λαόν των χωριάτων, και δεν αφήνουσι να εξισασθώσι τα πράγματα κατά τον πρότερον τρόπον, αλλ' αυξάνουσι την διέγερσιν και διχόνοιαν των χωρικών των, να καταχειρίσωσιν άρματα κατά των εδώ πολιτών, διότι αυτοί δεν θέλουν να γνωρίσουν μίαν κεφαλήν να υποτάσσωνται, ούτε Εφορείαν, ούτε Διοίκησιν σέβονται. Θέλουν τα όσα θέλουν να εκτελώσιν ακωλύτως. Η πατρίς από τα χωρία των έως τώρα δεν απέλαβε καμμίαν βοήθειαν, ούτε χρηματικήν ούτε άλλην. Τέλος πάντων ημείς άγκαλα έως τώρα υπεμείναμεν πολλά απ' αυτούς και εσιωπήσαμεν, πλην δεν είναι πλέον υπομονή σιωπής, ενώ βλέπομεν την πατρίδα κινδυνεύουσαν εξ αιτίας των, και φόνους εμφυλίους επαπειλουμένους, και ημάς αυτούς κατά πρόσωπον παρ' αυτών υβρισμένους και καταφρονουμένους. Διό παρακαλούμεν την Υπερτάτην Βουλήν, δεικνύουσα την πατρικήν πρόνοιάν της και υπέρ των Α-

θηνών, να προστατεύσητε ημών θερμώς δεομένων, ώστε ή να παιδευθώσιν οι τρεις ρηθέντες ολετήρες ταραχοποιοί οις οίδε τρόποις δραστηρίοις η υπερτάτη υμών προμήθεια, ή το εναντίον, να επιτρέψητε την παραίτησιν ημών της Εφορείας. Ημείς παραιτούμεθα πλέον, ας κυβερνήσωσιν εκείνοι τον τόπον, διότι ούτω ημείς, και όντες Έφοροι, δεν είμεθα Έφοροι, αφού ευρεθώσι τρεις δημεγέρται να φέρωσιν άνω και κάτω τα πράγματα της πατρίδος. Ο ταξίαρχός μας, όστις εξηκολούθησε με ζήλον και πατριωτισμόν τους υπέρ πατρίδος αγώνας του, και αυτός ατιμώμενος, δεν ανέχεται πλέον την καταφρόνησιν και απείθειαν των δύω πεντηκοντάρχων Αναγνώστη Τσιουρκατιώτη και Μήτρου Λέκκα, του δε Κυριάκου Ρουμελιώτη τας κατ' αυτού επιβουλάς. Είναι πολυλογία να σας εξιστορήσωμεν τα έργα και τους σκοπούς των συνωμοτών τούτων τριών ανδρών, τα οποία και να γράψωμεν μας προξενεί δυσαρέσκειαν. Ίνα δε περί τούτων πληροφορηθήτε ικανώτερον, στέλλομεν επίτηδες τον ευγενέστατον πατριώτην μας κύριον Στάμον Σεραφείμ, παρά του οποίου δια ζώσης φωνής θέλει πληροφορηθήτε ακριβώς τα πάντα. Ημείς δε εν τοσούτω μένομεν με όλον το σέβας.

Τη 15 Μαΐου 1822, εξ Αθηνών
Οι Έφοροι Αθηνών
Ο Ηγούμενος Βρανά Γαβριήλ
Θ. Λογοθέτου,
Σπυρίδων Πατούσας,
Νεόφυτος Πεντελιώτης,
Διονύσιος Πετράκης,
Ιωάννης Π. Βλάχος,
Χ. Γεωργαντάς Σκουζές,
Χ. Σπύρος Γκικάκη,
Νικόλαος Ζαχαρίτσας.

Ο Αρχιγραμματεύς
Ιωάννης Σκουζές

«Αρχεία της Ελληνικής Παλιγγενεσίας», τόμος 1ος, σελ. 217, επανέκδοση Αθήναι 1971.

Β9

Εν Κορινθίω τη 18 Μαΐου 1822

Εν τη σημερινή συνελεύσει του Βουλευτικού, επί Αντιπροέδρου Σωτηρίου Χαραλάμπη, επαρουσιάσθη και ανεγνώσθη αναφορά των επιτρόπων της επαρχίας Νησίου, Αθανασίου Νικολάου Κυριακού και Γεωργίου Δαρειώτου, εναντίον των Γιαννιτσάνων και Κουρτσιασάνων περί γης, την οποίαν λέγουσιν ότι ήρπασαν οι δεύτεροι, ανήκουσαν τοις πρώτοις. Η αναφορά αύτη εδόθη εις το Εκτελεστικόν, ίνα γίνη η απαιτουμένη έρευνα από το ανήκον Μινιστέριον.

Έτι σήμερον ανεγνώσθη αναφορά των εφόρων Αθηνών εναντίον δύο πεντηκοντάρχων Χ. Αναγνώστου Τσιουρκατιώτου και Μήτρου Λέκκα και Κυριακού Ρουμελιώτου, περί ης αναφοράς γνώμη του Βουλευτικού εστάλη προς το Εκτελεστικόν, ίνα ο Μινίστρος του Πολέμου γράψη εν γράμμα συμβουλευτικόν και ονειδιστικόν προς τον πεντηκόνταρχον Χ. Αναγνώστην Τσιουρκατιώτην, και εν έτερον προς τον ταξίαρχον Παναγιώτην Κτενάν, δια να εξακολουθή γενναίως το επάγγελμα οπού τω ενεπιστεύθη η πατρίς.

Υπογράφεται ο Πρώτος γραμματεύς του Βουλευτικού
Ιω. Σκανδαλίδης

«Αρχεία της Ελληνικής Παλιγγενεσίας», τόμ. Ιος σελ. 35, επανέκδ. Αθήναι 1971.

Β10

ΣΥΝΘΗΚΑΙ, τας οποίας έκαμαν οι υπογεγραμμένοι Επίτροποι της υπερτάτης Διοικήσεως, οι τε Έφοροι των Αθηνών, και Καπιτάνιοι με τους εν τη Ακροπόλει πολιορκημένους Τούρκους, ότε καταπολεμηθέντες ούτοι υπό των Ελλήνων και εις εσχάτην ανάγκην ελθόντες, επρεσβεύσαντο περί συνθηκών.

Κεφ. Αον. Οι Τούρκοι να παραδώσωσι τα όπλα των και την Ακρόπολιν με όλα τα εν αυτή ευρισκόμενα πράγματα άνευ τινός δόλου.

Βον. Οι Έλληνες να φυλάξωσι με όλην την δυνατήν επιμέλειαν την ζωήν και τιμήν των Τούρκων.

Γον. Πάσα φαμιλλιά Τουρκική να λάβη ένα φόρτωμα από τα ρούχα της, εννοώντας ρούχα του ύπνου και της αλλαξιάς, δύο τεγγερέδες με τα σκεπάσματά των, δύο σαχάνια με τα σκεπάσματά των.

Δον. Από ασημικόν, μαλαγματικόν, μαργαριτάρι, συμπεριλαμβάνοντας και τα μετρητά και κάθε τζοβαερικόν όπου ήτον εξ αρχής κτήμα εδικόν των των Τούρκων εκτός δηλαδή των όσων ελαφυραγώγησαν από Χριστιανούς να λάβουν το ήμισυ.

Εον. Όσοι Τούρκοι θελήσουν αυτοπροαιρέτως να μείνουν εις τας Αθήνας, να τους συγχωρηθεί ελευθέρα η κατοικία. Όσοι δε θελήσωσι να απέλθωσιν εις Ασίαν, να τους εμβαρκαρίζη η διοίκησις εις Ευρωπαϊκά Καράβια, οποιασδήποτε σημαίας τύχει: δίδουσα εις πάσαν φαμιλλίαν το αρκετόν δια το ταξίδιον των παξιμάδι και τυρί πληρώνουσα και τον ναύλον των.

Ταύτα εσυμφωνήθησαν μεταξύ των δύο μερών αμεταβλήτως και απαραβάτως και ούτως εδόθη το παρόν εις χείρας των Τούρκων εσφραγισμένον τη σφραγίδι της Κοινότητος και υπογεγραμμένον παρά των κάτωθεν.

Εν Αθήναις τη 9η Ιουνίου 1822
Ο Αθηνών Διονύσιος

Οι επίτροποι της υπερτάτης Διοικήσεως
Αλέξανδρος Αξιώτης Αρεοπαγίτης
Ανδρέας Καλαμογδάρτης Γερουσιαστής

021

Οι Έφοροι Αθηνών
Ο ηγούμενος Βρανά Γαβριήλ
Χ΄Παναγής Ζαχαρίτζας
Θ. Λογοθέτης
Σπυρίδων Πατούσας
Νεόφυτος Πενδελιώτης
Διονύσιος Πετράκης
Χ΄ Γιωργαντάς Σκουζές
Χ΄Σπύρος Γκικάκης
Ιωάννης Π. Βλάχου
΄Αγγελος Γέροντας

Οι Καπιτάνιοι
Παναγής Κτενάς Ταξίαρχος
Χ΄Αναγνώστης Μενιδιάτης
Νικολής Σαρής
Συμεών Ζαχαρίτζας
Αναγνώστης . . .
Απόστολος Σορπέος
Γιωργάκης Λίζας
Γιωργάκης Λέκας
Γιάννης Ντάβαρης
Δήμος Χασότης
Χριστόδουλος Ραυτόπουλος

Ο αρχιγραμματεύς
Τ.Σ. Ιωάννης Σκουζές

Ακριβές αντίγραφο του δημοσιευμένου από τον Κ. Παπαρρηγόπουλο: Ιστορία του Ελλ. Έθνους, τ. 6ος σελ. 64 α΄ έκδοση ογδόη.

Β11

Γενναιώτατοι Καπετανέοι Μελέτη, Γεωργάκη Λέκκα, Αναγνώστη Αργύρη, Μήτρο Λίτζα, Αναγνώστη Τζουκατιώτη και Γιάννη Ντάβαρη.

Έφθασα την εχθές εις Δερβένια, όπου με μεγάλην μου απορίαν δεν σας εύρον εκεί. Η ανάγκη της Πατρίδος δεν επιδέχεται δυσκολίας και ο εχθρός, ηξεύρομεν, άγρυπνος. Δια τούτο άμα οπού λάβετε το παρόν μου, να συναθροίσητε παρευθύς τους διωρισμένους στρατιώτες σας, και να κινήσετε εις Δερβένια δια να ασφαλισθώσιν αι αναγκαίαι θέσεις. Δια φυλακήν δε του κάστρου αφίνονται οι διωρισμένοι Καπετανέοι. Να φανείτε δε πρόθυμοι εις την παρούσαν μου προσταγήν και να εκστρατεύσηται το ογλιγωρότατον· ειδ' αλλέως, θέλει σας διορισθεί άλλος Καπετάνος, ως ανάξιοι του υπουργήματος οπού υπεσχέθητε. Ελπίζω όμως, ότι ως άλλοτε, θέλετε δείξει κάθε ευπείθειαν και προθυμίαν, δια να επαινεθείτε και σεις με τους άλλους, όπου ηγωνίσθησαν μετά προθυμίας δια την ελευθερίαν της Πατρίδος. Σας λέγω δε πάλιν ότι αν ιδώ και κάμετε εναντία, θέλω στείλει επίτηδες στρατιώτας, δια να σας εκβάλωσι στανικώς.

Από Κούλουρης
Την 5 Αυγούστου 1822

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ

Δ. Καμπούρογλου: «Μνημεία της Ιστορίας των Αθηναίων» Παράρτημα σελ. ζ').

Β12

Ειδοποιούμεν δια του παρόντος εις όλους κοινώς τους Αθηναίους ότι εις δύω ώρας να είναι έτοιμοι, δια να κινήσωσι μαζύ μας δια τα Δερβένια, προς βοήθειαν της Πατρίδος δι' όλας δε τας διαφοράς έχουσι ... με εκείνους ευρίσκονται εις το φρούριόν των, καθώς και δια το ανάλογον μερίδιόν των από αυτό το ίδιον τους υποσχόμεθα ημείς, ότι μετά ολίγας ημέρας, μη βλέποντες κίνδυνον εις Δερβένια, να καθαρίσωμεν κάθε λογαριασμόν και να λάβη ο καθ' εις το ανάλογόν του· να γνωρίσει όμως καθ' εις, ότι όποιος δεν ακολουθήσει σήμερον μεθ' ημών, όχι

μόνον ότι θέλει χάσει κάθετου δικαίωμα· αλλά και ονομαζόμενος ανάξιος της Πατρίδος, θέλει παιδευθεί αυστηρώς από την Πατρίδαν· διό και ας λάβωσι μέτρα.

Σαλαμίνη τη 7 Αυγούστου του 1822

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ
ΝΙΚΗΤΑΣ ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

Δ. Καμπούρογλου: όπ. π. σελ. ζ΄, η΄.

Β13

Στρατιώται οι ευρισκόμενοι εις το Κάστρον.

Ίδετε, είς ποιον άτοπον κίνημα σας ωδήγησαν οι αρχηγοί σας αυτοί, αν είχον καλούς σκοπούς, δεν αντιστέκοντο εις εμέ και εις όλον το έθνος· φαίνεται λοιπόν, ότι έχουν σκοπόν να πωλήσουν το κάστρον εις τους εθχρούς, και να παραδώσουν και εσάς. Άμα λοιπόν οπού λάβετε την παρούσαν μου προσταγήν, παρευθύς και αμέσως να πιάσετε αυτούς τους δύο και να μας τους παραδώσετε· ειδεμή, όχι μόνον τους εχθρούς θε να αφήσωμεν να έλθουν εδώ αλλά ημείς οι ίδιοι και τας γυναίκας και τα παιδιά σας θε να κατακόψωμεν παρευθύς ταύτην την ώραν και μη στοχάζεσθε, ότι θε να κατορθώσετε τίποτε· ή λοιπόν θα μας τους παραδώσετε αυτήν την στιγμήν ή θε να πάθετε αυτά οπού είπομεν χωρίς μεταμέλειαν κάμετε καθώς σας λέγομεν, και ενωθήτε με το έθνος. Αν όμως αυτοί οι δύοι καπετανέοι μετενόησαν εις τας αχρεία καμώματά των, ας εύγουν έξω, και λαμβάνουν την συγχώρησίν των.

Εσείς οι ίδιοι Έφοροι να ομιλήσητε και εκ στόματος τους στρατιώτας τα πρέποντα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ
ΝΙΚΗΤΑΣ ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

Εις Δ. Καμπούρογλου: «Μνημεία», όπ. π. σελ. η΄.

Β14

Κύριοι καπετανέοι Νικόλαε Σαρή, και Μήτρο Λέκκα

Ελάβομεν σήμερον δύο σας γράμματα, και είδαμεν πως εκαταλάβατε το χρέος σας, έπρεπεν όμως προτήτερα να στοχασθείτε αυτό το ίδιον και να ήτον τώρα τα πράγματα καταλαγιασμένα. και όλοι μας αγαπημένοι, και ο Πρίγγιπας ευχαριστημένος, όμως επειδή χωρίς κανένα δίκαιον εφοβηθήκατε και εκάματε εκείνο οπού εκάματε τώρα πλέον κατεβείτε κάτω και ημείς όλοι οι έφοροι και νοικοκυραίοι γινόμεθα νταβιτζήδες να μη πειραχθείτε εις το παραμικρόν και να λάβετε την συγχώρησιν —αύριον έρχεται και ο καπετάν Οδυσσέας, με τον Γκούρα και Μηνά. Στοχασθήτε λοιπόν ότι είναι το συμφερότερον να κατεβείτε απόψε κάτω και μην έχετε καμία έννοια— μένομεν.

τη 26 Αυγούστου
ο ηγούμενος Γαβρίλης
Σπ. Πατούσας
Χ.σπιρος Γυκάκης
Νικόλαος Ζαχαρίτσας
Ιωάννης Π. Βλάχου
Παναγίς Σκουζές

με αδελφικήν αγάπην
Στέφανος Χ. Φιλίππου
Χρίστος Ταβάνης
Δημήτριος Τυροπούλος
Σιδέρης Αργύρης
Χατζημπενάρδος
Στ. Σεραφείμ

εις Δ. Καμπούρογλου: «Μνημεία», όπ. π. σελ. η΄ - θ΄.

Β15

+ Αθηνών Διονύσιος επιβεβαιοί:

Κοινή ψήφω και γνώμη του καπητάν Οδυσσέως, των Εφόρων και όλων των επαρχιωτών, εκλέγεται και ονομάζεται φρούραρχος της ακροπόλεως Αθηνών ο γενναιότατος χιλίαρχος καπητάν Ιωάννης Γκούρας, δια να επιστατή εις την φύλαξιν και διοίκησιν τόσον της ακροπόλεως, όσον και της όλης πόλεως και επαρχίας, ομού μετά των Εφόρων, επαγρυπνών και εις την λοιπόν αρμονίαν και ευταξίαν αυτής από κακοποιούς ανθρώπους.

Και ούτως εδόθη το παρόν εις χείρας του, εσφραγισμένον τη σφραγίδι της κοινότητος, του καπητάν Οδυσσέως, και υπογεγραμμένον παρά των Εφόρων και λοιπών πατριωτών.

Εν Αθήναις τη 22 Οκτωβρίου 1822

(Τ.Σ.)

Οδυσσεύς Ανδρίτσου,
Χ. Ζαχαρίτσας,
Θ. Λογοθέτου,
Παλαιολόγος Μπενιζέλος,
Παναγής Σκουζές,
Ιωάννης Π. Βλάχου,
Ιωάννης Πάλης,
Αναγνώστης του Μπήγιου,
Χ. Σπύρος Μενιδίου,
Αναγνώστης Τσουρκατιώτης,
Γιάννης Πανταζής Χασώτης,

Αρχεία Ελληνικής Παλιγγενεσίας: όπ. π. τόμ. Α΄ σελ. 541 - 2.

Β16

Δια του παρόντος δηλοποιούμεν ημείς οι υπογεγραμμένοι ότι ο Γενναιότατος καπ. Οδυσσεύς έχοντας ανάγκη η πατρίς μας, έδοσεν εξ ιδίων εις σιτάρι και γιβερτζιλέν οπού επήραμεν δια το κάστρον γρόσια χιλιάδες δεκατέσαρες και εξακόσια εννέα και παράδες δέκα, λέγω γρ. 14.609 και παράδες 10 και εις ένδειξιν του εδόσαμεν εις χείρας του το παρόν εσφραγισμένον με σφραγίδα της κοινότητος και υπογραφέν παρ' ημών.

Εν Αθήναις τη 22 Οκτωβρίου 1822

Δημήτριος Βουζιάκης
Σπυρίδων Παλιολόγου
Στέφανος Χ΄Φιλίππου
Νικόλας Καρκατζάνη
Νικολής Πιρής
Στάμος Μπουλίτζης Τ.Σ
Χρίστος Ταβάνης
Χ΄Νικολός Σανίτας
Σπύρος Παναγιωτάκης
Παλιολόγος Πανταζής
Σίμιο Γαλάνης...
Σωτήρης Μπερσή

Νικόλαος Ζαχαρής
Θ. Λογοθέτου ...
Αναγνώστης του Κόλια
Χ΄ Σπύρος Μενιδίου
Αναγνώστης Καταδέματος
Γιάννης Πανταζής
΄Αγγελος Γέροντας
.....
Χ΄Σπ. Χαλκοκονδύλης
Χ΄ Αναγνώστης Μενιδιάτης

Δια το ακριβές της αντιγραφής του πρωτοτύπου ευρισκομένου εις χείρας της κυρίας Ελένης Οδυσσέου και παρουσιασθέντος παρά της ιδίας.
Ν. 22 Απριλίου 1833
Ναύπλιο

Τ.Σ. ο Αστυνόμος Ναυπλίας
.....

Γ.Α.Κ. Κ 47, Φ7

Β17

Ο Αθηνών Διονύσιος επιβεβαιοί

Η Αττική επιθυμούσα και αυτή την αλληλένδετον Κυβέρνησιν του όλου Έθνους εκλέγει και αποπέμπει εις Πηγιάδα παραστάτας της Εθνικής Βουλής τον Σπυρίδωνα Πατούσαν, Διονύσιον Πετράκην και Γεώργιον Ψύλλαν, άνδρας εναρέτους και φρονίμους, και τους συνοδεύει με την πληρεξουσιότητα εις παν ό,τι γνωρίσουσι ως συμφέρον εις αυτήν μετά των λοιπών της Εθνικής Βουλής, δίδουσα αυτοίς το παρόν εις ένδειξιν εσφραγισμένον και υπογεγραμμένον υπό των εγκρίτων αυτής πολιτών.

Εν Αθήναις τη 1η Ιανουαρίου 1823
(Τ.Σ.)

Ο ηγούμενος Βρανά Γαβριήλ
Προκόπιος Μπενιζέλος
Χ΄ Γιοργατάς Σκουζές
Παλαιολόγος Μπενιζέλος
ο Επίτρ(οπ)ος του Χ΄
Σπύρου Γκικάκη
ο Ανγγελάκης Καντζελιέρης
Γιαννάκος Καρόρη
Αναγνώστης Γεωργίου
των Μεσογείων επίτροπος
Αγγελάκης Κηβισιότης
Καταδέματος
Θανάσης Βάθης από Χασιά
.....
Νικολής Σαρής
Συμεών Ζαχαρίτζας
Αναγνώστης Καλογριάνης
Καταδέματος
Μήτρος Λέκκας
Αλύπιος Καλογεράς
.....

Ηγούμενος Πενδέλης
Κύριλλος
Ηγούμενος Πετράκης
Διονύσιος
Ηγούμενος Παρθενώνος
Παΐσιος
Στάμος Σεραφείμ
Κυριακός Πιττάκης
Στέφανος Φιλίππου
Χ΄αγγελής
Χ΄Νικόλαος Σαΐτας

«Αρχεία Νεωτέρας Ελληνικής Ιστορίας» Ι. Βλαχογιάννη, Έγγραφα στρ. Μακρυγιάννη, τόμος 3ος, σελ. 520.

Β18

Υπερτάτη Διοίκησις!

Οι ευπειθείς ημείς και πρόθυμοι εις τας εκδουλεύσεις της Πατρίδος Λέκκηδες είναι ομολογούμενον ότι αφ' ης στιγμής επιάσαμεν τα όπλα υπέρ αυτής δεν επαύσαμεν διόλου από του να αγωνιζώμεθα εις το εις το στάδιον της ελευθερίας μας. Ο πατήρ μου μεθ' ενός αδελφού μου εθυσιάσθησαν καταπολεμούντες τους εχρθούς, ο μεν εις την εισδρομήν του Ομέρ Βεργιώνη, ο δε εις τον φρικτόν πόλεμον οπού εκάμανεν εις το Χαλάνδρι όπου ημείς με εκατόν στρατιώτας πολεμήσαντες με απελπισίαν κατεδιώξαμεν τους εχθρούς έως εις το φρούριον μέσα ένθα πολιορκήσαντες αυτούς ύστερον ισχυρά με πενήντα σχεδόν συγγενών μου θυσίας και δι' επιμονής ημών των Λεκκαίων μεγάλης και ακαταπαύστων πολέμων εκάμομεν να πέσει το αταπείνωτον εκείνο φρούριον των Αθηνών υπέρ του οποίου έγιναν τόσαι σφαγαί, εχύθησαν τόσα αίματα συγγενών μου και αυτοχθόνων συμπατριωτών μου φρικώδεις αιχμαλωσίαι και λεηλασία της περιφήμου εκείνης πόλεως. Εις αυτό τώρα αφού δι' απάτης εμβήκαν κλέπται αντιδιοικηταί συνεργούντων ολίγων τινών ατόμων της πόλεως το κατακρατούν έχοντες αυτό φωλεάν και καταφυγήν των παρανομιών και κακοπραγιών τους, ως είναι δήλον τοις πάσι, ο δε λοιπός λαός των Αθηνών καταφθλίβεται από τας τυραννικάς αδικίας των και καταπιέζεται από την επηρεάζουσαν αυτόν δυστυχίαν. Ημάς δεν τους ελευθερωτάς της πόλεως κατέτρεχαν οι εναντίοι να μας θανατώσουν και καταφυγόντων εις την Σαλαμίνα, εξουσίασαν τους οίκους μας, εκυρίευσαν τους αγρούς μας και όλην την ιδιοκτησίαν μας κινητήν και ακίνητην και ήδη τώρα δεν επαύσαμεν αγωνιζόμενοι μετά του αντιστρατήγου Νοταρά εναντίον των ομοίων των αντιδιοικητών εις Κόρινθον και εις Τριπολιτσάν με ζήλον και πίστιν προς την Σεβαστήν μας Διοίκησιν. Ο αυτός ζήλος και υπέρ του έθνους ολικώς και των μεγάλων δικαίων μου, και υπέρ αυτών των καταταυραννουμένων δυστυχών συμπατριώτων μου, οι οποίοι δεν ορίζουν πλέον ούτε το πράγμα των ούτε αυτή την τιμήν των κατέφαγε τα σπλάγχνα μου και κατενθουσιασμένος από πατριωτικόν έρωτα παρρησιάζομαι σήμερον δια της ταπεινής μου αναφοράς ταύτης ενώπιον της Υπερτάτης Διοικήσεως και παρακαλώ να μοι δώσει την άδειαν και άνθρωπον ιδικόν της με τα αναγκαία εφόδια και τροφάς των αναλόγων στρατιωτών να πολιορκήσω το φρούριον και υπόσχομαι αυτή μεθ' όρκου, ότι μετ' ολίγας ημέρας να το παραδώσω εις την εξουσίαν της και τότε ας βάλει μέσα φρούραχον όποιον αγαπά.

Εις εμέ δε φθάνει μόνον πάλιν να φανώ ελευθερωτής της ελεεινής Πατρίδος μου και να εξαλείψω το όνειδος της ατιμαστικότητος από το πρόσωπόν της και να απολαύσω την ιδιοκτησίαν μου και ύστερον η Υπερτάτη Διοίκησις ας με προστάξει δι' οποίαν εκδούλευσιν της Πατρίδος ήθελε με εγκρίνει άξιον. Εγώ απ' αρχής και τώρα είμαι ευπειθής εις τα νεύματα της Πατρίδος και τας διαταγάς της Σεβαστής Διοικήσεως καθώς το γινώσκει και δύναται να το πληροφορηθεί καλύτερα από πολούς και αυτήν την ιδίαν Πατρίδα μου, η οποία στενάζει και με ζητεί με ελεεινά σχήματα να την ελευθερώσω από τους νεοφανέντας σκληρούς και απανθρώπους τυράννους της. Εις την εκτέλεσιν δε του σκοπού μου δεν θέλω άλλην βοήθειαν ειμή ένα φροντιστήν άξιον, μίαν διαταγήν προς τον Κυρ Ιωάν. Χ΄ Μελέτην, να ομιλήσει προς τους Δερβενοχωρίτας να με ακολουθήσουν ομού με τα περίχωρα των Αθηνών και υπόσχομαι εν ολίγω, Θεού συνευδοκούντος, να παραδώσω το φρούριον εις το έθνος αλλέως εγώ πλέον δεν υποφέρω ούτε την Πατρίδα μου να βλέπω κατατυραννουμένην και τα παιδιά του φονευθέντος αδελφού μου και όλους τους συγγενείς μου τήδε κακείσε περιφερομένους γυμνούς και τετραχηλισμένους και από την πανδαμάτορα πείναν κατατηκομένους και κάθε στιγμήν υποκειμένους εις την σφαγήν των εχθρών μου. Διότι με την υστέρησιν των υπαρχόντων μου, την σφαγήν των ιδικών μου, την τυραννίαν και ατιμίαν της Πατρίδος μου δεν έχασα τα γενναία μου φρονήματα και τα αισθήματα της μεγαλοψυχίας και φιλοτιμίας μου, αλλά μάλιστα ηυξήνθησαν και δύναμαι να κάμω την εκδίκησιν και αλλεοτρόπως, αλλά πεποιθώς ότι η Υπερτάτη Διοίκησις θέλει συναινέσει εις τα κοινωφελή ταύτα ζητήματά μου έρχομαι δι' αυτής με χρηστάς ελπίδας περιμένων την λευκήν αυτής απόκρισιν και ταχύτητα των πρακτέων.

Μένω με όλον το ανήκον σέβας
Τη 14η Απριλίου 1824 εν Άργει

Ο εξ Αθηνών ευπειθής πατριώτης
Γεώργιος Λέκας και
Δημήτριος αδελφός του

υπ. αρ. 802

Γ.Α.Κ., Εκτελ. Φ. 6. «Δημοσιεύεται εις Αθην. Αρχείο» κ. Διαμάντη.

Β19

Περ. Β΄
αρ. 1800

Προσωρινή Διοίκησις της Ελλάδος
το Εκτελεστικό Σώμα

Δυνάμει του . . . του νόμου της Επιδαύρου
Διατάσει

Α: Οι γενναιότατοι Γεώργιος Λέκκας και Δημήτριος Λέκκας προβιβάζονται χιλίαρχοι.

Β: Το Υπουργείον των πολεμικών να ενεργήσει την διαταγήν ταύτην.

Εν Μύλοις Ν: τη: 5: Ιουνίου 1824
Ο Πρόεδρος
Γεώργ. Κουντουριώτης
Παναγ. Μπότασης
Ιωάν. Κωλέτης
Αναγνώστης Σπυλιωτάκης

Ο Προσωρινός Γεν. Γραμματεύς
Π. Γ. Ρόδιος

Γ.Α.Κ. Φ 10 Υπ. Πολέμου (φωτοτυπία του πρωτοτύπου εις πρακτικά Α΄ συμποσίου Ιστορίας - Λαογραφίας Β. Αττικής.) Δ. Γιώτα: «Οι Μενιδιάτες Λεκκαίοι στην επανάσταση του '21» σελ. 216. Περιεχόμενα Γ.Α.Κ. Τ12 σελ. 798 : Η πρόταση του Ι. Νοταρά για την προαγωγή των αδελφών Λέκκα .

Β20

Περ. Β΄
αρ. 2102

Προσωρινή Διοίκησις της Ελλάδος
το Εκτελεστικόν Σώμα

Προς το Υπουργείον του Πολέμου

Η Διοίκησις δια περισσοτέραν ασφάλειαν των κατά των Ισθμόν θέσεων ενέκρινε να εκστρατεύσουν και ο Γεώργιος και Δημήτριος Λέκκας με τους υπ᾽ αυτών. Όθεν διορίζεται το Υπουργείον τούτο να τους διατάξει δια να παραλάβουν ο μεν τους υπ᾽ αυτόν 60 στρατιώτας ο δε τους 50 και να απέλθουν εις τα εκείσε, όπου να συνενωθούν με τον Αντιστράτηγον Διονύσιον Ευμορφόπουλον και να είναι υπό τας οδηγίας του λαμβάνοντες και τας τροφάς των στρατιωτών των από τον εκεί Γενικόν Φροντιστήν τον οποίον να διορίσει το Υπουργείον τούτο δια να λάβει παρ᾽ αυτών ονομαστικόν κατάλογον των στρατιωτικών των αλλά θέλει διατάξη το αυτό Υπουργείον και τον Αντιστράτηγον Διονύσιον Ευμορφόπουλον δια να υποδεχθεί αυτούς και να συνενωθεί φροντίζων ως απαιτεί ο πατριωτισμός του και ο ζήλος των δια να καταληφθούν καλώς εκεί αι αναγκαίαι θέσεις.

Εν Ναυπλίω τη 20 Ιουνίου 1824
Ο Πρόεδρος
Γεώργιος Κουντουριώτης
Παναγιώτης Μπότασης
Ιωάν. Κωλέτης
Αναγν. Σπηλιωτάκης

Ο Προσ. Γεν. Γραμματεύς

. . . . . .

Γ.Α.Κ. Φ Π Υπ. Πολέμου

Απόσπασμα κατάστασης στρατιωτών Ι. Γκούρα της 19ης Αυγούστου 1824. Γ.Α.Κ. Φ. 24, Υπ. Πολέμου.



Β22

Προς το Σεβαστόν Εκτελεστικόν Σώμα

Απειράκις έως τώρα ανεφέραμεν εις την Σεβαστήν Διοίκησιν την κατάστασιν της επαρχίας ταύτης, επαραστήσαμεν την ερήμωσιν των εθνικών και ιδιοκτήτων χωρίων, την φθοράν όλων των διαφόρων κτημάτων και δια ταύτα την ολιγότητα των εθνικών προσόδων και την ποσότητα των εδώ απαιτουμένων αφεύκτως εξόδων. Και εκ των αναφορών λοιπόν και παρά των αποστελλομένων Υπουργών της επληροφορήθη αρκετά την αλήθειαν, εβεβαιώθη την κατάστασιν των εθνικών και τα γενόμενα έξοδα και εγνώρισε προς τούτοις ότι βιαζόμεθα να καθυποβάλωμεν την επαρχίαν εις νέα δοσίματα δια ν' απαντήσωμεν τα αναγκαία έξοδα, καθότι ο ελαιών δεν καρποφορεί παρά κάθε τέσσερα και πέντε χρόνια. Τα ζευγάρια εθνικά και ιδιόκτητα εκλείσθησαν διόλου, τα χωρία κατεκάησαν, τα ενοικιαζόμενα περιβόλια και άλλα μόλις δίδουσιν εννέα μηνών ενοίκι, τον δε λοιπόν καιρόν μένουσιν κλειστά ερχομένων των εχθρών. Είναι φρικτόν πράγμα τωόντι από το ένα μέρος οι επιστάται περιέρχονται να συνάξωσι τα δέκατα και από το άλλο οι εχθροί επερχόμενοι να σηκώνωσι και τα εννέα! οι εχθροί να περιτρέχωσι τα περιβόλια και οι ενοικιασταί να υποχρεώνονται να πληρώσουν σωστόν το νοίκι! Αι περιστάσεις και τα κατεπείγοντα δεινά δεν μας άφησαν να παρρησιασθώμεν και αυτοπροσώπως εις την Σεβαστήν Διοίκησιν δια να παραστήσωμεν την κατάστασίν μας και ζώση φωνή. Μόλις μακρύνουσιν οι εχθροί και πάλιν βουλευόμεθα περί του μέλλοντος πως να τους απαντήσωμεν και μετ' ολίγον πάλι μετακόμισις των οικογενειών εις Σαλαμίνα, τα οποία είδεν αγαθή τύχη η Σεβαστή Διοίκησις διατρίβουσα πέρυσι εις Σαλαμίνα.

Ας δώσει λοιπόν η Σεβαστή Διοίκησις εις το εξής όμμα προσεκτικόν εις την Επαρχίαν ταύτην, ας πληροφορηθεί την κατάστασίν της δια να λογαριάζει και περισσότερον απ' ό,τι ήτον και προ του παρόντος πολέμου. Δεν ερώτησε ποτέ η Σεβαστή Διοίκησις πως επιδιορθώθη η Ακρόπολις από την βλάβην οπού έπαθεν εις την πρώτην και δευτέραν πολυκαιρινήν πολιορκίαν από τις βόμβες και τις μίνες; πως ανορθώθη μια δάμπια; πως ανηγέρθη άλλη εκ θεμελίων περικλείουσα το νεοευρεθέν νερόν; από τα εθνικά εισοδήμαατα; δεν έφθαναν εισοδήματα όλα τα εθνικά κτήματα εις όλην αυτήν την ετήσιον διόρθωσιν και ανόρθωσιν! Οι δυστυχείς Αθηναίοι μόλις

ιατρεύθησαν από τας πληγάς όσας έλαβαν εις τας τειχομαχίας και εφόδους, αι χήραι και τα ορφανά μόλις επαρηγορήθησαν δια τον θάνατον των συγγενών τους και πάλιν με προθυμίαν έτρεχαν να φορτώνονται ξύλα ασβέστην και πέτρες δια την επιδιόρθωσιν του φρουρίου, η οποία διήρκεσε περισσότερον απο εξ ολοκλήρους μήνας. Ούτως οι Αθηναίοι αφού θεία δυνάμει ηλευθέρωσαν την Ακρόπολιν των Αθηνών από τας χείρας των βαρβάρων την εκόσμησαν και την επρομήθευσαν καθώς δεν είναι κανένα άλλο φρούριον της Ελλάδος μ' όλον οπού όταν την παρέλαβον δεν ευρέθησαν παρά τριάντα τρείς οκάδες βαρούτης, τίποτες άλλο. Ταύτα ευχόμεθα να μάθει η Σεβαστή Διοίκησις τώρα καν δια να γνωρισθούν τα δεινά και βάρη της Επαρχίας ταύτης, όσα δεν υπόφερε καμμία άλλη επαρχία της Ελλάδος.

Εν τοσούτω κατά το παρόν επειδή ενεφανίσθη διαταγή του Υπουργείου του Πολέμου προς τον Έπαρχον και ημάς δια να προφθάσωμεν τον φροντιστήν του ενταύθα στρατοπέδου με τας αναγκαίας ζωοτροφίας από τα εφετεινά δέκατα στέλλομεν τον λογαριασμόν της δεκατιάς και ακολούθως θα σταλούν και οι άλλοι λογαριασμοί δια να βαλθούν υπ' όψιν της Σεβαστής Διοικήσεως.

Εν Αθήναις την 20ην Αυγούστου 1824

Οι Δημογέροντες Αθηνών Τ.Σ.
Ιωάννης Π. Βλάχος
Χ"Σπ. Γκικάκης
Ιω. Πάλλης
Αναγνώστης Χρυσούλης

Γ.Α.Κ. Βλαχ. Α΄ Φ 192

Β23

Περ. Β΄

αρ. 4051
Προσωρ. Διοίκ. της Ελλάδος
το Εκτελ. Σώμα

Προς το Υπουργείον του Πολέμου

Ελήφθη η πό αρ. 3310 αναφορά του υπουργείου τούτου και η εσώκλειστος των χιλιάρχων Γεωργίου και Δημητρίου Λέκκηδων, τα παράπονα των φαίνονται εύλογα αλλά της περιστάσεως.

Επειδή και ο της Αττικής και Δερβενοχωρίων μισθοδότες έχουν τον λόγον τους επειδή όμως και προσκληθέντες παρά των Αθηναίων εις την ανάγκην της Αττικής συνετέλεσαν κατά τα ανά χείρας των αποδεικτικά. Το Υπουργείον να διατάξει τον μισθοδότην της Αττικής να ζητήσει τον ονομαστικόν κατάλογον των στρατιωτιών των και να τον διευθύνει δια του Υπουργείου εις την Διοίκησιν δια να διατάξει όπου ανήκουν να πληρωθώσι.

Εν Ναυπλίω τη 21 Αυγούστου 1824
Ο Πρόεδρος
Γεώργιος Κουντουριώτης
Παναγιώτης Μπότασης
Ιωάν. Κωλέτης
Παν. Νοταράς

Ο προσωρινός Γεν. Γραμματεύς
Π. Ρόδιος

Γ.Α.Κ. Φ 22 Υπ. Πολέμου

ΕΞΟΔΑ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΕΞΟΔΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΤΑ ΙΟΥΛΙΟΝ ΚΑΙ ΑΥΓΟΥΣΤΟΝ (1824)
Γεμεκλίκια
1.326
Δια στρατιώτας 102 του Σ. Στάθη Κατζικογιάννη οπού ήτον εις Άγιον Μερκούριον από τη 11 Ιουνίου έως 23 του ιδίου ημέραι 13 προς 15 γρ. 497:10.

. . . . . .

Του Γιωργάκη Λέκκα χιλιάρχου
150 (γεμεκλίκια) Δια 50 στρατ. από τη 13η Ιουλίου έως 15
1.890 Δια 70 στρατ. από τη 16 Ιουλίου έως 11 Αυγούστου ημ. 27
2.040 προς 15 765
2.516:25

Του χιλιάρχου Δημητρίου Λέκκα
160 Δια 80 στρ. εις τας 13 και 14 Ιουλίου
360 Δια 90 στρ. από τας 15 έως 18
210 Δια 105 στρ. εις τας 19 και 20
440 Δια 110 στρ. από τας 21 έως 24
2.160 Δια 120 στρ. από τας 25 Ιουλίου έως 11 Αυγ. ημ. 18
3.330 προς 15 . . . . . 1.248:30

. . . . . .

Γ.Α.Κ., Βλαχ. Α΄, Φ 192 εις «Αθην. Αρχείον» Κ. Διαμάντη

Β25

Καταστάσεις στρατιωτών Γ΄ και Δ. Λέκκα της 1 Σεπτ. 1824. Γ.Α.Κ. Φ 26, Υπ. Πολέμου.









Β26

Προς το έξοχον Υπουργείον του Πολέμου

Είναι ομολογούμενον! και εις αυτήν την Σ. Διοίκησιν ίσως γνωστόν ότι ο καπετάν Δημήτριος Λέκκας κατά τον παρελθόντα χρόνον και μήνα Ιούνιον κυνηγηθείς από τον εν Αθήναις στρατηγόν Γούραν και τον στρατηγόν Στάθην Κατσικογιάννην έφυγε εις Σαλαμίνα δια την ασφάλειαν της ιδίας ζωής του, όθεν οι ρηθέντες μαθόντες την φυγήν του και μη δυνηθέντες άλλως πως να εκδικηθώσι εκυρίευσαν το οσπίτιόν του και κατεκούρσισαν και αυτό και πάντα τα εν αυτώ και μήτε με τούτο μόνον ευχαριστηθέντες, κατέτρεξαν και πάντας τους υπό την οδηγίαν του εκείσε κατοίκους, εις των οποίων . . . και εγώ και συν αυτώ φυγών εις Σαλαμίνα μου άνοιξαν το οσπίτιόν μου και όσα εν αυτώ ευρίσκοντο αρπάσαντές μου, μου επήραν εισέτι και το άλογόν μου το οποίον μέχρι τούδε κατακρατεί ο υπό την οδηγίαν του ρηθέντος Γ(κ)ούρα, Ιωάννης Μαμούρης. Εις αυτόν αφού έστειλα πολλούς φίλους, και τον επαρακάλεσα δια να μοι το επιστρέψει είπεν εις απόκρισίν μου να μου στείλει τάλληρα 15: δια να μην το δώσει. Όθεν και μη ανεχόμενος πλέον τας τοιαύτας αδικίας προστρέχω εις το έξοχον τούτο Υπουργείον και παρακαλώ μετά θέρμης όπως σπλαγχνισθείτε την ελεεινήν μου κατάστασιν καθ' ην ευρίσκομαι υπό μιας χρονικής ασθενείας, να ενεργήσει την παρούσαν μου αναφοράν, όπως μοι δοθεί η ανήκουσα προς αυτή διαταγή δια να μοι επιστρέψωσιν τα όσα μοι ήρπασαν και το άλογόν μου, και μένω με βαθύτατον Σέβας.

Εν Ναυπλίω τη 19 Σεπτεμβρίου 1824
Ο ελάχιστος
Χ΄Γεωργάκης Μιχάλη

ίσον απαράλλακτον τω πρωτοτύπω
Ο Γεν. Γραμματεύς
Τ. Σ. . . .

Γ.Α.Κ. Φ 28, Υπ. Πολέμου.

Β27

Η προαγωγή του Μήτρου Λέκκα σε αντιστράτηγο. Γ.Α.Κ. Φ 28, Υπ. Πολέμου.

Περίοδ. Β'.
Αρ. 4783.

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΝ ΣΩΜΑ

Πρὸς α Διαταγὴν τοῦ Β. Ν. τοῦ Νόμου τῆς Χαλκίδος.

Β. Οἱ διοικηταὶ τῶν Προβιβασθέντων εἰς τὸν ἀνώτερον βαθμόν.

+ Οἱ Κύριοι Ταξιάρχης Κυπριανὸς Λέκκας
+ Νικόλαος Τρίμπελλος } εἰς τὸν Σταθμὸν Χαλκίδος

+ Ὁ Κύριος Μήτρος Λέκκας — εἰς τὸν Λιμενάρχην Ἐρέτριας

+ Οἱ Κύριοι Θεοδωρὴς Καβάκης Ἀγγελίδης
+ + Ἰωάννης Παπ. Ἀνδρέου
Μιχαὴλ Βασιλείου Ταξιαρχάκης } εἰς τὸν Λιμενάρχην Χαλκίδος

Οἱ Κύριοι Γεώργ. Ἀθανασίου
Παῦλος Παπαδόπουλος
+ + Ἀγγελὴς Χατζηκωνσταντίνου Βλάχος } εἰς τὸν Ὑποπλοίαρχον Χαλκίδος

+ Οἱ Κύριοι Πέτρος Μενεγάκης Ἀγγελίδης
Δάνος Ἀμυρουτζάκης } εἰς τὸν Ταξίαρχον Χαλκίδος

+ Οἱ Κύριοι Δημήτρ. Ἀγγέλου Γεωργίου
Χάϊλ Μουχτάρης
+ + Ἰωάννης Βενέτας
+ + Κώστας Χρόνη Βαμβακάρης } εἰς τὸν Σημαιοφόρον Χαλκίδος

Β. Τὸ διατάγμα τοῦ Πολέμου περὶ ἐνεργείας τῶν διαταγῶν ταύτων.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20. Σεπτεμβρίου 1894

Ὁ Πρόεδρος
Γεώργιος Θεοτόκης
Ὁ ἐκ τῶν ἐσωτερικῶν Ὑπουργὸς
Χαρ. Τρικούπης.

Ὁ Γραμ. Γεν. Διοικ.

Β28

Περ. Γ΄
αρ. 144

Προσωρινή Διοίκησις της Ελλάδος
Προς το έξοχο Υπ. Πολέμου

Κατάλογος των στρατιωτών εις Δερβένια υπό οδηγία Διον. Ευμορφόπουλου.

Σώμα του ιδίου του στρατ. 42
Μεγαριτών 93
Βυλιωτών 111
Ιωάν. Κριτζίκη 30
Παπα Γεωργίου 23
Αναγν. Μπιρμπίλη 50
Κωσταντή Μαζώτη 36
Νικ. Κανελοπούλου 26
Δημητρ. Λέκκα 90
Γεωργ. Λέκκα 38
Βίγκλας Κάστρου 15
Μήτρου Μπινιάρου 65
Φρονιστηρίου 25
Μισθοδότου 5
ολότης 650

Περιπλέον έτερον κατάλογον εσόδων και εξόδων υπό .....
.....

Τη 10 Νοεμβρίου 1824 Ναύπλιο
Γεν Επιθ/τής των Ελλ. Στρατ.
Παυλ. Παρασκευάς
Γ. Γραμματεύς
Ι. Γκρος

Γ.Α.Κ. Φ 38 Υπ. Πολέμου

Β29

Έξοχον Υπουργείον του Πολέμου

Έχω την τιμήν να παρρησιάσω εις το Έξοχον Υπουργείον τους κάτωθεν, οι οποίοι εις ταύτην την εποχήν εις τους κατά των εχθρών πολέμους έδειξαν ανδραγαθίας πανταχού. Διό και παρακαλώ να τους δοθώσι διπλώματα δι' αξιώματα ως κάτωθεν, εις μεν τον Ελευθεράκην Βουβαλάρην και Σταμάτην Κουδούναν Μενιδιώτας εις τον βαθμόν της υποχιλιαρχίας, εις δε τον Πέτρον Λαζάρου, Παναγήν Καπνόν Μενιδιώτας και Δήμον Τζεβάν Χασιώτην εις τον βαθμόν της ταξιαρχίας, εις δε τον Αναστάσιον Κουντούρην, Μήτζον Δεδούλην Βαϊώτας και Κόλιαν Μουλκιώτην εις τον βαθμόν της εκατονταρχίας.

Αύθις παρακαλώ ταπεινότατα δια του εξόχου Υπουργείου την Σεβαστήν Διοίκησιν να επικυρώση τα άνω ειρημένα ονόματα με δίπλωμα δια να δείξουν περισσότερον ενθουσιασμόν τόσον αυτοί όσον και οι λοιποί βλέποντες το παράδειγμα της ανταμοιβής.

Δια δε του δούλου σας αξίαν όπως σας ευλογοφανή ας γένει η Σεβαστή διαταγή σας και θέλει είμαι υπό τας διαταγάς σας προθυμότατος εν παντί τόπω και καιρού, μένω με βαθύτατον σέβας.

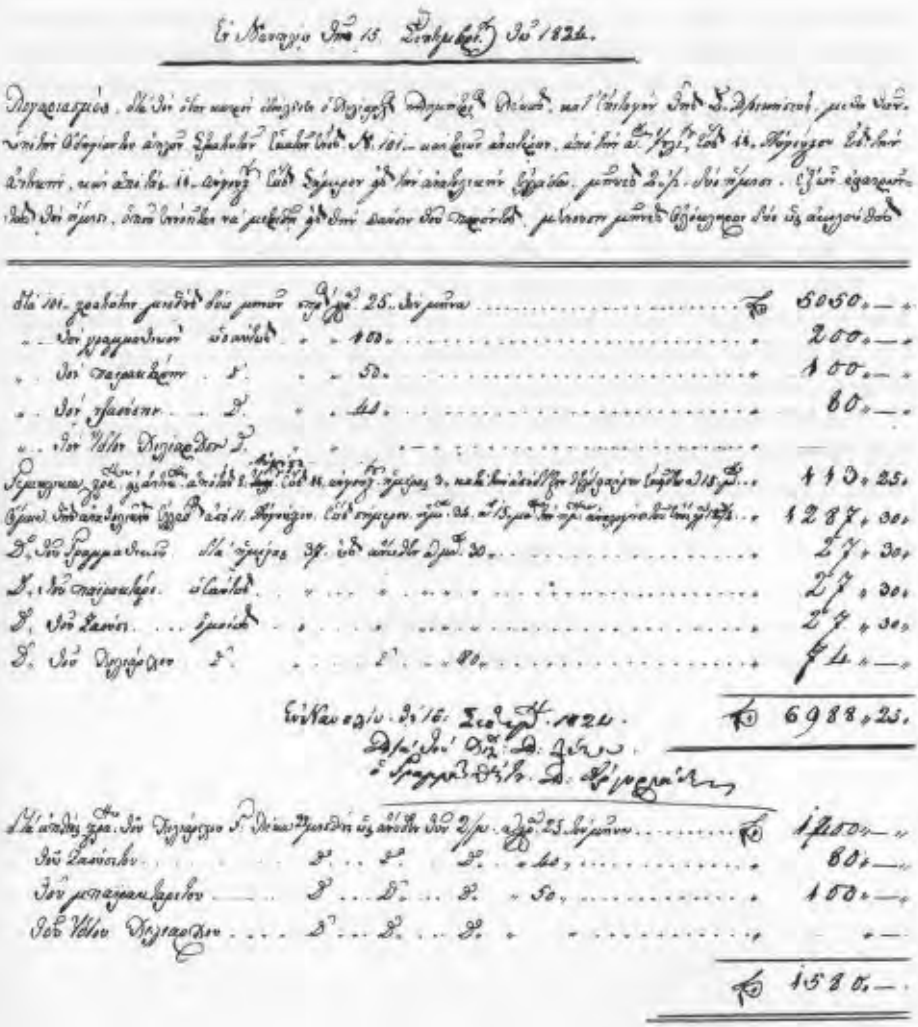
Τη 14 του 9βρίου 1824 εν Ναυπλίω

Ο ευπειθέστατος
Γεωργάκης Λέκκας

Γ.Α.Κ. Κ 47 Αντίγραφα. Εις «Αθην. Αρχείο» Κ. Διαμάντη σελ. 112.

Β30

Λογαριασμοί Γ. και Δ. Λέκκα της 15 Σεπτ. 1824. Γ.Α.Κ. Φ 39, Υπ. Πολέμου.



Β31

Απόσπασμα διαταγής προαγωγής Γ. Λέκκα και λοιπών Μενιδιατών. Γ.Α.Κ. Φ 39, Υπ. Πολέμου.



Β32

Διαταγή εκστρατείας Δ. Λέκκα, Γ.Α.Κ. Φ 41, Υπ. Πολέμου.

Περιοδ. Γ'
Αρ. 1441.

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

ΤΟ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΝ ΣΩΜΑ

Πρὸς τὸ Ἀποσπάσμα τοῦ Παλαιοῦ Φαλήρου.

Ἐπειδὴ καὶ γενικὴ ἀναγκαιότης ὁ Κύριος Δημήτριος Ζέππος νὰ μεταβῇ εἰς Πελοπόννησον διὰ νὰ συνεργήσῃ αὐτοῦ μὲ τοὺς λοιποὺς Βουλευτὰς εἰς ἐργασίας νὰ ἀποφασίσουν σύστημα διὰ νὰ δώσουν λύσιν εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ναυπλίῳ τὴν 4 Δεκεμβρίου 1824.

Ὁ Πρόεδρος.

Ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας

Β33

Υπερτάτη Διοίκησις

Έως τέλη Οκτωβρίου επληρώθην δια δε Νοέμβριον και Δεκέμβριον δια 33 στρατιώτας παρακαλώ θερμώς να διατάξει να με πληρώσουν διότι πρώτον μεν είμαι ασθενής δεύτερον μακρυνός ο δρόμος και δεν δύναμαι συχνά να έλθω και μάλιστα οπού ο τόπος μας έχει μεγάλην ανάγκην εξετάς οπού πολλά ολίγοι στρατιώτες ανέμειναν εκεί καθώς είναι γνωστόν σας. Προς τούτοις παρακαλώ να μου δοθεί μία διαταγή με πόσους στρατιώτας εις το εξής να έχω και εις ποίον πόστον να παραταχθώ δια να εκδουλεύσω την πατρίδαν και εις κάθε ανάγκη προθυμότατα.

Μένω με βαθύτατο σέβας

1824 Δεκέμβρ. 20 Ναύπλ.

Ο ευπειθέστατος
αντιστράτηγος
Γεώργ. Λέκκας

Γ.Α.Κ. Φ44, Υπ. Πολέμου

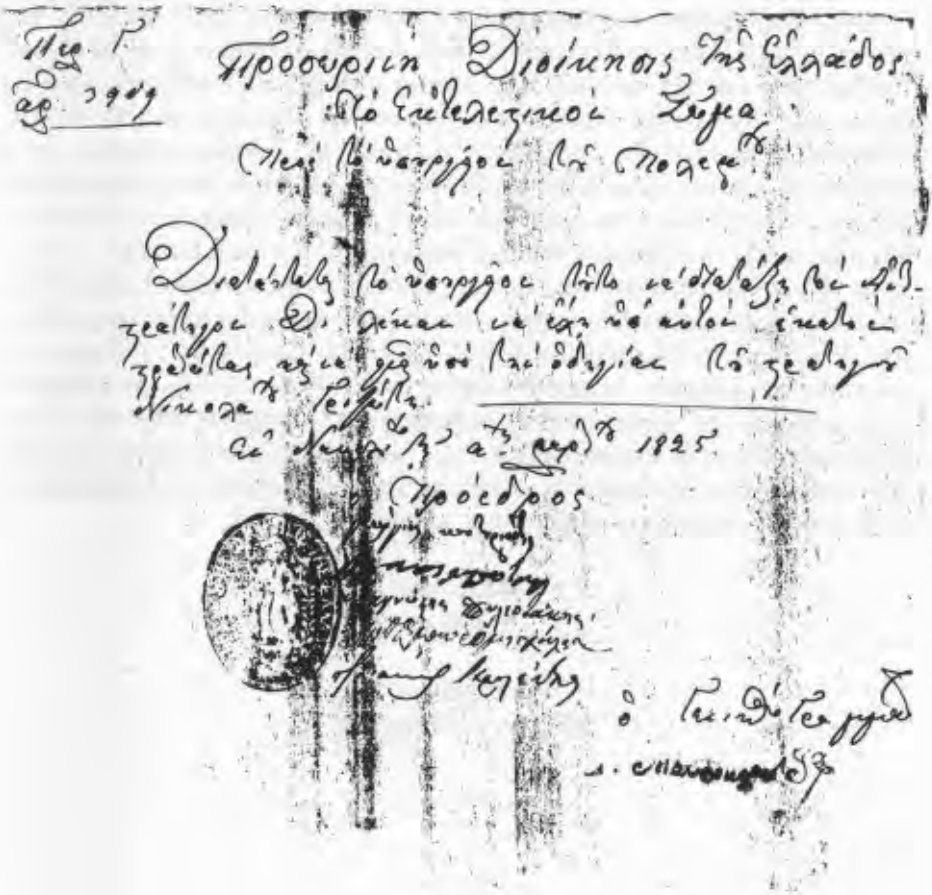
Β34

Κατάσταση στρατιωτών Γ. Λέκκα της 18 Ιαν. 1825. Γ.Α.Κ. Φ 50, Υπ. Πολέμου.



Β35

Διαταγή στρατολογίας προς Δ. Λέκκα της 1 Μαρτίου 1825. Γ.Α.Κ. Φ 59, Υπ. Πολέμου.



Β36

Προς τον Γενναιότατον Στρατηγόν
Κύριον Ιωάννην Γκούραν

Ανέγνωσεν η Διοίκησις την από 3 Μαρτίου αναφοράν σου, εκ της οποίας πληροφορείται την εισβολήν των εχθρών εις την Αττικήν, τα μέτρα οπού έλαβεν η Γενναιότης σου δια να ματαιώσεις τα ολέθρια σχέδια των και την αίτησίν σου δια να μεταβεί εις Δερβενοχώρια ο Στρατηγός Διονύσιος Ευμορφόπουλος και να σταλώσιν αυτόθι πολεμοφόδια. Ειδοποιείσαι λοιπόν ότι η Διοίκησις διέταξεν αμέσως τον Στρατηγόν τούτον να μεταβεί εις Δερβενοχώρια, όπου να περιμένει τας οδηγίας σου. Στέλλονται ωσαύτως και εξ χιλιάδες δεκάρια φυσέκια εις Μέγαρα κατά την ζήτησίν σου εις παραλαβήν του εκεί Επάρχου, τα οποία θέλεις οικονομήσει κατάς τας χρείας. Τον Στρατηγόν Γριζιώτην, τον Λέκκαν τους εξεκίνησεν η Διοίκησις προ ημερών και δεν αμφιβάλλει, ότι μέχρι τούδε έφθασαν αυτού. Επαινεί η Διοίκησις την δραστηριότητα των μέτρων, τα οποία έλαβες εναντίον των εχθρικών κινημάτων, εύχεται τας ευκταιοτάτας εκβάσεις και περιμένει από την Γενναιότητά σου άξια κατορθώματα της εγνωσμένης δραστηριότητος και φρονήσεώς σου. Ανάφερε δε εγκαίρως εις την Διοίκησιν τα διατρέχοντα, δια να λαμβάνει τα ανάλογα μέτρα.

Τη 5 Μαρτίου 1825
Ναύπλιον

Ο Πρόεδρος
Ο Γεν. Γραμματεύς

Γ.Α.Κ., Βλαχ. Α΄ Φ. 192

Β37

Διαταγή στρατολογίας προς Γ. Λέκκα της 9 Μαρτίου 1825 Γ.Α.Κ. Φ 62, Υπ. Πολέμου.



025.

Β38

Σεβαστόν Ἔξοχον Υπουργείον των Πολεμικών

Επειδή και ο αυτάδελφός μου Γεώργιος Λέκκας ανεπαύθη της παρούσης ζωής και επειδή αντ' αυτού εγκρίνεται παρά του ταπεινού της άξιος του εκείνου αξιώματος της αντιστρατηγίας ανεψιός μου Προκόπης χιλίαρχος συστρατευόμενος παρ' εμοί και υποδηγούμενος, άνδρα τω όντι πολλοστός των αρίστων πολεμικός και στρατηγηματικός ειδήμων και επιτήδειος, του οποίου τα κατορθώματα και αι ανδραγαθίαι και αυτή μόνη του η γενναιοψυχία έδωσαν αυτά όλα κρότον φήμης διαβοήτου, εις μερικήν των κατά καιρούς όσους και εποχάς επακολουθηκούσας κατά διαφόρους Ελλάδος και προ πολλού και ήδη εσχάτως εις καιρούς μάλιστα αρμοδιωτάτους, γην, ώστε και από του Γενναιοτάτου αρχιστρατήγου ημών Γούρα και Στρατ. Γριζιώτη επαινέθησαν φέρομενοι δι' επαίνων και από άλλων αυτούργων τούτων αξιωματικών τε και συστρατιωτών του.

Δια τούτο παρακαλώ το Σεβ. Έξοχον Υπουργείον τούτο αν είναι ευλογοφανής τούτου να μεταθέσει το της αντιστρατηγίας προβίβασμα του μακαρίτου εκείνου, τω ειρημένω τώδε και μετά την τούτου θέμιτον προς την Σεβ. Διοίκησιν ενέργειαν της εκτελέσεως, συντροφεύσει και την προς αυτόν ανήκουσαν περί της υπό οδηγίας του εις οποιονδήποτε οδηγόν Σεβαστήν Διαταγήν με τους ειρημένους πεντήκοντα στρατιώτας εξόχως τους ιδικούς του οπόσους, και μένω με όλον το ανήκον Σέβας.

Αθήναι τη 15 Απριλίου 1825

Ο ελάχιστος υποκλινής
Μήτρος Λέκκας

Απαράλλακτον τω πρωτοτύπω
Εν Ναυπλίω τη 21 Απριλίου 1825

Ο Γενικός Γραμματεύς του Πολέμου
(Τ.Σ.) Δημήτριος Σαλτέλης

Γ.Α.Κ., Βλαχ. Α΄, Φ. 192

Β39

Περίδος Γ΄

Αριθ. 5489
Προσωρινή Διοίκησις της Ελλάδος
Προς το Εκτελεστικόν Σώμα
Το Υπουργείον του Πολέμου

Από το εσώκλειστον αντίγραφον της αναφοράς του αντιστρατήγου Μήτρου Λέκκα, ικανώς θεωρεί το Σεβαστόν τούτο Σώμα τας αιτήσεις μου, ότι επειδή ο αυτάδελφος αυτού Γεώργιος Λέκκας ετελεύτησε, εξαιτείται να αποδοθή ο βαθμός της αντιστρατηγίας, τον οποίον είχεν εκείνος, εις τον ανεψιόν του Προκόπιον, τον οποίον και επαινεί ως άνδρα άξιον, ανδρείον πολεμιστήν και αγαθόν πατριώτην, όστις χρηματίσας πολλάκις υπό την οδηγίαν του, έδειξε σημεία πατριωτικού ζήλου, πολεμήσας ανδρείως. Έτι δε να τω σταλεί και Σεβαστή επιταγή να έχη τους πρότερον υπό την οδηγίαν εκείνου, πεντήκοντα στρατιώτας, υπό την οδηγίαν του και να διαταχθεί να διατελεί εις οποιουδήποτε οπλαρχηγού οδηγίαν.

Το Υπουργείον τούτο καθυποβάλλει την αίτησίν του υπ' όψιν του Σεβαστού Εκτελεστικού Σώματος, όπως επιτάξει περί ταύτης τα δέοντα.

Εν Ναυπλίω τη 21 Απριλίου 1825 — Ο Υπουργός του Πολέμου
Αδάμ Δούκας

Τ.Σ. — Ο Γενικός Γραμματεύς
Δημήτριος Σαλτέλης

Μήτρου Λέκκα

Να προβληθεί αντιστράτηγος να δοθεί και διαταγή του Υπουργείου του Πολέμου δια να έχη του 50 στρατιώτας υπ' αυτόν.

Ενεργήθη δια του Βουλευτικού υπ' αριθ. . . τη 25 Απριλ.

Έγινε διαταγή εις το του Πολ. αριθ. 6712 τη αυτή.

Γ.Α.Κ. Βλαχ. Α΄ Φ192. Εις «Αθην. Αρχείον» Κ. Διαμάντη

Β40

Φίλε και αδελφέ! (Ι. Γκούρα)

Ο ευγενέστατος Κύριος Ιωάννης Γκενοβέλης εψηφίσθη έπαρχος Αθηνών. Είναι φίλος μου καθ' όλην την έκτασιν, είναι επομένως και φίλος σου. Έχε λοιπόν δι' αυτόν την ιδίαν φιλίαν οπού έχεις εις εμέ να· δώσε την ιδίαν οπού έδωσες εις εμέ πίστιν και στοχάσου τον άλλον Κωλέτην. Συμβούλευέ τον εις όσα κρίνεις συμφέροντα εις την πατρίδα δια να φανείς αρεστός εις τους παρά του ιδίου διοικουμένους και είμαι βέβαιος ότι θέλεις έχει την ευγνωμοσύνην του και είμαι.

Τη 2 Ιουνίου 1825, εν Ναυπλίω

Ο φίλος σου
Ιωάννης Κωλέτης

Αρχεία της Νεωτέρας Ελληνικής Ιστορίας Ι. Βλαχογιάννη. Έγγραφα του στρατ. Ι. Γκούρα, τόμ. Ιος, σελ. 462.

Β41

ΕΤΟΣ 1826

Περιληπτική έκθεση των πρακτικών της επιτροπής της Ανατ. Ελλάδος καθόσον αφορώσι την Δημόσιον Οικονομίαν από 8 Μαρτίου μέχρι τούδε.

. . . . . .

Αι δημόσιοι πρόσοδοι της Αττικής, των Δερβενοχωρίων, ... και Αγγιστρίου, Λιβαδίας, Θηβών, Ταλαντίου κ.λπ.

. . . . Εν τη Αττική αι πρόσοδοι των βοσκημάτων, ελαιοδένδρων, ριζαρίων, Μεταξίων, Αμπελίων, Κήπων, Μύλων, εργαστηρίων και των χωραφίων της Αγ. Τριάδος, προς δε και κατράμι και ρετίνης . . . .

Χωριά Καταδέματος	
Χαλάνδρι. εθνικά	7
Μαρούσι εθνικά	5
Τζιβισιά εθνικά	—
Αδάμες εθνικά	2
Διόνυσος εθνικά	1
Μπουγιάτι εθνικά	7
Αρακλή εθνικά	—
Μενίδι (καριές;) εθνικά	3
Μονομάτι, Βαρυμπόπι και Άγ. Νικόλαος εθνικά διόλου	
Κουκουβάουνες	—
Λιόπεσι Μαούνια. Όλον εθνικόν	4
Λιόσια εθνικόν	4
Τζούρκα όλον εθνικόν	—
Τατόι όλον εθνικόν	3
Σιράκο εθνικό	4
Βίλια (Τζίκι;) εθνικόν	4
Παλήνη (;) Σπάτα να εξεταχθούν δια το εθνικόν.	
Μαραθώνας Μπέη Σεφέρι και Βρανά να εξεταχθούν δια τα εθνικά	
Σούλι εθνικόν και μερ... ιδιόκτητον, να εξεταχθή	
Καλέγκι να εξεταχθή	
Βαρνάβα να εξεταχθή	
Ραπιτόσα ιδιόκτητος	
Γραμματικό ιδιόκτητος	
Χασιά ιδιόκτητος	
Στεφάνι όλον εθνικόν	20
Ελευσίνα να εξεταχθούν τα εθνικά	
Τα χωρία και τσιφλίκια των Μεσογείων	
Λιόπεσι Καριές εθνικά	2
Καρέλας Τζεβλίκι του Μουφτή όλο εθνικό	4
Κουρσαλάς Καριές εθνικά να εξεταχθούν	—
Κουβαράς Καριές εθνικά να εξεταχθούν	2
Τζερατέα Καριές εθνικά να εξεταχθούν	—
Ντάρδιζα Τζιφλίκι του Μπραήμ Μεσοήτη και... όλο εθν.	4
Αλήμπεη του Βεϊζαγάδιου και Καταφίκι όλο εθνικ.	18;
Ντάγλα του Βεϊζαγετού (;) όλο εθν.	
Μαρκόπουλο Καριές και Λάδια τζιφλίκι εθνικ.	4
Σπάτα Καριές εθνικόν	7
Γιαλού τζιφλίκι εθνικόν	4
Μπάλας τζιφλίκι εθνικόν	6
Κόκλα τζιφλίκι εθνικόν	4
Παπα Αγγελάκη τζιφλίκι όλον εθνικόν	4
Χαρβάτα τζιφλίκι όλο εθν.	12
Πιτζέρμι και Ραφήνα τα ήμισυ εθνικά του βαλιδέ και τα ήμισυ μοναστηρίου Πετράκη ομοίως και τα δένδρα εξ ων του Αλή Σαμπάνη εθνικά	2
Τζιβλίκια μοναστηρίου Πεντέλης	
Πετρέζα (;)	
Βελανιδέζα	
Βρουβάς	
Απάνω Βραώνας	
Κάτω Βραώνας	
Καρετός	
Αλεγρενά	
Της Τζεσαριανής	
Ανάβησσος οφιο...	
Παναγιά	
Βάρη τζιφλίκη Πετράκη	

ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ ΑΝΥΠΟΓΡΑΦΟ

.....

Γ.Α.Κ., Ε.Α.Κ.Ε., Φ 11α', Ιαν. - Μαρτ. 1826.

Β41α΄

Αποσπάσματα Τουρκικού κτηματολογίου και καταγραφής και εκτίμησης Εθνικού ελαιώνα.
Γ.Α.Κ. Βλαχογιάννη Γ΄ Φ24.



Γενικὴ Καλαγραφὴ τῆς ἐλληνικῆς ὁλοκλήρου τῆς ἐν Πάτραις ἐπαρχίας χωρίων τῶν χωρίων.

1824

	Χωρίον πετεβάτσας	
131	Ἡ Πάτρα	30½
49	Μοσχάτον	6:-
50	Μπαρμπ' Ἀγρὶ	4½
84	Ὀλιγάρι Μοσχάτου	6½
124	Μιχελ' Ἀγρὶ	19:-
62	Ἀλὶ μιχελὶς	4:-
156	Ἀγρὸ Ἀγρὶ	12½
67	Ὀλιγάρι	7:-
16	Κρεμμυδιὰ	2
56	Ἡ Βελάρι	12
31	Ὀλιγαὶ δέκα	10
36	Ἀγρὶ Καλύβη	1
88	Ἀγρὶ Κάστρο	11
35	Μπαρμπ' Ἀγρὶ	2
34	Χαρὰ Ὀλίγα	1
51	Γκαρμπέρι	2
9	Ὀλίγα δένδρα	17
59	Τοῦρκα ἐξω	2½
		170½
	Χωρίον Βαρμπούσι	
24	Ἡ Χαντάρι	1
		1—
230	Χωρίον Καλύβη	
	Σύνολον	21
	Σύνολον Καλύβη	2.11

χήροσα τε χωρίν τεζελτόρι

136 ἀλόγ ζηγία -- 41

χωρίον μαρτοι

176 ἀλόγ ζηγιά -- 52

833 χωρίον ἐλιοπά
ἀλόγ ζηγιε 112½

62 χωρίον ἐρεμοχ
ζηγιέ 12

χωρίον χαρβάνις

90 ζηγιὲ -- 13½

Βελανόρεμ ὅτι οἱ Καλόγεροι ὑποχρεωμένοι εἶνε, ὅταν τὸ σκρὶν Καλόγηχον νὰ Καβαλλικεύσουν εἰς ὅποιον σκλάβον νὰ ὑπάγῃ ἡ ἀνάγκη:
τὸ Ἀθήναις
τῇ 18 Σεπτεμβρίου
1824
οἱ Ἐλληνολαὶ:

[illegible]

Τὸ ἀκριβὲς ἀντίγραφον.

Ἐπιστεῖλε ἡ μήτηρ νὰ ὑπάγῃ χαρὰ ἡ ἀδελφή της Ἐλισάβετ.
τῇ 8. Φεβρ. 1825.
Φίλιον.

ὁ ἐκ. Φίλιππος
Μητροπ. Δράμας



τὸ ἀκριβὲς τῷ πρωτ. Γεωργίῳ
Ρέσιν.

Μ. Παπαδόπουλος

ΣΗΜ: Το παραπάνω ΑΠ. Β 41 α΄, περιλαμβάνει αποσπάσματα Τουρκικού κτηματολογίου, που συντάχθηκε την 9η Οκτωβρίου 1822 και καταγραφή και εκτίμηση του Εθνικού ελαιώνα της Αττικής κατά το έτος 1824.

Συντάκτες του κτηματολογίου του 1822 δεν αναφέρονται ενώ την καταγραφή του Εθνικού ελαιώνα πραγματοποίησαν διορισμένοι από την Αθηναϊκή μάλλον Κοινότητα πραγματογνώμονες. (Ιω. Λαγάνης, Παλαιολόγος Μπενιζέλος, Χ. Παναγής, Χ. Σαΐτας, Ντέγλερης, Σωτήρης Κούβελας κ.λπ.) τις υπογραφές των οποίων επικυρώνει το επαρχείο Αθηνών την 8η Απριλίου 1825 δια του επάρχου Μιχ. Σούτσου.

Το Τουρκικό κτηματολόγιο περιλαμβάνει ακόμα στοιχεία προερχόμενα από επίσημα προφανώς Τουρκικά κατάστιχα μεταφρασμένα στην Ελληνική και στα οποία αναφέρονται μεταβιβάσεις από Τούρκους σε Έλληνες διαφόρων περιουσιακών στοιχείων (σπίτια, χωράφια, μελίσια, αιγοπρόβατα, κ.λπ.).

Τα στοιχεία αυτά του ΑΠ. Β 41 α΄, υπάρχουν εις Γ.Α.Κ., Βλαχογιάννη Γ΄ Φ 24, με τίτλο: ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ ΤΟΥΡΚΙΚΟΝ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ.

Η δημοσίευση αποσπασμάτων του κτηματολογίου αυτού, δίνει τη δυνατότητα σύγκρισης με στοιχεία του ΑΠ. Β 41, που προηγείται και αφορά περιληπτική έκθεση πρακτικών της Επιτροπής Ανατολικής Χέρσου Ελλάδος (Ε.Α.Χ.Ε) του έτους 1826 στην οποία περιλαμβάνεται καταγραφή των «Εθνικών Τζιφλικίων» στα χωριά των δύο γεωγραφικών διαμερισμάτων της Αττικής, δηλ. του ΚΑΤΑΔΕΜΑΤΟΣ και των ΜΕΣΟΓΕΙΩΝ.

Η καταγραφή των ανωτέρω στοιχείων (Β 41 και Β 41 α΄) έγινε για να καθοριστούν πόσα είναι τα Τουρκικά κτήματα της εποχής αυτής στην περιοχή, τα οποία θεωρούνται ως «Εθνικά» και των οποίων οι πρόσοδοι δημοπρατούνται στη συνέχεια από τις Ελληνικές αρχές. (Βλ. π.χ. ΑΠ. Β53). Υπενθυμίζουμε ότι οι τελευταίοι Τούρκοι έφυγαν από την Αττική μετά την παράδοση της Ακρόπολης των Αθηνών την 10 Ιουνίου 1822. Ξαναγύρισαν το καλοκαίρι του 1826 με τον Κιουταχή και έφυγαν οριστικά στις 2 Μαρτίου 1833.

Στην καταγραφή του Ελαιώνα σημειώνεται ο αριθμός των δένδρων και η παραγωγή τους σε «ξεστία» λαδιού που δίνουν ετήσια (1 ξεστί \ 5 οκάδες).

Στην καταγραφή των χωραφιών σημειώνονται τα ζευγάρια γαιών (η έκταση του «ζευγαριού» δεν είναι καθορισμένη, υπολογίζεται ανάλογα με την ποιότητα του χωραφιού και πάντως ένα ζευγάρι θεωρείται, η έκταση που μπορεί να καλλιεργήσει ένα ζευγάρι βοδιών μέσα σε μία καλλιεργητική περίοδο. Στα άγονα και κακής ποιότητας εδάφη, το ένα ζευγάρι αντιστοιχεί σε μικρότερη έκταση, στα γόνιμα σε μεγαλύτερη).

Φωτοτυπημένα αποσπάσματα του Τουρκικού κτηματολογίου (ΑΠ. Β 41 α΄) δημοσιεύουμε, στην προσπάθειά μας να παρουσιάσουμε τη μορφή ιδιοκτησίας στην ύπαιθρο Αττικής στα χρόνια εκείνα, πιστεύοντας ότι βοηθάμε το έργο του μελετητή των θεμάτων αυτών και γενικά ότι δίνουμε χρήσιμα στοιχεία στον αναγνώστη της ιστορικής μελέτης που θα βοηθήσουν στην εξαγωγή των δικών του συμπερασμάτων.

Σημειώνουμε ότι μεταξύ των στοιχείων του ΑΠ. Β 41 και Β 41 α΄, όπου αυτά αναφέρονται στο ίδιο αντικείμενο, παρατηρούνται εύλογες διαφορές, οφειλόμενες κύρια σε ελλειπή πληροφόρηση των καταγραφέων και εκτιμητών, οι οποίοι μάλιστα αρκετές φορές σημειώνουν «να εξεταχθεί» επισημαίνοντας έτσι την ανάγκη παραπέρα διερεύνησης.

Παρατηρούνται επίσης και επαληθεύσεις στοιχείων μεταξύ των δύο αναφερομένων ντοκουμέντων που βεβαιώνουν την εγκυρότητά τους.

Τέλος από τα παρατιθέμενα στοιχεία ξεκαθαρίζεται οριστικά ποιές περιοχές υπάγονται στα «Μεσόγεια» και ποιές στο «Κατάδεμα» κάτι που θεωρούμε αναγκαίο για αποφυγή συγχίσεων στις ιστορικές αναζητήσεις.

Β42

Περίοδος Γ΄
αρ. 508

Προσωρινή Διοίκησις της Ελλάδος
Προς την Σ. Επιτροπήν της Ανατολικής Ελλάδος
το Επαρχείον Αθηνών

Του αντιστρατήγου Λέκκα σαράντα άλογα του εχρειάζοντο δια την εκστρατείαν και έλαβεν από την πόλιν περισσότερα. Εξερχόμενοι οι στρατιώτες του της πόλης απήντησαν τα ζώα των Μεσογείων εισερχόμενα εις την πόλιν εξ' ων έλαβον όσα ήθελαν. Ωσαύτως έλαβαν και από τους μύλους όσα ηύραν. Εβίασαν δε και διαφόρους πολίτας και έλαβον εις τόπον αλόγων μετρητά γρόσια. Και αντί να διευθύνει το σώμα του εις Δαφνί και εκείθεν εις την Μάνδραν των Κουντούρων όθεν ήτον ο ευθύς και πλησιέστερος δρόμος το έστειλεν εις Μενίδι όπου έμεινε δύο ημέρας και επήραν άλλα 15 ζώα. Εκείθεν επέρασαν εις Χασιάν απέχουσαν του Μενιδίου ημίσειαν ώραν όπου ευρίσκεται έτι ζητούν να τω δοθώσιν αλλά πενήντα ζώα κατά το γράμμα των Χασιωτών προς τον εδώ Δημογέροντά των. Αποσιωπούντες τας καταχρήσεις των και αταξίας αποβλεπούσας το φαγητόν και ποτόν (;) των και τα δύο χωριά ως λυπηρόν πράγμα. Πόσα έχει σκοπόν να συνάξει δια να φθάσει εις τον προς ον στέλελται όρον του, αυτάς . . . . αυτά είναι Σ. Επιτροπή τα προοίμια της εκστρατείας του τα οποία το Επαρχείον κατά χρέος θέτει υπ' όψιν της προς προκαταβολήν δυσαρεστωτέρων καταχρήσεων και προς διόρθωσιν των πραχθένων ταύτα δι' όλα συνέβησαν, διότι εις την εκλογήν του ρηθέντος κ. Μ. Λέκκα δεν εσυμβουλεύθησαν οι εκλέκτορες το επαρχείον, το οποίον έχει .... τητας αποδείξεις της απειθείας και κακοηθείας του ως γνωρίζον τους τοιούτους από τας πληροφορίας του παρά αυτού κατά Νόμον Σώματος του.

Τη 12 Μαρτίου 1826
Αθήναι

μένω με το ανήκον σέβας
ο έπαρχος Αθηνών
Ιωάννης Γενοβέλης

Ο Γεν. Γραμματεύς

. . . . . .

Γ.Α.Κ. Ε.Α.Χ.Ε., Φ 11α αρ. 105

Β43

Αρ. 4

Εκλαμπρότατοι Κύριοι μέλη της επιτροπής

Ακούω με μεγάλην δυσαρέσκεια τας αταξίας των στρατευμάτων των καπετανέων Λέκκα, Λαμπράκη και Τήλιου, παίρνοντας άτακτα τα άλογα εις τον δρόμο των. Το σφάλμα αυτής της αταξίας πρέπει όλον να αποδοθεί εις τους κυρίους Δημογέροντας των Αθηνών, οι οποίοι αφού έλαβαν τα εισοδήματα ενός μοναστηρίου δια (να) κάμουν τα έξοδα των ζώων δια τας ανάγκας των Στρατευμάτων, δεν ηθέλησαν να προβλέψουν τα αναγκαία ζώα δια τα στρατεύματα των ειρημένων καπετανέων τα οποία πηγαίνουν εις Ταλάντι κατά την διαταγήν του Συνταγματάρχου . . . Φαβιέρ αρχηγού της εκστρατείας της Ανατολικής Ελλάδος.

Ο καπ. Λέκκας εδιορίσθη από τον συνταγματάρχην επίτροπος του εις αυτό το σώμα, περί του διορισμού του οποίου μήτε εγώ έλαβον προσταγήν να εισακουστώ με τον κύριον έπαρχον Αθηνών. Έγραψα όμως αμέσως εις το Εκτελεστικόν σώμα δηλοποιώντας τας διαταγάς οπού έλαβον εις αυτάς τας οδηγίας, και ζητούνται αποφασιστικαί διαταγαί του Σεβαστού τούτου σώματος.

Γράφω αμέσως εις τον Αντιστράτηγον Λέκκαν και του φανερώνω τα παράπονα όπου η ευγένειά Σας μου εγνωστοποίησε δια να κάμει την ανάλογον διόρθωσιν.

Έχω την τιμή να υποφαίνομαι με όλην την υπόληψιν.

Αθήναι τη 12 Μαρτίου 1826

Ο Γεν. Φροντιστής των τακτικών
Λ. Πόρρος

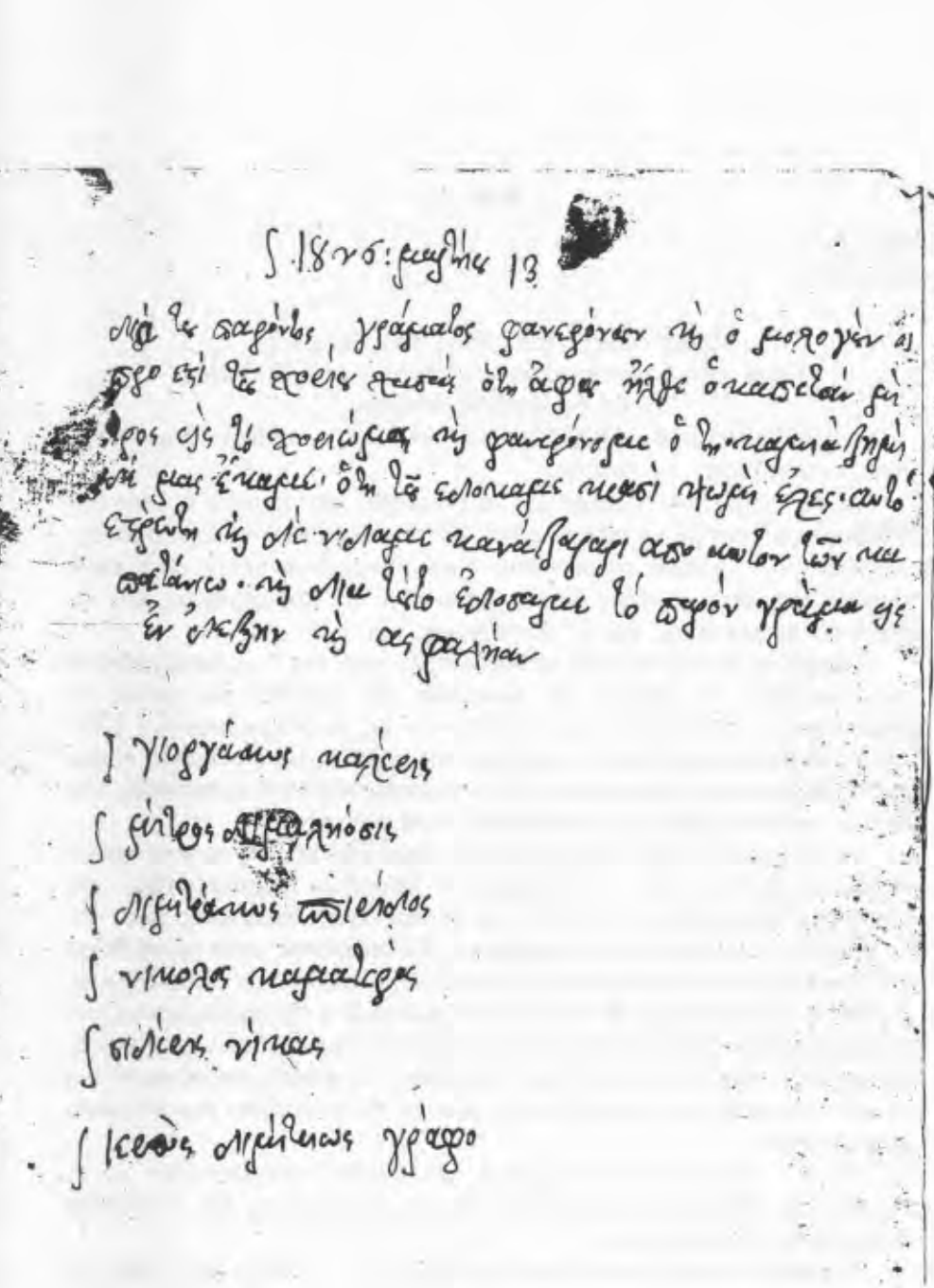
Γ.Α.Κ» Φ 11α΄ ΕΑΧΕ 107.



Βυρτινόχαρα πολὺ μεντσούλα λαστιχωτὰ φορεσιοῦδα.

Μολὰ ἐκεῖ λαστιχένια φορεσιοπούλια, ἐκεῖ βλέπω κάτι βιολιὰ νὰ χορεύουν νὰ σκεῖ φαληρέικα, ἀλλὰ λιγάκι χαμηλὰ ἀπὸ ἐκεῖ ποὺ χορεύουμε, μαζὶ κάτι λουλούδια. πρόβαλε μιὰ βάρκα σκὶ φαληρέικη, ὅπου τὸ ζαβόλι. ἤμουν σὲ χωριὸ λιγάκι; ἤμουν μέσα σὲ χωριό. καὶ ὑποφερόμουνα ἀπὸ μίαν ἀνησυχία, ἐκεῖνα ἐκεῖνα ἐκεῖ ἔνα μεγάλο σαρκάζι, ἔξω ἀπὸ τὸ χριστάλλι, ἐκεῖ μαντολινάτο ἀπὸ ἔβγαινα κάτι τὰ νὰ λάμπει ἐκεῖ νὰ ἐκεῖ τὸ δόξα, ἀπὸ τὸν χριστάλλι κάτω ἀπὸ ἔβγαινα ἔξω μὲ ἐκεῖνα μὲ ἐκεῖνα ἐκεῖ τὸ χριστάλλι, μὲ ἔβγαινα κάτι χορεύαλλα ὑποφερόμουνα ἀπὸ ἐκεῖνα χριστάλλι, ὅπου ἐκεῖνα μίαν σερβίτσα, καὶ μίαν μπαλέτα, μὲ ἔβγαινα ἀπὸ τὸ ψάρι. καὶ ἔβγαινα. αὐτὸ παρὰ ὅπου τὸ χρῶμα, ἐκεῖνα βγαίνει ἔβγαινα, καὶ ἐκεῖνα ἔβγα. ἤθελα ὁ σερβίτσα μὲ ἐκεῖνα ἐπιμένει ἐκεῖ μὲ τὸ νὰ ἔβγω χριστάλλου, ἐκεῖνα ἔβγαινα μιὰ σαλατὰ ὀχτόβαρ μὲ εἶχα σαλιοὶ μαλαγανιὰ ἔχει, μὲ ἐκεῖνα ἀπὸ ἐκεῖνα δυὸ διάβολο, καὶ κάμει. ἐκεῖνα ὅπου ἐκεῖνα συνδρομέας, ἀπὸ ἐκεῖνα ἐκαλαδίζομαι καὶ μίαν κάτι, μὲ δὲ καὶ κάμει ὅπου μὲ ὁρμαζέψει ὁ ἀρχηγός, ἀλλὰ καὶ μιὰ χαλάνι ἐκεῖνα ἐβρέθημου. μὲ ἐκεῖνα ἐκεῖνα ἀρχηγούμε: ἀπὸ ἔβγω καὶ αὐθέβω κάτω χα ἐκαλάρα ἀλλὰ ἐκεῖνα ὑποθέσεις ἐκεῖ ἀρχηγούμε, μὲ ἀλλὰ ἐκεῖνα ἐμπρὸς ἐκεῖνα σαρκαλιὸν, αὐ ἔβγω κάτω ἐκεῖνα μὲ ἔβγα καμάνι ἀλλὰ ἐκεῖνα βαζηξόλια, ὅπου βαζὸ μὲ ἀπὸ κάτω καβούκι μὲ ἔβγω κάτω ἐκεῖνα ἐκεῖνα ἐκεῖνα μὲ μὲ ἐκεῖνα κάτω ἐκεῖνα ἐκεῖνα ἐκεῖνα. μὲ ἔχω κάτω ἐκεῖνα σφαῖρα δόξα σε ἐκεῖνα, ἐκεῖ ἔβγαινα ἐκεῖνα ἐκεῖνα ἐκεῖν





§ 18 ro : ρεγθμς 13

μὰ ἓς σαφένδς, γράμματος φανερόντων τὴ ὁ μολογόν ας
ρχο εἰ ἓς ἐχοεις ἀνοιά ὅλη ἄφαν ἤλθε ὁ ναυσιδάη μὶ
ρος εἰς ἓς ἐχοεὶ ὠσας τὴ φανερόντος ὁ ἓν ναυσιδάβρη
ἀπὸ μας ἔναμεν· ὅλη ἓς ἐλοναμες νεκοὶ πρὸ ἔχες· αὐδ
ἐχρώλη τὴ ἀὶ· ναλαμες ναναβαγαι ἀπο ναῦν ἓν νεκ
αὐδάνω· τὴ ἀλλ ἓεῖο ἐλοσαμεν ἓὸ πρὸν γράμμα εἰς
ἓν ὀκεῖην τὴ ἀς φαμέναν

] γλογγάνως ναῖσεις

§ ζίνλος ἀλεξανδρόσις

§ λεμιθάνως πολέλος

§ νικοῖος ναρκαλέρς

§ βιλίσεις νίκας

§ ἰσεὼς λεμίθνως γράφο

Περ. Γ΄.
Αριθ. 531

Προσωρινή Διοίκησης της Ελλάδος
Κατά την Σ. Επιτροπήν της Ανατολικής Ελλάδος
Το Επαρχείον Αθηνών

Ανεφέρθη ότι συσκεφθέν σήμερον μετά των κ. επιστατοδημογερόντων ενεκρίθησαν τα εφεξής.

Εις το τμήμα των Μεσογείων να διορισθεί επισήμως ο κ. Γιάννης Ντάβαρης μ' όνομα καπετάνιος των Μεσογείων όστις να έχει υπό την οδηγίαν του τριάντα στρατιώτας εγχωρίους, ανά πέντε από κάθε χωρίον των έξω χωρίων, δια να εμποδίζει τις καταχρήσεις και να ενεργεί τας διαταγάς της Σ. Διοικήσεως.

Επειδή το Μαρκόπουλον υπέφερε πολύ από τας . . . . καταχρήσεις των τακτικών αν μέλλει να διαμείνει εις εκείθεν να μείνει το στρατόπεδον να συστηθεί φροντιστήριον εις το Μαρκόπουλον διότι άλλως θα διασκορπισθούν οι κάτοικοι των χωρίων μη δυνάμενοι πλέον τας στρατιωτικάς καταχρήσεις. Οι αλληπασσαλίδικοι τεσκερέδες και δάνεια αποδεικνύουν τα γραφόμενα παρά του έπαρχου.

Αι δυναστείαι του Τζώρτζη Βραχλιώτου υπασπιστή των τακτικών κατά το χωρίον του κ. Αναγνώστη Σπίντζου Δημογέροντες του τμήματος Μεσογείων απαιτούν την ετοιμοτέραν θεραπείαν των.

Περί δε των ανομιών του τμήματος Καταδέματος μετά ταύτα θέλει γίνει εκλογή αξίου καπετάνιου εξοχωρίων, όπως και εις τα Μεσόγεια.

Αυτή η επαρχία εφρόντισεν είκοσι άλογα δια την μετακόμισιν των αναγκαιούντων των στρατιωτικών και αύριον τα παραδίδει προς την Σ. Επιτροπήν, όσα δε περισσότερα χρειασθεί, ας αναπλερωθούν από τας λοιπάς επαρχίας, διότι αυτή δεν δύναται να προστατεύσει περισσότερα των είκοσι.

Δια το Υγειονομικόν (;) προς το παρόν εδιορίσθησαν οι κ. Αγγελάκης Κουκουτιλλένης, Αγγελάκης Κυβισιώτης και ο Στάθης Καραβέλας. Γραμματεύς.

Οι κύριοι Δημογέροντες αναδέχονται το . . . . κριτήριον και την Τετράδην αρχινούν τας εργασίας των.

Δια το επαρχιακόν κριτήριον σκέπτονται να εκλέξουν ανυπόληπτα και ανάξια υποκείμενα.

Περί της καταγραφής των εν τη πόλει ταύτη ψυχών και ζωοτροφιών προσκαλέσθη ο τοποτηρητής του Αγίου Αθηνών επισήμως να

διατάξει τους εφημερίους των ενοριών δια να τα κάμουν με την ενδεχομένην ταχύτητα και ακρίβεια.

Περί της εσωτερικής διατηρήσεως της ευταξίας της πόλεως το επαρχείο θέλει ομιληθεί και επεξεργασθεί της παρούσης και της Σ. Επιτροπής.

Μένω με βαθύ σέβας
τη 22 Μαρτίου 1826
Εν Αθήναις

ο έπαρχος Αθηνών Τ.Σ.
Ι. Γενοβέλης

ο Γεν. Γραμματεύς Τ.Σ.
Δ. Βύας

Γ.Α.Κ. Ε.Α.Χ.Ε., Φ11α΄ 205

Β47

Περ. Γ΄.
Αρ. 140

Η επιτροπή της Αν. Ελλάδος προς τους αρχηγούς των στρατιωτών ευρισκομένων εις Μενίδι.

Διά να οικονομηθείται από τας αναγκαίας τροφάς διατάσεσθαι να σηκωθείτε από αυτού και να απεράσετε εις τα χωρία Μαρούσι, Τζιβισιά και Χαλάνδρι και εκεί να διαμοιρασθείτε χωρίς να κάμετε εις του κατοίκους καμμίαν πείραξιν.

Την 26 Μαρτίου 1826 Αθήναι
Η Επιτροπή
Ι. Κουντουμάς
Αθαν. Λιδωρίκης

ο Γραμματεύς
. . . .

Γ.Α.Κ. Ε.Α.Χ.Ε. Φ 11 αρ. 240.

Β48

Ἴσον

Προς τον Εξοχώτατον Κύριον Κοντε Πόρον

Με το ταπεινό σας ειδοποιώ τα εδώ τρέχοντα.

Ἔστειλα εδικούς μου ανθρώπους εις τα χωρία του Ζητουνιού τα προσκυνησμένα δια να μάθω αν είναι εχθροί εις το Ζητούνι ή αν πάνε ζαϊρέ από αυτού εις το στράτευμα του Μισολογγίου. Οι άνθρωποι έφεραν την είδησιν, ότι εις το Ζητούνι είναι μόνον οι εντόπιοι Τούρκοι, ξένοι δεν είναι, ότι ζαϊρέ δεν πάνε από αυτού παρά το πηγαίνουν από το δρόμο των Ιωαννίνων.

Εγώ ήλθα εδώ εις Ταλάντι κατά την διαταγήν του αρχηγού μου Συνταγματάρχου. Οι χωριανοί δεν θέλουν να μου δώσουν ζαϊρέ, επειδή τους φοβερίζει ο Στρατ. Δυοβουνιώτης και λέγει ότι τον έχει σταλμένο η Διοίκηση εις την επαρχία Ταλάντι, αυτός έχει πάντα με αυτούς τους πέρα και επήγαιναν ή έρχονταν αυτοί του στέλνουν ζαϊρέδες και άλλα και ο Δυοβουνιώτης τους στέλνει ότι τους χρειάζεται δι' αυτό δεν με θέλουν, επειδή ήλθα εδώ και εκόπηκαν τα πάνω τους· έπιασα και ένα γράμμα το οποίον έστειλαν από πέρα εις τους εδώ το οποίον σου στέλνω το ίσον δια να βεβαιωθείς πως παίρνουν γέννημα οι εδώ από τους πέραν νησιώτας. Ο Δυοβουνιώτης είχε ένα Μπουλούκμπαση κρυμένον εις ένα χωρίον τον οποίον δε τον επρόφθασα διατί του έδωσαν είδησιν και έφυγε. Οι Δημογέροντες της επαρχίας μου έφυγαν όλοι, μόνον δύο μου έμειναν, ο Κολονέλος μου δεν τους δίδουν χάρι; Ἔμαθα από τους Νησιώτας ότι τους ζητά ο Ομέρ Μπέης κάθε χρόνο χαράτζι, αυτοί έχουν συναγμένα εικοσιπέντε χιλιάδες γρόσια δια το Χάρτζη και σε ολίγας ημέρας θέλουν συνάξει και άλλα τόσα. Αυτά έμαθα και εις ποίον χωρίον είναι. Αν ορίσης γράψε του Κολονέλου να μου δοθεί Διαταγή να περάσω εις τα Βρυσάκια να δώσω μιαν ταραχή εις του εχθρούς της Ευρίπου, ημπορώ να εβγάλω και τακτικούς· διατί ο κόσμος αυτού είναι ήσυχος.

Οι άνθρωποι του καπ. Στάθη ετριγύριζαν πέρα εδώθε εις τα χωρία -λοιπόν εζητούσαν από τους χωριάτες Τοπόλια; ζαϊρέ, τους έδωσαν εις πέντε ημέρας, ύστερον ήθελαν να πατήσουν και την τιμή τους. Ἔτζι εκτύπησαν οι χωριάτες, ένα στρατιώτην και οι στρατιώτες ελάβωσαν ένα χωριανόν, ύστερα έμασαν ότι τα πράμματα όπου είχαν έξω οι χωριάτες και τα έκαμαν .... Οι χωριάτες ήλθαν και μου επαραπονέθηκαν εγώ τους είπα πηγαίνετε εις την Αθήνα να σας κάμουν την κρίσιν,

ή ας σας δώσει ο Κόντε Πόρος Διαταγή να σας κάμω την κρίσιν. Εγώ δεν κάμνω τίποτες χωρίς την προσταγήν σας.

28 Μαρτίου 1826 από χωρίον Καρδένυζα;
Δημήτριος Λέκκας

Γ. Α.Κ. Ε.Α.Χ.Ε. Φ11α΄

Β49

Σεβαστή Επιτροπή της Ανατολικής
Ελλάδος

Επειδή κατ' αυτάς έφθασεν εις την επαρχίαν Ταλαντίου ο καπετάν Δημήτριος Λέκκας με οκτακοσίους στρατιώτας, τους οποίους βιασμένη η επαρχία αυτή τρέφει εκ του υστερήματος, καθώς η αθλιότης της σας είναι γνωστή, εστάλθην ο υπογεγραμμένος να σας παρακαλέσω ως από μέρους της, να ελεήσετε την πτωχίαν της και να πρστάξητε να μεταβή ο ρηθείς Κ. Λέκκας εις άλλο μέρος απαλλάττοντες τους δυστυχείς από τα τοιαύτα ανοικονόμητα έξοδα δια την . . . παντός αναγκαίου και μένω με το ανήκον σέβας.

1826 τη 30 Μαρτίου Εν Αθήναις
Ο Δημογέρων Ταλαντίου
Παπα Δανιήλ

Γ.Α.Κ. Ε.Α.Χ.Ε. 306. Φ 11α΄

Β50

Κύριον Αντιστράτηγον Λέκκα

΄Ελαβα το γράμμα σου σημειωμένον τη 28η του περασμένου και σε ευχαριστώ δια τον ζήλον οπού δείχνεις.

Ο Συνταγματάρχης ετραβήχθη από την εκστρατείαν της Καρύστου με όλα τα Στρατεύματα ο οποίος ως τώρα δεν ήλθεν ακόμα εδώ, και δεν γνωρίζω τι απόφασιν έχει. Είμαι βέβαιος από ένα Συμβούλιον πολεμικόν οπού παρευρέθην, ότι όλον το Σώμα θέλει έλθει να διαφενδεύσει αυτήν την τοποθεσίαν σου. Ημείς κατά το παρόν αρχίζομεν να συσταίνωμε εν Σώμα από 2000: χιλιάδες ανθρώπους κοντά εις την Κολομπίθεζαν.

Δεν κρίνω εύλογον κατά το παρόν να κάμεις κανένα κίνημα εναντίον των Τούρκων, να περιορισθείς εις το να έχεις τας θέσεις τας πλέον αναγκαίας δια να είναι εις ασφάλειαν αυτοί οι τόποι. Πάσχισε να κάμεις να σε αγαπά ο Λαός συμβούλευσε τους στρατιώτας του Στρατηγού Κα τζικογιάννη να φέρωνται καλά δια να μη τους μισεί ο Λαός και πάσχισε να ενώσεις όλους τους ΄Ελληνες. ΄Εχω χρηστάς ελπίδας ότι ο Στρατηγός Δυοβουνιώτης θέλει φέρεται πάντοτε ως καλός πατριώτης κατά την υπόληψιν οπού έχει. Θέλω στείλει τον Γραμματικόν σου να τον εκαρδιώσει από μέρους του Συνταγματάρχου. Πάσχισε πάντα να είσαι φίλος μαζί του συμβουλεύσου μαζί του επί τον καλύτερον τρόπον δια να διαφεντευθεί αυτή η τοποθεσία, υγείαινε.

Τη 1ην Απριλίου 1826 Εν Αθήναις
ο ως αδελφός σου

υπογραφή
Κόντε Πόρος

Γ.Α.Κ. Ε.Α.Χ.Ε. Φ. 11 α΄.

Β51

αρ. 213

Η επιτροπή Αν. Ελλάδος

Η επιτροπή σας διέταξε προλαβόντος να έλθετε ενταύθα δύο εξ' υμών δια να ερωτηθείτε περί αναγκαίων πραγμάτων της επαρχίας σας.

'Ηλθεν μόνο ο επισ(τατοδημογέροντάς) σας κύριος Δανιήλ παρά του οποίου αν και έλαβε η επιτροπή τινας πληροφορίας, βλέπει όμως αναγκαίον και σας διορίζω να έλθει ακόμη εις ή δύο εξ' ημών δια να γενεί καλυτέρα σκέψις περί την ησυχίαν και ασφάλειαν της επαρχίας σας και περί της καλής Κυβερνήσεως αυτής. Επληροφορήθη προσέτι η επιτροπή με λύπην της τας καταχρήσεις του Αντιστρατήγου Λέκκα και όσα βάρη υποφέρατε από αυτόν. 'Οθεν έγραψεν επιτάττουσα αυτόν . . . . να περιορίσει τους στρατιώτας του και να προσέχει δια να μη γίνεται η παραμικρά κατάχρησις και αταξία. Ούτε ψωμί να μη λαμβάνη περισσότερον από το αναγκαίον.

Ειδοποιείσθε λοιπόν τούτο δια να δίδετε τόσα ταΐνια όσους έχει στρατιώτας δηλαδή: τριακόσιους ογδοήκοντα καθημέραν μόνον, εν τούτω η επιτροπή φροντίζουσα δια την ησυχίαν της επαρχίας σας θέλει προσπαθήσει να σας ελαφρώσει ογλήγορα από τούτο το βάρος .

Τη 2 Απριλίου 1826 Αθήνας
Η επιτροπή
Ιω. Κοντουμάς
Αθαν. Λιδορίκης

ο Γεν. Γραμματεύς
. . . . . .

Γ.Α.Κ. Ε.Α.Χ.Ε. 314. Φ 11α'.

Β52

Προς την Σεβ. Επιτροπήν της Ανατολικής Ελλάδος

Κύριοι,

Ο λαός των Αθηνών, ο οποίος εθυσιάσθη δια την ελευθερίαν και τόσον εθυσίασε δια την αύξησιν και στερέωσιν των Τακτικών Στρατευμάτων, βλέποντας τας καταχρήσεις να μεγαλώνουν τόσον, όσον ακολουθούν να μεγαλώνουν καθημερινώς αι θυσίαι του, μην υποφέροντας πλέον να βασανίζεται από πάσης λογής καταχρήσεις, αναφέρεται δια της παρούσης προ υμάς τους διορισμένους από την Διοίκησιν Επιτρόπους της Ανατολικής Ελλάδος· πρέπει να ομολογήσετε, ότι από μέρους των λαών της Ανατολ. Ελλάδος ηύρατε όλην την χρεωστουμένην υπακοήν εις ό,τι αποβλέπει ο σκοπός του προσδιορισμού σας και βλέπομεν με μεγάλην μας ευχαρίστησιν, ότι αι εθνικαί πρόσοδοι της Ανατολ. Ελλάδος συνάζονται καλύτερα από κάθε άλλην φοράν εις το Ταμείον του Έθνους. Εξ εναντίας όμως τα κακά περισσεύουν από μέρους των στρατιωτών της Διοικήσεως, οι οποίοι δικαιολογούνται δια την στέρησιν των μισθών τους και των σιτηρεσίων τους. Τούτο είναι ασυμβίβαστο με τα χρέη εις τα οποία οι λαοί με ευχαρίστησίν τους υποτάσσονται. Οι λαοί βαστούν τα βάρη δια να απολαμβάνουν εκείνα τα δικαιώματα, τα οποία και ο τύραννος δεν τολμά να τους αρπάση. Η ιδιοκτησία όμως των Αθηναίων καταπατείται ολημερινώς από την κατάχρησιν, πράγμα χωρίς το οποίον κοινωνία δεν ημπορεί να σταθεί. Και εάν εις τούτο δεν ευρεθεί διόρθωσις από μέρους της Διοικήσεως ή των Επιτρόπων της, η κατάχρησις θέλει φθάσει να εγγίξει και την τιμήν και τότε, ο μη γένοιτο, ένα εμφύλιον αίμα ημπορεί να πνίξει και τας καταχρήσεις και τους καταχρωμένους και τους πάσχοντας και παν το παρατυχόν. Οι διορισμένοι δια την ευταξίαν της κοινωνίας θέλει λάβουν επάνω τους την κατάκρισιν όλου του κόσμου.

Μένομεν σέβας.

Εν Αθήναις τη 6 Απριλίου 1826

(νώτον): Αναφορά του λαού Αθηνών Ο λαός των Αθηνών

Γ.Α.Κ. Βλαχ. Α΄ Φ. 193. Εις «Αθην. Αρχείον». Κ. Διαμάντη.

Β53

Περ. Γ΄.
Αρ. 247

Η Επιτροπή της Α. Ελλάδος
Δηλοποιεί

Ότι οι κύριοι Μανώλης Γαρουφαλής και Αναστάσιος Λιδορίκης ενοικίασαν επί πληρεστάτης Δημοπρασίας τας προσόδους των χωρίων Μενιδίου, Μονοματίου, Βαρυμποπίου, Τατοΐου, Αγίου Νικολάου, Αδαμίου, Χατζησπύρου, Αρακλείου και Κουκουβάκης, δια γρ. δώδεκα χιλιάδες τετρακόσια αρ. 12.400 εκ των οποίων κατά την υπ᾽ αρ. 127 διακήρυξιν τα μεν ήμισυ επλήρωσαν ήδη εις μετρητά τα δε λοιπά ωφείλουν να πληρώσουν εις δύο δόσεις το 1/4 εις την α΄ Ιουλίου το άλλο εις την α΄ Σεπτεμβρίου του τρέχοντος έτους.

Η εξουσία των . . . . από α΄ Μαρτίου 1826 έως τέλος Οκτωβρίου 1827 δια χρόνον ολόκληρον θέλει δε συνάξουν τα δικαιώματά των κατά την διάταξιν των Δημοσίων προσόδων, εξαιρουμένων των ελαιοδένδρων Αμπελίων, Κήπων, Βελανιδίων, Μύλων και Βοσκημάτων τα οποία δεν εμπεριέχονται εις την ανωτέρω πώληση κατά την ένοια της υπ᾽ αρ. 127 Διακηρύξεως.

Τη 6 Απριλίου 1826 Αθήνα
Η επιτροπή
Ιω. Κουντουμάς
Αθανάσιος Λιδορίκης

ο Γ. Γραμ.
Π. Σπανόπουλος

Γ.Α.Κ. Ε.Α.Χ.Ε. Φ 11ε΄.

Β54

Περ. Γ΄
Αρ. 266
Προς τον Στρατ. Γεώργιον Δυοβουνιώτην

Είδεν η Επιτροπή την προς τον Αντιστράτηγον Λέκκαν διαταγήν του Υπουργείου των Πολεμικών δια να αναχωρήσει από την επαρχίαν του Ταλαντίου όπου ο αρχηγός των αρμάτων ήσαν διορισμένος η Γενναιότης σου. Ειδοποιείται λοιπόν, ότι εντός ολίγων ημερών, θέλει διατάξει η Επιτροπή τον Αντιστράτηγον Λέκκαν να μεταβή εκείθεν και να έλθει εις το στρατόπεδον το οποίον ήδη συσταίνεται εις αυτά τα μέρη. Εν τοσαύτω έως ότου προμηθευθώσι όλα τα αναγκαία αυτού του στρατοπέδου θέλει μείνει αυτόθι περιμένων δευτέραν διαταγήν την επιτροπής.

τη 8 Απριλίου 1826 Αθήναι
Η επιτροπή
Ιω. Κοντουμάς
Αθανάσιος Λιδορίκης

ο Πρ. Γρ.

Γ.Α.Κ. ΕΑΧΕ Φ 11ε΄.

Β55

Προς την Σεβ.: Επιτροπήν της Ανατολικής Ελλάδος
η Αστυνομία της Νήσου Σαλαμίνος.

Φθάνοντας ενταύθα επαρρησίασα προς την Εφορείαν της Σαλαμίνος τας οδηγίας μου, η οποία με εδέχθη και με εγνώρισεν ως αστυνόμον και άρχισα να βάζω εις πράξιν τα χρέη μου. Αυτή η Νήσος όμως πνέει τα λοίσθια από τας ακαταστασίας, και μεγάλας καταχρήσεις των στρατιωτών του στρατηγού, τα καΐκια τα πατούν, και η ζωή των κατοίκων δεν είναι εις ασφάλειαν.

Χθες ήλθεν ο Μάνταλος με τριάντα στρατιώτας δια να συνάξωσι τον έρανον οπού έριξε 500, δεν ηξεύρω πόσας χιλιάδες Γρόσια, τα κακά οπού έκαμαν και κάμνουν εις τους δυστυχείς Αθηναίους δεν περιγράφονται. Έδειραν και τον Κυρ.Αναγνώστην Μπιρμπίλην χωρίς

αιτία, εν ενί λόγω μήτε ο Μαξιμιλιανός και Διοκλητιανός δεν έκαμεν τας τόσας τυραννίας όσας αυτοί οι στρατιώτες. Εις χίλια γρόσια έρανον τους παίρνουν διακόσια και τριακόσια γρόσια μπουμπασιριέ, αυτά λοιπόν βλέποντας ο λαός φεύγουν καθημερινώς και αν τρέξει το πράγμα καθώς τρέχει, εις ολίγας ημέρας δεν μένει ψυχή.

Οι Τούρκοι των Αθηνών είναι εις τον ίδιον μέρος εις το Καπανδρίτι, ο στρατ: Γκούρας ευρίσκεται εις το Κάστρον που πασχίζει να συνάξει στρατιώτας επειδή του έφυγαν. Ο Κριεζώτης και ο Βάσος ευρίσκονται εις Κολομπίθεζα ομού με τον καπ: Γιαννάκην Μαμούρην και χωριάτας, και είχαν απόφασιν σήμερον το πρωί να τους κτυπήσωσι ο δε Κιουταής κατά τας υστερινάς ειδήσεις οπού έχομεν ευρίσκεται εις Σάλωνα και Λεβαδειά.

Εγώ δεν ηξεύρω τι να κάμω. Η εφορεία δια το κάζον του Μπιρμπίλη επαραιτήθη και ο πολιτάρχης εμίσευσε δια τας Αθήνας, διό προσμένω απόκρισίν σας δια να ακολουθήσω να φύγω ή να σταθώ. Το να σταθώ με φαίνεται περιτόν καθώς κάμνουν τόσας καταχρήσεις μέσα στο παζάρι, χωρίς να ημπορέσω να τους εμποδίσω αλλ' ούτε να τους ομιλήσω, με το να μην έχω εκτελεστικήν δύναμιν, και κάμνω περιτά έξοδα χωρίς να μπορέσω δια να ωφελήσω την πατρίδα. Και μένω με το ανήκον σέβας.

Εν Σαλαμίνι τη 22 Ιουνίου 1826
ο Αστυνόμος της Ν. Σαλαμίνος
Τ.Σ. . . . Ν. Κουτζοδόντης

Γ.Α.Κ., Ε.Α.Χ.Ε. Φ. 11β-δ΄.

Β56

Αρ.197

Η Δ. Επιτ(ροπή) της Α. Ελλάδος
Προς τον κ. Γιάννην Ντάβαρην

Διατάσεσαι άμα οπού λάβεις την παρούσαν να πάρεις όλους τους εις τα αυτόθι οπλοφόρους Αθηναίους και αμέσως να έλθεις εδώ, οπού ετοιμάζονται και άλλοι να συνεκστρατεύσετε διά τας Αθήνας. Εάν δε τινες εξ' αυτών αποθήσωσιν (;) έχεις την άδειαν να τους κάμεις να σε ακολουθήσωσι και διά της βίας.

Τη 5 Ιουλίου Αίγινα
1826
ο πρ. Γραμ.
Βασίλειος Κεχαγιάς

Γ.Α.Κ. Ε.Α.Χ.Ε. Φ ΙΙ β-δ.

Β57

Αρ. 229

Η Δ. Επιτ. της Α. Ελλάδος

Προς τους πανιερωτάτους Άγιον Θηβών Άγιον Μενδενίτζης και λοιπούς προκρίτους τους εν Σαλαμίνι.

Η από της χθές αναφορά της σήμερον ελήφθη. Η επιτ. μ' όλην την έλλειψιν των αναγκαίων πόρων εκτελεί καθ' όλην την έκτασιν τα προς την πατρίδα χρέη της, ως ήδη αποδειγμένο διά των έργων, και όχι δια λόγων.

Την ιδίαν αναφοράν αμέσως με ... στρατιώτην μας εστείλαμεν προς την Σ.Δ. γράψαντες και ημείς ότι η ανάγκη μας απαγόρευσε και δεν αμφιβάλομεν ότι θέλει μας προφθάσει εντός ολίγου τας ανάγκας τροφάς και εφόδια.

Ο φροντιστής μήτε έλαβε γενήματα, μήτε κατάχρησιν έκαμεν, αλλ' οι Αιγινίται του χρεωστούσι περίπου των 1400: κλ: και δυστροπούντες δεν του τα δίδωσιν όθεν αναγκάσθημεν σήμερον οπου ήλθε ενταύθα ο Κ. Μήτρος Λέκκας να κρατήσωμεν παρ' αυτού εκτελεστικήν δύναμιν να τα συνάξει, εν ταυτώ να ευγαίνουν (;) 8 των οπλοφόρων.

Η Σ.Δ. προλαβόντως έστειλε δια του Δ. ... 10400: δεκάρια φυσέκια, εκείθεν δεν μας είπεν εμάθομεν όμως παρ' άλλων και ερωτήσαντες εμάθομεν ότι τα άφησεν εις τον κ. Χ. Ζαχαρίτζαν, εξ εκείνων λοιπόν οικονομήσαστε κατά το παρόν, δίδοντές τα με τρόπον οπου να μη χάνονται επί ματαίω.

τη 17 Ιουλίου Αίγινα 1826
Ο Προσωρινός Γραμματεύς
Βασίλης Κεχαγιάς (;)

Γ.Α.Κ. Ε.Α.Χ.Ε. Φ. ΙΙ β-δ΄

Β58

Αρ. 232

Η Δ. Επιτ(ροπή) της Α. Ελλάδος
ειδοποιεί ότι

Ο Γενναιότατος στρατηγός κ. Μήτρος Λέκκας ήλθεν ενταύθα επίτηδες διά να στρατολογήσει προς βοήθειαν των εν Αθήναις πολιορκουμένων. Όθεν διατάτεσθε πάντες οι δυνάμενοι φέρειν όπλα, Αιγινίται, Αθηναίοι, και πάντες οι ενταύθα πάροικοι, εντός 6: ωρών να παρρησιασθείτε προς την γενναιότητά του να καταγραφείτε και προθύμως να ακολουθήσετε υπακούοντας εις τας στραγητικάς οδηγίας του υπό ου (:) φθάσαντος εις το Γεν. στρατόπεδον. Όσοι δε παρακούσαντες φέρονται διαφορετικά, θέλουν υποχρεωθεί παρά της γενναιότητάς του να τον ακολουθήσωσι και διά της βίας με εντροπήν, και ανωφελή μεταμέλειαν.

Τη 18 Ιουλίου Αίγινα 1826
Ο προσ. Γραμμ.
Βασίλειος Κεχαγιάς

Γ.Α.Κ. ΕΑΧΕ Φ ΙΙ β-δ.



Β59

Κατάλογος των όσων στρατηγών και οπλαρχηγών των υπό την οδηγίαν του αρχηγού Καραϊσκάκη θέλει εκστατεύσουν από το εν Ελευσίνι στρατόπεδον εις Χαϊτάρι.

Όσοι στρατιώτες θα εκστρατεύσουν εις Χαϊτάρι		όσοι ψυχογιοί και σεΐζιδες των άντικρυ οπλαρχηγών θα μείνουν εις Ελευσίνα.
365	του αρχηγού Καραϊσκάκη	32
520	του στρ. Ν. Γκριζώτη	45
312	του Βάσου Μαυροβουνιώτη	24
160	του αντιστρατήγου Χελιώτη	30
110	του Μήτρου Λέκκα	15
120	του στρ. Ν. Πανωριά	48
80	του στρ. Χρ. Περραιβού το Θετταλομακεδονικόν σώμα	11
110	του καπ. Στέφου Σέρβου	16
120	των Επτανησίων	20
11	του Λαζόπουλου	3
45	του Βέρε	7
22	του Δήμου Τζέλιου	5
20	Χρήστου Μακρή	3
17	του Αναστάση Δημορουκά	7
14	του Σπύρου Ξύδη	8
27	του Αντώνη Γεωργαντά	3
32	του Μπούζγου	5
34	του Μήτρου Τραιανταφύλλου	3
36	του Γιάννη Στεφάνου	2
11	του Φαρμάκη	2
1120	του Φαβιέ ελληνικόν τακτικόν	
3276		289

Τη 5 Αυγούστου εκ του στρατοπέδου Ελευσίνος.

Σημ.: Το στρατόπεδον της Ελευσίνας συγκροτήθηκε τις 26 Ιουνίου 1826.

Γ.Α.Κ. Υπ. Πολέμ. Φ 194.

Β60

Η Γεν. Εφορία

αρ. 85

Εις τον Γενναιότατο αντιστράτηγο κ. Μ. Λέκκα
εις Αμπελάκια
εις τον Γενναιότατον αντιτράτηγον κ. Μήτρο Λέκκαν

Σε εμπιστευόμεθα; εν γράμμα του Γ. αρχηγού προς την Γενναιότητά σας και προς άλλους από το οποίον πληροφορείσθε, ότι οι εχθροί αύριον τρεις ώρες να ξημερώσει έχουν σκοπόν άφευκτον να ριχθούν προς ιδικούς μας εις Ελευσίνα. Ως πατριώτης λοιπόν όπου είσαι χωρίς αργοπορίαν μάζωξε τους συντρόφους σου και τρέξε εις το στρατόπεδον, ωμίλησε εις τον Κολονέλ Φαβιέρον και κατάπεισετο να ξεκινήσει και αυτός με το σώμα του ή τουλάχιστον να στείλει την καβαλαρίαν του ... και .... και με ότι τρόπον γνωρίζεις όλα τα ασκέρια κίνησέ τα. Αδελφέ ως ηξεύρεις πως οι εχθροί πάντοτε εις τέτοιες ημέρες μας ρίχνουνται γιατί ηξεύρουν πως κάμνομεν ζάφτι και σκορπίζομεν απο το ορδί' δια τούτο κάμε ότι κάμεις και πρόφτασε απόψε ως το στρατόπεδον και ελπίζω αν μας έλθουν οι εχθροί με τη βοήθεια του θεού να τους χαλάσουμε.

στις 14 αυγούστου 1826 Σαλαμίς. Αυτή τη στιγμή έφθασε εδώ ο Φαβιέρος πήρε η γεναιότης σου τους συντρόφους σου, όλα τα άλλα ασκέρια και πέρασε εδώ στο ογλιγορώτερο δια να είμαστε όλοι αντάμα.

Η Γεν. Εφορία
Θηβών Ησαΐας
Τ.Σ. Ν. Αντωνιάδης
Αναγνώστης Μπιρμπίλης
Π. Μοναστηριώτης
Γιάννης Χ΄ Μελέτης

Ανέκδοτο ιστορικό ντοκουμέντο φωτοτυπία από το πρωτότυπο. Αρχείο δικηγόγου Θεοδ. Λέκκα.

Β61

Προς τους εν Ερμιόνη ευγενείς φιλοπάτριδας πληρεξούσιους

Έχων την πρέπουσαν προσοχήν μου κατά των εχθρών εις την θέσιν της Χασιάς της Αττικής, έλαβον αίφνης με το ανήκον σέβας το από ιδ΄ Ιανουαρίου προτρεπτικόν σας εις την αυτήν εκστρατείαν. Όθεν, φιλοτιμούμαι τα προς απάντησιν.

Αμ' έφθασεν εις την ακοήν μου ο μέγας κίνδυνος του φρουρίου των Αθηνών, τούτο μεγάλως κατέθλιψε και την ιδικήν μου ψυχήν και άνευ αναβολής, εστρατολόγησα και κατά την ιδ΄ Ιανουαρίου εξεστράτευσα μετά χιλίων πεντακοσίων πραγματικώς, μισθωτών και επαρχιωτών.

Αφού δε παρεχώρησα την επαρχιακήν τύχην εις την διάκρισιν του τυράννου της, εντός τριών ημερών δρομαίως πανστρατί έφθασα εις Ελευσίνα και, συσσωματωθείς μετά τους στρατηγού Βάσου και Βούρβαχη, έκτοτε συνασχολούμαι και συναγωνίζομαι εις τα υπέρ πατρίδος χρέη μου. Άμα δ' εξεστράτευσα τότ' από τον Άγιον Γεώργιον, ευθύς ανηνέχθην προς τους εν Ερμιόνη και ιδίως προς τον εξοχώτατον κ. Θ. Κολοκοτρώνη περί της αυτής εκστρατείας μου.

Αφού δε συνεσωματώθημεν υπέρ τας τέσσαρας χιλιάδας, εις μερικούς ακροβολισμούς μεγάλως επετύχομεν. Αλλ' από Χασιάν τοποθετηθέντες και ταμπουρωθέντες εις το χωρίον Καματηρόν πανστρατιά, πλησίον του γεννάδα Κουταχή μισήν ώραν, διετρίψαμεν τέσσαρας ημέρας, χωρίς του να ριφθεί ή φανεί διόλου ο εχθρός. Αλλ' επειδή εκεί μανθάνομεν από διαφόρους προσκυνημένους χωρικούς, ότι ο εχθρός αδύνατος, ότι το ιππικόν του μικρόν και άλλα τοιαύτα, τούτο μας εθάρρυνε να πλησιάσωμεν δια νυκτός και εις αυτάς τας σκηνάς του και να εγκαρδιωθώμεν τόσον, ώστε να θαρρύνωμεν και εις την πόλιν αυτήν των Αθηνών.

Αλλά την Πέμπτην, άμα πρωί, εφάνη ο εχθρός και εφάνη πολλαπλάσιος από ό,τι τον ηκούομεν, και το ιππικόν και το πεζικόν του, όπου την αυτήν ώραν συνεκροτήθη μάχη, και μάχη σημαντική και πεισματική. Αφού δε επεκράτησεν ώρας αρκετάς, από εν μικρόν ταμπούρι, το οποίον ωλιγοκάρδισε και ετράπη εις φυγήν, τούτο έγινε κάκιστον παράδειγμα· κοντά εις τούτο και άλλα, και ούτως απετύχομεν, και από την διόλου και απαραδείγμάτιστον άλογον ορμήν των εχθρών, και εχάσαμεν από όλα τα σώματα ως τριακοσίους, συν τούτοις

και τον κάλλιστον πατριώτην μακάριον Βούρβαχην. Και εκ της τροπής εφάνημεν νενικημένοι, πάντοτε όμως είμεθα νικηταί, διότι από τους εχθρούς απωλέσθησαν τριπλάσιοι. Αφου δ' ετράπημεν εις φυγήν και απώλεσαν όλοι σχεδόν τας κάππας των, ήλθομεν εις Σαλαμίνα, προς εξοικονόμησιν καππών. Εξοικονομήσας δε μόλις εν τρίτον καππών, αύριον μετά του στρατηγού Βάσου μεταβαίνομεν πανστρατί εις Μέγαρα, εκείθεν δε εις την Ελευσίνα και εις τας αναγκαίας παρέμπροσθεν θέσεις, δι' εκπλήρωσιν του χρέους μου.

'Οθεν και, επιστηριζόμενος εις τας αντιληπτικάς ευχάς της πατρίδος, μένω με όλον το σέβας.

Τη 6 Φεβρουαρίου 1827
εν Σαλαμίνι

Ευπειθής
Παναγιώτης Νοταράς

Πρακτικά Εθν. Παλιγγενεσίας (Γ' εθν. Συνέλευση) Τομ. 3ος σελ. 313 - 4.

Β62

Προς την Σεβαστήν Κυβέρνησιν

Ο μακαρίτης Στρατηγός Ιωάννης Γκούρας (αν είναι δα πρέπον να μακαρίζεται), αφού έλαβε την φρουραρχίαν της Ακρο/πόλεως, επιθυμών να έχει την Αθηναίαν μονοκρατορίαν, και βλέπων ότι αντιβαίνω εις τα τυραννικά κινήματά του, με κατάτρεχε και ε/προσπάθει παντοίοις τρόποις να με εξοντώσει. Δεκάτην έκτην μηνός λοιπόν Αυγούστου του 1823 περί του οποίου και άλλοτε ανηνέχθην προς την καιρόν Διοίκησιν, έστειλε τον καλόν εξάδελφόν του τούτου Ιωάννην Μαμουρην, επάτησε την οικίαν μου, και ήρπασεν όσα χρήματα, όπλα, πολύτιμα ρουχικά, γεννήματα, ζώα διαλαμβάνει επάνωθι ο εγκλειόμενος κατάλογος, πέρυσι δε τριακόσια πεντήκοντα κοιλά κριθάρι, εξ καμήλια, και εν μουλάρι, και όρνιθας 72 = τα οποία όλα εμοσχοπούλησε εις την Ακρόπολιν τελευταίον ο Μαμούρης, (άτινα δε διαλαμβάνει κατωτέρω ο κατάλογος) η δε ολική ζημία μου συμποσούται Σ: Κυβέρνησις! εις χιλιάδας υπέρ τας είκοσι. 'Οτι δε όλα αυτά είναι αληθινά μαρτυρούσι σύμπαντες σχεδόν Αθηναίοι. αλλ' επειδή ο κύριος Ιωάννης Μαμούρης ενώ ήταν ο αυτουργός της αρπαγής, και κληρονόμος του αιτίου και δεξαμένου τα αρπαγμένα, δεν έρχεται εις ...

και δεν μοι αποδίδει το δίκαιόν μου, αλλά τα πάντα απαρνείται, εγώ δε πάλιν δεν ημπορώ να παραβλέψω και χάριν φιλοτιμίας, και ανάγκη απορίας, παρακαλώ την Σεβαστήν μοι Κυβέρνησιν, να εκδοθεί διαταγή δραστήριος προς αυτόν δια να αποδώσει καν όσα ήρπασε, (αφήνω δε να ζητώ αποζημιώσεις) ει δε άλλως δεν ημπορώ να μείνω αδικημένος και ότι άτοπον συμβεί ας είναι εις βάρος του, και εγώ είμαι ανεύθυνος. Πεπεισμένος δε δια το μέγα φιλοδίκαιον και την πλήρη φρόνησιν της Σεβαστής μοι Κυβερνήσεως ήτις ελπίζων ότι θέλει εξοικονομήσει το πράγμα προσηκόντως, υποσημειούμαι με το προσήκον σέβας.

τη 5η Ιουνίου 1827: εν Πόρω.

Ο Ευπειθής πολίτης
Δημήτριος Λέκκας

Γ.Α.Κ. ΥΠ. Πολέμου Φ197



καλόκαιρο). Σ' όλ' αὐτὰ χαρίσε μου ὁμοσύνη τ. ἀνεψιέ σου, ἀλλ' ἀκόμη δὲν ἔχω νέα του. Ὅλ' ὁλ' ἄλλα εἶναι ἴδια μὲ τὰ ἀλλοτε μεγάλη τὰ ἀφόρητη ὀχληρὰ ἀπάνω. Αὐτὸ ποὺ ἔχω ἐγὼ ἀπὸ ἀνέμου γιατὶ μὲ μεγάλη ζάλη ἔχω ἐδῶ πάνω ἀπὸ ἑβδομάδες, ἀλλὰ ἐλπίζω σὲ λίγο νὰ ἀρχίσω, ὅλα ἔτοιμα, ἀλλὰ ἐκεῖνο ποὺ μὲ κρατᾶ ἀκόμη, εἶναι νὰ ἀποφασίσω ποῦ θὰ τὰ ἀρχίσω, (ἐπειδὴ ὅλ' ἐκεῖνα ἀποφασισμένα) ἐγὼ ὅλ' αὐτὰ, ὅλα ἀποφασίζω νὰ μείνω ἐδῶ τὸν χειμῶνα ποὺ ἔρχεται ἀκόμη ἀπὸ ἐδῶ πάνω, γιὰ ἐκεῖνα ποὺ ἔχω ἐδῶ ἀπὸ ἐδῶ.

Μεταφράζω ὅλ' αὐτὰ τὰ μέρη ἀπὸ ἀγγλικὰ γιὰ ἕνα ἐγκυκλοπαίδεια ποὺ ἐκδίδουν τὰ ἀδέλφια μου, ἀλλὰ ἐδῶ ἔχω ἀπὸ ἐδῶ ἐξαιτίας ἀπὸ ἐδῶ ἀπὸ ἐδῶ ἀπὸ ἐδῶ

Β63

1823 = Αυγούστου 16 Αθήνα
Σημειώσεις του πράγματος όπου μοι ήρπασεν εκ της οικίας μου

΄Ελαβε μέσα από το τουλάπι τάλαρα δίστηλα 430
από το ίδιον μπεσιλίκια 213
ξηντάρας 066
ψιλούς .....γρ .963
1 = τουφέκι καριοφίλλι χωρίς κονδάκι
13 = ξεστία λάδι
15 = κοιλά σιτάρι
10 = κοιλά κριθάρι
3 = κοιλά λαθούρια
18 = πρόβατα
50 =κάππας των στρατιωτών και άλλα πράγματά των.
2 = τουφέκια καλά.
1 = πιστόλαν ασημένιαν
1 = γιαταγάνι και 1 : σπαθί
30 = μουσαμάδες και ταβιρζίκας με πράγματα των στρατιωτών.
46 = γίδια από Αθανάσιον Κατζιάπην με τα κουδούνια.

΄Οσα επήρε του γαμβρού μου ενω τον έπιασεν εις το Καλαμάκι
1 τουφέκι φιλίκτραν
1 γιαταγάνι ασημένιον την θήκην έχον.
του επήρε και μετρητά .....γρ..171=
1826 = Ιουλίου 15 =
350 = κοιλά κριθάρι οπού μοι εμπόδισε και το επήγεν εις το φρούριον
6 καμήλια
1 μουλάρι
72 όρνιθας της οποίας εμοσχοπούλησεν εις την Ακρόπολιν.

56: Πολέμου

Λέκκας Δ.

Εγκρίνεται να διαταχθεί ο Κ. Μαμούρης να επιστρέψει τα αρπαγέντα· παρά του αναφέροντος διατ. του Αρχιστρατήγου.

τη 7 Ιουνίου 1827 εν Πόρω
Η Αντικυβερνητική Επιτροπή.

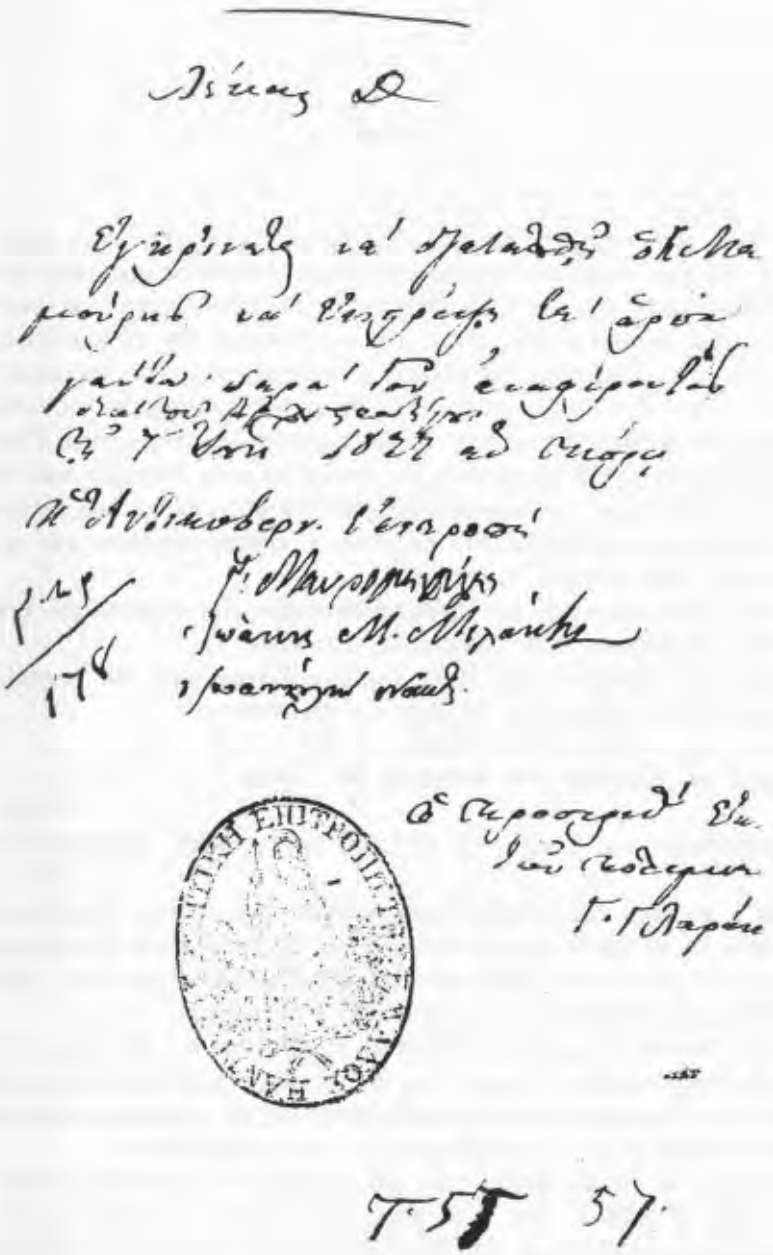
Γ. Μαυρομιχάλης
Ιωάννης Μ. Μιλαήτης

Ιωαννούλης Νάκος.

Ο προσωρινός ε... του πολέμου Τ.Σ.
Γ. Γλαράκης

Γ.Α.Κ. Υπ. Πολέμου. Φ 197





421

Β64

Προς την επί των Πολεμικών Γραμματείαν της Επικρατείας

Οι εις την Ακρόπολιν αποκλεισμένοι Αθηναίοι μας επεφόρτισαν να αναφέρωμεν εις την Σ. Κυβέρνησιν, ότι εδούλευσαν και αυτοί ως στρατιώται ένδεκα μήνας στενά πολιορκούμενοι και κατεξοδευόμενοι μάλιστα τους τέσσαρας εσχάτους μήνας αγοράζοντες εις εκατονταπλήν τιμήν ό,τι τους ήτον αναγκαίον προς ανάρρωσιν από την επιδημικήν ασθένειαν εις την οποίαν υπέπεσαν σχεδόν όλοι. Παρακαλούσι λοιπόν την Κυβέρνησιν δι' ημών να τους διατάξει και αυτούς εις τον κατάλογον των στρατιωτών του έθνους και να τους αναγνωρίσει αυτήν την ενδεκάμηνον δούλευσιν εξοικονομούσα και αυτούς αναλόγως από εθνικάς προσόδους.

Σας εγκλείομεν εδώ τον κατάλογον αυτών των στρατιωτών υπό την οδηγίαν διαφόρων καπετανέων, ως κάτωθεν:

Οι υπό την οδηγίαν του Χιλ. Συμεών Ζαχαρίτσα, Ν. Μπενζέλου, Μήτρου Καψορράχη και Ν. Δανιήλ στρατιώται 486
Οι υπό την οδηγίαν Στρ. Μακρυγιάννη 82
Οι υπό την οδηγίαν του Αντιστρ. Μ. Λέκκα.....163
Όλοι 731
προσθέτοντες και 2 εις τους 10 κατά την γενικήν συνήθειαν στρ146
Όλοι 877

Δι' αυτούς τους στρατιώτας απεφάσισεν ο Αρχιστράτηγος εις Αίγιναν να πληρωθούν δια μισθούς και σιτηρέσια κατά μήνα γρόσια 41 και 10 παρ. τον άνθρωπον και προκύπτει η ποσότης γροσίων 397,936 χρεωστουμένων εις τους άνω στρατιώτας.

Από αυτούς τους ιδίους στρατιώτας εδανείσθη πολλάκις η Κοινότης της Ακροπόλεως Αθηνών δια τα ανάγκας της, μέρος παίρνοντάς τα από τους φονευομένους και αποθνήσκοντας και μέρος από ζωντανούς καθώς φαίνεται εις τα κατάστιχα του Δημογεροντείου.

Χωρίς να αναφέρωμεν την αθλιότητα και γύμνωσιν αυτών των δυστυχών θυμάτων της Πατρίδος ως πολλά γνωστά εις την Σ. Κυβέρνησιν μένομεν με την βεβαίαν ελπίδα ότι θέλει παρηγορηθούν όσον τάχος και αυτοί και τα ορφανά των φονευθέντων.

Μένομεν μ' όλον το σέβας
Εν Ναυπλίω
τη 25 Ιουνίου
1827

Μακρυγιάννης
Ν. Ζαχαρίτζας
Ν. Μπενιζέλος

Γ.Α.Κ. Βλαχ. Α΄, Φ193.Εις Αθην. Αρχείο Κ. Διαμάντη.

Β65

Γενική Εφημερίς
Τόμος 3ος 1828
Μ. ΛΕΚΚΑΣ και Ν. ΔΑΝΙΛΗΣ

Προ ημερών τρέχει η φήμη, και ήδη παρουσιάζεται βεβαία, ότι οι προ ολίγον καιρόν πεσόντες αιχμάλωτοι εις χείρας των εχθρών οπλαρχηγοί Αθηναίοι Μήτρος Λέκκας και Νικόλαος Δανίλης έλαβον εις Εύριπον το μαρτυρικόν τέλος με τα πλέον βαρβαρικά και απάνθρωπα βασανιστήρια. (Σημ.: Τον μέν Λέκκαν τον έγδαραν ζωντανόν τον δε Δανίλην τον επαλούκωσαν).

Το συμβάν τούτο χαρακτηρίζει τρανώτατα την γενικήν των Τούρκων βαρβαρότητα και απιστίαν, πρώτον μεν, διότι έγινεν εις καιρόν, καθ' ον η Πόρτα επαγγέλλεται δημοσίως αμνηστίαν εις τους Ελληνας, και δια της πασιγνώστου πρεσβείας απαιτεί να δώσωσι πίστιν εις τους δολερούς λόγους της, και ενώ εκ μέρους των Ελλήνων δύναται να παρατηρήσει τις, ότι από της κοινοποιήσεως της Συνθήκης των 6 Ιουλίου και ο πλέον χυδαίος στρατιώτης Ελλην φυλάχθη να μολύνει τας χείρας του εις Τουρκικόν αίμα, εκτός δηλ. του ότι συνέβη εις παρεμπεσούσας μάχας και δεύτερον, διότι έγινεν από τον Ομέρ πασάν, όστις μέχρι τούδε εθεωρείτο ως εις των φρονιμοτέρων και φιλανθρωποτέρων Τούρκων.

Αλλά δια να μην υστερούνται οι μακαρίται ούτως της αξίας τιμής των υπέρ πατρίδος αγώνων των και θυσιών αίτινες πιθανόν να μην είναι κατ' έκτασιν εις το δημόσιον γνωσταί, διότι αυτοί μην όντες ίσως μεγαλοπράγμονες, και αρκούμενοι να ευρίσκωσιν εις την συνείδησίν των την αμοιβήν των πραγματικών των ωφελειών, τας

οποίας ως επί το πλείστον επρόσφερον εις την μερικήν των πατρίδα τας Αθήνας, ήτις ποτέ δεν έλειπε το να έχει χρείαν αυτών, δεν επέτυχον τα μέσα εκείνα, δια των οποίων διεσαλπίσθησαν άλλων παρόμοιαι πράξεις. Συγχρόνως δε και δια να κάμωμεν διαγραφήν τινα γενικήν των απαραδειγματίστων συμφορών των Ελλήνων, με τας οποίας εχαρακτηρίσθησαν εις τούτο τον οκταετή αγώνα, χρεωστούμεν να εκθέσωμεν εν συντόμω τα όσα αφορώσι τους δυο τούτους μάρτυρας.

Οι Λεκκαίοι, τρεις αδελφοί όντες εν ανθηρά ηλικία, άμα ήχησεν η σάλπιγξ του εθνικού αγώνος ώρμησαν ευθύς εις τα όπλα ενθουσιώντες από αισθήματα γενναία και φιλελεύθερα άξια του Ελληνικού ονόματος. Ο πρώτος αδελφός Αναστάσιος, αριστεύσας και εις άλλας συμπλοκάς μετά των εχθρών, έπεσεν ενδόξως κατά τους 1821 εις την αξιομνημόνευτον μάχην του Χαλαντρίου χωρίου της Αττικής, αφήσας εις την μνήμην των συμπολιτών του δείγματα αθάνατα της ανδρείας του. Ο δεύτερος Γεώργιος, όχι ολιγώτερον λαμπρώς αγωνισθείς εις την πολιορκίαν και εις τας αλλεπαλλήλους εφόδους της Ακροπόλεως κρατουμένης από τους Τούρκους, και εις άλλας διαφόρους μάχας έπειτα κατά των εισβαλλόντων κατ' έτος εις την Αττικήν εχθρών, έγινε και αυτός κατά τους 1824 θύμα των μαστιζόντων την Ελλάδα επιδημικών νόσων. Ο γέρων πατήρ αυτών κατεσφάγη από τα στρατεύματα του Ομέρ Βρυώνη, και έγινε βρώμα των κυνών. Η γραία μήτηρ αυτών συμμετέχουσα των κινδύνων της πολιορκίας της Ακροπόλεως επληγώθη άπαξ και δις, και τελευταίον ενδόσαντος του ασθενούς σώματός της εις τας κακουχίας της πολιορκίας, συγκατετάχθη μεταξύ των χιλίων νεκρών, οίτινες ενταφιάσθησαν περί τον Παρθενώνα. Πολλότατοι εκ των πλησιεστέρων συγγενών των αριθμούνται οι μεν αιχμαλωτισμένοι, οι δε φονευμένοι, εν οις και ο γενναίος ανεψιός των αντιστράτηγος Προκόπιος Λέκκας, όστις έπεσεν εις την ατυχή μάχην του Καματερού. Ο Μήτρος Λέκκας έμεινε περισπούδαστον λείψανον της πολυαρίθμου ταύτης οικογενείας· αχώριστος από τους προειρημένους αδελφούς του, εν όσω έζων, ηγωνίσθη εις όλας τας περιστάσεις των Αθηνών χαρακτηριζόμενος ως εις εκ των ανδρειωτέρων πολεμιστών της Ελλάδος. έτρεξε προθύμως εις διαφόρους εκστρατείας της Βοιωτίας, Φωκίδος και Ευβοίας ηνδραγάθησεν εις τους κατά των ανταρτών πολέμους, έλαβε πληγάς επικινδύνους, και δι αυτάς του τας ανδραγαθίας ετιμάτο όχι μόνον από τους συμπολίτας του ως ο διαπρεπέστερος οπλαρχηγός της επαρχίας, αλλ' ηξιώθη και από την Εθνικήν Κυβέρνησιν βαθμηδόν της αξίας του στρατηγού. Εις τας τελευταίας περιστάσεις της πατρίδος του επαπειλουμένης από την πολιορκίαν του Κιουταχή, δεν έλειψε να κάμη το χρέος του με τον

συνήθη του ζήλον πληρέστατα, ωδήγησε τους συμπολίτας του πανδημεί εις το κατά την Ελευσίνα στρατόπεδον, εις την εκστρατείαν του Χαϊδαρίου, και μετά τας αποτυχίας εκείνας έτρεξεν επί κεφαλής ενός σώματος, ικανού Αθηναίων, και εισήλθε δια των εχθρικών χαρακωμάτων εις την κινδυνεύουσαν Ακρόπολιν, του οποίου η παρουσία έδιδε βάρος όχι μικρόν εις το μέρος των πολιορκημένων, το οποίον ήτον αφωσιωμένον δια την εις τα έσχατα υπεράσπισιν της πολυάθλου ταύτης Ακροπόλεως. Μετά δε την θλιβεράν πτώσιν της, μ' όλον ότι και ο Κιουταχής και ο φονεύς του Ομέρ πασάς τω επρόσφεραν όλας τας τιμάς, τας οποίας εδύνατο να επιθυμήσει, και χρυσόν άφθονον, δια να μεταβεί εις το μέρος των, τα κατεφρόνησεν όλα αυτά μένει αδιάσειστος εις το γενναίον και σταθερόν φρόνημά του. Αφού δε εφάνη εις την Ελλάδα ο προσδοκώμενος Κυβερνήτης, το αντικείμενον των ευχών κάθε Ελληνικής ψυχής, ήτον επόμενον ν' αναζωπυρωθεί και εις αυτόν εις μέγαν βαθμόν ο άσβεστος ζήλος του, όθεν και ήτον ακράτητος από του να δώσει νέα δείγματα του πατριωτισμού του και της αφοσιώσεώς του εις την νέαν αξιοσέβαστον Κυβέρνησιν. Από τοιαύτας αρχάς ορμώμενος, και φλεγόμενος από την επιθυμίαν του να ίδη ελευθερωμένην την γην των Αθηνών, ήτις τον εγέννησε, και χάριν της οποίας είχεν ήδη γενεί ολοκαύτωμα ολόκληρος η οικογένειά του, προσεκολλήθη εις τον διορισθέντα παρά του Εξοχωτάτου Κυβερνήτου Στρατάρχην της Ανατολικής Ελλάδος, παρά του οποίου έλαβε διαταγάς να απέλθει κατά πρώτον ησύχως εις τα υποτεταγμένα χωρία των Αθηνών, και να αναγγείλει εις τους κατοίκους με τας ανηκούσας νουθεσίας την αίσιον παρουσίαν του καιρού, καθ' ον έπρεπε και αυτοί να μη μείνωσι πλέον εκτεθειμένοι εις την διάκρισιν του εχθρού, αλλά να είναι εγρηγορότες εις το να συντελέσωσι το μέρος των εις την παρά της θείας προνοίας αποφασισθείσα ελευθέρωσιν της Ελληνικής γης· αλλ' ο φθονερός δαίμων, ίσως και προδοσίαι τινών εξαχρειωθέντων εις το παντελές χωρικών έπραξαν, ώστε, αφού επέτυχε τον σκοπόν της αποστολής του και επέστρεφε μετά της συνοδείας του εις Ελευσίνα, να πέσει απροσδοκήτως εις ενέδραν πολυαρίθμων εχθρών, από τους οποίους ευρεθείς πανταχόθεν περικυκλωμένος, μετά ικανήν ανθίστασιν εβιάσθη νά έλθει υποχείριος, αφού έλαβεν απ' αυτούς τα ιερώτερα πιστά, και επομένως εφέρθη εις Εύριπον προς τον Ομέρ πασάν, όπου έλαβε το οποίον εξεθέσαμεν μαρτυρικόν τέλος. Και ταύτα μεν περί του Λέκκα.

Ο δε Νικόλαος Δανίλης, μ' όχι ολιγωτέραν γενναιότητα και ζήλον νέος, εχρημάτισε και αυτός εις των σημαντικοτέρων οπλαρχηγών των Αθηνών, συνεμέθεξε λαμπρώς εις όλους τους κατά της Ακροπόλεως,

ότε εκρατείτο από τους εχθρούς, αγώνας. Εις όλας τας κατ' έτος εισβολάς των εχθρών εις την Αττικήν ήτον ο πρώτος πρόμαχος, έτρεξεν εις διαφόρους εκστρατείας, και τελευταίον εις την παρά του Κιουταχή πολιορκίαν των Αθηνών. Εφύλαξε με το υπό την οδηγίαν του σώμα, το επικινδυνωδέστερον μέρος της πόλεως· ήτον αρχηγός έπειτα της κατά την πόλιν εμπροσθοφυλακής του φρουρίου διαμείνας μέχρι τέλους άκαμπτος από τα της πολιορκίας δεινά σύμφωνος εσχάτως με τα αισθήματα του Λέκκα ηνώθη μετ' αυτού εις την αποστολήν των περιχώρων, και έλαβε την ομοίαν τύχην με αυτόν, και ο πατήρ του ομοίως έλαβε την αυτήν τύχην και εις την αυτήν περίστασιν με την του Λέκκα. Ο μόνος αδελφός του εθανατώθη εις μιαν έξοδον της Ακροπόλεως, εν ω επήδα εις το εχθρικόν οχύρωμα και την μητέρα του εσχάτως παρέπεμψεν αώρως εις τον άδην το πένθος των δυο της υιών αλλεπαλλήλως απολεσθέντων».

Β66

(Σχέδιον αχρονολόγητον δια γραφής Ν. Σπηλιάδου παρά τω κ. Γρ. Μπουρνιά): Σημείωση Ι. Βλαχογιάννη.

Προς άπαντας τους Μενιδιάτας, επαρχιώτας και λοιπούς κατοίκους των περιχώρων της Αττικής.

Επληροφορήθημεν ότι αν υπεχωρήσατε προς καιρόν ένεκα των περιστάσεων της πατρίδος εις τον ακαταμάχητον νόμον της ανάγκης, δεν επαύσατε μ' όλον τούτο οι κάτοικοι των κλεινών Αθηνών να φρονείτε τα της ελευθερίας σας και να ζητείτε τα ιερά δίκαιά σας, τα οποία σας εχάρισεν ο θεός και δια τα οποία εχύσατε τόσα αίματα.

Επειδή και δύνασθε και προθυμείσθε, καθώς εβεβαιώθημεν και από τας αναφοράς σας και από αυτόν τον απεσταλμένον σας, ν' αποσείσητε πάλιν τον ζυγόν και να ενωθείτε με το έθνος σας, δεν εμπορούμεν να μην αποδεχθώμεν την αίτησίν σας του ν' ανακτήσετε την γην των πατέρων σας δια να ζήσετε υπό τον νόμον της πατρίδος σας.

Παραδίδοντες επομένως τα παρελθόντα εις λήθην, σας χαρίζομεν αμνηστείαν κατά πάντα και διά πάντα και θέλομεν σας θεωρεί ανεξαιρέτως ως γνήσια τέκνα της πατρίδος, μην αμφιβάλλοντες ότι θα φανήτε άξιοι αυτής.

Ο πληρεξούσιος τοποτηρητής της Κυβερνήσεως θέλει σας δώσει δείγματα της πατρικής μας κηδεμονίας και φιλοστοργίας.

«Αρχεία Νεωτέρας Ελληνικής Ιστορίας» Ι. Βλαχογιάννη, Εγγραφα στρ. Μακρυγιάννη, τόμος 3ος, σελ. 558.

ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ
Γ΄
Καταστάσεις Αριστείων - Πιστοποιήσεις αγωνιστών - Λοιπά αποδεικτικά

α/α	Ημερομην.	Είδος εγγράφου	Προέλευση
1	1836	Κατάσταση απονομής «Αργυρού σταυρού»	Γ.Α.Κ., Αριστ. Φ5
2	1839	Κατάσταση απονομής «Σιδηρού» αριστείου	Γ.Α.Κ., Αριστ. Φ16
3	1839	Κατάσταση απονομής «Σιδηρού» αριστείου	Γ.Α.Κ., Αριστ. Φ17
4	1844	Κατάσταση απονομής «Χαλκού» αριστείου	Γ.Α.Κ., Αριστ. Φ283
5	2/6/1844	Κατάσταση απονομής «Χαλκού» αριστείου	Γ.Α.Κ., Αριστ. Φ286
6	6/6/1844	Βασιλική διαταγή απονομής «Αργυρού» αριστείου	Γ.Α.Κ., Αριστ. Φ289
7	15/8/1841	Αποδεικτικό για Νικ. Γ. Αλεπού	Γ.Α.Κ., Αριστ. Φ267
8	6/9/1846	Αποδεικτικό για Αναγν. Βλάχο	«Αρχείο Αγωνιστών» Ε.Β.
9	16/4/1839	Αποδεικτικό για Ιωάννη Βουρδουμπά	Γ.Α.Κ., Αριστ., Φ17
10	29/3/1841	Αποδεικτικό για Ιωάννη Βουρδουμπά	Γ.Α.Κ., Αριστ., Φ72
11	4/3/1844	Αποδεικτικό για Κων/νο Σπ. Βρετό	«Αρχείο Αγωνιστών» Ε.Β.
12	28/2/1844	Αποδεικτικό για Σωτήρη Βρετό	Γ.Α.Κ., Αριστ. Φ273
13	4/3/1844	Αποδεικτικό για Νικόλαο Γκίκα	Γ.Α.Κ., Αριστ. Φ273
14	26/8/1872	Αναφορά Π.Χ. Γκίκα	«Αρχείο Αγωνιστών» Ε.Β.
15	20/2/1844	Αποδεικτικό για Χριστόδουλο Γκίκα	«Αρχείο Αγωνιστών» Ε.Β.
16	8/6/1844	Δίπλωμα «Αργυρού» αριστείου του ανωτέρω	«Αρχείο Αγωνιστών» Ε.Β.
17	24/8/1872	Αναφορά παραπόνων του ανωτέρω	«Αρχείο Αγωνιστών» Ε.Β.
18	23/2/1844	Αποδεικτικό για Δημ. Νικ. Δημάσκο	«Αρχείο Αγωνιστών» Ε.Β.
19	8/7/1844	Δίπλωμα «Αργυρού» αριστείου Δ.Ν. Δημάσκου	«Αρχείο Αγωνιστών» Ε.Β.
20	14/11/1846	Αποδεικτικό για Αναγνώστη Καλογριάνη	«Αρχείο Αγωνιστών» Ε.Β.
21	5/3/1844	Αποδεικτικό για Μήτρο Κιούση	«Αρχείο Αγωνιστών» Ε.Β.
22	22/12/1843	Αποδεικτικό για Μήτρο Κιούση	«Αρχείο Αγωνιστών» Ε.Β.
23	10/11/1840	Αποδεικτικό για Αναστάσιο Κότο	Γ.Α.Κ., Αριστεία Φ71
24	20/3/1841	Αποδεικτικό για Αναστάσιο Κότο	Γ.Α.Κ., Αριστεία Φ71
25	6/6/1836	Αποδεικτικό για Σταμάτη Κουδούνα	«Αρχείο αγωνιστών» Ε.Β.
26	1833	Φωτοτυπία στοιχείων του ανωτέρω	«Αρχείο αγωνιστών» Ε.Β.
27	4/3/1844	Αποδεικτικό για Παναγιώτη Κουντουριώτη	«Αρχείο αγωνιστών» Ε.Β.
28	5/3/1844	Αποδεικτικό για Μήτρο Α. Μαρίνη	«Αρχείο αγωνιστών» Ε.Β.
29	8/7/1844	Δίπλωμα «Αργυρού» αριστείου του ανωτέρω	«Αρχείο αγωνιστών» Ε.Β.
30	4/3/1844	Αποδεικτικό για Σταμάτη Μπερτζέκο	«Αρχείο αγωνιστών» Ε.Β.
31	10/6/1839	Απονομή «Σιδηρού» αριστείου στον ανωτέρω	«Αρχείο αγωνιστών» Ε.Β.
32	8/7/1844	Απανομή «Αργυρού» αριστείου στον ανωτέρω	«Αρχείο αγωνιστών» Ε.Β.
33	5/5/1844	Απονομή «Χαλκού» αριστείου στον Δ.Γ. Νίκα	Αρχείο Ι.Λ.Ε.Α.
34	28/3/1832	Προβιβασμός Αν. Παπαγεωργίου εις «εικοσιπένταρχο»	«Αρχείο αγωνιστών» Ε.Β.
35	10/7/1839	Απονομή «Σιδηρού» αριστείου στον ανωτέρω	«Αρχείο αγωνιστών» Ε.Β.
36	5/5/1844	Απονομή «Χαλκού» αριστείου στον ανωτέρω	«Αρχείο αγωνιστών» Ε.Β.
37	4/7/1865	Πιστοποίηση Δημάρχου Αχαρνών περί του ανωτέρω	«Αρχείο αγωνιστών» Ε.Β.
38	5/3/1844	Αποδεικτικά για Γεώργιο Ρωμέση	«Αρχείο αγωνιστών» Ε.Β.
39	1833	Φωτοτυπία στρατιωτικού διαβατηρίου του ανωτέρω	«Αρχείο αγωνιστών» Ε.Β.
40	1839	Απονομή «Σιδηρού» αριστείου στον Αναστ. Σταματίου	«Αρχείο αγωνιστών» Ε.Β.
41	4/3/1844	Αποδεικτικό για Κωνσταντή Σταματίου ή Καπετάνιο	«Αρχείο αγωνιστών» Ε.Β.
42	28/3/1841	Απονομή «Χαλκού» αριστείου στον ανωτέρω	«Αρχείο αγωνιστών» Ε.Β.
43	8/7/1844	Απονομή «Αργυρού» αριστείου στον ανωτέρω	«Αρχείο αγωνιστών» Ε.Β.
44	22/6/1865	Αποδεικτικό για Δημήτριο Στριφτό	«Αρχείο αγωνιστών» Ε.Β.
45	4/3/1844	Αποδεικτικό για Σπύρο Τσελεπή	«Αρχείο αγωνιστών» Ε.Β.
46	8/7/1844	Απονομή «Αργυρού» αριστείου στον ανωτέρω	«Αρχείο αγωνιστών» Ε.Β.
47	10/2/1841	Αποδεικτικό για Κων/νο Νικ. Τζούση	Γ.Α.Κ., Αριστεία Φ 69

Γ1

Κατάσταση απονομής Αργυρού Σταυρού κατά το έτος 1836

Νο 133 Δημ. Α. Τζουρκαντιώτης	υπαξ.	Μενίδι Αττικής
Νο 153 Ιωάννης Κατζανδρής	»	Αθήνα (;)
Νο 198 Λουκάς Ιωάν. Άγγελος	»	Χασιά Αττικής
Νο 231 Σιδέρης Γεωργίου	»	Χασιά Αττικής
Νο 254 Χριστόδουλος Γκίκας	»	Μενίδι Αττικής
Νο 295 Κώτσο Βερούτης	»	Ελευσίνα
Νο 354 Σιδέρης Γκλιάτης	»	Μαρκόπουλο Αττικής
Νο 365 Κων/νος Λιόσης	»	Καπ(ανδρίτι) Αττικής
Νο 412 Παγκράτιος Ιερομόναχος	»	Χασιά Αττικής
Νο 413 Δανιήλ Ιερομόναχος	»	Χασιά Αττικής

Γ.Α.Κ. Φ5, Αριστείων

Γ2

Αρ. 5.703

Σε αναφορά της Διοίκησης Αττικής επισυνάπτεται η παρακάτω κατάσταση αγωνιστών που προτείνονται για αριστείο στην αρμόδια επιτροπή.

Α/Α	Είδος Αριστείου	Όνομα - Επώνυμο	Πατρίς	Διαμονή
1	Σιδηρούν	Μήτρος Στριφτός	Μενίδιον Αττικής	ωσαύτως
2	Σιδηρούν	Δημήτριος Αποστ. Κανατάς	Κουκουβάουνες Αττικής	ωσαύτως
3	Σιδηρούν	Σπύρος Φιλιππής	Αθήνας	Μενίδιον
4	Σιδηρούν	Ευάγγελος Ζαφειρόπουλος	Ανδρίτσαινα Πελοπον.	Μενίδιον

Αθήνα τη 20 Ιουνίου 1839

Ακολουθεί έγκριση της επιτροπής κρίσης αγωνιστών, και σχετικές υπογραφές

Γ.Α.Κ. Φ16, Αριστείων

Γ3

Αρ. 6602

Έγγραφο προς την Διοίκησιν Αττικής της Επιτροπής κρίσεως αγωνιστών με σχετική έγκριση αριστείων.

Α/Α	Είδος Αριστείου	Όνομα - Επώνυμο	Πατρίς	Διαμονή
1	Σιδηρούν	Σπύρος Χ΄Βασιλείου Καλατζή	Αθήναι	ωσαύτως
2	Σιδηρούν	Θωμάς Τουφεκτζής	Αίγινα	Αθήναι
3	Σιδηρούν	Γεώργιος Τζαμαλής	Μενίδι	ωσαύτως
4	Σιδηρούν	Γιάννος Ανδρίκου	Χασιά	Κουκ/ουνες
5	Σιδηρούν	Άγγελος Ανδρίκου	Χασιά	Κουκ/ουνες
6	Σιδηρούν	Μιχαήλ Βρεττός	Μενίδι	ωσαύτως
7	Σιδηρούν	Γεώργιος Δήμας	Σπάτα	Κουκ/ουνες
8	Σιδηρούν	Γεώργιος Θεοδοσίου	Σπάτα	Μέγαρα
9	Σιδηρούν	Μήτρος Κόπανος	Κουκουβάουνες	ωσαύτως
10	Σιδηρούν	Θεόδωρος Μπουρδουμπάς	Μενίδι	ωσαύτως
11	Σιδηρούν	Αναστάσιος Παπαγεωργίου	Μενίδι	ωσαύτως
12	Σιδηρούν	Σταμάτης Μήτρου Μπερτζέκος	Μενίδι	ωσαύτως
13	Σιδηρούν	Σπύρος Δήμας Τζελεπής	Μενίδι	ωσαύτως

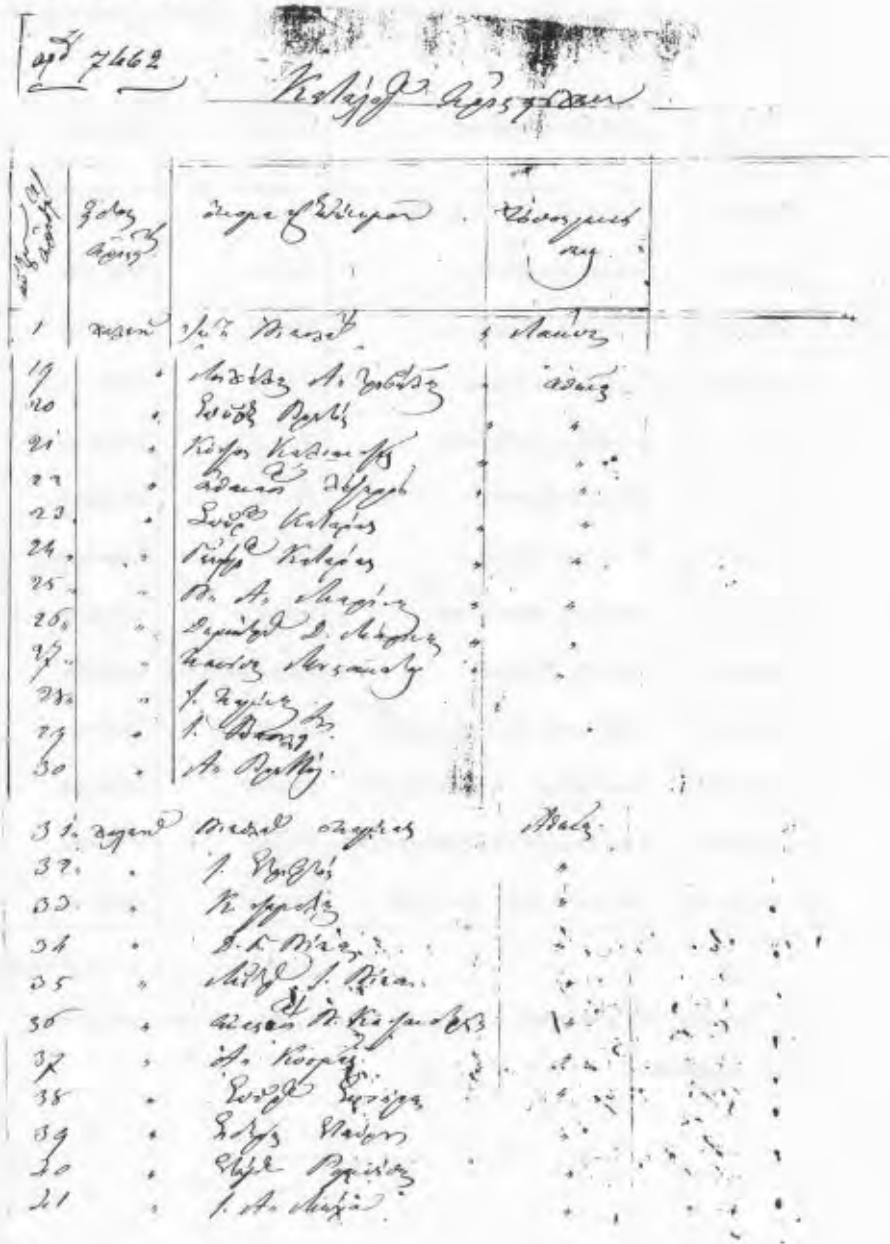
Αθήνα τη 7/14 Ιουλίου 1839

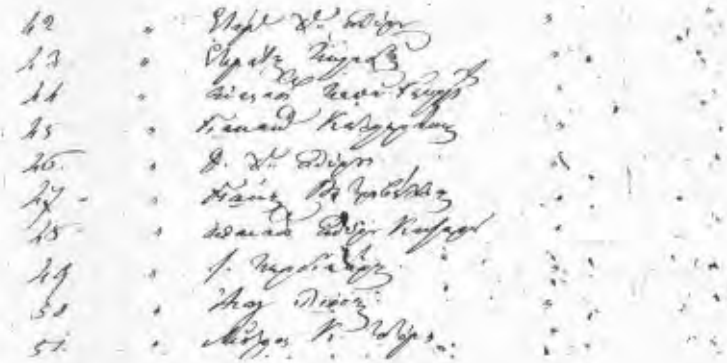
Ακολουθεί έγκριση της επιτροπής κρίσης αγωνιστών, και σχετικές υπογραφές.

Γ.Α.Κ. Φ17, Αριστείων

Γ4

Κατάσταση απονομής «Χαλκού» αριστείου.
Γ.Α.Κ. Φ 283, Αριστείων.





Γ5

Απόσπασμα κατάστασης απονομής «χαλκού» αριστείου.
Γ.Α.Κ. Φ 286, Αριστείων.

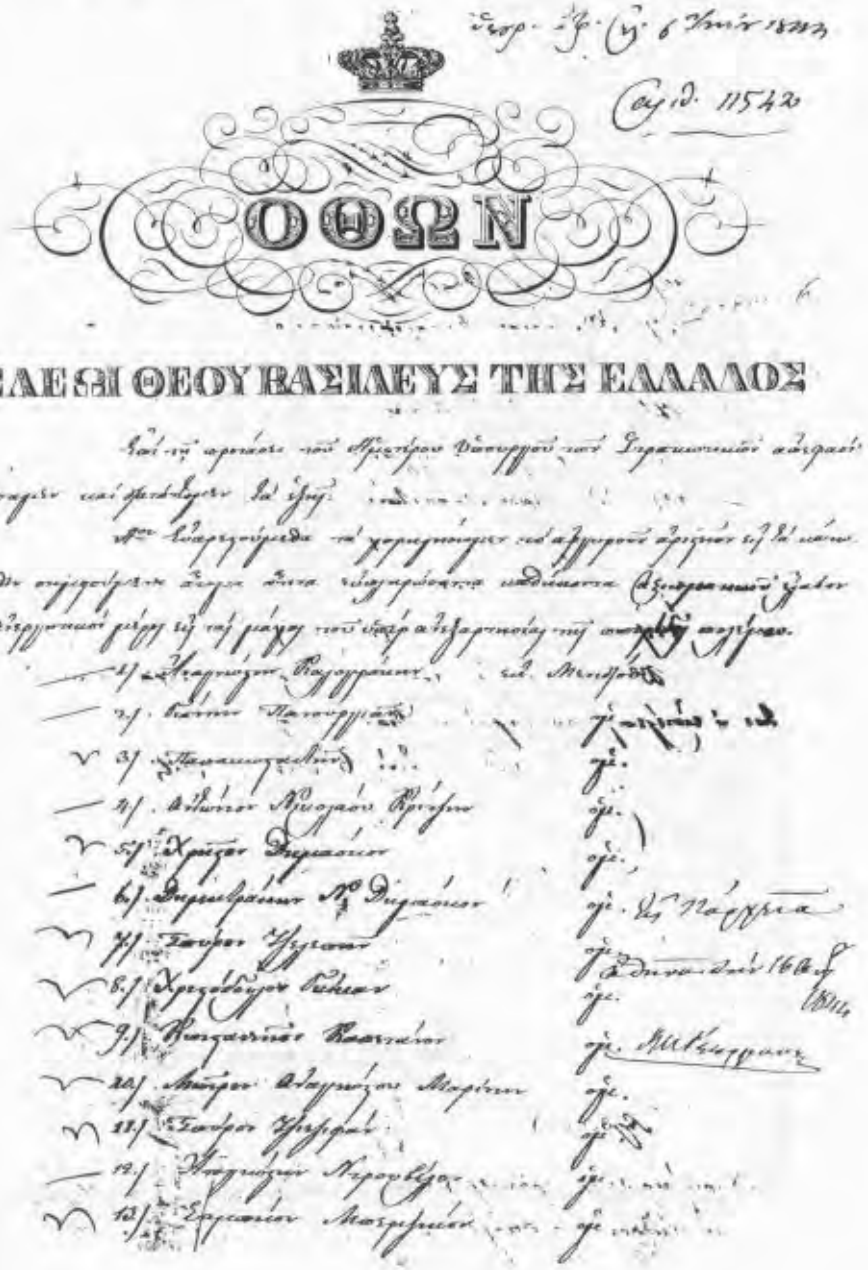






Γ6

Βασιλική διαταγή απονομής «Αργυρού» αριστείου, σε Μενιδιάτες.
Γ.Α.Κ. Φ 289, Αριστείων.



14/ Θεόδωρον Μουρούζιαδη
15/ Μιχαήλ Καραγιαννόπουλον
16/ Δημήτριον Καραγιαννόπουλον
17/ Σεβαστῆ Κυπάνη
18/ Δημήτριον Νικολάου
19/ Δημήτριον Παπαδάκη Κορυτσά
20/ Νικόλαον Πάλου
Κυβερνεῖον Ιόλλα
Καπετάνιον Παραλίου Βόλου

Νο. Διὰ τοὺς ἄρτι νεοσυγκροτηθέντας ἀξιωματικοὺς ἀπὸ τὴν ἐνταῦθα τοῦ ναυτικοῦ Διοίκησιν.

Ἀθῆναι τῇ 6 Ἰουλίου 1864

Χορηγοῦνται ἀργυρᾶ ἀριστεῖα τοῖς ἐπὶ τοῦ πλοίου Λέων ἀνήκουσι.

Γ7

Ο Νικόλαος Γεωργ. Αλεπούς σε αίτησή του προς την Επιτροπή αναγνωρίσεως αγωνιστών του «21» αναφέρει μεταξύ άλλων: «... *κάτοικος Αμαρουσίου από Μενίδι...*» και ζητά να αναγνωριστούν οι αγώνες του. Επισυνάπτει το παρακάτω αποδεικτικό:

«Οι υποφαινόμενοι πιστοποιούμεν καθαρά συνειδήσει ότι ο Κ. Νικόλαος Γεωργίου Αλεπούς γεννημένος εις Μενίδι χωρίον Αττικής, κάτοικος του συγχωνευθέντος Δήμου Αμαρουσίας, άμα εξεράγη, ο υπέρ ελευθερίας ιερός αγών, δραξάμενος τα όπλα, παρευρέθη εις την μάχην του Χαλανδρίου υπό τον αείμνηστον Μήτρο Λέκκα, υπό τον Γκούρα εις την μάχην του Μαραθώνος και εις την πρώτην... πολιορκίας του φρουρίου, υπό τον Ιω. του Γκούρα, παντού δε ο διαληφθείς εστάθη με γενναιότητα απαραδειγμάτιστο και με ευπείθεια.

Διό χορηγούμε το παρόν εις χείρας του δια τα περαιτέρω.

15 Αυγ. 1841 Αθήναις
Μακρυγιάννης
Χριστ. Χατζηπέτρου

Επικυρούται η γνησιότης των όπισθεν δύο υπογραφών
Αθήνας την 9 Φεβρ. 1844
ο Δήμαρχος Αθηνών
Α. Πετράκης

Γ.Α.Κ. Φ 267. Αριστείων αρ. 2909.

Γ8

23774
17608

Πιστοποιούμεν οι υποφαινόμενοι ότι ο Αναγνώστης Βλάχος από χωρίον Μενίδι του Δήμου Φυλής καταταχθείς υπό την οδηγίαν ημών και ακολούθως με διαφόρους οπλαρχηγούς και συμπατριώτας του υπηρέτησε την πατρίδα στρατιωτικώς, απ' αρχής της επαναστάσεως μέχρι τέλους· παρευρέθη εις τας σημαντικωτέρας μάχας της Στερεάς Ελλάδος όπου κατά των εχθρών επράξαμεν, τας οποίας εκθέτωμεν μέρος αυτών, κατά πρώτον ευρέθη εις τας Αθήνας και εις Μαραθώνα, επομένως εις Κάρυστον, έτι πάλιν εις Ελευσίνα εις Χαϊδάρι και εις Άγιον Ιωάννην. Εις όλον το διάστημα του πολέμου έδειξε μεγάλην ανδρείαν γενναιότητα και

τιμιότητα, έχων πάντοτε ευπείθειαν εις τους ανωτέρους του εκπληρών προθύμως τας διαταγάς αυτών. Όθεν γνωρίζοντες αυτόν ως τοιούτον και προς χάριν της αληθείας κατ' αίτησίν του του χορηγούμεν εις αυτόν το πιστοποιητικόν έγγραφόν μας δια να τω χρησιμεύση όπου ανήκει.

Εν Αθήναις τη 6 Σεπτεμβρίου 1846

Επικυροί το γνήσιον της ανωτέρω μιας υπογραφής του κ. Δ. Καλιφρονά

Δ. Καλιφρονάς

Αθήναις τη 14 Σεπτεμβρίου 1846

ο

εκτελ. χρ. Δημάρχου

Τ.Σ.

Δημαρχ. Πάρεδρος

Σ. Βενιζέλος

Αρχείο Αγωνιστών 1821. Εις Εθνική Βιβλιοθήκη.

Γ9

Ο Γιάννης Μπουρδουμπάς υποβάλλει αίτηση προς την Επιτροπή αναγνωρίσεως αγωνιστών του 21. Από την αίτησή του μαθαίνουμε ότι γεννήθηκε το 1787 στο Μενίδι, ότι αγωνίστηκε υπό διαφόρους οπλαρχηγούς, όπως Μήτρος Λέκκας, Βάσος Μαυροβουνιώτης κ.ά.

Πιστοποιητικό

Πιστοποιείται παρ' εμού ότι ο στρατιώτης Κύριος Ιωάννης Μπορδοβάς εκ Μενιδίου επαρχίας Αττικής, είναι αγωνιστής προς την Πατρίδα και κατά τον δεύτερον οργανισμόν των ταγμάτων εκατετάχθη εις το 2ο τάγμα του 4ου λόχου όπου εδιοικούσα ακολουθών τας διαταγάς μου έως την έλευσιν της Α.Μ.

Εις όλον λοιπόν το αυτό διάστημα εφέρθη ικανός, ευπειθής εις τους ανωτέρους του και με καλήν διαγωγήν.

Όθεν κατ' αίτησίν του δίδεται το παρόν δια να του χρησιμεύσει όπου δεί. Ο υποφαινόμενος.

Αθήνα την 16 Απριλίου 1839

Γιαννάκης

Λαγουμιτζής

λοχαγός.

Γ.Α.Κ. Φ 17 Αριστείων αρ. 6881

Γ10

Ενδεικτικόν αρ. 385. 4442

Ότι ο κ. Ιωάννης Βουρδουμπάς εκ Μενιδίου εχρημάτισεν εις τον υπέρ ανεξαρτησίας της Ελλάδος αγώνος υπό την οδηγίαν μου από του 1825 μέχρι της διαλύσεως των χιλιαρχίων. Παρευρέθη δε εις την μάχην Καματερού και Πειραιά, εις την της Ελευσίνος και εις Άγιον Ιωάννην, όπου έδειξε άμεμπτον ζήλον και προθυμία εις τα στρατιωτικά χρέη του, ευπείθειαν δε εις τους ανωτέρους του.

Ως τοιούτον γιγνώσκων αυτόν και κατ' αίτησίν του, δίδω το παρόν μου ίνα του χρησιμεύσει ένθα δει.

Εν Αθήναις την 29 Μαρτίου 1841
Ο Συνταγματάρχης
Βάσσος Μαυροβουνιώτης

Ο Δήμαρχος Αχαρνών επικυροί το γνήσιον της άνωθεν υπογραφής του Συνταγματάρχου Βάσσου Μαυροβουνιώτου.

Μενίδι την 31 Μαρτίου 1841
Ο Δήμαρχος
Ν. Τζελεπής

Σημ. επιτροπής:
«Δεν φέρεται»
Υπογραφές

Γ.Α.Κ. Φ.72. Αριστείων. Αριθ. 4442

Γ11

Πιστοποιητικόν
18455

Πιστοποιούμεν οι υποφαινόμενοι ότι ο κος Κωνσταντίνος Σπύρου Βρετός εκ Μενιδίου Αττικής ... αγωνιστής απ' αρχάς του ιερού αγώνα από του 1821 επαρευρέθη εις πολλάς σημαντικάς μάχας με διαφόρους οπλαρχηγούς, καθώς επαρευρέθη εις Γριπονήσι, Βάθη με Οδυσέα εις Λιόσια εις Χαϊδάριον, Μενίδι εις Καματερό εις Τσερατζίνι εις Κάστρο, τρείς Πύργους εις Λεψίνα εις Πειραιά καθώς εις Χασιά και εις άλλα πολλά μέρη δεν έλειψεν, εστάθη γενναίος, ανδρείος, αμέμπτου διαγωγής ... του γνωρίζομεν καλώς και κατ' αίτησίν του δίδομεν το παρόν μας να του χρησιμεύσει όθεν ανήκει.

Εν Αθήναις τη 4 Μαρτίου 1844
οι ανωτέρω οπλαρχηγοί
Νικ. Κριζιώτης
Μακρυγιάννης
Γιάννη Κώστας
Ιωαν. του Γκούρα

Επικυρούται η γνησιότης των άνωθεν τεσσάρων υπογραφών.

Εν Αθήναις τη 5 Μαρτίου 1844
Ο Δήμαρχος Αθηναίων
Α. Πετράκης

Δια την αντιγραφήν
Αθήνα τη 16 Ιουνίου 1865
Τ.Σ ο Δήμαρχος Αθηναίων
Σ. Κουτζικάρης

Αρχείο Αγωνιστών 1821. Εις Εθνική Βιβλιοθήκη.

Γ12

Πιστοποιητικό

Πιστοποιούμεν οι υποφαινόμενοι ότι γνωρίζομεν τον Κύριον Σωτήρη Βρετόν εκ Μενίδι ότι είναι αγωνιστής εις τον υπέρ ανεξαρτησίας ιερόν αγώνα και ότι επαρευρέθη εις αρκετάς μάχας κατά των εχθρών ... Λέκκα, Πέντε Όρνια, Δίστομο, Πειραιά και Θήβα, Αθηνών με Λέκκα και εις τον οργαισμόν του Κυβερνήτου ήτον διορισμένος εις τα τάγματα ως στρατιώτης και ως γνωστόν τοιούτος και (δια την) καλήν διαγωγήν του και ευπείθειαν την οποίαν είχε εις τους ανωτέρους του δίδεται το παρόν και υποφαινόμεθα.

Εν Αθήναις την 28 Φεβρουαρίου 1844
Νικ. Κριεζώτης
Νικήτας Σταματελόπουλος
Γιάννης Κώστας
Χατζή Χρίστος

Επικυρούται η γνησιότης των άνωθεν τεσσάρων υπογραφών.

Εν Αθήναις την 3 Μαρτίου 1844
ο Δήμαρχος Αθηνών

Τ.Σ. Α. Πετράκης

Γ.Α.Κ. Φ. 273 Αριστείων αρ. 3590.

Γ13

Ο Νικόλαος Γκίκας γεννήθηκε στο Μενίδι το 1807.

Με αίτησή του ζητάει από την αρμόδια επιτροπή αναγνώριση των υπέρ της πατρίδος αγώνων του και επισυνάπτει σχετικά πιστοποιητικά υπογραφόμενα από Βάσο Μαυροβουνιώτη και Μακρυγιάννη. Δυστυχώς τα χαρτιά χάθηκαν όπως πληροφορήθηκε. Επανέρχεται με νέα αίτηση την 21.4.1839 δια του Δήμου Αχαρνών με πιστοποιητικά υπογραφόμενα από τους ίδιους οπλαρχηγούς και το στρατηγό Διον. Ευμορφόπουλο.

Η επιτροπή σημειώνει: Υπάρχει, Σιδηρούν. Σελ. 48 Μητρ. Γ. Στρατ. σελ. 184 αρ. 747 Μ. Επιτρ. Ακολουθούν υπογραφές.

Γ.Α.Κ. Φ 18. Αριστείων

Την 5.3.1844 ο Νικόλαος Γκίκας επανέρχεται με νέα αίτησή του στην οποία αναφέρει ότι διοικούσε στρατιώτες στον απελευθερωτικό αγώνα, οι οποίοι «... φέρουν σήμερα αριστεία και εγώ μένω αδικημένος» Ιδιοχείρως υπογράφει το αίτημά του, το οποίο συνοδεύεται με το παρακάτω έγγραφο:

Πιστοποιητικόν

Οι υποφαινόμενοι οπλαρχηγοί πιστοποιούμεν ότι ο Κύριος Νικόλαος Γκίκας εκ Μενίδιου Αττικής, ήταν αγωνιστής από αρχής του ιερού αγώνος από το 1821 επαρευρέθη εις πολλάς αιματηράς μάχας ... πολέμου με διαφόρους οπλαρχηγούς καθώς με χιλίαρχο Λέκκα και Ευμορφόπουλο. Καθώς επαρευρέθη εις το φρούριον Αθηνών Αττικής και Πατρατζίκι με Πατούλα, εις Κάρυστον με Ν. Γρυζιώτη και Αλιβέρι και Παλαιόκαστρον με Δυ(σ-)σέον, εις Κάρυστον πάλιν με Φαβγέ και Μαραθώνα και Χαϊδάρι και εις Λιόσια και Καματερόν ήτο σημαιοφόρος με Βάσιο.

Εις Κερατζίνι, εις Πειραιά και εις Τρείς Πύργους και εις Κρήτη και εις άλλα πολλά μέρη όπου η πατρίς προσεκάλεσεν τους αρχηγούς του. Εστάθη γενναίος και ανδρείος, καλός διοικητής και στους υπό την οδηγίαν του, αμέμπτου διαγωγής καλώς διοικών τους ... και τας διαταγάς των ανωτέρων του. Τούτον γνωρίζομεν και κατ' αίτησίν του δίδομε το παρόν μας να χρησιμεύσει όθεν ανήκει.

Εν Αθήναις τη 4 Μαρτίου 1844

Ιωάννης Γκούρα

Οι ανώτεροι οπλαρχηγοί
Νικόλαος Γυρζιώτης
Μακρυγιάννης
Γιάννης Κώστα

Επικυρούται η γνησιότης
των άνω τεσσάρων υπογραφών
Αθήναις τη 5 Μαρτίου 1844
Τ.Σ. ο Δήμαρχος Αθηνών
Α. Πετράκης

Ότι απαράλλακτον του πρωτοτύπου
Αθήνησι τη 6 Μαρτίου 1844
ο Δήμαρχος Αθηνών
Α. Πετράκης Τ.Σ.

Γ. Α. Κ. Φ 237 Αριστείων αρ. 3591.

Γ14

Εν Αθήναις την 26 Αυγούστου
1872
Σημείωση της επιτροπής:
Σ. 418
Αρ. 11
αρ. Μ. 18328
υπαξ. Α΄ τάξεως
αριθμ. μ. 6230
προσθέτω ότι επειδή δεν ζώσι εκείνοι με τους οποίους υπηρέτησα ειμί μόνον οι Κύριοι Γιάννης Κώνστας Συνταγματάρχης και Γιάννης Ζούλης ταγματάρχης αν αμφιβάλη η Σ. επιτροπή ας πληροφορηθεί παρ' αυτών ως προς την πατρίδα εκδουλεύσεών μου
ο αυτός ευπειθέστατος
Π. Χ. Γκίκας

Προς την Σεβαστήν επιτροπήν του ιερού αγώνος

22075

Κύριοι

Προ χρόνων καθυπέβαλον και ετέραν αναφοράν ομού εσωκλείστως και τα πιστοποιητικά μου τα οποία διαλάμβανον τας θυσίας μου με τας υπογραφάς των οπλαρχηγών, αλλά φεύ! ως φαίνεται απωλέσθησαν, καθότι το όνομά μου δεν υπάρχει εις το νέον μητρώον, ενώ πολλάκις παρουσιασθείς προεδρεύοντος του Μακαρίτου Γενναίου, ίνα απαιτήσω τον αριθμόν του Μητρώου και μου έλεγαν, ότι θα μου τον δώσουν άλλοτε, εγώ δε έκτοτε παρημέλησα και νύν καταφεύγω αύθις δια της απλής ταύτης αναφοράς ...΄οπως ... νήσω υμάς και ληφθή πρόνοια με καταγράψητε εις το Μητρώον και μοι δοθεί ο ανήκον βαθμός μου ως τότε είχον (λοχίου) και συνάμα τον αριθμόν του Μητρώου.

Των υμετέρων εκλαμπροτήτων
Εθπειθέστατος
Π. Χ. Γκίκας
εκ Μενιδίου.

Αρχείο αγωνιστών. Εις Εθνική Βιβλιοθήκη.

Γ15

22181
24171
Ενδεικτικόν

Δια τούτου οι υποφαινόμενοι πιστοποιούμεν ότι ο επιφέρον το παρόν μας, Χριστόδουλος Γκίκας κάτοικος Μενιδίου υπηρέτησε καθ' όλον το διάστημα του οκταετούς αιματηρού αγώνα με ζήλον και προθυμία ανωτέραν παντός επαίνου υπό τας διαταγάς του αντιστρατήγου Δ. Λέκκα με βαθμόν πεντηκοντάρχου παρευρέθη εις την πολιορκία της ακροπόλεως Αθηνών όπου μάλιστα και επληγώθη· έλαβε μέρος ενεργητικότατα υπό τον αυτόν αρχηγόν εις την .. εκείνην του Πειραιώς μάχην δια δευτέρα φοράν επληγώθη αγωνισθείς ανδρείως εις την αιματηράν του Καματερού μάχην υπό την οδηγία του χιλιάρχου Π. Λέκκα· επίσης παρευρέθη και εις άλλας πολλάς μάχας όπου έδειξε μεγάλην γενναιότητα·

'Οθεν προς υποστήριξην της αληθείας τω δίδομεν το παρόν μας δια να τω χρησιμεύσει όπου δεί.

Αθήναις τη 20 Φεβρουαρίου 1844

Γιάννης του Γκούρα — Νικόλαος Κριεζώτης
Βάσος Μαυροβουνιώτης — Μακρυγιάννης

Επιβεβαιούμεν τα ανωτέρω επί τη οριζομένη υπό του Νόμου ποινή και επί τη εγγυήσει πολιτικής αποζημιώσεως την 15 Σεπτεμβρίου 1846 Αθήνα.
Δ. Καλιφρονάς
Σ. Πατούσας

ακολουθεί
εις επόμενη σελίδα σημειούται:

Επικυροί το γνήσιον των όπισθεν έξι υπογραφών
Αθήναι τη 16 Σεπτεμβρίου 1846
ο εκτελών χρ. Δημάρχου
Τ.Σ. Δημαρχιακός Πάρεδρος
Σ. Βενιζέλος.

«Αρχείο αγωνιστών» εις Εθν. Βιβλιοθήκη.



22181

4171



ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ των ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ

22182

Προς

Τον Κύριον Διοικητήν Αθηνών

Η Αυτού Μεγαλειότης ο Βασιλεύς, ανέσεται το ψήφισμα τα
ληφθέν παρά του Συνεδρίου των από 20 Ιουλίου 1834 και 5 Σεπτεμβρίου 1838 επιστροφών εν
τω προς τον Κύριον Διοικητήν Αθηνών διαβιβαστικώ του Νομάρχου
Αθηναίων, εν αντιγράφω των παρά του εκεί αντελεγκτικής επιτροπής λεχθέντων υπομνημάτων του,
απευθυνθέν εις αυτόν υπό αριθμόν τα εδώθεν τα δέον εις χείρας αρμοδίας.

Το τούτου των Νομαρχιακών τούτων αντιγράφου ισοκύρου

Αθήναι την 9. Ιουλίου 1842.

Ο Γραμματεύς του Συμβουλίου

Προς απάντησιν
επί τω αριθμώ του αρχείου

Ο Διευθυντής του Γραφείου

Γ17

Προς
την Σεβαστήν επιτροπήν του
ιερού αγώνος

Εν Αθήναις τη 24 Αυγούστου
1872

Συν. 417
Αρ. 10
Αρ. Μ. 3026
Αξ. 7 τάξεως.

Με λύπη μου επληροφορήθην ότι η Σ. επιτροπή με εχαρακτήρισεν ως υπαξιωματικόν πρώτης τάξεως, τούτο είναι μέγα άδικον, διότι εγώ απ' αρχής του ιερού αγώνος διετέλεσα οπλαρχηγός με 50 - 70 στρατιώτας υπό την οδηγίαν μου και υπό την οδηγίαν πολλών οπλαρχηγών παρευρεθείς εις διαφόρους μάχας ήτοι εις Καματερό εις Κερατζίνι εις Χαϊδάρι εις Πειραιά εις Χασιά, Μαραθώνα, Καπαντρίτη, εις Θήβας εις Κρεμάλα; εις Μαρτίνι εις Αταλάντην εις Αγίαν Μαρίναν εις Πατρατζίκη, εις Σάλωνα εις Όρνια εις Λεψίνα και εις το Φρούριον των Αθηνών υπό την οδηγίαν των οπλαρχηγών Βάσιου, Καραϊσκάκη Κριεζώτη, Μακρυγιάννη, Νικηταρά, Οδυσσέα και επληγώθην δε εις τας μάχας Κερατσινίου εις τας μάχας του Φρουρίου Αθηνών εντός του οποίου ήμουν, καθώς επληγώθην πάλιν εντός του Φρουρίου εις την θέση Πλάκαν, ουδέ μίαν δε άλλην αμοιβήν των μεγάλων τούτων εκδουλεύσεών μου δεν έλαβον

παρά μόνον το εσώκλειστον δίπλωμα του αργυρού αριστείου οπόταν παρέδωκα τας πιστοποιήσεις των εκδουλεύσεών μου εις την ενταύθα Νομαρχίαν, σημειωτέον δε ότι εις την μάχην του Καματερού εφονεύθησαν οι δύο μου αδελφοί Γιαννάκης και Δημήτρης και εις ανεψιός μου Χρήστος Πόγκας, προσθέτω δε ότι και παρά των Τούρκων και των προσκυνημένων Χριστιανών έκαυσαν τα σπίτια μου και ηρπάγησαν όλα μου τα υπάρχοντα.

Δια τούτο παρακαλώ την Σεβαστήν επιτροπήν, όπως ευαρεστούμενη με δικαιώσει τώρα τουλάχιστον εις το βάθος των γηρατειών μου ών εννενηκοντούτης.

υποσημειούμαι με όλον το Σέβας.

Ευπειθέστατος
Χ(ριστόδουλος) Γκίκας

«Αρχείο αγωνιστών» εις Εθν. Βιβλιοθήκη.

Γ18

Πιστοποιητικόν 24503

23786

Πιστοποιούμεν οι υποσημειούμενοι ότι ο επιφέρων το παρόν Δημήτριος Νικολάου Δημάσκου Μενιδιάτης, ζήλου και ενθουσιασμού κινούμενος, ως ήρξατο διακαή; φλεγόμενος υπέρ της ελευθερίας της Ελλάδος, έδραμεν εις τον ιερόν αγώνα της, αφ᾽ ης στιγμής η Σάλπιγξ τούτου ήχησεν και κατετάχθη εις τα ελαφρά στρατιωτικά Σώματα, χρηματίσας δε υπό τας οδηγίας διαφόρων οπλαρχηγών και κατεξοχήν υπό τας οδηγίας των κυρίων Ιωάννου Μαμούρη, Βάσου Μαυροβουνιώτου. Χ΄Μιχάλη και Μήτρου Λέκκα παρευρέθη εις διαφόρους μάχας κατά των εχθρών, ήτοι εις την κατά την Ελευσίνα μάχην, εις την ομοίαν κατά το Χαϊδάρι, εις την κατά το Καματερό, εις την κατά την Τσερατζίνι, εις την κατά τους τρεις Πύργους, η... εις την κατά το Στεβανίκο εις Μαρτίνο και την κατά την Λιβαδιάν εις την κατά τα Σάλωνα εις την κατά την Κάρυστον εις την κατά την Βληχάδα, εις την κατά τας Αθήνας και Πειραιά, εις την κατά την πολιορκία του φρουρίου τούτων και εις πολλάς διαφόρους άλλας καθ᾽ ας ηρίστευσε μαχόμενος κατά των εχθρών με ψυχήν ατρόμητον και απαραδειγμάτιστον ζήλον και πατριωτισμόν. Εν... και επληγώθη παρά τούτων εις την δεξιάν χείρα κατά την μάχην Τζερατζίνης. Προς δε τούτοις παρευρέθη και εντός του Φρουρίου Αθηνών ότε επολιορκείτο παρά των εχθρών και δοκιμάσας δεινά φρικώδη υπέμεινε με καρτεροψυχίαν ακάματος και εμάχετο· κατ᾽ όλον δε το διάστημα τούτο δεν ωφελήθη αναλόγως... αμοιβήν των εκδουλεύσεων πάντοτε προς τους ανωτέρους του με σέβας και ευπείθειαν ακάματος. ΄Οθεν ταύτα γνωρίζοντες τοιούτου αποδειχθέντος του ειρημένου, πιστοποιούμεν και βεβαιούμεν και ως τοιούτον δίδομεν το παρόν μας προς αυτόν, ίνα του χρησιμεύσει προς ένδειξιν της αληθείας, βεβαίωσιν προς ους ανήκει και προς απόλαυσιν της ανταμοιβής των αδιαμφισβήτητων δικαιωμάτων του και υποσημειούμεθα.

Εν Αθήναις την 23 Φεβρουαρίου 1844

Νικόλαος Κριεζώτης

Νικήτας Σταματελόπουλος

Χατζηχρήστος

Μακρυγιάννης

Δ. Καλιφρονάς

Επικυρούται το γνήσιον των άνωθεν τεσσάρων υπογραφών
Αθήναις τη 24 Φεβρουαρίου 1844

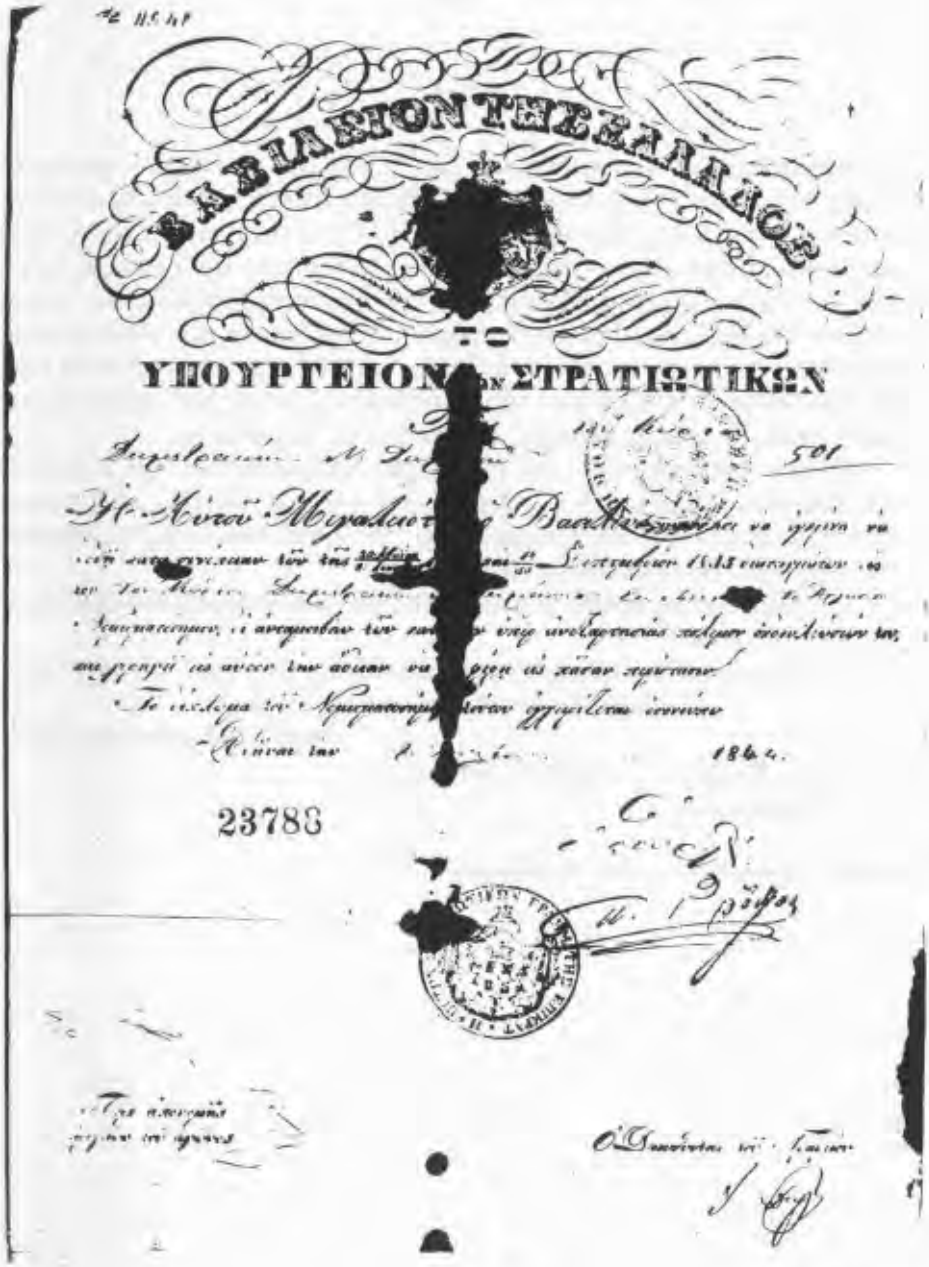
Τ.Σ.

Ο Δήμαρχος Αθηνών
Α. Πετράκης

«Αρχείο αγωνιστών» εις Εθν. Βιβλιοθήκη.






ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ

501

1842.

23783

Γ20

23005

Πιστοποιούμεν οι υποφαινόμενοι επί τη οριζομένη υπό του ποινικού νόμου ποινή και επί τη υποχρεώσει της ανηκούσης πολιτικής αποζημιώσεως ότι ο Αναγ. Καλογριάνης εκ Μενιδίου της Αττικής εις εκ των μάλλον ευκαταστάτων οικοκυρέων του χωρίου του, επί κεφαλής πολλών συγχωρικών του εισήλθεν μετά του Γενικού στρατοπέδου, κατά πρώτον ότε επολιορκήθησαν οι εχθροί εις την Ακρόπολιν και διέμεινε μετά των υπ᾽ αυτόν εις την πολιορκίαν ταύτην διαμείνας προσέτι και εις την δευτέραν πολιορκίαν της Ακροπόλεως με τους υπ᾽ αυτόν και εκινδύνευσε εις τας διαφόρους εφόδους και τοιχομαχίας.

Ο ίδιος παρευρέθη εις τας μάχας του Χαϊδαρίου υπό την οδηγίαν του Μήτρου Λέκκα εν τη του Καματερού υπό την οδηγία του Προκοπίου Λέκκα και τας του Πειραιώς και του Αναλάτου υπό την οδηγία του αρχηγού Βάσσου Μαυροβουνιώτου.

Εις όλας ταύτας ανεδείχθη ανδρείος και ευπειθής και συνεισέφερε πάντα τα ευατού.

Εις ένδειξιν όθεν αφιέμεθα την παρούσαν μας κατ᾽ αίτησίν του:

Αθήνα την 14 Νοεμβρίου 1846

Βάσσος Μαυροβουνιώτης

1. Σταύρ. Βλάχος Μακρυγιάννης
2. Ν. Ζαχαρίτζας

«Αρχείο αγωνιστών» εις Εθν. Βιβλιοθήκη.

31058

Γ21

Αποδεικτικόν
22857

Πιστοποιούμεν οι υποφαινόμενοι οπλαρχηγοί ότι ο κύριος Μήτρος Κιούσης εκ Μενιδίου της Αττικής υπήρξεν εις εκ των Μπουλουξίδων του μακαρίτου Ιωάννου Γκούρα, ακολουθήσας αυτόν εις όλας τας κατά των εχθρών γεγομένας εν τη Αττική και Ανατολική Ελλάδα μάχας, φανείς πάντοτε φρόνιμος οδηγός εις τους υπ' αυτόν και ακριβής εκτελεστής των διαταγών των ανωτέρων του μέχρι του 1826, έκτοτε δε ακολουθήσας τους κατά την Ελευσίνα συσωμματωμένους οπλαρχηγούς, συνηγωνίσθη μετ' αυτών εις όλας τας κατά την Αττική γενομένας μάχας εναντίον του Κιουταχή, κατά τας οποίας διεκρίθη δια της γενναιότητας και ανδρείας.

Ταύτα πάντα γιγνώσκοντες του δίδομεν την παρούσαν μας πιστοποίησιν ίνα του χρησιμεύσει όπου δεί.

Εν Αθήναις τη 5 Μαρτίου 1844.

Οι οπλαρχηγοί

Γιάν. του Γκούρα — Κίτσος Τζαβέλας

Βάσσος Μαυροβουνιώτης

Επικρούται το γνήσιον των άνωθεν τριών υπογραφών.

την 28 Απριλίου 1844 — Ο Δήμαρχος Αθηνών

Αθήναι

. . . . . .

Τ.Σ.

«Αρχείο αγωνιστών» εις Εθν. Βιβλιοθήκη.



Ἀπόσπασμα.

Πληροφοροῦμεν οἱ ὑποφαινόμενοι κάτοικοι τῆς Ἀθήνας, ὅτι ὁ Κύριος Δημήτριος Κ. Μπενάκης ἐξ Ἀλεξανδρείας ἐπανελθὼν ἐκεῖθεν εἰς τὴν πατρίδα του διὰ μεγάλα ἐμπορεύματα ἐκ τῶν ἐκεῖ ἀποθηκῶν του ἐκ τοῦ 1864 ἔτους μέχρι τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῶν λιμένων τῆς Ἑλλάδος, ὅπερ ἐπέφερε τὴν ἀπώλειαν ἀλλων συναφῶν του.

Ἀμα ἔφθασεν εἰς Ἀθήνας ἐπεδόθη εἰς τὸ ἐμπορικόν του, ἐπανέφερε τὰς φυναικάς του, καὶ ἐγκατεστάθη μετ' αὐτῶν εἰς τὸ χωρίον Μελίσσι, εἰς ὃ ἐπεσκέπτετο ἐκάστοτε τὴν ἡμέραν διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ἐμπορίας του. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκ τῆς ἀπουσίας του ἐκείνης ἐπῆλθεν ἀνεπανόρθωτος ζημία εἰς τὰ ἐμπορεύματα, ἅτινα ἐκρατοῦντο ἐν τῇ ἀποθήκῃ του, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πόλιν καὶ ἐκεῖθεν ἐπεσκέπτετο τὸ ἐξοχικόν του.

Μετὰ δὲ ταῦτα περιῆλθε χρόνος τις εἰς ἀνάπαυσιν μετὰ τὰς πολλὰς ταραχάς, μὲ ὅλον τοῦτο ὁ κ. Μπενάκης ἐξηκολούθει τὰς ἐμπορικὰς του ἐργασίας, μέχρις ὅτου παρουσιάσθη ἡ τρομερὰ ἐπιδημία τῆς χολέρας. Ἀπελθὼν ἐξοχούμενος εἰς [redacted] ἔσωσε πολλοὺς εἰς τὴν ἐπιδημίαν ἐκείνην καὶ ἐπανελθὼν εἰς τὴν πόλιν ἔλαβε τὰ ἀναγκαῖα μέτρα πρὸς ἀσφάλειαν τῶν ἐμπορευμάτων του ἐν τῇ ἀποθήκῃ του [redacted] ἐπειδὴ ἐπανεφάνη ἡ χολέρα, ἐγκαταστὰς ἐκεῖ καὶ ἐβοήθησε



Γ23

4169

Οι υποφαινόμενοι πιστοποιούμε ευσυνειδήτως, ότι ο Αναστάσιος Κότος κάτοικος Μενιδίου συνέτρεξε εις τον υπέρ της ανεξαρτησίας ιερόν αγώνα των Ελλήνων απ᾽ αρχής της Επαναστάσεως, πρώτα ευρεθείς και συναγωνισθείς εις τον αποκλεισμόν και κυρίευσιν της πόλεως των Αθηνών, μετά ταύτα... την διοίκησιν 50 οπλιτών Ελλήνων διορισθείς από τους τότε οπλαρχηγούς Αθηνών και κατέλαβε συμπράξει και άλλων οπλαρχηγών την θέσιν Πατρατζίκι και Νευρόπολιν με τους υπό την οδηγίαν του Στρατιωτικούς ᾽Ελληνας.

Επιστρέψας εις Αθήνας και τυχούσης περιστάσεως να πέσει το φρούριον εις τους ᾽Ελληνας, συνενώθη με τον αρχηγόν Οδυσσέα και συνεκρούσθησαν μετ᾽ αυτού και άλλων εις θέσιν Δαδί, απ᾽ όπου συγχρόνως μετέβη εις Καραμπαπά και αποτυχόντες εκείθεν επιστρέψαμεν πάλιν εις Αθήνας.

Μετά τούτο παρευρέθη εις την μάχην Ευρίπου νήσου Βαθονησίου και Καρύστου, εις την μάχην του Μαραθώνος αρχηγούντος του Ιω. Γκούρα, εις την μάχην Καπανδρίτι, Λιόσα και Κ(ι)ούρκα υπό την αρχηγίαν του αυτού Γκούρα.

Ερχομένου του Κιουτάγια συνηκολούθησε με τους άλλους συνενωθέντας με τα Ελληνικά Στρατεύματα εις μάχην Βαρυμποπίου συνελήφθη ο ειρημένος Αναστάσιος από τους εχθρούς αιχμάλωτος, απελευθερωθείς αύθις συνενώθη και συνηγωνίζετο ειλικρινώς, και μ᾽ ενθουσιασμόν με τους φιλελεύθερους ᾽Ελληνες εις μάχην Καματερού, Τζερακίνη, Πειραιώς, επί τον θάνατον του αειμνήστου Καραΐσκου, τότε υπό την οδηγίαν του οπλαρχηγού Ν. Τζελεπή, μέχρι της συστάσεως των στρατιωτικών ελαφρών ταγμάτων του Ι. Καποδιστρίου.Διό τω δίδεται το παρόν πιστοποιητικόν δια να τω χρησιμεύσει όπου ανήκει και υποφαινόμεθα.

Μενίδι την 10 Ν/βρίου 1840 — Χ. Γγίκας
δια τον αγράμματον Σπύρο — Σπύρος Καπελλαδούρος
Δημητρίου γράφω εγώ Α· Κρίκης — Αντιϋπολοχαγός

.....

Υπολοχαγός
Ν. Τζελεπής

Καλώς γνωρίζω τον ίδιο ότι αγωνίσθη εις τα δεινά της πατρίδος και εις Φιλίρια (:) Μακρυγιάννης

Η Δημαρχία Αχαρνών επικυροί των υπογραφών το γνήσιον των όπισθεν υπ' αξιωματικών Χρισ. Γκίκα, Σπ. Καπελαδούρου. Α. Κρίτζη και δι' αυτού Σπύρου Δημητρίου ως αγραμμάτου. Ν. Τζελεπή, του συνταγματάρχου Μακρυγιάννη και τας μάχας και αιχμαλωσίαν τας οποίας έτυχεν ο περί ού ο λόγος Αναστάσιος Κότος.

Μενίδι την 12 Χβρίου 1840

Τ.Σ. Ο Δήμαρχος

Ν. Τζελεπής

Γ.Α.Κ. Φ 71. Αριστείων. Αριθ. 17629

Γ24

4169

Μαρτυρώ ο υποφαινόμενος ότι ο κ. Αναστάσιος Κότος Μενιδιώτης, από τους 1826 κατετάχθη εις το υπό την οδηγίαν μου στρατιωτικό σώμα και έμεινε μέχρι της συστάσεως των χιλιαρχιών, ευρέθη εις τας μάχας της Ελευσίνος, Χαϊδάρι, Καματερό, Τζιρατζίνα, Μουσείου, Σέγκιο και λοιπάς μάχας. Έδειξε στρατιωτικήν ανδρείαν και πειθαρχίαν, τέλος αιχμαλωτίσθη και διασωθείς πάλιν ηκολούθησεν το στρατιωτικόν στάδιον, του δίδεται δε το παρόν μου να του χρησιμεύσει όπου δεί. Και υποφαίνομαι.

Τη 20 Μαρτίου 1841 Αθήναις

Βάσος Μαυροβουνιώτης

Ο Δήμαρχος Αχαρνών επικυροί το γνήσιον της άνωθεν υπογραφής του Συνταγματάρχου Βάσου Μαυρουβουνιώτου.

Μενίδι την 21 Μαρτίου 1841

Τ.Σ. Ο Δήμαρχος

Ν. Τζελεπής

Γ.Α.Κ. Φ. 71. Αριστείων. Αριθ. 17629

Γ25

Πιστοποιείται ότι

4287

Ο Σταμάτης Κουδούνας Αθηναίος χωροφύλαξ ιππέας αφ' ής εξηρράγη η Ελληνική επανάσταση έλαβε το όπλο εις τας χείρας και επολέμησε υπέρ της ανεξαρτησίας της πατρίδος, υπηρέτησεν εις όλον αυτό το διάστημα υπό την οδηγίαν των Αρχηγών του Οδυσσέως, του Ιωάννου Γκούρα, του Κριεζώτου, του Λέκκα και του υποφαινομένου, εφάνη πρόθυμος και υπάκουος εις τας διαταγάς των ανωτέρων του και μαχόμενος έλαβε τρεις πληγάς, πάντοτε ήτον επικεφαλής στρατιωτών, ώστε δια τας προς την πατρίδα πιστάς εκδουλεύσεις του αι προλαβούσαι Κυβερνήσεις τον ετίμησαν με τον βαθμόν του υποχιλιάρχου, επί δε της Κυβερνήσεως του Καποδιστρίου έζησεν πολιτικός, μέχρι της αφίξεως της Α.Μ. του τρισεβάστου Άνακτός μας.

Διό του δίδεται το παρόν πιστοποιητικόν έγγραφον ίνα φέρει αυτό προς ένδειξιν των προς την πατρίδα θυσιών και αγώνων του.

Εν Λαμία την 6 Ιουνίου 1836

Ο Συνταγματάρχης
Βάσος Μαυροβουνιώτης

Επικυρούται το γνήσιον της υπογραφής του Συνταγματάρχου Βάσου Μαυροβουνιώτου.

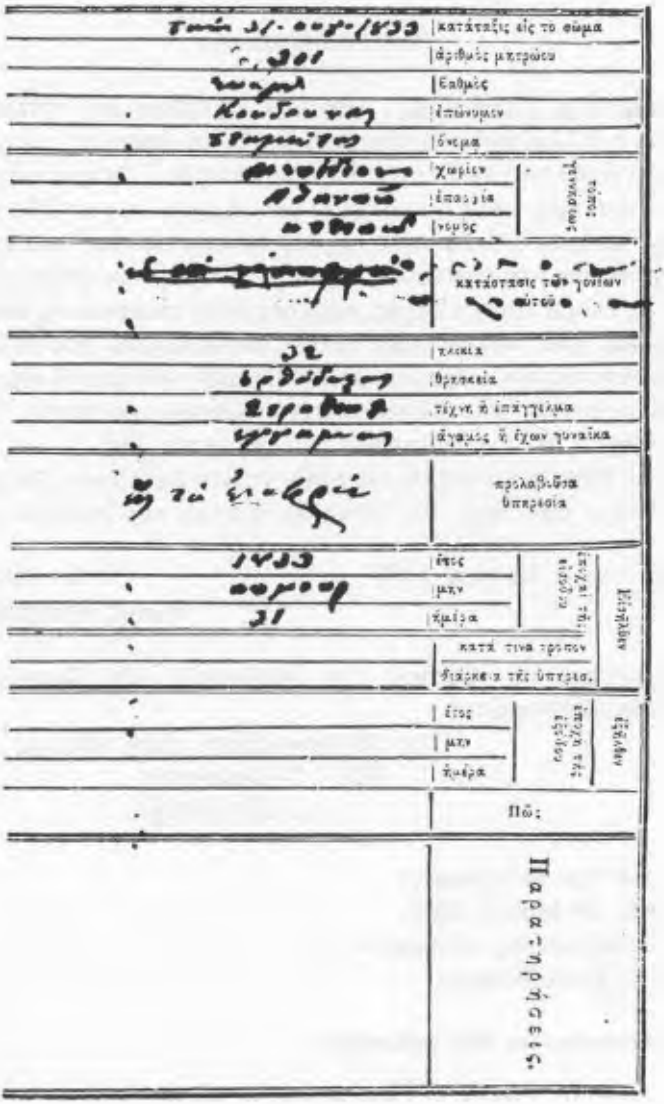
Την 31 Αυγούστου 1836 Αθήναι
Τ.Σ. Ο Δήμαρχος
Α. Πετράκης

Δια την αντιγραφήν
Αθ. 19 Μαΐου 1865.
Ο Δήμαρχος Αθηναίων
Τ.Σ. Ε. Κουτζικάρης

«Αρχείο αγωνιστών» εις Εθν. Βιβλιοθήκη

Γ26

Φωτοτυπία στοιχείων του Σταμ. Κουδούνα. «Αρχείο αγωνιστών» εις Εθν. Βιβλ.



Γ27

22798

Πιστοποιούμεν οι υποφαινόμενοι ότι ο Παναγιώτης Κουντουριώτης από χωρίον Μενίδι του δήμου Φυλής απ' αρχής της επαναστάσεως, καταταχθείς υπό την οδηγίαν ημών και ακολούθως με διαφόρους άλλους οπλαρχηγούς, υπηρέτησε την πατρίδα στρατιωτικώς μέχρι τέλους, παρευρέθη εις τας σημαντικοτέρας μάχας στης Στερεάς Ελλάδος και Ευβοίας όπου κατά των εχθρών εκροτήσαμεν, των οποίων η σημείωσις είναι ως ακολούθως, πρώτον ευρέθη εις τας Αθήνας και Πατρατζίκι εις το οποίον επληγώθη δις, εις τον αριστερόν κάλαμον και εις την δεξιάν πλευράν, εις Μαραθώνα και επομένως εις Κάρυστον, έτι πάλιν εις Ελευσίνα και Χαϊδάρι, εις Καματερό, εις Τσερατσίνι, εις Μαρτίνο και εις τον Άγιον Ιωάννην. Εις όλον το διάστημα του πολέμου έδειξεν μεγάλην ανδρείαν και τιμιότητα, έχων πάντοτε εις τους ανωτέρους του ευπείθειαν, εκπληρών προθύμως τας διαταγάς αυτών.

Όθεν γνωρίζοντες αυτόν ως τοιούτον και προς χάριν της αληθείας, κατ' αίτησίν του του δίδομεν το παρόν πιστοποιητικόν έγγραφόν μας δια να του χρησιμεύσει όπου ανήκει.

Εν Αθήναις τη 4 Μαρτίου 1844
Νικόλαος Κριεζώτης
Γιάννης του Γκούρα Μακρυγιάννης
Δ. Καλλιφρονάς Γιάννη Κώστας

Επικυρούνται η γνησιότης των άνωθεν τεσσάρων υπογραφών.
Εν Αθήναις την 5 Μαρτίου1844 Ο Δήμαρχος Αθηνών
Α. Πετράκης

«Αρχείο αγωνιστών» εις Εθν. Βιβλιοθήκη.



Γ28

Αποδεικτικό
24719

Πιστοποιούμεν οι υποφαινόμενοι οπλαρχηγοί ότι ο Μήτρος Α. Μαρίνης εκ Μενιδίου της Αττικής υπήρξε εις εκ των μπουλουξήδων του μακαρίτου Ιωάννου Γκούρα ακολουθήσας αυτόν εις όλας τας κατά των εχθρών γενομένας εν τη Αττική και Ανατολική Ελλάδα μάχας, φανείς πάντοτε φρόνιμος οδηγός εις τους υπ' αυτόν, και ακριβής εκτελεστής των διαταγών των ανωτέρω του μέχρι του 1826 έτους, έκτοτε δε ακολουθήσας τους κατά την Ελευσίνα συσωμματωμένους οπλαρχηγούς συνηγωνίσθη μετ' αυτούς εις όλας τας κατά την Αττικήν γενομένας εναντίον του Κιουταχή μάχας εις τας οποίας διεκρίθη δια της ανδρείας της γενναιότητας, πληγωθείς εις αμφοτέρας του τας χείρας.

Ταύτα πάντα γινώσκοντες του δίδομεν την παρούσαν μας πιστοποίησιν ίνα του χρησιμεύση όπου ανήκει και υποφαινόμεθα.

Εν Αθήναις την 5 Μαρτίου 1844

Οπλαρχηγοί

Γιαν. του Γκούρα — Κίτσος Τζαβέλας

Επικυροί το γνήσιον των
απέναντι δύο υπογραφών
Αθήναι τη 8 Φεβρουαρίου 1846

Ο Εκτελ: χρέη Δημάρχου
Δημ. Πάρεδρος
Τ.Σ. Σ. Βενιζέλος

«Αρχείο αγωνιστών» εις Εθν. Βιβλιοθήκη



Αρ. 11541.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

ΤΟ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ των ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ

Πρὸς 520

Τὸν Κύριον Λοχαγὸν Ἀναγνώστην Καμπάνην

Ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης ὁ Βασιλεὺς θέλουσα νὰ ἀμείψῃ τὰς κατὰ συνέχειαν τῶν ἐτῶν 1834 καὶ 1843 ἐπιδειχθείσας ὑπὸ τοῦ Κυρίου Λοχαγοῦ Ἀναγνώστου Καμπάνη ἀνδρείας καὶ ἀφοσιώσεις, εἰς ἀναγνώρισιν τῶν κατὰ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πόλεμον ὑπηρεσιῶν του, ἀπεφάσισε νὰ αὐξήσῃ τὴν αὐτοῦ σύνταξιν κατὰ τὸ μέρος τὸ χῶρον σημείωσιν.

Τὸ ἀνήκοντα τοῦ Κρατικοῦ Ταμείου ἐντολὴν ἐκτελέσατε ἀκριβῶς.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 1 Ἰουλίου 1864.

Ο Υπουργός των Στρατιωτικών

Ο Διευθυντὴς τοῦ Γραφείου

Γ30

24083

Πιστοποιούμεν οι υποφαινόμενοι ότι ο Σταμάτης Μπερτζέκος από χωρίον Μενίδι του Δήμου Φυλής, καταταχθείς υπό την οδηγίαν ημών και ακολούθως με διαφόρους οπλαρχηγούς, υπηρέτησεν την πατρίδα στρατιωτικώς απ' αρχής της Επαναστάσεως μέχρι τέλους, παρευρέθη εις τας σημαντικοτέρας μάχας της Στερεάς Ελλάδος και Ευβοίας, όπου κατά των εχθρών επράξαμεν τας οποίας εκθέτωμεν μέρος αυτών, κατά πρώτον ευρέθη εις τας Αθήνας, και τα πέντε Όρνια, και εις Μαραθώνα επομένως εις Κάρυστον, έτι πάλιν εις Ελευσίνα και Χαϊδάρι, και Καματερό, και Τσερατσίνι και Μαρτίνο, και εις Άγιον Ιωάννη και επί Κυβερνήτου είχεν βαθμόν πεντάρχου. Εις όλον το διάστημα του πολέμου έδειξεν μεγάλην ανδρείαν και τιμιότητα έχον πάντοτε ευπείθειαν εις τους ανωτέρους του εκπληρών προθύμως τας διαταγάς αυτών.

Όθεν γνωρίζοντες αυτόν ως τοιούτον και προς χάριν της αλήθειας κατ' αίτησίν του χορηγούμεν εις αυτόν το πιστοποιητικόν έγγραφόν μας δια να του χρησιμεύση όπου δει.

Εν Αθήναις τη 4 Μαρτίου 1844

Νικόλαος Κριεζώτης

Γιαν. του Γκούρα Σ. Πατούσας Μακρυγιάνης
Δ. Καλιφρονάς

Επικυρούνται η γνησιότης των άνωθεν τεσσάρων υπογραφών

Εν Αθήναις τη 5η Μαρτίου 1844

Τ.Σ.

ο Δήμαρχος Αθηναίων
Α. Πετράκης

«Αρχείο Αγωνιστών» 1821. Εις Εθν. Βιβλιοθήκη

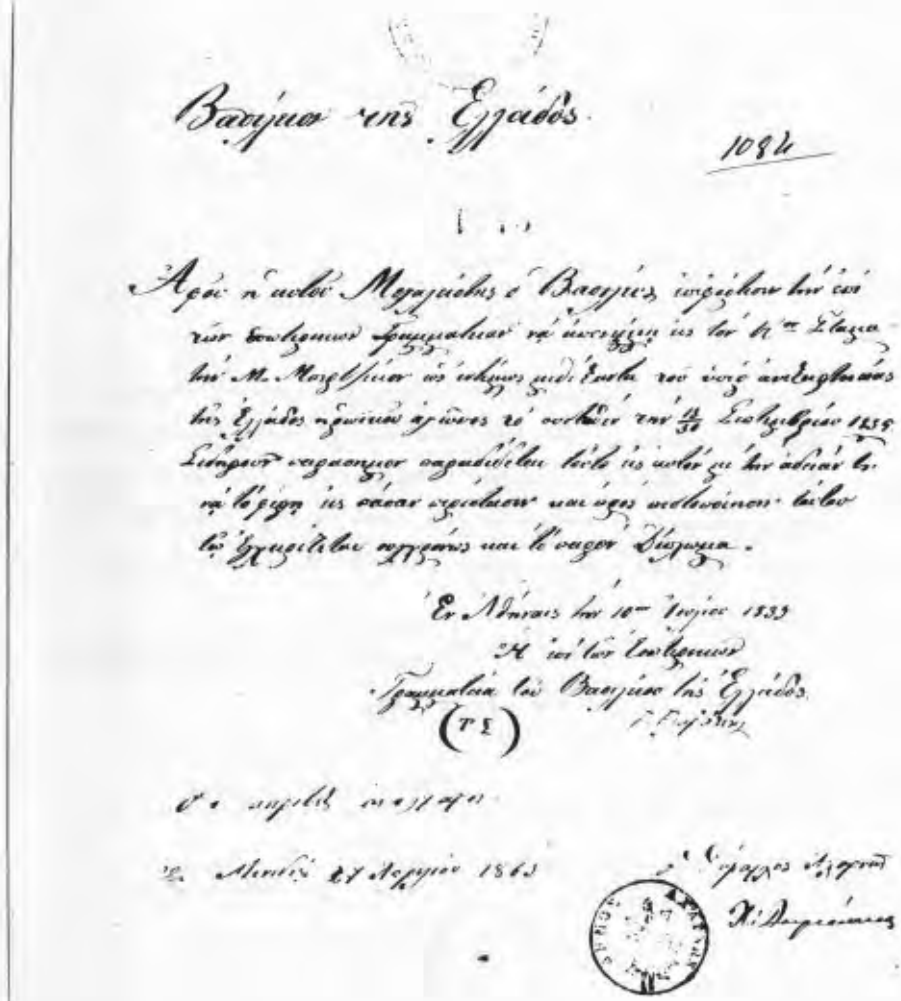


1083

(a) ἡ ἐν τῷ ἐπιστολίῳ ἔχει ἔκφρασιν ἐκ τῆς ἔκφρασιν σου ἔκφρασιν ———

Γ31

Αντίγραφο σιδηρού παρασήμου Στ. Μπερτζέκου. «Αρχείο αγωνιστών» Εθν. Βιβλ.



Βασίλειον της Ελλάδος.

1084

[. .]

Αρέσει τη Αυτού Μεγαλειότητι ο Βασιλεύς ευμενέστατον επί τω τοιούτων τοιχημάτων γραμματίων να υποχρεωθή εις τον Δ.ν Σταυρακάκην Μ. Μαυρίκιον ως ένοικον μισθίου οικίας του ιατρού αποβιώσαντος εν Ελλάδι ηδονικώ αγώνος το οποίον την 14/30 Σεπτεμβρίου 1859 Σιδηρούν παρασημον παραδώσει τούτο εις αυτόν εν τη αδεία ταύτη ως τοιούτον εις σάκκον σχοινίων και ούχι πολεμοφόρον τύπον ή σχηματίζον πτερούς και ο σκοπός δημόσιος.

Εν Αθήναις την 10ην Ιουνίου 1859

Η επί των Εσωτερικών
Γραμματεία του Βασιλείου της Ελλάδος

(ΤΣ)

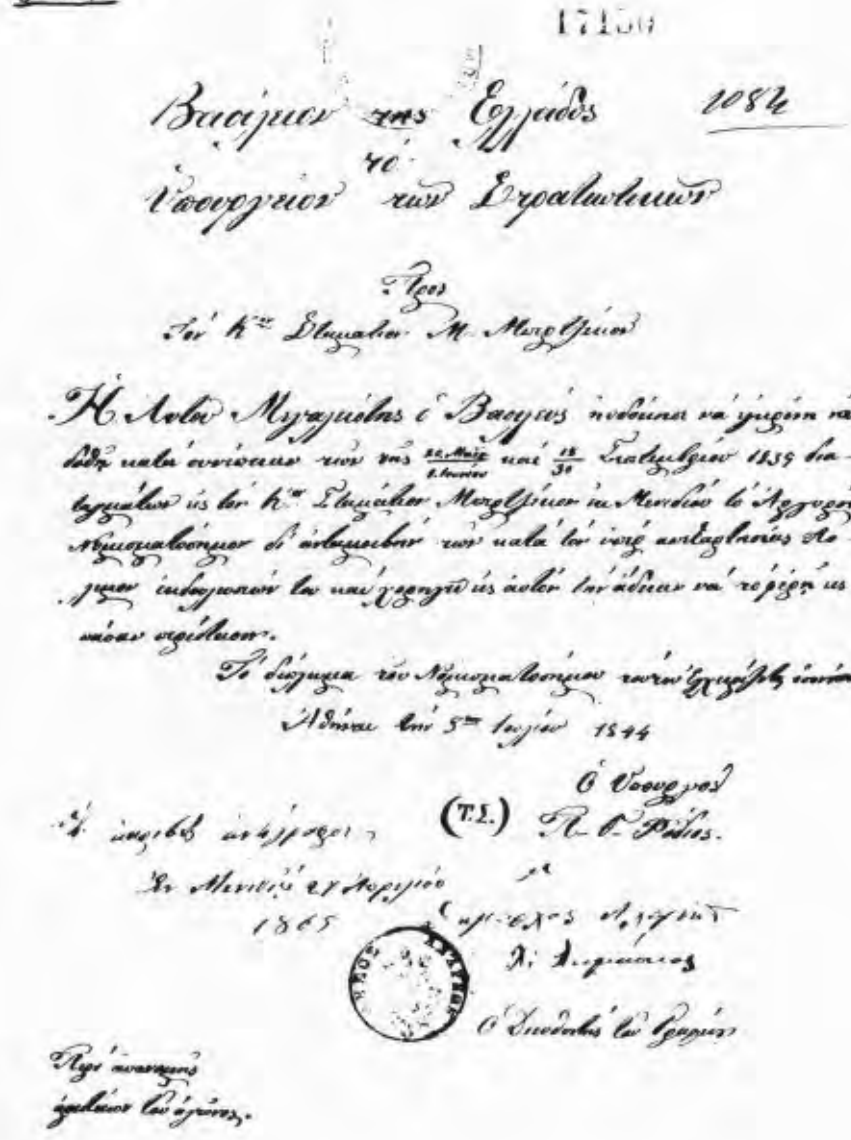
Ο υπογράψας υπουργός

Εν Αθήναις 27 Απριλίου 1865

Ο Γραμματεύς της Επιτροπής
Χ. Βαρελόπουλος

Γ32

Αντίγραφο αργυρού αριστείου Σταμ. Μπερτζέκου.
«Αρχείο αγωνιστών» Εθν. Βιβλ.



Α-11542

1750

Βασίλειον της Ελλάδος 1084

Υπουργείον των Στρατιωτικών

Προς

Τον Κ^ον Σταμάτιον Μπερτζέκον

Η Αυτού Μεγαλειότης ο Βασιλεύς ηυδόκησε να χορηγήση τω δεδηλωμένω υπό σου τω τας 22 Μαΐου / 3 Ιουνίου και 18 / 30 Σεπτεμβρίου 1839 δια-βεβαιώσει ως τον Κ^ον Σταμάτιον Μπερτζέκον εκ Μεσολογγίου το Αργυρούν Χρυσοκαλόκαιρον δι' ανδρισμόν των υπό τον ιερόν αυτοβοεικόν Λο-γχών ενδοξοτάτων εν μια μάχη τω 6 Απριλίου του αυτού έτους και τόπω τω αυτώ σημείων.

Το δίκαιωμα του Χρυσοκαλοκαιρίου τούτου χορηγηθέν εστίν

Αθήναι την 5^ην Ιουνίου 1844

Ο Υπουργός

Η ισότης αντίγραφον (Τ.Σ.) Π. Ο. Ράλλης.

Εν Μεσολογγίω τη 27 Απριλίου

1865

Ο Δημαρχος

Ο Διευθυντής των Χρεών

Περί αναγνωρίσεως

χρυσού του αγώνος.

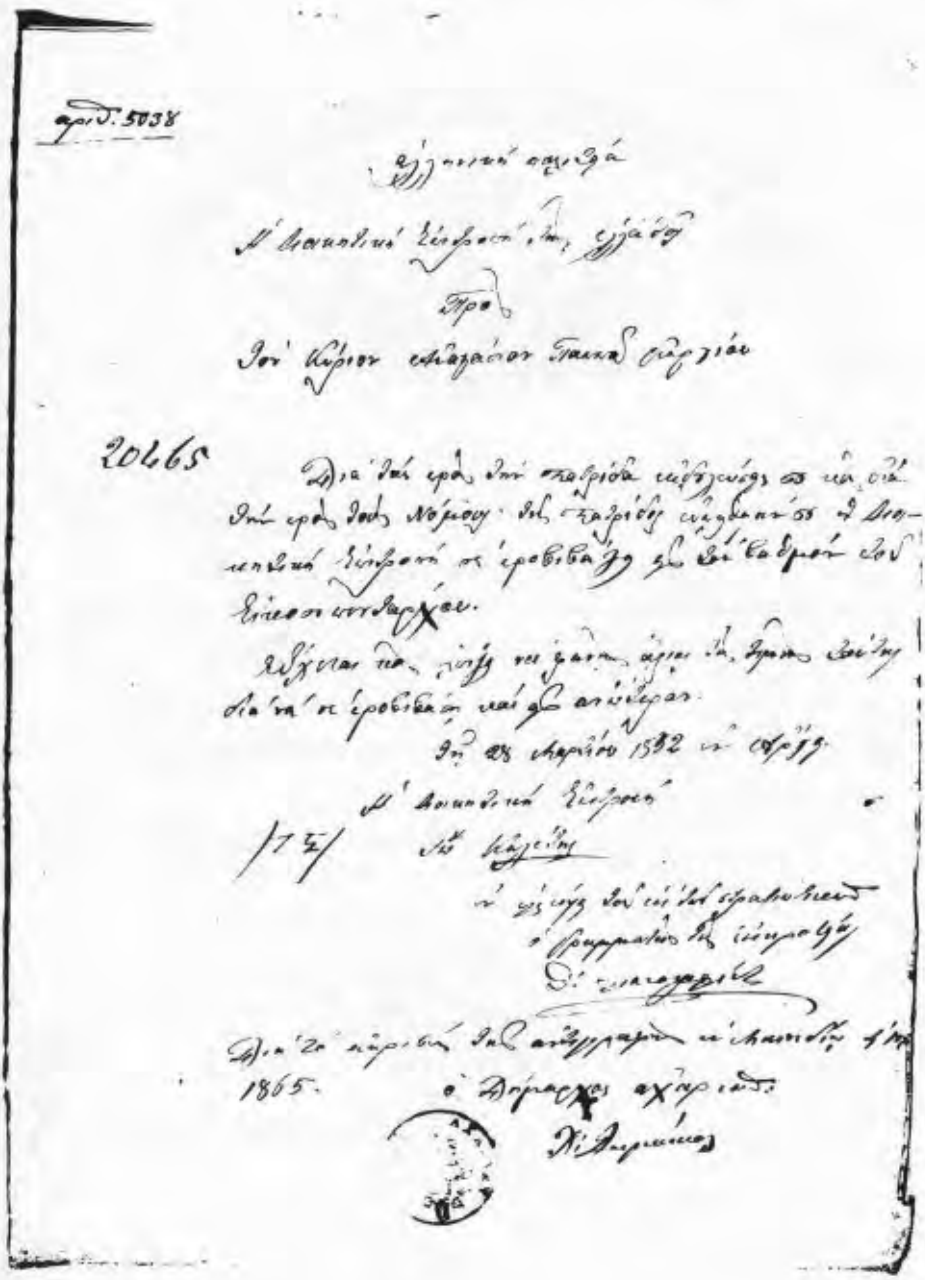
Γ33

«Αργυρό» αριστείο Δ.Γ. Νίκα. Αρχείο Ι.Α.Ε.Α.



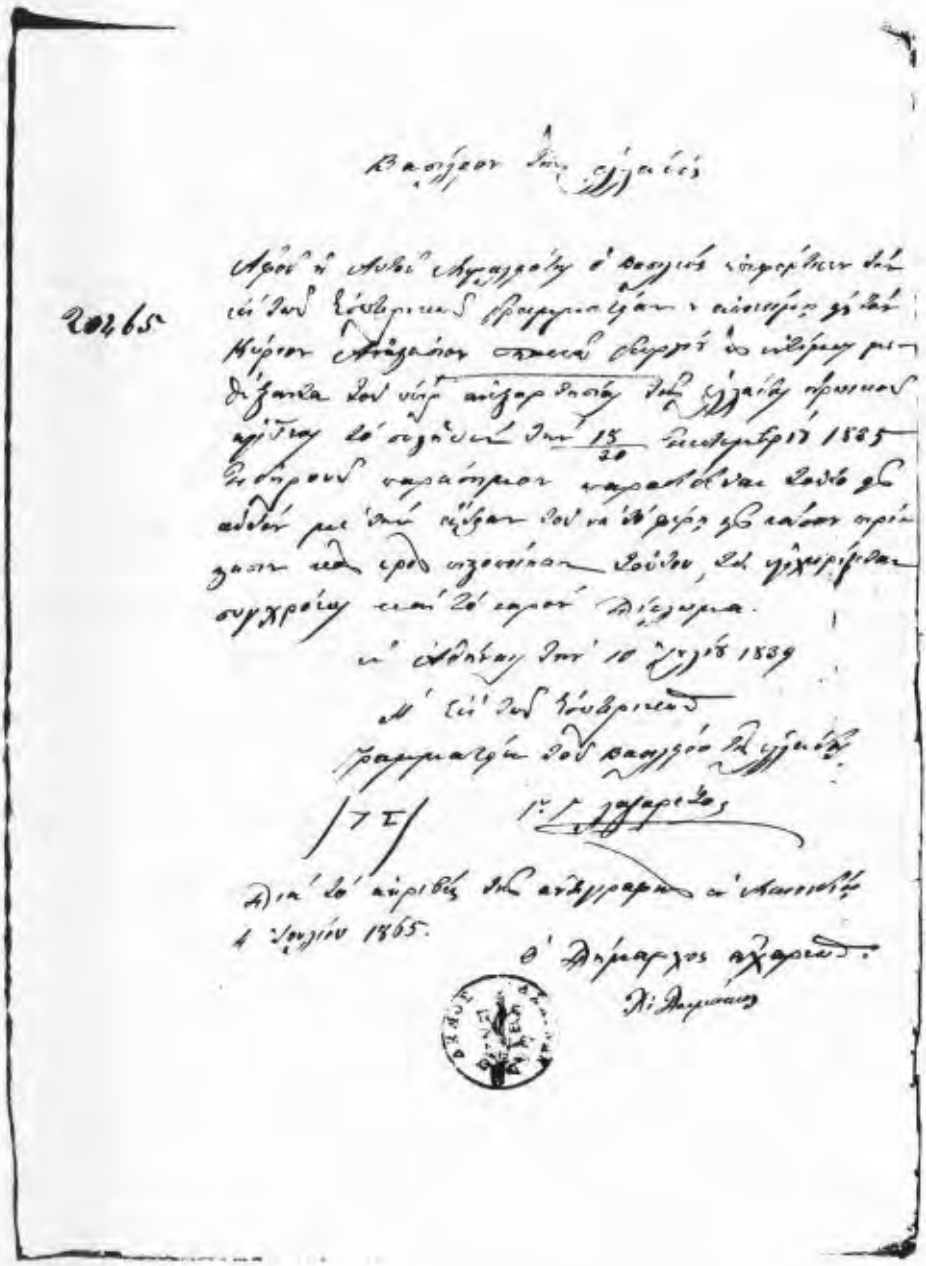
Γ34

Αντίγραφο προαγωγής Αναστ. Παπαγεωργίου «Αρχείο αγωνιστών», Εθν. Βιβλ.



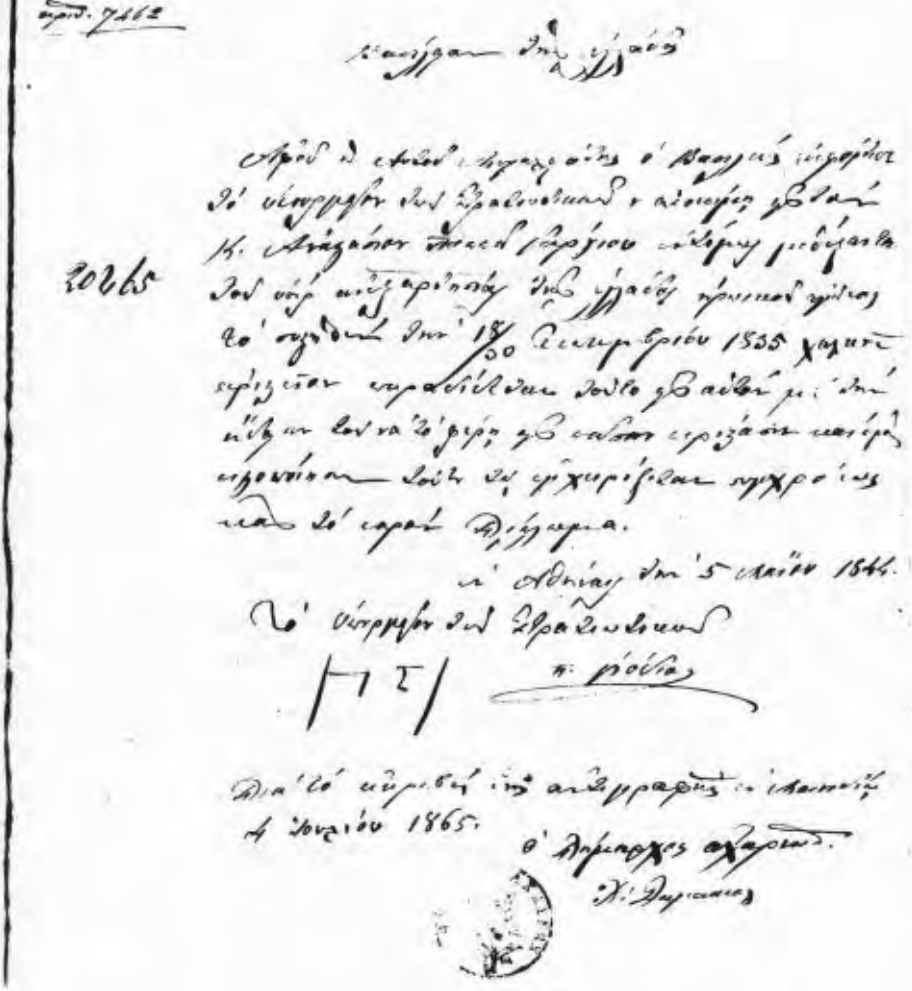
Γ35

Αντίγραφο «σιδηρού» αριστείου, Αναστ. Παπαγεωργίου, «Αρχείο αγωνιστών», Εθν. Βιβλ.



Γ36

Αντίγραφο «Χαλκού» αριστείου, Αν. Παπαγεωργίου «Αρχείο αγωνιστών» Εθν. Βιβλ.



Γ37

Πιστοποίηση Δημάρχου Αχαρνών περί Αναστ. Παπαγεωργίου, «Αρχείο αγωνιστών», Εθν. Βιβλ.



αριθ. 397

Βεβαίωσις Υγείας

Δήμαρχος Αχαρνών

Πιστοποιῶ

2065

ὅτι ὁ ἐνταῦθα κάτοικος Γεωργίου ἐτῶν 65 παίδων Ἀναστασίου καὶ ἐξωτέρας σάλπιγγος προϊόντος Δήμου γυμνασιάρχης ἀρχῆς συνταξιοῦχος ἐπὶ ὑπηρεσίας ἐπὶ 30 ἔτη ἐπὶ ἀδένων ὑγιὴς ὑπάρχει ἐκ τῆς εἰδικῆς χωρὶς νόσους γονόρροιας ἐξετάσεως.

Πρὸς τὴν παίδων αὐτοῦ χορηγοῦμεν τὸ παρὸν πιστοποιητικὸν διὰ τὸ χρησιμεῦσαι ὅπου ἐφ.

Ἐν Ἀχαρνῶν 4 Ὀκτωβρίου 1865

ὁ Δήμαρχος

Δ. Δημάκης

Γ38

Πιστοποιητικόν
4335

Πιστοποιούμεν οι υποφαινόμενοι ότι ο Γιωργάκης Ρωμέσης Μενιδιάτης χωρίου της Αττικής αρχής του ιερού αγώνος του υπέρ ανεξαρτησίας της Ελλάδος, υπηρέτησε την πατρίδα στρατιωτικώς, καταταγμένος υπό την οδηγίαν διαφόρων οπλαρχηγών, επαρευρέθη εις τας περισσοτέρας συμπλοκάς και μάχας κατά των εχθρών, εις την πολιορκίαν και πτώσιν του φρουρίου των Αθηνών, εις τας μάχας της Ευβοίας και Καρύστου εις τας μάχας των Βασιλικών, εις τας μάχας των Σαλώνων και Χαλκομάτας, εις τας μάχας της Ελευσίνος και Χαϊδαρίου και επισρέφων από Χαϊδάρι εις Ελευσίνα μία των ημερών ήλθον οι εχθροί εις Χασιάν και εσυλήφθη παρά τους Οθωμανούς και εστάλθη εις Έγριπον εις τον Ομέρ Πασιά και εστάθη αιχμάλωτος δύο ολόκληρα έτη, και αφού εστάλθη ο λοχαγός ο Γόγος δια να ανταλλάξη τους αιχμαλώτους Οθωμανούς τότε ελευθερώθη και ο ρηθείς Γεωργάκης και δεν έλειψε πάλιν να ακολουθήσει τα στρατιωτικά του χρέη, όπου κατετάχθη εις την χιλιαρχία του υποστρατήγου Βάσου Μαυροβουνιώτου, επαρευρέθη εις την μάχην του Μαρτίνου, εις την μάχην του Αγίου Ιωάννου της Χασιάς, εις όλον αυτό το διάστημα έδειξαν ικανότητα ζήλον και πατριωτισμόν υποταγήν εις τους ανωτέρους του.

Εις ένδειξιν του δίδεται το παρόν μας δια να του χρησιμεύσει όθεν ανήκει.

Αθήναι την 5 Μαρτίου 1844
Νικόλαος Κριεζώτης υποστράτηγος
Βάσος Μαυροβουνιώτης
Ι. Μακρυγιάννης

Επικυρούται το γνήσιον των απέναντι τεσσάρων υπογραφών.
Αθήναι την 14 Μαρτίου 1844
ο
Δήμαρχος Αθηνών
Τ.Σ. Α. Πετράκης

«Αρχείο αγωνιστών» 1821 εις Εθν. Βιβλιοθήκη

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΝ ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΟΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ

όνομα Γιώργ γιωρ.
πατρός
ηλικία 35
τάξις γονέων
τέχνη
περιουσία
τόπος ενηβόσης διαμονής
χρόνος ερατιν. καταγραφής 1823
όνομα απολαμβ.
ἐκλογή τῶν πρὸ τῆς ἀ. Δεκεμβρίου 1831.

Δ ΤΗΜΕΙ τοῦ ἀπὸ 2—14 Μαρτίου τοῦ παρόντος ἔτους Υγιεινοῦ Βασιλικοῦ διατάγματος, συγχωρεῖται εἰς τὸν Γιώργιον γιωρίνον φέροντα τὰ ὅπλα του τὸν ἀρθ. τὰ ἀπίλθη εἰς γενικὴν ἐ'άλμ. διὰ τῆς ὁδοῦ θέλει διανατερεύσει εἰς τοὺς ἀσθμοὺς (κοντάκια)

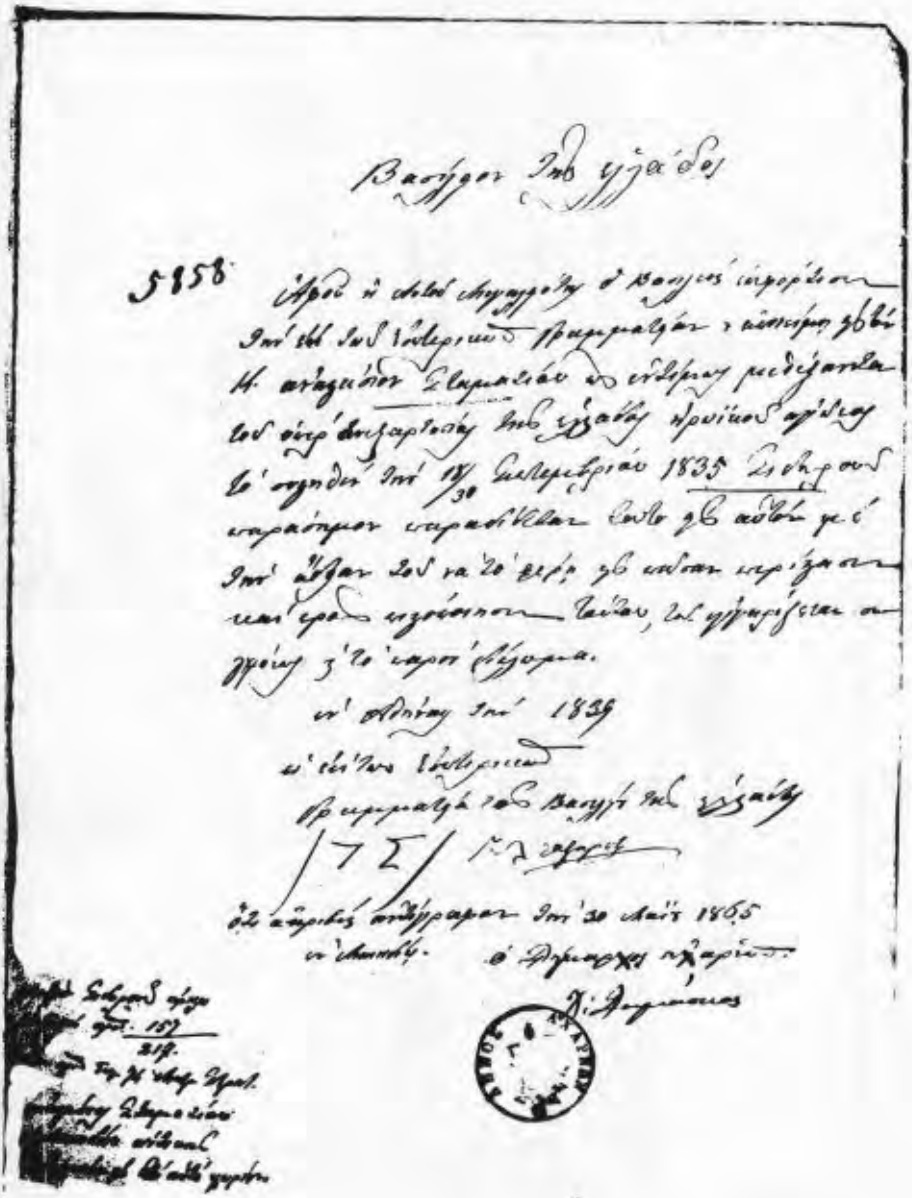
Ὁ σημειοφ. ἀφιλ. τὰ δύο εἰς αὐτὸν διάφιαν καὶ μόνην νύκτα ἐν κατάλυμα καὶ διακόσια ὀγδοήκοντα ἄλευρον, ἰαμβάνοντος τὸν ἀριθμὸν, καὶ τὴν ἡμερομηνίαν τοῦ διαβατηρίου. εἰς σημείωσιν τὸ ὄνομα τοῦ ἐπιφέ-

Ἐν Ἀθήναις τὴν 14 Μαΐου 1833

Ὁ προσωρ. Διοικητὴς Ἀττικῆς.

Γ40

Αντίγραφο «σιδηρού» παρασήμου Αναστ. Σταματίου «Αρχείο αγωνιστών» Εθν. Βιβλ.



Ο Μενιδιάτης Κωσταντής Σταματίου ή Καπετάνιος βλέποντας τους υπ' αυτόν στρατιώτας να έχουν τιμηθεί με ανώτερα παράσημα επανέρχεται με ιδιόχειρα υπογεγραμμένη αίτησή του στην αρμόδια επιτροπή χαρακτηρισμού αγωνιστών του «21» και ζητάει δικαίωση. Επισυνάπτει αντίγραφο του παρακάτω εγγράφου που συνοδεύει με το χάλκινο αριστείο που του απονεμήθηκε την 28.3.1841.

Γ41

Πιστοποιητικό

Πιστοποιούμεν οι υποφαινόμενοι ότι ο Κύριος Κωσταντής Σταματίου Καπετάνιος ήτο αγωνιστής από αρχής του ιερού αγώνος από το 1821. Παρευρέθη εις πολλάς αιματηράς μάχας μετά διαφόρων οπλαρχηγών ως μαγγανζής μπουλουκτζής υπαξιωματικός των ελαφρών ταγμάτων ως αξιωματικός.

Καθώς επαρευρέθη εις το Φρούριον των Αθηνών με Χ΄Αναγνώστη Μενιδιάτη, εις Χαλάνδρι και τον Μαραθώνα με Ιωάννην Γκούραν, εις Βαθονήσι (;) με Κώστα Λαγουμιτζή, εις . . . με Κώστα Λαγουμιτζή και Γουρτζιώτη. Και εις τρεις Πύργους και εις Βάθη καθώς και Λεψίνα και Τζιρατζίνι, με τον ίδιο . . . εις Κάρυστον με Μαμούρη και Φαβγέ, καθώς και το 1828· με Μορφόπουλον εις Ντομπού και εις Θερμοπύλας και εις τον πλόκον Επάχτου. Επαρευρέθη εις Μεσολόγγιον και εις άλλα πολλά μέρη όπου η πατρίας επαρέλαβε (;) ανάγκην. Εστάθη γενναίος και ανδρείος αμέμπτου διαγωγής και υποταγής εις τας διαταγάς των ανωτέρων του. Τούτο γνωρίζουμε και κατ' αίτησίν του δίδομε το παρόν μας να χρησιμεύσει όθεν ανήκει.

Εν Αθήναις τη 4 Μαρτίου 1844
Νικόλαος Γγυρτζιώτης
Μακρυγιάννης
Γιάννης Κώστας

Επικυρούται η γνησιότης των όπισθεν
τεσσάρων (;) υπογραφών.

Αθήναις την 5 Μαρτίου 1844
ο Δήμαρχος Αθηνών
Τ.Σ. Α. Πετράκης

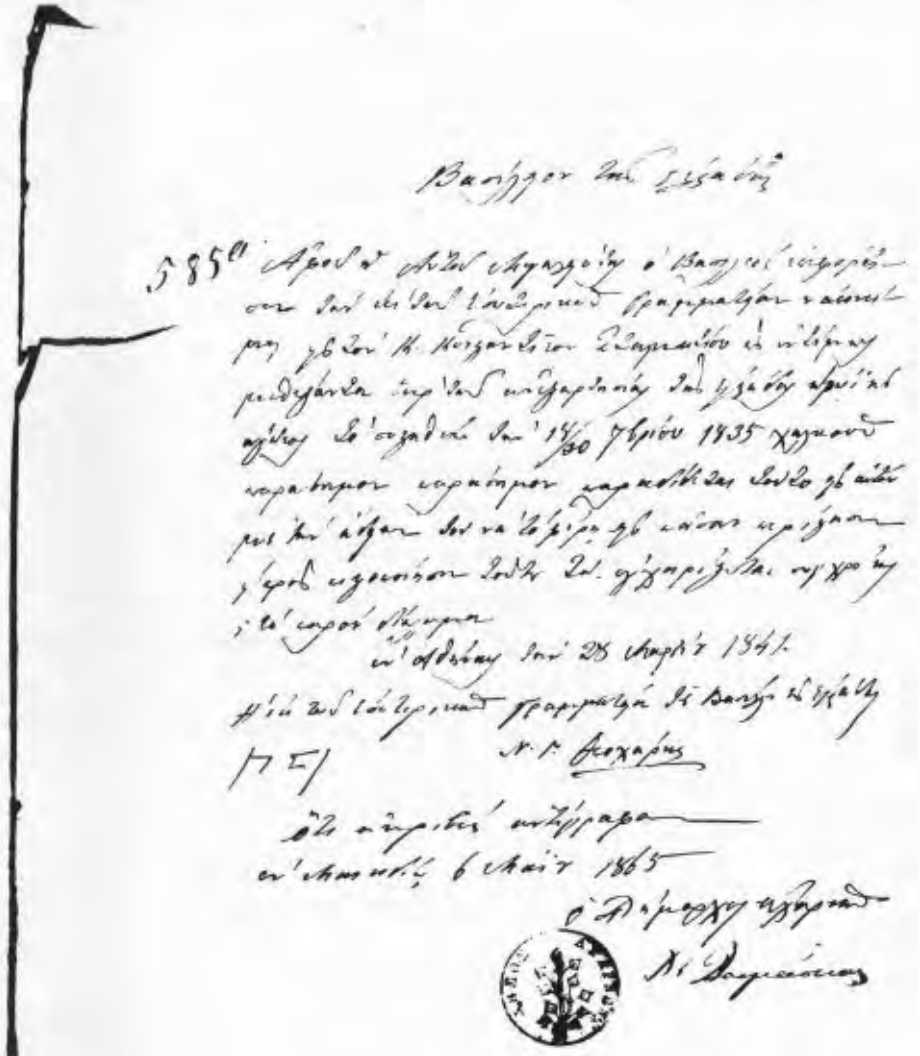
Ότι απαράλλακτον τω πρωτοτύπω
Αθήνησι τη 6 Μαρτίου 1844
Ο Δήμαρχος Αθηνών
Τ.Σ. Α. Πετράκης

ΣΗΜ.: Μετά από την αίτησή του, η επιτροπή συνέρχεται και του απονέμει την ανώτερη διάκριση δηλ. το «Αργυρούν» Νομισματόσημο την 8 Ιουλίου 1844.

Γ.Α.Κ. Φ 273 Αριστείων, Αρ. 3591 και «Αρχείο Αγωνιστών» εις Εθν. Βιβλιοθήκη.

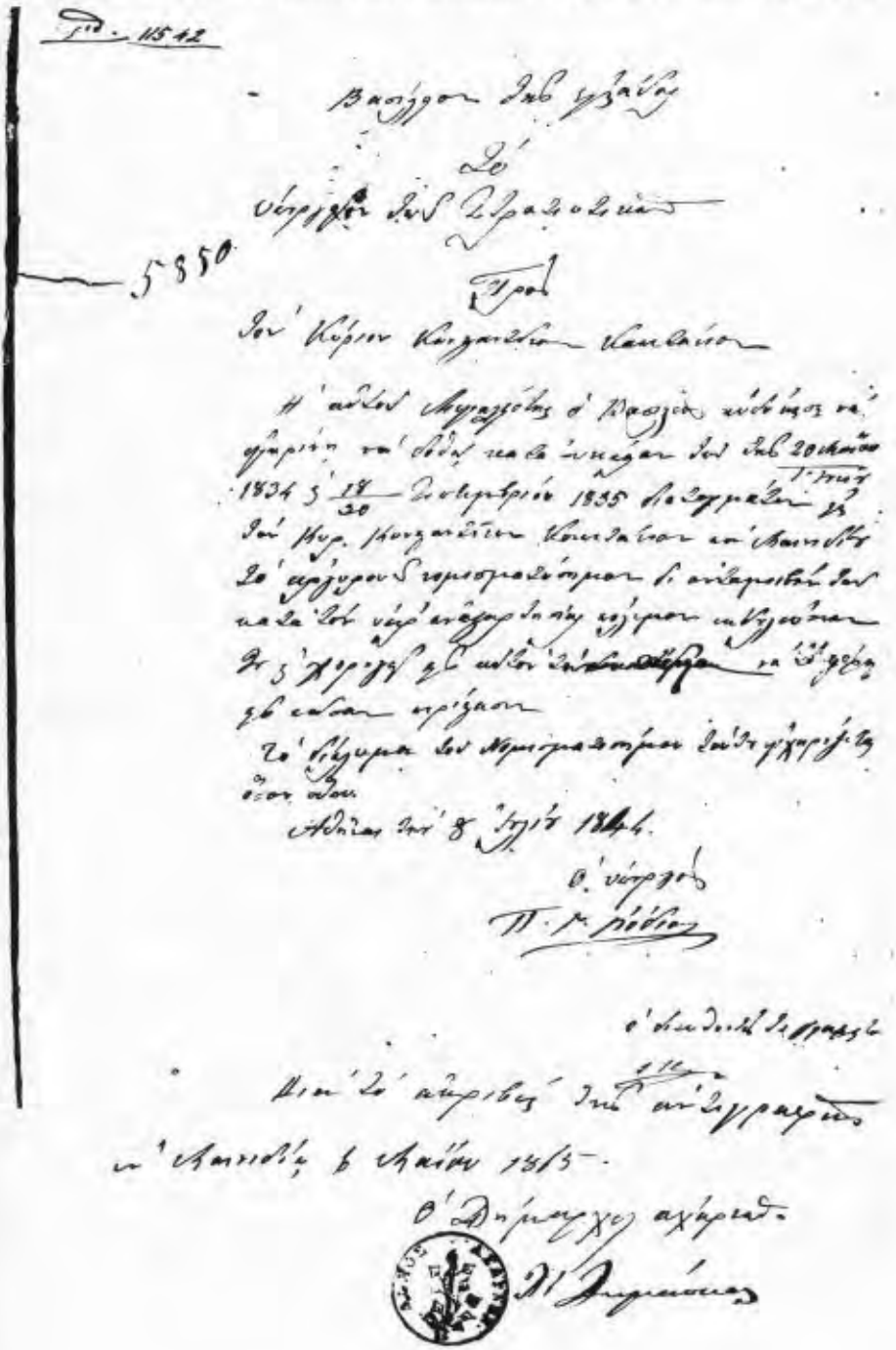
Γ42

Αντίγραφο «Χαλκού» αριστείου Κων. Σταματίου «Αρχείο αγωνιστών. Εθν. Βιβλ.



Γ43

Αντίγραφο «αργυρού» αριστείου Κων. Καπετάνιου «Αρχείο αγωνιστών» Εθν. Βιβλ.



Γ44

20468

Δια του παρόντος γίνεται δήλον, ότι ο Δημήτριος Στριφτός εκ του Χωρίου Μενιδίου της Αττικής, άμα ήρξατο ο υπέρ της ανεξαρτησίας της Ελλάδος ιερός αγών, δράξας τα όπλα παρευρέθη εις την μάχην Αλιβερίου υπό τον οπλαρχηγόν Κριεζώτη και τας μάχας Σαλώνων, Μαρτινίου, Αγ. Ιωάννου Χασιάς, Ελευσίνος και Αναλάτου υπό τον οπλαρχηγόν Βάσον Μαυροβουνιώτην έτι δε και εις τας μάχας Χαϊδαρίου και Πειραιώς, επίσης παρευρέθη εις την μάχην Καρύστου εις την . . . μετά του Αρχηγού Φαβιέρ και ακολούθως εις την μάχην Τρικέρων υπό τον οπλαρχηγόν Κριεζώτην.

Όθεν δίδεται το παρόν εις ένδειξιν της αληθείας δια να τη χρησιμεύσει όπου δει.

Αθήναις 22 Ιουνίου 1865
Ι. Κλίμακας
Δ. Κριεκούκης
Γ. Λάσκος

Προσθήκη: Το 1828 εις τον οργανισμόν χιλιαρχιών επί Καποδίστρια εκατατάχθη εις την χιλιαρχίαν του Βάσου Μαυροβουνιώτου πεντακοσιαρχίαν Τριανταφύλλου Τζουρά και εις την εκατονταρχίαν Δημ. Κριεκούκη.

Ι. Κλίμακας
Δ. Κριεκούκης
Γ. Λάσκος

Επικυρούται το γνήσιον των τριών υπογραφών . . . . .
Ι. Κλίμακας Δ. Κριεκούκης
και Γ. Λάσκος
Αθήναις την 30 Ιουλίου 1865
ο
Δήμαρχος Αθηναίων
Τ.Σ. Ε. Κουτσικάρης

«Αρχείο αγωνιστών» 1821, εις Εθν. Βιβλιοθήκη.



1068

Γ45

5160

Πιστοποιούμεν οι υποφαινόμενοι ότι ο Σπύρος Τσελεπής από χωρίον Μενίδι του Δήμου Φυλής, απ' αρχής της επαναστάσεως κατετάχθη υπό την οδηγίαν ημών, και ακολούθως με διαφόρους άλλους οπλαρχηγούς, υπηρέτησε την πατρίδα στρατιωτικώς μέχρι τέλους, παρευρέθη εις τας σημαντικοτέρας μάχας της Στερεάς Ελλάδος Ευβοίας, όπου κατά των εχθρών επράξαμεν . . . σημειούνται ως ακολούθως, πρώτον εις τας Αθήνας, εις τα Πέντε Όρνια και εις Μαραθώνα, επομένως εις Κάρυστον, έτι πάλιν εις Ελευσίνα, εις Χαϊδάρι, εις Καματερό, εις Τσερατσίνι, εις Μαρτίνο όπου κατά δυστυχίαν στερήθη και τον οφθαλμόν του.

Εις όλον το διάστημα του πολέμου έδειξεν μεγάλην ανδρείαν και τιμιότητα έχων πάντοτε εις τους ανωτέρους του ευπείθειαν, εκπληρών προθύμως τας διαταγάς αυτών.

Όθεν γνωρίζοντες αυτόν ως τοιούτον και προς χάριν της αληθείας κατ' αίτησίν του χορηγούμεν εις αυτόν το πιστοποιητικόν έγγραφόν μας δια να τον χρησιμεύσει όπου ανήκει.

Εν Αθήναις την 4 Μαρτίου 1844
Νικόλαος Γκριτζιώτης
Ιω. του Γκούρα
Ιω. Μακρυγιάννης
Γιάννης Κώστας

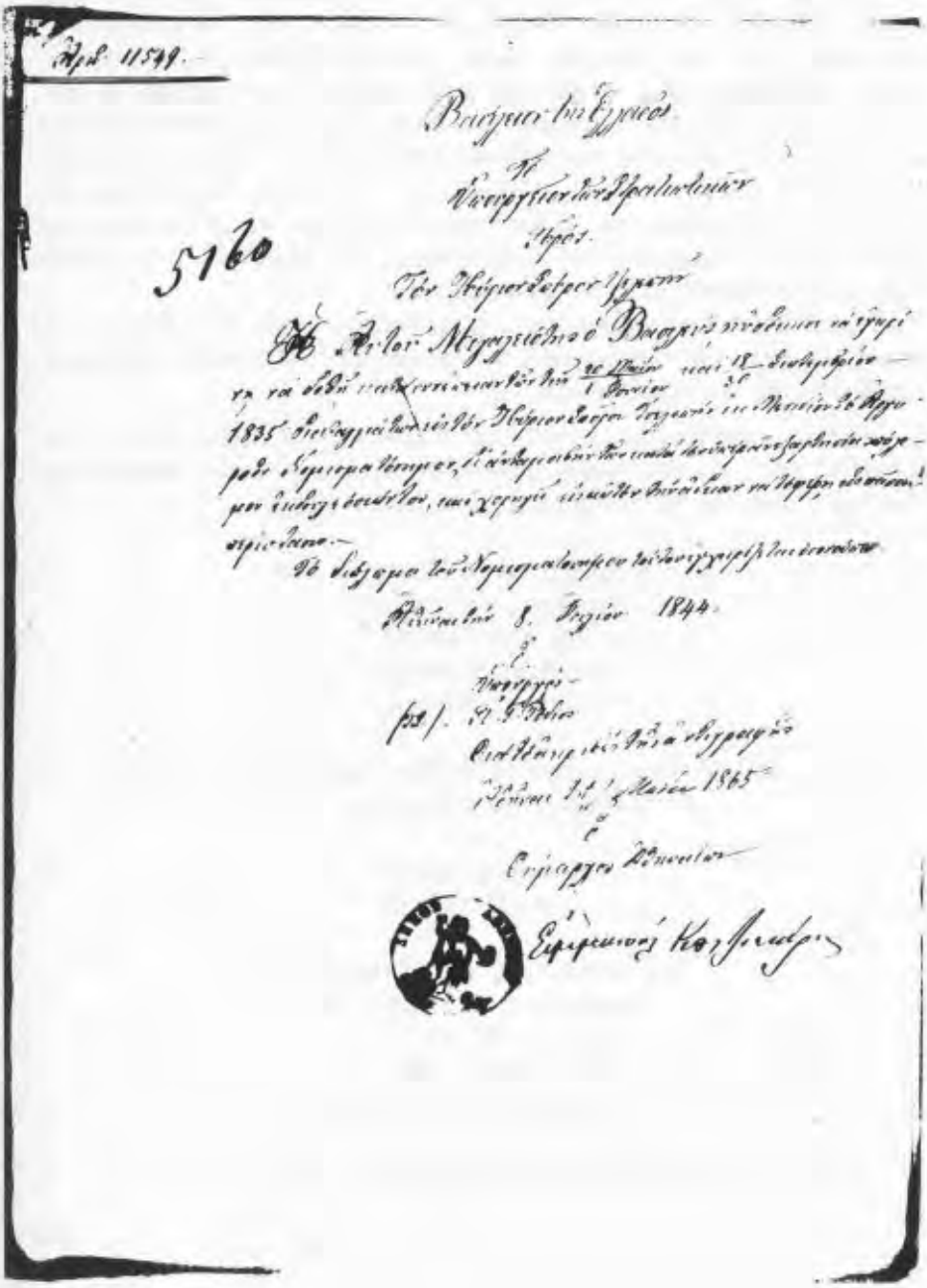
Επικυρούται η γνησιότης των άνωθεν τεσσάρων υπογραφών.
Εν Αθήναις την 5 Μαρτίου 1844
ο
Δήμαρχος Αθηνών
... Α. Πετράκης

Δια το ακριβές της αντιγραφής
Αθήναι τη . . . Μαΐου 1865
ο
Δήμαρχος Αθηναίων
Τ.Σ. Εμμανουήλ Κουτζικάρης

«Αρχείο Αγωνιστών» 1821 εις Εθν. Βιβλιοθήκη.

Γ46

Αντίγραφο «Αργυρού» αριστείου Σπ. Τσελεπή «Αρχείο αγωνιστών» Εθν. Βιβλ.



Γ47

Πιστοποιούμεν οι υποφαινόμενοι . . . ότι ο Κωνσταντίνος Νικολάου Τζούση κάτοικος του χωρίου Μενιδίου της Αττικής παρευρέθη συναγωνιζόμενος μεθ' ημών υπέρ της ανεξαρτησίας του ιερού των Ελλήνων αγώνος εις τας μάχας Χαϊδάρι κατά του Τζουτάγια είτα εις Λευσίναν κατά του ιδίου εχθρού, εις Καματερόν, ομοίως εις Τζερατζίνι, εις Πειραιά εις Σέγιους, εις τρεις Πύργους και συνηγωνίσθη με πατριωτισμόν και ζήλον πολύν.

Διό κατά την αίτησίν του τω δίδεται το παρόν πιστοποιητικόν δια να τω χρησιμεύσει όπου ανήκει.

Μενίδι την 10 Φεβρουαρίου 1841

οι υπό την οδηγίαν του αρχηγού Βάσσου Μαυροβουνιώτου υπαξιωματικοί

ο υπολοχαγός της φάλαγγας
Ν. Τζελεπής
ο ανθυπολοχαγός φαλ: Σπύρος Καπελαδούρος, δια Ιωάν. Καζούρη ως αγράμματος.

Ο Δήμαρχος Αχαρνών επικυροί το γνήσιον της υπογραφής του υπολοχαγού της φάλαγγος κ. Ν. Τζελεπή και της του ανθυπολοχαγού Σπύρου Καπελαδούρου ως αγράμματου διαχειρός του Ιωάν. Καζούρη.

αυθημερόν Μενίδι
Ο Δήμαρχος
Τ.Σ. Ν. Τζελεπής

Σημ. επιτροπής: Δεν φέρεται

Γ.Α.Κ. Φ 69. Αριστείων. Αριθ. 2220.

συμμετοχής στον απελευθερωτικό αγώνα των Μενιδιατώ

ΜΑΧΗ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	Βερτσέκος Σταμ.	Βλάχος Αναγν.	Βρετός Κων.	Γκίκας Νικ.	Γκίκας Χριστόδ.	Γκρίτσης Αντ.
Απελευθέρωση Αθηνών	25.4.1821	*	*				*
Α΄ πολιορκία Ακρόπολης	*26.4.1821*	*	*				*
Μάχη Χαλανδρίου	*2.10.1821*						
Β΄ Πολιορκία Ακρόπολης	*3.10 - 10.6.22*		*			*	*
Μάχη Κάντζας	*27.8.1823*						*
Μάχη Μαραθώνα	*6.7.1824*	*	*			*	*
Μάχη Πεντεορίων	*4.5.1825*	*				*	
Μάχη Σαλώνων	*17.6.1825*					*	
Μάχη Καρύστου	*9-13.3.1826*	*	*				
Μάχη Χαϊδαρίου	*6-8.6.1826*	*	*	*	*	*	*
Μάχη Ελευσίνας	*19.6.1826*	*	*	*		*	*
Μάχη Καματερού	*27.1.1827*	*		*	*	*	*
Μάχη τριών Πύργων	*20.2.1827*			*	*		*
Μάχη Κερατσινίου	*3.3.1827*	*		*	*	*	*
Μάχη Πειραιά	*16.4.1827*	*		*	*	*	*
Μάχη Αναλάτου	*24.4.1827*	*					*
Μάχη Μαρτίνου	*29.1.1829*	*				*	
Μάχη Αγ. Ιωάννη Χασιάς	*27.5.1829*	*	*	*		*	
ΛΟΙΠΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΡΑΣΗΣ						Τραυμ δις	Τραυμ
ΤΙΜΗΤΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ		Αργυρ αριστ.			Χαλκ. αριστ.	Αργυρ. αριστ.	Αργυρ. αριστ.

ΠΙΝΑΚΑΣ

σύμφωνα με στοιχεία από το «Αρχείο Αγωνιστών» (Εθν. Βιβλ.)

Δημ.	Καλογριάννης Αναγν.	Κιούσης Κων.	Κιούσης Μητρ.	Κουντουριώτης Παν.	Κότος Αναστάσ.	Μαρίνης Μήτρ.	Παπαγεωργίου Αναστ.	Ρωμέσης Γεωρ.	Σταματίου Αναστ.	Σταματίου Κων.	Στριφτός Μητρ.	Τζελεπής Σπύρ.
	*		*	*		*						
	*		*	*		*			*	*		*
			*							*		
*	*		*					*	*	*		*
									*	*		
			*	*			*		*	*		*
			*									*
*			*					*			*	
*			*	*	*			*		*	*	*
*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
		*	*	*	*	*		*	*	*	*	*
*	*	*	*	*	*	*	*		*	*		*
*		*	*			*			*			
*		*	*		*							*
	*	*	*			*	*		*	*	*	
	*		*			*			*	*	*	
*				*			*	*			*	*
				*			*				*	
ραυμ			φιλικός	Τραυμ. δις				αιχμ. 2 χρ.				Τραυμ.

γυρ. Αργυρ.
στ. αριστ.

Σιδηρ. Σιδηρ
αριστ. αριστ

Αργυρ
Αρισ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

ΣΗΜ. Ενώ η ιστορική αυτή μελέτη βρισκόταν ήδη στο τυπογραφείο, καινούργια στοιχεία προστέθηκαν στα ήδη γνωστά για τους Μενιδιάτες της περιόδου 1831 - 32 από την συνεχιζόμενη ιστορική έρευνα.

Θεωρήσαμε λοιπόν απαραίτητο να τα συμπεριλάβουμε κι αυτά στην μελέτη.

Την εποχή αυτή όπως προαναφέραμε οι Τούρκοι έλεγχαν μόνο την Αθήνα, ενώ στην επαρχία κυριαρχούσε ο Βάσος Μαυροβουνιώτης.

Η αναθεώρηση του πρωτοκόλλου του Λονδίνου την 3η Φεβρουαρίου 1830 μετά από λεπτούς διπλωματικούς χειρισμούς του Έλληνα Κυβερνήτη Καποδίστρια, διαβιβάστηκε στην Τουρκία από τις τρεις εγγυήτριες δυνάμεις (Αγγλία, Ρωσία, Γαλλία) η οποία το αποδέχθηκε. Η αποδοχή αυτή εσήμανε την αναγνώριση της πολιτικής ανεξαρτησίας του νεοσύστατου Νεοελληνικού Κράτους.

Προέβλεπε ακόμα το πρωτόκολλο την εγγύηση της προσωπικής και κτηματικής ασφαλείας των μουσουλμάνων που θα προτιμούσαν να διαμείνουν στην Ελλάδα όπως τους δίνονταν το δικαίωμα.

Συστήθηκε λοιπόν μια μικτή Ελληνοοθωμανική επιτροπή, η οποία θα καθόριζε τις οικονομικές, κτηματικές και λοιπές διαφορές και δοσοληψίες Ελλήνων και Τούρκων, προτού ενσωματωθεί η Αττική και Εύβοια στο νέο Ελληνικό Κράτος. Οι Τούρκοι δεν εννοούσαν να αποχωρήσουν από την Αττική αν δεν πουλούσαν τα κτήματά τους στους Έλληνες.

Ο πρώτος Κυβερνήτης της Ελλάδας Ιωάννης Καποδίστριας, στα πλαίσια της διοικητικής οργάνωσης του νέου Ελληνικού Κράτους, όρισε ότι πρέπει το κάθε χωριό και πόλη να εκπροσωπείται με την Δημογεροντία του η οποία επιλεγόταν μεταξύ των προκρίτων τους. Ο αριθμός των Δημογερόντων ενός χωριού ήταν ανάλογος με τον πληθυσμό του και δικαίωμα εκλογής είχαν οι άνω των 35 ετών ευκατάστατοι που πλήρωναν βέβαια και τους περισσότερους φόρους και κάθε λογής δοσίματα.

Στο Μενίδι λοιπόν ορίστηκε Δημογεροντία αποτελούμενη από τις γνωστές ηγετικές φυσιογνωμίες του χωριού, δηλαδή τον σπλαρχηγό και «υπολοχαγό της Φάλαγγος» Νικόλαο Τζελεπή ή κατά την γνωστή Αττική έκφραση «Κελεπή», τον γνωστό μας πρόκριτο Αναγνώστη Καλογριάνη και τον Γεωργάκη Δημάσκο για τον οποίο δεν γνωρίζουμε λεπτομέρειες για τη δράση του.

Η Δημογεροντία αυτή αλληλογραφεί με τις Ελληνικές αρχές και με τη μικτή Ελληνοοθωμανική Επιτροπή που προαναφέραμε για όλα τα θέματα του Μενιδίου, ακόμα και για άδεια χειροτονίας ιερέα, κάτι που σαν μονομερής ενέργεια των Ελλήνων χρειαζόταν επαρκή αιτιολόγηση και έγκριση της Επιτροπής.

Έλληνες και Τούρκοι φρόντιζαν να διατηρούν αυτήν την παράξενη εκεχειρία, οι Έλληνες χωρικοί έδιναν φόρους στους Τούρκους και παράλληλα όπως για άλλη μια φορά αποκαλύπτεται από τα έγγραφα αυτά βοηθούσαν και τον Ελληνικό αγώνα παντοιοτρόπως μέχρι της τελικής αποχώρησης των Τούρκων.

Τα δημοσιευόμενα αυτά έγγραφα τα οποία αποτελούν κυρίως την αλληλογραφία της Δημογεροντίας Μενιδίου με την μικτή Επιτροπή και τις Ελληνικές αρχές, είναι αρκετά αποκα-

λυπτικά όσον αφορά τη διαβίωση, ελευθερία, οικονομικές δοσοληψίες και κοινωνικές γενικά συνθήκες που επικρατούσαν στην περιοχή Μενιδίου και γενικώτερα της Αττικής.

Με τα έγγραφα αυτά αποκαλύπτονται ιστορικές αλήθειες που διαφορετικά θα έμεναν άγνωστες καθώς και λεπτομέρειες για τη συνεχιζόμενη παρά την ουσιαστική απελευθέρωση των Μενιδιατών ταλαιπωρία τους.

Θεωρήσαμε επιβεβλημένο να συμπεριλάβουμε τα έγγραφα αυτά σε ένα συμπληρωματικό παράρτημα αποδεικτικών εγγράφων και να προβούμε στον παρόντα πρώτο συνολικό σχολιασμό τους.

Τούτο κρίθηκε και για ένα άλλο λόγο αναγκαίο. Αρκετά από τα έγγραφα που προηγούνται στα *ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ Α, Β, Γ*, ερμηνεύονται καλίτερα και ισχυροποιούνται με τα πρόσθετα έγγραφα του παραρτήματος αυτού όπως θα διαπιστώσει κανείς, και ακόμα διότι και άλλα πολύτιμα νέα στοιχεία που φωτίζουν την περίοδο αυτή για την οποία, τόσα λίγα είχαμε να πούμε, έρχονται τώρα στο φως με τα έγγραφα αυτά.

Από τα πέντε πρώτα έγγραφα, προκύπτει ότι η νεοδιορισμένη Δημογεροντία Μενιδίου την Άνοιξη του 1831 ευχαριστεί τις Ελληνικές αρχές για την εκλογή της και αμέσως μετά ζητάει Ελληνική στρατιωτική δύναμη για να τους προφυλάσει από ληστρικές επιδρομές που γίνονται εναντίον του χωριού. (Έγγραφο αρ. 1). Η συγκεχυμένη πολιτικοστρατιωτική κατάσταση που επικρατούσε την εποχή αυτή στην Αττική ευνοούσε τη δράση ληστών οι οποίοι προέρχονταν από διαλυμένα άτακτα Ελληνικά στρατιωτικά σώματα, όπως προκύπτει και από άλλα έγγραφα της εποχής.

Αφού εστάλη τελικά μια εικοσιπενταρχία να στρατοπεδεύσει μέσα στο χωριό φαίνεται ότι από την Τουρκική Επιτροπή θεωρήθηκε μονομερής πράξη των Ελλήνων για την οποία διαμαρτυρήθηκαν ζητώντας την απομάκρυνση της δύναμης αυτής. Πράγματι με έγγραφο του αρχηγού των Ελληνικών δυνάμεων του στρατηγείου Ελευσίνας - Μεγάρων διατάσσεται η απομάκρυνση από το χωριό των Ελλήνων στρατιωτών οι οποίοι μετακινούνται 200 - 300 μέτρα έξω από το χωριό στον Αγιάννη όπου νόμιμα εδρεύει ένα τάγμα Ελληνικό υπό τον γνωστό οπλαρχηγό, υποταγματάρχη Ζάχο Μήλιο. (Έγγραφα αρ. 2, 3, 4).

Πονηροί οι Τούρκοι, μόλις έφυγαν από το χωριό οι Έλληνες έστειλαν δέκα δικούς τους από την Αθήνα πλιατσικολόγους νταήδες οι οποίοι ζητούσαν κρέατα, τυριά, λάδια κ.λπ από τα οποία έστελναν και στην Αθήνα στο Σιλιχτάρη (Τούρκο Διοικητή) μάλιστα εκμεταλλευόμενοι το φόβο και το δισταγμό των πολύπαθων μέχρι τότε χωρικών έφτασαν να τους φοβερίζουν ότι «θα τους τσακίσουν τα κόκαλα», εύλογα λοιπόν ακολουθεί η διαμαρτυρία των κατοίκων. (Έγγρφο αρ. 5).

Ένα επόμενο έγγραφο της Κοινότητας Μενιδίου αναφέρεται στη συνεισφορά των Μενιδιατών σε στάρι κριθάρι κ.λπ. Το έγγραφο αυτό και οι λογαριασμοί που το συνοδεύουν (έγγραφα αρ. 7, 7α΄, και 7β΄) περιλαμβάνει αρκετά στοιχεία ενδιαφέροντα που επαληθεύονται με τα *ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ Α33* και *Α35* που δημοσιεύουμε παραπάνω και τα οποία προέρχονται από άλλη πηγή. (Δωρεά στην Ι.Λ.Ε. Αχαρνών του απογόνου του Αναγνώστη Καλογριάννη Χρήστου Καλογράνη).

Ο Μαχμούταγας π.χ. που αναφέρεται στο ΑΠ. Α33 και ίσως στο Α36 μαθαίνουμε τώρα ότι ήταν ανεψιός του Τούρκου Διοικητή της Αθήνας και «σπαχής» δηλ. διοικητής στο Μενίδι. (Έγγρ. αρ. 7β΄).

Για μια ακόμα φορά βλέπουμε ότι μερικοί Μενιδιάτες κατέφυγαν στον Πόρο με την κάθοδο στην Αττική του Κιουταχή, οι οποίοι αφού έπαψαν οι εχθροπραξίες αρχίζουν να ξαναγυρίζουν στο χωριό τους. (Έγγραφο αρ. 8).

Επίσης μεσολαβούν με έγγραφό τους (αρ. 9) στην Επιτροπή για να αμνηστευτούν οι ληστές που τους ταλαιπωρούσαν εφ΄ όσον υπόσχονται ότι θα ησυχάσουν.

Και φτάνουμε τέλος στα δυο τελευταία έγγραφα (αρ. 10 και 11) στα οποία με δραματική απλότητα αναφέρουν οι Μενιδιάτες τα δανεικά και αγόριστα του μπέη αφέντη της περιοχής σε σταρι και κριθάρι από το 1829 και τις αυθαιρεσίες του Χαλήλ μπέη αλλά και του Χατζή Αχμέταγα στο «Μονομάτι» τότε που ο τελευταίος ήταν Διοικητής (Ζαμπίτης - Βοεβόδας) στην Αθήνα και «έδερνε και εκρεμούσε» και άρπαζε βίαια τις περιουσίες των πολύπαθων Ελλήνων.

Τα έγγραφα που σχολιάζουμε και δημοσιεύουμε προέρχονται από τα Γενικά Αρχεία του Κράτους Φ 39 - 43 από το αρχείο της Μικτής Επιτροπής Αττικής και Εύβοιας των ετών 1830 - 1832.

αρ. 1
Ελληνική Πολιτεία

αρ. 24

Προς τον Σ. Διοικητήν Μεγαρίδος και Θηβών

Η Διοίκησις αφού εφρόντισε κατ᾽ αίτησιν των συμπολιτών μας και μας επεφόρτισε κατ᾽ εκλογήν τα χρέη της Δημογεροντίας ταύτης, δια τα οποία και είμεθα ευγνώμονες και υποσχόμεθα εις την Διοίκησιν ότι θέλει φροντίζομεν την ακριβή εκπλήρωσιν τούτων, κρίνει δε χρέος της η Δημογεροντία αυτή να θέσει υπ᾽ όψιν της Διοικήσεως ότι δια πολλά αίτια θεωρείται αναγκαία και μια φρουρά συνισταμένη από τους στρατιώτες και έχομεν δε την ευχαρίστησιν να ήτον πεντηκονταρχία, αλλά θεωρούμεν το ανοικονόμητον των καταλυμάτων. Διο παρακαλούμεν την Διοίκησιν αφού λάβει υπ᾽ όψιν τα αναφερόμενά μας ας διατάξη ότι ανήκει.

Εν τοσούτω δε με βαθύτατον σέβας υποσημεσιούμεθα
Μενίδι τη α΄ Απριλίου 1831

Ίσον τω πρωτοτύπω
Εν Μέγ(αρα) τη 4 Απριλίου 1831
εκ της Γραμμ(ατείας) της Διοικ.
Μεγ(αρων)
και Θηβών.
Α. Αραβαντινός

Οι Δημογέροντες
(Τ.Σ.) Ν. Κελεπής
Αναγνώστης Καλογράνης
Γεωργάκης Δημάσκος

(Τ.Σ.)
ότι ίσον εξ' ίσου απαράλλακτον
τω πρωτοτύπω
Εν Θήβαις τη 10 Απριλίου 1831
Ο κατά την Ελευσίνα και Μέγαρα
Αρχηγός
Γιαννάκης Ράγκος

αρ. 2
Ελληνική Πολιτεία

ο Διοικητής Μεγάρων
και Θηβών.

Προς τον Αρχηγόν του Τάγματος
Ελευσίνας και Μεγαρίδες

αρ. 1396

Επισυνάπτεται αντίγραφον αναφοράς της υποδημογεροντίας Μενιδίου υπ' αρ. 24 προς την Διοίκησιν ... ότι αιτούν δια πολλά αίτια μια φρουρά συνισταμένη από 25 στρατιώτας. Η Διοίκησις στοχάζεται συμφερότερον και δια τα αίτια τα οποία λέγουν και δια τον φόβον της επισχολαζούσης κατ' εκείνα τα μέρη ληστείας καθώς σας είναι γνωστόν και ευαρεστηθείτε κύριε Αρχηγέ, να χορηγήσετε αυτήν την στρατ. δύναμιν.

Εν Μεγ(αροις) τη 4 Απριλίου 1831
Τ.Σ. Ο Διοικητής
Δ. Ορφανός

ότι ίσον τω πρωτοτύπω
Εν Θήβαις τη 10 Απριλίου 1831
ο κατά την Ελευσίνα και Μέγαρα
Αρχηγός
Γιαννάκης Ράγκος

Αρ.3
Προς την κατά την Εύβοια και Αττικήν Ελληνικήν Επιτροπήν

αρ: 908

Έλαβον το υπ' αριθ. 249 έγγραφόν σας ταύτην την στιγμήν και έγνων τα εν αυτώ.

Απαντών σας λοιπόν εις τούτο σας λέγω ότι έγινε τοις πάσι γνωστόν ότι εγώ ποτέ δεν έγινα αιτία εχθροπραξίας, αλλά πάντοτε εφύλαξα και φυλάττω αισθήματα τοιαύτα, ώστε να διατηρείται η μεταξύ ημών και των γειτωνικών μας Οθωμανικών αρχών αδιασείστως ουδετερότης και τα κινήματά μου τα κάμνω δι επισήμων εγγράφων τουτέστιν όπως μου γράφετε ή με γράφουσι ... όμοια και περί της εισόδου εις το Μενίδι μιας εικοσιπενταρχίας, ιδού οπού σας αποστέλλω έγκλειστον αναφοράς αντίγραφον υπ' αρ. 24 της υποδημογεροντίας Μενιδίου προς τον Διοικητήν Μεγαρίδος και Θηβών εν ω παρατηρείτε την αίτησίν των καθώς και αντίγραφον υπ' αρ. 1396: προς εμέ του Διοικητού. Εκ τούτων θεωρείτε ότι η είσοδος αύτη της εικοσιπενταρχίας αυτής έγινε όχι με κανέν αίσθημα εναντίον, αλλά κατ' αίτησιν της υποδημογεροντίας τούτου δια να εκπληροί τα καθήκοντά της, και να φοβίζει τους καταπιέζοντας τους κατοίκους εκείνους ληστάς ως σας είναι γνωστόν. Ήδη όμως επειδή και συμφώνως μετά του κυρίου Παπαρηγόπουλου μου γράφετε ότι πάντως να σηκωθεί, ιδού όπου εγκλείω ενταύθα διαταγήν υπ' αρ. ... του υποταγματάρχου κ. Ζάχου Μήλιου εις το τάγμα του οποίου υπόκειται η εικοσιπενταρχία, και αφού στοχαστείτε ότι η είσοδός της δεν έγινε ως εις αρχάς; Οθωμανικάς την υπέβαλον κάμετε ότι εγκρίνετε. Βλέπετε ότι ... την διαταγή μου αυτήν γράφω του υποταγματάρχου να ακολουθήσει όπως τω γράψατε.

Παρατηρώ όμως Κύριοι, ότι οι λησταί οίτινες λεηλατούσι καθ' εκάστην ανθρώπους εις τους δρόμους εξ' αιτίας των οποίων εβγήκα και εγώ ως εδώ, φυλάτωντας και αυτά τα μέρη, τούτο από τας συνεχείς εξετάσεις επληροφορήθην, ότι φορτώνοντες ψωμί απ' αυτά τα μέρη και ερχονται και λεηλατούσι, και πάλιν εις αυτά καταφεύγουν και εκ τούτου και εγώ δεν ηξεύρω τι να κάμω.

Εν τοσούτω δε υποσημειούμαι με
όλην την υπόληψιν.

Εν Θήβαις τη 10 Απριλίου 1831
Ο κατά την Ελευσίνα και Μέγαρα
Αρχηγός
Γιαννάκης Ράγκος

αρ. 4
Το Ελαφρόν Αον Τάγμα

Προς την κατά την Εύβοιαν και Αττικήν Επιτροπήν

Έλαβον την υπ' αριθ. 259 πρόσκλησίν σας και με την εσώκλειστον υπ' αριθ. 909 διαταγήν του αρχηγού μας κ. Ιωάννου Ράγκου δια της οποίας καλώς εκατάλαβα και δεν θέλω λείψει να ενεργήσω τα διαταζόμενα.

Προς ησυχίαν σας λοιπόν απόψε θέλω διατάξει τον λοχία όστις ήταν διαταγμένος εις Μενίδι δια να έλθει οπού το τάγμα κατοικεί και δεν θέλω λείψη εις όσα μας προσκαλείτε.

Μένω με το ανήκων Σέβας

Εν Στρατοπέδω Αγιάννη Μενιδίου
τη 14 Απριλίου 1831
ο υποταγματάρχης
Ζάχος Μήλιος

αρ.5
Προς τη Σεβαστήν Επιτροπήν Βοιωτίας και Αττικής

Εκλαμπρότατοι

Η σεβαστή διοίκησις μας είχε στείλει μια εκατονταρχία εδώ εις το χωριό μας δια ευταξίαν, πλην αυτή δεν μας επείραξα(ν(εις το παραμικρόν εστείλατε και εσηκώθη, ετώρα μας έστειλε ο (μ)πέγης μια φρουράν: 10 ενομάτους. Αυτοί μας εζητούν κρέατα αρνιά βουτύρατα λάδια σαντίλιες γιαργούτια εις τα ... μας τα παραλάζουν μάλιστα στέλνου(ν) και εις την χώρα.

Το χωρίο δεν το δέχεται να του δώσουνε, εμείς εστείλαμε εις την γκυβέρνησιν ότι εμείς δεν τα έχομε αφ' εαυτού μας πλην εμείς τα έχο-

με αγορά από την σεβαστήν κυβέρνησιν να μας έλθει είδησις και ετότε απόφασις γένει θέλομεν ακολουθήσει και παρακαλούμεν να μιλήσετε του (μ)πέγι μη τύχη μας ακολουθήσει καμία κατάχρησις διότι μας λέγουν όποιο(ς) θέλει ας καθήσει και ίποιοι θέλουν ας φύγουν, μας φοβερίζουν να μας κιακίσουν τα κόκκαλα.

Ταύτα και μένομεν με το ανήκον
σέβας

1831: Απριλίου: 23

Εν Χωρί(ο) της κώμης Μενιδίου
όλη η κοινότης

αρ. 6

Προς την Κατά την Αττικήν και Εύβοιαν Ελληνικήν Σ. Επιτροπήν

Επειδή και η Κώμη μας έχει ανάγκη κατεπείγουσαν δι᾽ έναν ιερέα, εν ταυτώ αναφέρθημεν και εις τον αρχιερέα Κύριο Ελασών; όστις μας είπεν δια να πάρομε την άδειαν από την Σεβαστήν Επιτροπήν δια να χειροτονήσει τον Αναγνώστη παπά Δημητρίου, τον οποίον τον γνωρίζωμεν δια τίμιον και ικανόν και ενάρετον.

Παρακαλείται η Σ. Επιτ, οπή αν το κρίνει εύλογον δια να μας δώσει την άδειαν δια να χειροτονηθεί ο ειρημένος Αναγνώστης. Επειδή και η Κώμη μας έχει κατεπείγουσα ανάγκην δια ιερέα.

Εύελπις δε όντως ότι η παράκλησις αύτη θέλει λάβει την εκπλήρωσίν της.

Εν τοσούτω υποσημειούμεθα με
βαθύ Σέβας
την 11η Μαΐου 1831 Μενίδι

Οι ταπεινοί Δούλοι Σας πρόκριτοι
και κάτοικοι Μενιδίου.

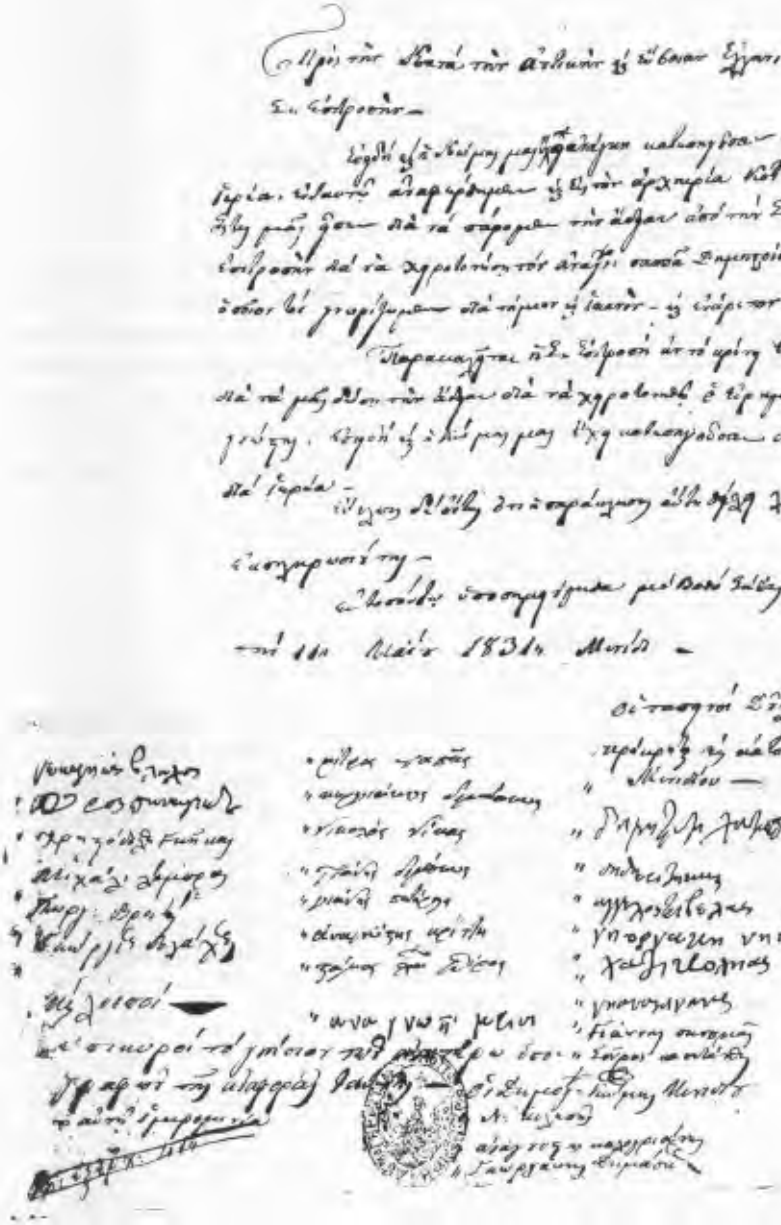
Γεώργιος Βλάχος
Σπύρος Παναγιώτου
Χριστόδουλος Γκίκας
Αναγνώστης Μαρίνη
Δημήτρη Χατζηπέτρο
Σιδέρη Τ(ζ)ήκας
Άγγελος Τριβέλας
Γιωργάκη Νίκας
Χατζη Κόλλιας
Γιαννάκη Νίκας
Γιάννης Πανουριάς
Σπύρος Καπετάνιος

Και λοιποί

Μιχάλη Λάμπρος
Γεωργ. Βρετός
Γεώργιος Βλάχος
Μήτρος Παππάς
Κυριάκος Δημάσκος
Νικολός Νίκας
Γιάννης Δημάσκος
Γιάννης Σωτήρης
Αναγνώστης Κρίτζη
Στάμος Χ΄΄Σπύρος

Επικυροί το γνήσιον των ανωτέρω υπογραφών της αναφοράς ταύτης τη αυτή ημερομηνία.

Οι Δημογέροντες Κώμης Μενιδίου
Τ.Σ. Ν. Τσελεπής
Αναγνώστης Καλογριάννης
Γεωργάκης Δημάσκος



αρ. εξερχ. 41

αρ. 7
Προς Σεβαστήν Ελληνικήν Επιτροπήν Ευβοίας και Αττικής

Ελάβομεν την διαταγήν σας και είδαμεν ότι μας υπερασπίζεστε και σας παρακαλούμεν θερμώς. Βλέπομεν και το γνωρίζομεν ότι μας αγαπάτε και η πτωχολογιά κρέμονται επί τον τράχηλόν σας και όλες τις ελπίδες έχουν προν την εαυτού εξοχότη σας. Και σας γράφωμεν το κατάλογον του σταρι(ου) κυρθαρίου· και το γγελεπιάτικου και μεροκάματα ριζαρίου και σας τα περικλείνομεν εις το ταπεινό μας και ... τούτου Σιλιχτάρι τα βαστούμεν μαζί μας αν είναι χρεία ότι γράφωμεν τα άνωθεν όπου είναι με χέρι του οσμάν Εφέντι. Ταύτα και με το ανήκαστον; Σέβας μένομεν.

1831 Ιουνίου 20

Η κοινότης του Μενιδίου

Ν. Κελεπις
Γιωργάκης Δημάσκος
Παππα Δαμιανός
Σιδέρι Κρίτσης
Σταμάτη Βρετός
Χρίστος Κρίτσης
Δημητράκης Χ΄΄Πέτρου
Γιάννης Παγώνας

Αναγνώστης Μαρίνη
Σιδέρι Κίκας
΄Αγγελος Τριβέλας
Μιχάλης Λάμπρου
Γιαννάκης Νίκας
Γεώργης Δημάσκος
Γιάννης Δημάσκος
Σταμάτης Βρετός

αρ. 7α΄
Κατάλογος σταρί(ου) κηρθαρίου

Στάρι σούμα κοιλά ... 259
Κηρθάρι κοιλά ... 515

το στάρι κά(ν)ουν οκάδες ... 5698
και το κηρθάρι οκάδες ... 9200

του ριζαρίου μεροκάματα ... 413 Πρ. 16.
γρόσια

Δια τα αρνία όπου έκαμε το ζιαφέτη εις τον ΄Αγιον Ιωάννη τα τα-
μπούρια του Βάσιου.
Αρνιά: δέκα : 10 προς εικοσιπέντε γρόσια γρ: 250

Δια το γγελεπιάτικο ρεζά; γρ. ... 500 : 29

Σημ.: μεροκάματα ριζαρίου | ημερομίσθια για τη συλλογή των ριζαρίων. Ριζάρι λέγεται ένα φυτό που το χρησιμοποιούσαν για την κόκκινη βαφή. Η παραγωγή του φορολογούνταν.
ζιαφέτη | τάμα, αφιέρωση
Τζελεπιάτικο ή γγελεπιάτικο | αποζημίωση φυλάκων.

αρ.7β΄
(Δυσανάγνωστο) ο μαχμούταγας ανεψιός του σιληχτάρ πέγι οπού
είχαμε σπαχή εις το Μενίδι
Αναστάσι Πουραΐμη από τυρί όπου είχε δια πραγμάτια
γρ: ... 94
Του Νικολού Βαρελά τυρί καντάρια: 3: προς πενήντα γρόσι(α) το
κα(ν)τάρι γρ. 159.
μαλί τράγιο οκάδες 8 γρ. 024
΄Ενα κομπολόγι του Κελεπή σπυριά : 10 : γρ : 50 :
Του Παππα γιόργη ψώνιο ρίζι ρακί : γρ : 33 :
Του Βασίλι (μ)πακάλη με τεσκερέ όπου είναι στην επιτροπήν εις το
(δυσανάγνωστο) γρ. 120.

αρ. 8
Προς την σεβαστήν Ελληνικήν
επιτροπήν Βοιωτίας και Αττικής

Ελάβαμεν την δευτέραν διαταγήν σας και είδαμεν να μας εγράφετε δια το νερό του Στάμου Αβλωνίτη· περί τούτο ηξεύρομεν προ πολού χρόνου ο μακαρίτης ο πατέρας του ήθελε το πουλήσει εις τον Χατζή Αναγνώστη χωριανό μας πλην μαθάνοντας η αδελφή του η Αγαθή επήγε εις το κριτήριον δια να το πουλήσει το πατρικόν της νερό εις άλλον. Το έδωσε η κρίση να το λάβει η αδελφή του έμεινε το νερό εις την δυχατέρα της ετώρα οπού ήτον εις το καταφύγιον εις την νήσον Πόρον από δυστυχίαν της το επούλησε της Κασιούς· πλην μαθάνομεν ότι σε ολίγον καιρόν θέλει έλθει και αυτή εδώ. Αυτά ηξέρομεν εν βαρί συνειδήσεώς μας και μαρτυρούμεν.

1831: Ιουλίου 8 :
οι κάτοικοι Μενιδίου
Αναγνώστη Μαρίνη
Σιδέρη (Γ)Κήκα
Μιχάλης Λά(μ)προς
Χατζηκόλιας
Παπαδαμιανός

Οι Δημογέροντες Μενιδίου
Ν. Κελεπής
Αναγνώστης Καλογριάνης
Γιωργάκης Δημάσκος

αρ. 9
Προς την σεβαστήν Ελληνικήν Επιτροπήν
Βοιωτίας και Αττικής

Από τους κλέπτας οπού ... έρχονταν προς ετούτα τα όρι(α). Τρεις από αυτούς έστειλαν άνθρωπον επίτηδες προς ημάς και ζητούν δια να προσκυνήσουν· τους εστείλαμε εμείς' ο(τι) αν έχετε σκοπόν και με τα σωστά σας δια να προσκυνήσετε, να πάμε (σ)το χωριό εις την Επιτροπήν και η Επιτροπή σας προσκυνεί.

Μας έστειλαν ότι με τον σκοπόν μας και με τα σωστά μας θέλομε να προσκυνήσωμεν· εστοχαστήκαμε και ημείς, επειδή και κατά το παρόν

οι χωργιανοί μας είναι άνθρωποι δουλευτάδες, μη τύχει και ακολουθήσει κανένα κάζο, αποφασίσαμε να δράμωμε προς την σεβαστήν Επιτροπή, γνωρίζωμε ο(τι) δεν θέλει αναιρέσει την υπόσχεσιν δια να τους δοθεί μια διαταγή από μέρος της σεβαστής Επιτροπής και από τις Τουρκικής εξουσίας ένα μπουγιουρντί και δια να ησυχάσουν οι άνθρωποι και οι στράτες και παρακαλούμεν θερμώς την αυτού εξοχότη σας να τους δοθούν οι διαταγές δια να ειρηνεύσουν. Ταύτα και με το βαθύτατον σέβας μένομεν.

1831 τη 19 Οκτωμβρίου

Η κοινότης του χωριού Μενιδίου

Γιωργάκης Νίκας
Στάμος Βρετός
Γιωργάκης Πισαράκης
Χριστόδουλος Γγίκας
Αναγνώστης Κρίκης

Αναγνώστης Καλογριάνης
Σιδέρης Τζήκας
Μιχάλης Λάμπρος
Γιαννάκης Νίκας
Σπύρος Παναγιώτη Βλάχου
Αναγνώστης Μοφίνης
Γιωργάκης Δημάσκος
Ν. Κελεπής

αρ. 10
Προς την σεβαστήν Ελληνικήν Επιτροπήν
Βοιωτίας και Αττικής

Ελάβαμεν την διαταγήν σας εις την Τριακοστήν πρώτην Ιουλίου και είδαμεν να μας εγράφετε περί το κεφλίκι του Χαλήλ Μπέη καλούμενον Μονομάτι και δια να ελθούμεν εις την μπόλην. Εμείς ηξεύρομεν από τους γονέους μας ως προγόνους ότι αυτό το Μονομάτι ήτον του Χαγγή Αγμέταγα Αθηναίου και εις αυτόν τον καιρόν ήτο ζαμπίτης της Αθήνας και μας άρπαξε μερικόν τόπον δυναστικώς, επειδή αυτός ετότε ήτον ως άνωθε γράφωμεν εξουσιαστής έδερνε και εκρεμούσε και φαί-

νεται το σύνορο λεγόμενον Σινάς, μάλιστα έχομεν και το κοντίτο; οπού μας φανερώνει και όντας συστηθούν κριτήρια θέλουμεν ανοίξη κρίσιν να κριθούμε. Και διαυτό μένομεν πίσω. Ταύτα και μένομεν με βαθύτατο σέβας.

Τη 31: Ιουλίου: 1832 Μενίδι

Ν. Κελεπής
Σιδέρης Τζήκας
Μιχάλης Λά(μ)προς
Αναγνώστης Καλογριάνης
Γιωργάκης Περκέκος
Στάμος Χατζής
Γιωργάκης Νίκας
Σταμάτης Βρετός
Γιαννάκης Νίκας
Γιωργάκη Δημάσκος
και λοιποί

αρ. 11
Προς την σεβαστήν Ελληνικήν επιτροπήν
Βοιωτίας και Αττικής

Οι υποφαινόμενοι Μενιδιάτες προσδρέμομεν εις την σεβαστήν επιτροπήν ότι εις τους χιλίους οκτακοσίους εικοσιεννέα 1829: εις τον Ιούνιον και Ιούλιον μήνα ο μπέγι εφέντης, μας έκραξε και μας λέγει ότι έχει ανάγκη δια σιτάρι και κηρθάρι και να με δανείσετε και έχω να σας το επιστρέψω ή σιτάρι ή παράδες καθώς επολιτεύονταν. Εμείς μην ημπορώντας να κάμωμεν αλέως τον εδανείσαμεν σιτάρι κοιλά 259: και κριθάρι κοιλά 515: το οποίον μας τρέχει εως τώρα απλήρωτο και περικαλούμεν την σεβαστήν επιτροπήν να μας υπερασπίζετε να μας το επάρετε σαν έχομεν δίκηον μάλιστα καθώς σας το είχαμεν ειπεί και προφορικώς έχει λάβει και κρέατα, μήτε, αυτά δεν μας τα έχει πληρώσει. Ταύτα και μένομεν (με) σέβας.

Τη 20 Αυγούστου 1832

Αναγνώστη Μαρίνη

Σιδέρη Γγίκας

Γιωργάκη Νίκα
Γιαννάκη Νίκα
Κωνσταντή Βρετός
Σεραφείμη
Γιωργάκη Δημάσκο
Μιχάλη Λάμπρος

΄Αγγελο Τριβέλας
Μήτρο Κατάρας
και λοιποί

ο Δημογέρων
Ν. Κελεπής

ΓΛΩΣΣΑΡΙ

αγάς, ο· (τουρκ. Aga) Τίτλος τούρκων πολιτικών και στρατιωτικών, σημαίνει κύριος, εξουσιαστής, γαιοκτήμονας.

αγιάνηδες, οι· Τούρκοι προεστοί.

άγιος, ο· Επίσκοπος, αρχιερέας, δεσπότης.

άλικος, ο· (τουρκ. al)· βαθυκόκκινος.

αλικοντίζω (τουρκ. alikomak) εμποδίζω, κρατώ, σταματώ.

αμανάτι, το· (τουρκ. amanat)· παρακαταθήκη.

αμπολή, η· υδραύλακας.

αναγκαίο το· αποχωρητήριο.

ανασκολοπισμός, ο· παλούκωμα.

αντρομίδα, η· χωριάτικο κλινοσκέπασμα, χράμι.

απάδον, το· Αντίθετο.

αποκρίνομαι· (εις τα έξοδα)· ανταποκρίνομαι εις τα έξοδα.

αρματωλοί, οι· Ένοπλοι Έλληνες που επι τουρκοκρατίας χρησιμοποιώνταν για τη φύλαξη ορισμένης περιοχής διατηρώντας ένοπλα σώματα. Στην πραγματικότητα οι αρματωλοί συνεργάστηκαν με τους ελληνες κλέφτες.

άρματα, τα· (λατ. arma), όπλα, ένοπλα σώματα.

άσπρα, τα· (βλ. γρόσι)· τουρκικό νόμισμα ισοδύναμο προς το 1/3 του παρά, αργυρό παλαιότερα, εξ ου και η ονομασία άσπρο, γενικά χρήματα.

αυτόμολος, ο· λιποτάκτης.

βοϊβόδας, ο· βοϊβόδας, βοεβόδας (σλαυ. voivoda)· ο διοικητής επαρχίας ως τοποτηρητής των τιτλούχων διοικητών της, ονομάζονταν και ζαμπίτης.

βρίκι, το· (ιταλ. brik)· και μπρίκι. Τύπος εμπορικού ιστιοφόρου σκάφους.

γεμεκλίκι, το· (τουρκ. yemeklik)· τρόφιμο, δαπάνη τροφής.

γενίτσαρος, ο· (τουρκ. yeni - ceri = νέος στρατός)· Τούρκος στρατιώτης επίλεκτου σώματος, που προερχόταν από εξισλαμισμένους Χριστιανούς των υποταγμένων στην Τουρκία λαών (παιδομάζωμα).

γιόμορο, το· γαιοπρόσοδος.

γιοντάνι, το· κόσμημα, στήθους συνηθισμένο σε πολλά μέρη της Ελλάδας.

γιουρούσι, το· (τουρκ. yuruyus)· βήμα, βάδισμα, επίθεση, έφοδος.

γκάγκαροι, οι· αρβανίτες της Αθήνας.

γολέττα, η· (ιταλ. goletta), τύπος ιστιοφόρου σκάφους.

γρίζα, η· νυφικό σιγγούνι.

γκρικώ· βλέπω.

γρόσι, το· (τουρκ. gus)· αργυρό τουρκικό νόμισμα ίσο με το 1/100 της τουρκικής λίρας. Υποδιαιρείται σε 40 παράδες και κάθε παράς σε 3 άσπρα.

δεκάτη, η· και δεκατιά, φορολογία, ίση με το 1/10 των παραγομένων προϊόντων.
δερβένι, το· (τουρκ. dervent) στρατηγική θέση που ελέγχει διάβαση, υποχρωτικό πέρασμα ανάμεσα στα βουνά.
δεσκερές, ο· και ντεσκερές, γραμμάτιο, σημείωμα, επιστολή, άδεια.
διαφεντεύω· υπερασπίζομαι, προστατεύω, κυβερνώ.
δόσιμο, το· χρηματική καταβολή, φόρος.

εβήκεν· εβγήκε, έφυγε.
εμβατίκια, τα· δικαιώματα του δεσπότη εισπρατόμενα από Κληρικούς προκειμένου να διορισθούν σε ενορία ή μετατεθούν.
εξισάζομαι· διευθετώ τις διαφορές μου, τακτοποιούμαι.
εξισλαμισμός, ο· παραδοχή του Ισλαμισμού.
εμπασιά, η· είσοδος, διάδρομος.
έπηλυς, ο· έποικος, ξένος.

ζαερές, ο· (τουρκ. zahire)· και ζαϊρές. Αποθήκη δημητριακών, προμήθειες, τρόφιμα, επισιτισμός.
ζαμπίτης, ο· Τούρκος πολιτικός και στρατιωτικός διοικητής επαρχίας. Συνώνυμο του Βοϊβόδα.
ζάφτι, το· (τουρκ. zaif)· αδυναμία, ατονία.
ζητεία, η· βλ. ρόγα.
ζουλούμι, το· εγκληματική πράξη, αδικία.
ζυγή, η· ζευγάρι.
ζωγρώ· συλλαμβάνω κάποιον ζωντανό, αιχμαλωτίζω.

θανατικό, το· λοιμός, επιδημία θανατηφόρος, πανώλη κλπ.
ιδεάζω· ειδοποιώ, γνωστοποιώ, πληροφορώ.

καπάκια, τα· συνθήκες (κατά τον Αρ. Κόλλια προέρχεται από το αρβανίτικο κα και το pax - pacis δηλαδή = έχει ειρήνη).
καρυοφύλλι, το· λεπτόκανο εμπροσθογεμές τουφέκι.
κάστρο, το· (λατιν. castrum)· Φρούριο.
κατάσταση, η· περιουσία.
κατής, ο· Τούρκος δικαστής, ιεροδίκης.
κερεστές, ο· χρήσιμη ξυλεία.
κεχαγιάς, ο· (τουρκ. keyua) ιδιοκτήτης οικίας, οικονόμος, επίτροπος. Επίτροπος του Σουλτάνου, Πρόκριτος.
κίνημα, το· πολεμική επιχείρηση.
κοκοτράσας, ο· (αρβαν.) ξεροκέφαλος.
κοιλό, το· μέτρο χωρητικότητας δημητριακών 20 - 25 οκάδων.
κολήγος, ο· (ιταλ. collega)· συνεργάτης, συνεταίρος.
κολιτζής, ο· (τουρκ. Kolcu)· φύλακας, κλητήρας χωροφύλακας.
κολονέλος, ο· (ιταλ. colonello)· συνταγματάρχης.
κονομπόλια, η· πετσέτα προσώπου.
κόντε, ο· (ιταλ. konte)· κόμης.
κόντιτο, το· (λατιν. contito)· και κοντίτα, υδραγωγείο.
κόπια, η· (ιταλ. copia)· αντίγραφο.

κουρμπάνι, το· (τουρκ. kurban)· θυσία, σφάγιο.
κρίση βασιλική, η· Τουρκικό δικαστήριο.
κριτήριο το· δικαστήριο.
κροτήρι, το· είδος μεταλικού ή πήλινου δοχείου με δυο λαβές, και κρυαντήρι επειδή κρατούσε το νερό κρύο.
κοτσάμπασης, ο· (τουρκ. Koca-basi)· πρόκριτος, προεστός, δημογέροντας.

λαγούμι, το· υπόγειος διάδρομος, υπόνομος.
λεμπέσης, ο· επαναστάστης, αυτός που αφήνει τη μπέσα προς τον κατακτητή ότι θα παραμείνει υποταγμένος.
λιατρουβιά, η· ελαιοτριβείο.
λιάπηδες, οι· (αλβ. Liap)· όνομα αλβανικής φυλής, υβριστική προσφώνηση στρατιωτών προερχομένων από τη Λιαπουριά της Αλβανίας και γενικώς από κατάλοιπα των σωμάτων του Αλή - Πασά, που ορισμένοι απ' αυτούς είχαν ενσωματωθεί με τους ατάκτους στρατιώτες του στρατηγού Γκούρα.
λοιμός, ο· επιδημική ασθένεια, θανατηφόρος (πανούκλα, χολέρα) ονομαζομένη και θανατικό.

μαγαζί το· (ενετ. magazin) αποθήκη.
μαλικιανές, ο· (τουρκ.) σουλτανικό κτήμα που εκμισθώνεται με δημοπρασία σε κρατικούς αξιωματούχους.
μαλικιανέ σαΐπής· **ο ιδιοκτήτης μαλικιάνε.**
μαξούλι, το· (τουρκ. mahsul) σοδιά, συγκομιδή.
μετόχι, το· παράρτημα μοναστηριού κυρίως κοντά στην κτηματική περιουσία του.
μινιστέριον, τοφ· (ιταλ. ministerio)· υπουργείο.
μινίστρος, ο· υπουργός.
μουμπασιριές, ο· (τουρκ.) επιθεώρηση.
μούλκι, το· κληρονομική η πλήρους ιδιοκτησίας γη.
μπέης, ο· (τουρκ. bey)· τίτλος κατώτερος του πασά και ανώτερος του αγά, ευγενής, άρχοντας, γαιοκτήμονας.
μπέη - ζαδές, ο· (τουρκ. bey - zade)· γυός του μπέη.
μπεζελίκια, τα· μπεζελίτσες, μπεζελίκια, βραχιόλια με ασημένιες αλυσίδες.
μπέσα, η· (αλβαν. bese)· ο λόγος τιμής, ιερή υπόσχεση, διαβεβαίωση, εμπιστοσύνη.
μπόλια η· μεταξωτό μαντήλι του κεφαλιού.
μπουλούκι, το· (τουρκ. boluk)· στρατιωτικό τμήμα.
μπουλουκτζής, ο· (τουρκ. boluk) στρατιωτικό τμήμα, διοικητής μπουλουκιού, ομαδάρχης.
Μποχτζάς, ο· (τουρκ.)· ταμείο των φόρων, δέμα, χρηματόδεμα.

νιζάμι, το· (τουρκ. nizam)· τάξη, κανονισμός, σύστημα, νόμος.
νοτάριος, ο· (λατιν. notaro)· γραμματέας, συμβολαιογράφος.
νταβιτζής, ο· και νταβατζής. Αυτός που κινεί δικαστική δίωξη ο εγγυητής, ο παρέχων προστασία.
ντάπια, η· (τουρκ. tabya)· έπαλξη, οχύρωμα, φρούριο, προμαχώνας.
ντάρα, η· (ιταλ. tara)· απόβαρο.
ντελήδες, οι· σώμα Τούρκων ιππέων.
ντερβέναγας, ο· (τουρκ.)· ο αγάς των δερβενίων.

ξελίτσι, το· και ξελίκι. Κόσμημα μετώπου γυναικών, που μοιάζει με βυζαντινό διάδημα.

ξεστί, το· μέτρο λαδιού ισοδύναμο με 5 1/2 οκάδες.

ξωτάρηδες, οι· η τελευταία τάξη στη βαθμίδα των Αθηναίων (αρχοντες, νοικοκυραίοι, παζαρίτες, ξωτάρηδες).

ξωφύλλι, το· προικοσύμφωνο του 18ου αι. αρχές 19ου αι. Ονομασία προερχόμενη από τη λέξη εξώφυλλο, γιατί πολλές φορές γραφόταν σε εξώφυλλα εκκλησιαστικών κυρίως βιβλίων..

ομοιαίματοι, οι· αυτοί που έχουν το ίδιο αίμα.

ομόλογο, το· γραπτή ομολογία, είδος συμβολαίου που επικυρώνεται με μαρτυρίες.

ορδί, το· (τουρκ. ordu)· στρατόπεδο.

ορδινία, η· διαταγή.

οσπίτιον, το· (λατιν. hospitum)· οικία, σπίτι.

οφφικιάλια, τα· δικαιώματα - αμοιβή αξιωματικών.

οφφικιάλιος, ο· (ιταλ. officiale)· αξιωματούχος.

παιδομάζωμα, το· αναγκαστική στρατολόγηση από τους Τουρκους παιδιών από υποταγμένους λαούς.

πάλα, η· και γιαταγάνι, σπαθί.

παλούκωμα, το· το μαρτύριο του ανασκολοπισμου. Το θύμα το διαπερνούσαν σε μια μεγάλη σούβλα και πέθαινε αργά με φρικτούς πόνους.

παράς, ο· (τουρκ. para)· τουρκικό νόμισμα ίσο με το 1/40 του γροσίου, υποδιαίρεση σε 3 άσπρα, το χρήμα γενικά.

παρτίδο, το· (ιταλ. partito)· κόμα, μερίδα, φατρία.

πασάς, ο· (τουρκ. bas aga)· Ο πρώτος αγάς. Τίτλος ανωτάτων πολιτικοστρατιωτικών αξιωματούχων.

πεκσύρι, το· ύφασμα αργαλειού για τύλιγμα ψωμιών.

πλησιόχωρο, το· ο πλησίον χώρος, περίχωρο.

πλιάτσικα, τα· λάφυρα από αρπαγή, κλεψιμέικα.

ποδοκόπι, το· αμοιβή για τον κόπο μετάβασης.

πόρτα, η· (λατιν. porta)· η έδρα του Σουλτάνου, λεγομένη και «υψηλή» πύλη.

πουρλάκι το· η δεξαμενή που τρέχει ο μουστος στο πατητήρι.

πουρνό, το· πρωί.

πυροστιά, η· και σιδεροστιά. Τρίποδας σιδερένιος τοποθετημένος στη φωτιά για μαγείρεμα φαγητού κ.λ.π.

ραγιάς, ο· (τουρκ. taya)· υποταγμένος, υπήκοος, ο μη μουσουλμάνος υποτελής.

ράϊ, το· έλεος σε συνθικολογούντες, συγχώρηση.

ρεέμι, το· (τουρκ. tehin)· όμηρος.

ρεσάλτο, το· (ιταλ. assalto)· επίθεση, έφοδος, πήδημα.

ριζάρια, τα· φυτά, δέντρα.

ρόγα, η· (λατιν. roga)· μισθός, αναφέρεται και ως ζητεία.

ρούγα η· (λατιν. ruga) δρόμος.

ρουπιές, ο· (τουρκ. rubiye)· χρυσό τουρκικό νόμισμα ίσο με το 1/4 της λίρας.

ρωμαίος, ο· Ρωμιός, Έλληνας.

σαγιάς, ο· (τουρκ. Sayak)· χοντρό μάλλινο ύφασμα, χοντρό επανωφόρι.
σάησμα, το· σκέπασμα γενικώς.
σαχάνι, το· (τουρκ. sahan)· ταψί, μικρό ταψί (σαγανάκι).
σερασκέρης, ο· (τουρκ.)· αρχηγός εκστρατευτικού σώματος.
σεφέρι, το· πόλεμος.
σήκωμα, το· αποστέρηση, διώξιμο.
σιγγίλιο, το· πατριαρχική απόφαση.
σιγούνι, το· μάλλινο χωριάτικο πανοφώρι γυναικών.
σιλικτάρης, ο· (τουρκ.)· τούρκος ανώτερος αξιωματικός.
σκλαβίνα η· (σλαυικη)· είδος υφαντής κουβέρτας.
σκούνα, η· (ιταλ. scuna)· τύπος πλοίου, γολετόβρικο.
σομπλιαστής, ο· σύμπλην, σομπλιά κ.λπ. ο όμορος, ο συνορίτης.
σούμα, η· (ενετ. Summa)· άθροισμα, πρόσθεση.
στανικώς· (επιρ.) δια της βίας.
στραυροπήγιο, το· υπαγόμενο στην Πατριάρχη.
στίφος, το· άτακτο πλήθος.
στράτα, η· δρόμος.

ταΐνι, το· σιτηρέσιο (τάσσω, ταγή).
τάληρο, το· νόμισμα διαφόρων χωρών αξίας πέντε μονάδων.
ταμπούρι, το· (τουρκ. tabur)· αμυντικό προπέτασμα, χαράκτωμα, προμαχώνας, οχύρωμα.
ταπί, το· τουρκικός τίτλος ιδιοκτησίας (τουρκ. tapu).
τάρα, η· βλ. ντάρα.
Τάταρης, ο· (τουρκ. tatar)· έφιππος ταχυδρόμος.
τελάλης, ο· (τουρκ. tellal)· δημόσιος κήρυκας, διαλαλητής.
τζεπχανές, ο· (τουρκ. cebhane)· και τζιμχανές, πυριτιδαποθήκη, πολεμοφόδια.
τζιφλίκι, το· (τουρκ. cift - lik)· αγρόκτημα, μεγάλο κτήμα.
τζότρα, η· (τουρκ. gotra)· και τσίτσα. Ξύλινο δοχείο κρασιού ή νερού.
τράκος ο· σύγκρουση, προσβολή, επίπληξη.
τυροτρίφτα, η· τρύφτης τυριού.

φείδομαι· λυπάμαι.
φερμάνι, το· (τουρκ. ferman)· φιρμάνι, αυτοκρατορικό διάταγμα.
φούστα, η· (ιταλ. fusta)· πλοίο με δυο σειρές κουπιά, πειρατικό πλοίο.
φλωρί, το· (φλωρίνι, ιταλ. fiorino)· χρυσό νόμισμα πολλών χωρών.

χαράτζι, το· (τουρκ.)· κεφαλικός φόρος των Τούρκων.
χαρέμι, το· (τουρκ. harem)· γυναικωνίτης, διαμέρισμα γυναικών, το σύνολο των γυναικών μουσουλμάνου αξιωματούχου.
χασεκής, ο· (τουρκ.)· και χασικής. Μέλος ειδικού σώματος φρουρών του Σουλτάνου (χασικήδες).
χοτζέτι, το· (τουρκ.)· απόφαση τουρκικού δικαστηρίου.
χώρα, η· η πόλη, το κέντρο της περιοχής, η πρωτεύουσα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Χρ. Αγγελομάτη: «Ιστορία των Ελλήνων, 1826 - 1966», Έκδοση Γεωργιάδη, Αθήνα 1966.

Δ. Αινιάνος: «Η βιογραφία του στρατηγού Καραϊσκάκη», Χαλκίδα 1834.

«Αρχεία της Ελληνικής Παλιγγενεσίας», Τόμοι 1, 2, 3. Έκδοση βιβλιοθήκης της Βουλής των Ελλήνων. Αθήναι 1971.

Γ. Ασπρέα: «Η μεγάλη πολιορκία της Ακροπόλεως Αθηνών», Αθήναι 1904.

Ματ. Στριφτού - Βάθη - Δημ. Γιώτα: «Αχαρνές», Έκδοση Ε.Ο.Σ. Αχαρνών - Ι. Λ. Ε. Αχαρνών - Αχαρνές 1982.

Απ. Βακαλόπουλου: «Ιστορία του Νέου Ελληνισμού», τόμ. 3, Θεσσαλονίκη 1964 - 68.

Ι. Βλαχογιάννη: «Αρχεία Νεωτέρας Ελληνικής Ιστορίας», τόμ. 3ος (έγγραφα στρατηγού Μακρυγιάννη).

Ι. Βλαχογιάννη: «Αθηναϊκό Αρχείο», τ. Α΄, Αθήναι 1901, (Ημερολόγιο Ν. Καρώρη).

Χρ. Βυζαντίου: «Ιστορία των κατά την Ελληνικήν Επανάστασιν εκστρατειών και μαχών και την μετά ταύτα συμβάντων, ων συμμετέσχεν ο τακτικός στρατός από του 1821 μέχρι το 1833», Αθήναι 1901.

Αλεξ. Ηρ. Γέροντα: «Οι Αρβανίτες της Αττικής», Αθήνα 1984.

Δημ. Γέροντα: «Ιστορία των Αθηναίων», Αθήνα 1969.

Δημ. Γιώτα: «Οι Μενιδιάτες Λεκκαίοι στην Επανάσταση, του '21» πρακτικά Α΄ συμποσίου Ιστορίας - Λαογραφίας Βορείου Αττικής, Αχαρνές 1988.

Δημ. Γιώτα: «Η Ι. Μονή Κλειστών στην Επανάσταση του '21 και μετά απ' αυτήν», Πρακτικά Α΄ συμποσίου Ιστορίας - Λαογραφίας Βορείου Αττικής, Αχαρνές 1988.

Δημ. Γιώτα: «Οι Χασιώτες αγωνιστές του '21 και ο Καπετάν Μελέτης Βασιλείου», Πρακτικά Β΄ συμποσίου Ιστορίας - Λαογραφίας Βόρειας και Δυτικής Αττικής Ασπρόπυργος 1989.

Αλ.. Γκίρα: «Ιστορία των Αχαρνών, Ιστορία τριών χιλιετηρίδων, 500 π.Χ. - 1949», Αθήναι 1949.

Αναστ. Ν. Γούδα: «Βίοι παράλληλοι των επί της αναγεννήσεως της Ελλάδος διαπρεψάντων ανδρών», Τ. Ζ΄ «Νοταράδες», Αθήναι 1869 - 1876.

Φερδινάνδου Γρηγορόβιου: «Ιστορία της πόλεως των Αθηνών», τ. Α΄ - Γ΄, Αθήναι 1917 (μετάφραση Σπ. Λάμπρου).

Μαρία Μιχαήλ - Δέδε: «Οι Έλληνες Αρβανίτες» έκδ. Ιδρύματος Βορειοηπειρωτικων ερευνών», Ιωάννινα 1987.

Μαρία Μιχαήλ - Δέδε: «Ληστεία και Πειρατεία στην Αττική κατά τους προεπαναστατικούς και μετεπαναστατικούς χρόνους». Πρακτικά Α΄ συμποσίου Ιστορίας - Λαογραφίας Βορείου Αττικής. Αχαρνές 1988.

Κων. Διαμάντη: «Αθηναϊκόν Αρχείον», Έκδοση Γ.Α.Κ., Αθήναι 1971.

«Εκδοτική Αθηνών»: «Ιστορία του Ελληνικού Έθνους» τ. ΙΑ΄ - ΙΒ΄.

Διον. Ευμορφόπουλου: «Απομνημονεύματα», Επιμέλεια Ε. Γ. Πρωτοψάλτη, τ. 20.
Ι. Γ. Ζωΐδη: «Οι Έλληνες και οι βόρειοι γείτονες, Αθήνα 1957.
Α. Ιατρίδου: «Συλλογή δημοτικών ασμάτων παλαιών και νέων», εν Αθήναις 1859.
Δημ. Καμπούρογλου: «Ιστορία των Αθηναίων», τ. Α, Β, Γ. Επανέκδοση 1969.
Δημ. Καμπούρογλου: «Πως επαναστάτησαν αι Αθήναι», Ημερολόγιον Μεγάλης Ελλάδος, Αθήναι 1922.
Δημ. Καμπούρογλου: «Μνημεία της Ιστορίας των Αθηναίων», έκδοσης Β΄, Αθήναι 1891.
Νικ. Κασομούλη: «Ενθυμήματα στρατιωτικά», τ. Α΄ - Γ΄, έκδ. Ι. Βλαχογιάννη, Αθήναι 1939 - 1942.
Διον. Κοκκίνου: «Ελληνική Επανάστασις», τόμοι 12.
Γιαν. Κορδάτου: «Ιστορία του αγροτικού κινήματος στην Ελλάδας», έκδοση ΣΤ΄ Ανατύπωση 1973.
Γ. και Λ. Κορομηλά: «Αθηναϊκή περιπέτεια», τομ. Α΄, Β΄, Αθήνα 1981.
Λάμπρ. Κουτσονίκα: «Γενική ιστορία της Ελληνικής Επαναστάσεως», Επιμέλεια Εμ. Πρωτοψάλτη, τ. 4ος, Αθήναι 1956.
Γ. Κωνσταντινίδου: «Επιτροπή Ιστορίας των Αθηνών», Αθήναι 1930.
Ιωάν. Μακρυγιάννη: «Απομνημονεύματα», έκδοση «ΠΕΛΛΑ», χ. χρον.
Μαρία Δ. Μαρίνη: «Η Μενιδιάτικη λαϊκή φορεσιά», έκδοση Ι.Λ.Ε. Αχαρνών, Αχαρνές 1989.
Ανδρ. Μηλιώνη: «Το Μενίδι, Ιστορικά στοιχεία για την εξέλιξη του», (ανέκδοτη μελέτη που παρουσιάστηκε το 1987 από την Ι.Λ.Ε. Αχαρνών στην Έκθεση Ιστορικής εξέλιξης της πόλης των Αχαρνών).
Στελ. Μουζάκη: «Το άγνωστο μικρομονάστηρο της Παναγίας - Χελιδονούς στις Αχαρνές Αττικής (16ος αιώνας)», έκδοση Ι.Λ.Ε. Αχαρνών, Αχαρνές 1988.
Ιωάν. Μπενιζέλου: «Ιστορία των Αθηνών», «Εκδοτική Αθηνών, τομ. Α΄, Β΄, Αθήνα 1986.
Κ. Η. Μπίρη: «Αρβανίτες οι Δωριείς του Νεωτέρου Ελληνισμού», Αθήναι 1960.
Γεωργ. Ι. Ντεγιάννη: «Ο Νικόλαος Κριεζώτης», έκδοση Εταιρείας Ευβοϊκών σπουδών. Αθήναι 1967.
Μ. Οικονόμου: «Ιστορικά της Ελληνικής Παλιγγενεσίας», Επιμέλεια Εμ. Πρωτοψάλτη. Τόμ. 2ος, Αθήναι 1957.
Πρόκες Όστεν: «Ιστορία της Επαναστάσεως των Ελλήνων κατά του Οθωμανικού κράτους εν έτει 1821 και της ιδρύσεως του Ελληνικού Βασιλείου, διπλωματικώς εξεταζομένη», Αθήνησι 1868, μετ. Γ. Αντωνιάδου, τ. 1 - 2.
Κάρπου Παπαδόπουλου: «Ανασκευή των εις την ιστορίαν των Αθηνών αναφερομένων», Αθήναι 1837. Επανέκδοση Νότη Καραβία.
Κων. Παπαρηγόπουλου: «Ιστορία του Ελληνικού Έθνους», 6η έκδοση, τόμ. Ε΄.
Κων. Παπασωτηρίου: «Το Χρονικό των Αχαρνών (Μενιδίου Αττικής)», Αθήνα 1976.
Χριστόφ. Περραιβού: «Απομνημονεύματα πολεμικά ...», επιμέλεια Εμ. Πρωτοψάλτη, τόμ. 2ος.
Γεωργ. Πετρόπουλου: «Μνημεία του μεταβυζαντινού δικαίου, Κώδιξ του νοταρίου Παναγή Ποΰλου, 1822 - 1833», Αθήναι 1957.
Κωστ. Πολίτη: «Δημοτικά τραγούδια, (κλέφτικα τραγούδια)» χ. χρ.
Φρανσ. Πουκεβίλ: «Ιστορία της Ελληνικής Επαναστάσεως ήτοι η αναγέννησις της Ελλάδος», μετάφρ. Ξεν. Ζυγούρα, εν Αθήναις 1890, τ. 1 - 4.

Κωστ. Πρίφτη: «Οι Μεσογείτες στο 1821, νεότερα στοιχεία», Ανάτυπο από τα πρακτικά της Β΄ επιστημονικής συνάντησης Ν.Α. Αττικής, Καλύβια Αττικής 5 - 28 Οκτώβρη 1985.

Λουδοβ. Ρος: «Αναμνήσεις και ανακοινώσεις από την Ελλάδα», Βερολίνο 1863. Επανέκδοση Αφων Τολίδη, Αθήναι 1976.

Κων. Σάθα: «Τουρκοκρατούμενη Ελλάς (1453 — 1821)», Αθήναι 1869.

Νικ. Σαλτάρη: «Η ζωή των Αρβανιτών», Αθήνα 1986.

Κυρ. Σιμόπουλου: «Ξένοι ταξιδιώτες στην Ελλάδα», (Δημόσιος και ιδιωτικός βίος, λαϊκός πολιτισμός, Εκκλησία και οικονομική ζωή, από τα περιηγητικά χρονικά), τ. Α΄, Β΄, Γ1, Γ2. Αθήνα 1970 - 1975.

Κυρ. Σιμόπουλου: «Πως είδαν οι ξένοι την Ελλάδα του '21», (Απομνημονεύματα, χρονικά, ημερολόγια, υπομνήματα, αλληλογραφία εθελοντών, διπλωματών, ειδικών απεσταλμένων, περιηγητών, πρακτόρων κ.ά.), Αθήνα 1980 - 1984.

Παν. Σκουζέ: «Η τυραννία του Χατζή Αλή Χασεκή στην Τουρκοκρατούμενη, Αθήνα 1772 - 1796», έκδοση «ΚΕΔΡΟΣ», Αθήνα 1975.

Διον. Σουρμελή: «Κατάστασις συνοπτική της πόλεως των Αθηνών, από της πτώσεως αυτής υπό των Ρωμαίων μέχρι τέλους της Τουρκοκρατίας», εν Αθήναις 1842.

Διον. Σουρμελή: «Ιστορία των Αθηνών κατά τον υπέρ της ελευθερίας αγώνα, αρχομένη από της Επαναστάσεως μέχρι της αποκαταστάσεως των πραγμάτων», εν Αιγίνη 1834 (επανέκδοση Χ. Τεγόπουλου - Ν. Νίκα).

Νικ. Σπηλιάδου: «Απομνημονεύματα δια να χρησιμεύσωσιν εις την Νέαν Ελληνικήν Ιστορίαν (1821- 1843)», Αθήνησιν 1857 (επανέκδοση 1975, τόμ. Γ΄).

Δημ. Σταμέλου: «Ο θάνατος του Καραϊσκάκη», έκδ. Β΄, Αθήνα 1987.

Χρ. Α. Στασινόπουλου: «Λεξικό της Ελληνικής Επανάστασης του 1861».

Σπ. Τρικούπη: «Ιστορία της Ελληνικής Επαναστάσεως», έκδοση Γ΄, Αθήναι 1888, τ. Α΄ - Β΄.

Θ. Ν. Φιλαδελφέα: «Ιστορία των Αθηνών επί Τουρκοκρατίας, από το 1400 μέχρι του 1800», τ. Α΄ - Β΄, Αθήναι 1902.

Γ. Φίνλεϋ: «Ιστορία της Ελληνικής Επαναστάσεως», επιμέλεια, σχολιασμός Τ. Βουρνά, Αθήνα 1973, τ. Α΄ - Β΄.

Φωτάκου: «Απομνημονεύματα περί της Ελληνικής Επαναστάσεως», έκδοση Β΄, Αθήναι 1899.

Δημ. Φωτιάδη: «Η Επανάσταση του '21», τόμοι 1 - 4, έκδοση Β΄ 1977.

Δημ. Φωτιάδη: «Καραϊσκάκης» έκδοση «Δωρικός», Αθήνα 1979.

Παν. Χριστόπουλου: «Η Ιστορία της Επαναστάσεως των Ελλήνων, ένα έμμετρο χρονικό 1821 - 27 του Αθηναίου νοτάριου Ιωάννη Λαγάνη», Αθήνα 1989.

Αθαν. Χρυσολόγη: «Ν. Κριεζώτης». Αθήναι 1871.

Αθαν. Χρυσολόγη: «Βάσσος Μαυροβουνιώτης» (διατριβή), Αθήναι 1876, (επανέκδοση Νότη Καραβία).

Γ. Ψύλλα: «Απομνημονεύματα του βίου μου», έκδοση Ακαδημίας Αθηνών, Αθήναι 1974.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ - ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Περιοδικό: «Το βουνό», Ιούνιος - Ιούλιος 1938, αρ. 54, 55, Άρθρο του Π. Α. Βαλάκη «Η Πάρνης κατά την αρχαιότητα».
Περιοδικό «Τετράμηνα»: «Τεύχ. 28 - 29, σελ. 1859 - 1903, Άμφισσα 1985 Ιστορική μελέτη των Ν. Δ. Καρύδη - Μ. Kiel: «Σαντζάκι του Ευρίπου, 15ος - 16ος αι.».
Περιοδικό «Νέα Εστία», Ιαν. - Ιούν. 1949, αρ. 45, άρθρο του Κ. Η. Μπίρη «Αρβανίτες στο Μενίδι και στο Μαρούσι».
Περιοδικό «Δασικά χρονικά», Σεπτ. - Οκτώβρ. 1981, ταξιδιωτικό απόσπασμα του Άγγλου William M. Leake.
Περιοδικό: «Νέα Πανδώρα», περιοδικό σύγγραμμα.
Εφημερίδα: «Ο φίλος του Νόμου», Ύδρα 1824 - 1827.
Εφημερίδα: «Εφημερίς των Αθηνών», 1824 - 1826.
Εφημερίδα: «Γενική Εφημερίς της Ελλάδος», 1825 - 1828.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. Πρόλογος 7- 9
2. Ο Εποικισμός του Μενιδίου 11- 14
3. Η Αττική επί Τουρκοκρατίας 17- 20
4. Ο Μητρομάρας 21- 28
5. Η τυραννία του Αλή Χασεκή 31- 34
6. Το Μενίδι μέχρι το '21 ..... 37- 43
7. Το φυσικό περιβάλλον .....
8. Οι κοινωνικές συνθήκες 45- 48
9. Η προετοιμασία του αγώνα 49- 54
10. Η απελευθέρωση της Αθήνας 55- 64
11. Μάχες Δραγουμάνου και Χαλανδρίου 65- 67
12. Β΄ Πολιορκία. Παράδοση της Ακρόπολης 69- 80
13. Η διχόνοια των Αθηναίων 81- 86
Μάχες με τον εχθρό
14. Βιαιοπραγίες ημετέρων α΄ 1823 ..... 89- 99
15. Β΄ 1824 - 1825 101-118
16. Μάχες Πεντεορίων και Προφ. Ηλία 121-123
17. Το τακτικό και η εκστρατεία της Καρύστου 125-132
18. Η υποταγή - Ο Κιουταχής στην Αττική 133-146
19. Μάχες στο Χαϊδάρι 147-154
20. Η πολιορκία της Ακρόπολης 155-156
21. Ενίσχυση της Φρουράς (Κριεζώτης - Λέκκας κ.λπ.) 159-166
22. Η μάχη του Καματερού 169-173
23. Μάχες στον Πειραιά - συνέχιση της πολιορκίας ... 175-176
24. Θάνατος του Καραϊσκάκη - Καταστροφή στον Ανάλατο 177-184
25. Η παράδοση της Ακρόπολης 185-193
26. Μέχρι την Απελευθέρωση 195-202
27. Μάχη Αγ. Γιάννη Χασιάς - Απελευθέρωση Μενιδίου 203-205
28. Γενικά συμπεράσματα 211-216
29. Στοιχεία για τη συμμετοχή των Μενιδιατών στην Επανάσταση του '21 219-220
30. Μενιδιάτες αγωνιστές 221-253

31. Α΄ Δικαιοπραξίες, λογαριασμοί, κ.λπ. έγγραφα 255-336
32. Β΄ Αναφορές, Διαταγές, Επιστολές, κ.λπ. 337-426
33. Γ΄ Καταστάσεις αριστείων - πιστοποιήσεις αγωνιστών, Λοιπά αποδεικτικά 427-485
34. Δειγματοληπτικός πίνακας 486-487
35. Παράρτημα εγγράφων 489-504
36. Γλωσσάρι 505-509
37. Βιβλιογραφία 511-513
38. Πίνακας περιεχομένων 515-516

Θερμές ευχαριστίες απευθύνω σε όσους με βοήθησαν να ολοκληρώσω το ιστορικό αυτό πόνημα.

Ιδιαίτερα ευχαριστώ την τ. Διευθύντρια των Γενικών Αρχείων του Κράτους κα Μαρία Χαιρέτη, για τις χρήσιμες υποδείξεις της και την με κάθε τρόπο φιλική συμπαράσταση στο έργο αυτό, καθώς και το λοιπό προσωπικό των Γενικών Αρχείων.

Από τα στελέχη της Εθνικής Βιβλιοθήκης, τις κυρίες Κατερίνα Κορδούλη και Σούλα Τόσκα - Κάμπα.

Για την συμβολή τους στη φιλολογική επιμέλεια των κειμένων, ευχαριστώ την επιμελήτρια αρχαιοτήτων κα Μαρία Πλάτωνος και τον φιλόλογο κ. Γιάννη Καρούζο και για την δακτυλογράφηση των κειμένων, την δίδα Ελένη Φυτά.

Τους κ.κ. Θεόδωρο Λέκκα, Σπύρο Κατάρα, Γιώργο Κατάρα και την υποθηκοφύλακα Αχαρνών κα Βασιλική Γιώτα - Παπαγιαννοπούλου για τις φωτοτυπίες πολυτίμων εγγράφων που μου προσέφεραν και αξιοποίησα στη συνέχεια.

Ευχαριστώ επίσης τον αγαπητό φίλο και συνεργάτη κ. Χρήστο Καλογράνη για την ηθική συμπαράσταση του και το πολύτιμο ιστορικό υλικό που προσέφερε στην Εταιρεία, μέρος του οποίου θεώρησα απαραίτητο να μεταγράψω και συμπεριλάβω στη μελέτη αυτή, και το Χρ. Τσεβά για την πολλαπλή βοήθειά του.

Ευχαριστώ το Δ.Σ. του Πνευματικού Κέντρου του Δήμου Αχαρνών για τη μερική κάλυψη των εκδοτικών δαπανών και τέλος τα μέλη των Δ.Σ. της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Αχαρνών για τη συμπαράστασή τους στο έργο μου και την ανάληψη των υπολοίπων εξόδων της έκδοσης.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΩΤΑΣ

Φωτοστοιχειοθεσία - Μοντάζ
ΤΕΧΝΙΚΗ - ΕΚΔΟΤΙΚΗ
Ε. ΛΑΜΠΡΙΝΟΣ
Αραχώβης 61 - Εξάρχεια
Τηλ. 3634306
Εκτύπωση - offset
Ε. ΛΑΜΠΡΙΝΟΣ
Ταύρου 17 - Ν. Ιωνία
Τηλ. 2770882
Επιμέλεια έκδοσης
Δ. ΓΙΩΤΑΣ